DIT SPREECK ICK WAER EN SONDER SCHROOM

Gedichtenboek van Adriaen Sticke 1626 – 1667

M.L. Hansen (ed.)
ingeleid door
G.T. Hartong

Door de TT aangevuld
met een alfabetische lijst
van de 823 gedichten

O V E R I J S S E L S E H A N D S C H R I F T E N 69

EPE 2019

DIT SPREECK ICK WAER EN SONDER SCHROOM

Gedichtenboek van
Adriaen Sticke
1626 – 1667

© Uitgegeven door STRENG, Epe 2019

Alle rechten voorbehouden. Niets aan deze uitgave mag op enige manier verveelvoudigd of openbaar gemaakt worden, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inleiding [1]

Adriaen Sticke, zoon van ‘gemeensman’ Jurrien Sticke en Margaretha van Elsen, werd op 21 september 1596 te Deventer gedoopt; hij behoorde tot een aanzienlijk geslacht: zijn vader was van 1601-1623 ‘gemeensman’ te Deventer en verder rentmeester van Sibculo; zijn oom Diederik Sticke was een der Deventer burgemeesters.
Op 23 juli 1631 vond te Deventer de ondertrouw plaats van ‘Adriaen Sticke sone van sal. Jurien Sticke in den Polstr (met) Bartha Hoefijsers dochter van den Ontfanger gne Hoefijser t’Amsterdam. (ondertekend) Adriaen Sticke bruidegom sponsa aberat’.

Reeds eerder had tussen beide families een huwelijk plaatsgevonden: op 12 maart 1603 was te Deventer ingeschreven het huwelijk van Pieter Martensen Hoefijser, des Generalen Ontvanger Marten H.S. van Amsterdam en Aaltje Sticken Bmr Derick Sticke dochter van Deventer, wonende beide te Amsterdam. Op 20 augustus 1631 vertrekt Adriaen naar Amsterdam met attestatie, zodat het huwelijk wellicht te Amsterdam voltrokken is.

In 1652 horen we weer van Adriaen te Deventer; hij kwam in moeilijkheden met de hervormde kerkeraad die hem beschuldigde van ‘te familiaire conversatie’ met Margarietha Arents: de kwestie liep met een sisser af, zie kerkeraadsacta 21/4, 3/5 en 10/5 1652.

Een overlijdensdatum van Adriaen is te Deventer niet te vinden: de begraafboeken van Deventer (voor zover bewaard gebleven) beginnen met 1676. Aangezien het laatst gedateerde gedicht uit het handschrift van 1667 is, lijkt het aannemelijk te veronderstellen dat Adriaen Sticke is overleden tussen 1667 en 1676.

Uit het handschrift zijn de leemtes in het levensverhaal enigszins op te vullen: aan het einde van de ‘Ledenstrydt’ staat: ‘Gedaen tot Teutz Provana een marckvleck in over Ungeren, den 22 septemb. st. novo 1625; op blz. 441-442 komt voor: ‘Johan Frederick Vorst van Saxen Wijmaren, Generael over de volckeren van den Koninck van Denemarcken, gesturven den vierden decembris ao 1626 in over Ungeren in een Marckfleck genaemt sanct Marten’, waarna op blz. 442-446 een gedicht in het Duits op dezelfde volgt, op blz. 1097-1100: ‘Belegeringe van Wallenstein op de statt Troppa in over silesien den 19 julij op woensdach 1627’; Adrieaens verblijf in deze streken kan moeilijk in verband gebracht worden met de activiteiten van neef Christoffel Sticke, zoon van Diederik Sticke, die onder andere te Geneve studeerde en in 1619 Raadheer was van Ernst, Markgraaf van brandenburg en vervolgens ‘Graefflijck, Vorstelijck en Keurvorstelijck raetsheer en Hofgezant’. Christoffel bekleedde gezantschappen bij Keizer Rudolph II, die zijn wapen vermeerderde met de Rijks-Adelaar, en bij Koning Jacobus van Engeland, door wie hij tot Ridder geslagen is. Hij was aanwezig bij de plechtigheid toen de Markgraaf van Brandenburg door de Poolse Koning met Pruissen werd beleend; in 1638 werd hij door Wolfgang Wilhelm, Hertog van Neuburg, Gulik en Kleef, met de Heerlijkheid Breskens in Staats-Vlaanderen beleend, waar hij zou sterven.
Adriaen heeft dus de titel ‘Heer van Breskens’ geërfd van neef Christoffel, terwijl Adriaens neef Dietrijk hem vervolgens als derde en laatste Sticke zou erven: in 1689 overleed Dietrijk als laatste van zijn geslacht (zie: Moonen, Poëzy, blz. 347-348; 855).

In 1652-1653 was Adriaen op het amoureuze pad, zoals niet alleen blijkt uit de ‘te Familiaire conversatie’ met Margarieta Arents, maar ook uit zijn beide gedichten aan Charlotte van Gelder, vrouwe van Warmelo.
Uit een lofdicht van Moonen (Poëzy, blz. 672) blijkt dat de beroemde schilder Geraert ter Borch een portret van Adriaen Sticke heeft vervaardigd; in de boedelbeschrijving van Dietrijk (Diederick) Sticke (overl. 1689) komt voor: ‘ ’t Contrefeitsel van d’oude heer van Bresques (ter zijde staat: An de heer br. Markel gelegateert)’, zie: M.E. Houck, Mededeelingen betreffende Gerhard ter Borch ….., S.J. Gudlaugsson, Katalog der Gemälde Gerard ter Borchs, Den Haag, 1960 vermeldt het onder nummer C 133 in de afdeling: ‘Verzeichnis verschollener und unbekannter Werke'.
In zijn artikel: ‘De populariteit van Erasmus’ Lof der Zotheid in onze zeventiende eeuw’, in: *De Nieuwe Taalgids*, 41e jaargang (1948), blz. 269-276 (vooral blz. 271 t/m 274) staat Prof. Dr. C.G.N. de Vooys uitvoerig stil bij: ‘Lof der Zotheid, uit het Latyn van Erasmus . . . . Door Adriaen Stikke, Heere van Breskens, Waer by gevoegt is de LEDENSTRYT van den zelven Heere’, Deventer, Arnoldus

[1] Het voorwoord is eerder afgedrukt in: *Scripta Transisalana. Overijssel in proza en poëzie. Gelegenheidsgedichten tot 1900*, Borne 1983.

Curtenius, 1689; hij vergelijkt Sticke's vertaling met Erasmus' origineel en Westerbaans vertaling, 'waarbij de natuurlijkheid en levendigheid van Sticke's verhaaltrant duidelijk uitkomen. Hier heeft Sticke inderdaad Erasmus satire 'op onse tyden en zeden gepast'! Daardoor is zijn bewerking interessanter dan die van Westerbaan.
Nog uit een ander oogpunt verdient dit geschrift onze belangstelling, Sticke's taal is rijk en verscheiden, zowel in vormen als in woordvoorraad, in dat opzicht nog echt zeventiende-eeuw en ver van de achttiende-eeuwse eenvormige dichterlyke taal. Hij gebruikt Deventer woorden, die in het Nederlands Woordenboek wel als hedendaags dialekt vermeld worden, maar zonder oudere bewijsplaatsen' …. [waar begint het citaat?] (blz. 273-274).
Sticke's Ledenstryt, de wedijver van de lichaamsdelen, wie de voornaamste rol speelt in het leven van de mens, geïnspireerd op een passage in hoofdstuk XI van de Lof der Zotheid, was anoniem verschenen bij Aert Meuris te 's Gravenhage in 1630; aan het einde van de Deventer uitgave van 1689 komt een fel gedicht van Sticke voor, waarin hij de Leeuwarder dokter Pieter Baardt beschuldigt van plagiaat in verband met de Ledenstryt: De Vooys kon deze beschuldiging niet thuisbrengen.
H.L. Gumbert, 'Doctor Pieter Baardt als plagiator', in: *Folium*, V, blz. 71-75 heeft aangetoond dat Sticke in zijn recht stond met zijn beschuldigingen van plagiaat: in twee uitgaven, Leeuwarden1634 en 1640, 'Spiegel van ialousy' en 'Democratie corporis humani' volgt Baardt Sticke tamelijk klakkeloos na.
Uit de veilingcatalogus Van de Willigen, Amsterdam, Fred. Muller, 1875, no. 2321 was bekend dat er een onuitgegeven handschrift bestond van Sticke's gedichten, 1152 bladzijden bevattend, maar sedert de veiling spoorloos. Noch De Vooys (1948), noch Lugard (1960), noch Meertens (1969) noch Entjes (1982) waren er in geslaagd Sticke's handschrift op te sporen.

Met enige trots kunnen wij vermelden dat Sticke's handschrift thans opgespoord is: het berust in de Universiteitsbibliotheek (GU) te Amsterdam, signatuur XIV E 17, waar het na de veiling J.A. Alberdingk Thijm, Amsterdam, Fred. Muller, Part III: Littérature, no. 4413, via de collectie P.A. Pijnappel, terecht gekomen moet zijn.[2]

De geestelijke nalatenschap van Adriaen Sticke, historisch, letterkundig, maar vooral ook taalkundig van bijzonder belang, is thans weer voor bestudering beschikbaar: de vertaling van de Lof der Zotheid bevat het niet, wel de Ledenstryt, politieke, godsdienstige, gelegenheids- en aphoristische gedichten, evenals een 'Loff der Dieven'(blz. 500-520), 'Lof der Podagra' (blz. 1122-1130) en een aantal liederen (blz. 1078-1112). De gedichten beslaan de periode 1623-1667.

De vrienschap met Jan van der Veen lijkt het dichterschap van Sticke wel beïnvloed te hebben: ze bezingen vaak dezelfde personen, behandelen samen een aantal onderwerpen, hebben een vergelijkbare taalrijkdom en – niet zo verwonderlijk in de nadagen der tachtigjarige oorlog – een aantal van hun gedichten zijn fel 'anti-paepsch' van toon.

Behalve de Ledenstryt (1630) en de Lof der Zotheid en Ledenstryt (1689) zijn van Sticke nog in druk verschenen:

- Bruyloft van den edelen, eerentfesten, manhaften Willem Mauritz Bax, cornet, Ende de eer en deuchtrijcke iuffer Ianette Hoefysers.
  Gehouden den 23. May, stilo veteri 1630. Harderwijck, Nicolaes van Wieringen, 12 blz.; locatie: Kon. Bibl. Den Haag, sign. 852 F 332. (In het handschrift blz. 676-691).
- Epitaphium ofte graf-dicht over de doot van Waerenar Dirksen alias Breurken. Ontslapen anno 1649 op den eersten December. Deventer, Jan Colomp, 1650. 15 blz. (behalve gedichten van Jan van der Veen, ook een gedicht en een latijnse spreuk van A. Sticke).
- Lofdicht, ondertekend: A S T B (Adriaen Sticke Tot Breskens), in: R. Waningh, Geestelycke Kruyt-Hof, Deventer, Jan Colomp, 1651.
- De Leeuw der Vereen. Nederlanden. Naar de Onvervalschte Kopye van Deventer. z.pl., z.j. (1652), plano in folio.: ondertekend: A S en J v V (Adriaen Sticke en Jan van der Veen): locatie: Kon. Bibl. Den Haag, Knuttel no. 7268 en 7268 a.
  - Lofdicht, Lof en Graf-dicht en Graf-dicht op Jan van der Veen, in: Jan van der Veen, Zinne-beelden oft Adams Appel, ad. Amst. 1703 en 1745, blad x6r + v, blz. 670-671.
  Volgens het handschrift blz. 189-191 is ook gedrukt:
  - Epithalamium in nuptias D. Johannis Philemonis, Historiarum et Politices in illustri schola Bredanan Professoris, et Machtildis Winckelmani 12 maij anno 1647 celebrates autore nescio quo.
  Bredae, ex officina Joannis a Waesbergae, 1647.

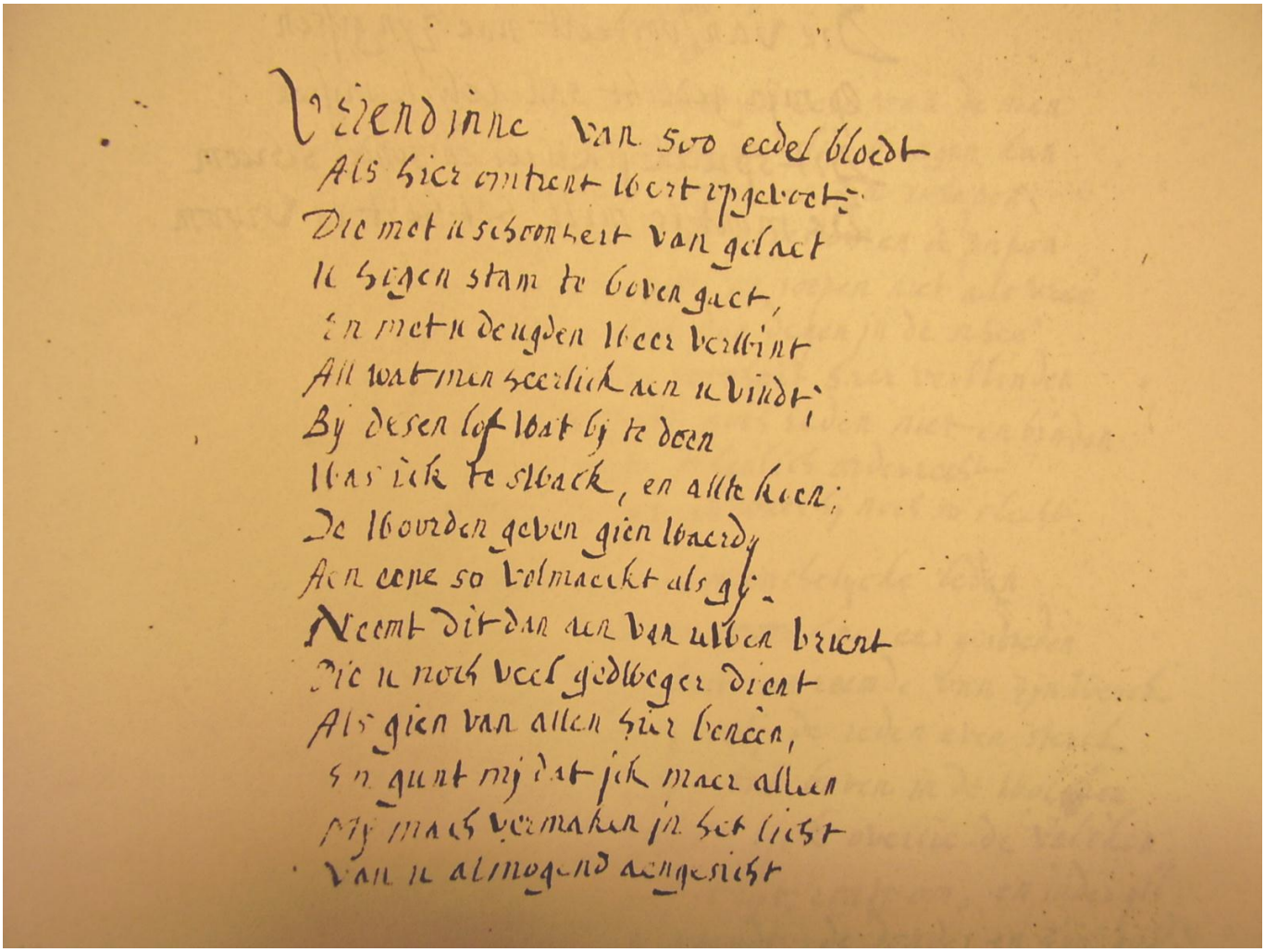
[2] In de Stads en Athenaeum Bibliotheek te Deventer bevindt zich een kopie, signatuur H 1288.

Het wordt niet vermeld door Ledeboer, Het geslacht Van Waesbergh en A. Hallema, Drukkers en Uitgevers te Breda tot de aanvang der 19e eeuw, in: Jaarboek 'De Oranjeboom' 1950, blz. 82-121.

G.T. Hartong

Voor de transcriptie golden de volgende regels:

- De spelling, interpunctie etc. zijn zonder wijzigingen overgenomen.
- De onderstrepingen zijn gecursiveerd.
- Onleesbare en beschadigde teksten zijn vermeld als < -- > en slecht leesbare teksten staan eveneens tussen <punthaken>.
- De oorspronkelijke paginanummering staat rechts van de tekst.
- In het manuscript ontbreken sommige pagina's. Dit is in de rechter marge aangegeven.
- De Latijnse teksten zijn zo nauwkeurig mogelijk overgenomen maar door mijn gebrekkige kennis van het Latijn kunnen er onduidelijkheden in geslopen zijn.

Vriendinne van soo edel bloedt
Als hier ontrent weert opgevoedt:
Die met u schoonheit van gelaet
U sagen stam te boven gaet,
En met u deugden weer verblint
All wat men seerlick aen u vindt;
By desen lof laet bij te doen
Was ick te slaeck, en altehoen;
De woorden geven gien waerdy
Aen eene so volmaeckt als gij.
Neemt dit dan aen van uwen vriendt
Die u noch veel gedwegen dient
Als gien van allen hier beneen,
En gunt mij dat ick maer alleen
Mij mach vermaken in het licht
Van u almogend aengesicht

Afbeelding van het eerste gedicht in het gedichtenboek van Adriaen Sticke.

Het gedichtenboek

[ongenummerde pagina]

Gedichten
Van Adriaen Sticke
Heer Van Breskes
1626. –

[ongenummerde pagina]

Vriendinne van soo eedel bloedt
Als hier omtrent wert opgevoet:
Die met u schoonheit van gelaet
U hogen stam te boven gaet,
En met u deugden weer verwint
All wat men heerlick aen u vindt;
By desen lof wat by te doen
Was ick te swack, en all te koen;
De woorden geven gien waerdy
Aen eene so volmaeckt als gij.
Neemt dit dan aen van uwer vrient
Die u noch veel gedweger dient
Als gien van allen hier benêen,
En gunt mij dat ick maer alleen
My mach vermaken in het licht
Van u almogend aengesicht

[ongenummerde pagina]

Die van mij oordeelt nae zijn gissen
Op mijn gedicht sall lelijck missen
Dit spreeck ick waer en sonder schroom
De mont is mild', het hert is vroom

1

22 octob.
1661 die <satur.>
Leden strijdt gedaen in
over Vngeren.

Gelijk den hoger staet en eere van de man
De gantsche werrelt nu te velde brengen kan
En ritzen tegen een den herder, en zijn schapen
Den dienaer en zijn heer; de priesters en de papen
En die gien oorloch past, en roepen niet als vree'
Die houden selven niet den degen in de schee'
So vele kan de sucht van hoocheit haer verblinden
Dat sij sich noch aen Recht, noch reden niet en binden
So vroom en is hij niet, so heilich onderrecht
Hij wil de meeste sijn. all waer hij noch so slecht.

Dus hebben oock weleer de mens[c]helycke leden
Getwistet onder haer, en voor haer eer gestreden
Een ieder deê zijn best, en roemde van zijn werck
De will was even groot, de reden even sterck

Ick kome, seij het oog, tot boven in de wolcken
En gaen de sterren door: ick oversie de volcken
Tot daer den hemel stryt, rontr om, en inder ijll
Veel sneller als de windt, de donder en zijn pijll:
Ick sie de schone lust van alle wilde dyren
In bosschen, berg', en dael, in stromen en ryvyren;
En wat de werrelt heeft geschapen, en gebouwt
Dat wert alleen van mij verwondert, en beschouwt;
En isser wel een dinck dat soeter als het sien is
Van t' lieve vrouwenvolck ? Ick segge datter gien is
Hoe leeft daer in u geest! hoe sijt gij dan verheugt 2
Als gij u twede ziel door mij genieten meugt !
Doch wilt gij wetenschap, en vreugde mee verachten ?
So segt eens soo gij sult u vyanden verwachten
En vechten sonder mij; hoe soudt gij sien te slaen
Off aen de rechter, off de lincker vleugel gaen".
Hoe sult gij u geweer, en wallen doch bereiden ?
Het landt, de zee, de lucht, de menschen onderscheiden ?
Hoe sult gij sien wat deugt, en wijsheit all vermach ?
Wat raet en daet als ick die boeken niet en sach ?
Hoe kunt gij kruijt en plant van doden en genesen
En sonder u gesicht, in eenen acker lesen ?
Als ick der niet en waer, so was een diamant
Niet beter als een stein in t' vruchtelose sandt:
Als ick het niet en sach, wat souden dan de wangskes
De wel besneden mondt so blosendt, en so blangskes !
Het aengenaem gesicht vol vreugden en genae' ?
Och sou men dat niet sien ? t' Waer jamer over schae !
Dat vraegt u voeten eens wat doen zij niet all gangen
Op dat het herte mach aenschouwen zijn verlangen !
O bloet dat doet so sacht, dat schoon is, jonck, en teer
En vriendelyk daer by ! het oude niet soo seer,
So keurig isset oog', jae door gebruijck van oogen
Wert meinichmael het hert ten bozum uitgetogen,
Het weten is de konst, en ick alleen de baên
Maer hoe dat dit geschiet, dat geef ick u te raên
Daer is all veel aen vast; Nu stelt eens in t' besonder
Mijn schoonheit, en mijn deugt, is niet het meeste wonder 3
Geleit aen mijn gebouw ? Waeromme seit men dan
Een scheel, een trouweloos, een blindt een arrem man ?
En dat ick u verliet, hoe soudt gij dat besuijren
In t' water, in het vuyr, en tegen alle muijren
So plomp verloren aen ? mijn dunckt dat ick het sien
Daer leidt den blinden romp, en hals en hooft aen twien.
Ick ben het schoonste lidt het nodichste, het beste
De lust, de lucht, de lock de sterre van de reste,
So dat het seker is wanneer men niet en siet
So sijn de sinnen dom, en alde leden niet.

Neen holla sprack de Neus waer ick voor u niet open
So waert gij doch all lang in vuijlicheit versopen,
Ick reinige de pan, de herssen, en de paên
Daer door het leven moet in u gesichte gaen.
Geduirich is mijn deugt, en in u ouwe dagen
Als ick der niet en waer, wie sou de brille dragen ?
Wie sou den teren geest in t' bloejen van de Meij
Verquicken met de reuck ? Waer toe so veelerleij
Van balssum, ambergrijs, en wyroock all geschapen
So hooch en dier gekocht ! Wie kan daer vreugt in rapen ?
Wie doch als ick alleen', daer wert het voor bereidt
Als voor het beste litt, dat sij u vrij geseit;
Wat sou de mont tot eer van haer geluijt gebruijcken ?
Wie sou (gelijck men seit) voor mij de conte ruijcken ?

Ick trecke binnen uijt de gangen van u hooft
All wat u daer ontstelt, verduijstert, en verdooft
En komt der eens een buij die neus, en mont uijtregent
So tast men aen den hoet, men groetet, en men regent
Ick ben u Medicijn, u brillen zael, u sluys 4
De eere van u spraeck, de gevel van u huys;
Aen mij de wise sien de deugd van u sinnen
U wijsheit, en verstant in later en beginnen'.
Mijn kleinicheit is schoon, mijn hoochte, die men laeckt,
Heeft oock weleer alleen de Koningen gemaeckt;
So dat het seker is het beste van u leden
Dat moet de neuse sijn, om so veel goede reden
All isse krom off recht, gebogen, breedt off small
Off lanck, off blanck off blaeuw, de neuse wint het all:
En denckt eens wat het kost (hoe kleinen litt dat ick ben)
Eer ick met root en blaeuw gemarmelt, en in schrik ben !
Jae dat het kint beschreit, en t' ouderdom wel sweeg
Was meinich mael all door eer ick mijn verwe kreeg
Siet sulcken gast ben ick, En is de nacht verbolgen
Verduijstert, en bedeckt, gij moet de neuse volgen
De neuse gaet u voor; en dat gij niet en siet
Daer geeft sij reden aff, het sij gesondt off niet:
Hoe dickwijls meint den aers een luchtien so te smoren
Maer neen ick breng het uijt, all kan ick sien off horen,
So haest en is hem dan den sluijpert niet ontsnapt
Hij wert door mij alleen verraden en beklapt
En is dat niet all veel dat voor kan achter weten
En sitt noch boven oock ?

Wat wilt gij u vermeten
Van sitten ? (sprack het oor) ick ben het hoochste litt
Men weet wel waer het oor, en waer de neuse sitt
En seker waer aen u so vele dan gelegen 5
So had de mensche me twee neusen wel gekregen
Wij sijn van beter aert, Wij horen het gesanck
Door bosschen berg en dael den lieven somer lanck
Wij horen het gespeel van allerlei musijcken
Hoe ? Woudt gij dan noch hier de neuse bij gelijcken ?
Wie kan den droeven geest; Wie kan melancholij
Dat seg ick met verloff ! verdrijven eer als wij ?
En daerom heeft de krijch haer trommen en trompetten,
Te wackeren de geest, en vrese te beletten;
En als men t wel betracht, wat kloeckheit off verstant
Heeft u van aenbegin de konsten ingeplant ?
Wat sou de cijfer doen, de letteren, de woorden
De sprake van de mensch, wanneer men niet en hoorden ?
En daerom siet men oock de dooff geboren is
Die blijft zijn leven mee so stom gelijck een viss:
So dat gij nu wel siet wat deugde dat het oor heeft
En wat hij missen moet doe mangel aen t' gehoor heeft;
Het oor een edel litt, het oor een nodich gatt
Heeft Salamin vernicht, en Romen weer ontsatt.
Doch waer toe desen roem ? u handen en u sinnen
Bewijsen dat aen mij van buijten, en van binnen
U sinnen weten wel, en t' is een oude wett
Dat sonder reden niet wert boven aen gesett
Gelijck gij siet aen mij; nu let eens op u handen
Die proncken mij met goudt, en kostelijcke panden.
Die maecken mij de luyt, de cyter, en de snaer
En schencken mij de vreugt, de moeiten sijn voor haer.
Sij weten wat het sij dat minnelijcke woelen
Dat tasten hier en daer, en blindelings te voelen
Dat krijgen sij door mij, sij weten ick verstae 6

De meit seit wel eens neen, en meint van herten jae.
Nu denckt eens als gij sit so schamel in u vrijen
Ja vrese van ontseit, in hope van gedijen
En biddet om verhoor, en hoopt een goet bescheit
Hoe aengenaem is dan dat jae woort van de meit !
Dat gaet u aen u hart, dat kan u doen verquicken
Dat kan door blijtschap u de ziele doen verschricken.

Niet hoger, sprack de mont, gij tast hier in mijn ampt
Het jae woort van de meit, van wat voor leden quamt ?
Ick dencke wel van mij, ick moet de soete vrouwen
Bekoren, en den dranck van rechte liefde brouwen;
Ick moet de wrede meit, en troostelose knecht
Veranderen haer t' hert, en helpen hem te recht,
Nochtans wat baet het mijn ? ick hebber weinich wil aff;
Ick geef, en krijg een soen, een ander speelt het spill af
En dat ick menichmael gien goeden troost en gaff
So waer een schone vrouw u grondelose graff.
Maer dit is noch all niet, siet ick, ick moet u geven
Het oordeel van de doot, van straffe, van het leven.
Hoe menichmael heb ick in u verdiende quaet
De stricken van u hals, en handen loss gepraet !
Hoe menichmael heb ick den doot voor u gedroncken
En u mijn leven voor u missedaet geschoncken !
Hoe menichmael heb ick allene met een woort 7
U jamer, en verdriet geschoven buijten boort !
Jae dat noch hoger is, en waerdig om te leren
Ferdinand, en Alphonsus Wat Koningen heb ick allene wel genesen
Gekregen van der doot, en wederom te deeg,
Daer nu de Theriat, en Panatæa sweeg !
Wat dunckt u sou van u weleere dit verrichten ?
Och neen, het is te swaer, en boven u gewichten !
Ick stelle Wet, en Recht, ick stille moort en brandt;
Ick make twist en krijch, en wederom bestandt;
Ick brenge man aen man, ick opene met reden
De harten in den slach, en sluijte de geleden;
Ick breke tyrannij, ick buijge moet, en macht:
De Koningen heb ick te velde nu gebracht:
Ick hebbe meinich mael den Adeler bedrogen,
En so veel duijsent man zijn vaste klaeuw onttogen
Doen Mansfelt was beset met ongelijck gewelt
En dat zijn moedich heir vertzaegden in het velt
Doen heb ick mij gebruickt, het vechten wouw niet baten
ick wan het met gespreeck, en hebbe mijn soldaten
Geleidet door het vuyr, door honger, bloedt, en ban
Ick brocht se doen der aff, en nu des weder aen.
Siet dit is mijnen roem, en die bij mijn alleen is
En all wat gij verhaelt de beesten mee gemeen is
Die ruijcken, horen, sien, en beter noch als gij
Maer waer is doch de spraeck off bij, off buijten mij ?
Nu let eens op de rest, van alle die daer leven
Is nijmant meer den lach als mijn alleen gegeven.
Gien schepsel ooit so kloeck, so leersaem van geslacht 8
Dat van gien mensche quam, en met de mensche lacht;
En heb ick dan alleen het menschelijcke teeken
Hoe kunt gij dan bij my in t' minste sijn geleken ?
En dat ick roemen wouw, het gene dat ick laeck,
So ging doch boven u de deugde van de smaeck,
Hoe wel die edle wijn, die hemels douw, en rancken
Die spyse van de vreugt, en salve voor de krancken
Die opent u de geest, en brengt zijn deugt alleen
Van binnen door het hert in beide rijzen heen;
Niet anders als de meij met haren versschen regen

De bloemen open sluyt, en kan de gront bewegen
So vrolick off se lacht. so doet ons oock de wijn
Daer mach gien ouderdom, gien sorge tegen sijn:
Haer smaeck en roem ick niet, dat sou doch u verdrieten
Ick spreke van haer deugt, die kunt gij mee genieten
Gelijck een heilsaem nat. Is eene van u kranck
So moet den mont der aen dien geeft men dan den dranck
Die meinichmael so bars, so bitter, en so suyr is,
En brandt niet anders off het gagel mij voll vuyr is
Nochtans so moet het gaen, all smaeckt het noch so vals
De soppe moetter in, off gij sijt om den hals.
Noch verder wil ick gaen, wat souden doch u krachten
U deugden, die gij roemt als ick u liet versmachten ?
Als ick gesloten bleef ses dagen maer en een
So most de ziele voort, en wech met all de leên;
Hierom so wacht u vrij en wilt u niet verleiden
(Nooit was de hovardij van haren vall gescheiden)
Bedenckt vrij wat ick ben, maer proeft niet wat ick kan.
Want so gy dat begint gij bent der qualick an 9
Ick was, en ben het noch, en wil u voogt en heer sijn
So niet ? Ick sweer u dorst, en honger zall u leer sijn

All sachtiens (sprack de Handt) hoe nu, wel lieve mondt
Wel soete slockebroot ! gij maeckt mij dit te bont
Wilt gij ons met u dorst, en honger nu vervaeren ?
Och neen, gij <toijtevaegt>, en lickebaert te garen
En wie beschaft u dat ? Ick dencke wel de handt
Hoe sou het anders gaen met uwen leckertandt ?
Men siet wel hoe met u de sake sij geschapen
Tast ick maer nae de sop, gij weet wel haest te gapen
En wil ick eens voor u niet garen in de buyl
Off vroeg genoeg te pott', hoe hangt u dan de muyl !
Doch dat ging noch all heen dat ick de kost u geve
En steeck u in den mont, wanneer het daer bij bleve,
Maer neen ick moet all meer, het sij mij lief off niet
En wercken dat ick swel, en woelen dat ick swiet,
Ick make span, en ploeg, ick bouwe velt, en acker
Gien ooge voor den dach, off mont is mij te wacker
Ick snoeije stam en stock, ick snij de vruchten aff
En saije weer, dat mij de rype somer gaff
En dat ick oock, als gij, niet meer en kon als eeten
So waer de werrelt all voor langen tijt vergeten
Verhongert, en versmacht, vervallen, en verarmt
Had ick mij niet gebruijckt, en over u ontfarmt.
O onrechtvaerdich litt, en aller deugden haterss'
Wat goet is doch aen u ? een hopen vals gesnaters
En <krijgt gij> voor u quaet een weinich <meer> gevoel 10
Gij brengt de leugen selfs wel op den predickstoel:
En dit is van u deugt; en dan noch bancke Heren
En slempen dat noch wijff en kinder moet beseeren
Dus seg' ick datter gien van all de leden sij
So kostelick, en dier, en schadelyck als gij;
Wat dat ick winnen kan met sloven, en met blocken
All woel ick dach en nacht, gij weet het in te slocken
En maeken ons daer bij te samen kael, en bloot
Tot wercken onbequaem, en levendig all doot.
Is dat nu roemens waerdt ? so bent gij verr de beste:
Doch sien ick wel gij voelt het hapert op het leste:
Nu stelt daer tegen eens de deugde van de handt,
Behalven dat u die maeckt weerbaer en gemant,
Die moet voor u te marckt, u backen <voor>, en brouwen
De handt (gelijck men seit) die moet den mont ophouwen
En sonder mijnen dienst so most gij honger lij'n

Wat dunckt u gaet dan noch u deugde boven mijn ?
In plaetse dat gij soudt mij danckbaer sijn, en vresen,
So bent gij noch so trotz gij wilt de meeste weren
Daer nijmant van u all hoe deftich dat hij sij,
Doch seker weren kan, off leven sonder mij:
Ick ben u timmerman, u konstener, u voeder
U wapen, en gewelt, beschermer, en behoeder,
Ick bouwe daer gij woont, ick make wat gij draegt
Dat hagel, sneeuw, noch windt, noch winter u verjaegt,
Ick geef u kruyt en loot musquetten, en Cartouwen.
En wat sij nederslaen dat weet ick weer te bouwen,
Doch wat de kloecke handt weleer all heeft gedaen 11
Dat siet men wel daer noch de Pyramiden staen:
Jae dat de plaetsen van de seven wonderwercken
Noch stonden onbeschreit, dan sou men eersten mercken
Hoe vele dat ick meer, en beter ben als gij
En alles wat gij roemt maer enckel vodderij:
Besiet eens uwen staet, het landt was u gegeven
De vogelen haer plaets, de visschen om te leven
Wat heb ick hier gedaen ! de grondelose grondt
De klippen en de zee gebrocht in u verbondt
Doen voor mijn eerste boeg de vloedt, en ebbe schrickten
De goden van de meir, en visschen haer verschrickten.
Noch was dit niet genoech, all waer de zee bekent
Men sach noch boven haer een ander Element
Daer heb ick oock een wech met vleugelen gevonden
En die gevangen satt, zijn slavernij ontbonden
All was hij schoon bemuirt, bevloten met de zee
En gienen wech als die den hemel open dee'
Nochtans hij most der uyt. Ick maeckten hem so vlugge
De bergen onderdaen, den hemel op zijn rugge;
Dus sijt gij dan door mij de meester van de zee
Van aerde, van de lucht, en van de vlamme mee'
Die Jupiter alleen daer boven noch bewaerden
Tot dat ick hem van daer quam halen op der aerden.
Noch had ick all gien rust, ick mocht noch meer des aen
Ick ben met Orpheo ter hellen ingegaen
Daer Styx, en <Phlegcton> dat droevich oever lecken
En met een nare sleep haer stille stromen trecken
Daer grouwel plaeg en wraeck sijn eeuwich zonder dach 12
Als dien Alecto van haer helsche toortsen sach;
Hier was dien vromen heldt zijn waerde lief geseten
Getogen van zijn sij, doch even onvergeten
Hij sach mijn konsten aen en deugde van de luyt
En daerop ging hij voort recht nae zijn dode bruidt
De helssche raken in, en onderaertse paden
Beneden in de poel van straff en ongenaden.
Daer vondt hij zijn begeer zijn uytverkoren vrouw.
En midden in der hell een einde van zyn rouw
Ick trock mijn snaren aen, en speelde dat de zielen
Die schreiden altemael: de Furien de vielen
Hun toortsen uyt de vuyst; en niet een slach off steeck
Deed Charon met zijn riem, so sat de geck en keeck,
De prince van der hell noch nummermeer bewogen
Die kreeg met zijn gemael de tranen in zijn oogen,
Sij vraegden zijn versoeck, en gaven hem zijn wens
Hij koos zijn dode vrouw, en trouwde se noch ens
En daer mee weder heen: om selven duysent wijven
En quam ick daer niet weer, ick vrese van te blyven,
De Droes en hiet so niet, en t' heeft so weinich lust
Te vrijen bij de doot, ick swijge dan bij hem
Wat dunckt u sou door u dat vrijen wel bedijen ?
Och neen, hy ging der noch wel bedelen en vrijen

Daer gelt gien gaeuwe tong' gien vleyen nae de min'
Waer ick der niet geweest, hij wasser noch wel in.
Mijn wetenschap en konst die waren daer bescheiden
Die kosten al t' gespens doot, droes, en hel verleiden
Hoe kunt gij dan met mij noch twisten om de plaets ? 13
O dat en past u niet gij machtelose maets !
Ick ben u schilt, en heer, ick kan u nae gebeuren
Beschermen, en versien, bevechten, en verscheuren
En alles wat gij roemt besiet eens wat het sij
Gij hebt het altemael, off meestendeel van mij;
U ogen haer vermaeck, haer brillen, licht, en lampen
U neuse zijn gereuck, en lieffelijcke dampen;
U ooren haer cyraet, de snaren, en de luyt;
De spijs in uwen mont; de kleren om u huyt,
Het komt doch all van mij, ick weet het u te geven
Een ijder zijn gebeur, en altemael u leven.

Wat so doch, sprack de voet, dit is een deftich litt
Nu kan men eersten sien waer onse heerschap sitt;
Mij dunckt hoe erger hier, hoe hoger weer vermeten
En nijmant acht de voet, die voet is all vergeten
Maer stiet ick u eens hier off daer waer in een sloot
Dan sou men kunnen sien dat pochen mij verdroot,
Dan sou men kunnen sien hoe suijver dat u vrijen
U harnas, en geweer, en all u kramerijen
Sou passen bij de man; ick dencke wel de stee
Daer ick mij leggen sou' daer lach de reste mee;
Ick ben u stercke macht, u stam, u paert, u wagen
Te worstelen, te staen, te wandelen, te dragen;
En wat voor bouwerij, voor kampen, en gevecht
Is sonder voeten doch ter werrelt uytgerecht:
Dat most een vreemden kryg, en seker niet gemeen sijn
Daer niet een voet er waer, ten minsten most der een sijn
En weet gij wat gij sijt voor helden sonder mij ? 14
Een jonck onnosell kint, daer op beroemt u vrij
Off op u volle gatt, als alles is verdroncken
De sinnen, en de ziel in wijn en bier versoncken
Dan isser noch gevoel, noch oordeel, noch gesigt
De mont een trotzen helt, de rest een arrem wicht
Dan is het hooft te swaer, den hals te swack, de lenden
Die slepen, en de slaep wil dan den dronck vol'enden.
Nochtans wat sall ick doen ? de voet moet doch all voort
Off sien dat neus en mont in vuylicheit versmoort,
Dan kom ick oock der aen all voor, en achter over
Kruysweges, langs, en dwars niet ander off ick tover,
Off Nickers bannen wil, so statich is de ganck
Dat doet ick waer het hogt, doch tegens uwen danck.
Dan staen de torens scheef, de straten haer verheffen
De ruime wech is small, de vlacke grondt oneffen;
En ick onschuldig lit, het is mij lief off niet
Moet oock so qualick gaen, als gij so qualick siet
Doch schuyf ick also voort, kromvoetich om en weer om
Maer trap ick dan eens mis daer lacht gij mee niet seer om
Dat gaet so sacht niet aen, gij weet wel hoe dat smaeckt
Als ick het eenmael waeg dat hals en hooft u kraeckt
Dat moet dan dickwijls oock de neuse noch misgelden
Als ick niet meer en kan, de handt die wint het selden
Maer dat die so wat kreeg daer was niet veel aen vast
Wat heeft se daer meer in te gieten als het past
Dat schier de waerde ziel haer plaetse moet begeven
Als vlamme voor de windt so van den dronck gedreven
En dat ick meinichmael dan voor u niet en sach 15
So waer u drincken wel een jamerlijck gelach,

Ick draeg u vast all heen, en soeke dan u beste
En breng den lammen romp met hurt en stoot te neste;
Dan komt het op mijn aen, dan heet het nu stae vast
En hebbe dickwijls meer als overladen last;
En dit is eerst een deugt die treffelyck en groot is
Te helpen als de man verlegen en in noot is
En daerom de zijn slaef laet steeken (seit het Recht)
In swaricheit, die maeckt een vrije van een knecht.
Nu let eens op den krijg, als alles is begeven,
En vechten is de doot, en lopen is het leven,
Wat baet u dan de konst, den harnast, en de moet ?
Het sterven hangt aen haer; het leven aen de voet
Dat hebt gij wel gesien doen alles was verloren
De vyandt viel u in van achter, en van voren
Daer was gien ander hoop, het vechten was gedaen
De pykeniers verstrooit, de ruijterij gegaen
Het was all liveloos, niet viel der in haer handen
Den degen most der door. Noch heb ick u vijanden
Daer meinich edel hart onttrocken, en gebergt
En dat was altemael vergeefs aen u gevergt,
Gij weet wel waer ick meen, en wat het is geleden,
Doch lopen als het dient is evenwel gestreden
Men heeft se weer van doen, men brengt se weder aen
En waer gien hoop en is daer mocht sint Velten staen,
Wie dan gien voet en heeft die mach hem vast bereiden
Om sonder voeten van de werrelt aff te scheiden
Nu siet eens wat gij syt. hoe swack, en sonder macht 16
En tegen sulcken litt dat gij so weinich acht;
Ick ben u kracht, u steun, de sterckste van u allen
Dus laet u mijn waerdy, als mijnen dienst gevallen
Eer dat mijn grimmicheit wert over u gestort
Bedenckt u wel in tijts, en doet u niet te kort
Gij siet nu waer gij sijt door berg en dael gekomen
in Hungeren Door u vyanden heen so veer aen vreemde stromen,
Verlaten, en in noot so diep in Hongarij
Hebt gij dan sulcken macht, so maeckt u weder vrij
Ick weet indien ick hier niet wiste van vertrecken
So most dit woeste landt u botten noch bedecken.
Hier om so wil ick voogt sijn over u gestelt
En so gij niet en wilt, so wil ick met gewelt;
So sal ick u door vuyr en water doen bekennen
Dat u noch mijnen dienst, noch trouwe kan gewennen
Ick sal u nemen op en dragen over sij
In t' aller diepste van de wilde woestijnij:
Gij sult mijn staen, en gaen, mijn hulpe sult gij missen,
De honden, jae de bock die sall u noch bepissen.
Wilt gy noch sonder recht mij vallen in mijn ampt ?
So proeff eens wat ick kan verbittert en vergramt
Sall ick mijn heerschappij so van u moeten halen
Dat is my leet genoech, dat sult gij dier betalen !

Gij narren altemael (riep daer een ander litt)
Gij roemt so veel van u, wat dunkt u dan van dit ?
Hier oock vijff oogen maets, hier valt wat mee te seggen
Daer meugt gij altemael de mutse wel bij leggen 17
Dat sij u vrij geseit, besiet mij eens te recht
Is dit niet deftich dan en princelick ! dat segt:
Ick weet oock dat gij mij wel boven all sult eeren,
Off anders sullen dat de beesten u wel leren
Se sijn dan hoe se sijn te water of te land'
Beneden of om hooch. Ick ben haer beste pandt
Van wilt en tam gediert, van vissen en van veuglen
Hoe staet haer dan de steert, hoe dryven haer de vleuglen ?

Hoe gaet den dommen stier dan licken bij de koe !
Hoe ronckt den trotzen hengst de bolle marrij toe ?
Wat isset jeugdig all als ick haer wel te will ben !
Jae selfs den ouderdom, maer truyrich als ick stille ben:
Dus acht gij niet u mont, u handen noch u voet
Maer mij om dat gij nae mijn Pype danssen moet
En waer ick niet de baes, en gij mijn trouwe slaven,
Waerom dan so voor mij te vrijen, en te draven ?
Om mijnent'wille gaet den koppelaer de snap
De nonne bij de paep den monick uyt de kap
De deren bij de knecht, den minnaer van zijn bedde
All woeij het dan, en vroos, en sneeuwen in de wedde
Hoe meinich lange nacht wert all voor mij gegaen
Gedraeft, <gesnufelt>, bij de lieve stille maen !
Ick kan de deuren loss, de vensters open maken
En anders wel een wech van boven door de daken
Te soecken mijn begeer, en is de kaerte vals
So waeg ick wel een spronck, ick breke gienen hals.
Dat is een kleine saeck; de werrelt most verkeert sijn 18
Wanneer een brave meit niet eenen spronck sou weert sijn,
Hijer omme so gij vrydt, beroept u all op mij,
U saken sijn geklaert laet mij maer eens der bij,
Ick kan de goede gonst, ick kan de stee verwerven
Bij wijff, en bij de meit: ick kan t' oock wel veraerven
Dat is wel eer gebeurt, t' is noch niet uygewist
Dat Vranckrijck over mij so veel te klagen wist.
Ick heb oock Engelandt wel meinichmael doen beven,
Haer Koningen vernielt, off van den stoel gedreven,
En so de Schotten oock; om minent willen ist
Dat Asia noch nu zijn schone Troyen mist;
Om mijnent wille sach zijn puyckier van gebouwen
De Persiaen in brandt; wie kan het all onthouwen
Wat wel om mij geschach van dier gelijcken meer !
Doch dit verhael ick niet so seer tot mijner eer,
Als aen u mijn waerdij, en kracht te doen geloven
Het vett, gelijck men seit, will meesten deel all boven,
Nochtans dit weet gij wel het kan naeuw niet gaen,
Die grote dingen doet siet alles so niet aen.
En off ick dan all eens wat schuldig was bevonden
So sijn mijn deugden doch veel grote als mijn sonden:
Ick ben u lust, u vreugt, u blijtschap, en vermaeck
U leven, en begin, is dat een kleine saeck !
So scheidt eens van mij aff, in spijt van alle vrouwen
Ick wedde dat u sall den koop wel haest berouwen
Ik make man en wijff, ick make moêr en kint 19
En auer wat gij sijt alleer van mij begint:
Gy siet nu hoe de krijg met moorden en met branden
Veel dode steden maeckt, en vruchtelose landen
Veel vaders sonder kint, veel kinder sonder vaêr
En dat heeft nu geduirt, en duirt noch meinich jaer;
En is de werrelt dan dus over all geslagen
Hoe komt se noch so voll ? dat moet ick u eens vragen
Men weet niet datter nu van wurmen, off van vee
Korts menschen sijn gemaeckt; daer lacht men nu all mee,
Off dat Deucalion de steenen van den acker
Voor dode mannen neemt, en maeckt se weder wacker;
Men hoort oock nu van gien Prometheus, off een man
Die wederom van kleij de menschen maken kan;
En Cadmus heeft oock nu zijn sayen all verlaten
Gien landen worden meer gewapende soldaten
Waer komt het volk dan heen ? dat maeckselt en gesaeit
De werrelt niet en kent, de vrouwen niet en paept;
Ick ben de rechte stam, de wortel van beklijven

Van mij komt alles heen, ick maeckse bij de wijven;
Ick weet allene raet, en boete desen storm
En brenge gieren leem, off myren in de vorm.
En kan all eevenwel eer houden, en bewaren
Het menschelijck geslacht en doen het oock noch garen;
Ick soeck all vrouw en meit, en bouw vast in de stee,
En bij gebreck van die, so moet de nonne 'mee,
Dat gelt mijn evenveel, want wouw ick lang' verkiesen
Ick sou bij dese tijt mijn rekening verliesen.
So gaet het nu van gatt. men schoont noch knecht noch heer 20
So doen de wyven oock sij weigeren niet meer:
En dat gij doch so roept van koningen te maken
Aen schone maegden, en aen gelt en goet te raken
Dat is all niet met all, dat kan ick aller best;
Hoe meinichmael heb ick een ander uyt zijn nest
Gekregen, en daer toe noch eindelick te lone
Het Rijck, de Koningin de Purpur en de Crone.
Van slechte luijden oock, ick weet der wel so veel
Die dun sijn aen de beurs, en mager aen de keel
Maer nu ick haer den wech gaen wijsen in de broecken
Nu weten sij hun aes so rijckelick te soecken:
En noch kan ick all meer; ick make nae de geest
Een koekoeck van een man, off oock een horenbeest;
En daerom niet een litt, so wel als ick; gedient is
Men kan wel haeste sien wat mans en vrouwen vriendt is;
Ick ben gelieft, gelooft, geleden, en gevreest
Ick dwinge man en wijff, en selden mij de geest,
Ick volge mijnen will, maer wout gij mij gebieden
Eer dattet mij belieft, daer sall niet aff geschieden,
Van sulcken aert ben ick; de sinnelose mens
Bevindt alleen aen mij de meester van zijn wens.
Ick leide ziel, en sin van alle die daer leven
Het luijstert all nae mij wat leven is gegeven
So wijs en isset niet; aen mij sach Adam eerst,
Dat hem zijn eigen vlees verwon, en overheerst
En dat gaet noch all voort, die macht is mijn gegeven
De twist die leg ick neer, de trotze doen ick beven,
En wederom dat swack bevreest is en vertzaegt, 21
Heefft meinichmael voor mij een goeden kamp gewaegt.
Hoe bleud' dat Paris was hij dorst de Griecken tarten
En halen Helena en in spijt van haer uyt Sparten:
En als ick sulcken bloedt kon maken tot een helt,
So sijn de stouten oock niet min in mijn gewelt;
Den trotzen Hercules, der leeuwer schrick en dwinger,
Kreeg ick den pantser uyt, de wervel aen zijn vinger;
Hij spande voor een maegt zijn sware wapens aff
Demoedig, en hij koos de spille voor zijn staff.
Om minent willen is de Meester van de Zeden
Aristot. Bedwongen van een vrouw, gezadelt, en bereden:
Om mijnentwillen is een Koninclijcke ziel
< -- > Vernedert, en zijn handt gevonden aen het wiel
Maer dit is noch all niet; ick hebbe mee de goden,
So meinich alsser in den hemel is, geboden
De zegenrijcke son, den vader van den dach,
Dien maeckten ick so blindt als off hij niet en sach,
Hij most van bovenneer van gulden ross en wagen
En aen een slechte maegt mijn heerschappij verklagen,
So tasten ick hem' aen. En Jupiter noch meer
All was hij doen een godt, en aller goden heer,
Ick maeckten hem so bang, en sulcken spil in t' harte
Den hemel viel hem all te klein van grote smarte,
En daer mee most hij voort en komen als een stier
En dan eens als een swaen, off gulden regen hier

Off waer heet slechter oock als uylen sijn off krayen
Hij was het graeg geweest, alleen om mij te payen
    En wat voor zynen glans en hoocheit wat vervaert 22
    Daer quam hij so veracht, hem docht ick was het waert,
En dus sijn Palici en Castors, en Helenen
En Hercules met zijn verstaelde borst en benen
    En ander goden meer geteelt uyt dese lust
    Eer liet ick hem oock niet te vreden off in rust.
Nu rekent eens een Heer wiens hairen in de Crone
Des hogen hemels staen, een erfgenaem en sone
    Van aller goden stam wert aen zijn eigen litt
    Noch eigen horich oock, hoe oolick dat het sitt,
Dien aller goden heir die boven sijn en onder
De sterren, son en maen, de winden en de donder
    Gehoorsaem sijn alleen, en garen onderdaen
    Dien dwing ick nae mijn lust, daer siet mij vrij voor aen.
Wat dunckt u hier nu van, gaet eene van u allen
Hier boven, so sall ick mijn sake laten vallen
    Maer neen dit weet ick wel bedwing ick alles heel
    Wat boven is en hier, ick dwing oock wel een deel,
Doch so gij niet en wilt ick sall het u wel leren
Gij sult met mij niet meer u huysgesin vermeeren;
    Dus neemt u saken acht, het jongste dat gij vindt
    Daer troostet u vrij mee, dat is het leste kint
All quam de beste schatt van maegden dan en vrouwen
En boden haer u aen, en lieten haer beschouwen
    En sochten mijnen dienst te trecken als weleer,
    Het is doch all om niet ick reppe mij niet meer.
Dan siet eens hoe gij sult met u gemael bewaert sijn
Dat garen was bij mij, sall dan in uwen baert sijn.
    Sij werden u so doll, en eindelick so geck 23
    En overvallen u en breken u den neck
Daer hebt gij dan u soon als meinich goet kappoen heeft.
Off meinich droger dier de vrouwe niet van doen heeft
    Wat sult gij daer toe doen ! gij mist u beste pandt,
    Den vredemaker is dan meer niet bij der handt.
Dan isser gien genae bij wijven meer te krijgen
All sijn se noch soo goedt.

    Ick barste schier van swijgen
    So <stoel> ick sprack den Aers, waer siet gij mij voor aen ?
    Mij dunckt dat ick met recht hoor boven aen te gaen.
Wech met u vuyle snap gij knorrepott, gij kackhuys
Gij stincker (sprach de handt) en sloech hem op zijn backhuys.
    Wat meint gij dat men hier u reden wil verstaen
    Die vuyl sijn als een aes, en stincken daer se gaen,
Gij komt hier en begint so bijster aen te snauwen
Wacht dat gij tanden krijgt so kunt gij woorden kauwen
    Wier ick en ander leên de mont eens open doe
    Daer houdt gij domme gatt u preutelpoorte toe
Gij weet u tijt en plaets daer staet u vrij te reden,
Maer hier en is u tael int' minste niet geleden
    Hieromme siet u voor eer dat u meer geschied'
    Den Aers en seij niet veel maer dorch te minder niet,
Gelijck men dencken mach het heeft hem wel gespeeten
En had bij eenen tant hij hadder op gebeten
    So moeiden hem de slach, en meer noch all de smae'
    Daerom so socht hij vraeck, all waert' zijn eigen schae
Hij sloot zijn deuren toe de dermen en de paden 24
En alles watter waer om ballast uyt te laden
    Doen wasset wel gemaeckt de poorte was in t' slott
    Het kacken was vertoön, dat wier een quaet gebott !
Het sonck all vast beneen en meinde door te boren

Maer neen all niet met all, het drucker was verloren
So krachtich wasset niet so tydig off so rijp
Het quam all op malkaer, en dobbel in de knijp,
En dat niet garen waer bedrongen of verschoven
Dat mocht de ribben door off anders weer nae boven.
Daer was gien ander wech, gien lucht, gien ander patt
Niet voor de minste windt, so boze was het gatt.
Sij mochten om de plaets van binnen haer verdragen
In waerder dan gien ruim dat most de persse wagen;
De mage bleef gepropt, die dermen voll en stijff
Van kamer en de huyt gespannen op het lijff.
Men wist nu gienen raet de spijse woû niet sacken
All was het hoge tijt om eten, en te kacken;
Het aengesich verviel, het horen dat verging,
De ogen soncken, en om yder was een ring
Den aessem wierde vuyl, de tong was aengebacken
Van droochten in de mont, noch wouw den Aers niet kacken
De leden waren mat. de brandt inwendig nam
Haer voetsel, en de dranck was olij in de vlam
Doen socht men kruijderij, en allerhande quacken
Om kamergang, maer neen den Aers en wouw niet kacken
Gien kruijen gien vergift quam verder als de keel.
Daer mocht het heen en weer maer onder was t' te veel; 25
En wat <Gracus> ooit off Hermes wist te geven,
Dat most hier weder uyt. off sonder dat het leven;
So swack was nu de kracht. so <deger> uijtgeteert,
Van voetsel dat het bloet en harte wierd geweert:
En als de vuyle grondt den hemel kan ontsteken
So was oock nu de mens, die daer bij wert geleken:
De mage bleef beswaert, haer nevel trock all op
En brocht een vreemde mist van dampen in de kop
De bleke tronij stondt er douwden in de droppen
Van t' koude bange swiet, de hairen in haer toppen;
So flaeuw, en so benouwt was alles, en de Poort
Noch eeven vast besett, en even seer gestoort;
Daer was gien ander raet, gesproken, off geswegen
De handt most nae den Aers en sien hem te bewegen,
En seggen hem het was so qualick niet gemeent
En oock so waren all een vlees, en een gebeent'
Men hoorden dan so scherp gien ongelijck te wreken
Dat tussen vrienden quam, daer fouten en gebreken
Door haesticheit ontstaen (: als yder een gelooft :)
Meer wierden op de rug' gesien, als voor het hooft.
Maer dat was niet met all, het bleef all als te voren
Men quam tot gien gehoor, den Aers en had gien ooren
Wat oock de handt begon, all batt se noch so seer
En streelden hem zijn hooft, en noemden hem mijn heer
En buygden haer so laeg tot onder aen zijn sacken
Noch mocht het all niet gaen, den aers en wouw niet kacken
Dat was een quaden troost, doch evenwel wat raet ? 26
Se mosten alle voort, en bidden om genaed !
Hij wilde doch niet meer zijn poort gesloten houwen
Off anders was het vast men most de zulx spouwen;
Toen ging het kermen aen de voeten en de hiel,
Die riepen even seer, en kregen even veel;
Zij seiden alle daer de foute waer bedreven
Daer hadden oock haer plaets het straffen en vergeven
Maer sij in minder schult, en evenveel gevaers
Versochten noch genaê, doch voor den doven aers !
Noch wasser all wat moets; want selven sich te krenken
En dat hij niet en sprack gaff hope van bedencken
Dies nam de handt het hemt te lichten, en de voet
Die brocht hem daer de plaets gelegen was en goet

Dan boven, dan benêen op allerleij gemacken
Maer neen het was all mis, den Aers en wouw niet kacken
Gien litt was so bequaem, so minnelick, so dweeg
Dat van den bozen Aers de minste ieder kreeg
Ick swijge dan gehoor; men hoorde wel wat brommen
En binnen wat geraes als seven duytse trommen,
Maer wie sou dat verstaen dat drollige gesnorck,
All sprack hij noch zijn best, den overgeven Torck
Het was niet anders als zijn grimmen, er een teken
Van boosheit die gien will off kracht en heeft te speken;
Daer lach doen goeden moet daer lach de matte geest
En alles wat weleer so dapper waer geweest
De handen waren lam, de voet en was niet machtich 27
Te treden, en de last die viel hem veel te krachtich;
Daer was nu niet een litt dat wille meer geboodt
Se waren altemael heel dooff, en hallef doodt
De tonge stondt all stijff, de oogen schier gebroken,
De leste tijt begon den vreyssem all te koken,
De longe was benauwt, de lever all in brandt
Gesteken, en het vuyr nam binnen overhandt,
Gien teken wasser meer van leven, als de smarte
Die van de felle doodt belegert was in t' harte
Se brocht den flaeuwen geest haer vreesselycken schrick,
En klopten hevig aen, en elcker ogenblick.
Doch eindelick het hart, verslagen en onschuldich.
sprack sedig tot den Aers so kranck als oock geduldig;
Is dan u ongelijck, u toornicheit so groot
Er niet te boeten, als allene met de doodt ?
So maeckt u dan gereet om mee met ons te sterven
Gij kunt niet sonder u het minste litt bederven,
Dat kan niet anders sijn, gij bent niet meer als wij
Van onsen doodt, en van u eigen oordeel vrij;
Een schepsel, een begin, een ziel is ons gegeven
Een truijricheit, een vreugt, een vallen, een verheven
Een vlees, een been en bloet, een sterffelijcke wijs'
Een dootkist, en een graff, een wormen aes en spijs'
Nu siet eens wat gij sult met dese wraeck verwerven
Niet meer als met u vriendt, en vyandt so te sterven
Want wat heb' ick gedaen, waer in heb ick verdient 28
Te leven, en niet oock te sterven als een vriendt ?
Nu stelt eens tegenseen, om eene te vertreden
Vermoort gij selven u en so veel goede leden
Die nu so langen tijt als gij bekennen moet
U hebben trouw gedient, gedragen en gevoedt
Maer siet se nu eens' aen wie sou' daer sonder tranen
Off nu op kunnen sien, of naemaels van vermanen!
Waer sijn haer krachten nu ? haer schoonheit ? haer geluyt ?
De ziel is aen de keel, den aessem wil der uijt
Is dan u lust gedaen ? jae seker oock mijn lijden
'O barsche rasernij!' O wel vervloeckte tijden !
Waer isset ooit gehoort ! Wij hebben van u smae'
Noch schult noch wetenschap, waerom dan noch de schae ?
En so dan dese slach moet ummer sijn gewroken
So soeckt u rechte man, wij hebben niet gebroken
Wij doen wat u belieft, hierom bedenckt u noch
En wilt gij dan niet ons ? so spaert u selven doch
Gij hebt so meinich patt u schade te verhalen
Als niet u vyandt heeft zijn foute te betalen,
Gebruikt hem voor u slaef, en laet hem maer an schijn
Van vryheit, en ick weet hij sall te vreden sijn
Hy kent zijn meester nu, hy moet hem nu wel schicken;
Dat was een woordt ! en daer begon den Aers te nicken
En seij, so sall hij doen all wat ick hem gebie' 29

(: En met ontging hem all een dreuteltien of drie :)
O dat gaff sulcken lucht en ruymte nae beneden
Het was een daelder waert, dat sach men aen de leden.
Sij riepen altemael all wat gij maer gebiedt
Dat sall geschieden, en de handt en sweeg oock niet:
Dies stelden daer den Aers de penne nae zijn voordel
En schreef zijn ongelijck, zijn eys, en eijgen oordel
Bezegelt achter in de slijpe van zijn hembt,
All was de printe groff, de sin en was niet vremt
Den inhoudt luijden dus; off wel de wyse wetten
Gien sprake sonder reên geboden te beletten;
Off wel een schelm en dief, en die den doot verdient
Zijn tonge wier gegont, so veel te meer een vriendt,
So hadde doch de handt dit schandig overtreden,
En niet alleen zijn tael haer vrijheit affgesneden,
Maer oock met groten schimp, en eervergeten hoon
Gescholden, en een klinck gegeven op zijn koon;
Nu wist men wel waer dat de sake dan gestelt was,
Daer boven ongelijck noch openbaer gewelt was
En dat het ouwe Recht te straffen hier geboodt
Het eene met een boet', het ander met de doodt
En was hem dan de macht gegeven, en de wetten
Geboden van gelijck, wie kon t' hem dan beletten ?
En als men nu wel sach indien het hem geviel 30
So waer in korter tijt het lychaem sonder ziel;
Maer neen, hij liet zijn Recht en gramschap liever sacken
En zijn hoochwaerdich amt, mildadichlijck te kacken
Dat nam hij weder aen, uyt onderlinge min'
En niet als opgeleit, gelijck van aen begin.
Doch om dat zijn genaed gien zonde sou bedecken
Off wederom een lust van quaet te doen verwecken
Daer omme sou de handt tot boete van gewelt
Een spiegel ijdereen voor ogen sijn gestelt;
Te sien hoe qualick dat men sulcken heer gewondt heeft,
Die winden in zijn macht, en donder in zijn mont heeft,
En off men dies de handt met allgemene stem
Wel eigen was, en all zijn diensten mee voor hem,
So was hij niet te min noch uyt besonder reden
Bewogen, en alleen met dese drie te vreden
Doch mosten oock bereit, en bondig nae de staet
Geschieden, off hij swoer, hij wierde weder quaet
Ten eersten waer den Aers hem neder docht te setten
Daer most een kussen sijn, hier most de handt op letten
En schudden dat wat op, en nemen hem in acht
Met bancken en gestoelt, hij sitt so garen sacht.
Ten tweden als hij waer verlegen in zijn drucken
En boven was het voll, en onder wou t' niet lucken
Dan sou hij door een pill, off door een seker laff
En douwen in de sij, dien ballast drijven aff.
Ten derden, als hij satt en kon niet meer verrichten 31
Dan sou de eene handt het achterhembt oplichten,
Wie dat van beijden wouw, dan sou zijn kamerraet
Daer hebben zijn bescheit en vagen hem de naet.
En dit wouw hij voortaen zijn leven lanck genieten
Oock sonder fouten; off hij wouw niet aersgatt hieten
Maer naulix was het woort gesproken, of de handt
Was vaerdich, en het hemt gelevert aen een kant
En daer mee ging het aen, den aers begon te kacken
En gaff hem achter loss met opgeblasen backen
Niet anders off het vuyr hier boven in de schatt
Des donders, waer geraeckt en alles uytgespatt,
Off Nereus met gewelt zijn omgekeerde kolcken
En t' onderste van t' meir wouw storten in de wolcken,

Jae even off de lucht die scheurden, en de zael
Van Jupiter die viel met all de goden dael
So ging het achter aff. De Nymphen, en de goden
En wat in berg en dael wonachtich is, die vloden
Sij hoorden het gekraeck, en vreesden voor den slach
Dien Faunus eens weleer in zijn geberchte sach
Doch Pelion, met all zijn Reusen en Gyganten
Haer dolle leger, voor den hogen hemel planten
En sleepten bij malckaer, en stapelden op een
De bergen, en de macht van rotzen, klip' en steen
En wat op aerden meer van hoochte waer te vinden,
Tot onder aen de maen, en boven weir en winden
"Maer Jupiter, all waer hij seker voor de buy' 32
"Zijn pijl en was niet swack, zijn hand en was niet luij
"Hij sloech van boven neer met blixum vuyr en donder
"Daer lach het hoge werck, de timmerluij der onder
Dus dochten sij was nu den hemel weer verkort'
En Jupiter verstoort, all was het maer een fort
Doch die so krachtich ging dat sij met alle krachten
Verliepen, om den slach zijn einde niet te wachten
En sonder ommesien. Men seit dat Phäëton
Eens voerman van de dach, en sone van de son
Gelegen in zijn graff, en lange tijt vergeten
Heeft mee dan dese dreun zijn botten omgesmeten
Hij vreesde noch de macht der donder en de vlam
Die hem zijn lijff, zijn loop, zijn ross en wagen nam
Hier, docht hij, is nu weer een ander bij de paerden
En die komt even oock, als Phäëton ter aerden
Maer hij en docht niet eens dat in dat domme gatt
Een donder, en een windt van sulcke streken satt,
Daer door de werrelt heel verslagen, en in roer was
Niet anders off de Droes daeronder met zijn moer was
So liep het onder een, men hoorden het gekraeck
Maer nijmant was bewust, off seker van de saeck
Alleer de swacke geest en hallef dode leden
Die quamen weder bij, en waren wel te vreden
Sij wisten wat het waer, dat dreunen en gekraeck
Dat anderen verschrock was haer gien klein vermaeck
Zijn aessem was nu goet, zijn spraeck die mocht voor heren 33
En princen nu bestaen, dat wouw men doen wel sweren.
Dus wasset dan verkeert niet sonder veel gevaers
En daer mee peis en vreê, en baes was onsen Aers,
Soo groten onheil weet oneenicheit te stichten
Dale door het goede Recht vaeck buijgen moet en swichten
Wat Duytslandt overkoomt uyt diergelijcke vlam
Dies treurt noch meinich statt, en adelycke stam.
En wanneer dat het eens een einde noch sall nemen,
Dat zijnen aenvanck heeft genomen in Bohemen,
Gien mensche die dat weet, so feilbaer isset lott
En daer wij meest op sien, dat siet alleen op Godt,
Wanneer het hem belieft, gaet Macedo zijn gangen
Wanneer het hem verveelt Polycrates moet hangen
De rijcke Croesus valt, den armen Cyrus wast
Een kleine Mansfelt deet den groten Keiser last.

Gedaen tot Teutz Provaen
een marckvleck in
over Vngeren, den 22 septemb
st novo 1626.

Een man van goet verstant
Quam dit gedicht ter handt
En mits hij daer gien naem
Sach onder, om bequaem 34
Te weten wie de vaer
Van sulcken maecksel waer
So druckt bij zynen rinck
Op desen vondelinck.
Maer om niet licht bekent
Te werden, en geschent
Gelijck Æsopi kaeuw
Met pluijmen van de paeuw,
So ging hij dit ontleên
En heelend all verkleên
En nam het doen weer aen
Als eerst van hem gedaen.
Is dat nu wel geklaert ?
So danckt het Doctor Baerdt

Rara cara 35

Het vreemde staet ons aen, men prijst dat onbekent is
Ik soeke niet wat hier, maer wat hier niet omtrent is
Den appel, en limoen gebroken veer van hier
Er is ons niet te bars, en is ons niet te dier.
De lelij en viool hoe aerdich oock getekent
En werden bij gien tulp noch Amarant gerekent
All sijn se van gereuck, en deugde meer geschatt
En dese niet met all, alleen het vreemde blatt.
Dies so gij vrijen wilt, en meint een meit te locken
So voegt u wat van huijs, en onder vreemde klocken
Een vrijer die zijn moes kan ruijcken daer hij vrijt
Die heeft wel naeder wech, maer eens so langen tijt
Had Rhodope den Nijl voor Thrace niet gekozen
Se waer nooit Coningin tot Mizraim gesworen;
en Helena nam oock den vreemden Paris aen
En liet haer man en kint, en Lacedamon staen.
De kuijsse Dido me die doen Carthago bouwde
Voor meinich trotzen heldt een vrêemden balling trouwde
Doch hoe dat is vergaen dies weten sij wel meest
Die doen het is gebeurt, off die daer nu van leest
Maer kort en goet geseit het vreemde sien wij garen
Waer om ? het is ons nieuw all waer het out van jaren
En wat wij garen sien, daer sien wij gien gebreck
All waer de deeren mall den vrijer stapel geck
De fouten die men haest verneemt in onbeminde 36
Een hart dat liefde draegt speelt liever daer de blinde
En acht voor zijn vermaeck eer slecht te sijn als kloeck
En beter niet te sien, als naeuwer ondersoeck.
Want die zijn oordeel gaff van t' gene dat hij vrijden
Die sach het goede voor, het quade van ter zijden
Wie hatet, off bemint, die brengt all aen den dach
Niet garen wat hij siet, maer wat hij garen sach.
En dat men meinichmael de sinnen recht gebruickte
En tot zijn eigen schae niet garen ogenluijckte
Men viel de vreemden niet so haestich in de schoot
En voor een korte vreugt in een so langen doot
De mophöon was vreemt, dat Phyllis heeft bewogen
En daerom heeft haer oock dien vreemdelinck bedrogen
Maer wat wel hier geschiet, dat laet ick ongesijt

Het valt doch swaer genoch wat stille wort beschrijt
Mijn dartele vriendin op Engels vlees belustet
Om dat het (als men seit wat nieuws en wat Raers)
Is daer haer liefde vast, off waer het in berustet
Dat moet se sien alleen, want nijmant siet het aêrs
Maer tref dat ick u dit geheim eens openbare
Men trout so graeg om winst, en daer in siet se kans
Zy wint uijt zijnen naem een letter noch aen hare
Dan heet se juffer Braurs, nu heet se juffer Brans

37

Vijff sinnen heeft de mens, daer ben ick in verwondert,
Myn dunckt hij heefter meer, als juffer Joostien doet,
Die heefter boven vijff wel ses off seven hondert
All isset niet haer best, het is haer eigen goet
Oock ist' haer eigen niet, hoe kan dat eigen heeten
Daer sij niet over heerst, en buijten haer gebiedt
Dus kan se haer getall van sinnen dan niet weeten
Die heden hondert heeft, en morgen heeft se niet.

De vrijen wil, en gien gevaer
Die vrije vrij, en niet telbaer
En vrij ten minsten all een paer
Maeckt dan de meit u vrijen swaer
So maeckt u vrij, en vrijt een âer
En vrijt niet langer als een jaer,
Of gij en vryt niet vrij daer naer,
Doch stelt altijt u vrijen daer
En vryt u selven meer, als haer.

38

Ick had mijn lief eens lief om haer
Dat doen ick noch, maer om een âer:
En kunt gij dit nu raden lief
So bent gij dan all weer een dief
Gy naemt mijn harte mij weleer
Nu neemt gij mij de nyren weer.

Het Testament van Mars

39

Als Mars zijn testament begost
So docht hem dat hij sterven most
Hoe wel hij was noch niet bereit
En daerom klaegt hij dus, en seit

Horat L. <carm> 3. ode 30

Non omnis moriar, multaq: pars mei
Vitabit Libitinam

O wee wat gaet mijn aen ! nu is noch rust noch haven
Te vinden meer voor mij ! ick ben voor mijnen doot
In Hollandt all beluydt, en levendig begraven
En sonder lijffsgenae', die straff is alte groot !
Wel Hollandt hoe so quaet ? gy sijt van mij gezegent
Meer als u gienen vree' of wist, off weet te doen
Ick heb de vrijheit u verwurven, en verdegent
En u uyt mijn verderf den rijckdom leren brôen
Bedenckt eens off ick dan verdiene so gedolven
Gij sijt door mij geraeckt, gelijck gij weten sult,
Tot heren van het Landt, en Goden van de golven: 40
En hebt gij niet genoech, dat is u eigen schult
Waer toe mij so versnelt ? heb ick u opgeschoten ?
Off schort het u aen gelt ? off was u raet van hier ?
Off vreesden gij de trouw van uwe bondtgenoten?
Och neen vergeeft mij dat, niet een van alle vier
U bontgenooten woort en bad gij niet te vresen
Daer was oock gelts genoech, en raet noch onder u
En nooit heeft u geluck van all den tijt voor desen
So schone sich vertoont tot uwen dienst, als nu.
Off hebt gij dan u winst en hitte van begeren
Uyt liefde van den vree' te rugge nu gestelt ?
Dat waer als off de zee in suycker sou verkeren.
Hij maeckt ons dat niet diets, gij siet te garen gelt.
Waer komt mij dan vandaen dit schilig overvallen:
En dat men mij den tijt van sterven niet en gont ?
Gij segt ick ben all doot, dat is all niet met allen
Vraegt all de werrelt door, daer ben ick noch gesont.
En niet te min ick vrees mijn tijt begint te slijten
Daer is gien bidden voor ick moeter doch eens aen
Het leven mij verdriet van schelden en verwyten
Noch doen ick so veel goets als nijmant heeft gedaen
Men weet mij mijn geboort' en afkomst op te stellen 41
En sonder dat men eens mijn starre noch en weet,
Men haelt mij van den Droes, en brengt mij weer ter hellen,
En stondt het oock aen haer mijn voerman waer gereedt.
Wat heb ick in den tijt van den weinich jaren
An grote luy' gemaeckt, en schatten haer vergaêrt !
Een monick die zijn choor en kap niet docht te waren
Daer zijn all princen nu en heren voor vervaert:
Ick neem se van de ploech, en schuymssel van de boeren
En geeft haer yser aen, en piecken op de neck
En leer se dan de wacht, dan benden aen te voeren
En werder die niet rijck, so werden seker geck
All derf hij niet bestaen zijn vyandt te besoecken
Off komen daer het roockt, dat is noch all gien noot;
Maer wacker op te snîjn, bij tonnen voll te vloecken
En snedig toegetast, dat maeckt den Carel groot
So licht weet ick een helt van boerenstoff te maken,
Ick steeck hem in zijn gout en silver dat hij kraeckt,
Ick doss hem in de wol van purper en scharlaken
Vraegt dan eens waer hem sit dat nae den kinckel smaeckt
Hoe meinich waechhals oock van armoedt overwonnen
Vergeten, en veracht, den kalis-hing der uyt
Maer siet wat sijn se nu'. all Graven en Baronnen
Dies dancken sij den Krijg, de boeren, en de buijt
En ben ick dan so nut, waer is dan u mishagen 42
Dat nu so seer om mij, en uyt de mijne spruyt ?
Off isset dat se waer een boer off seys verjagen
En schudden hier en daer wat lose kramers uyt ?
Is daer so veel aen vast. gij weet wel bij u selven
Hoe dat men rijckdom haelt, en treckt u bij de neus
En mach ick dat niet doen, so gaet mij liever delven

En siet dan off ick spaens gesturven ben, off Geus,
Doch gont mij so veel tijts en laet mij wat bedaren,
Ick ben noch bij verstant, daer siet mij vrij voor aen
Ick sall met goet bescheit mijn erven eerst verklaren
Doch dan wat u belieft, het will doch sijn gedaen.
Den Swede geef ick eerst mijn ridderlijcke sporen
Te rijden weer naer huys; En Philips mijn rappier
Hij heeft het zyne doch in Portugal verloren
Dat socht' hij garen weer, en kan nu niet van hier
Mijn groten hellemet vereer ick aen de France
Om onder dien bedeckt te spelen haer begeer, -
Mijn lichtgeveerde pluym den Beijer; en mijn lance
Die geef ick aen den Deen hij heefter doch gien meer
Mijn rock sy voor den Sax, so blijft hem onbedropen
Zijn harnas van de wijn; den Hess mijn <pusykaen>
Mijn lijffpaert voor Lambooy so kan hij lustich lopen
Den Portugijs mijn staff so kon hij blijven staen 43

Den Lotteringer mach mijn huysgeraet gaen erven
So plondert hij niet meer; en dat Milandes was
Gebleven buijten scheuts en boeren gaen bederven
So waer hij nu niet doot, en quam hier wel te pass:

Waer laet ick nu mijn schildt ? dien mach ick Hollant geven
Daer mocht hij nodich sijn, den vreed' is noch niet out
Ick sie wel dat sich daer wat vreemts all wil verheven
Door vrienden die men raeckt, en vyandt die men trouwt.

Dit is mijn leste will, zijn Heilicheit van Romen
Die sie nu dat het recht en wel werd uytgekeert
All gaen ick hem voorbij, hij heeft genoech bekomen.
Het sij dan (als men seit) genomen, off vereert,

En off ick niet en biecht, eij wilt mij dat vergeven
Ick heb voor uwer veel so wonderlyck gekrijgt
Quam dat dus aen den dach het harte mos u beven
Dies sterff ick liever Geus als sulcken goet gebiegt

Dat is genoech geseit; nu mach ick mij verposen
En wachten op mijn doot; Een Zeeusse koorts alleen
Die wilt' mij noch niet doen, de Spaenssen en Françosen
Slaen die nu mee daer toe gewiss so moet ick heen.

Maer een dinck isser noch, dies sult gij u verwondren
Begraeft mij wel te deeg, en vast, en diep genoech
Want quam ick weder op het sou geweldich dond'ren 44
So bleefder niet een spill, noch yser aen de ploeg.

Pers.
O curvæ in terras animæ et cælestium inænes !

Mensche sijt gij welgezegent
Nu den oorloch neder leit ?
Syt gij voor den mens verdegent,
Siet dan wat den hemel seit;
Die met tranen u bejegent
Daer het sestich dagen regent,
Is dat niet genoech beschreit ?

Eeren was den vree' gesloten
En getekent op papier
Als het aertrijck wierd begoten
En verdronck te gronde schier
Nooit en sach men sulcken groten
Water, boven alle sloten
Drijven, van den regen hier

Dit wil ummers wat beduijden 45
Door te Romen oock het vee
Sich vervreemde van de luijden
En de vlucht nam uytter stee.
Hoe de brandtklock daer nae luijden
Vresen wij noch mee voor huijden
Off in oorloch off in vree'

Doen de Tiber overvloeijden
En veel kercken neder smeet
Doen men huysen overroeijden
En de visschen gingen breet
Wat voor onheil daer op broeijden
Die vaeck grote macht besnoeijden
Dreigt ons Vrankrijck off de Sweed'.

Virg
Nulla salus bello, pacem te posumus omnes

Hollander en Zeeuw.

Hollander Wat heeft Munster ons gebaert ?
Zeew Wel een Monster in der aert
Holl. Isset niet een vree' van wapenn' 46
Zeeu Jae wel, waer se recht geschapen
Holl. Waer is dan het misverstant ?
Zeeu Dat se mist haer rechter handt
Holl. Waer is die doch door verlooren ?
Zeeu Door verbandt, en afgesworen
Holl. Dat is wel een quaet verbandt !
Zeeu Quaet alleen door onverstant
Holl Onverstant ? uyt wien gesproten ?
Zeeu Vraegt dat eens u bontgenoten
Holl. Sijn die niet genoech voldaen ?
Zeeu Neen, daer schort noch vrij wat aen
Holl. Waer is dat doch ingebleken ?
Zeeu Dat wij trouw en bont te breken
Holl Dat is naer hun eigen hooft,
Zeeu En niet nae daer is belooft
Holl Wat sijn dat dan all voor dingen ?
Zeeu Montferaet, en Lotharingen
Holl. Souden wij daer mee voor staen ?
Zeeu Daer op is den eet gegaen
Holl. Off sij nooit dan wilden slechten ?
Zeeu Houdt u woort, en laet se vechten
Holl. Mosten wij dan oock in t' velt ?
Zeeu Jae, wanneer het daer op gelt
Holl Maer dat sijn gien France landen,
Zeeu Vranckrijck heeft se nu in handen
Holl. Off hij die nu weer verliet ? 47
Zeeu Dat en waer zijn eere niet
Holl Daer mee lach den oorloch neder,
Zeeu En zijn vijant recht hem weder,

Holl Die sall nu wel houden rust,
Zeeu Als het Spangien so lust,
Holl Wel, wat is dan all u seggen ?
Zeeu Dat men sall den oorloch leggen.
Holl Waerom valt gij dan ons aff ?
Zeeu Dat wij vresen voor de straff
Holl Godt verbiedt het bloet te storten
Zeeu Dat en sult gij so niet schortten
Holl Niet ? den vijandt is te vrêen,
Zeeu En u vrienden seggen neen.
Holl. Sijn wij dan van haer niet ledigh ?
Zeeu Neen voorseker, oft menedich
Holl Waerom doen sij niet als wij ?
Zeeu Dat belett haer niet als gij
Holl. Kunnen wij Philips dan dwingen ?
Zeeu Jae, gij, met de France klingen
Holl. Waer toe dat ? hij is nu goet
Zeeu Dunckt u dan off gij dat doet ?
Holl Wij, met onse bontgenoten.
Zeeu Waer om die dan uytgesloten ?
Holl. Om den vrede voor te staen,
Zeeu Isset daer mee dan gedaen ?
Holl Jae, dus krijgen wij den vrede
Zeu Krijgt se voor u vrienden mede
Holl. Maer de spaense sijn te steech 48
Zeeu Houdt u hardt, so sijn se dweeg
Holl Dat is nu te laet gehouwen
Zeeu Wie sall u dan meer betrouwen ?
Holl. Die begaen sijn, off vervaert
Zeeu Off gij selven dat eens waert ?
Holl. Daerom gaen wij vrienden maken,
Zeeu En u vrienden gaet gij staken,
Holl. Die en sullen ons niet doen
Zeeu Quade wonden minder blôen
Holl Waer verkort haer dan de vrede ?
Zeeu Haer in eer, en u bij eede,
Holl. Mach niet yedereen zijn best ?
Zeeu Meugt het recht, off wacht u nest.
Holl Wij en vresen voor gien dreigen
Zeeu Vreest gij niet, so vreest u eijgen
Holl. Daer is lang all voor gesorgt
Zeeu Lang ist dat een vriendt u borgt.
Holl Borgen ? Daer is schult gerekent
Zeeu Wat is t' anders dat gij tekent ?
Holl Een verbondt dat Godt betrouwt
Zeeu Daer gij Godt gien woort in houdt.
Holl Dus oock mee de France schreuwen
Zeeu Dus oock als de vrome Zeeuwen
Holl Daer is weinich aen verbeurt
Zeeu Isset weinich dat gij scheurt ? 49
Holl Als het niet mach anders wesen
Zeeu Siet u voor, het staet te vresen,
Holl Wij vertrouwen Godt, en Recht,
Zeeu En sij doen t', dat gij maer segt
Holl Waer wijckt sesse doch voor eene ?
Zeeu Daer de deugde wint allene,
Holl Laet se varen met haer deugt,
Zeeu Moetwill is een korte vreugt,
Holl Onbewesen, als ick hope,
Zeeu Aen de grootsten van Europe,
Holl Lieve zeeuw gij bent all Frans,
Zeeu Sonder die, gij waert all Spans
Holl Dat en weet ick niet, wat reden ?

Zeeu Denckt den tijt eens van voorleden,
Holl Wij sijn hier, en die is heen
Zeeu Stelt gij haer dan so te vreen ?
Holl Dat kan nu niet anders vallen.
Zeeu Licht betaelt gij noch dit mallen,
Holl Daer laet ons dan mee begaen,
Zeeu U alleen oock gaet het aen,
Holl En u mee, gelijck ick meene
Zeeu Neen, dien loff sij u allene,
Holl. Breeckt gij dan ? dat is ons leet.
Zeeu Liever dat, als onsen eedt.
Holl. Siet eens hoe gij dan sult varen,
Zeeu Als die trouw en eedt bewaren,
Holl. Dat is wel, daer troost u mee
Zeeu En gij mee met uwen vreê
Holl. Die sall hoop ick wel gedijen
Zeeu So gien koopluij daer om lijën
Holl. Daer en sall niet van geschiên
Zeeu Wacht noch wat gij sult het sien

Credite me vobis tolium recitare sibyllæ

De Vrede was nu klaer, maer niet so wel de zee,
Soo boos en was ons nooit de krijg, als dese vree,
Wat roverij daer op den Fransman heeft begost
Was groter als men ooit in Hollandt lijden most,
En sijnder door den Vree tot rijckdom wat geraeckt
Daer bennen tegens een weer hondert kael gemaeckt
Dit quam hier noch te pass, het blat was soo veer dree
Nu is het heel de daet, dat voormals was de vree

Horat.
Quo quo scelesti ruitis ?

Wij geven onse volck en schepen aen de Spansse,
En bennen door verbondt dat schuldig aen de France,
Als dese nu malchaer vermoorden op de zee
Hoe smaeckt ons dan de vrucht van onse gulden vreê ?
Doch so veel isser aff, dus winnen wij de minne
Van Philips die men soeckt, want off hij dan verwinne,
Off overwonnen wert, dat doet hem even goedt
Daer wert dan niet gestort als zijn vijanden bloedt.
O bloet dat gien gewelt, noch list en wist te delven
Hoe sijt gy ongestoort so bitter op u selven !
Die u te stortten socht so meinich euwich jaer
Dien gaet gij nu te will', vernielen u malckaer !
Hoe sou den Koninck doch hem beter kunnen wreken
Als so met onse macht ons eigen macht te breken ?
Voorseker is hij van een grote last verlost,
Nu wij ons selven doen, dat hij niet doen en kost.

Horat.

Magnum pauperies opprobrium jubet
Quidvis et facere, et pati
Virtutisq: viam deserit arduæ

Wie stelt nu het landt in vrese
En de vryheit op de pese ?
Wie naeit nu zijn eigen naedt
En t' gemene dryven laet ?
Isser Berneveldt oock mede
En bestelt ons dese vrede
Daer het Landt door is gescheurt
Meer als ooit noch is gebeurt ?
Wat sou Berneveldt nu seggen
Sach hij so den Prince leggen
Sonder jiet te tasten aen
En den vijandt liet begaen ?
Doen hij Cortrijck wouw' ontsetten
En wi konden dat beletten
Die den Prince dat ontriet
Was dat Berneveldt, off niet ?
Doen de hooftstat van de Schelde
Half verwonnen lach, en helde
En de Prins haer weer begaff
Wist daer Berneveldt oock aff ?
Doen men trouwe bontgenoten
Om den vijandt ging verstoten
En niet docht aen onsen eedt,
Off dat Berneveldt oock deed ?
Doen de Zeeuwen van ons weken
Om haer trouwe niet te breken
En haer hielden daer in sterck,
Dat was Berneveldt zijn werck
Berneveldt dit moet gij weeten
Gaet het wel, gij sijt vergeten.
Gaet het aêrs, en komt gij weer
Brengt dan vrij een hooft te meer

Virgil.

TEIA virginis ora Dianæ

Hoe is Ferdinand verlegen
En Philips zijn naeste bloed !
Daer en is gien macht, off moedt
Noch gien heil bij haren degen

Daer en is nu gien metael
In haer nieuwe gotelingen.
En haer ouwe spaensse klingen
Sonder deugde, sonder stael.

En haer Matten, en Philippen
Sijn der noch, so sijn se vals
En niet anders over, als
Natte neusen, lange lippen.

Dat den Adeler zijn vlucht
En zijn klaeuwen sijn besneden
Waerom heeft hij dat geleden ?
Off wie leert hem eer en tucht

Om < -- >
Van verbondt, en van de vree'
Als hij nooit te voren dee' ?
Dit moet ergens aen gebreken.

Off het is aen goeden raet
Off aen ruijters, off aen knechten,
Off aen stoff van goede Rechten,
Off hij is niet meer so quaet ?

Off de kassen moeten roesten
Daer de ronde godt in lach
Datter niet meer in en mach
Off de Minen die verwoesten

Ummers isser wat gebrecks 55
Sou een mensche so veraerden
Die gien groter kent op aerden ?
Dat er waer niet op zijn specks

Doch men seit, het kan niet wesen
Oostenrijck moet eerst in lij,
En Borgondien daer bij
Sall dit onheil eens genesen

Maer den trotzen Arragon
Is begerich om te weten
Waer de starre sij geseten
Die sich mete bij de son.

Sou mijn Koninck (seit hij) duijcken
Off voor ymant sijn vervaert ?
Dat geloof ick niet, all waert"
Briareus met vijftich buijcken

All waer Cæneus noch so vast
Als hij ooit oock was bevonden
Sonder quetsen, sonder wonden,
Daer en wert niet opgepast.

All waer Talus van zijn ouwers
Weer ter werrelt in gesett
En hij streefde weder mett 56
Zijn metalen borst, en schouwers;

Laet vrij komen voor den dach
All de Reusen, en Gyganten
Laet vrij stormen, en haer kanten
All wat voor den hemel lach;

Dat en tijt hem all gien puysten,
Van haer krencken was hij vrij
All quam Gyas mee daer bij
Gyas met zijn hondert vuisten

Van dit volckien dat is waer
Dat en sall hem niet bedwingen
Maer wie leert hem beter singen
Wie benouwt se bijde gaer ?

Dese twe verwoedde Leeuwen
Daer voor alles lach in bij,

Sijn nu tam gemaeckt van drij
Onvertzaegde jonge weeuwen,

Vraegt gij nu wie dese sijn ?
Dat is Hesse, Sweets', en France
Dese breken haer de lance
En verwinnen meir, en Rhijn.

<**carm. p. 48**> 57

De schepter is gebleven
Vierhondert sestich seven
Aen David, en zijn neven
Dat hij van Godt verwurf
Tot Zedechias sturff,
Dien Babylon bedurff.
Daer nae driehondert jaren
En sessendartich paren
De vorsten Juda waren
Uyt Davids oude stam
Tot Maccabæur quam
Die doen den schepter nam

Naturam expellas <furca> tamen usq: recurret.

Die bij een vuyle tong' vervalt
En wil noch blijven onbekalt
Dien seg' ick dat hij mee beschaff
Dat niet een boeren rekel blaff
En dat het varcken bij den brij
Zijn knorren laet, en sedich sij
Doch weet gij wat hij winnen sall ? 58
Een krancken kop, en niet met all.
Bindt aller honden muijlen toe
Belett het nuijren van de koe
Doet swijgen aller swijnen aert
Stilt alle katten in de Maert
Bespeert de vorschen in het vlas
Verbiedt de padden in t' moras
En datter schreije niet een uijl
En datter niet een wolf en huijl
En datter niet een gans en blaes'
Nocht sijt gij niet ten vollen baes
Maer dwingt een vuyl verlogen blatt
So seg' ick eerst nu kunt gij wat

Juppiter in cœlis perjarra ridet.

Klaegt gij dat onse burgerij
Den eedt so licht set aen een sij
Die op sunt Pieter hier geschiedt ?
Sunt Pieter hield hem selven niet

59

Nocuit differre paratis

Gij die u leste wille schort
En doet u eigen will' te kort,
De doot die kan u haest beklemmen
O losse mens, dan staet het slecht
Wanneer gij onder water legt
So denckt gij eerst te leren swemmen !

Gedenckt eens off een wandersman
Het geen hij qualick dragen kan
Tot op zijn ouderdom bespaerde
En wout' dan dragen affgeslooft
Waer dat niet wel een seltsaem hooft
Dat daer zijn lasten op bewaerde ?

Bespaert u sonden, en u goet,
En niet wat een mael wesen moet
Waer toe die lasten op u harte
Dies geeft u will bij tijden uijt
En niet wanneer u wille stuyt
So heeft u doot te minder smarte.

60

O tempora o mores

Waerom doch de meit geschoren
Alsse nonne wert gemaeckt
Boven, en tot aen haer ooren
En gien ander hair geraeckt ?

Dit heeft all verscheiden reden
Doch met twe heb ick voldaen,
Boven scheren, en beneden
Wert gien papen toegestaen

En ten tweden dat de neten
En de luijsen van het natt
Niet en wierden me besmeten
Uijt het heilich watervatt

Wilt gij dit nu niet geloven
Segt vrij dat het beter sloot
Is de non' geschoren boven
Midden heeft se dan gien noot

Seker t' is oock wel geschoren
Die geschoren sijn als sij
Hair verloren, sich verloren,
En haer goet en bloedt daer bij

61

Doch ick wedde dat het scheren
Daer om nodich is voor haer
Om mismoedicheit te weeren
En haer handen uyt het hair

Wouw de meit dan beter leeren
Eer de paep haer eenmael schoer
En haer eerlick laten scheren
Dat en waer gien hemelhoer.

Virg
Et mentem Venus ipsa dedit

Wat wil doch dit krioel en allerleij geluyt ?
Men juigt hier, en men singt, men speelter op de fluyt,
Men strijckt der op de vêel, men slaetter op de luijt,
Men strooit der maegde palm, en allerhande kruyt
Men neemt de gasten waer, Men sluijt den rouw der uijt,
Men koomtter met banquet, en allerhande fruijt.
Maer vrienden staet eens still, u wech is hier gestuyt 62
De bruyt is hier in Brandt, en Brandt is inde bruijt.

Den doodt en is gien kruyt gewassen
Sij wil ons vangen, off verrassen
De handen Godts ontloopt gij licht;
Maer nummermeer der dodes schicht;
En so gij wel u saken doet
So gaetse beide vrij te moet.

Segt eens gij herders van de Kerck
Waerom swijgt doch u orgel werck
Op beedach, en op sondach niet ?
Indijn uyt yver dat geschiedt
So wert den dach van ons gebott
Noch meer geviert, als die van Godt
En so men Godt met spelen looff 63
Waerom is dan den biddach dooff ?
En looft men Godt met gien gespeel
Hoe speelt dan zijnen dach so veel ?
Doch nu so sien ick waer het scheelt
Godt wil op zijnen dach gespeelt
Dies wort het spelen dan belett
Op dagen die de mensche sett
So doet men Godes dach noch eer
Dat die geniet so veel te meer.
Is dit bescheit nu wel gewrocht
'So ben ick wijser als ick docht

Graculus Æsopicus
off
Bruyloft van SVR en CB.

Een boeren standt, een vorsten pracht
Bij nijmant waerdt, bij veel belacht
Een slechten stam, en trotz gewaet
Een hoge moet, en lagen staet.
Die maken hier ons nu bekant 64
Den aenvanck van een echten bandt,
En houdt die sulcken reinen bed'
So suijver als haer nachtbanckett
So sijn seker wel bewaert
En beter als haer ouwerd aert.
Maer neemt de vreemden van den diss
En laet voor suijcker schincke=viss

Twentse Taalbank

En kleedt de Bruydt en Bruijgom weer
Niet naer hun hart, maer naer hun eer
En laet se schijnen als se sijn
So blijft het vercken wel een swijn
Dat is geseit, dit eedel paer
Gelijck de moer en beste vaer,
En siet de bruijloff dan een[s] aen
So mach se voor een boer bestaen.

Virgo mater

Weet gij hoe Leentie quam aen Steffen haer beminde
Sy was een wisse maegt, en socht een wijse man
Dien heeft se nu geraeckt want sij was all met kinde
Eer dat hij haer besliep, en eer sij eens began.

Ætia
Callimachus Discipulus

Discip Wat is de geestlijckheit ?
Call. Een amt van Godt bereit.
Disc. Hoe moet men die dan eeren ?
Call Als timmerluij des Heren
Disc Waer in bestaet haer werck ?
Call. Te bouwen Godes Kerck
Disc Hoe weet gij wie die bennen ?
Call Haer leer die leert se kennen
Disc Sijn t' all dan knechten Godts
Call Neen, daer is veel verschots
Disc Hoe sijn doch dan de zijnen ?
Call. Die sijn gelijck se schijnen.
Disc En sijn se dat altijt ?
Call. Jae so Gods woort het lydt
Disc En of zij dies wat helden ?
Call So kan haer deugt niet gelden
Disc Nochtans haer hart is goedt
Call De leer is t' die het doet.
Disc Waer is die Leer te soecken ?
Call In Godes beijde boecken
Disc Wie heeft die opgerecht ?
Call Godt door zijn soon, en knecht
Disc Is ons niet meer van noden ?
Call Wat meer is, wert verboden.
Disc Wat leert ons dan de Kerck ?
Call Dit, en gien ander werck.
Disc Mach zij dat niet verbieden ?
Call. Dat heeft Godt nooit geleden
Disc Nochtans hij weinich seit
Call Genoech ter zalicheit
Disc En veel is niet te vatten
Call Dat sijn verborgen schatten
Disc Hoe werd ick die gewaer ?
Call. Bij uwen Godt hier naer.
Disc Wat houdt gij van de Vaders ?
Call Als yveraerts, en daders
Disc Haer leer is die oprecht ?
Call. Godts woort alleen is Echt.

67

Disc. En mach se daer niet buijten ?
Call O neen so moet se stuijten
Disc Maer slaen se dan wel miss ?
Call So meinich alsser is.
Disc Sij willen t' wat vermeeren
Call Wij moeten Godt niet leeren
Disc Is dat zijn Leer misdaen ?
Call. Daer mach noch aff, noch aen.
Disc. Geldt dan gien vromen ijver ?
Call Als Godt niet is den drijver
Disc. Wat doet dan vaen, en cruijs ?
Call. Gien goedt in Godes huys.
Disc. Nu t' bidden voor de doden ?
Call. Dat heeft Godt nooit geboden.
Disc Naer heiligen te gaen ?
Call Dat staet gien heilich aen.
Disc Men doet het Godt ter eeren
Call So most Godt oock het leren.
Disc Verstoort sich Godt om goet ?
Call. Neen, maer om dien misdoet.
Disc. Doet offer dan gien voordel ?
Call Dat was oock Saul zijn oordel
Disc Die sochte Davids doodt
Call. Dat was niet all de noot
Disc. Wat kon hem meer beswaren ?
Call. Zijn mens, en vee te sparen
Disc Die spaerden hij voor Godt
Call. Maer tegen Godts gebott.

68

Disc. Nu t' vagevier der Papen ?
Call. Dat is van haer geschapen
Disc. Gaet dat dan Godt niet aen ?
Call Aen niet kan niet bestaen
Disc Nochtans het wert beschreven
Call. En quader noch gedreven
Wij mooten sijn te vrêen
Met Godes woort alleen
Dies wilt gij Godt behagen
Doet niet, off gaet hem vragen
En vraegt hem in zijn woort
Daer wert hij best gehoort
Is daer wat in vergeten
Dat heeft Godt niet geweten
Hem docht hij gaf ons daer
Wat ons van noden waer.
Gij timmerluij des Heren
Die dat nu gaet vermeren
Wel moet gij sijn betaelt
So dat den hemel haelt.
Alleen men sou geloven
Koomt wijsheit van hier boven
So sijn se billick sott
Die wijser sijn als Godt.

69

Jura majestatis optima

De daet, De raet t' gebedt
Van jongen, mans, En ouden
Een landt in standt, en wet
In zegen kan behouden.

Amor otiororum hominum negotium

Besiet het vrijen. heel end all
Wat moeter sijn alst lucken sall!
Men mach niet spreken van gebreck
De vrijer liegt, de meit is geck
Want waer sij wijs, en sprack sij waer
Daer wierde nooit een hijlick klaer
Dies sottheit, en een valsche schijn
De vaer en moer van vrijen sijn.

Horat 70

Labuntur anni, nec pietas moram
Rugis, et instanti senectæ
Adfert, indomitæq: morti

Lachrymæ ad funus optimi viri
I.L.A.G P.E.D.

Beklaegt mijn sterven niet gij die mij siet begraven
Dit is mijn rust en haven,
En siet niet op den tijt: mijns levens is genoech,
En wel is niet te vroech.
Ick heb' in Godes dienst mijn swacke lijff versleten
Dies quijt ick mijn geweten:
En heb ick boven mijn beroep, en kracht gegaen ?
Dat is om hem gedaen:
De plicht, aen mijnen Godt, en mijnen even naesten
Heeft mijnen dach doen haesten.
Wat is t' dan dat ick miss' ? een omgestuijme zee
Voor een behouwen ree
Daer leg' ick mijnen Godt zijn eigen ziele weder
Voor zijnen voeten neder
Die wil hij nemen aen, en maken van haer vlees 71
Een sone van een wees'
Een Herder is getrouw die voor zijn kudde leyde
Zijn vrome leven aff; Maer dese doet all meer
Die dach en nacht voor sich, en zijnen vader weide
En leij voor beide gaer zijn matte leven neer

Tesamen spraeck van doodt en leven
somne quies serum, placidissime somne deorum.

De slaep, de rust in allen noden
De aller soetste van de Goden
Verweet den doodt haer tyrannij
En dat se beter waer als sij:
Gien reden (: seijse :) kan ick weten
Waer om se u mijn suster heeten
U die so wreet is en verwoedt
En ick so sacht, so lief en soet
Wat schepsel isser doch geboren
Dat niet en gaet door u verloren !
So dweeg, off trotz en koomt u voor
Gij siet niet aen, gij stootter door.
Gien noot, gien tranen u bewegen 72

Gij sijt so wreet als uwen degen
All ging de werrelt heel in t' graff
So leer u woeden doch niet aff,
Een swarten trein, en lange rocken
Een tranen vloet, en gaende klocken
En dat de grondt van doden swel
Dat is u vreugt, dan gaet het wel !
Dies dringt de schrick van u vernielen
Vast alle harten door en zielen,
En dat van eeuwig is geweest,
De minst u kendt, die vreest u meest.
Wat schort het vee doch op den acker ?
Wie jaegt het op ? Wie maeckt het wacker
En dat het voor den mensche vliedt ?
Het loopt voor u en kent u niet:
So vroeg en isset niet geboren
En dat het pas kan sien, en horen
Van wild' en tam so klein en groot
Het wenst om slaep, en vreest den doot
Waerom ? ick koom haer kracht vermeeren
Die gij vernielt, en gaet verteeren
Ick breng een truirich hart in rust
Dat gij verstickt, en boet u lust.
Ik helpe lijff en ziel verbinden
Die gij verdeelt. en doet verswinden
All wat op aerden is en leeft
Nae mij verlangt, en voor u beeft
Ick moet het rust, en voetsel geven
All sliep het juijst niet als de seven
Wat hondert jaren als weleer,
So lange slaept men nu niet meer,
En sulcken slaep oock nymant pasten
Hij most dan deftich leren vasten
Drie hondert jaren boven twe
En seventich op eene stee!
Ick ben nu so veel duijsent jaren
En heb het nooit so kunnen klaren;
Doen Adam kraemde van zijn wijf
Die sliep doen mee door mijn bedrijff
Maer dat en was niet so veel uijren
Als dese slaep most jaren duyren.
Daerom gelooff ick sulcken slaep
Quam van den hemel, off de paep.
Ick weetter meer niet van te seggen
En daer mee wil ick dat beleggen.
Dit heb' ick hier so bij geraept
Om dat mijn slaep so niet en slaept
En isset elders heen gekomen
Dies heb ick mij niet aengenomen
Een slaepien van een uyr off vijff
's mij genoech voor man en wijff.
Nochtans hoe sterck, en hooch geseten
Hoe klein en slecht, off neer gesmeten.
Het roept all mij in zijn verdriet
En die u roept die meint u niet
All blijft gij noch so lang te rugge
Gij koomt doch alte vroeg en vlugge.
Wel, seij de doodt, dit is een praet
Ben ick so swart, ben ick so quaet ?
Is dan so veel aen mij to laken
Dat gij u suster sout versaken ?
Besiet eens tussen u, en mij
Het onderscheid, en wat het sij

septem
dormientes
qui a tempore
Decij impe-
ratoris, ad
tricesimum
annum Theo-
dosij dicuntur
<doemivisso>
annos nempe
trecentos
septuaginta
duos. sed
fallitue huius,
scriptor fabule
in computati=
one <annorx>
licet quinde-
cim impera-
toret fuerint
inter Decium
et Theodosiam
Decius enim
vixit anno
christi du=
centesimo
quinquagesime
secundo. sid
Theodosius tri
centisimo octo:
agesimo tertio

73

74

Het scheelt niet veel, off niet met allen
Wie doodt is, of in slaep gevallen.
Of wilt gy t'weten op een prick ?
Gij koomt int jock, in erenst ick
Wat bij u schijnt, en is bedrogen
Dat maeck ick waer, en blijft voltogen
En is een korte slaep so goedt
Wat dunckt u dan dat eeuwig doet ?
De rust dien gij den mensche maket
Vergaet, wanneer hij weer ontwaket
Maer die bij mij in ruste leit
Die rust tot inder eeuwicheit
Die heeft voor gien bedroefden morgen
Off sware dromen niet te sorgen
Dat voor den dach zijn ruste breeckt
En klaegt all dickwijls, eer hij spreeckt.
Wat brengt dan uwe rust voor deugde ?
Een langen rouw, en korte vreugde;
En dickwijls oock in swaer verdriet
All slaept de mens' so rust hij niet
De sorge die zijn hart benouwde
Die waeckt in slaep, en singt het oude
En maeckt den schrick wel eens so swaer
Als eer hij noch in ruste waer
En so dat ruste noch sall heten
Geluckich isse dan versleten,
Die niet en is so drae gedaen
Het treft all meer wat scheen vergaen.
Ick kan den jamer recht verdrijven
Dat gij maer droomt, en laet se blijven
Noch doet men u daerom de deugt
Dat gij mijn suster heten meugt
En siet eens wat van u doch kome
Wanneer de mensche dorst, en drome
Wat is t' dan dat hij van u heeft ?
Een groten dronck, die niet en geeft
En dat men mij noch gaet betijen
Met wreetheit, haet, en tyrannijen
Wie doen doch dat ? en waerom meest ?
Se sijn noch nooit eens doot geweest
Maer mochter een eens weer verrysen
Die sou haer beter onderwysen
Nu ben ick haer so soet en sacht
Dat nijmant weer te keren tracht
Gij spreekt van sorge wech te drijven
Het vlees te vôen, de kracht te stijven
Den rouw te stillen en den schrick
Wie kan dat beter doen als ick ?
So haest de menschen sijn verscheiden
Off dat se sich tot mij bereiden
So breng ick haer de vreugt all voort
Die boven in den hemel hoort
En wat haer dan niet is van noden
Dat laet ick oock on aengeboden
Gelijck het vlees, en kracht te vôen
Dat isser doch niet meer van doen
Het is veel beter sonder wapen
En buyten scheuts in rust te slapen
Als, die gevaer, en strijt beleeft
En dies geweer van noden heeft
De mijne leggen met haer kleder
Haer ramp, en alle smerten neder
En hoe de werrelt woedt, en braeckt

75

76

Niet eene die daer werck aff maeckt
Hij blijft in rust, en rust in vrede 77
Het is alleens in welcken stede
Off op het velt, off in de meir
Off stoff en ass voor windt en weir
En off de visschen hem begraven
Off dat den beer, en wilde raven
Hem delen tusschen berch, en dael
Off op een ratt, off aen de pael
Dat scheelt hem niet, hij voelt gien beten
Off hem de viss, off wurmen eeten
Off dat hij vlieg, off dat hij drijff
Off dat hij inder aerden blijff.
All leit hij dan, en moet vollenden
Dien langen nacht, en onbekenden
En vaeck op sulcken harden bordt
Noch valt de tijt hem even kort
Het wachten brengt hem gien beswaring'
Zijn beste pandt is in bewaring
En isset wel besteet wel eer
So krijgt hij dat in vreugden weer
En dit is eerst een soet ontwaken
Die uyt hun slaep in vreugde raken
Off nu eens een so lange sliep
Dat Godt, ontwaeckt gij doden riep
En hadde nooit als wel geslapen,
Dus isset oock met mij geschapen.
U rust is kort, vaeck oock ontstelt 78
De mijne lanck, en ongequelt
En als wij beidegaer ontwaken
Dan is eerst onderscheidt te maken
U soeten droom gaet in de wint
En mijn vermaeck dan eerst begint
En wilt gij recht de waerheit weten !
Onwisse rust gien rust kan heten
De in zijn rust kan sijn gesteurt
Kan vresen oock wat niet gebeurt
Ick geef u daer wel soo veel reden
Gij sout wel roijlen ongebeden
So had' gij oock van mij gien noot
Waer ick de slaep, en gij de doodt

Nascentes morimur, finisq, ab origine pendet 79

Wat was in mijn geboort mijn eerste stem en liedt ?
Niet anders als verdriet.
Wat was het doen de borst mijns moeders mij verliet ?
Niet anders als verdriet
Wat was het als men mij van huijs ter scholen stiet ?
Niet anders als verdriet.
Wat was het doen ick quam ten oorloch en gebiedt ?
Niet anders als verdriet
Wat was het doen mijn trouw, en bruyloft was geschiet ?
Niet anders als verdriet
Wat isset dat mijn geest noch dages hoort, en siet ?
Niet anders als verdriet
Wat sal t' dan wesen als mijn lygchaem is te niet ?
Het einde van verdriet

Virg
Latet anguis in herbâ

Dat Hollant sich nu haest so seer
En leit alleen den degen neer
So daer niet anders onder rott
Wat isset beter dan als sott
Off siet het noch zijn foute niet
So voelt het beter als het siet

Horat
Dos est magna parentium

Dat Saerken heeft gekraemt
Van twe volmaeckte soonen
Wil moer den vader lonen.
Maer dat se pas genaemt
Daer voort op sijn gesturven,
Dat heeft het weer bedurven;
Doch weet gij waer dit scheelt ?
Hy wrocht der maer om eene
En kreeg der twe te lene
Doen was de geest gedeelt:
En mits die niet en wiste
Wie dat hij liever miste
Van sulcken lieven paer
So kon hij niet verkiesen
Te nemen, off verliesen
Dies sturven beide gaer

Virg
simens non leva finsset

Waerom wert onse leeuw gemaeckt
Van voren ruw, en achter naeckt ?
Wilt gij de reden daer aff horen ?
Wij selven sijn nu half geschoren
En waer der vromen niet so veel
Wij waren all geschoren heel

Ilium ilium !

Viel mijn drincken my so suyr
Als mijn pissen deser uijr.
En ick kon mijn drincken missen
Och ick dronck nooit eenen drop
Noch van t' aller beste sop
Om so suyr niet meer te pissen. 1647 20 Nov.

Terent
Amantium iræ sunt amoris redintegratio

Mijn lief die ick mijn ziel ontdeck
Die scholdt mij laest voor een geck
Doch niet dat ick het selver hoorde
Of mijn daerom daer nae verstoorde
Want als ick wel de reden vatt'
Nooit sprack se dan so waer als dat.
Mijn lief als ick u trony sach
U lieve mondt, u soeten lach,
U bruin gesigt, en blancke kaken,
U lipkens als het roo scharlaken,
En daer alleen mijn oog op sloeg
Eij, was ick doen niet geck genoech ?
Mijn lief als ick u borsties blanck, 83
U sachte handties witt, en ranck,
U schonen hals, en fraey bepezelt
Ging roemen voor de gansche werelt
En die alleen mijn ziel op droeg
Eij, was ick doen niet geck genoech ?
Mijn lief als ick u milde geest
En wat mij meer is lief geweest
Met allen blinden yver sochte
En om het beste niet en dochte
Dies roemden u so veel te vroeg
Eij, was ick doen niet geck genoech ?
Doch sett ick all bij mij neer
De schoonheit die bedriegster meer
Wie die betrouwt, en eigen oogen
Die heeft sich selven vaeck bedrogen
Dies ben ick daer in geck geweest
Dat was het oog, en niet de geest
Maer doen ick op u woorden sach
En sweren, dat ick swijgen mach
En daer mij selven op betrouwde
Dat u vergatt, en mij berouwde
Doen was ick eerst met reden geck
En wierde wijs door u gebreck
Dies seg ick bent gij so volmaeckt 84
Gelijck gij door de waerheit spraeckt,
All sijt gij nu mijn vijandinne,
So seg ick noch uyt ouder minne
Dat nimant hier op aerden sij
So schoon so wijs, so vroom als gij

Ovid
Turpe senex miles, turpe senilis amor
Nieuwe bruijloft, ouwe trouw.

Gij die hier sijt vergaert
En lust, en vreugde baert
Bij snippen, en patrijsen
Weet gij wat dit beduydt ?
Hier is een nieuwe bruydt
Die kan den ouwen prysen
En vraegt gij waerom dat ?
Hy geeft haer ander schatt 85
Als peerlen, en robynen
Als gienen monick heeft,

Gien paep zijn Kloppen geeft
Gien Pater zijn bagynen
Dat is seer Eedel glas
Daer in sy, wat hy was
In < -- > noch bewonden
< -- > sij mee geleeck
In <haer> geboortens weeck,
Nu eermael heeft bevonden.
Is dat niet veel vereert
of seg ick <wel> geleert ?
Een sulcken vier te stooken
Dat sulcke spiegels geeft
Daer beide haer in leeft
All sijn der twe gebroken.
O dat is wel gedeelt
Daer gien getall' en scheelt
Wie sou t' niet so begeren !
De moeder heefter twee
Twe voor de vader mee
En twe sijn bij den Heren.
Wilt gij nu meer der van 86
So weirt u wacker dan
En beter nu als morgen,
Hoe langer dat gij rust
Hoe minder dat u lust
Hier valt niet in te borger.:
En wat gij weder bouwt
Dat maeckt te samen out
En dat u mach verblijden;
En komtter oock niet aff
Dat is een kleine straff
Gij kunt u so wel lijden.

Virg
Tam ficti peaviq: terax quam nuncia veri
Brugge=leugen pacht

Wie wil pachten, mannen loop
Sitters van den ijsselsbrugge
Nijmant houw' sich nu te rugge 87
Nooit en wasse beter koop.

Is de winter schoon omtrent
Daerom schaemt u niet te bieden
Want gij bent so brave lieden
En dat weir daer all gewent

Maer voor allen dient bediedt
Eer daer ijmant blijft aen hangen
Wat hij geven sall, en vangen
Die het meeste daer voor biedt.

Lustich mannen, en betracht
Hier en valt gien gelt te tellen
Noch gien borge mee te stellen,
Best gelogen, is de pacht

Die sich daer in quyten kan
En een logen ses off seven
Weet in eenen âem te geven
Dat is pachter, en de man.

Mits bedongen voor als naer
Niet te liegen, als het gene
Dat ons dienstich is allene
En den vijandt niet een hair.

Dat hij hongert, en versmacht 88
En geslagen sij met hopen:
Maer dat wij wat souden lopen
Dat en dient niet in de pacht.

Dat en is gien brugge maer
Sulcke praters sijn bedrogen
Dat is altemael gelogen,
En het tegendeel is waer,

Daer en is gien twijffel aen
All die grove soete leugens
Geven noch all wat verheugens
Will het niet, het moet so gaen.

Nu dan lustich aen de banck
Voor den pachter is ten besten
Eenen dicken, en gemesten
Leugen, all zijn leven lanck;

Die hem wesen sall bereidt
Van den avont tot den morgen
Dat bij niet en hoeft te borgen
Off te vragen nae bescheit

Oock so sall hij nae de wint
Met zijn rugge sijn geseten
En vrij schuylen in den heten 89
Somer, achter het gelindt

En gelijck een bander heer
Reden met gedeckten hooffde,
En off een hem niet geloofde
Dat hij dan vrij wacker sweer.

Daer mee quam der sulcker rott
En se tegen nae de brugge
Lam en kreupel wierd all vlugge
Om te bieden oock een bott

Daer quam neering met gewelt,
Leugens groff om wel te tasten
En met liggers, en met lasten
Bij de <rous>, en ongevelt

Leugens van verscheiden macht
Van gewelt, geweer en wapen
Leugens die als ovenss gapen
Dat de drommel daer om lacht.

Carel leit nu in den dreck
En het Parlament daer boven
Die dat noch niet wil geloven
Dat is wel een stapelgeck

En den besten Arragon
Sall tot Haerlem noch gaen weven
En hem bij de ratell geven
Als hij die noch krijgen kon ?

En de Turcken met haer macht
Gaen van Candia nae Romen
Sonder schepen, sonder stromen
Mannen dat waer haest gepacht !

Maer de Coningin Cristijn
Sall den Paeus van Romen trouwen
Daer op vlammen all de vrouwen
Dat gien mannen willen lîjn

En dat quam juist van een wijff
Daerom riepen all de mannen
Laet dat leugen varcken bannen
Want sij liegt het in haer lijff

En dus most het oock all gaen
Sall de pacht by mannen blijven
Anders' komt se bij de wijven
Met de mannen ist' gedaen

Stondt het haer oock mee so vrij
Daer te sitten en te rellen
Nijmant sou so veel vertellen
En daer pachten eer als sij

Daerom roep ick en beveel
Mannen wilt u beter weeren
Dit kan noch gien brugge deeren
Want haer palen sijn noch heel.

En het is gien nieuwe maer
Liegen dat de bakken kraken,
Dat en mach noch all niet maken,
Maer se moeten van malckaer

Dies so dient het wat geschort
Dat gy beter weet te bieden
Eer het pachten kan geschieden
Off de pacht quam veel te kort.

Horat
cita mors venit, aut victoria læta

De trouwe schotten handt
Brengt Carel en zijn landt
Die daer den slach verliest
En Schottlandt weder kiest
off
De daer sich vast besluijt
En Cromwelts leger stuyt

off
Die daer zijn leven laet
Met meinich goed soldaet:
Off raeckt tot zijn gebiedt;
Maer dat gelooff ick niet

Een weeck off drie daer naer
So werd men eerst gewaer
Wat datter was geschiet,
Doch ick en troff het niet,
Dat was een sware slach
Daer Carel onder lach
En wierde so gemist
Dat nijmant van hem wist
Waer dat hij nu dan sij
Weet Godt alleen, en hij.

Horat 93
< -- > tunicis demissis amlulat, est qui
inguen ad obsienum subouctis usq: facetus

Swijg Musa, Duytse Musa swijg'
Van Sweden, en van Denen krijg
Van Spaensse, France, Duytse tochten
En wat Urbaen all heeft bevochten
Wat Schotlandt, IJrlandt Engelandt
All worden in haer ingewandt.
Tis nu wat anders dat ick schrijve
De baert die will het hair te lijve
Het hair will weer den baert aen boort
Waer will dit heen nu rechte voort !
De baert die will het hair gebieden
Bij jonck en oudt, en wijse lieden,
En dwingen dat ten enemael
Door yser, en geslepen stael
Het hair dat meint het sij geschapen
So wel den leecken als den papen
Tot eere, decksel, en cijraet
En dat de baert het niet verstaet
Dies will het sich voor hem niet buijgen;
Den baert en heeft oock gien getuijgen 94
Van sulcke wetten en gebott
All wat hij brengt is louter sott
Dus is den krijch niet op te schortten
De baert will met gewelt rent' kortten
Off voor den Droes, dat is in t' till
De schrift mach seggen wat se will:
Wie sall nu hier den Vrede treffen ?
Het is te raeuw, en heel on effen,
Jan Neij dien goeden ouwen heer
Die is nu doot, en kan niet meer
Den Deen en mach het oock niet beuren
Die sou zijn reusel liever scheuren,
Als nu den vrede gaen te baet
Dies vraegt hem niet, hij is te quaet.
En dies naer Munster oock te lopen
Dat is so veel als wint te kopen
Dus is ons daer gien wachten naer
So voor den baert, als voor het hair:
Nochtans het diende wel gevonden

Off mannen broders het wil honden
Het wert een kryg van beter aert,
Die meer als brandt, en moorden baert.
En wat men daer u will beroven
Dat gaet all goedt, en bloet te boven
Het geen dit vrij is voor het staell
Krygt daer de Duivel altemael
Al wat het haijr niet meint te kortten
Dat gaet men daer ter hellen stortten
Sodat dan noch gien groot gevaer !
Den hemel hangt nu aen een hair
De baerden die de schrift verkonden
Die hebben hem daer aen gebonden
En is den hemel lief, en waert
Waerom niet eer dan aen den baert ?
Die langer is, en ongeschoren
En slaet de knevels om zijn ooren
En die zijn vrije wasdom houdt
Daer was hij beter aen getrouwt.
Het korte kan men niet aen hangen
Die brede baerden, en die langen
Daer kon men best wat knopen aen
Het is doch met het hair gedaen;
Dat is vervloeckt, en all verwesen,
In so veel kercken affgelesen
En dat naer der van de schrift,
Off eer naer ouwe Papen drift
Die dus all over duijsent jaren
Sijn op de hairen uijtgevaren,
En schoren door de kerck an een,
Nu scheert de Kerck een' yder een.
En will die wit noch verder trecken
Als all de ouwe Paepse gecken
En dat alleen uijt eene plaets,
Wat kan het onverstant all quaets !
Den hemel moet hij vast ontberen
All die sich niet will laten scheren
En dat heeft Paulus noch gevrocht
Die sulx wel nooit een heeft gedocht,
Hoe sou dien helt doch dat gedogen
Die all zijn vrienden sach voor oogen
En wat zijn vijandt niet en waer,
Met lanck, off ongeschoren hair.
Dies had hij ons in Duyts geschreven
En zijn bevel daer ingegeven.
Het hair en had' ons niet gedeert
Wij hebben beter Duits geleert.
Doch eer men sich noch eens vermoede
So quam dit onweir weer te goede -
Een licht tot Leiden dat ontstack
En all de dicke wolcken brack
En wees dat Paulus nooit en seide
Het geen men hem te laste leide
En daer mee was den krijg gedaen
Den hemel open weer gegaen
En die dit scheren eerst so parsten
Die roepen sich nu niet te barsten
Het hair vergeet oock zijner vrock
En gunt haer baerden als de bock.

Horat
Neqr uno Luna rubens vulta.
Nitet

Ach Aitæa dea mea
Wat voor reden deden heden
Quod nec fidem, quiden priden
Mijn gegeven neven t leven
Nec urata strata rata
Schijnt to menen eenen kienen
Cursum solis, nolis dolis
Areline mine pyne
Adaugere, vere flere
Sall ons beijden scheiden, leiden.
Te severam feram veram
Op de rande van de schande
Me perustum justum bustum
Daer gien keren meer en deren.

Quod sit fluxus amor, quod sit titubantis amari
in promptu ratio est; quod Venus orta mari

98

Dat Israël nu waer als in zijn beste jaren
Doen all Godts vollick ging met locken en <gehayren>
Hij seij wel tot de Kerck eij wilt u moeite sparen
En gont ons doch het hair, wij gonnen u den baert.

Horat
Nos ubi decidimus
Quo pius Anæs, quo Tullus dives, et Anius
Pulvis et umbra sumus

Lieve Jootstien, schone deren
Sout gij mee wat nieuws begeren
Met het soete nieuwe jaer ?
Dat waer schade voor een âer !
Nieuwe drachten, nieuwe snoffen
Nieuwe stricken nieuwe stoffen
Nieuwe sneetiens nieuw geboordt
Nieuwe kanten, nieuwe koordt
99
Nieuwe linties, nieuwe schoenties
Nieuwe vrijers, nieuwe soenties
Vraegt nu eens u leste vrundt
Off hij soo veel nieuws u gunt:
Sulcken goet dan op te dragen,
Dat en kan u niet behagen
Dat en is van gien waerdij
Voor so braven maegt als gij;
Daerom will ick dit hier staken,
Alle nieuw is gien vermaken,
Die veel nieuwe jaren houdt,
Wert door nieuwe jaren oudt:
Dies so will ick u wat wenschen
Dat u scheij' van ander menschen
En den Goden maeck gelijck
En u geeff het hemelrijck;
Deugde mein ick bij u zeden,

Deugde bij u frisse leden,
Deugde bij u schone leest,
Deugde bij u soete geest,
Deugde die den hemel passen,
Daer gij toe bent opgewassen.
Die bij u all schenen daer
Eer gij wist wat deugde waer
Dese dan ick u bevele
Dat u die gien tijt en stele
Dat u jaren mogen gaen
En u blo'sum stille staen;
Dat u tronij van vermogen
Met haer lippies, met haer oogen
Eeven vrolick, even soet,
Eeven blijde van gemoedt,
Eeven schoon, en ongebroken,
Ongeschendt, en onbesproken
Mogen blijven, en niet aêrs
Noch veel hondert Nieuwejaers:
Laet het nieuwe so gelingen;
Meer en wil ick niet bedingen,
Off indien het ansders waer
Wens ick u het ouwejaer.

Virgil
Hoc vatum ignaræ mentes !

Wat is den loop des hemels niet
In t' geen men daer uyt seit, en siet !
De starren all ons liepen tegen
Tot vrede wasser gien genegen
Noch heeft ons dien all voortgebracht
Dat selve jaer van veertich acht.
Wat heeftien somer all gedropen
Van saet en hooij doen onderlopen !
Men vreesde, niet als ongesett
En mager vee, noch was het vett;
Wat heeft den boom all last geleden
Van regen, windt, en kouw bestreden !
En evenwel noch yser meer,
En schoonder vruchten als weleer;
Wat kan de windt, de rijp, en regen
Wanneer den hemel is genegen ?
All soude werrelt dan vergaen
Den zegen sall ons niet ontstaen,
Maer als nu alles scheen verwonnen
Den krijg geleit, den vree begonnen
So brengt de doodt een nieuwe plaeg,
En stelt weer alles in de waeg
Als Israël oock wulps, en dartel
Het manna waegdt, en soch de quartel
En datter niet nu meer ontbrack
Doen gaff de doodt de meeste krack.
Dus siet men noch die sich begeven
Om satt en weelich hier te leven
Wanneer de noodt verwonnen scheen
So nam de doodt den winnaer heen.

Absurda vel
Concordia - discors
Marten en Pieter

Marten Wel buijrman waer nae toe wat valter nu te kijken ?
Pieter Ick danck u Marten oom, ick wens u van gelijken
Mart. Wat was doch aen de Beurs dat ijdereen so lass ?
Piet. De Here sij gelooft, gesondt, en wel te pass.
Mart. Wat segie, sukken man sou die mee sijn gebroken ?
Piet. Mijn meit en is niet wel, nu moet mijn dochter koken
Mart. Hoe koomt dien vromen hals aen sulcken swaren slach
Piet. De prij is alte vijs, se weet niet wat se mach
Mart. Wie sou aen sukken man zijn leven dat betrouwen ?
Piet. Als sij gien pillen mach ick kantter niet in douwen
Mart. Van so veel tonne gouts ? dat is een schandig gatt !
Piet Dat heeft mijn dochter oock, maer die bedeckt het watt 103
Mart Ick sach t' wel aen de man, hij was niet wel geschoren.
Piet De vrouwties seg ick mee die sijn daer toe geboren.
Mart. Hij blijft wel eeven rijck gelijck de meeste deel
Piet. Dat dese meer vermach als die, dat scheelt te veel
Mart. Wel waerom sou hij niet, of sou de man gaen bidden ?
Piet Het schort haer hier en daer doch meest al in de midden
Mart. En gaet hij daer nae toe ? dat is niet veer van hier
Piet. Voorsecker seggie recht, een vrouw een arrem dier !
Mart. Maer meint hij in dat nest zijn leven dan te wonen ?
Piet Daer isset om te doen, dat will se niet vertonen.
Mart. Hoe t staet het met den boel, is daer wat aen te doen ?
Piet Se sijn gesont off niet men moet se doch all vôen
Mart. Ick denck dien laetsten slach daer kreeg hij wel den stoot aff
Piet Mijn vrouwtien Marten oom ? die heeft daer weinig noot aff
Mart. Jae Pieter oom ick segt men valt den man te swaer
Piet. Neen dat en deert haer niet, sij kraemt noch alle jaer
Mart. Dit is wel meer als ham allene wedervaren
Piet. Ick hebber nu noch vier, het vijfde sach ick garen
Mart Men roept nu op de Beurs van hondert binnensjaers
Piet Dan had ick oock genoech. Mart. se lopen veel gevaer
Die aen de koopluij nu haer schone gelt betrouwen.
All sijnse noch so rijck, daer is niet op te bouwen.
De luiden gaen so loss, en nemen gelt op gelt 104
Off rijck, off in de gront, daer isset op gestelt
Dus raeckt dan man en wijff, en all den droes bedurven
Piet. Dat was voorleden jaer doen sijnder twe gesturven.
Die docht ick opte voen tot stylen van de Kerck
Mart Jae Pieter om gewiss dat is een lelyck werck
So doll en blindt te gaen, dat haet ick als de pocken
Piet. Ick was maer achtien jaer, daer wil ick niet om jocken
Als ick de mijne kreeg, was dat niet jonck genoech ?
Maer hende bij zijn wijff, is verre van de kroeg.
Dat was mijn ogenmerck. ick sie wel hoe se leven
Die sonder eigen werck op vreemde touwen weven
Mart. Daer seg ick oock all aff, men will der teffens in
All soeties, en dat vaeck dat is nae mijnen sin
Een penninckien gespaert, een stuijvertien gewonnen
Daer door is Amsterdam gewassen, en begonnen.
De pracht is nu te groot; het was weleer een schatt
Dat nu wel dickwijls hangt allenich om het gatt
Piet De heren moeten daer een insien eens in hebben
Want veel all Koeckiecks sijn, all dragen sij gien nebben
Wanneer de man hoereert, en lustich is, en slempt
So heeft de vrouwe weer een ander gast bestemt
En daerop weten dan die jonge maets te passen
Die meinichmael de roeij noch niet en sijn ontwassen
En heeft men dan gien gelt, so licht men onbeswaert

Bij duysenden gelijck op vaerties hemelvaert
Dat moetter dan op staen; de soete jonge vrouwen
De jachties, en het bort dat moet men onderhouwen
En dan een paert op stall dat is haer tijt verdrijff
Daer om bedocht ick mijn en nam daer voor een wijff
Mart. Daer koomt ons dan vandaen dat achter uijt te varen
Piet. Ick heb se noch so lief, als doen ick quam te paren.
Mart. Jae vâer dat seg ick noch, wech met haer aen de kaeck
Piet. Ick love niet dat ick mijn leven beter raeck.
Mart. Wat hoor ick sijn aen hem noch so veel luijden vaste
Piet. Ick danck u voor dit pas. ick hebbe selven gaste
Mart. Wel hoe dien bull all mee ? daer lach ick seker om
Piet. Dus gaet gij dan met mij, gy sijt ons willekom.
Mart. Dat gun' ick hem noch wel dien onbeschaemden rekell
Piet. Ick denck een vissien, en een stuckien uyt de pedell.
Mart. Wat is hij nu well boos dien opgeblasen geck !
Piet. Mijn dunckt so vele spijs dat is een groot gebreck
Mart. Koomt hij der aen te kort, so mach de man wel vresen
Piet Neen neen gij moet nu mee, dat kan niet anders wesen
Mart. Wat heeft hij doch berech' ten hondert wel gebôon
Piet. Och nijmant anders als mijn swager en zijn soon
Mart. Wel, dat is noch all veel die man de doet zijn beste
Piet En dan een weinich fruit, en koeckies op het leste
Mart. En wert den boel verkocht ? dat had ick niet gehoort.
Piet Koom seg ick laet ons gaen, ick treck u anders voort
Mart. Eij lieve laet mijn loss ick mach daer niet gaen kopen
Piet Neen vaer dat geit so niet, gij sult mij niet ontlopen.
Mart Aen anderluij verdriet en heb ick gien genucht
Piet. Wij sijn all volgels doch van eender veer en vlucht
Mart. Vaert wel dan Pieter oom, wij willent hijt bij laten
Piet. Koomt morgen dan eens weer, ick heb noch wat te praten
Marten. Mijn groetenisse te huys, en daer mee goeden nacht
Piet Doet so gelijck gij segt, en koomt om hallef acht

Horat.
ignavus adversum lupos
Quin, huc inanes, si potes, verte minas

Weird' u, weird' u nu pastoor
Heb je macht off pitt in t' oor
Dwingt den schrijver dat hij swijge
Die u wetten van het haijr
Wederleit in t' openbaer
Dat hij vrese voor u krijge.
Staet gij op den stoel en pleitt
Dat de schrift u niet en seit
Heer oom dat en is gien dege
Sulcke wetten van het hair
Vint gij nergens hier noch daer.
Noch is t' hair u in de wege.
Meint gij dan dat alle man
U gebot onthouwen kan,
En u woorden als Orakels ?
Heer oom beeld u dat niet in
Laet de schrift bij haren sinn'
Voor veel stampens en gekakels.
Siet hier koomt u een aen boordt
Met den degen van Gods woort
Die den schildt u wil door boren,
Die bespringt u onvervaert

Zijn geleertheit is zijn paert
En zijn yver sijn de sporen:
Maer besiet zijn benden eens
Uytgesocht, en niet gemeens
Daer hij mede koomt verschijnen
Schriftgeleerden sijn voor een 108
Syren, Griecken, en Hebreen
Thalmudisten, en Rabbinen
Heeroom Heeroom siet u voor,
Mach ick raden gaet vrij door
Of het will hier met u honden
Sulcke vegers gaen u aen
En gij kunt se niet verstaen
Dit en sien ick niet gevonden!
Wat gij vonnist, en gebiedt
Dat is windt, en anders niet
En het grote woort te voeren
Heeft bij haer niet veel gehoors
Dit en sijn gien Leke Broors
Noch gien Elberveltse boeren.
Zij bevinden u gevecht
En u wapens alte slecht
En u harnas sonder ijser
En u degen sonder snee
Daer vervaert u boeren mee
Want de wijven sijn hier wijser,
En se seggen lieve man
Weet gij wat, so weird' u dan
Off men sall u nooit geloven
Maer u donder dat is hoest 109
En u degen is verroest
En hij deugt gien hair te kloven.
Dit is ander mannen macht
Tegens u hier ingebracht
Dit is ander slach van wapen'
Die de rechte meester sloeg
Daer men vrij zijn hairen droeg
Buijten schelden van de papen.
‘ Doen de schrijver van de wett
‘ Op het lijchaem heeft gelett
‘ En de hairen so vergeten
‘ Dat de priesters in zijn stee
‘ Nu vervullen, en daer mee
‘ Tonen dat se beter weten
‘ Doen was all dit wapengoet
‘ Daer gij nu voor swichten moet
‘ Heeroom tegens u all vaerdich
‘ So gij dat nu overwint
‘ Seker all u pen' en in[k]t
‘ Is ons dan wel eens so waerdig.
Maer eij lieve laet het staen
Heeroom t'is met u gedaen!
Nu de wijve met u gecken

[De pagina's 110 en 111ontbreken in het manuscript.]

112
Nu gaet de praet nu is de vraeg
Wat broet dat Eij dan in den Haeg ?
All dieven, als men seggen sou !
En daerom roept nu man en vrouw
Och Ey er broedt gien dieven meer
Off neemt de ouwe dieven weer
Der dieven sijn doch all genoech

Off schoon dat Eij gien dieven droeg
En wisje daer een staeltien van
So past eens op, en telt se dan.
Wees dieven, vlees dieven
Goedt dieven, Bloedt dieven
Gelt dieven, Veldt dieven
Landt dieven, Sandt dieven
Bruydt dieven, Kruijt dieven
Loot dieven, Broodt dieven
Toll dieven, Sold' dieven
Eer dieven, Smeer dieven
Trouw dieven, Houdt dieven
Echt dieven, Recht dieven
Schult dieven, Huld' dieven
Licht dieven, Plicht dieven
Dieven dieven allerleij
Wech dan met dat dieven rij
Ist ons zalich lieven Heer 113
Broedt ons doch gien dieven meer
Laet het dieve broeijen staen
Off de werrelt moet vergaen.

Virg
Fuimus Troes, fuit ilium et ingens
Gloria dardanidum.

De Leeuw die met zijn seven pijlen
Weleer schoot meer als duijsent mijlen
En hield nochtans all even gaeuw
Zijn seven pijlen in de klaeuw.
Nu wert hij jamerlijck gesteken
Hij krimpt, en klaegt, en wilt niet wreken.
En vast zijn pylen gaen te niet 114
Om dat hij niet een pijl en schiet;
Wil dit de Leeuw noch langer dragen
En weirer hem alleen met klagen
So sal hij vallen eer hij vecht
En staen, wanneer hij neder legt.

Virgil
De calo tactas memini prædicere quercus.

Dat Eij dat wonder seltsaem Eij
Daer ick voor desen eens aff seij
Brengt nu zijn vrucht eerst voor den dach
En so veel spader als het plach
Maer Heer wat heeft dit Eij' gewin !
Men las maer eenen Diet daer in.
Nu koomtter sulcken rest her voor !
O sluyt het rij, en stopt de door!
Den helen Haeg is schier all voll 115
En noch en is der dop niet holl;
Waer will dit heen ? so veel gebroes !
Is dat een Ey ? het mach den Droes,
Wie heeft zijn leven dat gehoort
Fluweelen kuijckens, en geboort
So graeg, so groot, en hogen slach

Als nooit een Lomberts kuycken plach !
Maer dit is noch de meeste noot
De kroppen sijn te bijster groot
En dat mismaeckt haer heel end all
Men weet niet wie die vollen sall.
Wie is de vaêr nu van dit Ey. ?
Ick love dat de Droes het leij
Off heeft de Droes het niet gedaen
So isset van een Britsen haen.

Ex ungue leonem

De dogge, die den Leeuw zijn aes
Besnoeit, en steelt, en speelt den baes
Die maeckte sich nu korts so groot
En quam hem treden op de poot
Dies gaff de Leeuw hem weer een tast
Daer van so kraekte kijll en mast
En dat men naulix in de zee
Het water sach off bloet der mee
Door ging de Dog' het hasen patt
En trock zijn steertien voor zijn gatt.
Is nu de Leeuw dan dus gestelt
En doet niet well, als veel gequelt
Als dan den Engelsman hem slaet
So doet hij goet, all doet hij quaet.

Claudian
O cæli terræq: pudor !

De steertman heeft het hooft zijn Koninck affgesmeten
Nu smijt hij hem zijn beelt aen tween, en in de grondt
Eerst heeft hij zijn vlees, als dulle mens, gebeten
Nu bijt hij in de steen gelijck een dullen hondt
Dit heeft all wat beduyt, zijn beeltenisse tot Londen
Bewaerde doen de Beurs ten tyde van de Vree'
En doen door do veel beuls zijn lijchaem was verslonden
So viel oock met zijn beeldt de Beurs haer handel mee.

Quis neget aruduis
Pronos relabi pokerivos
Montibus, et Tiberim reverti !

Dit seid ick all, de Leeuw wil slapen
En op den Vrede sich vergapen.
En houdt zijn klaeuwen opgeschort
Die vast de Dogge knaegt, en kort'.
Wel vrienden wat is dit te seggen
De Leeuw die gaet moetwillig leggen.
En schoon hij teeg' eens weer te weir
So had hij doch gien klaeuwen meer
Nu moet ick dit den Leeuw eens vragen
Leit zijn verwinnen in verdragen
En dat hij duyck gelijck een haes

Waer om is hij dan noch gien baes ?
Off dient den onderdaen besneden
Om meer gehoorsaemheit te smeden
Gelijck een houdt buijgt door het vier
Off past het oude pratien hier
Een magre luijs die bijdt te grager ?
Wert dies den onderdaen dan mager
So seg' hij vrij, die langer leeft
Laet bijten die nu tanden heeft,
En vraegt gij waer sijn die gebleven ?
Niet wech gerooft, maer wech gegeven
Om dat de Leeuw nu niet en bijt
So raecken sij de tanden quijt

Virgil 119
Rex Anius, rex idem hominum phoebiq: sacerdos
Petro concionatori apud Anglos et chiliarchæ

Petrus leidt zijn schapen beter
Als den ouwen sunte Peter
Die zijn schapen liet beneên,
Dese drijftse voor hem heen
Off hij laet se leren vissen
Dat se dan niet meer en missen
Off met honderden gelijck
Vliegen op naer t' hemelrijck;
Daer ist ummers wel te wesen
Daer en is gien wolf te vresen
En die gaeuwe vlugge maets
Sien daer nae de beste plaets
Dies so mach ick wel verkonden
Dat heer Peter binnen Londen
Levert meer op eenen dach
Als sunt Pieter nooit en sach
Die veellicht hem seer verwondert
Als het op de zee so dondert
Dat hem so veel schapen dan
Komen, als hij tellen kan
Die de vissen daer ten besten 120
Sijn gegeven om te mesten,
Met haer eijgen vlees en bloedt
Daer Heer Peter veel in doet.
Maer denckt Peter oock zijn leven
Hoe hij rekenschap wil geven
Van het karmen en geschreeuw
Door so meinich wees en weeuw ?
Off zijn schapen eens verschenen
Sonder armen, sonder beenen
En gevierdelt, en getaest
Als de schrick basuine blaest
En sy gingen hem verklagen,
Dat sij dit all mosten dragen
Door zijn goddelosen raet
Hoe quam Peter dan te praet ?
Sou dan sunte Peter seggen,
Vriendt dit laet gij lelick leggen
Pacht u voort, en gaetter van
Dat waer slecht van zijn genan !
Maer Heer Peter, sonder jocken,
Wilje dus u schapen locken

En so weiden als gij doet ?
Laet se liever ongehoedt.
Laet den pastor achterwegen
En vernoegt u metten degen
Denckt wanneer den krijger brandt
Waer blijft dan den Predicant ?
Sunte Peter oock eens vochte
En hij hieuw dat niet en dochte
Daerom liet hij dat een aêr
En zijn kudde nam hij waer.
Dat gij dit so mee verstonden,
Gij en saegt niet so veel wonden,
Noch u schapen so veel quaets
Dreeft gij niet op u soldaets.
Off sijn dije daer mee te vreden
En sij willen met gebeden
In den hemel voor u gaen ?
drijft se dan vrij lustich aen.
En ick wil u wel beloven
Nijmant sall u <doch> beroven
In den hemel van u stee,
Off de droes die speeltter mee.

121

Horat.
Raro antecedentem reclestum
Deseruit pede pœna claudo

Desen Peter is tot Londen
Op een horde vast gemaeckt
Nae de galge so geraeckt
En de strot hem toegebonden
Half gewORgt door hemkers handt
Doen gevierdelt en gebrandt
Als den Koninck weer herstelt was,
En zijn vijanden verbaest
Doen had Peter uytgeraest
En so wees hij waer zijn gelt was
Door een dodelijcke smaet
Dat was noch zijn beste daedt.

122

Tibullus
Perfida, nec merito nobis inimiæ merenti,
Perfida, sed quamvis perfida, cara tamen.

Mijn lieve vyandin' om haer aen mij te wreken
En haren naesten vriendt te helpen in gevrij
En is mij niet alleen wat trouwloos affgeweken
Maer brocht mijn vrienden oock te kanten tegen mij

Dit is haer nu geluckt, de vijantschap begonnen
Mijn vrienden sijn van mij gevallen, en bij haer.
Maer kluchtige vriendin wat hebt gij nu gewonnen ?
Mijn eigen ben ick nu, daer ick u eijgen waer

123

Off meint gij dat ick hier so veel heb aen verloren ?
Dat willick u noch wel geloven te gevall
Doch wat gij winnen sult, wilt gij dat oock eens horen ?
So veel als ick verlies, en dat is niet met all.

Horat
Cum tua pervideas oculis mala lippus inunctis

Den Engelsman die wint altijt
En raeckt all macht van schepen quijt
Hij seit van een, en weet van dartich
Soo Contreimer liegt so wat hartich !
En hoe veel doden hadje doch ?
Drie honder[t] en wat minder noch,
Met weinich krancken en gequesten,
Geeft dit u Britten vrij ten besten.
Maeckt die dit wijs, en maeckt se sott 124
Maer scheert den geck doch niet met Godt
Dien gij bedanckt voor sulcken zege,
Doch als ick mijn bedenck ter dege
Het gaet oock recht; gij danckt den Heer
Hij stuert u noch wat wracken weer
En waer sijn die doch mee geladen ?
Met halve doden, en gebraden,
En ben je daer om so verheugt
Soo gon' den hemel u geneugt.
Maer dit en weet ick niet te vinden
Om ouwe doecken, en om winden
Gaet overall u kercken spraeck
Is dat dan noch alleen voor Blaeck ?
Off is t' voor u aenstaende wonden ?
So wilt gij bett noch in de honden
Doch eeven veel voor dit off dat
Hebt winden vrij en wonden satt

Pers
O curvæ in terras animæ et coelestiam inanes !

Hoe leit nu Engelandt verkracht
En plaegt sich met zijn eigen macht 125
En moet hem selven overwinnen !
Dat is een deugt van hoger sinnen
En aller edelste gebiedt,
Maer dat en is het hier wel niet:
Die soo ter zee zijn leet moet halen,
Zijn eigen beul, so self betalen,
En so zijn eigen kracht gebiedt,
Is dat een deugt ? so deugt se niet,
Het leger dat een landt behoede
Wat is dat daer ? sun eigen roede
Dat nijmant anders meer en plaegt
Als daer het voor de piecken draegt.
Wie heeft ooit sulcken volck gelesen.
Dat slaven wert om vrij te wesen
En van een bende die het huyrt,
Niet van een hooft dat beter stuyrt ?
En als zijn vryheit scheen geboren,
Doen was zijn vrijheit eerst verloren
Berooft van Recht, van trouw, en all's
Met eenen slach, door eenen hals
En die wel hen met vreugt geleiden
Die lachten, doen haer lott all schreiden
Schoon daer gien ander nat en viel
Als dat zijn bloedt gaff met de ziel
De meeste rouw en laet gien tranen 126

Dus was het hert der onderdanen
Verdoott en sinneloos van rouw
Het lachte daer het schreijen sou'
De soete smaeck van nieuwicheden
Den rouw in vreugde ging verkleden,
En dit vermomsel nimant sach
Eer dat hij selven onder lach.
Nu siet hij goet en bloedt beroven
En moet noch all niet quaets geloven
En seggen noch die Vaders danck
Indien hij aêrs niet garen hang'
Dies om zijn hooft daer wel te waren
Heet quaet te sien, en sien het garen
En dan noch zijn bederver stroock;
So doen den Droes de wilden oock.

Horat
immunis aram si te tigit manus
Non sumptuosa pinguior hostia
Mollibit a versos Penates
Farre pio, et saliente mica

Als Benjamin te velde quam
Met ene tegens ellef stam
Haer kans was klein, de sonde groot
Van kracht en ebreuck bij de doodt:
Nochtans hij bleef all even hardt,
En all de ellef stammen tart,
Die met gesworen macht, en moedt
Begeerden Recht, off wraeck, en bloedt:
En schoon haer eijs rechtvaerdich waer,
So was oock Godes will mee daer:
En even wel hoe liep het off ?
De nederlaeg de besten troff.
En dat tot twe verscheiden mael,
Noch was met Godt all hun verhael,
Die doch all sweeg, en liet het gaen
En sach den vall der besten aen,
Tot dat haer zonde was geboet
Met veertich duijsent mannen bloedt,
Als doen het darde treffen quam
So bleef schier heel de snode stam
Duss isset mee met ons gestelt
Daer schuylt te veel gestolen gelt.
Behalven dat noch openbaer
Het Recht geschent wert, en alraer
Waer dit geweirt, en dat besteedt,
Gien Engelsman ons schade deedt,
En moet dit anders sijn geboet
Wee onse Landt, wee onse bloet !

Lucret
Subdola cum ridet placidi pellacia ponti

Den Engelsman wil nu den Vree
Mits dat wij werden een uyt twee
En haer geluck, en haer gevaer

Dat sij voor ons; gelijck voor haer,
Waer hem ten oorloch lust te gaen
Daer sall oock vliegen onse vaen.
Maer als nu alles was verheert
Wat sall aen ons dan zijn geleert ?
Dat Polyphemus seij, en docht
Doen hij Ulyssis wijn versocht 129
Mijn vriendt tot danck van uwen wijn
So sult gij lest gegeten sijn.

Juveral
Multi
committunt cadem divero crimina fato
ille crucem sceleris pretium tulit, hic diadema

Men seit dat Cromwel Koninck sij
Wie is dat niet en meer als hij ?
All staet de Croon niet op de kop,
So leytse neer, en hij daer op
En wijst de Koningen te saem
Op zijne macht, en haren naem,
En seit de Croon van heerschappij
Dien Carel droeg, die draegt nu mij
Den naem van Koninck laet ick u
En hier de macht: Dus gaet het nu 130
Nooit sach de Britt, dien trotzen bloedt,
Zijn croon so hooch, als desen hoet.
Maer rijst hij noch een weinich meer
Hij raeckt daer op, off heel daer neer

Reges Anglorum
Wilhelmi gemini; Richardi tres; Eduardi
sex: Octo Henrici: Jacobus solus; et unus
Stephanus: afq: urus Joannes; Carolus autem
ultimus hic regum, si fuit, unus erit.

Anagramma
Olivier Cromwel.
In oly vier is quaet
En Crom, Wel, qualick gaet.

Agapa morosopha
off
Der Doctoren jae[r]lixe maeltijt

Een grote bende van doctoren is bij een
Off daer nu wijsheit wel gepleegt wert, vrienden neen;
De sotheit en de wijn die sijn daer gien gebreck
Eerst sijn se wijs voor gelt, en nu voor gelt weer geck.

Horat
Fortes creantur fortibus et bonis

Nijmant kan zijn aert versaken
Giene wolven geiten vôen;
Leeuwen enckel Leeuwen maken;
Ouwe uijlen jongen brôen

Dus heeft Lucas ons de pijpen
Hier so lang gestelt in stee
Nu zijn dochter is aen t' rijpen
Stelt se voort de pypen mee.

Ja haer huijs, en op de straten 132
Eer t' haer vader hoort off siet,
En se kan het oock niet laten,
Off se selven will off niet,

Dit en kan niet anders wesen
In zijn kint de vader leeft,
Dies onnodich onderwesen
Dat men van Naturen heeft;

Vrienden wilt dit vrij vertellen,
Vele deugden sijn wel daer,
Maer se kan de pypen stellen
Beter als haer eijgen vaêr.

En nochtans is den dochter
(: Daer gien pypen stellen geldt :)
Noch all liever, en gesochter
Als die giene pypen stelt.

En se gaet de pypen stellen
Sonder aensien waer het sij
Om de mannen wat te quellen,
Maer de wijven bennen vrij

Daer se lest de pypen stelden
Quamen all de vrienden sterck
En versochten haer, en quelden 133
Om te krijgen in haer werck;

En se seide lieve vrienden
Isser overlast geschiet
soeckt dan een die dat verdienden
Ben ick dat, ? ick weet het niet.

Doch se liet haer noch bekoren
Dat se pypen stellen sou'
Niet, gelijck se van te voren
Als een vrijster, maer een vrouw

Heer hoe ging men doen te wercke !
Pijpen steken sonder boet
Want het Raethuijs, en de Kercke
Hielden t' beijde gaer voor goedt

Gaet nu burgerij, verklaegt het
Wat de pypenstelster dee'
Die het straffen, die behaegt het,
En haer wijven doen het mee.

Nu is Lucas in de wedde
Met zijn dochter aen het werck
Maer de dochter in haer bedde,
En de Vader in de kerck

Meester Lucas heefter gelt aff, 134
En zijn dochter haer genott.
Zij en maeckter gien gewelt aff.
En hij doet het oock voor Godt.

Horat
Lætus inpræsens animus, quod ultra est
Oderit curare, et amara <lent>
Temperet risu
in natalem. G.A.

Grote narren sijn de Papen
Die sich troosten, en vergapen
Op de dagen van een man
Als sunt Jacob, off sunt Jan
Of van sunte Catharine
Sante Barber, of Christine
Van sunt Pieter, off Denys,
Seker t'volckien is niet wijs:
Sou men sulcke dagen vijren
Als de luijden voor de dyren
Sijn geworpen, en gespilt
Off gebraden, off gevilt 135
Off gevierdeelt, off beschoten
Off gestenigt, off doorstoten ?
Dat is ummer gecke werck
Laet dat in de Papen Kerck;
Desen dach dien wij nu vyren
Beter is in veel manyren
Schoon het sij wat lang geleen
Daerom isset noch niet heen,
Dese dach heeft ons gegeven
Naer de dartich jaer en seven
Doen een kindt, en nu een vrouw
Die wij binden sonder touw,
Dat se niet en mach ontknopen
Off de klare wijn moet lopen
En de tafel sijn bekleet
Als se selven dat wel weet.
Sulcke Santen geven ruijsen;
Sulcken Geertruijt sonder muijsen
Viert nu haer geboorten dach
Als de son haer eersten sach;
Daer is noch wat aff te krijgen
Green se doen, nu kan se swijgen,
Off vermaken ons het hert
Alsse speelt, off milde werdt
Is dan dit niet veel gewonnen? 136
Die met grijnen heeft begonnen
Maeckt ons nu so blijden dach
En so meinich soet gelach;
Wie sou dat oock beter passen ?
Die de vreugt is aengewassen
En haer lychaem heeft vol deugt
En haer kelder vol geneugt.

Veel dan u hier bij te wenschen.
Dat is stoff van slechte menschen
Leeft maer dat u deser dach,
Nummermeer verdrieten mach.
Dese wens' en heeft gien groter,
Daer nu bij een soete boter
In den hemel, in u pap
Als de doodt u eens betrap.

Claudian
Vides stiliconis in omnes
Æqualem casus animum.

13 jun 1653.

Hoe koomt dat Tromp niet meer en doet
En voor zijn vijandt deisen moet ? 137
Daer is maer eenen Tromp alleen
En die kan oock niet meer als een
Wat schort de Ruiter dat hij vliedt
Die nooit zijn eer den vyandt liet ?
Ter werrelt nijmant ooit en sach
Dat eenen ruijter wan den slach:
Maer was de doodt van bedegaer
Als Codri doodt Athener waer;
Off kon het hart van dese twe
Ontsteken all de harten mee,
So quam haer leven ons te baet
Off haren doodt den vijandt quaet
Nu hangt het all aen twe off drij
En vallen die, so vallen wij.

Satyra juliani
neq:
Si chartæ sileant quod benefeceris
Mercedem tuleris.

De grote Juliaen
Dien veel is aengedaen.
En veel oock heeft beledigt 138
Wien straffheit, en gedult,
Off qualick werdt beschuldt
Off qualick is verdedigt

Zijn oordeel, en begrijp
So bondig, en so rijp
Hoe sou dat kunnen lijden
Een hart so boos, en straff
Als hem de Kercke gaff,
Off ongesonde tijden ?

Alleens hoe dat nu sij
Daer was een deugde bij
Noch heden hooch gerekent
Die kort, en sonder gall'
De Roomsche Keijsers all
Seer net heeft affgetekent.

Met Cæsar hij begint,
O Jupiter geswindt
Past nu vrij op u stucken
Seij doen Silenus, siet
Dat desen gast u niet
Den scepter gaet ontrucken.

Augustus doen op steeg
Die vele verwen kreeg
Dan blieck, dan vermiljoenen,
Siet, seid hij doen, hoe weirt
Dit beest sich, en verkeert
In allerleij fatsoenen ?

Tiberius daer naer,
Siet, sey Silenus daer
Die staticheit van zeden, !
Jae, seijd' hij weer, ick moet,
Dien ouwen steecker doet,
Mij wel voorsichtich treden.

Caligula wierdt voort
Gevatt, en sonder woort
Aen Nemesis verwesen
Die greep hem bij zijn vell
En wirp hem in de hell
Daer mach hij noch wel wesen.

Als Claudius doen quam
Koomt, seid' hij, dus u stam
Quirine nu alleene !
Waer off dan zijn Narciss
En zijnen Pallas is ?
Die mist hij nu met eene.

Doch wildi dat men haer
Ontbiede beidegaer
Te komen hier ter stede !
Dat sou wel kunnen gaen,
En dunckt het u gerâen
Roept Messalinam mede.

En dese was niet door
Off Nero quam der voor
Met drij gemeste lijcken
Een uytgelesen rott
Vitellius, en Ott'
En Galba van gelijcken

Doen heef Silenus aen
Ick kan niet langer staen
Off dit gespuijs moet schampen
Dat sulcken roock hier brengt
Off all den hemel sengt
En stickt in dese dampen.

Wat snoder aert is dees
Die eijgen vriendt, en vlees
Gaet schenden, en ontzielen !
O jaegt de beesten voort
Eer dat haer brandt, en moordt
Ons alle koomt vernielen.

Nae dese quam de vaêr
Vespasianus daer
En hadde zijn geleide
Van Tito bij hem gaen
En van Domitiaen
Zijn sonen alle beijde

Als Jupiter haer sach,
So sprack hij met een lach
Aen Serapim zijn broeder
Maeckt dat dien ouwe vreck
Haest uijt Ægypten treck
Als schermer en behoeder

Tot Romen, van de Croon,
En laet zijn ouste soon
Met Venus wat verkeren
Maer sluijt dien tweden gast
Als Phalaris so vast
En laet hem so verteren

En Nerva dien beklaegt
Mercurius, en vraegt
Waerom men hem bepaelde
Met nae Io een jaer alleen,
Daer dien Tyran voor heen
Wel vijftijn jaren haelde ?

[In het manuscript ontbreken de pagina's 142 en 143.]

adeum transtulerunt. commodum autem Lætus præfectus prætorio, et concutina Martia strangulaverant, et pertinax postea ab eodem Læto interfecty.

Als doen Silenus daer
Severum wierd' gewaer
Nu, seid' hij, mach ick swijgen
Bij desen fellen gast
Is qualit wat gepast,
En gien genae' te krijgen;
Maer als van zijnen stam
Daer Caracalla quam
Met Geta zijnen broeder
Om binnen mee te treen,
Holla, seij Minor, neen
Dien bloethondt, en verwoeder
Dien eersten, is voor mij,
En greep hem van ter zij
En wel te deeg gesloten
So wierd hij haestich voort
Verdoemt, en overboort
Ter hellen affgestoten.

<Maerinus>, en oock dus
Heliogabalus
Die mochten niet genaken
Het heilige portael
Der Goden, om haer zael
Niet eereloos te maken.
Maer achter aen daer satt
Met bloede noch bespatt
Severus Alexander
Beklaegde zijnen staet
Van ongeluck en quaet
Gesproten door een ander

Alexander Severus in Germaniam expeditionem suscepit, ubi <cum> mintibus

asperior videretur, venit in odium' et quoq: matris Mammææ accusata est avaritia, quæ <dicobatur> ex: pilare Provincias, et filij liberalitatem irnpedire erga militis itaq: Duce Maximino Thrace <interfertus> est.

Jae, seij Silenus, brôer
Dat heet beveelt u môer
U schatten, en de Crone
Een so gehoorsaem kint
Wert, als gy nu bevindt,
Een ongeluckich sone.

Daer Gallienus naer
En brocht zyn ouwen vaêr
Valerianum mede,
Die noch de ketens trock
Van Perssen en het brock
Van zijn gevangen stede

Eij riep hij doen siet hier
Dit Venus camenier
En Gallienum toonde
Maer Jupiter bevall
Zij mosten daer gien stall
Meer houden daer hij woonde.

Hic omissi Maximinus Gordianus tertius Philippus Arabs Decius et Valerianus qui tamen obiter tantum

Als die nu waren heen
Quam Flavius alleen
Geroemt van all de Goden
En wierde waerdt geacht
Dat hij en zijn geslacht
Noch langen tijt geboden.

146

Daer nae van lager stam
Aurelianus quam
Wiens deugde was geschonden
Door uijtgegoten bloedt
In alte heten moedt
Dat heeft hen oock verslonden.

Tacitus huno Valerium pro= bumantecessit, sed senex et qui sexto im peri menso decissit in urbe Tharso,- erat hic probus foelix et fortis sed cum milites in syrmio labore siccandi paludes oneraret, seditione motâ interfectus.

Als Probus quam ter baen
So ving Silenus aen
Wel probe dat is wonder
Wist gij niet als men soet
In suijre drancken doet
Dan sijn se veel gesonder ?

Waer dat in u gebiedt
Wat beter oock geschiedt
Gij waert so niet gesturven
Nu kreegt gij voort den naem
Van straff, en onbequaem
En dat heeft u bedurven.

Dies off u all gewelt
Geschieden, en versneldt,
So waren doch u wercken
In t' einde van u rijck
Haer loon niet ongelijck
Dat kunt gij nu bemercken.

147

Als Carus daer op quam
Met zijn doorluchte stam
En binnen docht te treden
Neen, neen sey Nemesis,
U plaets hier niet en is,
En wees hem nae beneden.

Doen dese waren voort
Gewesen, onverhoort
Een yeder nae zijn stede,
Quam Diocletiaen.
En brocht Maximiaen
En Maximinum mede

En hadden noch bij haer
Constantium, en daer
Maxentium beneven
Maer voort most daer vandaen
Den vraet Maximiaen
Om zijn verwoede leven.

148

En dus most oock met een
Maxentius daer heen
En die sich liet verwinnen
Licinius met hen
Maer Constantinus, en
De reste quamen binnen.

Licinius qui orientem rege= bat cum in christianos sævire inciperet hortatus gresset Constantino, qui occidentem regebat, <ut> <par --> chri= stianis, tandem cum et Licinig minas adderet detrectationi ad armade- ventum est, et Licinius ad Adrianopo= lim, quæ olim odrissa, superatur

Maer grote Juliaen
Waer heen sijt gij gegaen
Wie sall ons dat vertellen ?
Indyn gy sijt geweest
Gelijck men van u leest ?
Voorseker nae der hellen

Off hebt gij dan geleeft
Gelijck men van u heeft
By uwen tijt beschreven
So doet men groot gewelt
Aen sulcken fluxen helt
En zijn doorluchte leven

Doch t'is mijn onbekent,
Ter plaetse daer gij bent
En gaet gien zijdig oordeel,
Dies, doet men dan u daedt
Gelijck, dat is u quaet
En ongelijck u voordeel

Ammianus Marcellinus Julianum < -- > decorat< -- > sed dedecorat Nazianurus <ambo coætius ille ethnius iste christiarq>

149

Horat
Campestres melius scythæ

De volgers van het Hoff
Sijn van een vreemde stoff
En even als de blom
Die met der son gaet om
En daer op haer vergaept
Tot dat de sonne slaept
En is all weer gewendt
Eer dat den dach eens endt
Dus een opgaende licht
Den Hovelinck verplicht
Een Prince die veroudt
Niet eenen dienaer houdt
Hoe meerder in den dach
Hoe minder in gesach
De morgen son is best
En slimmer is hij west.

Die vele weet, en is niet wijs
Heeft weinich nuts van vele spijs
En heeft een schat dien hij maer telt
Gelijck Athenen doet zijn gelt.

Een weldaet quaet besteet
Gien weldaet meer en heet. 150

Gien narren sijn van dommer sin
Als die sich wijsheit beelden in.

Een hete son maeckt schilich nat
Een weeldig volck, een krancke statt

Juvenal
Mensura tamen quæ
Sufficiat census si quis me consulat, edam
In quantum sitis atq: fames, et frigora posunt.

En eijst niet meer mijn goede vriendt
Als vorst, en dorst, en honger diendt,
Hebt kost en kleren, en gedult
En u geluck dat is vervult.

Propheet Enah 151

Het is niet lang gelêen dat hier aen desen oort
En ander plaetsen meer gesien is en gehoort
Een wonderlijck propheet, een rechte Gallilëer,
En niet te min so wel een Heijden als Hebræër,
Van all de werrelt wel geleden, en gelooft,
En met een eijgen Croon geboren op zijn hooft,
Op aerden all gesien eer Adam was geschapen,
En heeft van dien tijt aff gien bedde noch beslapen,
Zijn leger is van houdt, off qualick noch so sacht,
Hij slaept nooit ongekleet, en nooit den helen nacht,
Zijn rock is sonder naet, en met hem opgewassen,
Van allerhande verw, en veelerhande lassen,
Hij wandelt sonder staff, en sonder beurs, en hoedt,
Gien koussen aen zijn been, gien schoenen aen zijn voet.
Hij heeft zijn leven nooit gelastert, off gelogen,
En nooit gien vrouwen borst, off enich dier gezogen,
Hij drinckt gien swaren dranck, en vlees hij selden proeft,
Men heeft hem nummermeer sien lacchen, of bedroeft.
Noch in gien missedaet, off ander schuldt bevonden
Als dat hij aen zijn echt niet naeuw wil sijn gebonden,
En neemt zijn wijven hier en daar, en meestendeel
Met Abraham te nae, met Salomon te veel,

Twentse Taalbank

Zijn leven is gerust, en wouw men hem doen sterven 152
Hij weet van gienen doot, verrotten, off bederven
En desen goeden held, en wandelent propheet
Verbergt ons niet met all, en seidt ons wat hij weet.
Verkondigt ons den dach des Heren, dat hij naecke,
En dat de trage mens uyt zijnen slaep ontwaecke;
Want siet een heerlick licht, en grote klaerheit sall
Den menschen dan opgaen, en schijnen overall,
Daer op een swaer geluijt men horen sall van boven,
En roepen all de geen die vroom sijn, en geloven,
Tot dat een heilich man met witte klêren aen
De naeckte vellen van de doden sall ontslaen,
En roepen overluidt van boeten, en bekeren,
En wijsen op het woordt, en groten dach des Heeren,
Doch vele sullen noch niet horen, eer all daer
Een snelle watervloedt sall komen onder haer:
Maer om die wacker sijn, en die sich noch bedencken
En sall de menschen die niet smoren, off verdrencken;
En als nu desen man vertrocken is, en heen,
So blijft daer nijmant als de heijligen alleen,
Men gaet den ouwen ganck, off wederom verkeren,
Een deel met haers gelijck, een deel met ander heren
Die meinich man zijn goedt beroven, en zijn eer
En komen veel te kroeg, en drincken nummer meer;
Doch veel die bazen dienst verwerpen, en geboden.
Gaen offeren haer gelt de beenen van de doden, 153
En roepen die met kracht, en allen yver aen
En meinen haer geluck sall dan te beter gaen.
Terwylen gaet het licht verloren, en de blintheit
Komt over allen vlees, en' allerleij gesintheit
En laet gien oordeel meer schier tussen wit en swart,
Ick swijge dat men dan sou ijmant sien in t' hart;
En dit sall duijsenden die vaerdich sijn en waken,
Haest brengen buijten haer, en an de sinnen raken;
En doen hun haer gesicht, en sprake drae vergaen;
En dus so will het met de meeste sijn gedaen,
Behalven die noch aen de kleine werrelt bouwen
Die sullen haer gevoel, en spraeck noch wat behouwen
En varen evenwel in duysterniss all voort,
En vangen dingen aen die nooit en sijn gehoort
En weinich sijn gesien, en selden oock vertonen
Die niet te beestich sijn en hopen oock te wonen
Met erelijcke luij'. die letten op zijn stem
Wat meer, als die gien lust te wercken heeft met hem,
Daer anders gien Propheet het menschelijck geslachte
Hiertoe so veel opweckt, als dese, maer by nachte,
Nu raet eens wel hij sij, en off gij hem wel kent
En waer hij allermeest geviert is, en gewendt
Men heeft hem overall, en lange bij zijn leven
Veel beelden opgerecht, en machtich hooch verheven;
En giene suldij sien ter werrelt waer gij sijt [In het manuscript ontbreken
Die hoger sijn geset, er heijliger gewijt. de pagina's 154 t/m 158.]
En off hij wel gien Abt off Bisschop is verkoren 159
So heeft hij onder hem meer kercken doch en choren
Als eenich cardinael van Romen is betrouwt
En gaet oock hoger noch en beter in zijn gout.
En desen goeden hals wert dickwijls bij de meesten
Gevonden over diss, en schier op alle feesten
Maer hier op dient gelet, en off het kan geschien
Men seit hy is gedoodt, en wederom gesien.

Horat
Multa petentibus
Desunt multa, bene est cui Deus obtulit
Parca quod satis est manu.

Die met zijn eijgen is te vreên
Dat gaet voor slechte luij' wel heen;
Maer die sich nu niet wel so naeuw
Behelpen mach gelijck het graeuw
Dat is een adelijck gemoet

[In het manuscript ontbreekt pagina 160.]

161

Lucret
Nam cupide conculcatur nimis ante metutum

Nimant vreest men off men haet hem
Valt hij neder men verlaet hem
Dat hy voort te gronde gae
En nooit weder op en stae.
Waerom mach dat doch geschieden ?
Om de slavernij te vlieden
Vrese dat is slavernij,
Vreesje niet so ben je vrij
En noch vrijer so gij vreest
Voor u selven allermeest

162

Horat
Contractaq: pisces æquora sentiunt
Jactis in altum mobibus.

Den Harderwycker haven
Kost weinich gelt van graven,
Van houdt, en heijen meer
Tot lasten van het veer,
Waer toe sall die nu passen ?
Daer sall het gras in wassen
En gaen in weiden toe
Dat's yder heer een koe;
En wat is dan den hinder ?
Haer kannen sijn nu minder
En meerder is de vracht
Daer noch de Droes om lacht.
Dit sall het voordel wesen
Van Harderwijck voor desen
In t' bedelen belooft,
Om gelt tot sulcken hooft.
De haven loopt all droge
Het veergelt weer om hoge
En kleinder wort de kroes
Dat voordeel hael de droes.

163

Virg
varium et mutabile semper Famina.

Vijff sinnen heeft de mens, daer ben ick in verwondert
Mijn docht hij heefter meer, dat sien ick aen mijn lief

Die heefter boven vijff, wel ses of seven hondert
En maeckt van desen dach den tweden tot een dief

Nu rekent hier noch bij de sinnen haer vereert,
En die sij door de kracht van oogen wel verspilden,
Maer als ick seggen sall Corinna wat u deert ?
Gij kreegter noch all meer, indijn gij minder wilden.

Juvenal
Tormentis gaudet amantis Et spolijs.

Ick weet niet wat mijn lief all kan !
Sij doet myn uyt, en in den ban
Sij kan mij schricken, en verblijden
Sij doet mij groejen, en vergaen
En wilse meer, ick moetter aen,
En alles all geduldig lijden.

Wat wil ick doen ? mijn macht is slecht 164
En boven haer gien hoger recht
Het vonnis dat sij heeft gestreken
So straff, so swaer en isset niet
Het is genoech als sij t' gebiedt,
Dat kan gien ander weer te breken

En ben ick dan Corinna nu
Van u verdoemt, en dat om u'
En weet gien ander Recht te kiesen ?
All waer mijn saeck dan noch so goedt
En gij myn gien genade doet,
So moet ick doch mijn recht verliesen.

En evenwel hoe grote macht !
Den dach is u, en mij de nacht,
Die stilt u straff, en strenge wetten:
Gij bent mijn eigen als ick slaep,
En wat ick dan voor vreugde raep
Dat kunt gij my weer niet beletten.

Het herte dat gij dages quelt
Heeft u der nacht in zijn gewelt,
All bent gij verr van vrij gestadich,
Het geen ick dages soeck, en acht,
Dat vind' ick in de lieve nacht
Dan is mijn lief mij weer genadich

Maer wat is doch een valsche droom 165
Meer als de spijs, en <zoete> stroom
Daer Tantalus was in geseten ?
Hoe dat hij grager daer naer hygt
Hoe minder hij van beiden krijgt
Dus heb ick mij dan oock gequeten.

Doch is het <voordel> dat se doet,
Se stelt een proef in mijn gemoedt
Wat vreugde wel in u medogen
Sou vinden een gevangen hert,
Dat nu van u verweren wert
En mach niet sterven voor u ogen.

Had ick de wens van Midas eens,
Ick sou niet wenschen wat gemeens,
Gien landt off sant, off goudt te delven,
Maer eenen dach so goet en soet
Als meinich nacht mij nu wel doet,
Off gij mijn lief doet gij dat selven.

En dat en sall niet weer vergaen
Als mijnen droom vaeck heeft gedaen
En eer en kunt gij oock niet weten
Wat dat het voor een vreugde sij
Off ick ben selven mee daer bij
En dat sall vreugt eerst mogen heten.

166

carmen
ad professorem Lovaniensem qui contra scokium
edito libro, in es Scokium Daventrianum
Professorem, Pultifagorum appellat
Professorem.

Carmina Pultiphagi, quamvis incondita vatis
Non puduit vestras jussa subire domos:
Pulte vacant, pultemq: vovent, si pultis odorem
Ferre potes, pulti restituende senex ?
Sin tua te nulli damnavit rumina pulti ?
Una ficit stomacho non satis urna tuo:
Quid referam ? sic tigris, <aper>, panthera, lupæq:
Objiciunt catulis ubera sola suis.
Non tua sic pultem, pultisve exhorruit usum,
Prima, nec alterius conscia Roma dapis.
Allia si pulti præfers, vel judice naso
Illa cibus stygis est dixeris, ista poli.
Scilicet hoc mirum est, pulti maledicis, et ipsa
Fingis adorandos numina pulte Deos

167

Amor & dilectio

Eij wat is dit gij draegt om eene daedt
U dochter in u hart, en mij in uwen haet ?
Gij kijft ick heb haer lief, en gij bemint se mede
Dies waert gij' billick quaet als ick het niet en dede,
Gij doet haer alles goets, en mij daeromme quaet
Om dat se mij noch meer als u ter herten gaet,
Wij sijn bij kans alleens van sinnen en gedachten
Gij hebt se liever daegs, En liever ick by nachten,
Eij laet mij minnen dan, als ick u minnen laet
Hoe gij se liever hebt, hoe ick u minder haet,
Gij wilt gien wetten doch van liede gaen te buijten.
Dies gont mijn haer gebruijck daer sy u van besluijten.
Gij hebt u dochter lief, so veer als dat behoort,
En daer u liefde stuyt, daer mach de mine voort,
Hoe soeckt gij dan haer hart van mij dur aff te scheuren ?
Gont mij, gelijck ick u, so veel als mach gebeuren
So toont gij best u gonst aen die gij nu bemint,
En maeckt een blijde vrouw van so bedroefden kint,
Sij leit so diep in u, als ick in haer besloten
Dies kunt gij sonder haer mij nooit uyt u verstoten,

De plaetse die sij heeft in t' harte van haer vâer
Die heb ick wederom, en vaster noch, in haer.
Dus off gij mij dan haet, verwenst, en quaet bejegent
Ick hebbe mee, mijn deel als gy u dochter zegent,
En rust sy in u hart, daer< -- > en bin
So lang als sij daer is, so, ben ick mee daer in.
Ex tempore præcipiti <calami>
Nonis Decemb. 1637 Hagæ.

Amor apologeticus
Horat
Movit Ajacem Telamone natum
Eorma captivæ dominum Tecmessæ

Wat heter brandt heeft mij bevangen !
Wat hoochte steigert mijn verlangen !
Mijn hert dat neemt een vreemde keer,
En soect een ander op te passen,
Mijn eijgen kracht is mijn ontwassen,
En ick ben selven mij niet meer

O liefde wonderbare kracht !
All baert gij mij ter eender dragt
So veel verdriet, en quaet besonder !
Doch evenwel all wat ick lij'
All viel de werrelt over mij,
Nooit raeckte mijn verlangen onder:

Een hart dat droevig, en gebogen
Een tranen vloet droeg in zijn oogen
En dreef, en sonck schier in verdriet,
Kon daer de liefde niet aen hechten
Noch van cypressen eiloof vlechten
So hadse mij getroffen niet.

Het is een kracht die niet en vraegt,
Waer dat se raeckt, wie dat se plaegt,
Nooit Troja so geweldig branden.
Als dien vermaerden Griecksen helt
In zijn slavinnen soet gewelt
Om eijgen waer, in vreemde banden.

Dien schrick, en grootste die ooit leefde
Voor wien de gansche werrelt beefde,
Hoe trotz, en moedich in den slach,
Zijn oogen die nooit jiet ontsagen.
En dorst hij aen gien vrouwe wagen
Die doch bij hem gevangen lach.

De grote Telamonis soon
Daer Griecken machtich van getuijgde
Voor zijn slavinnen voeten buijgde,
Een slave van zijn eigen loon,
Zijn trotze bozum nooit doorsneden
Als dat zijn eigen handen deden
Badt nu genade van een maegt,
Hij quam dat hoge Troja dreigen
En wierd aen zijn gevangen eijgen,
Verwonnen, eer hij was gejaegt.

Hoe kloeck, hoe moedich, en voorsichtig
De liefde valt haer veel te wichtig,
    En hare swackheit so betoont,
    Wert om de liefde mee verschoont.
Waerom ? de macht van onse sinnen
Staet niet bij ons, als wij beminnen,
    Gien wijsheit, rijckdom, off gewelt,
    Gien raet, off meester so eervaren
Doet een ontrust gemoet bedaren,
    Daer in de Liefde wetten stelt.

Men seit, den aenvanck moet gij mijden
    So raeckt gij nummermeer so vast,
Maer als wij voelen dat se wast
Dan ist te laet om afftesnijden; 171

    Den brandt koomt eerst so soeties aen
    En brandt all eer wij dat verstaen
En als men die dan meint te smoren,
Dan is de macht bij ons verloren.

    Men geeft oock dese lere mee
    Gont nummermeer de liefde stee,
En houdet nooit u sinnen ledig,
    Wie dat begint, dat is een man,
    Maer die dat recht voleinden kan,
En swoer nooit ijmandt als meinedich'.

Men siet doch aen gekroonde herssen
Wat laster haer geduirig perssen
    En houden ewich in gewoel,
Dies niet te min se sijn bewogen,
Wat heeft men all ontsteken ogen
    Sien branden op der Koninckx stoel !

    De liefde siet gien onderscheit
    In vrouw off knecht, in heer off meit,
In mottig riet, en schalij daecken,
    De gulden zalen maeckt se slecht,
    De purpur aen het strooij gehecht
En doet u selven u versaken.

De Liefde vraegt nae recht off reden 172
All sou se wetens overtreden
    Haer stale wetten buijgen voor
Gien rust, off eer, off eigen voordeel
Een vrouwen vlam, en mannen oordeel
    Nooit hadden haer gemene spoor

    Het rechte vonnis lach besett
    Als bovenmoederlijcke wett
Semiramis haer soon beminde,
    En Biblis haren broder mee'.
    En Myrrha haren vader dee'
Doen hem de dicke nacht verblinde.

    Gelijck de wilde woeste zee,
    Dus even is de Liefde mee;
Een dochter recht uyt haer geboren,
    Die onbedwongen woedt', en wast,
    En leeft, en groeit door eigen last
Hoe meer geweirt, hoe meer verloren.

De beste leer is, nooit beginnen
Maer vangt eens aen, gij bent all binnen,
So soet, en aengename lust
Vloeijt eerst de liefde van haer lippen,
Die macht, en moet weet door te slippen
Eer gij u eens te weiren rust

Dant gaet het schip en zee verbolgen, 173
De buij, en winden moet gij volgen,
Het schepsel is, gelijck de môer,
U ramp, en moeite sijn de baren
U mist, en nevel, gien bedaren
En gy een blinde man te roer.

De Liefde wordt gelijck de zee,
Gien wall off muyren houden stee.
Gien vlam, off vloet haer ooit vermande;
<Leander> glom noch in de meir;
En Agamemnon daer zijn heir,
Met hem in heten nijver brande.

De doodt die nymant quam te spade,
Was noch bij liefde wel genade;
De troostelose Porcia
Heeft hier haer tranen mee geboetet
Haer heter vlam, met vier versoetet.
En haer verlies, met swaerder schae.

Een grote Koninclijcke vrouw
In haer verlies, en hete rouw,
<Verstond'> dat sij begraven soude,
Nochtans de liefde liet niet aff.
Doen sij zijn naem een ledig graff,
En wonder van de werrelt bouwde:

[In het manuscript ontbreekt pagina 174.]

175
De grondelose steijle kolcken,
De hoge bergen in de wolcken,
De ongepeilde diepe zee,
De klippen die den donder breken
Se kunnen niet so wel versteeken
Of dese brandt koomt daer all mee.

En niet alleen dat vlees en bloedt
Dat aessem heeft, en zijn gemoedt,
Maeck dese kracht beroert, en wacker,
De steen, en stael hier van getuijgt
En daer de boom zijn loten buijgt
En kent zijn kruijden op den acker.

Besiet des hogenhemels tenten,
De werrelt, en haer Elementen
De liefde houdt het all bij een,
Hoe qualick dat se gaen te samen
Haer liefde sall doch ons beschamen,
All is haer schepsel ons gemeen,

Het vuyr dat door der aerden dringt
Bewaert die, dat se niet en sinckt
Het water door en door gedreven
Haer reddelose vlam bepaelt,
Die van de lucht weer aessem haelt
En die, van dese drie haer leven.

Dies most de liefde sijn geboren
Off anders waer het all verloren.
    Se most oock niet naer onse macht 176
Naer onse wens, en wille vragen,
Het sou ons anders all behagen,
    Dat nu wel een alleen toe lacht.

    Wat blanck, en ranck is, en besneen,
    Buijgt daerom alles niet alleen,
Men siet oock slechter aert van oogen
    Ontsteken een eervaren brein
    Waerom ? die brandt als suijverein
Heeft ons den vrijen keur benomen.

    Een slechte steen het stael betovert:
    Het bloedt een diamant verovert:
    Een swack gesichte van de Maen
Dat kan de sware zee verwecken,
En meer als all de sterren trecken,
    Hoe hoog noch die oock boven gaen.

    De liefde treft gelijck een lott
    So wel ter eeren als te spott
So wel gelijcken, als verscheiden:
    O zalich dan wanneer se raeckt
    Niet als gevallen, maer gemaeckt
En twe gelijck, off gien van beiden.

En evenwel wanneer wij blaken
En troost noch gonst, noch raet genaken
    (Hoe moedeloos, en ongesien)
    All valt de last so veel te grover:
So is doch dit altijt noch over
    Men denckt doch all het kan geschien 177

    Wie sou dant met een grage geest
    Een soet gesigt, en schone leest
Een lieve mont, en daer en boven
    Een harte dat so langen tijt
    Met u gewillich brandt, en lydt
Niet garen lijf en ziel beloven ?

    All waer mijn hart soo hard als yser
Mijn bloedt, als douw, mijn hairen gryser,
    Mijn wille kuys, mijn sinnen vast
Daer dese deugden haer ontdecken
Ick mocht mijn haer gesicht onttrecken.
    Ick trock mijn ziel nooit uijt de last,

    Vergeves is doch ander raet
    Als die van weder zijden gaet
De reste meugt gij niet geloven
    Waer dat ick soeck, off wat ick stell,
    Ick kan mij van dit leven wel,
Maer van mijn liefde niet beroven.

Versus antiqui et obsobeti
de potatione

Bis sex credatis species sunt obrietatis

Est vilis primus; sapiens est alter opimus:
Ternus grande vorat: Quartus sua crimina plorat:
Quintus luxuriat; sextus per omnia jurat: 178
Septimus attendit: octavus singula vendit
Nonus nil selat quod habet sub corde <revilat>:
Somnia denus amati undenus turpia clamat
Et camsit plenus vomitum reddit duodenus.

Dat is

Den aert van droncken luij hoe vele die verscheelt
Dat is in twemael sess weleer eens affgedeelt
Den eersten is een guyt voll snode vuijle streken
Den tweden wert so wijs men mach hem qualick spreken
De derde sit en vreet, en slingert in zijn huyt.
De vierde die beschreit, zijn sonden overluydt.
De vijfde wil de meit en daer het vercken wassen
De seste sit en sweert bij kruytsen, en bij krassen
De sevende sit still, en preutelt all, en pratt
De achtste die verkoopt de kleren van zijn gatt
De negende vertelt vertrouwde wonderwercken
De tijnde valt in slaep, en reutelt als een vercken
De elfde sit en raest, en bagert veellerleij
De twalefde die spout, en <zevert hej> en weij.

Dit was den ouwen dronck, maer van beter orden
Daer sijn oock naederhandt mee twalef affgeworden
Den eersten dien vergaet zijn quelling, en verdriet
De twede wert so rijck hij weeck den Keiser niet
De derde die verhaelt van allerhande quacken
De vierde sich vermaeckt met snuyffies, en tabacken 179
De vijfde die begint de misse van de paep
De seste wert so fier, so kluchtich als een aep
De sevende die danst de brandels en baletten
De achtste wil gesanck, off trommels en trompetten
De negende die singt zijn soete Sylvia
De tijnde tast en soent en alles is zijn gâe
De elfde sitt en rijmt klingdichten en rondelen
De twalefde die gaet den heren u bevelen.

Horat
parata tollo cornua.

Een dezen groot van hooft, van aêrs, en van de rest
Maer kleinties van verstant, van vêeren, en van nest,
Siet dese neemt haer voor een vromen lach te wreken
Daer mee noch sij, noch gien van haer en was bestreken,
Dies trock sy mondt, en oog' soe soeties, en so naeuw,
Gelijck als bij de waeg den ouwen kablejaeuw:
Wel docht ick wat is dit ? se gaff haer op de koten
Niet anders off se stond op casuaris poten.
So statich, en so steil, en hoog voor mijnen hoedt 180
Gelijck tot Rysewijck den groten Doctor doedt
Met zyne lange snuijt, ick seij wel arme deren
Gij moet daer weer nae toe, en beter van hem leren
En wilt gij dan als hij, ons groeten met de kop
So buygt u voeten oock, en laet den meester op
Aissem nu is geleert, wat, leert het niet ten halven
Want wilt gij als een koe so moet gij leren kalven
Dat kan niet ander gaen: off let u oock wat aêrs ?
Off boven in de kruijn, off onder bij de neus ?
Mijn juffer segt het vrij, off hebdi oock gebreken,

Off pijn aen t' nodde boot ? dan heb ick niet te spreken.
Dan is all meester tijt het hooft wat opterloop
Daertoe doch meer den raet te huijr is, als te koop.
Doch als gij niet en segt waer dat het u mach letten
So weet u nijmant oock de pille recht te setten.
Dus houdt u benen stijff, de dichte bij malckaer
Op dat bij u gebreck niet ergers in en vaer
Dat maeckt dan veel gespoocks, all doet het wel te sachter
Maer buckt se niet van voor, so gaept se niet van achter
Mijn juffer heb ick dit geraden nu, off niet
Off anders sing ick weer, en maeck een ander liedt.

181

Horat
Quidenim ? concurritur horæ
Momento, cita mors venit aut victoria læta.

Het schieten, de gedruys van wapen'
En wat ten oorloch is geschapen
Wanneer een hete slach begon
Schrock meinichmael mijn hart in t' eerst
Eer noch den strijt was op het seerste
En ick mij recht bedaren kon

Maer wat is doch die veige schrick ?
Niet langer als een ogenblick
De Croon van eeren daer gevlochten
Is waerdig wel een korte doodt
Het sij aen yser, off aen loot
Wie moedig valt, heeft die bevochten

Dat heeft so meinich hert gebroken
Zijn ogen in het sant gedoocken
Zijn lychaem vaeck van een gescheurt,
Nooit ymant so te veel geschonden
Hoe groter eer, hoe meerder wonden
Gien Edel harte daerom treurt.

182

Van beijden een is haest bereit
Gewonnen, off ter neer geleit,
Wie dat bedenckt, sall nooit vertzagen:
Maer die een schone maegt aen siet
Lijdt meer gevaer, en voelt het niet
En moet wel duijsent doden wagen:

Actæon sach Dianam baden
So onversiert als onberaden,
En niet te min, het stond' hem dier',
Hij wierde voort daer op verslonden
Een spijse van zijn eigen honden,
En dat quam door zijn ogen hier;

Wert so de schoonheit aen gesien ?
So weet ick oock wat ick verdien
In u volmaecktheit aen te schouwen,
Godinne, wel so schoon als sij
Stelt u medogen daer nu bij
So bent gij meer, en ick behouwen;

Off hebt gij lust om mij te plagen ?
Ick sall noch meer gewillig dragen,

En bidden, laet mij dat alleen
Doch lijden onder uwen oogen,
So heb' ick hoop van u medogen,
En noch een troost, all isser geen.

Het beeld dat Mennon soude sijn 183
Was vrolick bij de sonneschijn
En gaff een schoon geluijt van binnen,
Maer als de sonne weer verdween
So was de vrolickheit oock heen,
Dus gaet het mee die u beminnen

Mijn hart gevoelt een groot vermaken
Als ick de sonne mach genacken
Van u vermogen aengesicht,
Daer van ick qualick ben versteken
Mijn waerde strael is mee gewecken,
En laet mijn vlamme sonder licht.

Wie sou geloven dat de gloet
So bitter waer, en gij so soet ?
Wie sou een harte van medogen
Doch schuldich achten aen geweldt ?
Off tyrannije sien gestelt
In sulcken lieven aert van oogen !

Men sou den winter eer verklagen
Van donder, en de somer dagen
Haer sneeuw verwijten, en de kou',
Eer ijmant van so soete kaken,
En gaven die den hemel raken
Het minste leet vermoeden sou'

En evenwel ick lijde smart 184
All hebt gij noch so soeten hart
En oogen, die den hemel buigen,
Het gene dat u waerdig maeckt
Dat isset dat mij heeft geraeckt
En doet u macht mij nu getuigen,

Hoe kunt gij mij dan daerom haten
Dat ick mijn hert bij u wil laten
Dat gij doch evenwel gebiedt ?
Wat u belieft. dat wil ick garen
Maer u uyt mijn gemoet te waren ?
Die macht en hebt gij selven niet.

Siet hoe den hemel in genaed
Voor weinich wijroock open gaet
En siet gien slechten altaer over,
Dus gaet Godin de Goden nae
En overtreft gij haer genae ?
So sijn se minder, sijn se dover.

Conveniunt rebus nomina sæpe suis

Brandt draeg ick in mijn hart, Brandt vind ick in mijn ogen.
Brandt voel ick dach en nacht, daer ick gien Brandt en voel.
Mijn sinnen sijn in Brandt, een Brandt van groot vermogen.
Noch klaeg ick evenwel mijn Brandt is altekoel. 185

Het geen daer ick om wens sall jieder een verdammen
Dat is om meerder Brandt, als brandt in mij gemoet.
Want Brandt mijn vlamme koelt, haer koelte doet mij vlammen
En quam ick heel aen Brandt, mijn brandt die wierde soet.

Horat
Vis consilij expers mole ruit suæ
Vim temperatam Dy quoq: provehunt
In majus, ijdem odere vires
Omne nefas animo moventes.

Gij haet mij steenhardt in u bloet
Dat doen ick oock om dat ick moet:
Gij saegt mij liever doot als fris;
So doen ick oock, all sien ick mis;
Ick sach noch voordeel in u doodt
So doet gij niet, hier staet gij bloot,
Gij liever siet een meit als mij,
En ick die liever oock als dij:
U will is meerder als u macht
So veer heb ick het oock gebracht:
U sinnen baden in u gelt 186
De mijne mee waer t' maer getelt;
En die dat tellen gaet voorbij
Dat is een man gelijck als gij;
Gij staet nae staet, en groot gebiedt,
Dat doen ick oock, all heb ick niet,
Het gelt dat u niet slapen laet,
Betaelt mij van eer gij vergaet;
Gij soeckt doch niet als rust en vree',
En gelds genoech soo doen ick mee:
En wat gij moet, en wat u quelt
Dat heeft mij mee de wett gestelt.
Gij moet u eijgen lijchaem voen,
So moet ick oock het mijne doen:
Gij laeft u selven als het past,
Dan ben ick mee mijn eijgen gast;
En sijn de brocken u te dick,
Gij kaeut se klein, gelijck als ick;
En nijmant gaet voor u te rae'
Daer gaen ick oock all selven nae;
Gij moet u kleden aen en uyt,
En ick oock mee mijn eijgen huyt;
En benje kranck gij moet te bed'
Dat moet ick oock als my wat lett;
Dan is oock nijmant voor u wieck
Noch oock voor mij, als ick ben sieck 187
Gij sult niet sterven eer gij moet,
En mijn is oock de doot niet soet.
Dus sijn wij overall gelijck
Waer toe dan steenhart dese pijck ?
Want haet gij mij, ick haet u mee
En wilt gy vriendschap ? ick de vree'
Dus wil ick all wat u behaegt
En wensche dat te sien bejaegt;
Maer gij gaet door als gij mij siet
Daer scheid' ick uijt, dat doen ick niet
Om sukken kleinen onderscheit
Hebt gij den haet mij toe geseit
En gont het leven mij niet meer,

Twentse Taalbank

Daer ick u wens het eerste weer
En eens so veel als gij mij gunt,
Van een waerdij, en eene munt,
All wat gij wilt, ick ben te vrêen
Maer wilt gij hangen; hangt alleen
Nu denckt eens op u ouwe grill
So weet gij wat ick seggen wil.

Acrostychis 188

All sijn u ogen als het sterren licht
Noch schoonder als de son u aengesicht,
Noch liever als den hemel u gelaet
Als die verbreijd den schonen dageraet.
De kracht die so verborgen in u geest
Een stalen hart maeckt vrolicker en bevreest,
Beweegt noch meer als all u schoonheit, en
Liefwaerde mont, hoe hooch ick dat erken.
Om dese mach te buijgen dan, so moet
Mijn ziel geboeyt u vallen nu te voet,
Maer slaet niet aff mijn bidden, en gevleij,
Een u maer quelt; en mij so veelerleij.
Nochtans all moet ick dulden u gewelt,
Daer heeft mijn hart u deugde bij gestelt,
All wat gij doet is aen u eijgen nu
Laet mij maer sijn die lijden mach om u

Propert
Quamvis nulla mei superest tibi cura Neæra
Sis fœlix, et sint candida fata tua

Epithalamium in nuptias 189
D. Johannis Philemonis, historiarum
et politices in illustri scholâ Beedanâ
Professoris, &
Mechthildis Winckelmans 12 Maij
anno 1647 celebratas autore nescio quo.

Sustinuit quare juvenis Philoplutus amænus
Dêformi vetulæ nubere ? propter opes
Viribus optavit sibi cur psilothermus ademptis
Robustam ancillam iungere ? propter opem.
Cur tandem voluit cænui vegetusq: Philemon
Hanc teneram sponsam ducere ? propter opus.
Cui satis est auri fulvi, viridisq: senectæ
Nec sibi quærit opes, nec sibi quærit opem.
Forma, ætas, mores sponso placuere. Quid ultra ?
Affines vestras nonsibi quærit opes;
Et sponsi canos sponsæ placuisse, videtis
Convivæ, vestram non sibi porcit opem:
Non opus est vobis hic adjutoribus, ipsa
Vobis exclusis hoc bene discet opus.
Non opus est vobis hic testibus; ipse maritus 190
Perficiet binis testibus illud opus.
Fortiter huic instans operi, protiq: futuræ
Solus aget, vestram nec sibi poscit opem
Horum, post annum sed opuscula posse videre
Optetis, vobis hoc bene quadrat opus.

Twentse Taalbank

Iuxta exemplar Bredæ excusum anno 1647
Maij 1.11 ex officina Johannis a Waesbergæ 132 11 hic
numerus, indicat dies quibus vixceat autor cum
hæc scriberet. et adjunxit his

Het selve in Duyts door versoeck
van de professoren der schole van Deventer

Waerom heeft Garenrijck dien frissen jongen heldt
Een out en lelijck wijff gaen trouwen? om haer gelt
Waerom heeft Slappe Claes noch in zijn ouwe dagen
Een grote stercke meijt genomen ? om haer dragen.
En waerom heeft dan nu Philemon graeuw, en sterck
Een jonge tere bruijt gekoren ? om haer werck
Van selfs doch rijck genoech en bij zijn jaren schrander ?
Hij trachte nae gien gelt, off hulpe van een ander 191
Naer schoonheit eer en deugt sach desen Bruijgom uyt,
Gij vrienden, en niet naer de schatten van de Bruit,
En zij had oock vermaeck in zijne graeuwe hairen
Gij gasten, en u hulp die mist se wonder garen,
Zij heeft u niet van doen in haren nieuwen strijdt,
Dien sall se wel bestaen, als gij daer buijten sijt,
En u getuichenis koomt hier oock niet te stede
Dat kunnen twe wel doen, die brengt de Bruigom mede,
Hij sall hem kloeck genoech gaen quijten, om een paer
Te maken eens van een, en later u van daer,
En gij sult binnens jaers, die dese twe gelijcken
Noch garen willen sien, dat staet u vrij te kycken.

Juven
Tormentis gaudet amandis

O Nymphe die mijn hart te breekt
Met hondert duysent plagen,
Verbrandt vrij heel wat gij omsteeckt
Hebt gij daer in behagen ?

Dit is u bloet, dit is u borst
Te sparen, off bederven,
En so gij nu mijn leven dorst 192
Ick sall te liever sterven.

Off hebt gij lust aen mijn verdriet
En wat gij mij doet dragen?
So ben ick blij (all mach ick niet)
Mach u mijn rouw behagen.

Gij hebt het nu doch allemael
Mijn ziel, mijn lijff, en leven,
En ick niet meer als dese quael,
Die sall mij niet begeven,

Eer dat gij selven u begeeft
En laet u eens bewegen,
Het leven dat nu hallef leeft
Hebt gij dan heel gekregen.

Horat
< -- > parat recta ratione modoq:

Drie vrijsters had ick eens gelijck
De eerste lelijck was en rijck,
De twede mooij, en sonder gelt,
De darde met de kop gequelt,
Dies docht ick krijg ick een van haer
So ben ick als de darde waer,
En daer om beter wijs alleen
Als sott, off kael, en met ons tween.

193

Virg
Varium et mutabile semper Famina

Een maegden hert is wonder vreemt
Off alte heet, off alte koel;
En als gij wel daer acht op neemt
So gaet het als een wevers spoel
Dan lings dan rechts, en evenstaeg
Het driftich heen, en weder gaet,
En allenthalven is het graeg,
Behalven daer het stille staet.
Of wilt gij; lijckt het bij de maen
Die nooit so vroeg ten vollen schijnt,
Se neemt weer aff van stonden aen,
Tot dat se heel end all verdwijnt;
Dan neem se wederom een keer,
En krijgt een vonckskен aen de kant,
Het wast allengskes meer en meer
Tot dat se weer ten vollen brandt.
Nu neemt eens acht op dese twee,
Nooit staense vast, gelijck gij siet,
So doet het maegden harte mee
All wouw het staen, so kan het niet.

194

Horat
<Neo quitquam tibi prodest
Aëruts textassedomos animoq: rotundum
percurrisso potum morituro.>

Mijn ziel gij sult u vlees begeren, en verhuijsen t'
En gaen een langen wech, en eer gij op de ree
Sult komen, sijn voor eerst vijftige mael duijsent duijsent
Twehondert mael, en drijen dartich duijsent mee'
Hier negenhondert bij, met twintich mijl, en seven,
Daer sich den hemel met zijn vaste sterren wendt.
Maer eer gij boven koomt daer gij sult eeuwich leven
Hoe hoge dat noch sij, is Godt alleen bekent.

Horat
Duris ut ilex tonsa bipennibus
Nigræ feraci frondis in Algido

Per damna, per cædes, ab ipso,
Ducit opei animumq: ferro'.

Draeg steenhart in u ziel, een haet van vruijr en galle
Draeg steenhart dat is niet, daer is noch meer te doen
Draeg steenhart hope met verlangen dat ick valle
Draeg steenhart bitterheit die bitterheden voen
Draeg steenhart dat gij mij veel wenschen sout te dragen
Draeg steenhart dat gij selfs so wonder node draegt,
Draeg steenhart waegt u hart, ick will u benen wagen,
Draeg steenhart vloeck en wraeck en wat u meer behaeg,
Draeg steenhart achterdocht, mistrouwen, nijt en toren,
Draeg steenhart quaet gevoel, quaet gonnen quaet vermôen,
Draeg steenhart wat gij mij, en u hebt toegesworen,
Draeg steenhart draeg all voort, ick heb het niet van doen.
Off moeit u dat gij mij niet quellen moogt, en straffen ?
So leert noch dit der bij, leer brullen als een rundt,
En bijten als een beer, en* met de honde blaffen,
En siet eens off gij mij dan beter hebben kundt,
Want alles wat gy draegt, mij nummermeer en parsten,
Hoe bose dat gij denckt, hoe bijster dat gij siet,
Gij draegt het doch alleen, en draegt u wel te barsten,
En all u dragen raeckt mijn kouwe kleren niet.
Want dat ick menen sou u vijantschap te slissen
En koelen in u hart dien grouwelijcken vlam,
Neen boze steenhart neen dat sou mij lelijck missen
Ick heers' in gienen Haeg, off binnen Amsterdam
Want dien gij niet en vreest dien haet gij wonder geren
En daer gij bange sijt daer vreest gij dat ick walg
Hoe soudt gij dan om mij u haten doch verleren
Daer gij om uwen haet wout selven aen de galg.

195

Er staat: et.

196

Horat.
Nos ubi decidimus
Quo pius Anæas, quo Tullus, dives et Ancus
Pulvis et umbra sumus.

O Mensche wat gij sijt dat kunje licht bedencken
De jeugt is uwen meij, gij hebt u winter oock
Dat is u ouderdom, die kan, dees moet u krencken
De meij is maer een blom; de winter wint, en roock
Nu siet de werrelt eens, haer stenen, en gewassen
Het overleeft u all, noch gaet gij boven haer,
Gij bloeijt niet meer als eens, daer meugt gij wel op passen
De stenen nummermeer; de bomen alle jaer !

197

Horat
utcunq: præcedes, supremum
Carpere iter comites parati

Vriendinne van mijn meeste dagen
Hoe sijt gij mij dus haest ontdragen !
Most dan mijn affscheidt so geschien
Dat ick u nooit sou weder sien ?
Dat u de doodt so ging versnellen
Is dat gedaen om mij te quellen ?
So is haer lust aen mij geboet
En niet aen u, se deedt u goet.
Wie kan een gast niet wel ontfangen

Dien hij verwacht met groot verlangen ?
De liefste gast van u genoodt
En meest verwacht, dat was de doot.
Gij wist wel waer u die sou leiden
Daer nijmant sucht, off ooit en schreiden.
Daer gij u vrucht sout sien gemaeit
Van u op aerden hier gesaeit:
Hoe kan ick dan u doodt beklagen ?
Dat mij verdriet, was u behagen.
Dat u geviel was mijn verdriet
Ick mis nu u, en gij mij niet.
En soud ick meer u vrientschap willen, 198
So most gij weer u vreugde spillen,
O neen die vrientschap waer te dier,
U vreugdt en was so groot niet hier;
Gij dronckt so lang dien suijren beecker
En waert noch van gien einde seker
Dus was u leven u maer roet
En weer de doot u eens so soet
Hoe sall ick dan hijr in mij dragen ?
Die u nu mist mach sich beklagen
Bij u en is nu gien verdriet
Gij bent in vreugdt, daer ben ick niet.

Affscheidt van *HVB* huysfrouw
van *P.T.S.P.T.* Devent.

juvenal
Permittes ipsis expendere numinibus quid
conveniat nobis, rebusq: sit utile nostris
carior est ipsis homo quam sibi.

Mijn statt, en vrienden was ick moe
Ick wist niet wat mij brouden,
Mijn man trock my naer Hollandt toe, 199
Mijn vader wouw mijn houden

Dus eindelijck den hemel quam
Om dit verschill te scheiden,
En mij van deser aerden nam,
Nu heeft mij gien van beijden.

Den hemel hebbe dan mijn ziel
Mijn vader mijn gebeente,
En dien ick allermeest geviel
Mist mij, met zijn gemeente

Horat
Labuntur anni; nic pietas moram
Rugis, et instanti senectæ
Affert, indomitaq: morti.

Lijckklag over den dood van
Heren *J T.P.T.* Deventer.

Wat will den rouw en dit geluyd
Dat lucht, en aerde schijnt te breken ?

Eij vraegt niet eens wat dit beduijd
Hier barst een vloet van tranen uyt
De oogen hier den rouw uyt spreken.

Men draegt der wesen vader heen
Den troost van veel benoude zielen,
De min' en vreugt van yeder een,
Bedeckt nu eenen steen alleen
O doodt wat kost gij meer vernielen !

De rouw en heeft gien palen hier
Se blijft niet in haer eijgen muijren,
Het is gien kercke drie off vier,
Die dit beklaegt, en acht so dier
Daer sijn all meer die dit betruijren.

Die roepen nu (en dat is waer)
Gij hebt u kercke nooit begeven,
Gij deedt u dienst, het viel u swaer,
En scheen t' u licht, dat was om haer,
En dat gij waert sijt gij gebleven,

U schaepkes die gij hier en daer
Door hete koortsen saegt verscheiden
Verlaet gij niet, gij gaet se naer
En als een trouwen Harder haer
Tot in den hemel toe geleiden.

Wel isser dan die u beklaegt ?
Die u nu mist beklaegt hem selven,
Waer dient nu troost, off raet gevraegt ?
Wat gij met u ter aerden draegt,
En hoort gien graff so vroeg te delven.
Lijck=offer aen J.E.P.T Devent ds

Horat.
Quid foret iliæ.
Mavortisq: puer, si taciturnitas
Obstaret meritis invida Romuli ?

Waerheen o Herder, waer,
Verlaet gij u altaer
U vrienden, en gemeente ?
Wat sall noch meinich traen
Als gij wel sijt vergaen
Bestorten u gebeente !

Gij waert ons lief, en waerdt,
En nu naer onsen aert
Noch liever als te voren.
De deugde die men siet
En is so waerdig niet,
Als die men heeft verloren

O Vromicheit, en Recht
Die nu begraven legt
Waer vindt men uws gelijcken ?
So mij bewijs ontbrack
En uwen vijandt sprack
Hij sou dit oordeel strijcken.

U kercke staet in rouw
Gelijck een weduvrouw
En siet met droeven oogen
Een onverwachte doodt
Nu dragen in haer schoot,
Daer hij was uytgetogen

Dies truyrt se dan en seit,
Wat off de werrelt schreit ?
Ick sall u meest ontberen,
Gij hebt noch noch nooit getracht
Te wijcken van u wacht
Als door beveel der Heeren,

Die heeft nu onversienst
Ontslagen uwen dienst, 203
En waerom doch so vaerdig ? -
Dat is een vreemde vraeg,
Den hemel was u graeg,
De werrelt u niet waerdig,

En doch so blijft gij daer
Noch meinich ewig jaer
En leeft in vreugt, en eere,
Als een in twe gelijft,
U name die hier blijft
U ziele bij den Here:

Wat is t' dan dat ick miss' ?,
U dienst, dat is gewiss;
En soud ick daerom konnen
Alleen om mijn genott
Zijn eygen vrienden Godt
En u Zijn heyl misgonnen ?

Neen, dat en past my niet
Wat Godes wil gebiedt,
Is tot u rust, en vrede;
En wat ick niet en vatt
Gon' ick u boven dat
Doet soo gy vrienden mede.

Gedenckt, en troost u dies 204
Zijn vleesselyck verlies
Is voordeel aen den geeste;
Zijn loff dien hy oock laet
Is minder als de daedt
En meerder als de meeste.

Horat.
Non omnis moriar; multaqu: pars mei
Vitabit Libitinam, usqu: ego posterâ
Crescam laude recens.

Een Tromp wert door een tromp gevelt
Nooit snoder scheut, nooit braver helt,
Die dies alleen sich mach beklagen
Hy heeft gien lijff nu meer te wagen
Te sien het dempen van de vloot
Die voor hem deisd', all was hy doot;

So was de schrick daer in gedreven,
De naem die vocht noch naer het leven,
Het lychaem dat daer neder viel,
En kon niet meer, all wou' de Ziel,

Het schijnt de doot moet ons benyden; 205
Off dient den Britt uyt medelyden,
Dien sy te goe' dit heeft gewrocht.
Indijn se niet is omgekocht.

Horat
Æqua lege necessitas
Sortitur insignes, et imos
Omne capax movet urna nomen.

Dootklaeg
Over Franck van der Meer
Burgemeester der stede Amsterd.
Int jaer 1653 gerust.

Mijn leven was my lanck genoech
Maer voor mijn vrienden veel te kort
De hoop die haer mijn leven droeg
Is oock door mynen doot gestort.

Met dat ick op den drempel tratt
Van mijn geluck, en hooch gebiedt,
Doen heeft my voort de doot gevatt 206
En brocht het all met my teniet.

De nu in plaets van danckbaerheit
Aen my zijn plicht in tranen geeft
Die moet bedencken hy beschreit
Niet datter leit, maer datter leeft.

Had my de doot noch wat gespaert
En mijn geluck niet so gespeent
Het sou noch nu mijn goeden aert
Bedancken, dat my nu beweent.

Tacitus
Molles in calamitate mortalium animi

Soo scheidt gy dan mijn lief, en laet by my alleen
De vlamme van ons tween ?
Och mocht ick vlees en bloet in tranen doen vervlieten
En over u vergieten !
En dit bedroefde lijff in suchten sien verteert!
So waer mijn rouw verheert. 207
All waer mijn wetenschap noch groter als mijn klachten,
(: Die mynen geest versmachten :)
So was ick doch te swack u liefde nooit vergaen,
En met de doot voldaen,
U loff van trouwicheit, u kuys, en deugdich leven
Zijn vollen eys te geven;
Wat heb' ick dan voor troost, in mijn benaude noot ?
Alleen dat u de doot

U pynen heeft verkort, u jamer affgesneden,
En achter u gebeden
Ten hemel opgevoert, uyt deser tranen dall,
Daer ick u vinden sall

Parenti parentata nænia

Magna anima ac magnis defuncta laboribus, urnâ
Servat in hac fragiles corporis exuvias:
Ilia domos superat, patriamq:, patresq: revisit
Et cognata sibi sidera claræ poli:
Salve igitar-sociata deo, tua menbra sepulcrum,
Te lux sancta, dies nos lacrymosa tenet.
Vive tuis subducta malis ubi vivere vita est, 208
Mors tibi vita fuit, vita caduca, mori.

Hororium funus et officium

De doot die neemt altijt het beste
Het puyck van all, is nooit de leste
Den groten Hector gaf de ziel
Eer dat zijn ouden vader viel;
Den vromen Palamedes scheide,
Dat hem zijn vader noch beschreide;
Wat will ick dan oock Eerlandijn
Om uwen doot meer klachtich sijn ?
Maer dat ick u niet mach verheffen,
U deugde met mijn penne treffen
Dies klaeg ick, en verschoont gy my,
Dien loff en staet gien broder vry.
Hoe wel mijn reden sijn allvaerdig
De werrelt was u niet meer waerdig
Het quade wert het goede moe'
Den hemel koomt het beste toe;
De soetste bloemkes en de weertste
Vervrieren dickwijls aller eerste. 209
De stralen van der sonnen brandt
Versticken meest de beste plant:
De schoonste vruchten die wy breken
Sijn van de wormen eerst gesteken:
Hoe weecker saet, hoe fijnder kruit,
Hoe beter groen, hoe lichter uyt.
Dus siet men veel oock weder varen,
Hoe meerder geest, hoe minder jaren,
Het waer doch all gien leven; dat
Een schepsel hondert jaren had';
Maer die met u zijn tyt bestede,
Die leefde langer als hy dede;
Die sturf in grysen ouderdom
All nam de doot hem in de blom,
O Zalich dan die so verscheiden,
En twe uyt eenen bozum leiden
U deugden hier, u ziel voor heen,
Nu leeft gy boven, en beneen.

Twentse Taalbank

Juvenal
Esse aliquos manes, et subterranea regna
Nec pueri credunt, nisi qui nondum <ærc> lavantur
Sed tu vera puta

Claudian
- Cum res hominum tantâ caligine volvi
Aspicerem, lætosq: diu florere nocentes
Vexarrq: pios

Verwesen onschult

Siet neder in mijn graff mijn ziele, mijn vertoning
Hie[r] rust naer u vertreck u affgeleide woning
Geruckt uyt zijnen staet, uyt haet en giricheit
Van zijnen rechter, hier den Rechter nu verbeidt.
Beschaemt nu vry met recht so jiet aen my geweest is
Waer door gewelt, off doot, off oordeel eens gevreest is:
Niet gy, maer ick ontfing dat vonnis sonder Recht
Myn wert den droeven dach, en u niet aengesegt.
O wel gelevert bloet ! o wel geluckich sterven !
Dat my mijn ruste doet, en u den hemel erven.
Doch so lang sonder my, daer gy hebt in geleeft,
Tot dat dit oordeel weer zijn eigen oordeel geeft.
En roept my uyt den slaep, die nu so veel versnelt is,
Als over my te vroeg dat vonnis oock geveldt is.
Rust dan mijn ziel met my de werrelt heeft gedaen,
Dies laet op mynen sarck maer dese woorden staen.
Als geltsucht, haet en nijt mijn levens oordel parsten,
Most mijn beschuldigt hert, onschuldig schuldig barsten.

SOPPH

Hoe is u glaessien uyt gelopen
En affgegaen van langer bandt
Gelijck een licht dat onbedropen
Ten einde toe was uytgebrandt !

Wat heeft u doch, o waerde moeder
Dien hogen ouderdom bereidt ?
Als dat gy noch u trouwen hoeder
Hebt sessentwintich jaer beschreit

En so veel lieve bloetgenoten
Van out, en jonger als gy self
Met tranenvloet hebt overgoten,
En van u eygen lychaem elf

Beneffens noch het kruys, en lyden
Dat uwe ziel, en lychaem troff;
Nooit overheert, en ewich stryden
Is hier een last, en daer een loff.

Een swacke schuyt in woeste baren
Gedreven door de wilde zee,
Dat was de vreugt van so veel jaren,
Van tijn mael acht, en twemael twee

Maer nu het lijff hier schijnt verslonden
En aen de wormen uytgedeelt

Nu is den balssem eerst gevonden
Die lijff en ziel weer eeuwich heelt

De terruw moet doch eenmael rotten
So spruyt se vrolick weer daer naer:
Het schoonste lijff rijst uyt de motten,
Hoe slechter hier, hoe beter daer

Neemt desen dienst dan voor de laetste,
All isse swack, so was het hart.
De rouw die mijnen geest verplaetste
Heeft dit geteelt; maer uyt de smart.

Troostoffer daer by gedaen voor*
Jan van der Veen

Er staat: door.

Indijn veel schreijen, het verdriet
Off droefheit kost versachten jiet
So waer elck traen (nae myn verstant)
Veel waerder als een diamant.
Natuirlyck is de sucht, en klacht 213
Dat weet ick wel o vroom geslacht
Maer denckt haer Faem, van groter waerd'
Die blijft geduyrich op der aerd,
Wiens ziel by Gode sich verheugt
Gy syt in druck, en sy verheugt,
Sy juygt en lacht, gy sijt bedroeft
Sy wel getroost, daer gij t' behoeft
S' is immers daer gy hoopt te sijn
Geheel gerust, en uyt de pijn,
Vol vrolickheit by God den Heer,
Wat wil men tot vertroosting meer
Stuur recht.

Tranen troost van een
ongeluckigen vriendt tot Arnheim doorsteken

Horat
Immortalia ne speres monct annus et almum
Quæ rapit hora diem.

Begeeft u soon bedroofde moeder,
Myn susters u getrouwe broeder
All scheid ick vroeg, dat is gien wonder 214
De late son gaet haest weer onder:
Het roossien dat wel eerst ontloock
Wert eer gepluckt, so doen ick oock

Ick heb' de wilde woeste baren
Mijn schip onthaelt, myn ree' bevaren
All strijck ick dan een scheurig zeil,
Ey wenst my dies geluck en heil.

Hier is mijn rust, hier is mijn haven,
Hier vind ick dien gy hebt begraven,
En so veel jaren nu beweent
Als hy van u was afgeleent:

Gy docht hem weer van nieuws te vinden
Te sien in my dien gy beminden
Nu kunt gy niet, het is vorby,
Die dat gebiedt belet het my,

Die sall nu sijn, dat ick u soude
Gelijck u soon, en u getrouwde,
En doen den eys van zijn gesett
Daer ons de doot nu van belett

Bedaert dan eens. bedwingt u oogen,
Hebt met u selven doch meedogen,
Het gene dat gy nu beschreit
Is onse vreugt in eeuwicheit. 215

Wat is het vlees dat wy verlaten
Daer gy om sucht dus boven maten ?
Het slimste dat ons hier begeeft,
En moet eerst sterven eer het leeft.

Ontfangen boos, en vuyl geboren
In strijdt beleeft, in smart verloren
En slijm en stanck, in all de rest,
Dat was het eerst, dat isset lest.

Horat
neq:
Si chartæ silieant, quod benefeceris
Mercedem tuleris

Sall ick noch uwen loff, vermaerde Van der Veen
Beschryven naer u doodt ? dat moet ick my begeven
Ick heb wel stoff genoeg, de wille daer beneven
Maer doen naer uwen eys, daer op so seg ick neen:

Doch als ick u betracht, het is oock niet van noden,
U wijt beroemde geest genoech daer aff getuigt,
So veer de werrelt streckt, den hogen hemel buygt,
Sall die wel uwen naem bevrijen van den doden.

Hierom, all vind ick my wel schuldig naer u dood 216
Te tonen wat ick was, en trouwe vrienden bennen,
Om eer u aen te doen, so moet ick dit bekennen
Mijn macht is u te swack, u roem is my te groot,

Daer is niet by te doen, daer valt niet aen te voegen,
Dien Godt so groten geest, en sulcke gaven gaff
En doen ick meer daer by, so doen ick meer daer af
Dies kan men beter niet, als u met u genoegen.

All bent gy van ons aff, dat is u vlees alleen,
U beter deel is hier; u beste weer daer boven,
Geniet het eeuwig, dat u schriften u beloven
In dese werrelt hier, vermaerde Van der Veen.

Horat
Qualis Lycambæ spretus infido gener,
Aut acer hostis Bubalo

Gelijck den trotzen leeuw veel honden wel aen hechten
En houwen nae zijn huyt, en blaffen overvaert,
Maer tast hy dan eens om, en leert se beter vechten
Hoe druypt men dan weer heen, hoe hangt dan oor en, <staert>

Dus gaet het Van der Veen, men heeft hem schier gebraden
Gevierdelt en gevilt, gerabraeckt, en gebrandt 217
By haer was gien gebreck van galgen, en van raden
Van strop, en staken, maer allene van verstandt,

Het was all hang en worg, en sonder eens te vragen
Behaegt u dit, off niet wat dunckt u Van der Veen ?
Maer gutt hy tasten om, en gaff hier sulcke slagen
Nu houdt de man zijn lijff, en sy de galg alleen

Wel dit loopt slechties aff ! wel timmerluy van staken
Van galgen, en van ratt, is dus u naring loss ?
Wat, dit is niet met all, gy most het beter maken
Off Brabant, seit men, doet gien handel meer in t' gross

Maer weet gy wat haer lett ? sy hebben schijnt gelesen
Archilochi gedicht, en krachten van zijn veer
Daer door zijn vrouwen vaer sich selven heeft verwesen
Gehangen en verworgt, dat vresen sy nu weer.

Dus spaert vry u papier, en leert veel liever weven
So blijft gy ongeschendt, u galgen, en u râen
Die bennen voor u selfs; off betert dan u leven;
Off Butalus, ick vrees, die is u voorgegaen

Doch dat heeft oock gien noot, sy sijn so niet te vangen
Lycambes was een man van oordeel (so men seit)
Maer wisten sy so veel, se waren lang gehangen 218
Nu sijn se vry alleen door eygen botticheit

<fundebã> in lacu lugduncesi
Historijs verhael septimo <idus>
Maias 1632.

Lycamtes hadde zijn dochter belooft te geven aen den Poët
Archilochus, daer nae sich bedenckende, heeft hem die
onthouden, dies Archilochus hem met een so scherpen
gedicht heeft aengetast, dat hy daer door hom selven
met zijn dochter heeft opgehangen. End Bubalus
een seer vermaert schilder door welcken de Poët
Hipponax seer lelick ende spottelijck affgemaelt
Is wederom van den Poët met een so lelijcken gedigt
uyt gemaeckt, dat hy daer door uyt mismoedicheit
hem selven met de koorde heeft verworgt.

Prophetia de bello cæsareo=Danico
Inventa (ut fabulantur) in
sepulchio antiquo Helmstadij

Anno 1625 **QV**os <**D**ies> **VIDI**t **D**anos **V**en**I**entes s**V**perbos a**C** **I**rabe
Anno 1626 **H**os <**D**ies> **VIDI**t **D**anos **I**n sa**X**onla f**V**glentes a**C** prpostratos
Anno 1627 **E**rgo **D**anor **VM** re**X** poenas **LV**et st**VLtItI**æ
Anno 1628 **HI**spar**V**s **C**ronab **V**rg**VM**o**CCV**pat la**C**o**L**as pe**LLI**t
Anno 1629 s**V**rget **I**ngens terros **B**ata**VI**s, ob ca q**V**æ **C**ontiger**V**nt
Danor**VM** reg**I**
Anno 1630 **C**hr**I**stlan**V**s **D**anlæ re**X** pr**IV**abIt**V**r regno a Fer**DI**nando
Anno 1631 **I**s postea pe**LLI**t**V**r <c**X**o**M**n**I**b**V**s> **DI**t**I**on**I**b**V**s
Anno 1632 **E**t s**V**b**I**b**I**t **D**an**V**s fat**VM** proa**VI** s**VI** **C**he**l**st**I**ern**I**
Anno 1633 **HI**span**I** **D**anos pe**LLV**nt, et **B**a**V**ar**VM** s**V**st**I**t**VV**nt.
Anno 1634 **C**hr**I**st**I**an**V**s q**V**art**V**s re**X** **D**an**I**æ **M**or**I**t**V**r.

Als Koning Christiaen
Uyt Judlant was gejaegt
Doen scheen het heel gedaen;
De Denen seer vertzaegt
Beschermde voorts de zee,
De reste lach in by
Dies sich doen open dee'
Een macht van prophety
So als de paep voor heen
Het garen had gesien
Maer voor den armen Deen
Och Heer daer wasser gien
En van so veelerley
Is dit noch een der aff.
Gevonden (so men segt)
Tot Helmstadt in een graff:
Dat gaff den Denen schrick
En alle die se lass
Dit is gebeurt doen ick
Tot Kopenhaven was
En siende dat se waer
Van leugen vol gepropt
Is dien poëten aêr
Met beter waer gestopt.

Quisquis ab instabili sortes, ab origine finem,
Colligis, et dubio Marte trophæa canis,
Nescis an <orciduo lucebit futgida> cælo
Que tulerat croceum mane decora venus;
Sæpius obscuro condit sua lumina ponto,
Conspicuus rutilis phoebus eöus equis:
Sæpius et canas demergit flumine mefses
Blanda nimis verno torrida gutta polo.
Disce prius responsa tuo dare cælica voto;
Degenerant stygio carmina ducta sinu:
Sin quereris vivæ spernenda oracula linguæ ?
Munera futidici nulla rubedo notat
Nil cineres post fata probant, nil testis ab rombæi
Quando latent tumulum, quæ la tuere virum.

Hetselve in Duyts

Gy die van onse schae', en van u groot begin'
Den wanckelbaren kryg stelt seker en gewin'
Gy weet niet off de strael den avondt wil geleiden.
Daer mee dat Venus vroeg den klaren dach verbreiden
De morgen rode zon, hoe suyver dat hy scheen,
Die gaet den avont vaeck in droeve wolken heen.

De lieve droge Mey met all haer helle voncken
Heeft meinich mael den bouw zijn rype saet verdronken
Dus leert eerst uwen mont getuyge sijn van Godt
Een prophety gesocht by doden, dat is sott.
Of vreest gy u woordt niet gelde by u leven ?
Propheten seggen is met schaemte <niet> omgeven
Van krijg is oock den doot int' minste niet bewust
Het graff en weet niet meer, als die daer binnen rust.

Horat.
Fortuna sævo læta negotio et
Dedum insolentem ludere pertinax
Transmutat incertos honores

Propheet die doen so schandig loogt
En duysent meer als u bedroogt
Van alles dat gy spelden daer
Wierd niet het aller minste waer
Maer nu siet nu eens op den Deen
En siet nu dat gy saegt voor heen
Siet nu den Koninck in gevaer
Verheert op Kopenhaven naer,
En had hem Hollandt niet ontsett
Hij waer all in der Sweden net.
Off wel de Keyser heeft getracht 222
Met Brandenborg, en Poolsse macht
Den Swede weer van daer te slaen
So wertter doch all niet gedaen
Alleen de zee dat is zijn vriendt
Die heeft weleer hem meer gedient
Maer nu de winter koomt her by
Nu valt die aen der Sweden sy
En heeft hem met haer ijs gebrocht
Daer hy wel nooit te komen docht.
Dies schijnt niet anders nu ter tijt
Als off voor hem den hemel strijt
Nochtans doet krachtich veel de Sweedt
Recht tegen zijn verdrach en eedt
En hoe hy meer bedriegt, en woedt
Hoe zijn geluck hem beter doet.
Wat had den Pool hem doch gedaen
Daer hy so wreet heeft woeden gaen
Geschendt, gerooft, en niet gespaert,
Een christen schrick, een Turcken aert !
Dat sach den hemel, en hy sweeg
En brocht noch windt, en weer te weeg.
Waer had hem Courlandt in geraeckt ?
Dien hy gevangen heeft geschaeckt ?
Met zijn gemael, en wech gesett,
Gesleept noch uyt haer kinderbedt, 223
En vraegt gy nu met wat gevoeg ?
Het lust hem soo, dat is genoeg.
En hoe hy meerder woelt, en woedt
Hoe meer den Hemel voor hem doet.
Het schijnt off Godt de werrelt haet
En daer gien oog meer op en slaet
En treckt daer zijn gedachten aff
Om niet te delgen overraff
Off slaen, en dempen in de grondt
All wat hy hier beneden vondt.

Dies is de boze dan so trotz
Hy weet niet van den vinger Godts
Hy staet op zijn geluck alleen
Dat is zijn Godt, en anders geen
Hy siet den hemell valt hem mee
En all zijn heir dat staet hem ree
Hy vindt bereit op zijn gerucht
Den heer en meester van de lucht
En daerom wat hy derf bestaen
Dat heeft all zynen Godt gedaen
Die lust in sulcken handel heeft
En hem geluck in grouwel geeft
    Maer toeff mijn ziel en keert u weer
Voor mijn vernuft ging daer de veer.
Den nyver tegen sulcken feit 224
Heeft my wat buyten spoor geleidt
Ick weet doch wel den hemel spaert
So lang als hy zijn pylen gaert.
Der bozen lott en kan niet gaen
Het heeft zijn wraeck all achter aen;
Als Godt de daet niet voort betaelt
Te stercker hy zijn boog aen haelt,
En laet den bozen klimmen all,
Op dat hy hoger vallen sall.
Dat Spartha nam den oorloch aen
Om tegens Theben aen te gaen
Eer dat het haer eens reden gaff,
Daer was Lysander oorsaeck aff
En hoe was doch wel zyn gewin ?
Hy schoot den hals daer selven in
En gaff zijn stadt een swaren krack
Die eerst haer hooft so hoog op stack,
Dus was het loon van quaet beleit;
van Lacedæmon dier beschreit:
    Etheocles bleef in den slach
Nae dat hy schonde zijn verdrach
Met zynen broder opgerecht
Dat gaff een grouwelijck gevecht
Daer in gekomen aen malkaer;
Wierd elck zijn broders moordenaer 225
Haer strydig bloedt so haets voor heen,
All vloot het daer wel ondereen,
So haest het vier aen beide quam
Doen sach men daer gedeelde vlam;
Dus was den haet noch niet gedaen
Doen schier het vlees all was vergaen;
So bitter is een hart altijt
Dat onrecht doet off onrecht lydt.
    In <Lenctra> was een daet gedaen
Dien dit van Sparta vingen aen;
Twe dochters schandelijck verkracht
En doen moordadig omgebracht
Haer goet onthael onaenge sien
Off wat daer op noch mocht geschien
En wat de vader daerom dee'
Daer lachten die van Sparta mee
En was doch so vervloeckten saeck,
Dat oock den satan riep om wraeck,
Gelijck dan korts daer nae geschach
Doen Sparta daer verloor den slach.
    Wat brengt nu den krijg wel voort ?
Geschende vrouwen, en vermoort!
Wat spilt hy wel onnosel bloedt

En armens swiet, en heilich goet ?
En sulcken wreden krijg, en rooff 226
in een gebloedt, in een gelooff
Heeft die noch ergens zijns gelyck
So kent men daer gien Christen ryck.
En off de Duyvel nu all swijg
Om dat hy gien gelooff en krijg,
So draegt den hemel doch gedult
Tot dat de mate sy vervult,
De wraeck die roept, het moet geschien
Dat sall noch een met vreugden sien
Off wy, off hy, nae dat Godts handt
zyn roey gebruickt, off die verbrandt.

Pax
Hispano: Gallica
Cicer. cedant arma togæ

Een lapken edel vels
In eenen Spaenssen pels
Dat maeck nu beter vree
Als pater Jan ooit dee'
Het dwingt, (en sonder handt)
Den Francen dwingelandt 227
En parst hem tot verdrach
Eer hij t' zijn leven sach:
Dies neemt hy nu zijn keer
En leit den degen neer
En geeft all zijn gewin
Voor eene vijandin.
O meer eerwaerde lap
Als sunte Martens kap
Se sy dan dat se sy
Se koomt doch hier niet by,
Die hielp den krijg wel eer,
Maer dese leit hem neer,
En voegt met Arragon,
De Crone van Bourbon,
En sticht een ander brandt
Tot voordeel van het landt.
Een brandt in vlees en bloedt
Van een gewenste gloet
Die nu een paer verblijdt
En duysenden bevrijt:
O handebretien huyts
Gy syt dan Spaens off Duyts
Daer is meer goets in u
Als niet in heel Peru.
Vereert men u gien kaers 228
En misse binnens jaers
Als ander santen wordt
So doet men u te kort.
Gering onnosell litt
Gy sitt dan daer gy sitt
De Vlaemsse burgery
En Brabandt heel daer by
En all de boeren mee
U dancken voor den vreê

Twentse Taalbank

Grafsteen van den Poët
Jan Van der Veen
gesturven 1659.

Hier leit Jan van der Veen
Gedeckt met desen steen,
Zijn geest en leit hier niet
Die gienen doodt en siet
En gaet tot spijt van haer
Daer by noch nooit en waer
En waer de werrelt meer
So ging hy mee so veer.

In nuptias J F Gr. 229
Iuven.
Non Veneris pharetris macer est, nec lampade fervet,
Inde faces ardent, veniunt a dote sagittæ

Een borst die Pallas so besatt
Dat daer gien Venus kans op hadt
Noch gien Cupido wat hy deedt',
Siet daer vindt Mammon noch een reet
En brocht een ander vlam daer in,
Dat was een vier van ouwe min'.
Die troff het hert, en niet het oog,
Wech nu Cupido met u boog
U pijl en is niet als wel eer
Se treft gien brave luyden meer,
Jae, seid hy, dat en is niet vreemt,
Als Mammon my de macht beneemt,
Maer dat en kan ick niet verstaen
Hy joeg daer Pallas mee vandaen.

Auson.
Me cernere talem
Qualis sum nolo, qualis eram nequeo

Een out wijff in haer spiegel sach
En docht niet aen den ouwen dach
Mijn spiegel (sey se:) deugt niet meer 230
Het toont my niet gelijck weleer
En dat ick was, en sien ick niet
En dat ick sien is mijn verdriet;
O, qualy scheldt u spiegel quijt
Gy bent het die bedurven sijt

Horat
Campestres mélius scythæ

Hoe slecht staet Munster rechte voort
De Bisschop wil haer weer aen boordt.
De Keyser geeft daer bij een wett
En wil dat nymant haer ontsett;
En so se van de staten niet

Sich scheiden als hy haer gebiedt
So stelt hy all haer burgery
Ten rooff, en maeckt se vogelvry
Heer Keyser wat is dat gedaen
Dat mocht de Droes van u verstaen
De mannen vogelvry gemaeckt ?
Een dinck dat deur noch drompel raeckt, 231
Ey maeckt de wyven vogel vry
Dat koomt een weinich beter by.

Horat
Foecunda culpæ secula.

Hoe wert de <Hemel>* nu bekladt [Het woord is doorgekrast.]
Men scheldt haer, en verwijt haer dat
Den eedt van <Sunte Pieter>* dach [De woorden zijn doorgekrast.]
Wert niet gehouden alsse plach.
Is daer wat wonders aen geschiedt ?
<Sunt Pieter>* hield hem selven niet [De woorden zijn doorgekrast.]

Horat
Invidiâ siculi non invenere Tyranni
Majus tormentum.

Wat heeft den Affgonst voor een vaêr ?
Wie was de moeder doch van haer ?
In wat voor leden dass se sitt
In oor, off oogen, off gebidt.
Wat kruyt, off wortel ooit hier was
Dat daer het minste van genass 232
Off door een dranck, of door het mes
Doorsocht weleer Empedocles

Horat
Iam satis terris nivis, atq: diræ
Grandinis misit pater.

Nooit swaerder sneeuw
In meinich eeuw
Als in het jaer
Van sestich waer
Dat so begon
Met weinich son
En meinich brocht
In achterdocht
Van sucht off doodt
Off waters noot
In dit gevaer
Was sestich jaer

Twentse Taalbank

233

Horat
Damnosa quid non imminuit dies !

Hoe sijn de dieven nu gegroeit !
Daer all het landt van overvloeit
Men sou voorseker schier geloven
Se vielen met de sneeuw van boven,
Die nu het aertrijck heel bekleet;
Maer vrienden dat is niet een beet
Hoe sijnder doch dan so veel dieven ?
Ey hoort dat eens, met u believen,
Der dieven is een ander werck,
All waer den hoop noch eens so sterck,
Nochtans en sijnse niet geregent
Den groey van haer is so gezegent
Daer is gien boeckien, noch gien holl
Het isser all van dieven voll,
En oock se sijn so niet geschapen,
De menschen sijn so gaeuw als apen
Sy leren t' all, en so geswindt
Se sijn gemaeckt (: en niet geboren :)
Als Advocaten en Doctoren
En ander konstenaers geschiet,
Die vindt men in de wiege niet;
Dus siet men hoe se sich vergissen
Die meinen dat se dieven pissen.
Die aen de galg haer maken natt
Och waer der aers gien dief als datt !
Het sou van dieven niet so rasen,
De meeste wel en grootste blasen
Daer so veel dieven nats in is,
Die pissen all de galge miss
En souden die all dieven seycken;
Dat sou den hemel schier bereycken,
O wee dan ons', maer wech daer mee
Wech met dat raven aes - in zee;
En geeft se die in haer bewaring
So groeyt den schelviss, en den haring.
Dat volck en wert doch nooit bedanckt
Dan als het kleine dieven hangt,
U dunckt gy gaet vaeck by de beste
En t'sijn all dieven als de reste
Hoe vroom en deftich dat se sien
Gelooft het vry, maer trouwter gien

234

Horat
Non semper idem floribus est hones vernis,

Wat heeft het volck all veel gesnaps

[De pagina's 235 en 236 zijn uit het manuscript gesneden
en van pagina 237 is het bovenste deel van de tekst doorgekrast.]

237

Horat
Quod pulchræ clunes

Wendel heeft noch nooit geveesten
So se sei[t] met goet verstant.
Dan en sijnder oock gien geesten,
In Ægypten van belandt,

Daer men die voor Goden eerden
En genoech heeft aengebeên
So de slechten als geleerden,
Elcker veest, dat wasser een'.
Vrienden hoor eens, van geboorte
Sijn hier sulcke Goden niet,
Wendel will een reine poorte 238
En daer over haer gebiedt
Offer dan een een ontslipten
Nymant sou aen bidden dat
T'is gien poorte van Ægypten,
T'is een Overyssels gatt.

Buchanan.
Constitutam ab initio mundi viam in fatacurrimus.

De Swede die nooit kon beswijcken
En so veel doden overwon'
Die sach in Funen dat hy wijcken,
In Sweden dat hij sterven kon.

Iuvenal
Flagrantior æquo
Non debet dolor esse viri, <nec> vulnere major

Wat onheil kreeg de bruyloft laest
Van mynen buyrman aller naest ! 239
De bruyt kreeg in haer handt een snee
Dat haer terstondt beswymen dee,
En lach alldus in dit gevaer
Een uyr off meer; en voort daer naer
So kreeg de bruygom oock een griss
En in zijn handt, die was gewiss
En noch besweem hy daer niet van,
Een teken van een krachtich man !
Dies wacht u bruit, en denckt aen my
U man wil stercker syn als gy,
En vangt gien ander pluckhair aen
Als op u bruiloft is gedaen
En off gy daer all onder legt
Noch sijt gy meester van t' gevecht -

Virg
Amant alterna Camanæ

Ons Heeroom wouw eens vrolick sijn
En noden ons op Rhijnsse wijn.
Het was een steertien (: als hy seyd :)
En haest oock op den boom geleit.
En dus was oock ons aller sin
De wijn was goet, en ging wel in; 240
En wat men by den dronck begeert
Dat was genoech daer by bescheert
Alleen de kaes ick niet en sach

Om dat se Heeroom niet en mach
Het biertien was oock heel pastoors
En diende beter by de koorts,
Doch als de wijn wert best gekeurt
Daer krygt het bier all weinich beurt,
Dus was het wel, doch uytgeseit,
Waer t' niet verhoetelt van de meit.
De meit, de meit die lose sack
Hoort wat sy inden priester stack.
Het vatien, sey se, geeft den geest
De wijn is uyt, daer is geweest,
Maer als men naer het vatien sach
Doen liep het noch gelijck het plach,
Die niet en wil bedrogen syn
Moet met zijn eygen ogen sien.
En waer dat niet van ons gedaen,
Wy hadden haest weer mogen gaen,
Wel meit dit wert aen u gelaeckt
Dat gy daer in den priester staeckt
Doch stack se minder met gevaer
Noch wat in hem, als hy in haer, 241
Off hieldt se van het steertien jiet
So was doch dat het rechte niet,
Noch droeg se voor het steertien leedt,
Om dat het oock een steertien heet.
Neen meissien, bindt u aen gien naem
Dit was een steertien van een aem;
Het steertien dat de meissies past
Daer gaet men anders op te gast;
En was daer heen u ogen witt
So neemt gy dat, en laet ons ditt

Ovid.
animum necrede puellæ
Namq: est fœminea tutior unda fide

Betrouwt u leven windt, en weir
Maer aen een vrouw u nummermeer;
Want beter is de zee te trouwen
Als enich teken van de vrouwen;
All lacht de zee, en staet se still,
Se seit niet daerom wat se wil
Maer dese doen u duysent eeden 242
En houden gien van diese deden:
De zee en lacht niet langer, als
De buijen sijn van uwen hals:
Maer dese lacchen van te voren
En als u quaet oock is geboren;
De zee wert nummermeer ontstelt
Dan alsse door de winden swelt;
Maer dese keren sonder reden
En daer se meest sijn aengebeden;
Doch evenwel so sijnse mee
Noch enichsins gelijck de zee
Vergeet u goet, en spilt u waren
Gy sult se beyde doen bedaren.
Nu vraegt my eens is t' met u schae'
Dat gy dit weet, so seg ick jae.
All sijn se dan niet all verkeerde
Als dese daer ick dit aff leerde

So wens' ick haer het quaet alleen
Dat nu wel is by meer als een,
Maer dat het so haer bozum parste,
Dat niet haer hart daer aen en barste,
Op dat in een, en eenich lijff
De boosheit heel gesloten blijft.
Daer mach se wonen, woeden, wercken
Gelijck wel eer eens in de verken' 243
Dat wens ick haer in eenen aem,
Off dat haer deugde my beschaem'
So wil ick graeg dan weer bekennen
Het gene dat sy waerdig bennen,
En met een omgekeerde veer
Verdoemen, dat ick schreef weleer.

Lichtmisse gesonden aen
drie jonge jufferen op lichtmissen dach
Horat
ut pura nocturno renidit Luna mari

Mocht ick nu een bandtien vlechten
Om drie Nymphies aen te hechten
Als men wel te schencken plach
Ydereen op zynen dach.

Doch my dunckt all dat se kyven,
Dat se roepen laet dat blyven.
Bindt dat uws gelijcken is
Op den dach van Lichtemis

Wilt gy sulcken volckien binden 244
soeckt dat daer het is te vinden
Hier is nymandt van ons drien
Die gy daer voor aen meugt sien.

Maer ey lieve weest te vreden
En verstaet eens beters reden
Licht so bent gy alle dry
Weet gy t' niet, so vraegt het my

Licht, maer niet gelijck de wint is
Niet als Heylen susters kindt is,
Niet van deugden; en geslacht,
Maer als starren in der nacht.

Maer als lichter van hier boven,
Die haer krachten doen geloven
En de droeffeniss vergaan
Daer se maer een oog op slaen.

Waer is sulcken Licht, te missen ?
Mach ick raden, mach ick gissen
Nymant hier op aerden leeft
Die dat niet te weinich heeft

Dat is licht te sijn met eeren 245
Dat en wilt gy niet ontberen
Als ons dat niet meer verheugt,
Wat voor deugt, heeft dan u deugt ?

Twentse Taalbank

Horat
Corlum non animum mutant qui transmare currunt

Mijn Althæi vreemde brieven
Moet ick schryven
Vreemde dingen van mijn reys
Sachter heb ick nooit gevaren
Door de baren,
Maer niet wel nae mynen reys;

Als de son begon te schynen
Over tynen,
Lieten wy den Overtoom,
En wy kregen met de kage
T huys te vrage
Sonder windt, en sonder stroom

Sulcken stilte quam ons over, 246
Niet een lover
Van de bomen sich bewoog
Koelte koelte riep den schipper,
Maer een slipper
Was de windt, en even hoog

All de winden haer vermogen
Is vervlogen
Was het seggen van de luy'
Mocht men nu een koelte maken
In het laken
Van de lest geleden buy !

Doen den hemel scheen te scheuren,
En zijn deuren
Van de winden overheert,
Daer mee sijn se (: so se lijcken :)
Doen gaen strycken
En niet eene weer gekeert.

Dus is Castor, en zyn broeder
Gien behoeder
Meer te water, als weleer,
En laet Helena vry schynen
Off verdwinen 247
Daer en sijn geen winden meer.

Als dit praten, en dit schelden
Niet en gelden
Sey de schipper; dese reys
Moet matroos de winden maken
Van zijn haken,
En de zeilen van zijn vleys.

Die haer sonder mast, en touwen
Kunnen houwen,
En sijn alle dagen natt,
In haer hagen, en haer schuyten,
Niet van buyten
Maer van binnen, uyt het vatt:

Sulcken koelte, sulcke seylen
Niet en feylen,
Maer se gaen wat langsaem voort;
Wouw' de sonne mee so sacht gaen

Op den nacht aen,
Ick en sliep niet binnen boort;

Daer wy nu so lang nae dage
Noch de Kage
Vonden, noch gien Huyge=sloot
Lucht en aerde was van beyden
Niet te scheiden.
Noch het water van de boot:

Hoe lang, docht ick, sal dit duyren,
Twalef uyren
Hier te leggen sonder mael
Daer wy midden door de baren
Moeten varen
Die vol baers sijn, en vol ae l!

En ick sprack wat onverduldig,
Ben ick schuldig
Aen de winden, off het weir
Dat ick hier by den wyven
So moet dryven
Als een turrif op de meir ?

Naulix eynden dese woorden,
Off wy hoorden
Daer de honden in de Kaeg
Hadie doen eens horen woelen
En krioelen
Als de Kermis in den Haeg’

So was alle man verblydet,
Daerom mydet
Vry het water als gy meugt,
Want gy sett u gryse hairen
Van dat varen,
Maer te lande doet u deugt,

Daer en heeft gien windt te seggen.
Wil hy leggen
Wil hy achter sijn, off voor
Daer is ons niet aen gelegen,
Voor, off tegen
Evenveel, wy gaen all door.

Is dit schryven nu wat duyster,
En gien luyster
Als u past, en ick begeer,
Denckt dat nymant oock my lichte
Doen ick dichte’,
En de nacht lach op de meir

Daer is desen brief gegeven,
Als wy schreven
Sestijn hondert dartich vier
In November op Sunt Clemens,
Soo veel temens
Schreef ick, sonder wijn en bier

Gelijck het vuyr heeft zynen roock
So heeft de deugt haer nyders oock
Laet my gien ramspoet doen vertzagen
Noch gienen voorspoet maken trotz

Alleen het rechte lott behagen
Dat my belooft de lere Godts.

De roos van lieve reuck is nummer sonder doren
Dus sijn de Deugde mee haer nyders aengeboren.

Off wel een valschen eedt welwetens uytgesproken
Niet haestich werdt gestraft off niet op staende voet
So werdt hij evenwel noch eindelick gewroken
Off hier in onse vlees, off daer in helsche gloet.

Wat is de mensche doch die hier so prachtich left ?
In stanck is hy begost, gedragen, en gebooren.
Van binnen is hy stanck; van buyten hy die geeft
Hy rijst in stanck, en bloeit, en gaet in stanck verloren. 251

En als dit lychaem nu zijn waerde ziele mist,
So moet voort zijn gesin, en wat hem meer bewaerden,
Door grouwelijcken stanck zich ruymen van de kist,
En delven, zynen stanck met vuyle stanck der aerden.

Waer koomt ons doch dat heen die hovardy, en trotz
In dezen stoff, en stanck ? Waerom niet meer voor ogen
Het ware vaderlandt, het koninckrijcke Godts ?
Dat noch gien stanck en heeft, noch stanck en wil gedogen.

Bedenckt dan dit gy stanck, gy vuylicheit, en ass
Die so met goudt en sy' u lichaem gaet vervormen,
En maeckt u alle stoff, en vreemde dracht te pass
Wat nu in purpur gaet, leyt morgen in de wormen.

De tonge spreeckt, en geeft den raet,
Het harte dat besluyt de daet,
De handt die doet dan haer gevallen,
Het eerste dat is vinnich quaet,
Het twede noch all hoger gaet,
Het derde treft noch boven allen.

Quaet was het dat het quaet geboodt
Noch quader dat de daedt besloot 252
En noch het quaetste was de dader
En sulcken leven so geleidt
Vol gall is, en elendicheit
Maer als de doot so veel te quader !

Zijn doodt heeft nymandt ooit beklaegt
Zijn leven nymandt ooit behaegt
Zijn daet en is oock nooit vergeven
Zijn botten leggen sonder rust
Zijn vloeck en werdt niet uytgeblust
Zijn graff met eeren nooit beschreven.

De doodt verheugt een statt
Die quade luyden vatt
Tot vrydom van de goeden;
De doodt een statt beswaert
Die quade luyden spaert
Tot onheil van de vroeden.

253

Gustávus socht in t' landt
Met Macht, en groot gewemel
Zijn vyanden, en vandt
Zijn vrienden in den hemel.

Wanneer een heer vervalt, en tot een boer geraedt
So bent gy niet bevrijdt op vrier heren straet:
Maer wort de boer een heer, dat is noch groter kruys
So bent gy op de straet niet seker, noch in huys

Die van een ander qualick praet
Die moet off arrem sijn, off quaet.

Een vrouw die heeft u lieff, off leet.
Om dat se van gien darde weet.

Den achterklap is langer hier
Nu gien gebreck, maer een manier

254

Die te lange kleren dragen
Off se vallen, off se klagen:
So de rijckste mee van allen
Off se klagen, off se vallen:
Niet te hoge & niet te lage
Isset beste van de wage.

Een meisken lanck
En ranck
En blieck
Is bits en spits
En vrijer sieck

Nieuwsgyricheit, en vijantschap
Sijn vaer, en moer van achterklap.

Daer is gien vrydom meer
Als slaven van den Heer

Het beste dat wy achten
Is leven, en het goedt
Het leven moet ons wachten
Als goedt veel niet en doedt,
Maer wildi wat versamen
Dat nummermeer vergaet ?
So maeckt u goede namen,
Die leven sonder maet.

Gelijck een schipper doet in zee,
Zijn schip is leck, zijn mast aen twe,
Hy siet den doodt all voor zijn ogen
Nochtans so doedt hy zijn vermogen
Hy stopt, hy pompt, hy vier zyn best
En dan beveelt hy Godt de rest.
So moet de mensche van gelijcken
Zijn beste doen, en niet beswijcken,
En als hy dat heeft wel gedaen
Laet Godt dan voort alleen beraen.

Giene sekerheit so groot
Als t' onseker van de doodt;
Gien onsekerheit so wiss
Als de doodt onseker is

Geluckich is een hoge macht
Die nymants dwanck, off dreigen acht;
Maer ongeluckich weer, en quaet
Die nymant acht, off raden laet.

Des menschen doodt niet anders is
Als off men daer een beeltenis
Van konst, en schoonheit even groot
Uyt oudt, en roestich koper goot,

Dat eersten smelt, en valt daer heen,
En koomt so heerlyck weer byeen
En dat voor heen was stoff, en slijck
Is dan den Engelen gelijck.

De viss die sich in zee verhoudt
Is soet, all isset water soudt;

Maer in de quade werrelt leeft
Niet eene, die gien quaet en heeft

Gien geluck geluckich maeckt
Als het onbequamen raeckt
Maer die dat verdiend' en kreeg
Was geluckich eerst ter deeg.

Gien meer verlies het leven heeft
Der bosen, als te lang geleeft;
De vrome leven nooit te kort
Hoe veel oock aen haer leven schort;

De quaden leven veel te veel,
All is haer tijt maer half voor heel,
In s'levens oordeel siet vry toe
Men vraegt daer niet hoe lang, maer hoe.

Die de bergen wil bevissen,
En de waerheit haelt uyt gissen,
En zijn vlees verslijt met pissen
Heer wat moet die man all missen ?

De kool gekoockt, en niet te lang
Ontsluyt den buyck, en haren gang
Maer lang geroden, off verwarmt
Dat is een prop in haer gedarmt

Wanneer een guyt so heilich siet
Off all de werrelt hem verdriet
Zijn hooft laet hangen als de biezen
En klaegt, en sucht, en all om winst
En wat hy lijckt, dat is hy minst,
So moet ick mijn gedult verliesen

Hy doet gelijck de Crocodijl
Die op den oever van den Nijl
Sich droevig laet, en listig horen
En wie dan looft dat valsche dier,
Dien gaet het als den slechten hier,
Sy sijn bedrogen, off verloren.

De quade menschen int' gemeen
Haer eygen boosheit soet toe singen
En gaen haer doornen so betreên
Als off se sacht op rosen gingen.

Geeft uwen vijandt tijt
So weet hy, dat gy sijt.

De vrouwen die den reuck verklaegen
Van muskus, amber en syvett
Die schort het daert' den kater lett.
Zijn hooft en kant' mee niet verdragen
Hy wert daer dull aff, en zy flaeuw
Dies vijst haer voor so syn se gaeuw.

U toornicheit verwint,
Eer dat gy jiet begint,
Off raeckt se buyten spoor,
So gaet se met u door,
Want dit belooft u vry
Off sy verwint, off gy.
En so gy dit niet vatt
So denckt allene dat
U toorne sonder macht
Is ydel, en belacht,
En doet se wat te veel
Gy draegt het meeste deel
Het beste dat se doedt
En doet u nummer goet

Het vuyr de geltsucht aerdig past
Hoe meer het krijgt, hoe meer het wast
Dat heeft de geltsucht oock geleert
Hoe meer vergaert, hoe meer begeert.

Een wel bereide geest
In voorspoet is bevreest
En hoopt in tegen spoet
All siet hy noch gien goet

Gelijck in een verbolgen zee
Het schepien nae gien roer en luystert
Dus leit in ons het voordeel mee
In toornicheit, en rouw verduystert

De Lamiæ sijn vol van oogen
Wanneer se kycken uyt haer holl,
Maer binnen in een vatt gebogen
Daer sijn se blinder als een moll.
Ick weet niet off hy sich versonne
Die hier veel wyven by geleeck,
Die buyten meer sien als de sonne,
En by haer eygen niet een steeck.

Den egel aen des menschen huyt
Die suygt altijt wat quaets daer uyt
All is het lyff gesondt, en goet
Hy vindt doch all zijn vuyle bloedt:

Dus is den klapper mee van aerdt
Spreekt noch se vroom, en so bedaert
Hy vindt doch uyt u woorden jiet
Dat niet en deugt, all wasser niet.

Die voor een quade sake vecht
Indijn hy wint, so heeft hy recht,
Een wel gelongen schellemstuck,
Dat heet een deugd, om zijn geluck

Rooft, steelt, bedriegt, en doet gewelt 262
Geluckt het wel, gy bent een' heldt
Maer daer men gien geluck en siet
Daer deugt de Deugt oock selven niet.

Beproeft u vriendt gelijck een vatt
Vervalt het eerst met slechter natt
En kan het dat dan by sich houwen
Soo gaet het vry wat goets betrouwen.

Een nonne van der Honp' naer hondert jaer verresen
Sach nu haer susters eens, en sprack ick sie so veel
Wy arme susters eerst wy wilden heilich wesen,
Maer dese sijn noch meer, dit sijn Godinnen heel

De tong, en rijckdom is een goedt
Maer dat men wel gebruicken moet
En die sich daer niet op verstaet
Dien is dat goet geweldig quaet.

Gelijck een quaet gesicht gien sonne kan verdragen
So kan een quaet gemoet gien waerheit oock behagen. 263

Amstela sacra diu nunc, sancta sed antea, tanti
Cum bona jam facias, quod bona non facias

Gezegent Amsterdam
Eer u den zegen quam,
Nu doet gy dat om goedt
Dat gy gien goet en doet.

Een goede wijn van smaeck en reuck
Gegoten in een vunsich vatt
Verliest haer kracht, en krijgt een kreuck
En wert all heel een ander natt.

Dus oock een woort gesont, en soet
Dat wel een trouwe stee verdiendt
Wert heel misschept, en bitter roet
Wanneer het treft een valschen vriendt

De bonen, en lupinen
Verbeteren het landt
Daer in se sijn geplant.

Dus doet oock aen den zynen
Een redelijck gemoet
Off wie daer goet aen doedt.

Hier wint der een het grote gild
Die lang zijn meester ging te boven.
Te vooren was hij altemild
Nu soeckt hy weer het hair te kloven.
Doen gaff hy stoff en arbeidt toe
En daer zijn konste by geschoncken
Dat was te groff, dat is hy moe
Daer diende weinig by gedroncken.
Wie sou hem dan niet nemen aen
Zyn bruyt wist mee wel off hy slecht was
Hy had zijn proeff all lang gedaen,
En was all meester doen hy knecht was

Het water dat den Bos besatt,
En was de sterckte van de statt,
Dat keerde sich door vijants handt,
En gaff zijn vrienden zee voor landt,
En zynen vijandt landt voor zee
En hielp de statt so winnen mee'.
Doen sach men eerst hoe sterck en vast
Het wert vergeefs niet aengetast.
Den Bos door menschen is gegaen
Maer Wesel dat heeft Godt gedaen.

Appelles eens gevraegt, om watt
Dat zyn Geluck geschildert satt,
Dat heb ik, seid hy, dies gedaen
Om dat het nooit en heeft gestaen

Gebruickt u lichaem, en u goet als waer u hondert jaer gegeven
Beschickt u huys, en u gemoet
Als docht gy niet een uyr te leven:
En wie sich daer niet nae begeeft
Die wil zijn eigen eer niet erven
All heeft hy als een wys geleeft
Hy koomt doch als een sott te sterven.

Als Croesus Halyn overraeckt
Een groot rijck by te niete maeckt
Dat sey de Duyvel, en hy loog 266
Om dat de waerheit hem bedroog.

Wat baet my ryckdom, en den dach
Als ick die niet genieten mach
Die veel besitt, en arrem leeft
Zyn gelt maer om te tellen heeft

Gy die u eygen huys laet varen
En wilt een ander noch bewaren
Gy doet gelijck de klock van elven
Die maent een aêr, en slaet haer selven.

Het geldt is nu der werrels godt
Men dien gien ander godt so garen
All heeft het Kercken noch altaren
Waer is een schuyr, waer is een slott
Dat niet en past op zijn gebott
En laet de Kerck en altaer varen.

Dat alle menschen sijn besmet, dat weet ick, niet
Een isser die de son met seynen ogen siet: 267
Dat alles sterven moet is seker, ongewiss
De uyre van de doot voor ons te weten is.
De werrelt sondigt, niet den hemel heeft de schult,
En beyd' vergaen se, nooit so soeck ick hier mijn huld.

Men hangt een luchte nae gebeur
Daer ymant doodt is, voor de deur
De vrouwe van der Honnep mee
Is nu gerust, en heefter twe.
En wilje vragen waerom dat ?
Om dat se twe præbenden had.

Den stertman heeft het hooft zijn Koninck affgesmeten
Nu smijt hij hem zijn beeldt aen tween, en in de grondt
Eerst heeft hy in zijn vlees, als dulle mens gebeten.
Nu bijt hy in den steen gelijck een dullen hondt.

De son is groter als der manen lijff
Ses duysent mael, seshondert veertich vijff

268

Die ledig wert in zijn gedarmt
En honger krygt van gulsich eeten
Die door ontfangen hem verarmt
En met gien somer hem verwarmt
Dat <mogen> wel drie narren heten.

Die vele vrijt, en niet en trouwt
Die vele leest, en niet onthoudt
Die vele vraegt en neemt niet aen
Die gaet gelijck als in de kraen
Off als den hondt in Vranckryck doet
Die daer het braetspitt draejen moet
All loopt en draeft hy meer als hoort
Hy koom doch evenwel niet voort.

Wat sijn wy kloeck en voll van raet
Om krancke luyden mee te deelen
Maer als het selven ons aen gaet
So kan men niet een vinger heelen.

269

Een man die sach zijn huys bescheten
En heeft dat trouwlijck affgebeten,
Maer nu hy selven dat beschijt
Nu is hy all zijn tanden quijt

En oordeelt niet van u geluck
Voor dat de doot u oogen druck

Van den doden, wat gy doet
Spreeckt u leven niet als goet

Een schellemstuck dat niet en deugt
Geluckt het wel, dan ist een deugt,
Dies hem t' geluck heel, soet aensiet,
De menschen half, de goden niet.
Maer dien gien boos bestaen en dient
Heeft Godt, noch mens, noch Luck te vriend'

270

Een mager wijff, en mager moes
Is dat wat goets ? het mach den droes.

De viermael seste dach in Februari gaff
Het leven Carolo den Koninck, en den staff.

In t' eeten van een ey
So let op vijffderley
Snijdt eerst u brotien klein
En eet het eytie reyn.
Beslabt u kleren niet
En eet het haest, en hiet
En laet de doppen heel
Dan spoelt noch eerst de keel.

Een ruyter had een paert dat aerdich was en goet,
Hy koopt noch een daer naer van prijs en deugde minder,
En dat wierdt eens se wel gekoestert, en gevoedt,
All was het eerste meer bedreven, en geswinder:

Dies sprack het hoe gaet dit ? ick ben noch minder waerdt'
En beter doch als gy geviert en onderbouwen 271
Hoe, sprack het ander weer, dus is des menschen aert
Waer nieuwe gasten sijn daer past men op gien ouwen

Horat
Metiri se quemq: suo modulo, ac pede verum est.

De Leeuw in stricken vast geraeckt
En door de muys weer los gemaeckt,
Beloofde danckbaer sich te tonen,
Geeft, sey de muys u dochter mijn
Laet sy de bruyt, ick bruygom sijn
Gy kunt my beter niet belonen

Wat doet de Leeuw ? hy houdt zijn woort
Hy geeft de muys zijn dochter voort,
De byslaep sou hem daer geworden.
De bruyt die quam (: hoort wat geschiet :)
Sy sach den kleinen bruygom niet,
En treet hem onversiens aen flarden.

Waer dit niet wel een droeve feest !
De bruygom sturf en gaff de geest,
En scheen noch dit te willen seggen
Hoe groter vrouw, hoe swaerder kruys 272
Ick waer noch wel een trotze muys
Had ick by muysen my gaen leggen.

Waerom mach
Die selven is verhoert
De hoeren noch so plagen ?
Om dat hy haer bemint
En by een ander vindt
Dat kan hy niet verdragen.

De leste dach die ons vervaert
Van euwicheit den eersten baert.

Den esell was eens sieck, en quam zijn doot all nader
Dies quamen honden daer en wolven swart berout.
En spraken aen den soon, hie ist doch met u vader
Jae, reep hy, door een reet, all beter als gy woudt.

Een meisken kreeg in haren schoot
Wat mannlicks, en den vrijer mede
En sy verdroeg wat hy haer dede
Noch kreeg haer maegdom gienen noot
Dat hy bewees met zijnen doot. 273

Horat
Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.

Een man gesont, en wel gesett
Viel onversiens den doot in t' nett
Daer was de noot, en tijt te scheiden,
Hy batt, en riep met veel geweens,
Gy hebt my nooit gewaerschouwt eens,
Ey laet ick doch my eerst bereyden,

Wel, sey de doot, dat gaet wel aen
Is u noch gien vermaen gedaen ?
Die so veel vrienden hebt versleten ?
Hoe jonck hoe sterck dat gelt my niet
Ick neem se wech, gelijck gy siet,
Mach dit noch gien vermanen heten ?

Off doen gy daer niet aen en docht
Had gij dan u eens ondersocht
Als u gesicht begon te duystren
En dat u krachten namen aff
En docht gy doen niet aen u graff ?
So kan ick oock naer u niet luystren.

Een priester van de besten een' 274
Die quam een krancken vriendt te troosten
Gy sijt het (seyd hy) niet alleen
Godt slaet zijn vrienden in t' gemeen
En die hy spaert sijn vaeck de boosten

Dus isset (sey de krancke weer)
Gien wonder dat men weinich vrinden
Verneemt van onse lieven Heer,
En doet hy dat noch so wat meer
Hy sall der haest een eynd' aen vinden.

Horat
Neglectis urenda filix innascitur agris

De tuyn sprack tot den hovenier
Gy doet my alteweinich cyer
Ick kan niet dragen dat ick wilde
Ick diende vry wat meer gemest
De vette gronden voeden best
Hoe kan ick mager sijn, en milde ?

Jae, sey den hovenier doen weer
Indien ick u noch meste meer
So krijg ick meer in u te wieden
Een weeldig landt, en weeldig kint
Wie daer gien ondeugt in en vindt
Die siet zijn onlust haest geschieden.

Horat
Me pascant olivæ
Me cichoræa levcisq: malvæ

Een hoer die had haer kint verdaen
Dies most sy weer ten oordeel gaen
En dat en was niet aff geleit,
Off, voort was daer den diss bereidt
Daer macht van groten wel aff voer
En dat betaelden all den boer;
Loopt, riep hy, hoer, loopt dieven loopt
U doodt men ons te dier verkoopt
Die meer hier sulcke luyden vangt
Is waerdig dat hy selven hangt
Haer leven maeckter weinich kael
Maer haren doodt ons altemael

276

Dies schreef daer een dit spreuckien van
(: Maer dat en was gien Geldersman :)

Wie sach een bruyt ooit so geleiden
Van duysent menschen klein en groot
En tegens eene daer bescheiden
Wel seven gasten ongenoodt ?

De maeltijt scheen van dranck, en eten
Bereidt, als voor een grote vrouw
Daer was niet aff, noch aen vergeten
Als diese goldt, en geven sou'

Een wonder mael, en droevig mede
Daer op de bruyt niet was genoodt;
En die de bruigoms plaets beklede
Die mocht niet eeten voor haer doodt

Doen sach men Adels', en manhaften,
Een rijcken diss, en volle zael !
Een arme bruyt so deftich schaften
Haer bruyloft, rouw, en kindermael

Daer ging een bancken aen, en brassen
Als om een bruyt van hoger stam
En sonder eens op haer te passen
Daer hun den blyden dach aff quam

Nu weet ick niet off ymant heugde 277
Off ooyt begreep in zijn verstant
So veel geslemps, en sulcken vreugde
Brocht daer de galg in Gelderlandt

Der Ridderen getall is vast
Dat wel eens krimpt, maer nooit en wast:
Den Engelsman heeft viermael tijn
Voor Vranckrijck sessendartich sijn
En Philips die de twede was
Niet meer als eenendartich las

Als u dis niet meer en draegt
En het vatien is gevaegt
Soeckt dan van u vrienden een,
Lieve man se sijn all heen
Met u vreugt is dat gedaen
Aen u last will nymant aen
Hebje goet, dat is gemeen
Hebje quaet, dat houdt alleen.

278
Juvin
- fatum est in partibus illis

Het jaer van sessensestich plant
Den onheil eerst in Nederlandt:
De vredens=handel is volendt
Op sessenseventich te Gendt:
Op sessentachtich so deedt
Lycester Nederlandt veel leedt:
In negentich en sesse quam
Alvertus aen met vier en vlam:
Op sestijnhondertsesse weer
Deedt Spinola de Landen seer:
Dus isset seste jaer all meest
De Nederlanden quaet geweest.

Horat
- Quid non imminuit dies?

Des menschen rouwe die vergaet
Alleens gelijck de klocke slaet
Den meesten galm is met den slach
En die vergaet all met verdrach
De dach die brengt u in verdriet
De dach die maeckt het weer te niet. 279

Nescis quid serus vesper <vihat>.

Wie sou sulcken saeck verbeiden
Daer de sterren niet aff seyden
Noch de sonne noch de Maen,
Alsser nu is toegegaen !
Sulcke dochters, sulcke maegden
Die so meinich man behaegden
En niet anders sijn geschatt
Als Godinnen van de stadt !
Sulcken loff was haer gegeven,
En waer sijn nu die gebleven.
Eer daer ymant eens om docht
In het spinhuys hier gebrocht
En dat meer is, gien van allen
Liet de moet daer eens ontvallen
En se gingen alle gaer
Met haer beste kleren daer:
Vrienden dit en is gien wonder,
Sprack een aerdig dier daer onder.
Hier en siet men niet een ziel
Die bedroeft sitt aen het wiel.
Die ter klooster haer bestaden
Mogen sich een jaer beraden
Staet het haer daer in niet aen
Dat se dan weer mogen gaen
Daer is hier niet van bedongen
Noch van ouwen, noch van jongen
Nymant heeft so veêr gesien
Off haer oock dit spinhuys dien.
Siet oock eens dit spinhuis inne
Daer gesponnen wert uyt minne
En de grote spinhuys vâer
Brengt zyn spinhuys môer mee daer.
Om het gilde so te winnen
Heeft hy wat dat salse spinnen.
Gaet het jaer dan als het hoort
Dat is wel, so spint se voort.
Maer het mocht oock wel gebeuren
Dat het seltschop quam te scheuren
En se gingen weder heen
So bleef vâer, en moer alleen;
Weten die dan wat te spinnen
Daerop mogen sy beginnen
Doch ick vrese voor haer vlas
En verlies van all den bras

280

281

Æsopus
<Graculus ornavit se plumis pavonis, deinde pulibellus sibi visus contulii: se ad pavonam genus>

Mopsus sach een juffer trouwen
En hy sey o bloett van houwen
Waer t' niet jamer dat haer vaer
Nu een boer gebleven waer !
O gy plompert, sey de dezen,
Krayen vlees, en paeuwen veeren
Buyten sijn wy dat gy siet
Maer den boer daer binnen niet.

Sunt Vijt den langsten dach ons brengt
Den langsten nacht Lucia schenckt.

Om een ander troost te geven
Off in sieckte raet te doen
Sijn wy wel ter tael, en koen
Maer koomt ons eens schrick en beven
Van gequel, off ander kruys
O so syn wy veer van huys ! 282

Horat
Vis consilij expers mole ruit suâ

Erick luysden haer, en klouden
En se seyde wat een spijt
Miss ick wat dat moet ick houden
Vang ick wat, dat ben ick quijt !

Even ging het dus te voren
Met een vrijer uytter statt
Die heeft mee zyn bruyt verloren
Doen hy die gevangen had'

En het gene dat hy miste
Off gien netten heeft gestelt
Is nu wel het aller wiste 283
Dat hy houdt, en dat hem quelt

Wilje weten wat ick mene ?
T'was den ouwen bestevaer
Doen sy gingen t'samen hene
Maeckten hy haer minnen swaer.

Vrijer wilje vrijen leren ?
Vrijt oock me de beste vaêr
Sy had u, en gy de deeren
Maer hy had' u beyde gaer

Virgil
De coelo tactas memini prædicere quercus

Keyser Carel die voor de Brinck poorte staet viel het sweert uytter handt op sunte Pieters dach+

Sunt Pieter nam den Keyser aff
Het sweert dat Deventer hem gaff
Nu staet hy weerloos voor de poort
En spreeckt daer toe noch niet een woort,
Daer koomt nu alle man op uyt
Sunt Pieter seg wat dir beduyt.
Het is op uwen dach geschiet
Sunt Pieter stond' en sprack all niet.
Doch nae veel vragens en gegaeps 284
De Keyser (seyd' hy) is te paeps
En alse suyver dese stadt
Dies wijs ick hem all dus het gatt.
Heleentien heeft so dochten poort

Als ick mijn leven heb gehoort
Daer nooit een windtien uyt en spatt
Dat is mij wel een eerbaer gatt !
En of t' nu eens te praten quam
Gelijck het beest van Bileam ?
Dat sou dan sijn het eerste woort
Dat soo van beyden was gehoort
Een schuyr die sonder muysen is
Een pels die sonder luysen is:
Een jonckfrouw die gien lief en heeft
Een Kermis die gien dieven heeft
Een krijgsman die gien boeren schatt
Een schoutte die gien hoeren vatt
Een wever die niet doots en is
Een priester die niet groots en is
Een kercke die gien koster heeft
Een Kloppe die gien noster heeft
Een ruyter die te voete reyst
Een Droste die gien boeten eyst
Een tapper die niet drincken will
Een klocke die niet klincken will
Een lapper die gien elssen heeft
Een out wijff dat gien pels en heeft
Een hoere die niet schreijen kan
Een vrijer die niet vleijen kan
Een kramer die gien laken reckt
Een voorspraeck die gien saken treckt
Een <muller die niet sacken> wil
Een Steertman die niet <tacken> will
Een <veedboer> die gien hoppen heeft
Een monick die gien kap en heeft
Een Duytser die niet suypen kan
Een Meensman die niet kuypen kan
Een snyder die gien hell en heeft
Een narre die gien bellen heeft
Een kroeger die niet plengen kan
Een brouwer die niet mengen kan
Een backer die gien troch en heeft
Een minne die gien soch en heeft
Een rentampt dat niet stelen kan
Een lierman die niet spelen kan
Een putte die gien water heeft
Een nonne die gien pater heeft
Een schryver die niet lesen kan
Een Artz die niet genesen kan
Een mole die gien spill en heeft
Een bruygom die gien billen heeft
Dit alles sich wel voegen sall
Als sich de paep genoegen sall.

285

286

Het Nederlandt nu affgesondert
Twe hondert steden heeft, en acht
Ses duysent dorpen, en drie hondert
De rest is in de Spaensse macht

Saxoniæ veteris limes fuit Albis ad ortua;
Amasis occasum clausit; septemg: triones

Twentse Taalbank

Cimbrorum gentes; Austriq: in limite Franci.

Sunt Marten is van Duitslandt Heer,
Van Vranckrijck isset sunt Denijs,
Grispijn draegt sorge voor het leer,
Sunt Goetman maeckt den snyder wijs,
Medardus plaegt der druyven dief,
Sunt Wendel op de eijer past
Sunt Gallus heeft de gansen lief
Ottilia de ogen wast
Sunt Geertruit is der muysen schrick
Sunt Uldrich van gelijcken mee
Nicasius seit, oock en ick
De muysen houden daer gien stee
De felle koortsen, en haer gloet
Sunt Petronella helpen kan
En die de swynen hoeden moet
Daer is Antonis meester van.

O Charlotte spruyt van Gelder
Hooch en helder
Scheen u stam wel eers, by nu !
Maer als ick de deugt betrachte
Van t' geslachte,
Mist der noch niet een aen u

Nae den boom so sijn de bladen,
En de saden
Als het koren dat men saeit
Van een kraey en komt gien swane,
En den hane
Teelt dat nae den vader kraeyt.

Die van hoger stam geboren
Sien, en horen
Met een beter oordeel aen,
Wat de slechte niet en vatten,
En wel schatten
Off het quaelick waer gedaen.

Dus sult gy oock wel betrachten
Dat het wachten
Op bescheit van uwen brief
Quam door schaersheit van den drager,
Schrijff ick trager
Dat is self my mee niet lieff

Mocht ick so mijn brieven binden
Aen de winden
Die nae Warmelo wel gaen
Dat se die u over droegen,
Mijn vernoegen
En het selve waer voldaen.

Maer dat kan nu so niet wesen,
En wy lesen
Die de winden, en de meir
Wou weleer eens gaen gebieden;
Hoe hy vlieden
Met zijn hoochmoedt, en zijn heir

Daerom moet ick dit oock garen
Laten varen,
En all wachten nae de boo'
Om mijn dienst, en plicht geschreven,
Wel te geven
Aen de vrouw van Warmeloo.

Hiermee wens' ick u den zegen,
En den regen
Die nu dese winter plast
Moet het u doen alles bloeyen
En doen groeyen
Wat niet sonder water wast.

So veel spruyten, vrucht, en korens
So veel doren
Alsser wassen, so veel hair
Als u milde wilgen dragen,
So veel dagen
Bloeidt noch nae dit Nieuwe jaer.

Dese dan is u geschreven
Als men even
In het jaer van vijftich dry
Heeft den eersten dach getekent
Dus so rekent
Off hy lang geschreven sy
1653

Is Swoll, en Campen sott? voorseker ick gelooft'
Waer heeft men wysen ooit gevonden sonder hooft ?
En dat ontbrack haer noch, en eer se dat bestelden
Wie pocken kost haer doen voor wyse luyden schelden ?
Maer nu, nu sijn se klaer, sy hebben t' hooft nu op,
is t' lijff maer niet te swack voor sulcken swaren kop !
Dat sall men drae wel sien, en brengt haer dat gien hart aen
En ander sinnen weer ? so helpter hooft noch start aen.
Dies Swoll, en Campen sall u doen nu sijn gelooft
So stelt u beter in, maer koomt niet sonder hooft

Cromwel beproefde laest ses nieuw vereerde ruynen
Geslagen voor de koets, hy gaff se swiep, en toom.
Het goetien wierde wilt, en kreeg het in de kruynen
En wierp hem uyt zijn plaets tot op den disselboom;
Daer hing dien Dwingelandt, dat hooft der overheden
Die zynen Koninck self dorst treden op de neck,
En vreesde dat zijn vee hem weder sou vertreden
Verplettert, en gescheurt, versmoren in den dreck.
Die minder hield als niet de Koninckklijcke zetels,
Kreeg daer noch met geluck den stoel van zijn koetsier,
En die verstiet hem oock en wierp hem in de netels
Dus brack wel een den hals, maer hoe verging het hier ?
De wagen hem ontsiet, de wielen voor hem wijcken,
En kennen zijn geluck gestelt hier op de toets.
Doen sprack zijn eigen Lott drie hele Koninckrijcken
Zijn beter door u vuyst getemt, als eene koets.

Horat
- Donec miner in certamine longo
Imploravit opes hominum frenumq: recepit.

Wat had de Campers doch van sinnen so berooft ?
Se waren sonder hooft.
Wat had dan Swoll so mee bedwellemt, en verdooft ?
Het was noch sonder hooft.
En waerom beyde nu soo wys weer als het looft ?
Sy hebben nu een hooft.
En dat, wert seer van haer gepresen, en gelooft 292
Gelijck een heylich hooft
So dat men nu haer hart eens open sach <geklooft>
Daer sou men sien dit hooft.
Jae, sprack een Twentse boer, gy hebt nu wel geslooft
Om sulcken nieuwen hooft
Siet dat gy nu betaelt het gene gy belooft
Aen u gekoren hooft
En doet het wat te goe' en koestert het, en stooft
So klaegt dan niet u hooft
Voor mijn, indijn ick kon, ick liet het, off ick <schoof t>
All weer zijn Vriesen toe, vaert wel dach met u hooft

Horat
Neq: hic lupis mos, nec fuit leonibus
Unquam, nisi in dispar genus

Op vijftich vyve, ses, en seven
Was Overijssel heel vergeven
Door twist, en eersucht hooch gedreven
Daer by een sware Peste quam
En stack het all in vuyr, en vlam. 293
Die duysenden van menschen nam.
In Deventer sijn veel gesturven
Doch weynich weer daer door bedurven,
En veel noch gelt en goedt verwurven
Tot Campen koomt se mee se swaer,
En neemt se all de narren haer
Wat sall der dan noch wonen daer ?
Tot Swoll is oock de selve peste
En doet se Hasselt daer het beste ?
So will se scheiden met de leste.
In kort geseit, het gansche landt
Is nu twevoudig in den brandt
Door eygen twist, en Godes handt.
Wie sall nu dese plage staken
Als die de harten weet te raken
En die te breken, off hermaken ?
Wat is u Recht, en u gebodt
O vaderlandt ? u eygen spott,
Hier is gien ander raet als Godt.

Eer Carolus de Grote waer geboren
Was nooit gien vorst, off Magistraet gekoren. 110

Twentse Taalbank

294

Episcopus Ultrajectinus
Virg
Rex Anuis <irex> idem hominum <phcotiq:> sacerdos

Brabantus Dapifer; Geldrus venator; equorum
Hollandus præfectus erat; Pincerna Cukensis;
Janua Benthemio commissa; sed arma Gorano
Sedis Adelboldi quondam decus, atq: ministri
Episcop. XIX Ger Noviomag pag. 26.

Weet gy waerom Jusijntie staet
So schoon in was met haer gelaet
Met haren hals, en borsties witt
Nie[t] verder als het harte sitt ?
Het sou so wesen als se was
So sacht, so witt, so dweeg als was
Dies kreeg haer harte gien fatsoen.
De meester kon in stael niet doen.

Een harte dat met vloecken straft,
Daer sitt den Satan in en blaft
Gy meint het is een menschen stem,
Maer all de woorden sijn van hem.

295

Post est occasio calva.

Het boomtien dat dat zijn dragen laet
Daer valt noch wel een blatt aff
Wie naer een gulden wagen staet
Die krijgt daer wel een ratt aff.

Maer dese bruyt die siet en tracht
Den hemel maer te winnen,
Dies sy de hoocheit niet en acht,
En wil niet groots beminnen

En eyst gy hier de reden van ?
Die sall ick u verklaren,
Sy heeft het ratt gebeden aen
En laet den wagen varen,

De werrelt die dit seer belacht
Die seit, o vreemde grillen !
Sy heeft het hooft weleer veracht,
En krijgt nu maer de billen.

296

Een harte daer den vloeck uyt gaet
Een plaetse voor den Duyvel laet
So haest en is niet heen de vloeck
Off hy vervult den legen hoeck.

Mijn lieve juffer Jan
So suyver als een swan,
Ick docht aen u genan
Doen desen dach began
Dien hy weleer gewan,
Dies bind' ick u oock dan
Met anders gien gespan
Als dit u binden kan:
Ontbindt dan desen ban
En maeckt u vry daer van
Met acht off negen kan
En koeckies uyt de pan,
En bind u aen een man
Noch wever, noch tyran,
So doet gy wel daeran.

Hier diende wel een lindtien by
Dat sou ick oock u garen geven.
Stondt oock het maken mee by my,
Maer ick en deuge niet te weven 297

Utrecht leit in vijftich steden
En de veerste van haer aff
Wort op eenen dach bereden
Met gemack off op een draff

Gorcum telt van haren besten
Toren, twe en vijftich vesten.
Hollandt heeft met Bommenee
Dartich steden een, en twe

Nocte trahit totâ me virgo, pecunia mane
Divisum imperium cum face, nummus habet

Des nachts treckt my de meit; des dages dat men telt,
Dus heeft haer rijck gedeelt de minne met het gelt.

Die met liefde sich vermengt
En zijn hartien voelt gesengt
Neem de wysheit by der handt
Die will dull syn met verstant.

O stenen van de straet 298
Daer meinich over gaet
In hoochmoet, en in weelde,
Wat treedt u meinich weer
En slaet zijn ogen neer
Dien t'leven wel verveelde !

Gy blijft all dat gy sijt
Een eindelosen tijt,

En all in eender waerden,
Hoe meinich huysgesin
Draegt gy ter bruyloft in
En wederom ter aerden !

Wanneer ick u aen sie
So denck ick wel off die
Sall lest van ons betreden,
Wat onderganck men siet
Sy sijn, sy slyten niet
Het is haer eeuwich heden.

O stenen boven dien
De jongste dach sall sien
Noch Godt zijn oordeel vellen
Wat dan dien Hoecksteen heeft
U boven overleeft
Het ander in der Hellen

Franciscus meer als Christus waer,
Sey Nicolaes de twede,
Want Christus weeck noch voor gevaer
Dat nooit Franciscus dede

Virgil
Nocte pluit totá redeunt spectacula mane
Divisum imperium cum jove cæsar habet.

Nocte pluit totâ, sed amoenum mane serenat,
Dividit imperium Batavo cum principe cœlum,
Dum te Belga suis capit Husta potentibus armis.

De seven wonder wercken, dies
De werrelt klaegden haer verlies
Indijn die waren noch gebleven,
Dat Hollandt rijck en dicht bebouwt
Noch soo veel halve kercken houdt
Dat waer wel een noch by de seven.

De Meente op sunt Pieters dach
Was besig in de keur
Daer ick haer venster open sach
En onder toe, de deur.
Gy Meentsluy, houdt het my te goe',
Niet goets u dit beduit
Doet naemaels doch u venster toe
De se eet die vliegt der uyt.

Twentse Taalbank

Horat.
- Diffugiunt cadis
cum fæce siccatis amici
Ferre jugum pariter dolosi

De nieuwe vrienden sijn de beste
Dat sprack een wyse vrouw in t' leste
Gien ouwe vrienden meer hy acht
Die liever met de nieuwen lacht.
De nieuwe bezems, die wel vagen,
Sijn schrobbers in haer ouwe dagen;
Wie dit noch niet begrypen kan
Die wachte wat, en spreke dan;
Gien mensche wert doch meer bedrogen
Als die zich Damon stelt voor oogen
Daer is gien Pythias nu meer, 301
Zijn trouw is doodt, all quam hy weer.
Dies wie zijn vrienden will betrouwen
Die will daer naer zijn hooft oock klouwen;
Maer bruickt u vrienden, die gy vindt
Gelijck de molenaer de windt.

Een jongman die wat wijs is,
Een vrolick man die grijs is
Een vrouw niet hooch geleert
Die dry sijn best begeert.

Horat.
O cives cives quærenda pecunia primum est

Een man seer rijck in dese stadt
Geworden, door ick weet niet wat,
Hy wan t' met spitten niet, off delven,
Hy stall het niet, (: dat seit hy selven :)
Hy heeft nooit kramery gedaen,
Off met den mars eens omgegaen.
Hy ging nooit bidden om de deuren,
Hy deugt te naejen, noch te schreuren.
Hy was nooit schipper, off soldaet, 302
Noch Procureur, noch Advocaet,
Hy heeft nooit' woll, off vlas gesponnen,
Noch met gien spoelen gelt gewonnen
Hy heeft gien aenbeldt ooit geklopt,
Off broeck, off kous om gelt gestopt.
Hy heeft gien vrachtkar ooit gedreven
Noch doeck, noch laken leren weven,
Hy was nooit pachter, noch besîer,
Noch molenaer, noch kruidenier,
Noch boer, noch bouwman van den acker,
Noch kopersmitt, noch pottebacker,
Noch hooft van Oost off Wester vloot,
Nooit maet, noch stuyrman, off piloot,
Gien verwer oock, noch linnebleeker,
Noch boo', noch beul, noch bezesteker
Noch mostertman, noch jubelier,
Noch speelman van de luyt, off lier,
Hy was nooit oss, off verckenslager,

Noch turf, noch bier, noch koren drager,
Noch brouwer, backer, weert, off kock,
Hy ging oock nooit met swavelstock,
Noch sieken troosten, off genesen,
Noch wicken, off planeten lesen,
Hy heeft nooit schans, off stat bestreen,
Nooit schouw gevaegt, off breuck gesneen;
Wat heeft de Kerel dan begonnen
Daer hy dien schatt heeft mee gewonnen ? 303
Het is hem immers niet vereert,
Noch aen ge erft, noch uytgekeert,
Hoe wist hy dan dien buyt te krygen ?
Hoort vrienden, dat sall hy wel swygen,
Dat konstien leert hy nymant naer
Als sonder eer, en met gevaer,
Die hem dat geltien wist te smeden
Was all de werrelt overleden
En doch gien geest, wat was het dan ?
Een Engell, en gien wolter:man
Door haer so sitt hy nu so warrem
Hy wierde rijck, en sy weer arrem.
En dat sy waer te veel gelooft
Heeft een berijckt, en veel berooft.
Nu neemt se vreemde sorgen an
Om dat se niet meer borgen kan
En bidt' voor slechte luy om geldt
en is nu heilich met gewelt
All volgen haer veel vloecken naer
Dat raeckt all niet dien woekenaer
Hy smeert met haer all vast zijn moes
En dat gezegen hem de Droes.

304
Horat
Omnium movetur urna

Vreest een out-man voor de doodt ?
O die swackheit is te groot !
Heeft hy nae so lange wachten
Niet geleert den doot verachten ?
Wat off doch den doot hem deert
Die hem geeft wat hy begeert ?

Horat
Nec <qurcquam> tibi prodest
Aëreas tentasse domos, animoq: rotundum
Percurisse polum morituro

De ziel, wie die geschapen heeft,
En of die voors het vlees all leeft.
En waer se sitt, en wat het sy -
Daer leggen veel haer herssen by,
Is my te veel, dies seg' ick neen.
Alleen te slaen naer eenich witt
So seggen nu de wysen dit,
De ziel die koomt van Godt alleen.
En wert geschapen niet voorheen 305
Diest Oock eer niet als de moeder heeft

Twentse Taalbank

disput q. ---
Febr 16 1650

De vrucht gevatt, en dat se leeft,
Siet nu eens Godes goedicheit
Altijt gereedt, altijt bereit
Om sulcken schoon en dieren pandt,
(: Uyt hoger stoff en eygen handt :)
Te schapen nae den will', en wens
Van dickwijls gien herboren mens.
Die vaeck door brandt van geyle min'
Geeft aen de vrucht zijn aenbegin,
Ick derf niet seggen aen een vlees
Dat Godt van eeuwig all verwees
En oock ter hellen overgeeft
Dat hy daer ingeschapen heeft
Dit acht ick swaer, <en> veel niet recht
Gy eerste Kerckt koomt nu en segt
Wie van ons drijen dit verliest
Off sy, off ick, off doctor Diest.

Een man van groot geluck gien wisse vrienden vindt.
Hy weet niet off men hem of zijn geluck bemint.

306

Horat.
Donarem tripodas præmia fortium
Grajorum: neq: tu pessima munerum
Ferres: divite me scilicet artium
Quas aut Parrhasius protulis, aut scopas

Wat sall ick in u schoe vereeren Joostie Brants:
Een soete kermis koeck, off Sunte Martens gans ?
Neen, Kermis is voorby, Sunt Marten is verstreken
Wat vindt ick in de schoe van Joostien dan te steken ?
Een frayen vrijer, Joost, dien geef ick in u schoe
En is de plaets te klein, en hy te groot daer toe ?
So weet ick noch all raet, Ey neemt hem in u bedde
Daer heeft hy ruym genoech, ick weet wel, en ick wedde
Gy sult den dach daer aen niet ruylen desen baes
Voor all het poppegoet van Sunt Nicolaes

Horat
Quis non malarum, quas amor curas habet.
Hæc inter obliviscitur ?

Wie still, en sonder wint zijn zeilen moet gebruyken
Wat klaegt die anders doch als spoedelose vaert ?
Maer waer dat niet geweest, wy hedden moeten duycken,
Dus heeft in tegenspoet, ons tegenspoet bewaert.

307

Wy waren pass in zee, en schier den wech te midden,
Siet daer een ander schip dat zeylt ons op het lijff,
Het onse gaff een krack, en all de luy aen t' bidden,
Och redde redde riep, de schipper, off ick blijff,

Doch isset wel vergaen, de schaersheit van de winden,
En altestillen zee, die nymandt aen en stondt'

Twentse Taalbank

Die deden ons doen goet: Dus is oock heil te vinden
Aen onheil; en de pijn is mee wel eens gesont.

Daer neffens oock de spoet en heeft ons niet begeven
Wy quamen noch all vroeg, all was ick eer gesint,
Tot Hardenwijck te sijn, tot Deventer te seven
En hadden goet geluck, all misten wy de windt

19 April 1639.

Horat
Jam satis terris nivis, atq: diræ
Grandinis misit pater.

Wat mach doch de lente schorten
Die den winter wederom
Met haer sneeuw, en hagelbuijen
All haer nieuw geboren kruijen
En de blossum, en de blom 308
Gaet so jamerlyck bestorten ?

Heeftse weersin in de vrucht,
In gewassen, en het koren,
Dat den lieven somer geeft,
En de maenden nae de kreeft,
Off is Janus weer geboren,
Off is hier een ander lucht ?

Een van allen moet ick achten,
Sulken heten sonne=brandt,
Quam ons over onderwegen,
Dat den acker riep om regen,
In het uytgedroogde landt,
Sach zijn groente veel versmachten.

Hoe is dat nu weer verkeert ?
All de bomen, en de stocken
So beladen voor de noen
Met haer purpur, root, en groen
Hangen nu vol witte vlocken,
En haer bloessum is verheert.

Off Pilatus, moet ick gissen
Heerschet nu, gelijck men seit,
En hy meint ons noch te plagen
So veel jaren nae zijn dagen, 309
Off de somer is verleit,

Off het jaer heeft all de schult;
Dat de Lente gaet bedriegen
Eeven off het seggen will
Roept gy somer in Aprill ?
Och dat sall hy u doen liegen
Eer hy hallef is vervult;

Dus is oock des menschen leven,
Laet hem bloeien, laet hem sijn
Als een lely op den velde,
Vol van moede, rijck van gelde,
Dese lieve sonneschijn
Kan so droeven avont geven.

1639 April 26.

Twentse Taalbank

Horat
Quid sit futurum cras fuge <quærere>

Wat den hemel heeft besloten
En op onse huys versien
Dat en wert niet opgeschoten
Eens besloten tmoet geschien

Doch ick weet niet off den hemel
Off een ander nacht-gespuys
All dit woelen, en gewemel
Ons bestelt so binnens huys.

Sulcken slepen, sulcken sweven
Sulcken klimmen op en aff:
Off het wil een bruyloft geven
Seit men, off het wil een graff

Dus lang binnen onse muyren
Had alleen hem dit gespoock
Laten horen, maer de buyren
Hoorden t' doen, en sagen t' oock

Qualick was ick seven dagen
Hier te lande weer geweest
Off sy hoorden, en sy sagen
Wonder spell van desen geest

Als de klocke was op elven,
En wy altemael te bedt,
Sonder keertsen, en sy selven,
Oock de slaepmuts op geset,

Siet daer quam door onse glasen
Van het voorhuijs sulcken glans
Sulcken spelen, sulcken rasen -
Als een bruyloft, en gedans

En daer onder liet hem horen
So een aerdig snaren spel,
Als sy nummer meer te voren,
Daer vernamen, noch so well.

Hier moet, seyden sy, nu ymant
Sullen trouwen onder haer;
Maer se wisten niet dat nymant,
Van ons allen wacker waer,

Wie sall mu nu dit verklaren
Wat hier uyt te nemen staet ?
Goede geesten, goede maeren
En de quade brengen quaet

Wat ick vrese, wat ick mene
Nu mijn Musa niet en singt,
Maer ick laet het Godt allene
Die de geesten alle dwingt. 1639. Maij. 3.

Dit was een Droes van klein vernuft,
Off die van ouderdom all suft

Die sulcke slechte dingen droomt
Daer niet ter werrelt op en koomt
En is nu twintich jaer geleên
Dies deedt hy dat voor sich alleen,
Uyt tijt verdrijff, off om bedroch,
    En is dat waer so lacht hy noch. 312
De buyren hebben nu so-lang
Gewacht op dese bruyloffs gang
Dat haer het wachten nu verdroot
En oock de meeste sijn all doodt.

Virgil
Nulla salus bello, pacem te poscimus omnes.

Nu de somer ons te moete
    Met zijn soete
Kruyt, en koren schijnt tegaen,
Nu begint hem Mars te roeren,
    En de boeren
In den acker houden aen.

En het gene dat sy saeyen
    Om te maeyen,
Wert vertreden, en verteert,
En haer bergen, en de schuyren
    Staen in truyren,
Als den bouwman wederkeer[t]

Die zijn landen, en zijn beemden
    Aen der vreemden
Nu so droevig overgeeft,
En om die den buyck te mesten, 313
    Geeft ten besten
Dat hy selven niet en heeft

Dat den acker dien by kloofden
    Hem beloofden,
En het koren dat nu bloeit,
Even off zijn ramp, en schaden
    Met blade
Van zijn lieve bomen groeit.

Vraegt gy nu off my de boeren
    So veel roeren
Dat ick rouwich ben om haer
Die my selven doch voor desen
    Eens verwesen
Eer ick aen haer schuldig waer ?

Daer was vele van te reden,
    Die dat deden
Hielden my als all de rest,
Want de boeren, en de krygers
    Sijn als tygers
Op malkaren, en de pest.

Twentse Taalbank

Horat
Nocturnis te ego somnijs
Jam captam teneo, jam <volucrisnsequor>.

Ick weet wel dat de slaep sou wesen veel geruster
Wanneer se nooit en brack de wetten van haer suster,
En liet de menschen voort so blyven in de vreugt
Die in de vreugde sijn, dat waer een grote deugt !
Gelijck de doot ons doet, die duirt tot allen tijden
De slaep en geeft gien vreugt, se laet se weder glyden;
Dus gaff se my nu weer mijn lief, mijn waerde pandt
Met even grote lust, en even hete brandt.
Het was wel alles daer, en scheen wat meer als dromen,
En evenwel den rouw was noch niet heel benomen,
Die prickel staet te diep mijn hart heen in gedruckt,
En wert door gienen slaep, als ewig, uytgeruckt.
Dies sucht ick, en ick seg, o slaep gy sijt te teder
Wat mijn u suster nam dat gaeft gy my wel weder,
Maer wat ick van u kreeg voor sulcken kleinen tijt,
Dat ben ick weer, ontwaeckt, voor all mijn leven quijt

Horat
Piscium summa genus hæsit ulmo
Nota <quœ> sedes fuerat columbis
Et super<io>to pavidæ natarunt
Æquora damæ

Dus lang was den IJssel stroom
Hier so loom,
En het water so verlopen
Dat het scheen niet aers te sijn
Off den Rhijn
Was in Duytslandt uyt gesopen;

Nu koomt weder sulcken kraen
Daer van daen,
Dat wy anders niet en gissen,
Off de Keyser, en Banier
Moeten hier
Met haer gansche macht in pissen,

En dus doende mocht dat brack
Hier het lack
Van den IJssel wel beroven,
En doen smaken als de zee,
Wouw het vee,
Van de meir dan mee nae boven,

Dan so riep ick mannen piss
Om den diss
En den IJssel hie[r] te vullen
Waer doch elcker vinger dan
Oock een man
En de mannen enckel lullen !

Dat sou vry wat kunnen doen,
En vergôen
All haer branden, en haer roven
Vong' men hier de wyting mee
Als in zee,
Maer ick kant' noch niet geloven

Twentse Taalbank

Horat
Neglectis urenda filïx innascitur agris

Nu geloof ick dat gy doot bent,
Lieve broder, off in noot bent,
Off met Harpers sijt verreyst,
En de Spaense schatten eyst;
Off met Vranckrijck heel onnosel
Legt verslagen aen de Mosel;
Off in Brandeis, off in Praeg
Met den Keijser alte laeg;
Een van allen moet het wesen,
Want u lesten, lang voor desen
Dunckt my is gedaen wel eer
Dat ick niet en weet wanneer
Daerom bid' ick laet my weten, 317
Off gy doot sijt, off versleten,
Want van alles weet ick niet
Als dat gy mijn niet ontbiedt.

Popæa sabine
Neroos concubine
Bestelden haer paerden,
Van deugden en waerden
Hun ysers van goude,
Van silver haer oude
En minder van pryse,
Dies blijckt daer de wyse
Den paerden voorleden
Oock ysers te smeden,
O wonder op aerden
Het gout droeg de paerden,
De paerden die dolle
Verquistende snolle,
De snolle droeg weder
Dien groten beleder
O wonder op wonder
Het beste lach onder !

Auri sacra famer quo reon mortalia cogis pectora! 318
Nabotz Wijnberg

Het schijnt dat onse droom en kan niet anders wesen,
Dan als de waerde ziel door vreugden, off door vresen
Verheugt is, off vermoeit, en gaende van ons heen
Laet noch in onsen slaep een schadouw van het geen
Daer mee se bezig waer, en door haer eygen aâren
Door nyren, door het hart, en herssen was gevaren,
Daer blijft dan licht een lucht, als van den amber naer
Schoon by een wyle tijts all wech genomen waer.

Mijn lychaem lach in rust, mijn ziel die ging verreysen
Ick weet niet all waer heen, wat steden en palleysen
Wat landen ick all sach, met stromen wel door sneên
Met bergen onbewoont, en onbekende zeen,
Doch t'scheen ick wierde koudt mijn deck was myn ontgleden,
En dit ging mee de geest aen minen droom besteden,

Hy vloog by Noorden om, en voerde my daer aen,
Den kouwen Tanaim, en fellen oceaan,
Ick sach de trage vloet, en stromen van Maotis,
En wat aen Caucaso van sneeuw en ysel groot is,
Dies wierden in den slaep mijn leden noch so wijs
En deckten haer eens weer voor ongevrosen ijs, 319
En daer mee voer ick heen veel boss en bergen over
Ick weet niet waer nae toe, ick docht om gienen rover
<Noch> onheil op de wech, en quam dus aen de statt
Daer Achab noch so breedt met Jesabell in satt,
My docht hy was bedroeft, en treurden om den acker
Dien Nabots hem ontsey, hy suchten, en hy sprackes
Wat moedeloser aff als zijn gemael geviel,
Wel, seyde sy, waer is u mannelijcke ziel ?
Sall nu so groten vorst van Ysraël gaen vleijen
Een slechten onderdaen ? en om een koolhoff schreijen ?
Heeft uwen ondersaet gien druppel eygen bloet,
Gien eygen vrije ziel ? waer om dan eygen goedt ?
Dat kan ick niet verstaen, waer sijn doch u gedachten ?
Laet gij u Majesteit so jamerlyck verkrachten?
Daer ben ick om beducht, maer om den acker niet
Dien mist gy door gevley, en hebt hem door gebiedt,
Zijn tuyn die staet ons aen, hy leyt ons wel gelegen,
Hy dient tot onsen diss, heeft hy daer noch wat tegen ?
Off droomt hy van zyn recht, en eygendom ? o vrient
Verlaet u daer niet op, als ons den acker dient,
Wat wetten sijn doch hier als Achab zijn gebieden ?
Daer is gien pleitten aen, dat kan niet als geschieden,
T'is waer hy kan het doen, en stellen hem te weir
Maer lett eens off ick hem dat pleitten oock verleer.
Ick wedde dat ick haest zijn vaste reden slechte 320
En doen die gans te niet, en all met schijn van Rechte,
Ick sall hem niet door my, maer door een vreemde mont
Eerst laten klagen aen, en dat oock an terstondt,
En eer niet sijn gerust voor dat hy sy gelegen,
En will den hemel niet, ick sall de hell bewegen,
Daer pass ick weinig op, den acker is voor my,
All viel hem oock de macht van all de Goden by
Ick hebbe rechts genoech, en will hy daer aff weten ?
Om dat het ons so lust, dat moet hy wetten heten,
Oock heeft hy dartich jaer den acker all gebouwt,
En eer hy overleeft, so sijn wy over ouwt,
Off oock veellicht all doodt, en de dan naer ons komen
Die mocht de mach wel sijn besnoeit, off heel benomen,
Dies gelter anders niet, all waer hy noch so vroom,
Hy sall en moetter aff; de byl is aen de boom,
Off meint hy dat ick sall zijn ouderdoom betrachten
Vertoeven zynen doodt, daer kan ick niet nae wachten,
Doch kon hem so veel spils, en moeiten, als ick maeck
Eer brengen om den hals, dat waer een ander saeck;
En most oock drae geschien, so kreeg hy noch dat vordeel
Hy sturff zyn eigen doodt, en niet door strenger ordeel.
Hy is doch in den haet, en daer hy meest op bouwt
Daer heeft hy alte <loss> hem selven aen betrouwt,
Die hebben my dit eerst gehangen in mijn ooren
En om haer eigen baet in zynen vall gesworen.
Die geef' ick nu gelijck, en dencke vaert so voort.
Ick weet wel waer den vall van desen acker hoort; 321
Sy meinen hem voor haer te sijn, off voor den haren
Maer vrienden dat is niet, dat sall sich openbaren,
Ick hebbe wel so veel te seggen in het landt,
Den acker, en de man die staen in mijnder handt,
Gy hebt het wilt ontdeckt, en u gemoet gequeten

Als eerelijcke luy', de reste moet ick weten,
Om daer mee voort te gaen, en maken dat hy krijg'
Zijn vonnis, en daer mee so win' ick dat ick swijg'

Maer Jesabel all sijn u wangen als de rosen
U ogen als de son, u voorhooft als bevrosen
En verss gevallen douw, all sijn u schatten mee
So veel, en meerder als de schelpen aen de zee;
All bent gy nu so trotz, en staet op hoger tinnen
En wilt met u gewelt den onschult overwinnen,
Denckt dat, hier honden sijn die gy nu niet en siet,
Die trachten naer u ziel, u vlees en doen se niet.
Die sullen in u hart wanneer het is gebroken
Haer wrede tanden slaen, haer helsche swavel stoken,
Met schijn van heilich Recht, u geltsucht gy bedeckt
Dat u sall breken op, als u het oordeel weckt.

De desen handel heeft gedreven
Die socht zijn soon een ampt te geven.
Dat noch een eerlyck man besatt
Dien hy verklaegden, en beklad' 322
Als off hy trouloos dat bediende
En desen bloet was sonder vriende,
Dies most hy duycken voor de macht
Die hem onnoosel onder bracht,
Gien onschuldt quam hem daer te bate
Zijn vijandt was te hooch in state
Daer hy op stond' en sich verliet,
En evenwel hy kreeg het niet;
De gene die hy ging gebruycken
Om dit te beter in te sluycken
Die voeren best van dese buyt
En sy der in, en hy der uijt

Catull.
Quum tantum arderem quantum Trinacria rupes
Lymphaq: in Oçteis Malia Termopylis.

Een Brandt een soete Brandt geraden in myn harte
Verwoedet, en verteert mijn leven, merch, en bloedt
Haer vlamme die sy stoockt vol vreugt is, en vol smarte
En wert door water heet, door ongeneugt gevoedt.

Hoe meerder dat ick soeck mijn banden los te vlechten,
En my van den Brandt te vrijen, en verdriet
So veel ick doch mijn Brandt noch dier te vaster hechten
En dus is all mijn kracht en wetenschap te niet 223

Wat raet ? hoe sall ick dan mijn ziele noch ontbinden
Van t' dode leven doch, en levendige doot !
By my is gien beleit, off middel meer te vinden
Mijn macht is alteklein, mijn vlam is altegroot

O Brandt die my ontsteeckt, gy maeckt het my te bange !

Hoe heeft so harden hart dien lieven bozum in ?
Voor u ick nederbuyg, en smeecke nu so lange
All heb ick niet misdaen, als dat ick u bemin;

En meer en vindt gy niet, dies meugt gy my verklagen,
Godin ick heb u lief, en tegens u beveel,
En heb ick ander schult, ick sall gewillig dragen
All wat gy maer gebiedt, all waer het noch so veel.

Nu siet eens wat gy doet, gy wilt ick sall u haten,
Is dat in mijnder macht ? ben ick mijn eygen dan ?
Gy hebt myn ziel, en sin, die moet ick by u laten
En sonder die, de will het minste niet en kan.

Dies bid' ick dan Godin siet doch meer bedencken
Myn nederich gevley, en uwe deugden aen,
Die doen my dit gewelt, sout gy my daerom krencken
Om dat ick die versoeck, so heb ick u misdaen.

En evenwel de schult is mee van u begonnen, 324
(: Och quam dit in u hart gelijck in desen brief :) !
Ick ben door u gesicht betovert, en verwonnen
En waer dat niet so soet, ick had u niet so lief

Horat
Parata tollo cornua.

Dichter van een soete dry
Laet u vry
Van de bast een kranssien vlechten.
Vraegt gy wie u dat bescheert?
Meester Geert
Die sall u dat wel verrechten,

Grote luy die dienen niet
Als gy siet,
Die besteden all haer wercken
Daer op Meester Gerrit past
In zijn bast
Wel eervaren, en zyn bercken,

Die hy daer eens mee bekroont,
Daer en woont,
Als het dickwijls is gebleken,
Niet een luys, off niet een vlooy, 325
T'is so mooy
Als met bezems affgestreken
Daer mee stelt u dan te vreen
En gaet heen
Draegt vodden om de deuren
Daer men garen narren siet,
Hier is niet,
Hier en mach u niet gebeuren.

Horat
Rebus angustis animosus atq:
Fortis appare, sapienter idem

Contrahes vento nimium secundo
Turgida vela

Schijnt frisse en wel gemoet in u benoude tyden;
En is u weir en windt, en ebb' en vloet u mee ?
Ey stelt u zeylen niet so breedt aen allen syden
En matigt uwen loop, gy bent noch in de zee

Een wel bereyde ziel die vreest in haer gelucke.
En hoopt in tegenspoet, en trouwt gien seker lott 326
Op dat haer niet te seer de droefheit onderdrucke,
Off vreugt te weeldig maeck in haren overschott,

Den hemel die de sneeuw en hagel heeft gegeven
Die geeft ons oock den mey, en lieve sonneschijn;
Bedaert, hebt goeden moet, en troost all dur u leven
Gy kunt niet ummer wel, niet ummer qualick sijn.

Virgil
Corrupto coeli tractu, miserendaq: venit
Asborlbus, satisq: lues; et lethifer annus.

Het jaer van veertich dry nae sestijn hondert geeft
So groot verwoeden voor, als so veel hondert heeft;
Den hemel toont ons in zijn sterren, en Planeten
Hoe ziel op ziele sy, en vlees op vlees gebeten,
En wat de mensche niet door vier en stael vernielt
Dat wil door zee door lucht, door aerde syn ontzielt.
De zee wert omgestort, de reyne lucht ontsteken
De aerde schud' en beeft, en schijnt door ang[s]t te breken
En met een woort geseit, daer is gien <riement>,
Het schijnt nu tegens ons gewapent, en gewendt,
En waer niet Lucifer gebonden en besloten
Hy poogde wel de son van bovenneer te stoten, 327
En maken van den dach een grouwelijcke nacht.
Daer hy sesduysent jaer nu schier heeft nae getracht,
En so de tekens, en de sterren niet en liegen,
En dat den hemel ons genadig wil bedriegen
So sijn de heren van dit jaer te veel en groot,
Dat is de Pest, *de Krijg*, den duyren tijt, en doodt.
Dit jaer heeft quaets genoech beschickt
Maer minder alsser was gewickt
De starrensienders all met een
Sijn heel verleidt, en half te vreen.

Tibull
Quamvis nulla mei superest tibi cura Neæra
Sis foelix, et sint candida fata tua.

O Nymphe die ick eygen ben,
Off garen waer dat ick beken,
Is oock u hart so soet, als mijn
U ogen van vermogen sijn ?
So geef ick mijn gevangen ziel
Gewillig over daer se viel
Maer doch all waert gy noch so straff;
En naemt my heel mijn leven aff,

Twentse Taalbank

Besiet eens wat ick missen sou
U eygen lijff, en mynen rouw;
Gy hebt het alles wat ick draeg
Behalven dat ick sucht, en klaeg
Treckt dat van uwen dienaer aff
So geeft gy hem dat hy u gaff.

328

Ovid
Dat veniam corvis, vexat censura columbas

Gelijck een spinne kobben nett,
Sey Anacharsis, was de wet,
Dat houdt de kleine vliegen vast
De grote syn daer van ontlast.

Portentum

Een vall gehoort in onse muyren
Des nachts omtrent ten drijen uren
Een vall een grouwelycken vall
Als off het huys viel heel end all:
Dies ben ick dan niet wel te moede,
En my vervaert dat Godt verhoede,
Den dach is noch wel ongewis
Troff hy maer niet daer ick op giss 27 feb. 1662.

329

Claudian
Prima recensitis evolvite secula fastis

Twehondert duysent man te voet,
Tweduysent schepen slecht en goet,
Vyffhondert minder in galeijen,
In twederhande slach verscheijen,
Tweduisent wagens van gewelt
Met Scithen daer om heen gestelt
En olyphanten driemael hondert
Tot haren oorlog affgesondert,
Met veertich duysent ruytery
En eens so veel geweir daer by,
En tachtich half vergulde schepen
Met sestijn'hondert tonne gouts
Des jaers; daer in so lach van outs
De macht van Romen in begrepen
Manscrip. pag 96.

Ægyptenlandt dat had weleer
Zijn achtijnduysent steden;
By Ptolomæo Lagi weer
Drie vyven daer beneden.
Doet nu heel Asien daer by
Noch sijn der duysent qualick dry

Twentse Taalbank

330

Roma
Twehondert vier en veertich jaer
Eerst Romen onder princen waer,
En haer gebiedt was doen ter tijt,
Niet meer als vijftijn mylen wijt;

Den vygenboom daer Remus lach
Met Romulus, men eersten onder t'
Gebiedt van Nero dorren sach,
Nae veertich jaer en acht mael hondert 92.6

Tijn hondert paerden om te vechten,
Met sessenveertich duysent knechten
Quirinus naer, en naer t' gebiedt
Van dartich jaer en seven liet. P. 93.

Het Roomsche Rijck is nae Trajaen
Van zynen top weer affgegaen.

Reger Romani
Ro,numa,Tull,an,tar, post servius, inde superbus.

Den eersten krijg dien Roma met
Carthago kreeg, wierd voort gesett 331
Met hondert sestich schepen, daer
Twe maenden voor noch boss aff waer.

Iulius Antonia Quintilis lege vocatur

Int vierde jaer lach Pyrrhus all;
In tijn, en seven Hannibal
Maer Mithridates hield daer naer
Den krijg wel volle veertich jaer.

Doen Sylla Archelaum sloeg,
Met honderttwintich duysent man,
Tijn duysent hy daer aff verjoeg,
De reste bleef daer in de pan,
En hem stondt dese slach niet dier
Hy miste niet als tijn en vier

De leste Triumpheerder
Was Probus, en gien veerder.

332

Annus 1446

Het jaer van een, vier, ses, en vier
Beklaegt Europa boven allen
Doen Lodowyck de elfde schier
Waer van zijn princen overvallen

En Eduwart de darde sloeg
Doen Koninck Hendrick by de Britten:
De Tartas mede doen verjoeg
Den Zadamacum mae de Litten.

De Keijser Frederick bestreên

In Wienen van zijn onderdanen;
Dat oock den Turck doen heeft geleên
Van Scander, Hartoch der Albanen:

De Swede leedt veel tyranny
Van Christierno vorst der Denen,
Daer quam de Sclaven oorlog by;
En Sparthacus oock op de benen.

Maer Vranckrijck boog voor Lodowijck
En Zadamacus toeg' aen t' herschen;
En Sfortia Melaen; gelijck
Usum' Cassanus by de Perssen:

Bononien Bentivolus, 333
Balco nam de Perusynen;
Pandulfus Henam; en aldus
Valorius de Florentinen.

Nooit heeft Europa so gebeeft
Als in het jaer voor heen beschreven;
Had doen Diogenes geleeft
Zijn vatt en waer niet heel gebleven, pag 105

Capetus om het Rijck te neygen
Gaff ydereen de landen eygen
Daer in hy was als voogt gestelt
En kreeg de Croon so sonder gelt.

Dus heeft oock Saxen voor de zyne
Gekregen Hendrick, van dien naem
Den eersten, en van altesaem,
In t' jaer elfhondert dry, en tyne.

Reinald de twede van Nassouw
(Die trouwde voor zijn twede vrouw
Eleonoram Edulbarts
Des darden dochter) die voll harts
En grote daden wierdt genandt 334
Den eersten vorst in Gellerlandt
In t' jaer van daertijn hondert vijff
En sessendartich; en zijn wijff
Twe kloosters bouwde groot, en ryck
Tot Deventer, en Harderwijck

Die schilder als Appeles was,
En gieten als Lysippus kon,
En fluyten als Ismenias,
Gien groter ooit bescheen de son.

Twentse Taalbank

Periodus quingentorum annorum

Vyffhondert jaren Israel
Was uyt Ægyptenlandt gescheiden.
Als Salomon door Godts bevel
Den eersten Tempel liet bereiden.

Vijffhondert jaren van gelijck
Heeft dese Kercke, met de twede, 335
De vorsten, en het Koninckrijck
Gestaen, en vielen beyd' daer mede.

De Croon van Asia was by
D'Assyriers vijfhondert jaren:
Vijffhondert jaren Monarchy
Tot Romen naer Augusto waren.

Vijffhondert jaren was het Rijck
Der koningen oock in Athenen:
De Laconysche Republijck
Is met vijffhondert oock verdwenen.

Doen Ysraël Ægypten liet,
Droeg eersten over haer t' gebiedt
Van Levi Moses, en daer nae
Uyt Ephraim Jehosua.

En als het op de Rechters quam
Van vijftijn sijn der uyt de stam
Van Juda twe geweest alleen.
Daer ging dryhondert jaer met heen.

En daer op tratt den Koning in 336
Den eersten Saul, uyt Banjamin,
Daer nae so bleef der Juda by
Vierhondert seventich en dry

Doen wierde Godt haer zonden moe
En liet se gaen nae Babel toe:
En alsse quamen weer dan daer
Nae twemael vijffendartich jaer
Doen was haer Koninckrijck te niet
En wierd een vorstelijck gebiedt'.

En off met Zerubbabel dan
De stam van Juda weer began
Wat op te luycken, doch en waer
Gien koninckrijck noch onder haer

Nae desen vijftich jaer, en dry
Quam Alexanders heerschappy,
En ondertussen was t' gebiedt
By Levi, en by Juda niet,
Assamæi ex tribu Levi Rivet pag 853. 3. En dat is door d'Assamoneen
Noch eindelick gestiert daer heen
Dat weer een Konyncklycke macht.
In Israël is ingebracht 337
En dese bleef in vollen standt
Tot dat Pompeius quam in t' landt
En liet van dese Crone weer

Twentse Taalbank

Een schijn alleen off weinich meer;
Dat duyrde tot Herodis tijt
Die maeckten haer de reste quijt
En nam de Croon voor goede buyt
pag 872. En roeyden t' altesamen uyt

Van wat geslachte waren dan
Die doen Herodes overwan
En nam haer leven, en gebiedt ?
Van Levi, en van Juda niet
Daer was de leste heerschappi
So meinich hondert jaren by,
En ondertussen so veel jaer,
Den schepter all van Juda waer.
Wie kan nu met den vall van dien
Den sone Godts geboren sien ?
Tot desen knoop is goeden raet,
De maer de woorden wel verstaet,
Als was den schepter dan niet meer
By Juda, zijn wetgever weer
Die was noch daer, en in gebiedt 338
Van raet en daedt, en hoger niet,
En evenwel so bleef het doch
Het Koninckrijck der joden noch,
En dese naem die bleef daer by
Ten einden van haer heerschappy;
En doen lach eerst den schepter neer
Als Juda kreeg een vreemden heer,
En Godt daer lang was affgewaegt,
Wierd doen geboren van een maegt.

Herodes genere Arabs
quamvis judæum simularet
studiosissime Dan. cap 2
annot in vers 44.

Als Israël nu duysent jaer
Vijffhondert twe en tachtich waer
Gescheiden uyt Ægypten landt
Doen is Jerusalem verbrandt
Hoe Christi lyden ongeveer
De veertich jaren min off meer
En so nae zijn geboorte mee
Car. 217. Het jaer van seventich en twe

339
Carthago leit nu in de grondt,
En was ses duitse mylen rondt,
Voor seven hondert jaer gebouwt,
En hondert meer als Romen out. idem 169.

Byzantium, nae dat het waer
Van Constantino duysent jaer
En hondert tijn en acht herstelt,
Kreeg Mahomet dat met gewelt: 269

Telt van Augusto voort
Tot Keyser Constantijn,
Die niet en sijn vermoort
Door yser, off fenijn,
En syn niet meer als tijn. Lips in mon et exemp. pag 179.

De priester van Ægypte tekent
Des werrelts jaer getal also,
Tot aen Sethonem toe gerekent
Tijn, drie, en vire met een 0
Begonnen van haer eerste croning
Tot desen sott, die beyde waer
<Vulcani> priester en een Koning
Tijnduysent, en noch so veel jaer <isai> 19.11
En seven hondert jaren heeft
Voor Christi dagen die geleeft. Helv. p 15

Dat Esau Jacob dienen most
Den ousten aen den jongen
Sulx is by David eerst begost
Die Edom heeft gedwongen

Dat heeft geduirt tot Joram toe
Om hondert vijftich jaren,
Als doen was Edom dienen moe
En ging sich vry verklaren:

En dat is door de Maccabeen
Hem eerst weer affgenomen,
Tot dat weer uyt de Jdumeen
Herodes is gekomen;

Die heeft den stam van Jacob voort
Vernielt tot aen de blader,
Den hogen preister mee vermoort
Zijn vrouwen moeders vader.

En dus was noch de heerschappy
Doen Christus is verschenen
By Esau weer, en is daer by
Geeindigt, en verdwenen.

Nae David is het Rijck gebleven
Vierhondert sestich jaer en seven.
Daer naer se ist uyt Davids stam,
Als Juda weer van Babel quam,
Geheerschet, en daer by gebleven
Driehondert dry en tijn mael seven.
Dat is tot aen de Maccabeen
Die gingen doen daer mee weer heen.

De negende van Ruben aff,
Om Israëls verdiende straff
Beera eerst met zijn geslacht
Wierd door Pyleser wech gebracht . 2 Reg 16.9. ichron 6.

Twehondert vier en veertich jaer
Na dat Jeroboam begost
Doen sijn de tijn geslachten daer
Van daen gevoert, en nooit verlost.
Dat Jehu Acbabs stam vernieldt'
En all wat daer aen hing ontzield',
En all de 'Baals priesters sloot,
In eene kerck, en sloeg se doodt,
Dit enig goet deedt hy alleen
Van twintich Koningen maer een

Twentse Taalbank

Daer van men leest in Is[r]aël,
Om dat het waer nae Godts bevell:
Maer wat hy meer bedreef daer naer
Dat was gelijck als alle gaer. 2 Reg 13.

Van Josua tot Eli waren
Driehondert vijffen twintich jaren

Jerusalem wierd omgekeert
Als Jeconias was verheert
En ellef jaren in de statt
Van Babilon geseten hadt,
En binnen twe jaer weer daer aen
Most Moab oock en Ammon gaen,
Verwonnen van dien eygen vorst
Die Tyrum doen bespringen dorst
En lach daer dartijn jaren voor
Eer hy die wan, en sy verloor; 393
Als doen quam Godt met dese bend'
En heeft Ægypten omgewendt,
En heelen dall te niet gedaen
Daer Israël placht op te staen;
En dese winst, en desen vall
Was door Nebucatnezar all. Jezah. 30.1

Schotia

Vijff Koningen en hondert heeft
In duysent sevenhondert jaren,
Off daer omtrent, de Schott beleeft
Daer van der vijftich sijn gevaren
Ten hemel, off het ander patt,
Die deerlyck raeckten van haer leven,
Off in den slach, off buyten dat
Vermoort, verwurrigt, off vergeven,
Tot dat het lang door sich verkracht
Het huys van Stuwaerdt heeft verkosen,
Een uytheems, en een Deens geslacht,
Om eens van onheil te verposen car 677.

Francia 344

Den eersten stam van t' France Rijck,
Dat Merovæus eerst bestierde,
Geeindigt is in Childeryck
Die door Pipinum monick wierde.

De twede stam vergaen is met
Louys den vijffden, en den lesten,
En dus so nam het doen Capet
En maeckte sich dat Rijck ten besten:

Maer om van Duytslandt gien gevaer
Te lyden, liet hy aen Othone
Den derden, over wat hy daer
Voor recht had aen de Duytse Crone,

Twentse Taalbank

En gaff Othoni Carels soon
Doen Lotharingen oock met eene,
Tot affstandt van de France Croon,
Als van het Duytse Rijck te lene. car <518>

En dese Carel broder van
Lothario, quam Vranckrijck erven
Daer in Capet hem overwan
En deed hem beyde gaer so derven.

Van Otho sijn als doen verklaert
De seven die den Keyser kiesen
En dat alleen van Duytsen aert
Dies most de vreemde dat verliesen;

Dit wert gelooft, omdat voorheen
Van sulcken keur niet eens gemelt is, moritur Otto
Maer dit is vast dat doen alleen 1001
Aen Duytsen dese wael gestelt is car 54.526.

En als het viel wat ooit begon
So viel Capet oock met de reste
En liet den scepter aen Bourbon
Den vierden stam, en oock de leste

7 Electores

De Keyser wert van vier, en dry
Gekoren, dat hy Keiser sy,
En dese houden noch de macht
Wanneer de Keiser niet betracht
Zijn ampt, en hem met tyranny
Besmet, off schuldt, off kettery
De Croon hem weer te nemen aff
Die hem de macht van seven gaff.

Amsterdam

In t' jaer van dartijn hondert
Wierdt Amsterdam geplondert.
Eerst twintich jae[r]en out,
Maer weder opgebouwt,
En tot een statt eerst wierde
Door Guilliam de vierde
En dat op veertich jaer
En twemael een daer naer.

Beherschers van Nederlandt.
naer duc d'Alba.

Op Alba volgde Ludowijck:
Daer nae Don Jan van Oostenrijck:
Naer dien quam Parma; en daer naer
Ernestur Graef van Fontes waer

Twentse Taalbank

En Albert liet het altemael
Den Toletaenschen Cardinael 347

Als Romen eersten is gebouwt
Was Koninck Achab niet seer out 66.

Twehondert jaer, en veertich vier
Had Romen Koincklijck bestier,
En doen haer seste Koninck quam,
Oock Perssen haer beginssel nam.

Drie M. drie C. vijff X, en V.
Als Adam waer geschapen nu
Doen stondt Jerusalem in vlam
En Juda binnen Babel quam.

Hollandiæ comites exteri

Occupat Hannonius Batavos post tata Batavi;
Guilhelmiq: soror transtulit ad Bavaros;
Burgundo dedit hinc regnum hoc Jacoba Philippo;
Quod tulit Austriaco dinde Maria viro.
Hollandi Comites sex et triginta fuere: 348
Undenos habuit Geldria Nassovios;
Binos Juliacos, Egmundos tres, et ad unum
Clivensem Austriacos deniq: junge duos;
Præfecti septem quos præcepere: Ducemq:
Reinaldum imperii tu Ludovici creas Mesch

Episcopi Ultrajectini

Sexaginta habuis viltaburgensis, et unum
- Infula pontifices inter quos quinq: peremptes.
<Hade Barlad>

Roma fatum

Driehondert vijff en sestich jaer
Was Romen out, doen hebben haer
De woeste Galli overmant
Geplondert, en geset in brandt:
En twintich jaer voor dese vlam
Lysander oock Athenen nam.

Alexandri posteritas

Het grousaem harte van Cassander
Vermoort de moeder, dochter, en
De vrouwen beid van Alexander
En hem de luysen korts naer hen:

Daer nae zyn soon zijn eigen moeder

Twentse Taalbank

Cassanders vrouw; en die weer voort
Gedoodt wierdt door zijn eygen broeder,
Dien weer Demetrius vermoort.

Augusti Rijck was twintich negen,
Den nieuwen Tempel seven jaer
Als Godes soon tot ons genegen
Verscheen op aerden openbaer.

Off Cæsar Duytslant wel besochte
So quam hy nooit doch hand aen handt,
Die hy in Vranckrijck maer bevochte
Heeft hier Augustus aengerandt.

Herodes Antipas vernielde 350
Sint Jan, en als hy balling waer
So quam Agrippa, en ontzielde
Sint Jacob oock, en sturf daer naer

Het vijffde jaer van Godes sone
Herodes sturf, en acht daer aen
Most Archelaus van zijn Crone
In Ballin[g]schap nae Vran[ck]ryck gaen.

Tiberius sach onverlegen
Den inval in zijn Rijcken aen,
In wiens gebiedt op ses en negen
Is Godes soon ter doodt gegaen.

Roma declinans

Het Rijck is by Neronis tyden
Seer affgescheurt, en aengevatt
Dies most den Raet doen leren lyden
Dat haer soldaet den Keyser satt'
Der Bisschoppen haer leer en leven 351
Eerst Constantinus vrydom gaff
Dier drie en dartich (meest gebleven)
Men telde van sint Pieter aff.

De Duytsen uyt de France crone
Gejaegt sijn, en by nae verdaen
By Straetsburg, door de broders sone
Van Constantino Juliaen
En dese Keyser nu verkoren
Hield all zyn vijanden in toom
Maer was so drae niet weer verloren
Off alles ging weer tegen stroom.

Der Gotten stoel door Stilicone
In Vranckrijck eersten is begost;
Hy socht den schepter voor zijn sone
Maer dat heeft hem den hals gekost. Car. 307.

Carthaginem brack Scipio
Corinthus viel door Memmio
Op viertijnhondert tachtich drie 354

Twentse Taalbank

Was Nicolaes de Saxo, die
In twintich jaren niet en att
Wat vasteldagen waren datt !
Een Heremijt, gelijck hy was,
Dien quam dat vasten wel te pass
Maer dat hy mee zijn drincken liet
Dat paste weer den Switzer niet.
Op viertijnhondert tachtich vijff
Verloor zijn wijsheit en zijn lijff
Georgius van Trapezond.
En quam tot Romen in de grondt.

Juvenal. 355
Ventidius quid enim; quid Tullius, anne aliud quam
Sidus et occulti miranda potentia fati ?

De grootste mannen van het landt
Van wetenschap, en kloeck verstandt
Sijn meest gesturven in elendt
En onbeloont, en niet erkent
Die mee gesturven is all dus
Was Hermolaus Barbarus
Verjaegt van zijn Venetiaen
Te landen uyt, en so vergaên
In armoet, en in harten leedt,
Dies nimant noch zijn graff en weet.
En dus oock Tripho Dalmata
Dien was zijn goudt zijn eigen schae,
Dat naeiden hy in zynen rock
En droeg het waer hy ging off trock,
En nymant lang zyn ooren gaff
Dies weeck hy van de menschen aff,
Tot dat zijn gelt hem wierd ontleit
Doen sturf hy, van mismoedicheit.
Priulus was mee seer geleert
En des hemels loop verkeert
Hy sy voor heen veel dingen waer 356
Aen Leo die de tijnde waer,
Wat wesen sou, en most geschien
Maer kon niet van hem selven sien.
Tot dat hy viel in raserny
En socht zijn leven aen een sy
Te brengen, niet op een manier
In watereerst en doen in vier
En als dit all niet lucken wouw
So spronck hy uyt een hooch gebouw
Om daer den neck te breken mee,
Doch viel alleen den rug' aen twe,
En om voort heel der aff te sijn
So wouw hy gien verbinden lijn,
En als hy dat zyn vrienden noch
Te wille deed', hoe ging het doch ?
Hy koos den honger voor zijn broodt
En vaste sich so selven doodt.
En Zerbus groot van naem en daedt,
Van Scander hem bewegen laet
Die by zijn quael hem garen sach
Daer aen hy in Turkien lach,
Dies quam hy daer, en gaff dien heer
Volkomen zijn gesontheit weer,

Dit deed hy haest, en kreeg met een 357
Een milden toon, en ging weer heen.
Maer desen Turck door vuyle min'
Weer voort besmett, viel voort weer in
En zijn gesontheit vers herstelt
Quam voort den doot in haer gewelt.
De soon door desen vall verbaest
Die schelt, en tijrt, die roept, en raest
En volgt den goeden Zerbum voort
Om sich te wreken van de moort
Dus op den wech dien goeden heldt
Geraden is in zijn gewelt
En als een moorder aen geklaegt
Is met een zage door gesaegt,
En tot een meerder tyranny,
Zyn soontien eerst, en daer op hy.
Georgius van Trapezond,
Die zijns gelijcken qualick vond
In wetenschap by zynen tijt,
Vergat sich eindelick so wijt
En socht Platonis loff, en leer
Te vagen uyt, en treden neer, -
Dat eindelick niet lyden kon
De Cardinael Bessarion,
Die schreeff daer tegen met gewelt
En heeft den man so seer ontstelt, 358
De meer geleerden tegens hem
Sach komen met gemene stem,
Dat zijn geleertheit heel verdween
En sturf all dus mismoedich heen.
Oock Cocles geestich van verstant
En sach gien voorboo, off gien handt,
Hy sey daer uyt wat vreugt en rouw
Dat ydereen geschieden sou'.
Maer die so wel een ander sach
Had by hem selven gienen dach.
Hoewel hy sach het oock genoech,
En dies zijn hooft gewapendt droeg
Geharnast onder zynen hoedt,
En noch so deed' het hem gien goedt
De byle die daer ging door heen
Heeft hem het hooft geklooft vaneen
De moordenaer die dit bedreef
Hier by in zyn verdeding' bleef,
Om dat hem Cocles had voorseit,
Een vuyle moort staet u bereidt,
Die sult gy doen; en nae zijn stem
So had hy dat volbrocht aen hem:
Hoewel het was noch elders vast
Van hoger handt hem oock belast 359
Dien hy had mee voor heen geseit
Den ban die waer hem opgeleit
En dan te blyven in den slach
Gelijck het oock daer nae geschach.
Wat Nicolaus Francus waer
Dat doen noch zijn gedichten daer,
In Vranckrijck is hy groot geweest
En by Francois den Koning meest,
Zijn spitse pen ging wat te groff
Allene voor den Paus zijn hoff,
En mits hy veel gebreken sach
Die daer geschieden dach op dach
Soo schreef hy dies een scherp gedicht

Dat brocht Pasquinus in het licht
Het woord is nu geworden vlees,
Dat was de paeus als hy beweer:
Clemens de sevende seer quaet
By nacht den Francum vangen laet
En hangen aan het selve beelt
Dat zijn gedicht had uytgedeelt.
Daer desen laster by gesett
Hy is voor ons gekruitziget.
Hier dient nu by <seep> wonder wel 360
Het leven van Machiavel,
Nooit ongeleerde so geleert
Nooit gien geluck oock so gekeert.
Hy wierd beschuldigt met verraet,
Gereckt gepynicht boven maet,
En bleef noch all sie selve man
Dien gien gewelt doch overwan;
Daer nae versett van eeren goet
Verging schier in zijn tegenspoet:
Ten lesten om een vasten raet
Te doen voor alle pijn, en quaet
In druck, en onverwachte noot,
Maer zynen raet brocht hem den doot.
Doch die geleerde luy begeert
Gien man ter werrelt so geleert
Quam in Latijn en Griex te pas,
Als Theodorus Gaza was,
en evenwel wat hielp hem dat
Daer zyn geluck hem so vergat !
Hy sach gien rust noch arbeit aen
En liet een deftich boeck uytgaen
Uyt Aristotele vertaelt
En weinich danck daer aen behaelt,
By Xisto die de vierde was
En dat veel licht niet eens en lass, 361
Dien hy dit boeck vereeren ginck,
En kreeg wat meer als niet een dinck,
Een vyftich gulden, meer noch min,
Die Wirp hy voort ten Tibur in
Daer lacht het gelt, all had hy dat
Wel garen naemaels weer gehatt,
Dat was te laet, hy was het quijt
En arm, en doot in korten tijt.
In plaets van Aristoteles
Ontfing Cathrijn de Medices
Van Jan Baptist Marino meê
Een' boecksken dat hem beter dee',
Sy ley tot danckbaerheit hem weer
Daer hondert duisent gulden neer,
So veel was haer Adonis waert
All waert' een boeck van slechter aert;
Rijck was de man, maer niet seer lang,
Zijn gelt dat ging een quaden gang
En eer hy op zijn hoede was
Gestolen was hem all den bras.
Doen was hy weer gelyck voor heen
En niet bedroeft, en arm alleen,
Maer sieck, en pynelick daer by
En sturf dus tot Neapoli
Nu weet ick niet off een van all 362
By Thomas Campanella sall
Met recht gerekent sijn, en niet
In minder schult, en meer verdriet,

Hy wierd beschuldigt met verraet
En sonder tuygen, en genaed'
Getrocken op de pynebanck
Wel twemael vijftijn uyren lanck
En so mishandelt, en gereckt
Dat all zijn bloet is uytgeleckt
Door dien der niet een ader bleef,
Die niet en borst, en bloet uijt dreef,
Nochtans en gaff hy niet een woort
Dat sulcken man niet toebehoort
Daer hy doch in so snoden gatt
Heel vijff en twintich jaren satt,
Doen brack hy uyt, en nam de wijck
En haven in het Fransse Rijck.
Daer hy zijn loop voleindigt heeft
En aengesien, en wel geleeft.
Cardanui heeft oock wel besocht
Het quaet dat ymant dragen mocht
Van meer verdriet, en meer verstant
Men nymant in Milanen vandt.
Doen hy zijn goet verloren had'
En noch zijn schole boven dat, 363
Daer door verarmt, versmacht, bespott
Versocht hy noch gien broot om Godt,
Dus dreef hy hier, dus dreef hy daer
En overall was zijn gevaer.
Het water schier hem daer verslond',
Hier beet hem weer een dullen hondt,
En daer een huys dat sich begaff,
Nam schier den bloet zijn leven aff,
Ten laetsten liep hy groot gevaer
Door twist die niet de zyne waer
Daer was zijn leven schier gespilt,
All had den dader niet gewilt.
Dus quam hy over all te pass
En nergens daer het beter was;
Daer hy noch ummer ongesondt
Die doch de kruyden all verstondt;
Dit ongeluck en bleef noch niet,
By hem alleen, maer zijn verdriet
Dat van zijn eygen saet hem quam
Was oly noch in dese vlam,
Zijn eene soon zijn vrouw vergaff
En most dies van de werrelt aff;
Den tweden weer heeft so geleeft
Dat hy hem heel verwurpen heeft,
En nae dit jamer, en verdriet
Was oock zijn einde beter niet
Zijn doodt dien hy had voor geseit 364
Heeft hy door vasten hem bereidt
En sturf den dach van hem benaemt
Op dat zijn konst bleef onbeschaemt,
Off dit noch hoort aen zijn eland'
Dat wert geseit, en niet eerkent
So doen ick oock: Maer dit is waer
Wat Molinæur voor gevaer
In t' Fransse Rijck all heeft geleen
Dat hy den Paeus, gelijck het scheen
Had aengetast, off wat geraeckt
Dat wierden hem te suyr gemaeckt.
Dies most dien goeden Carel voort
Zyn school die wierp hem over boort
Hy vlood nae Duytslandt daer hy quam

zeer willekom, en aengenam
Dat ydereen verlegen satt
Die Molincum niet en had'.
Maer dit en duirde nier seer lang
Zyn lott ging weer den ouwen gang
Doen hy van Godes woort began
Voort was dien heldt een olick man
Sy waren hem, en hy se moe
En ging so weer nae Vran[ck]rijck toe
Geroepen door des Konincks last
Daer hy eerst deerlyck raeckte vast 365
Gehaet, beschuldigt, en gevatt
Gewurpen in een droevig gatt
En is door jamer en verdriedt
Ten lesten daer gegaen te niet.
Dus valt men hier, dus valt men daer
Der vromen lott is meest te swaer
All was dit nu van een alleen
So namt' oock vaeck veel teffens heen
Siet in Parijs die snode moordt
Wat heeft het stael, wat heeft de koordt',
Wat heeft het stille water hier
Wel veel verslonden, en het vier!
Den goeden Kamus so vernaemt
Die wel alleen de moort beschaemt;
Een man van adelijck geslacht,
Doch by de boeren opgebracht,
Maer van geleertheit, en verstant
Een wonder van zyn vaderlant
Dat Carpentario verdroot
En sloeg hem door zijn jongens doot.
Met macht van wonden door zyn huyt,
En so gestort ten venster uyt
En nae zijn doot noch eens gedoodt,
Zijn ingewant dat uyt hem schoot
Gesleept, geslingert over straet, 366
En dat den beul noch boven gaet,
<Gevonden> op zijn dode lijff
In spott, en hoon, en tytverdrijff,
Dat wel den doot sou brengen aen,
All waerder dat maer half gedaen.
Dus hielp hy mee op sulcken wijs
Het bloet vergieten in Parijs.
Die doot, en daet was alte wreet
Dies keer ick naer een minder leedt.
Postellus een geleerde geck,
En eygen schult van zijn gebreck,
In vreemde talen wel versocht,
En in een leer die niet en docht.
Een leer daer door den vrouwen ziel
In jamer en elende viel,
Om dat voor haer de zalicheit
Noch niet ten vollen waer bereidt,
Maer om zijn naem te maken groot
So veinsden hy zijn eygen doot,
En hemelvaert seer wonder baer
En hoe hy was herschapen daer,
Zijn ouwe leden weer veraert
En wees dat aen met zynen baert
Die grys met hem was heen gegaen
En nu weer bruyn van jonges aen, 367
Dit wierdt gelooft van t' slechte graeuw
En scheen daer by te wonder gaeuw,

Twentse Taalbank

Maer die wat beter waer gehart
Die sach het wit haest door het swart
Die sach wel watter was verkeert,
Dat was den baert die was gesmeert,
En dus verklaegt, so most hy voort
En vluchten nae den Duytsen oort,
Daer was hy vroet, en hield hem still,
En wederriep zijn ouwe grill;
Om wederom zijn vaderlandt
Te krygen, en verloren standt;
Dat is geschiet, hy wierd herstelt,
Daer nae weer met de kop gequelt
So most de narr ter klooster in
Daer hy oock sturf, een weinich min
Als hondert jaer, door hem verdroot
Zijn swygen meer als ene doot.
Dit loon was doen op hem gepast
Maer wonder over wonder was t'
So sachten oordeel sonder vier,
De brandt was naemaels niet so dier,
Dat wierde wel met zijn gevaer
Henricus Stephanus gewaer.
Een man die waerdig eewig leef, 368
En wat was doch dat hy bedreef ?
Hy sprack Herodotum so voor
Dat hy schier dies den hals verloor,
De geestlijckheit daer in geraeckt,
Daer was zyn vier all van gemaeckt,
Maer hy ging deur, en uyt de klem
Dies leet zijn beelteniss voor hem
Veroordeelt, en door henckers handt
Gerecht, en openbaer verbrandt,
Terwijl so sat hy vast en vroor
In diepe sneeuw; dat was der voor
Dat hy der Papen vier ontsach,
Dies hy daer nae te seggen plach
Hy wierde nooit meer koude wijs
Als doen by branden in Parijs.
Dus ging hy voort doen swerven
Door Duitslandt op, en weer beneen,
En sonder troost, en sonder gelt
En dat benam dien vromen helt
Zijn wijsheit, en all wat hy kon',
En dreef hem weder nae Lion,
Daer hy het gasthuy[s] noch verwurf
En slecht, en deerlick daer in sturf
Dat heet geleerde wijsheit duyck
En laet de Kap by haren buyck 369
De pausen by haer vagevier
Off swijgt het daer, en segt het hier
Doch leden die noch sonder beul
Haer straff was armoet sonder heul
Sy sturven heen niet door gewelt
Als Jan van Oldenbarnevelt.
Dien zijn geluck oock so verheef
Dat hem de last te gronde dreef.
En liet hem sincken daer so diep
Dat nymant hoorde wat hy riep.
Wat quam hem doen zyn deugt te baet !
Sy was hem goet, en deed' hem quaet,
En niet als vijandt wat hy vandt'
Zijn raet, zijn daet, zijn vaderlandt
Dat dies oock so gemoedt aensach

Haer eygen schand, en zynen slach;
En wat was hier de schuldt alleen ?
Der vromen lott dat was het een
Die waerdig leeft, en dit ontschiet
Dien acht men oock so zalich niet,
Doch hier van niet te veel gestemt
Den haet mocht noch niet zijn gedempt.
Daer door wel meer noch sijn gevelt.
Het sy door schult, off door gewelt
Dat laet ick staen, Dit stell ick vast
De meeste deugt, de grootste last.
Dien groten Huigo mee, de Groot
Daer in de wysheit all besloot
Wat ymandt ooit off las, off wist
Dien heeft dit lott oock niet gemist,
Geworpen eerst uyt zynen trein
En heen gesett op Loevestein,
Hoe quam hy doch daer weer van daen ?
Dat heeft een edel wyff gedaen,
En in een kist besloten dicht,
Droeg sy daer aff dat grote licht,
In hem alleen de werrelt heel
Noch viel de vracht haer niet te veel:
Doen was hy los, maer niet bevrydt,
Waer is de deugt doch sonder nijdt ?
Hy vondt, ter werrelt waer hy quam
Niet anders als hy met hem nam:
In t' Fransse hoff, in t' Duytse Rijck
Hy was hem overall gelijck
Niet vaster vandt hy hier noch daer
Als dat hy ongeluckich waer:
All quam hy dan wel weer eens in
Zijn vaderlandt, so gaff de minn'
Die met hem eerst was uytgeseit
Doch weinich tijts, en gien geleid',
En vraegt gy waerom weer verjaegt ?
Dat recht geseit waer veel gewaegt
Hy sach wel dat zijn vaderlandt
Zijn stiefmoer was om zijn verstandt.
Dat doch door hem noch leven sall
Als hy vergaen is heel end all.
Niet beter, off niet all so swaer
Viel u geluck in zijn gevaer
Myn hooch, en wel vermaerde vriendt
Off schoon u naem hier niet en diendt,
Ick swyge dien, op dat de nijdt
Niet segge wat gy by my syt
Van twintich jaer aff voor u doodt
Eer u t' geluck den rugge boodt,
Dat u so lang, en goedertier
Gedragen had' als ymandt hier,
En die u deugde wel bestaert
Die weet wel wat gy waerdig waert
Daer heeft het u door hoog gebracht
Niet door een blinde dommekracht:
Doch wat gy waert, en hebt verdient,
Eerkent u vijandt als een vriendt,
En wat ick swyge van u loff
Dat sprack het Frans', en Keysers Hoff
Dat spraeck de Pool, dat wist de Britt
En wat het Duitse Ryck besitt,
En evenwel wat hielp u dat
Gy most all mee der deugden patt:

370 371 372

Twentse Taalbank

Het Hoff altyt vol nijdt en haet
Den quaden goet, den goeden quaet
Naer ingeboren aert, en wett
Dat heeft u oock den voet gesett,
En niet alleen haer gonst ontseit,
Maer oock u toon van dienstbaerheit,
En tegens handt, en tegen was
Het geen by u verdient all was
En wierd dies voort daer op bestreen
Van hoger handt, en meer' als een,
Dat was een Ceurvorst, en een vorst
Daer gy u tegen weiren dorst
Wel volle twintich jaer, en meer
Doen was den Ridder Ridder weer,
Nochtans den strijdt hield haren streeck,
All stondt het hart, de macht besweeck
Als u besprong dien Haechsen wolf
En docht u in zijn klaeuw, en sch'olf
Te slaen, nae zijn vervloeckte dorst
Tot dat hy van verslinden borst,
Daer lach u vijandt, hem te vroeg, 373
U wel te pass, maer laet genoech,
Hy gaff u alte swaren krack
Eer hem de doodt den hals te brack
Nu grijpt hy noch met doder handt
So naer u gelts, als naer u landt,
En waer hy niet so voor gegaen,
Gy had niet kunnen blyven staen:
Wat baet off sich de deugt all weirt
Dien armoet en gewelt verheirt ?
Wat heeft de deugde doch voor eer
Daer enckel deugt is, en niet meer?
Nu heeft se noch u so verpleegt
Dat gy u eigen aerde kreegt,
Daer viel u rust, daer viel u uijr
En tussen beyden soet, en suyr
Dus ging u ziel naer uwen wens
En liet all daer den bloten mens
Gescheiden van u eygen bloedt,
In vreemtheit, en in eygen goet,
De felle winter hield u daer
Dus scheen u lott noch even swaer,
Dat nu de ziele bly veracht.
En in den hemel daerom lacht. 374
Dit is het loon van hooch verstandt
Meest in zijn eygen vaderlandt,
Wien dat gebeurt, en sonder schult
Die heeft genoech heeft bygedult.

Haegsche Kermis, Daer allarm is
1632

Lieve wijffien, Gouvernante
Aen de kante
Van de duynen by den Haeg
Daer de nieuwe soete golven
Om Ter Kolven
Leren spelen alle daeg:

Daer de santies door de stromen,
En de bomen
Werden van elckaer beschouwt;
Daer u eygen onderdanen
Aen u hanen
En u hennen sijn getrouwt:

Daer de legers van konynen
Ondermynen
All de wallen van u hoff,
Daer de duynen u bewaren
Voor de baren,
En de bomen u voor stoff:

Daer de beesties in de weiden
U bereiden
Boter, kase room, en saen:
Daer men nooit van kryg en melden,
Als vertelden,
Off het was waer van den haen.

Holla t 'is te ruym geschreven,
Doen ick even
Van u waer nae Leiden toe
En Moer Louwen nu bezyden,
Wat een lyden !
Wat een leven wasset doe !

Vijant, riep men, hier by dage
Voor den Hage,
Vijant, vijant schuttery,
Schevelingen wert beschoten,
En haer boten
Leggen dapper in de ly

Daer me ging de straten omme
Trom by tromme,
Van de ketel liep de kock,
En de gasten, en geladen
Van t' gebraden,
En de Kermis kreeg een lock.

Weyrt u, was het, burgerije
Voor u vrije
Lang bevochten vaderlandt.
Weirdt u weirdt u kermis gasten
En se tasten
Van de tafel, nae de want,

Nae de pijcken, en musquetten,
En de wetten
Waren van gien drincken meer,
Maer van vechten, en van tochten
En se brochten
Voort de gansche < -- >:

En haer < -- > over:
Op den rover
Dat hy teilden op het ratt
Die de Hagenaers sach knielen
Hoe se vielen
In de pinoken nae zijn gatt.

Sonder riemen, sonder haecken,
Sonder laecken,
Sonder schipper, off pyloot,
Elcken schutter was een boots man,
Elck een lootsman;
Elcken pincke was een vloot.

Licht het ancker, wendt den boeyer,
Riep den knoejer
Mannen, hier is weinich kans,
Beter dat wy ons verpacken,
off se smacken
In ons macht van dulle mans

Daer mee ging den vogel strijcken,
Sonder kijcken
Nae den buyt dien hy daer liet,
En hy suchten, en hy saech se, 378
Maer het Haegse
Pulver was hem alte hiet

Sulcken schieten, en gedonder
Is niet sonder
Schae van kruyt, en loot geschiet.
Maer wat menschen datter vielen
Hoe veel zielen
Datter vlogen, weet ick niet.

Daer is oock niet aen gelegen,
Acht, off negen
Haegse mannen min' of meer
Seit men sijnder wel gebleven,
Maer de seven
En de twe die quamen weer.

Meer en isser niet verloren,
Maer wy horen
Dat u hartien was onstelt
Lieve wijffien laet dat wesen,
Wilse vresen
Vreest wanneer het beter gelt

379

Horat
Sic visum Veneri: cui placet impares
Formas, atq: animos sub juga áènee
Sævo mittere cum joco.

Bruyloft van J.A. en D.V.G.

Wat wil men veel van rymen seggen
Hier valt wat anders uyt te leggen
Dat niet en rymt, en doch wel sluyt
De bruygom groot, en klein de bruyt:
Noch is den bruygom niet verlegen,
Zijn kleine brengt een groten zegen
En loeg het groot hem beter toe
So koos hy wel een Vriese koe.

Twentse Taalbank

Virg.
Non hæc sine numine divûm Eveniunt

Wat brocht de winst van Troja voort ?
Dat Ajax selven hem vermoort;
De bleude Paris heeft den groten
Achillem moorderwys doorstoten.
Ulysses door zijn raet seer vals
Brocht Palamedem om den hals
En Agamemnon door ontrouwe
Vermoort wierd van zijn eigen vrouwe
Ulyssis doot oock zijn loon
Door Circes en zijn eygen soon,
En Diomedes so verheven,
Is uyt zijn eigen Rijck gebleven
Zijn vrouw weer ander mannen socht
Als hy voor Troja lach en vocht,
Dies hy zijn eigen landen haten,
En ging Ætoliam verlaten.
En wees zijn volck in zee de kost
Dat die met roven soecken most.
Wat heeft den winner dan gewonnen?
Zijn ramp met zijn verwin begonnen:
En die gien hals daer in en schoot
Was niet als all zijn leven doot.

In Grieken landt daer was een wett
Door all haer steden vast gesett
Dat door het Recht most alle twist
En niet door wapen‘ sijn geslist.
Maer naer dat Xerxes seer vertzaegt
Was tijn mael seven jaer verjaegt,
Doen spronck, om t’ branden van een boss,
Den bandt van dese wetten loss.
Athenen voor Megara sloot
Haer haven, en haer t’ landt verboodt,
Dies als sy dat aen Sparta klaegt,
Versoeckt die dat men doch verdraegt,
En dat Athenen dit bevel
Sou laten varen: evenwel
All hield Pericles dat gering,
So vreesden hy nae dit beding,
So sou men Sparta stouter sien,
En naeder handt wat meer gebien,
En dus so ging, om dit bestaen,
Den oorloch tussen beiden aen,
Daer twintich jaer, en seven heeft
Heel Griecken landt wel affgebeeft,
Tot dat Lysander van de zee
Wierd voogt, en van Athenen mee;
Maer eer hy dit so verre brocht
Deedt Alcibiader een tocht,
Om voor Athenen overraff
Sicilien te lopen aff -
Maer daer geslagen, en verjaegt
Wert in Athenen aengeklaegt,
Dies hy daerom nae Sparta vliedt,
En deed Athenen groot verdriet.
Doch Sparta met misgonst beraên
Gaff last dies om hem doot te slaen,

Daerom gevloden weer van daer,
Treckt oock der Perssen hulp van haer,
En gaet naer Samos, by de macht
Daer van Athenen aengebracht,
Die naer Athenen weer sou gaen,
Om daer den twiedracht neer te slaen,
Die tussen hare burgery
Geresen was, en daer toe sy
Hem kosen voor een opper hooft,
Doch siende wel wat dat belooft,
Bestuyrt haer brandt, en hete moet
Belett den tocht, en spaert het bloedt,
Dies riepen hem in t' openbaer
Die van Athenen weder daer,
Doch eer hy quam, sloech hy den tocht
Daer Sparta mee te water vocht,
En ging met hondert schepen voort
En wierp haer macht heel overboordt: 383
Waer op hy weer nae Samos ging
En gelt te lichten daer aen ving,
Op dat zijn heir moch sijn voldaen;
En liet haer last om niet te slaen
So lang hy aen den Hellespont
Sou besig sijn, en daer int' rond'
Maer dit te heet, en alte graeg
Gaet slaen, en krygt de nederlaeg:
Daer was den heldt weer van zijn stuck
Gien onschuldt leet zijn ongeluck,
En wat zijn vijandt was voor heen,
Dat quam doen weder op de been',
En brochte so veel op de baen
Dat hy most weer voor balling gaen,
En daer mee viel Athenen neer
Ontbloot van raet, en tegenweer.
Waer in Lysander driemael tijn
Tyrannen liet als voogden sijn
Daer Critias den snootsten aff
Brocht Alcibiadem in t' graff
Dies hy zyn moordenaers hem sond'
Aen t' oever van den Hellespont.
En vrogt alleen dit snode feit, 384
Uyt vrese voor zijn dapperheit
Die daer te leven docht in rust
Op eigen grondt, en vrye kust:
Daer nae wierd Critias oock soo
Gehandelt, van Trasibulo,
Die daer mee maeckte weder vry
Athenen van haer slaverny,
Doch evenwel in haer ontsach
Nooit weer so groot gelyck het plach,
De wonden van so diepen snee
Die breken veel de krachten mee.
Dus was den eersten krijch geleit,
En voort de twede weer bereidt.
Phocæa wierde met de stadt
Van Locri twistich; en om dat
Men dese nam tot Theben aen
Als haer gebuyren voor te staen,
So neemt Phocæa weer haer keer
En soeckt by Sparta tegen weer;
Lysander die daer veel vermocht
En vraeck op die van Theben socht
Om dat men daer all binnen nam

Wat van Athenen vlieden quam
Ter tijt als alles voor hem vloodt'
Die hy te bergen haer verboodt' 385
En om dat daer aen was misdaen
So seit hy haer den oorloch aen;
Die van Athenen riepen lang
Dat hier het Recht sou gaen zijn gang,
Daer waer het beter mee geslecht
Als door het bloedt, en heet gevecht.
Doch doen het all vergeven waer
So voegen zy by Theben haer
Dit brocht Trasibulus te weeg
Die eerst Athenen weder kreeg,
Doen Conon oock de macht ter zee
Van Sparta ging benemen mee.
Die twintich jaer en negen had'
Geheerschet over dese stadt.
Nae dat se van Lysander waer
Genomen in, en buyten haer;
Om sulcke slechte reden dan
Den Griecksen oorloch weer began
    En stack sich aen in sulcken vier
Dat Lacedæmon viel te dier,
    En daer Lysander hooch gemoedt,
" En die men eerst daer viel te voet.
" En eer gelijck de Goden boodt.
In overwonnen bleef, en doodt.
    Dies most Agesilaus weer 386
Te rug, uyt zijn begonnen eer
In Asia, behalve dat
Van Perssen, daer hy kans op had'.
Dit was voor hem een grote slach,
En niet te min, dewijl hy sach
Den noot van Lacedæmon aen
Daer alles sou te niete gaen,
So liet hy Perssen weer in rust
En keerde nae zijn eigen kust.
En daer mee ging het weer te niet
Wat hy in Perssen over liet.
    Nooit ongeluck allene quam,
Terwijl hy nu de reyse nam
Nae Sparta, wert hem op de tocht
Noch dese droeve maer gebrocht
Hoe Conon door de Persse macht
Had aen Athenen weer gebracht
De heerschappye van de zee
En kreeg daer door zijn vrydom mee,
Dit vrocht hy wederom voor haer
Daer van hy eerst gebannen waer,
En bouwden daer Athenen weer
Haer muyren, die noch lagen neer, 387
Dit werck heeft Sparta seer mishaegt,
En aen den Persiaen verklaegt,
Die daer op Conon heeft verstaen,
En wech gevoert, en doen vergaen.
Trasybulus was oock all voort
En in zyn eygen tent vermoort,
Dus wel Athenen weer ontloock,
Maer miste sulcke mannen oock:
Doch Sparta, mits het veel verloor,
So sloech het by de Perssen voor,
Den Koninck sou door zijn gebiedt
Den Griexen oorloch doen te niet,

En die daer niet waer toe gestelt
Die sou hy dwingen met gewelt,
En dit gebott is voortgegaen,
En ydereen die nam het aen,
Maer onder schijn van dese vree'
Socht Sparta weer zyn voordel mee,
En nam het slott van Theben in
En huysde daer nae zynen sin
Veel dochter[s] waren daer te buyt
Veel menschen mee ter poorten uyt.
Dus was t' gedaen met Theben, dat
Epaminondas weer ontsatt.
Met hulpe van Pelopidas 388
En watter meer verdreven was
Hy nam het slott manhaftich weer
En hieu een deel Spartanen neer,
Ten lesten Cleombrotus bracht
Het koninckklijcke heir, en macht
Van Sparta, in t' <hasten> landt,
Daer hy wierd heftich aengerandt,
En quam by Leuctra selven om
Met duysent van den adeldom
Tot wrake van geleden leed'
Athenen dit met Theben deed',
Doen werdt het oordeel daer beschickt
Dat van Apollo was gewickt
Om een so vuyl, en wreet bestaen
Door die van Sparta daer begaen
Twe dochters Schedasi seer vremt
Verkracht, vermoordt, en doen gedempt,
De vader dies nae Sparta gaet
En daer verklaegt die wrede daet
Bedreven door haer burgery,
Voor weldaet sulcken tyranny,
Doch wat de vader riep en dee'
Daer lachten die van Sparta mee
En gaven hem niet eens gehoor 389
Dies seide dit de Duyvel voor
By Leuctra daer dit is geschiedt
Wacht Lacedæmon groot verdriedt.
" Hoe quamt' den droes doch doen te pass
" Dat hy all daer dus heilich was
" En riep om wraeck van sulcken daet
" Die hem nooit qualick aen en staet; ?
Dit druckte Lecadæmon swaer;
En wat daer noch ontlopen waer
Was ereloos zyn leven lanck
So was de wett, die ging haer gang,
Wie vluchten ginck, en liet het velt
En sturf niet liever als een heldt,
Die wierd oneerelyck verklaert
Getekent aen zyn kleet, en baert,
En in den echten staet te gaen
Vermocht hy nooit, dat was gedaen:
Van dese wet, en voor dien tijt,
Agesilaus heeft bevrijt
Wat van dien slch waer door gegaen,
En quam tot Sparta weder aen
Om dat hy meer in desen slach
Het nootlott, als de fout aensach.
Als dus de smaet vergeven was
Treckt zyne soon Archidamas 390
Weer met een heir op Theben aen,

En dese om dien oock te slaen
Gelijck als Conon was geschiedt,
Versochten dat in haer gebiedt
Jason Phereus hem begaff,
Doch die riet gans den oorloch aff,
Die door zijn wijsheit en beleidt
Oock is gestuit en op geseit,
En desen Thessalus is voort
Daer nae van zynen soon vermoort.
Van Alexander, die niet lang
Daer naer ging mee den selven gang,
En van zijn swager is ontzieldt
Daer toe zijn vrouw de fackel hield.
Nu was den oorloch wel gedaen,
Maer niet seer lang hy ging weer aen,
De Mantinæi sochten weer
Haer statt te bouwen, die weleer
Door Sparta neer gesmeten waer
Om dat de Arcades aen haer
Uyt dese statt (: hun alte hendt :)
Veel onheil hadden toegewendt
Dit was de saeck; en dit gebouw
Agesilaus weiren wouw.
Dies Mantinea seer in ly
Kreeg die van Theben op haer sy 391
En dus so quam men weer te veld'
Van beyden sy met groot geweld.
En Theben voort so machtich, dat
Epaminondas voor de statt
Van Sparta veertich duysent man
Gevoert heeft, en doch niet en wan,
Agesilaus lach daer in
En brack dien trotsen aenbegin,
En had in alles int' geweir
Ses duisent mannen, en niet meer.
En daer en boven in een statt
Die niet een wall of muyr en had',
Dus viel niet anders tussen haer,
Als dat die beide helden daer
Malkaren sagen, met geneugt.
Verwondert van elckanders deugt:
Doen sach eerst Sparta wat se waer,
Haer landt dat in seshondert jaer
Gien vijandt sach int' gansche Rijck,
Was nu Athenen schier gelijck
Dat door Lysander was vertreên
En noch maer dartich jaer geleen,
En niet te min in dit gevaer
Socht Sparta bystant noch van haer
Dat sy oock garen heeft gebrocht
En aen haer leedt niet eens gedocht 392
Ten laetsten quam voor Sparta weer
Epaminondas, als het heir
Met haren koninck daer van daen
En hem te moete was gegaen;
Dies docht hy nu de stat ontbloot
Te nemen, sonder slach off stoot;
Maer dat is oock all weer misluckt,
Agesilaus was geruckt
Met allerijl weer nae de stadt,
En brocht daer dat se nodich had',
En gaff sich doen weer in het velt
Als onbevreest voor meer gewelt;

Doch niet te min het most so gaen,
Epaminondas tast hem aen,
En wierd getroffen in de slach,
Dien hy nu schier gewonnen sach,
En liet den pijl oock in zijn vlees,
Tot dat men dien gewonnen wees,
Doen docht hem was het wel geweest
En daer mee gaff hy zynen geest.
Noch was de krijg all niet geleit.
De neerlaeg had gien onderscheit
Den oproer bleef noch wel so groot
Als voor Epăminondæ doot.
Doch evenwel van dien tijt aen
Is Lacedæmon affgegaen. 393
En die van Theben groeiden weer
Van dien tijt aff in macht en eer,
Dus brengt den enen kryg als schier
Den tweden voort, gelijck als hier
Te sien is, in dit werck alleen
In negen jaren tyt en eer;
Athenen eerst haer vrydom quyt
En wederom daer nae bevryt,
Daer Theben veel heeft toegedaen
En greep oock Lacedæmon aen
Daer door het dan de macht ter zee,
Verloos, en oock te lande mee,
Dies is door Theben oock alleen
De kerkenroverij bestreen,
Die van Phocæa was in t' werck
Gestelt, tot Delphys aen de kerck,
Daer all de schatten waren uyt
Geplondert, en gemaeckt te buyt;
Een buyt gerekent all van outs
Op twemael dartich tonnen gouts,
By welcken krijg wierdt mee versocht
Philippus Masedo. dat brocht
Die van Phocæa wel der neer
Maer dat betaelde Theben weer
Door Alexander naeder handt 394
Betreen, gewonnen, en verbrandt;
Want doen Philippus was vermoort
Quam Alexander haer aen boort
Om dat zijn volck daer was verjaegt
Den eersten kamp met haer gewaegt
De stadt besprongen, en verheert
Verwoest, verbrandt, en omgekeert.
Daer Timoclea doen een daet
Beging, die haer noch leven laet,
Een krygsman die haer schatten socht
Dies van haer aen een putt gebrocht
En mits hy keeck nae zijn begeer
So stiet sy hem van boven neer;
En voor den Koninck dies gebracht,
Heeft haer geroemt, en hem belacht.
Een jaer naer Alexanders doot,
Quam weer Athenen in den noot,
Het hoopten all van langerhandt
De heerschappy van Griecken landt,
En Alexander was nu heen
So docht haer waer het tijt met een
Te vallen in zijn vaderlandt,
Maer vonden sulcken tegenstant,
Dat sich Athenen overgaff

Twentse Taalbank

395

En leiden all haer vrydom aff.
Craterus en Antipater
Die brochten haren vall so verr;
Aen desen krijg, en dit gevaer
Demosthenes oock schuldig waer:
Maer Phocion, die dit bestaen
Van aenbegin had affgeraen,
Brocht voor Athenen noch te weeg
Dat zy veel quyt gescholden kreeg;
Allene wierd Demosthenes
Bedongen, en Hyperides
Als daer dit vier was van ontstaen
Die mosten oock daer in vergaen,
Antipater den eenen liet
Verwurgen, maer den tweden niet.
Demosthenes quam so der aff
Dat hy hem selven eerst vergaff.
Dus is het [t]rotze Griecken landt
Gevallen door zijn eygen handt,
En daer voor alles was bevreest
Is so zijn eigen beul geweest.

396

Het synodus van Pisa gaff
Twe paeusen eens de schop
Maer Constans maeckte meer der aff
En ley noch een der op. Ca. 535.

So veel als ooit Gregorij
Tot Paeusen sijn gestelt
So ging noch Croon noch Kerke vry
Den vijffden ongetelt 693.

397

Op hondert dartich jaer en een
Nae dat de suntvloedt was gedaen,
Doen is het Rijcke der Challeen
Door Nimroth eerst gevangen aen.

En als de suntvloedt nu all droog
Was vijftich en driehondert jaer
Sturf Noach, beyder werrelts oog
En Nimrots overbeste vaêr.

En daer nae twalef jaren quam
Het woort van Godt aen Abraham
Die daer op zijn vertreck aennam,
Uyt Arar van zijn eygen stam.

En nam zijn plaets in Canaän
Daer hy nae vier en twintich jaer
Besneed' zyn voorhuyt, en gewan
Doen Isack zynen soon aldaer.

Twentse Taalbank

Balæus is seer wijdt gegaen
Dies nam den naem van Xerxes aen,
“ Die uyt verwinner is ontstaen, ”
Den achtsten heer zijn onderdaen.

Van dese Croon, off dit geslacht
Was Sardanapel dartich acht,
Die van de werrelt uyt gelacht,
En in zijn slot is omgebracht.

Wiens Rijxk Belochus deelde voort
Met Arbaces, en dus begon
Het Rijck van Meden in dien oort
Assyrien in Babylon.

Phul=Beloch liet Phulasser naer
(: Tiglat Pileser mee genaemt :)
Dien Salmanasser volgde, daer
Op quam Sennacherib befaemt.

Als die door zijner sonen twe
Vermoort was, nam Assaradon
De derde soon, zijns vader stee;
Dien Merodael daer naer verwon.

Nae dien Nebucatnezar quam
De Joachim den toll op satt.
En Jeconiam met de stam
vervoert daer naer, en brandt de statt.

Naer desen, Evilmerodach,
En Balthasar daer nae zijn soon,
Daer Babylon by nemen sach
Het leven hem, en haer de croon.

Dus kreeg dit Rijck so wijt en breedt
Darius, soon Astyagis
Dien godes woort Assuerus heet,
En Babel dus aen Meden wies

Dat Cyrus voor Darium wan
Als zynen veltheer, en daer by
Zyn schoonsoon, en door hem began
Daer mee de twede Monarchy.

Dit Rijck in Perssen had gestaen
Twehondert jaren, en wat meer,
Doen ving met Alexander aen
De derde Monarchye weer.

Dat voor de komste Christi waer
Dryhondert jaer en twintich twe
En Romen was vierhondert jaer
Met twintich out, en negen mee.

Als doen quam Alexander om
En all zijn buyt die ging weer heen,
Zyn bloedt, en kreeg gien eigendom
Zijn princen deelden dal alleen

Zijn erfgenamen altemael

Zeer jamerlyck sijn omgebracht:
“ Een groot geluck lijdt gien verhael:
“ Wanneer het eens heeft uytgelacht:

Dus Syrien Seleucus nam.
Ægypten Ptolomæus had’,
Antigonus klein Asiam
Cassander Grieken landt besatt.

Dus wierd’ het Rijck eerst onder haer
Verdeelt, en eindelick verliep
So veer, dat Romen daer
De vierde Monarchy uyt schiep.

Drie duysent en twehondert jaer,
En twalef, was de werrelt oudt, 401
Als Salmanassar koninck waer,
Doen wierde Romen eerst gebouwt.

Vijfhondert jaren duirden t’ schier
Eer Romen haer gebuiren wan:
Daer op quam voort een beter vier
Dat met Carthago fel began;

En als dien oorlogh was gedaen,
Die Regulum so brocht ten vall:
Daer vier en twintich jaren naer
Begon hy weer door Hannibal;

Als die was heen; en brande weer
Nam Scipio in korten haer
De statt, en velde die terneer
Als oock Numantien daer naer.

Den oorlogh van Jugurta liet
Veel Teutones, en Cimtros in,
Die Marius weer brocht te niet,
En kreeg daer op een groot verwin,

Een inlandts oorloch daer op rees
En met als die nu was geslist, 402
Brocht Mythridates haer in vrees;
Dies Marius met Sylla twist.

Als Mythridates weer began
En met Tigrane was verjaegt,
Dat haer Lucullus niet en wan
Dîes wierd zijn eigen heir verklaegt,

En hy geroepen weer van daer
Kreeg doen Pompeium in zijn plaets.
Die ving Tigranem voort daer naer,
En deed’ hem gien, off weinich quaets:

Maer Mythridates heel verjaegt
Van Pharnace zijn soon besett,
Zijn handen heeft aen sich gewaegt
En met zijn eigen bloet besmet.

Pompeius wint Jerusalem,
Daer nae de Switzers trecken aen
En brengen Vranckrijck in de klem,
Die Cæsar daer weer slaet van daen,

En jaegt Ariovistum mee
Der Duitsen Koninck uyt het velt. 403
En daer mee gaet hy over zee
En Engelandt zyn wetten stelt.

Als dat, en Vranckryck was verheert
Wert Cæsar bloot te rug' ontboon,
Maer hy gewapent weder keert,
En kreeg also de Keysers kroon.

Octavius Ægypten sich
Eerst eygen maeckt, en voor gewin,
Dat door brocht vyff en seventich=
Mael hondert duysent Cronen in.

Augusti Rijck was twintich negen
Den nieuwenTempel seven jaer
Doen Godes soon, en Godes zegen
Verscheen op aerden openbaer

Off Cæsar Duytslandt wel besochte
So quam hy nooit doch hands aen handt.
Die hy in Vranckryck eerst bevochte
Heeft daer Augustua aengerandt.

Vier legionen die bewaerden 404
En veertich t'Roomsche Rijck en goedt,
Een ieder van vijff hondert paerden
En van ses duysent man te voet.

Tiberius sach onverlegen
Den invall in zijn landen aen,
In wiens gebiedt op ses en negen
Is Godes soon ter doot gegaen.

Herodes Antipa ontzielden
Sunt Jan, en als hy balling waer
So quam Agrippa en venielden
Sunt Jacob oock, en sturff daer naer

En dit geslachte van Herode.
Dat uyt Esavo quam van daen,
Wel veertich jaren noch gebode
Nae dat nu Salem was vergaen.

Als Jadus overpriester waer
Nae dat voor acht en tachtich jaer
Van Babylon Nehemias
In Palastijn gekomen was, 405
(: Die hondert jaer en dartich heeft
Nie[t] sonder veel verdriet geleeft,
Gesien dat noch een twede Kerck
Gebouwt wierd door Menassis werck
Op Garyzim, en hadde doch
Een priester tot een broder noch :)
Als doen is Theben heel geslecht,
Maer van Cassander weer gerecht
Door wien dat oock Olympias,
En wat van Alexander was
Van zijnen naem, en zyn geslacht,

Vergeven is, en omgebracht,
Dies was hem oock zijn loon bescheert,
En is van luysen opgeteert

Horat
Non si quis scribat uti nos
Sermoni propiora pictes hunc esse poëtam;
Ingenium cui sit, cui mens divinior, atq: os
Magna Coquuturum, des nominis huies honorem.

Een paer ouwe <pognetten> verloren in wedding 406
tegens de huysvrouw van den Colonel Brandt.
Hier send ick u mee vrouw, gien ringen off juwelen,
Maer dat ick schuldig ben, en tegens u verloor
All sijn se wat ontnaeit, dat kan ick niet weer helen,
Daer syn de handen van u lieve dochter voor.

Ick wenste dat se meer, en beter u behaegden
Als dese sullen doen van kanten, en genaey,
Doch sonder mijn verlies, (en off u ymant vraegden)
Te winnen sijn se slecht, te missen alte fraey;

Se sijn dan als gy siet, doch niet gelijck te voren,
Doen was wat meer daeraen van vuylicheit en slyck
Dat quam u mee wel toe, se waren vuyl verloren,
Doch draegt se weer een poos, so sijn se weer gelyck

Off eyst gy dat van my ? daer weet ick beter raet
Als van een ouwe slet te maken nieuw gewaet,
Daer heb' ick gien verstant, off handeling, off draet,
Dus laet se liever out, het nieuwe doch vergaet

Nonnen schering

Waerom doch de meit geschoren
Als se nonne wort gemaeckt,
Boven, en tot aen haer ooren
En de reste niet geraeckt ?

Dat heeft nu verscheiden reden
Doch ick neme twe der off
Boven scheren, en beneden
Dat was seker wat te groff:

Wie dat nu so kan geloven,
Sou wel seggen Lieven Heer
Scheert gy so de meit van boven ?
Scheert se midden dan niet weer.

Syn se niet genoech geschoren
Die geschoren sijn als gy ?
Hierover seg ick noch als voren,
Laet se met een scheren vry

Doch ick vrese dat het scheren
Dubbel nodich is voor haer.
Om mismoedicheit te weren,
En de handen uyt het hair.

Wouw de meit dit nu besinnen 408
Eer de Paep haer een mael schoer,
En dan t' twede wel beginnen,
Dat en waer gien hemelhoer.

Seven wonder wercken.

Het jovis beeldt uyt elpenbeen
Van Phydia wel eer gesneen:
De muiren hooch van Babylon:
Het beeldt tot Rhodus van de son:
Het grote pyramiden werck:
En Ephen Dianen kerck:
Mausoli graff Mausoleum:
Het Roomsse Capitolium:
Off Cyri hoff daer voor gestelt
De seven wonderwercken telt.

De Paeus dat die een knecht der knechten is des Heren, 409
Dat looft niet eenen boer, dat sall hy u wel sweren,
Maer dat hy l[u]itenant des Heren is, en moet
Nooit staen om meer te sijn, dat neemt hy noch voor goet.
En dat is mee nu niet, Urtanus is gesteigert
En mits hem was de plaets van Capitein geweigert
So gaet hy dat voorby, en neemt een hoger plaets
Als nymant ooit besatt van all zijn kamerraets,
Nu is hy monster heer van macht en groter waerden
En monstert also wel in hemel als op aerden;
Veel heiligen tot noch voor goet gekent, en voll
Die mogen nu niet door se moeten van de roll
Daer is een groot getall van haren dienst ontslagen,
En hebben oock gien macht om reden eens te vragen;
De schryvers alle vier van onse blyde maer
Die syn mee voor geweest, en liepen groot gevaer,
Sunt Marcus isser uyt, Mathæus van gelijcken,
En so doet Lucas oock, die drie die moeten wijcken
Die bennen op de roll nu deger uytgewist,
En weet gy wel waerom ? se waren niet papist
Johannes heeft voor eerst zijn stee noch wat behouwen,
Urbanus nam beraet, om dat hy noch gien mouwen
Kon setten aen den sin van deses schryvers boeck 410
Dies mocht hy blyven staen tot nader ondersoeck

Urbane meint gy dus u rollen voort te sluyten
En wat niet Paeps en is so datelyck daer buyten ?
Gy sult in weinich tijts verliesen (: vrees ick seer :)
De rechte Santen all met onse Lieven Heer.

Dat Maegdenburg is overheert
Is Tilly door verraet bescheert
En dat hy daer heeft uytgehaelt
Is hem by Leipsich weer betaelt.

Tilly was dickwyls doot, en meinichmael gebleven

Twentse Taalbank

Daer nae so quam hy weer en wist van gien gevaer
Maer waer hy doen gerust hy sou veel langer leven
Nu is zijn leven kort om dat het langer waer.

Die nu schier nergent is, was over all te voren
En verder als hy ooit te komen docht, getrêen
Nu hebben wy, en hy hem selven heel verloren 411
De schrick van alle man draegt nu den schrick alleen

Den arrem die zijn recht, en reden heeft doen gelden,
En scheen een werrelt meer te dreigen alsser waer,
Weet nu niet anders als zijn ongeluck te spelden,
En kan zijn eigen lijff niet bergen van gevaer.

O wonderbaer geluck, is dit niet wel verkiesen
Wat Crone dat men sou verdelgen overraff ?
Die meer niet winnen kon, kan nu niet meer verliesen,
Doen mochter meer niet by, nu machter meer niet aff.

Dies leert o Tilly leert een deel benoude suchten
Uyt Maegdeburger vlam: de werrelt dien gy socht
Te winnen buyten dees, die soeckt nu om te vluchten
Men laet u hier niet meer als gy te laten docht

Gy hebt all u geluck in Maegdeburg gelaten
En met de stadt verbrandt, gelijck gy nu wel siet,
Gy had dieselve macht van ruyter en soldaten
By Leipsich in den slach, maer u geluck daer niet.

Drie dagen achter een geplondert, en geschonden 412
Heeft Maegdeborch vernielt, en u geluck veraers,
Gien heil en hebt gy meer van dien tijt aff gevonden;
Tilly heeft zijn geluck met tyranny vertaers.

Virgil
Flectere sinequeo superos, Acheronta <movebo>

Hoe quaet is Ferdinand dien goeden Cardinael
Nu op het France Rijck, en Francen altemael.
Zijn gramschap is te groot, hy kan hem niet bedaren.
Hy sou met haer nu niet ten hemel willen varen,
Dies bandt hy uyt zijn landt haer wynen sout, en broot
Het leven uyt zijn Rijck op straffe van de doot.
All is zijn saet all op, zijn vee te vroeg geslagen,
En qualick hooy en kaff, all kon hy dat verdragen,
Daer past hy doch niet op, den Spaenssen honger houdt
Hy meer in waerden, als een France schapen bout.
Wat dunckt u Ludowijck, en heeft hy noch gien <reden>
Den Cardinael en will gien vasten overtreden,
Hy vangt se vroechies aen, en eindigt se wat laet, 413
En nymant die noch weet hoe verre dat se gaet !
Niet dat ick zijn gebreck, en honger wil begecken,
(: Hy sou dit gansche landt noch garen wel doorspecken :)
Maer vasten op zijn Frans dat gaet niet alte pluys
Dies wil zijn Heilicheit niet vasten sonder druys;
Hy seit haer waren op, haer laekens, en haer felpen
En all haer leckerny, en wil hem nu behelpen
Als sunte Pieter dee, wat wollen en wat graeuws
En water voor de wyn gelijck den ouwen Paeuws:
En seker nooit en wast om nuchteren te leven

Twentse Taalbank

Bequamen daer, als nu; haer beesten sijn verdreven,
Haer saet is voor den bouw vertreden in het strooi
Haer bomen sonder vrucht; wat isser dan als hooy ?
En wat noch hier en daer voor honger noch wel dienden,
Dat kregen ongegont haer onbedanckte vrienden;
En noch is t' all gien noot, de rechte vasten siet
Gien slechte maeltijt aen, off anders deugt se niet.
Daer is noch kaff genoech, en diergelijcken voeder,
Dies danckt nu Ferdinand zijn geestelijcken broeder
Den Francen Cardinael, die heeft hem noch verlost
En so veel duisent vee genomen in de kost;
" Dus weet den eenen broer den anderen te schicken,"
" Want anders waerder hooy noch haxel meer te bicken",
Ick weet niet off der meer ten besten waer als sandt
Wanneer der soo veel vee gebleven was in t' landt;
Den Spaensse Cardinael sou machtich sijn verlegen
Den honger was hem meer zijn vyandt, als den degen,
Zijn Tartar, en Heyduck, en goelijcken Croaet
Die licken hem het strooy, en orberden het saet,
Dat was wel onbeleeft, maer sulcke vrije gasten
Wie die veel noden will, die sal wel leren vasten;
En daerom riep haer oock dien Spaenssen Cardinael,
Nu houden sy met hem de vasten altemael:
So doet zijn broder niet, die laet hem so niet hechten
Aen geestelijcke plicht, en ouwe Papen Rechten,
Hy siet haer vasten aen, en boet noch wel een reys
Zijn grage lusten in het bolle France vleys;
Sou hy dan uyt zijn Rijck de France waren sluyten
So most zijn halve lijff, zyn hele stam daer buyten;
Maer neen, dat lust hem niet, all doet het nu <zij -- >
Dat is een Papen lidt die heeft zyn gelt daer voor.
Dus Ferdinande vast, en koelet uwen tooren
Gebruickt u Spaensse Raedt, en spaert het France kooren
Wy wenschen dat u nooit het vasten en verdriet
En ons het gene dat nu Ferdinandt verbiedt.

414

Ascendat Gualter veniat bos unus et aller

Had ick so kloecken gaef van rymen, als de man
Die voor een kort gedicht twe ossen eens gewan;
Ick sou met hoger stoff jiet treffelijcks beginnen,
Niet om een oss off twe, maer een hart maer te winnen:
Nu moet ick lager gaen, en storten uyt de pen
Niet, Nymphe, wat ick eys, maer wat ick schuldig ben,
Dat is een danckbaer hart, dat ick u garen offer
En geef' u, so gy wilt, de gave met zijn koffer,
Se sijn tot uwen dienst, en minder als ick wouw'
Want hoe gy meerder neemt, hoe meerder dat ick hou':
Het gene dat gy gaeft was my seer lief en waerdig,
Maer dat ick garen gaff was meinich jaer all vaerdig,
Dies laet my sijn, als mijn u gaven syn geweest,
En neemt een helen man weer, voor een hallef beest,
Niet dat ick wil hier mee verklenen u vereering
(: Men siet op Muyer marckt gien Amsterdamsse nering
Oock wert gien emmer nats geboden aen een vloo :)
Te veel en is niet goet, te weinich even soo;
Ick ben dien Milo niet, dien stercken ossen drager
Die, voeder, heer en knecht, en eindelyck dien slager
Van zijn gequeeckte beest, dat hy met eenen klop
Kreeg neder met de vuyst, en in drie dagen op.

Twentse Taalbank

Die so wat stuwen mach, die mach oock billick vragen
Wat dat hy eten sall op ander slechte dagen,
Maer ick heb all genoech, all wier t' tot Paeschen toe,
Met uwen halven oss, (: ick weet niet :) off een koe,
Daer voor ick dan u wens so veel te mogen winnen
Als hairen op het beest, en aders syn van binnen
Off als de beten die het heeft gedaen in t' groen
Off die gy my nu gont daer weder aen te doen.
En dat hy ons bekoom (: om by den oss te blyven :)
Niet als die Cacus nam; off Argus kreeg te dryven,
Maer smaken mach so wel, als doen Europa kreeg
De proef van haren stier, en kenden hem te deeg.
Godt will u wille dan, en zegen so vermeeren
Dat gy met minder schae my meerder meugt vereeren
En eys ick wat te ruym, so wens ick u noch meer
Voor eenen halven oss mijn hele lychaem weer.

Horat.
Sylvæ filia nobilis

Aylen masten, molen standers
Speecken, sparren en wat anders
Tussen berg en dalen groeit
Heb ick my nooit mee bemoeit
Maer den Amstel is bewassen
Om haer oevers, en morassen
Met veel schoon, en aerdig houdt
Trotz het Duits, en Noorderwoudt.
En daer is een Kromhoudt onder,
Daer sou Jupiter zijn donder
En zijn blixum, en zijn staff
En zyn Croon voor leggen aff:
Aerdig Cromhoudt, schoon van loties,
Niet te kleinties, niet te groties,
Bly van groente, groen van blatt,
Niet te hoge, niet te plat,
Sonder quasten, sonder doren
Nooit behouwen, nooit geschoren,
Ongegrift, en onbesnoeit,
Van natuiren so gegroeit;
Niet te heet, en niet te killig,
Niet te stijff, en niet te willig,
Niet te hardt, en niet te sacht;
Dies ick dan niet vreemt en acht
Dat de vogels van de stranden
Van de steden, van de landen
Van de bosschen, en gebergt
Hebben even graeg gevergt
Om de schadouw te genaecken
En haer eigen nest te maken
In de tacken van dit houdt
Eer het dorret, en verout:
Maer ick wensche vreemde dingen
Mocht ick eens een deuntien singen
In de spruities die der aen
Dit vermaerde Cromhoudt staen !
Kraejen, uylen, spreuwen meeuwen
Laet se soecken, laet se schreeuwen
Sou ick seggen, vogels dit
Is mijn eigen daer ick sit;

Soeckje bomen, wilje nesten,
Neemt het hele wout ten besten,
Hier is niet voor u te doen,
Noch te leggen, noch te broen.
Doch ick wil my niet bedriegen,
Mach ick dan niet hoger vliegen,
Als de vogels van de zee,
Wat ick kan, dat wil ick mee;
Laet my sagen, houwen, heijen,
Om dit Cromhoudt te bereijen,
Laet my wercken op den hals,
Ick en wens niet anders, als
Och mocht ick dit Cromhoudt kloven !
Niet van onderaen tot boven 419
Maer ter plaetsen daer het hoort,
Daer het houdt niet aff en soort;
Doch wat wil ick veel bedingen
Mach my nae myn eys gelingen
Maer een handtbreedt voor mijn deel,
Noch had ick het Cromhoudt heel.

Wat heeft Brisach doch doen winnen
Wasser binnen
Pest, off koortsen vol fenijn ?
Neen, de lucht was niet ontsteken,
Noch gebreken
Van der krancken Medicijn.

Wasser dan gebreck van knechten
Om te vechten
Daer se wierden aengerandt ?
Neen, dat heeft men wel bevonden
Want se stonden
Dick genoech, en wel gemant.

Heeft haer Hooft hun dan begeven
En zijn leven
Naer behoren niet gewaegt ? 420
Neen, het heeft hem wel gequeten
En gebeten
Als een tyger onvertzaegt.

Wasser oock verraet dan binnen ?
Off de sinnen
Van de kry[g]sluy tegen een ?
Neen, het waren trouwe gasten,
En haer lasten
En haer harte was gemeen;

Was haer pulver, en haer bongen
Dan gesprongen ?
Off haer wapen huisen holl ?
Neen, daer was genoech' ten besten,
En haer vesten
En haer torens waren voll

Was haer muyr dan oock vervallen ?
Off haer wallen
Alte licht, off alte plat ?
Neen, het waren steile rotzen,

En so trotzen
Vesting, als de Keiser had’

Hoe quam dan dat Hartoch Barent 421
Van den Arent
Die so drae te nemen kreeg ?
Alles wasser wel geschapen
Voor de wapenn
Maer den Brysack die was leeg

Een gyrigaert van staet en naem
Heft wel de meeste pijn
Wanneer zijn dochter wert bequaem
En wil geholpen sijn;

Komt dan een lanst der achter heer
En maeckt zijn kint, een kint
So moet zijn gelt gaen achter eer,
Off hy gien eer en vindt:

Daer staet hy tussen beiden dan
En daegt sich selven uyt,
So hy van t’ gelt niet scheiden kan
So scheidt de hoer, de bruyt.

Brief aen 422
Joncker Willem Mauritz Bax
Ritmeester voor
Maestricht

Lieve broder weest te vreden
Dat ick heden
Aen u schrijff het aller eerst,
Denckt de wech en was niet open
Om te lopen,
En mijn brieven ongeleerst,

Sonder paert, en sonder degen,
Heel verlegen,
En sy seiden, als ick meen,
Sall men ons, als nae der hellen,
Daer bestellen
Wie sunt Velten wil daer heen,

Daer wel so veel kogels vliegen
Sonder liegen,
So gedrongen, en so dicht,
Als het stoff is in de venen,
En de stenen
Die nu springen van Mastricht,

Als het schenden, en vermoorden,
En de koorden,
En de stroppen van Albaen,
Als de luysen, en de neten 423
In de beten
Die de legers tasten aen;

Als het vloecken, en het stampen
En de rampen
Van den rasenden Maraen,
Als het knarssen op zijn tanden
Om de landen
Die hy siet verloren gaen;

Maer dit kunt gy weder leggen;
En my seggen
Daer u Mansfelt heeft geleidt,
Waren t' daer all witte vlaggen
En de daggen
En de piecken affgeleit ?

Waren daer de wegen veilig
En so heilich
Als gy dese nu verklaegt ?
Dat gy daer waert sonder vrese,
En op dese
Uwe brieven niet en waegt ?

Hingen daer all vette soppen
In de toppen
Van de bomen, en den wijn
Overall in volle kruicken
Aen de struicken ?
Maer het sall wel anders sijn,

Vasten was daer oock gien wonder,
En daer onder
Dan eens niet, en dan eens wat;
Veel die leerden oock in Ungren
So wel hongren,
Dat het eeten haer vergatt:

Maer dit wil ick all niet achten,
By de krachten
Van den trotzen Papenheem,
Die niet blies als vier en donder,
En daer onder
Woorden daer men aff besweem;

Sulcken vogel, sulcken springer,
Sulcken dringer
Sulcken waeghals van gevaer !
Dreigden alles wech te jagen,
En te vragen
Watter meer te winnen waer

Die verstond hem eerst ten rechten
Op het vechten,
Op het kerven, en gekloof
Op het vloecken, op het snorcken
Dat zijn Torcken
Wierden van zijn dreigen doof:

Doch de waerheit oock te spreken,
Om te wreken
Had hy daer all groot gelijck,
Sou men so den Bisschop nad'ren,
En de vad'ren
Binnen Mastricht doen, en Wijck ?

Daer de Geusen nu hem wachten
En hem achten
Als een esel off een schaep
Dat en was by dese tyden
Niet te lyden
Noch de spijt voor zynen paep !

Waer hy slechts geweest wat radig
Ongenadig
En wat minder als hem docht,
Niet so haestich om te plagen
Die daer lagen,
Dat men sich bereiden mocht,

Sonder biechten, so te springen,
In de klingen,
Staet de Geusen alte dier
Die gien vagevier kan wassen,
Moeten passen
Dat se so niet gaen van hier,

Maer hy swoer ick sall se knellen
Die gesellen
Dat haer heugen sall van mijn;
Die haer rechten heer versaken,
Mach ick raken
Dat se maer niet deur en sijn,

Heeft haer nymant dese sprongen
Ooit bedwongen
Off haer nagels eens gekort ?
So sall ick nu neder dalen
En betalen
Dat so lang is opgeschort;

Ick sall houwen, hacken, priemen,
Ick sall riemen
Snyden uyt haer vinnich hart,
En mijn handen noch verwarmen
In haer darmen
En mijn oren in haer smart

So sal ick de Geusen leren
Weder keeren,
Dat haer kinder mijn gewelt
Sullen klagen aen haer jongen,
Voorbedongen
Als het ymant nae vertelt;

Want ick sweer by dese wrake,
Wat ick rake
En niet dadelyck verwurg
Wil ick smoren in den acker;
“ Dat ontbracker”,
“ Noch aent’ droeve Maegdenburg !

So ontwinbaer is den Arent,
Jae all warent’
All de Geusen van begin,
En van yser all haer walien;
Niet met allen
Evenwel ick wil der in

En vertreden en verplettren
All de kettren,
En verschonen man of muys,
So sall ick die hasekoppen,
Leren kloppen
Leren vechten op zijn Duys,

Dat en sall my nymant letten, 428
Noch versetten,
Desen degen, en dit hooft,
Gaen voltoyen dese webbe,
Want ick hebbe
Mijnen Bisschop dat belooft,

Maer dit dient wel still gehouden
Anders souden
Hem de Geusen tasten aen
Die hy nu met soete reden
Stelt te vreden
En hy heeft nooit quaet gedaen.

Doch ick vrese laet se dromen
Van myn komen
Off maer horen dat ick leef'
Wat een vluchten wilder wesen !
Wat een vresen !
Wie weet waer de Prince bleef ?

Dus so dreigden desen veger
Onse leger,
Dat ick vreesten eer ick schreef
Was het hoopien all geslagen,
En gien vragen 429
Offer Bax oock overbleef.

Doch all sijn hem dese sprongen
Niet gelongen,
Evenwel hy had verstandt
Land en luyden op te eeten,
Want daer beten
Veel all vreesselijck in t' sandt.

Maer het sandt en dient gien magen,
En se sagen
Dat de meester van den dans
Papenhein die mocht gien aerde
Niet de waerde
Van een vierdel margen landts

Dies so ging hy weer te rugge
Eens so vlugge
Als hy aen de wallen quam
So gegroet van stoute Vrerick
O nu sweer ick,
Was den tyger weer een lam

En hy kreeg weer ander ooren
Als te voren,
Oock gien lust om meer te slaen.
Houwen, hacken was zijn leuze 430
Maer de Geuse
Nam die moeite voor hem aen.

Hoe behaegt nu Sante Croce
Dese bootse
Aerdig, sei Don Cordua,
Heeft hy nu zijn zaê gekregen
Van den degen ?
Jae daer siet hy nu wel nae.

Dese quam den baers te gallen,
En de wallen
Van de Geusen treden neer
Maer gelijck als u dat dromen
Is bekomen
Duytse broder, koomt so weer.

Daer mee sloot Mastricht haer oogen,
En daer vlogen
Niet als Spaensse zielen uijt:
En begon doen weer te leven,
En daer neven
Was het datelijck de bruyt

En het liet de Spaensse varen
Met haer scharen, 431
En het trouwden aen de Geus:
O Mastricht hoe staen u papen
Nu en gapen
Met de brill op haren neus !

En men gaff haer nieuwe kleren,
Nieuwe veêren
Niet so bloedig van coleur,
Om met haren Prins te danssen
Maer de Spanssen
En de Keiser gingen deur;

Die en hadden gien gevallen
In dat mallen
In dat juychen, en geraes;
Vele wensten doen den vrede
In de stede
Van de Geusen op de Maes;

Wat te voren socht te weren,
En te keren
Dat Mastricht niet onder doock;
Och dat waren nu all vrienden
Die ons dienden
En de Keulsse Bisschop oock:

Die en wist nu van gien benden 432
Af te senden
Noch ontsetten van Maestricht,
En dat daer van zyne scharen
Ooit by waren
Dat was qualick ons bericht

Hoe wist hy so trotze benden
Aff te wenden
Als hem Papenheim daer brocht
In het platte van zijn landen ?
En oock van den
Aenslach had hy nooit gedocht;

Twentse Taalbank

Dies so was hy wel ter degen
Oock verlegen,
Als hy hoorden onverwacht
Dat sich Papenheim ging wenden,
En zijn benden
Voor der staten leger bracht;

Dus so wist hy doen te praten
Om de staten
Nie[t] te krygen op de neus;
Daer sy doch wel beter wisten
Als hy gisten, 433
Schoon all scheen hy noch so Geus;

Doch dit kon ick noch gedogen,
Had hy mogen
Eens aenschouwen maer een uyr
Hoe zijn trotze krygers deisden,
Hoe se reysden
Van Mastricht nae t' vagevuyr,

Dan so mocht hy sich beklagen
Om de slagen
Daer meed' hy de Geusen docht
Door de zyne te vernielen,
Maer se vielen
Op die gene dese brocht

Doch ick laet den Bisschop blyven,
En mijn schryven
Sluit ick oock, en als ick meen
Is het lang genoech gevallen,
Is het mallen ?
Denckt dan weer het is maer een

Daer mee wens ick u den zegen
By den degen,
Hopman Dimmer, Bloemendael 434
Wens ick van gelijcken mede;
Maer gien vrede,
Want dien haet gy altemael

Van den Amstel sond ick desen
U te lesen
In october, en het was
Als men sestijn hondert jaren
Sestijn paren,
Sessentwintig dagen lass

Virgil.
Fuimus Troes fuit ilium et ingens
Gloria Dardanidum

Den Denen doet de Swede leedt
So tegens Recht, als tegens eedt:
De staten wederstaen hem dit
Dat stuyt den Fransman, en de Britt,
En hebben alle dry nu weer,
Om desen krijg te leggen neer, 435
Een vree besloten in den Haeg

En willen dat sich daer nae draeg
Den Deen so wel gelijck de Sweed'
Het sy haer beide lief off leedt,
En die sich daer niet naer en stelt,
Dien sall men dwingen met geweldt,
De Deen die neemt dien voorslach aen,
De Swede will dat niet verstaen,
En haren vrede niet en acht
En met haer dreigementen lacht;
Nu sien se deerlick op de neus
De Francen, Britten, en de Geus,
En moeten lyden dat hy haer
Gesanten noch in t' openbaer
Met schimp, en dreigementen raeck;
Hoe dit den Engelsman nu smaeck
" Die so veel uytstell voor hem socht
" Dat schier den Deen daer onder brocht,
En wat de staten mee by dien
Nu sullen doen, dat mach men sien,
Den roem van haer hier in begaen
Mach by den ouwen niet bestaen
En waer de moet doen so geweest, 436
Philips en had ons niet gevreest.

O Leeuw met treedt u op de poten,
Gy wert gefopt, gy wert gestoten,
En niet gevreest, en veel gepôrt'
Ick mocht wel weten waer dit schort:
Gy siet wel eens als wout gy vechten,
En schijnt den post wat op te lechten
Maer daer mee leit hy weder neer,
Wie vreest dan voor u dreigen meer ?
Gy bent niet dat gy placht te wesen,
All is u kracht noch als voor desen,
Ick weet niet wat u is geschiet
Gy lijckt een Leeuw, en bent het niet.
Men leest wel van verscheiden dromen
Dat menschen sijn verkeert in bomen,
Off in een steen, pff in een beest
Off wat het dan oock sy geweest
Dat mach all gaen, dat kan ick lyden
Dat diên de Goden doen ter tyden, 437
Maer dat een Leeuw zijn lijff verliet
En wierd een schaep, dat staetter niet;
En even wel het kan so wesen
Wy sien nu, dat wy niet en lesen
De Leeuw is in een schaep verkeert,
Dat heeft ons gien Poët geleert;
Hoe mach nu* desen godt wel heten [Er staat: du.]
Die onsen Leeuw dus heeft beseten ?
En doet hem so veel kracht en leedt ?
Ick vrese dat hy Mammon heet.

Siet eens hoe groeit, en bloeit dat haest vervalt en dort
Siet eens wat vaste staet hoe haest het neder stort.
Men sterft voort van begin, so drae men leven heeft
De doot gaet in ons aen, so haest het leven leeft.

Twentse Taalbank

De roos van soeten reuck is nummer sonder dooren,
Dus sijn de deugden oock haer nyders aengeboren.

Gelijck het vier heeft zynen roock,
So heeft de deugt haer nyders oock.

Persius

O curvæ in terras animæ et coelestium inanes !

Een schrickelycken angst, en affgront van elende
Besloot myn droeve ziel in t' aller diepste diep
Ick att, ick dronck of sliep, waer ick my keerd' off wende
Het was all ach en* wee met tranen wat ick riep; [Er staat: een.]

De werrelt waes te naeuw, gekrompen voor mijn quellen
Den hemel my te swaer, die lach daer boven op,
Benauwheit sonder rust die druckte my ter hellen
Om dat hier minder plaets, en meer was in de krop:

En siet een vreemde saeck, terwijl ick mijn gedachten
Vast stoofden in een badt van uytgebroken swiet
Daer koomt een slechten haen, en daer ick niet op achten,
En toont dat mynen angst vergeves was, en niet:

Hy liep, hy doock, hy vloot, en alles sonder jagen
Als offer waer de vos, off bontsing achter waer
En daer mee stond hy vast, en kreeg weer ander vlagen
En kraeiden uyt de borst, en wist van gien gevaer

Dus was oock mynen schrick, off schoon niet buiten reden
Doch buiten sekerheit, dat kon ick wel verstaen;
Maer met als ick den haen so moedig weer sach treden,
Dat gaet my, docht ick voor[t], en is oock so gegaen.

Juvenal

Permittes ipsis expendere Numinibus, quid
Conveniat nobis, rebusq: sit utile nostris

Wat ick wel eer eens heb gevreest
Dat is daer nae mijn wens geweest
En waer mijn wens eerst voort gegaen
Het hadde slecht met my gestaen;
Daerom o mensche voor u siet
Laet Godt begaen, so dwaelje niet,
Wy wenschen vaeck nae vlees en bloedt
En sulcken wens doet selden goedt,
En als dat wenschen dan geluckt
So voelt men eersten waer het druckt
Dus isset oock met my geschiedt
In myn geluck lach mijn verdriet
En dat het niet gelucken wouw
Was doen gien vreugt, en nu gien rouw;
En wilt gy weten wat het waer
So letter op en wacht u maer;

Twentse Taalbank

Een outwijff om haer gelt gevrijt
En doet gien goet waer dat bedijt
Gy soeckt haer gelt, dat swijgt gy dan,
En krijgt het wijff, daer spraeckt gy van
En als sy nu haer goet onthoudt
Wat isset droevig dan getrouwt
Gemene vreugt, gemene smart
Gien dubbelt goet gien dubbelt hart
En daer het anders is geslaegt
Wert heil gesocht, en hell bejaegt.

441

Johan Frederick
Vorst van Saxen Wymaren, Generael over
de volckeren van den Koninck van Denemarcken,
gesturven den vierden Decembris a^{o} 1626
In over Ungeren in een Marckfleck
genaemt sanct Marten.

Ey klaegt niet meer om my, mijn ruyters en soldaten
Myn geest is doch by u, all moet ick u verlaten,
Ick heb so swaren tocht dus verr met u gedaen,
Recht op u vyandt in, en door hem heen gegaen,
Geslagen in de vlucht, doen stuyven nae begeren
Daer hy zijn voordel sach en meinden ons te keren.
Dat sach de droeve stadt van Oppelen, en schrock
Hoe Walstein deisen most, en ick mijn wegen trock
En brocht in Ungari mijn volck, en mee de zyne
Die Gabor daer versloech door Mansfeldt, en de myne
Nu schynt het dat de doodt meer ere my benijdt
En snydt mijn leven aff, niet in zijn rechte tijt.
Doch heb ick oock genoech, want dat gien doodt kan roven
Gaet verr een klein gewin van weinich tijt te boven.
442
Dat is een goeden naem daer nae mijn hart en ziel
Gedorstet heeft so lang tot dat ick neder viel,
Mijn leven sall hier van getuigen, en mijn sterven,
“ All mocht ick niet het velt tot mynen doodt verwerven;
Gien vijandt, gien gevaer en heeft my ooit gedeert
Dat hebt gy mee van my, en ick van u geleert;
Mijn geest die daer in vrocht moet u en my verlaten
Moet, seg ick, maer om u mijn eerlycke soldaten,
Om dat ick niet en kan, gelijck een Edel vorst
U voeren uyt den noot van honger sucht, en dorst,
Waert gy met my, off ick met u in t’ velt gesturven
Och aen dit slechte vlees was weinich aen bedurven;
So kon ick meer gerust nu scheiden van u aff
Om dat de doot dan meer sou geven als se gaff

Een ander des selvigen in Hoogduyts.

Wer klaegt, und weint hie bey mêim leich
443
Das ich in nöten von ihm weich ?
Mein heir das nu mit mir so weit.
Habt ausgetruncken lieb, und leit,
Mein geest bei euch ist nacht, und tag,
Ob ick schoon da nicht bleiben mag:
Ihr habt von mir nu gnuch gesehn,
Gelehrt durchs feur, un schwert zu gehn,

Durch berg und tahl, durch feltz, und rotz,
Und eben muh, ind eben trotz,
Das auch des feindes grosse macht
Vergebes wahr, und ausgelacht,
Der hinden kam, und fur ons her
Zu treiben ons zum widerkehr,
Und ob ons schon die grosse muh
Der langer weg, und kurtzer ruh
Geswächet hette, da der feindt
Meim' mattem volck fur augen scheint,
Kam pflicht, und eer, und treuwer mut
Entzunden den zerkalten blut,
Und der da stont umb mein vorhab
Zu schneitten laub, und leben ab,
Lies mir es felt so bald ick kam
Und rette sich mit fewr und flam, 444
Mein volck, geschutz, und wagens all
Fuhrt ich da hin durch berg, und tall
Durch muh, gefar, und überhant
Und sas den krijg in ihrem lant
Nu kan ich aber weitter nicht
Der todt mein treuwer muth zerbrigt
Und reist mein jonges leben hin
Das ich der ehr von an begin
Mit gut, und blut, lant, kut, un stett
Zum offer aufgegeben het.
Und ob man schon fur meinem zeit
Fur vollen sieg mein leich bereit,
So wirt doch gehn aus meinem grab
Was ich all hie[r] erworben hab,
Und uberwinden todt, und leit
Mit wapfen meiner treuwicheit;
Ob ich die dan im felde nicht
Hab aufgegeben ins gesigt
Im fewr, und stahl von meinem feint,
Der todt hat anders mich gemeint,
Mein leben ihnen nicht gegunt 445
Meim leich, ein ander liegt entzunt.
Ich sterbe wie der grosser Helt
Zu Babylon von diser welt
Gerissen ist, nah viler muh
Kam ons der todt, und eben fruh,
Ihm in sein jugent; mihr im jaer
Da er vom todt erschlungen wahr,
Ihm nam er in einr fremden stadt,
Mich Ungerlant getodtet hat,
Ihm schwert, noch lants, mich stahl noch pfijl,
Mich kurtzer zeit, ihm grosser eyl,
Ihm nam der todt im besten lauf
Mein lob helt auch mein sterben auf.
Weil dan de muh, gefahr, und zeit
Bey Alexander mihr bereit
Ein plaetz zu leben nah meim todt
Ohn onttergancK, un[d] gen sterbens nott,
Als bitt ich euch die mihr beweint,
Wan ihr mich noch mit treuwe meint,
Und wolt das ich er leben hab,
So schreibet dis auf meinem grab 446
EIn **Z**e**I**s, e**I**m **MV**h, **LV**st, **L**a**V**f **V**n**D** ent.
Hat ons gedient, und omgewent

O Here laet my met begeren
Van den werrelt wederkeren,
Doet myn verlangen nae den dach
Dat ick van hier eens scheiden mach,
Nie door mistroosticheit, en vresen,
Alleen om maer by u te wesen,
En dat ick alles graeg verlaet
Door liefde, die ten hemel gaet.

Een man die nooit gien goet en sprack
Als doen de doot hem t'hart aff stack,
Genade, seid hy, Lieven Heer
Dat was het all, en oock niet meer;
Maer die hem roepen quam van daer
Die wist wel watter achter waer, 447
En nae de boet van desen rouw
Hoe dat hy dan weer leven sou,
Daerom de boete die men doet
In stervens noot, is selden goet.

Wat is de werrelt nu gezegent
Met dieven, off het dieven regent !
En daer komt dat besuckte Ey
Dat eens een Haegsche henne ley,
En wil ons oock noch dieven maken,
Als offer dieven noch ontbraken
O breeckt het ey en slaet het op
En sett den koekoeck by den dop;
Sou dat meer dieven ons noch geven ?
Waer sou een eerlick man dan leven ?
Koomt op het landt, weest in de statt
Gaet op het hoff, gy siet u satt
Van dieven, dat u dieven walge,
O wat een rust heeft nu de galge !
De stroppe drajers werden kael
De beuls versmachten altemael
Daer is gien neering in haer saken, 448
De galgen sijn maer blote staken,
En wertter eens een dief gevatt,
Wat schrael, en mager dier is dat !
Wat sterren of dan nu versellen
Die so veel dieven ons bestellen ?
Is oock Saturnus in den Kam
Als doen de Spaensse pocken quam ?
Off sijnse oock uyt slijm der aerden
Die by den Nijl de muysen baerden?
Off is Prometheus oock ontwaeckt
En van zijn leem maer dieven maeckt ?
Off sijn se dan van groten regen
Gelijck de donder padden plegen !
Off van het vochte weir gestelt
Gelijck de slacken op het velt ?
Off syn se dan gestort van boven ?
Gelijck wy van de muis geloven
Off by den dijck, off aen de poel
Gegroeit; gelijck de paddenstoel ?
O neen, de Hell die is geborsten,

Terwijl de droes daer stond en dorsten
Zijn helsche saet, en all dat kaff
Vloog hier nae toe, daer isset aff,
Dat heeft de werrelt dus ontsteken
Als aen de dieven is gebleken.
Dat stoff is overall gewaeit,
Daer sijn de dieven affgesaeit;
En moet de Hell die weer ontfangen
So mach de Droes sich wel verhangen
Met Lucifer, en all zijn maets,
Waer wil hy heen ? daer is gien plaets;
Dat mach het doen, hy mach se packen
Hy mach se brâen, hy mach se backen
En doen daer mee gelijck hy kan,
Was maer de werrelt eens daer van.
Maer heer wat sout' hier eensaem wesen !
Men sou den wolf, en beeren vresen
So drae en was de Hell niet voll
Off all de werrelt die was holl:
Doch dat is wint, dat sall gien noot doen,
Wie sou so vele dieven doot doen ?
Den hemel kan, en doet het niet;
De Droes die will, en moet het niet
Wie sal t' dan doen ? de grote Heren ?
Maer dat sijn dieven, en met eeren
Dus heeft den dief dan niet te lîjn
Hy most dan altemager sîjn,
En die gien galge kan betalen
Dien mach de beul eens overhalen
De reste sijn hem alte groot
Daer schreyt de Droes om, en de doot.

De Mey van sestich schoon en klaer
So warm als off het somer waer,
Beeldt ons een schone trony aff
Die haer dat met blancketsel gaff;
Sy lijckt wel lief, en wel gedaen,
Maer hoe salt op het einde gaen ?
Een kouwe vuyl verschrompen hoer
Off als een aep zyn beste moer
Dit mach oock sijn nu onsen troost
Een lieven mey, een leden oogst.

Narrekap

Meester Melis onse schreur
Hing voorleden voor zijn deur
Veelerhande slach van kleren
So voor burgers, als voor heren
En voor boeren, oudt en jonck,
Heer wat hing daer all te pronck !
Rocken, lyven, broecken, bouwens
So voor mannen, als voor vrouwens
Veel fatsoens uyt eene lap,
En maer eene narrekap;
Daer quam iedereen hem vragen,
Wie sall dit fatsoentie dragen ?

Twentse Taalbank

Koomt dit staeltien uyt het stoff ?
Dat is wel een vreemde snoff !
Sulcke ooren, sulcke bellen !
Melis wilt ons doch vertellen
Is hy wijs, off is hy mall
Die dit maecksel dragen sall ?
Melis die haer niet en achte
Naeiden all, en satt en lachte,
Maer om eens te sijn ontlast,
Mannen, seid hy, die se past.

Horat
Fortis creantur fortibus et bonis

452

Weet gy hoe Leentie quam aen Steven haer beminde ?
Zy was een wisse maegt, en socht een wisse man.
Dien heeft zy nu geraeckt, want sy was all met kinde
Eer hy haer eens besliep, en eer zy ooit began.

En wilt gy dit verstaen ? ick salt' u haest verklaren,
Zy hebben een genst, een lychaem, een gevaer,
Dus aen de kinder oock so meinich allser waren
En die sy niet en wist die waren by de vaer

Des Konincks Hulst verandert hier
En wert den Prince zijn Laurier

Hoe siet den Arragon, den machtigen Philips
Soo blieck nu om de neus, so qualick en so <pips !>
Dat is nu niet so vreemt hy kan sich niet <bedaren >
De ziel is op zijn bloet nae binnen toe gevaren,
453
Gevloden door den schrick van sulcken swaren steeck
Dat schier een paer dosijn gewyde santen weeck,
Daer by zijn twede Boss met scherpen Hulst omwassen
Had eeuwich aen betrouwt, om eeuwich op te passen,
Op dat den ouwen Leeuw die gaende was, en loss
Niet schoot uyt zynen Tuyn, in dit vermaerde boss,
Het was genoech versien, omgraven, en belopen,
En met gien aerts gewelt, off menschen bloet te kopen;
Het scheen off all de macht der Goden jonck en out,
Getrocken op de wacht sich spreide voor dit wout.
Men sach de armen daer van Tethys omgeslingert,
En wat se niet omhelst, dat liet se niet omvingert.
Van Dender, Lieff, en Ley, daer stuyte meinich vorst
De Schelde met haer diep, en Vesta met de borst,
Eer noch die nieuwe rey der Heyligen dorst wagen
Te staen voor dese statt met hand aen hand geslagen,
En weiren alles aff, jae selven het gesigt
Tot aen den hemel toe, daer was het noch niet digt;
Nochtans wat sou men doen ? de somer was begonnen
Op voordel, en all voort, en niet met all gewonnen;
Den suyren kouwen herfst, de stiefmoer van de krijg,
Gelijckse plach te sijn, verbolgen, en ontijg.
Kreeg nu een nieuwe lust, die soeter was en vromer
454
Als niet in twintich jaer, een leende van den somer
Een aengename lucht: wat baet nu moet, en macht
Geluckich, sey se, die den hemel soo toelacht;

Siet daer een twede mey, all isset jaer verlopen
De loop is weer gekeert. Met ging de Lely open
Vry beter als de Roos, en brocht met eene lucht
Haer vrienden op het landt, haer vijandt op de vlucht.
Doen was het haest verkeert, de moet was voort verhandelt
En die gien vijant sach was voor hem all gewandelt,
Het trouwe Vlaenderlandt deed open zynen schoot
En nam se binnen aen, daer voor het buyten vloot.
De stromen van het landt, en sterckte van zijn steden
Die kregen driftich hout, en lieten haer betreden
En gaven vry geley, vry slapen, voer, en mael
En toonden minder niet als nodig vier en stael
Dus ging de Maegt haer Leeuw door zynen vijand weiden
En vondt meer aengedist, als ymant hem bereiden,
Van nymant eens gemoeit, en overall onthaelt,
All was de wech wat om, hy kreeg se wel betaelt,
Dat kon niet anders oock hy brocht daer gien beswaren,
En die hy overtrock, die quam hy mee bewaren,
Men <scrivt> hem buyten aff veel erger als een dief,
Dies ging hy binnen door, en nam het daer voor lief
Daer was niet anders op, het lach te vast besloten
En waer hy wesen most daer wierd zyn hooft gestoten, 455
So lange dat hy vond dien ongegonden patt,
Doen brack hy lustich in, en kreeg een veilig gatt;
Het leger datter lach om desen Leeuw te moeten
Dat spaerde zyn geweir, en besigde zijn voeten
En toonde gien gewelt, off teken van allarm,
So koel en was het niet, het viel hen daer te warm.
Nu quam het hier op aen, de Santen alte samen
Die lagen noch so vast, hoe sou men die bequamen ?
Dat was gien kleine saeck, gesalleft, en gewijt
Wie daer sich aen vergrijpt, den hemel is hy quijt.
Maer eer het daer toe quam, wat isser wedervaren ?
Schantse eer Hulst so genoemt
Sy gaven t' goedig op, en toonden wat se waren
Sanct Marcus liet het gaen, en gaff hem by de Leeuw,
Daer was hy aen gewent, all voor so meinich eeuw;
En wat sou Joseph doen, den ouwen, en verkloomden ?
Dien goeden vromen hals, die liep all als hy droomden;
Jae docht Sanct Pieter oock, wil ick hier vechten weer ?
So kryg ick weer een grauw van onse Lieven heer:
De goede Sanct Andries die nymant ooit verstoorden
En voor zyn viandt bat, sou die nu leren moorden ?
En kerven als een beul ? o neen hy deed gelijck
De Francen binnen Trier voor desen, en Mardijck
En Paulus die so lang de ware Kerck bestrede 456
Nae dat hy was bekeert so bleef hy by den vrede,
Oock was hem ongewent dat boskruyt, en de smoock
Dies ruimden hy de plaets, en so Sanct Jacob oock,
Hy sey, sall ick nu noch u schanssen hier bewaren ?
Gy geeft my wercks genoech met kercken, en altaren;
En dus so spracker meer; neen sey Sanct Margariet,
Ick vechte met den Droes, maer met de menschen niet
Dien heb ick eens verheert, getrapt, en vast gebonden,
Maer hier mijn eer gewaegt, dat waer mijn eer geschonden,
Die staet my veel te dier, en daer mee ging se voort
En liet de brugge neer, de sleutels in de poort.
Sanct Anna die so veel voorseide van te voren
Die sach oock alles hier niet anders als verloren,
Sou die dan tegens heil, en daer se beter wist
Beschermen sulcken schants, dat waer te seer <gemist>
En ick ben all geleert, sey Sunte Catharine
Wat vier en vlam vermach, de beste van de myne
Op mynen naem gewijt is binnen Amsterdam

Nu onlangs ingestort, door onversiene vlam,
Hoe sout dan hier nu gaen, daer so veel duysent handen
My dreigen openbaer te krencken, en verbranden,
Indien ick niet en ruym ? waer dat dan wel < -- >
Voor sulcken spruit als ick, en Koninckklijcke maegt ?
Dat is my niet geleert, ick heb eens wel gestreden
Gevochten totter doot, maer niet als met gebeden, 457
Mijn handen daer men hulp, en bystant aff begeert,
Die waren aller best gewapent, onbeweert,
De Keiser daer ick oock myn leven most by laten
Die ley my niet, als gy, by hoeren, en soldaten,
Ick bleef noch by mijn eer, en onbesmette geest
En die my nu ontsien besmetten my die meest,
Sall ick nu ymant hier noch quetsen off beseeren
Die willig ben, en graeg gesturven sonder weeren ?
O neen dat doen ick niet, dus gingse daer op heen
En van gelijcken oock sanct Lieven, en Geleen.
Zy dochten sulcken maegt van Koninckklycken bloede
Sou die so gaen alleen ? dat was haer niet te moede;
Dus ging het alles voort; de goede Sanct Niclaes
Dien milden gever gaff het zyne mee van Waes:
En wie sou doen meer staen ? de sancten all die liepen -
En sagen niet eens om; Hoe vyrig dat se riepen
Door alle kercken heen, daer was gien houwen aen:
En waer de sulcke vliên, daer mach de Nicker staen.
O wee, och arrem Hulst wat mocht gy doen wel dencken ?
Nu dreigt de trotze Leeuw mijn taye schors te krencken
Hoe, seyse, sien ick nu soo deerlyck op mijn neus,
Mijn santen ben ick quyt, voorseker sijn se Geus.
Met onse Lieven heer; en isset so gelegen
Dat is een ander werck daer heb ick dan niet tegen 458
So mach ick my dan mee bereiden als het Sass
Dat is my voorgegaen, ick wouw' niet off het was
Daer ben ick mee verschoont, daer door ben ick gebeten,
En oock mijn eygen landt heeft sich niet wel gequeten,
Dat liet den vijandt in, en door, en ongestuyt
En daer ick vrienden socht daer quaen mijn vyandt uyt.
Hy kon my niet aen boordt, het minste niet beginnen
Als door de mynen heen, wie sou sich dat beginnen ?
Zy gingen hem de kost verschaffen, en den wech,
En draegen dies de schult van dit mijn swaer beleg:
Terwijl quam vast de Leeuw met spitten en met delven
En toe gesloten hout de graften overwelven;
Dit gaff de visschen vreemt, het was haer nooit gebeurt
Sij konden niet by een, haer water was gescheurt.
De donder, en het vier gedreven uyt de kelen
Van yser, en metael, dat vreesselijcke spelen
Dat sloech vast met gewelt den trotzen ommeloop,
De vaste muyren in, de wallen overhoop,
En wierp met sulcken macht van muysces, en kartouwen
Het aertrijck over t' hooft van hutten, en gebouwen,
Als off men heel de stadt met burgery en all
So teffens delven wouw, en onder eene wall;
En dat den hemel oock en aerde kan bewegen,
Dien grouwel uyt de lucht, den hell gevlamden regen 459
Beswangert met de doot, met lijff, en goets gevaer
In droppels ydereen van hondert ponden swaer,
Die in der aerden buyck haer krachten eerst ontlede
Als off met dieper hell den affgrondt haer bestrede;
De momber doen van Hulst bevreest voor desen vall,
Begaff hem uyt de stadt, en doock weer in de wall,
Dus trock hy van zijn wees zijn ruiter en soldaten,
En als hy voor haer vocht, doen had hy haer verlaten;

Dat Hulst, so scherpen Hulst dat so gewapent was
Lach nu all meest verbrandt, en in zijn eigen ass,
Het liet zijn scherpe loof, en groene tacken hangen
En gaff sich in zijn hart eer over als gevangen,
Maer Philips; als het scheen en was noch niet gewent
Te scheiden van zijn goet, het most eerst sijn geschent.
Dies kon hy niet verstaen tot geven, en te houwen
Dat was oock niet te doen, alleen het hooft te klouwen
Dat wasser noch te goe; De hope ging vast door
En pachte sich van daer, dat, sey se, gelt u voor,
De vijandt vangt all aen de wall met u te deelen,
En daer gy nu voor vecht, dat sult gy u ontstelen
Dat is u lijff, en goet, indien gy niet by ty'
Gewillig u begeeft, en spiegelt u aen my
En off ick my met u hier qualick meer betrouden, 460
Wat sou dan Gendt, en Brug, en brussel doch behouden
Als ick met u so bleef ? siet daerom gaen ick heen,
Ick hebber noch all meer te troosten hier als een;
De vrese die met my so garen plach te spelen
Die stell ick in mijn plaets, die wil ick u bevelen;
En daer meed heeft men oock een tijt lang sich geweert
So lang tot dat haer die wat beter heeft geleert,
En van haer nederlaeg, en bloetbatt onderwesen,
En dat den vijant niet als weduwen en wesen
Verschoonden, en ontsach, en daerom bleef hy staen,
Het was met haren hals doch anders all gedaen.
Dit hadse pass geseit, men sach den Leeuw beginnen
Het geen gewonnen was ongaren noch te winnen;
Dit past een eedel hart, hy slachte gien Duc d'Alf
Hy sach haer burgery veel liever heel, als half.
Doch langer uytgestelt, en dat op haer genade
Die hy te bergen socht, dat was hem niet te rade,
Den tijt die hy haer noch uyt gonst, en deugde liet
Die was den zynen quaet, en haer te voordel niet:
En daer mee ging het aen, de trommelen te roeren
De lasten uytgedeelt, de benden aen te voeren;
Doen sach het suyr daer uyt, te weeren was gien raet
Te sterven gien geneugt, te lopen alte laet
Men koos een ander wech die beter was te wagen, 461
Men stack de hoeden op, en prate van verdragen,
Gelijck het oock geviel, men nam het so voor goedt
Veel liever als een batt van veel onnosel bloet;
Hoe blyde was doen Hulst ! het deed zijn poorten open,
En nam zyn vrienden in, en liet de vreemde lopen,
En sprack met goet verstandt gy wyt vermaerde statt
Volgt aen de Schelde nae, so krijgt de krijg een gatt,
Wilt gy u vrydom heel, so laet u niet verwinnen,
En wilt gy dat ontgaen; so geeft u voort beginnen,
Wat schade kan hy doen die geeft, en niet verliest
Dies volg, ick gaen u voor met Tynen, Leuven Diest.

De dogge sprack eens tot de swynen
Geeft my te heerschen op de mynen
Gy sijt doch voogden op u schott
Dies geeft ons oock een weinich bott;
Daer op so spraken twe van drijen,
Voor ons, wy kunnen dat wel lijen
Regeert daer buyten naer u lust,
Alleen laet ons hier oock in rust.

[De pagina's 462 en 463 ontbreken.]

De steden van de Vriesse macht 464
Tesamen sijn niet meer alls acht
Driehondert dorpen, en daer by
Noch driemael tijn, en een mael dry

<Juven:>
Nocte dieq: suum gestare in pestore testem

Den worrum die den mensche knaegt
Als hy syn oordeel eeuwig draegt
(: Dat zijn geweten wesen moet :)
Is die nu quaet, off isse goet ?
Voorseker quaet en isse niet,
Om dat hy nooit gien quaet en riedt,
So brandter dan wat eeuwig mee
Dat hier wel nooit gien quaet en dee'

Lief ick heb u lang gevrijt, 465
Langer als gy vrijster sijt,
Eer gy tydig waert te minnen,
Docht ick all om u te winnen,
Doen u knoppien was noch groen,
En zijn blatiens op sou doen,
Doen het druiffien noch niet blaeu was,
En u harttien noch niet laeu was,
Wierdt myn liefde vast gevoedt,
Op een hoop van soeter soet.
Evenwel hoe meer gy bloeyden,
En myn liefde meerder groeiden,
Hoe de deugde dien ick socht,
Minder groeiden als ick docht.
Noch en kon ick all niet leren,
Om met u eens weer te keren,
All mijn smarten waren gien,
Mocht ick u maer eens aen sien:
Wat gy woudt dat most ick wesen,
Dan verloren, dan genesen,
Dan verslagen, dan bedaert,
Maer hoe machtich dat gy waert,
Om my weer eens wys te maken,
Dat en kost gy doch niet raken,
Daer in heeft u leste vriendt
Beydegaer ons nu gedient:
My verstelt, en u ontslagen
Die gy nooit en kost mishagen 466
Die verkeert nu sonder schult,
Met zijn sinnen zyn gedult,
Maer de reden laet ick varen,
Isset niet, dat will ick garen,
Anders seg' ick niet als dat.
Isser niet, noch isser watt;
Dies so moet ick u verlaten
Niet om dat ick u will haten,
Noch op hope van wat aêrs,
Maer uyt vrese van wat waers.

Twentse Taalbank

Rixfridus Friso

Achthondert sessendartich jaren lass;
Die doen de seste bisschop was,
En Duyrstee kreeg, van Ludowijck
Den Keyser van het Roomsche Rijck.

Comitum Flandriæ origo

Keyser Carel die den andren
Off de Kale was genaemt
Maeckt den eersten Graeff van Vlandren
Balduinum, die versaemt
Met zijn dochter Judit haren
Bedtgenoot was; en dit waer
Als men sch[r]eeff achthondert jaren 467
Vier en sestich, en een paer.

Des Kercken elende

Hoe Godes Kerck wel is bestreen
Dat siet eenvoudig hier by een
Hoe meinich Keyser zijn gewelt,
Haer heeft gebracht, maer niet gevelt.
Corinthi leer, en Ebion
De Gotdheit Christi eerst begon
Te krencken, en se stelden weer
De wet van Moise by de Leer,
Domitiaen doen Keyser waer
En t' vijff en negentichste jaer:
Daer nae so quam Artemon voort,
Als nu twehondert jaer het woort
Was vlees geweest, en met gewelt,
Se Godtheit Christi neder velt;
En dese raserny daer naer
Als Galienus Keyser waer
Dreeff oock Samosatenus stijff
Op twemael hondert sestich vijff;
Dit selve mee geweldig dreef
Photinus oock; en doen men schreef
Driehondert twe en twintich jaer
Als Constantinus Keyser waer,
Quam Arrius oock voor den dach, 468
Die Christi Godtheit gaff een slach,
Doch zyne goddelose Leer
Vondt in Nicæa tegen weer,
Tot dat hem uyt zijn lychaem viel
Zijn ingewandt, en snode ziel:
Driehondert vijff en tachtich weer
Dreef oock Donatus dese leer:
Nestorius in Epheso
Verwesen, leerde niet alsoo.
Maer Christo twe lychamen gaff,
Het eene van den hemel aff
Gekomen, en het ander dat
Zijn moeder hier gedragen had',
Een Christus boven, en voor heen,

daer nae den tweden hier beneèn,
Den eersten stoff, alleen van Godt,
Den tweden menschen vlees en bott,
En voorts met alle kracht bewees
Dat nooit een Godt uyt menschen vlees
Geboren waer, off in zijn graff,
Gedragen van de werrelt aff,
Dus wees hy Christum aen in tween
En kreeg van beidegaer niet een,
Als binnen Constantini statt
Dees bisschop zynen zetel had'
Dat was naer Christum ongevaer
Vierhondert vier en twintich jaer:
Met desen weer dien selven tijt
Kreeg Eubyches een swaren strijdt, 469
En maeckte door een ander slott,
Van Christi vlees een helen Godt,
Dies is het vlees door desen Abt
Met Godt doen onder een gelapt:
Wat isser dan aen Christo dat
De satan niet heeft aen gevatt ?
Sabellius een ander weer,
Verschenen, met een ander leer,
En brocht met stercke reden, tot
Een eenig, een dryvuldig Godt,
En wees dat op een ander pass
De Vader oock de sone was,
Dus Vader, soon, en heilig' geest,
Nooit waren meer als een geweest,
En heeft dien grouwel voort gebracht,
In t' jaer twehondert veertich acht;
Licinus en Valeriaen
Met Galieno zynen aen=
geboren soon was doen het Rijck
En Keysers alle drie gelijck:
En weer als Valentiniaen
De twede was, en Gratiaen
Met Theodosio daer by
Het Rijck gestelt aen dese dry
Als Godes soon geboren waer
Driehondert vijff en tachtich jaer
Doen quam Apollinaris voor
En socht met kracht te dringen door 470
Dat Christus wel een mensche waer
Maer sonder ziel, en waer daer naer
De Godtheit in van boven viel,
En was in plaetse van de ziel;
En by den vromen Antonijn
Stond op de Kelter Valentijn,
Nae dat hier Christus quam beneen
Een hondert veertich een, en een,
En dese met veel reden weer
Dat Christus niet van onse vlees
Geboren was, maer dat hy datt
Van boven uyt den hemel hadt.
En dat nu dese doen begon
Dreeff Cerdo voort, en <Plarcion>,
En op twehondert tachtich jaer
Als Probus Roomsse Keiser waer,
Quam Manes met dieselve leer,
En brocht die noch wel eens so veer,
Dus is de Kercke nooit geweest
Off sonder strijt, off boze geest.

En hadde Godt niet by gestaen
Daer was gien raet, se waer vergaen;
En sijn nu dese Ketters heen
De satan is noch all beneen,
Die ons met Ketters wel versiet
All weckt hy schoon de doden niet
Daer komen nieuwen all weer aen
De Duyvel heeft doch nooit gedaen, 471
En wie dat niet geloven kan,
De vraeg den Paeus, die weetter van.

Wie raden kan die raed' eens heen
Het lijckt meer goudt als elpenbeen
Ick moet het hebben alle daeg,
Maer ick ontfang het niet so graeg,
Het maeckt my wyser als ick ben,
    En is my dienstich by de pen,
Het sy te water off te land',
Ick heb het garen by der handt.
En wil ick reysen hier off daer
Het waerschout my voor veel gevaer,
Voor sucht, en ander ongevall
En seit my wat ick eten sall,
    Is dit nu niet een vreemde saeck
Een dinck so nut, en vol vermaeck
En dat een yeder garen siet
En evenwel men eist het niet ?
Het mach so goet syn als het kan,
Ick heb den lieven tijt daer van,
En wert van weinich oock begeert
Hy sy dan wijs, off ongeleert
De kosten gaen ons uyt de schreeff
Nochtans wy krygent all te geef
Maer vrienden hoor eens wat het sy
En denckt daer tegens eens aen my,
Het is den Hoeden bedelsack
Den Nieuwejaerssen Almanack.

Terent. 472
Manus nostræ oculatæ sunt, credunt quod vident

Ey hoor eens wat een vader
    Sey voor zijn vrouwen kraem ?
Men boot hem allegader
    Geluck met eenen aêm,
Men brocht hem daer geschencken
    Van silver en wat aers,
Daer sou hy by gedencken
    Zijn Peters, en gevaers;
Wie, seid hy, sou dit laten ?
    Ick make by mijn wijff
All silveren soutvaten
    En beeckers tot gerijff,
Die sonder vier en tange
    Dus werden all bereidt,
En duirt dit noch wat lange,
    Mijn Cass dient uytgeleit,

All krijg ick dan wat kinder;
En kost de pap te meer ?
Ick kryge niet te minder
Aen pillegaven weer,
En komtter een te sterven,
Ick blijff all erfgenaem,
Hoe kan hy dan bederven
Die veel maeckt in de kraem ?
Ey laet u niet bedriegen
Riep daen een ander vriendt
Dat kindermael, en wiegen
Kost meer als gy verdient.

Hoe doch den Paeus, so slecht weleer, 473
En arm als onse Lieven heer,
Geklommen sy tot sulcken staet,
Die boven alle Cronen gaet.
Daer wert all vreemt gesproken aff
Wie dat hem eerst dien zegen gaff,
Den eenen seyt het is gerooft
Dat doch niet eenen Paeus gelooft,
Noch Paep, noch gienen Cardinael
Maer dit gelooft men altemael.
Pupinus gaff Ravennen aen
Den Paeus, en was hem onderdaen.
Off wel de Keyser dat verboodt,
So was zijn macht hem doch te groot,
En trecken met zijn heir daer nae,
Was met gevaer van Thracia.
Maer Carolus de grote weer
Hield dit den Paeus, en gaff hem meer;
En Ludowijck die naer hem quam,
Den Keyser Romen oock benam,
En gaff den Paeus dat oock all heen,
Als eigen goet, en niet te leen,
Dus quam eerst Romen aen de Paep
Men seyt genoech als op de caep:
Pupijn gaff hem den eersten trap,
En stack zijn coninck in de cap,
Off nu de Paeus dit recht besitt 474
Gelijck hy will, so seit hy dit,
Pupijn die heeft het hem verschaft,
Luwijs vereert, en Carel gaft',
En dat noch in de beste voeg,
Is daer dan gien bewijs genoech ?
So vraegt eens Bozium daer naer,
En will hy spreken recht voor haer,
Ick wedde dat hy seggen sall,
Waer toe gevraegt, hy heeftet all,
En isset qualick aengetast,
Dies is zijn Heilicheit ontlast,
Zijn afflaet geeft hy so niet heen,
Hy houtter noch voor sich wel een,
En daer mee past hy niet een hair,
Noch op den droes noch op zijn vaêr,
En vraegt gy waerom dus gepocht ?
Hy heeft de Hell noch niet verkocht,
All was het vagevier verhuirt,
Der helleneygendom die duyrt
Die houdt hy vast, daer blijft hy by,

Daer heeft oock nymant aen als hy:
Dit kon oock Minos wel verstaen,
En ging voorlang alldaer van daen,
Hy sey is dat den Paeus zijn vier,
So gaen ick heen, en laet hem hier, 475
Ick wil niet doen gelijck als hy
En trecken sulcken goet aen my
Van Coninckrijcken, en gebiedt,
Den hemel selfs verschoont hy niet;
Off daer so breet is als hy seyt,
Dat laet ick staen op zijn bescheit.
Doch niet te min dit weet ick wel
Hy heeft veel eygens aen de Hell,
Dat staen ick hem ten vollen toe,
Hy neem se vry, ick ben se moe;
En Ocnus sey, all dus so sou
Ick wel eens raken van mijn touw,
All wat ick daer aen spinnen kan,
Dat bijt mijn ezel weer daer van,
En komen dan de Paeusen hier
Die ryden op gien ander dier,
En daerom ben ick seer verblijdt
So raeck ick mynen ezel quijt.
En Cerberus was oock te vreen,
Hier dient maer een portier beneen,
Dat ben ick nu all lang genoech
De Paeus en komt my niet te vroeg,
Ick laet hem garen in myn ampt
All quam hy datelick ick nam t'
Dit seid hy, en hy knorde niet,
Als die sich wel te vreden liet.
Dus is de Paeus daer willekom
Met all zijn kraem en heiligdom 476
En is hy boven oock so klaer
So sijn oock all zijn dingen waer

Auri sacra fames quo non mortalia cogis Pectora !

Ick weet een man van groten staet,
Van groten schatt, en groten raedt,
Die grote dingen heeft geschreven,
En grote lezingen gegeven,
Maer van de beste leer daer by
Weeck qualick ymant meer als hy,
Dat was van kinder uyt te trouwen,
Daer most men meest de deugt aenschouwen,
En niet op gelt, en grote winst;
Hoe hieldt hy dat ? och aller minst,
Wien gaff hy dan zijn kint te trouwen ?
Een onbeschaemden rijcken ouwen,
Daer in gien eer noch vroom gemoedt
Noch goet en was, als gelt en goedt.
En quam hy dat oock weer te missen
Gien hondt en sou dan aen hem pissen
Een guit, een vildt van sulcken aert
Hy waer alleen gien galge waert,
Het was maer gelt daer hy op sach all
En boot zijn wijff voorts goeden dach all, 477
Daer mee so mocht se syn te vreen,
En wouw se meer, so docht hy neen.

Hy kon zijn tijt wel aers besteden,
Hy was maer hier om gelt te smeden,
Het gelt dat was zijn ziel en wett
Zyn hoop zijn hart, en zijn gebett.
Hoe kon hy dan wat anders dencken,
Als daer mee zijn Natuir te krencken ?
En die te vergen meer als gelt
Dat was sich selven doen gewelt;
Dies oock zyn wijff, de goetheit selven,
Die sach haer man docht niet te delven,
Off ummers niet gelijck het vlijt,
De geltdroes liet hem all gien tijt,
Hyr had' hy winst; daer schae te vresen
Hy kon oock overall niet wesen
Dat sach zijn vrouw, en kreeg daer van
Een groot medogen met de man.
Ze docht, dien bloet altijt te ploegen,
En ick in rust ? dat wil niet voegen,
Een ander die mach mee wat doen
En die niet doet, die mach se voên.
Wat noot heeft hy die t' so te goe krijgt !
Het stoff, fatsoen, en arbeit toe krijgt !
Edoch sonder arbeit, sonder gelt
Te krygen veel, en wel bestelt
Dat wist hy wel van outs, en eer die
Vermaerde vrouw hem dat eens leerde, 478
En daer en tussen wat een gelt
Wie weet wat hy niet all en telt! :)
Den goeden hals, dat sall hem goet doen,
En ick doen niet, als dat ick moet doen,
Hy vroet voor kinder wat hy kan,
En quam der gien, hoe sat ick dan ?
Sou ick daer voor gien sorge dragen ?
Ick waer niet waerd' om nae te vragen;
Het is mijn man, gelijck men siet,
All is hy schoon de vader niet,
Ick moet verdacht sijn op de wiege,
Op dat ick hem, noch my bedriege;
Dit sey se, en se hieldt' haer woort,
Gelijck een vrouw van eeren hoort,
Se liet haer helpen dat het luste,
En haren waerden man in ruste,
Wat roerden hem dat kinderspell,
Hy was doch kraemheer evenwell.
Zijn wijff quam toe daer voor te sorgen,
Den eenen nu, den andren morgen,
En soo voortaen, op dat door haer
De werrelt niet verkort en waer;
So vele doet een vrouw van namen,
Die haren man niet will beschamen,
En isser een wat ongewiss ?
Een ander op, die beter is, 479
Hier is de sorge dan bevolen,
En wat se krijgt is niet gestolen.
Zij steelt het oock niet haren man,
Wat hem ontbrack dat krijgt hy dan,
En mist hy dan all eens zijn vrouwe,
Zy mist hem niet, zij lijdt gien kouwe,
En wat heeft hy te klagen meer
Hy krijgt se meest all dobbel weer;
Maer die nu sulcken jongen deeren,
Die qualick pluysen had van veeren,
Gaet geven sulcken ouwen vreck,

Was dese wyse vaêr niet geck ?
Doch all de wijsheit kreeg de dochter
Van haren vader, en se sochter
Voor eenen ouwen kouwen dief,
Wat jonger weer, en eens so lief.
En was haer een te swack allene,
Se nam der twe off drie voor eene,
Wie heeft ooit wyser vaer geraeckt
Die sulcke wyse kinder maeckt ?
Doch wilje nae zijn wijsheit vragen ?
Die kan zijn dochter beter dragen,
En daer wat stercke mannen by,
Was zy niet stercker dan als hy ?
Doch hy kan seggen laet se lesen,
Ick heb haer so niet onderwesen,
Gelijck de spraeck nu van haer gaet,
En doet se dat so doet se quaet, 480
Ick heb haer eenen man gegeven,
Om rijck en eerlick mee te leven,
All was hy groter dan van goedt?
Dat isset daer men veel om doet,
Men kan het niet altijt so treffen,
Het is wel hier off daer oneffen.
En wat zij aen de ryckdom wan,
Verloor se weder aen de man.
Zijn jaren waren wel wat hoger
Dies was hy rijck, als was hy droger.
Wel slechte vaêr die veel gebiedt
Wat leert gy dan, en doet het niet ?
Waert gy door rijckdom niet bewogen,
Gy hadt u kint oock niet bedrogen,
En nu bedriegt se weer haer vaêr
Haer man, haer kint, en selver haer,
Om dat gy haer eens hebt bedrogen,
Niet uyt gesett, maer uyt gespogen,
Gegeven aen so snoden fijlt
Geschaeft, geschrabt, en affgevijlt
Van all dat vuyl, en boos genoemt is.
En all de werrelt door verdoemt is
Daer all de Elementen in
Haer boosheit goten van begin,
Verhaet, gevloeckt, en uytgespogen,
Daer all de mens was uyt gevlogen,
Daer gaff dien vaêr zyn dochter aen
Sou dat een heiden wel bestaen ? 481
En vraegt gy wat hem mocht bewegen ?
Dien klanck van gelt, dien gouwen regen,
Die trock zijn hart nae dese buyt,
En zijn verstant ten ooren uyt;
Off dit nu gyricheit, off niet is
Dat siet men daer het aen geschiet is,
De dochter is haer vaders kint,
In <eis> tot veelheit oock gesint,
<Voor> eenen man aen haer gegeven,
So nam se liever sess off seven,
Segt nu wie meerder gyrich waer
Was dat de dochter, off de vaer ?
Hoort vrienden off u ymant vraegden,
De veelheijt beide wel behaegden,
Maer spreeckt van mannen, en van gelt,
De dochter wint het met gewelt.

Twentse Taalbank

Horat
Aurum per medios ire satellites

Een man eens lelyck aengerandt,
Eerst vuyl, en vaets, daer nae weer reyn,
Eerst alte slecht voor luytenant,
Nu goet genoech voor Capitein:

Dus gaet het ratt, all op en neer
Wie heden sucht, en onderleyt
Krijgt morgen licht de hoochte weer. 482
Dan lacht hy die nu sitt en schreit.

En wederom ey wacht noch watt,
Wie heden staet in hoger acht
Krijgt morgen wel een voet in t' gatt.
Dan schreyt hy die nu sitt en lacht.

De sonne en Maen

Een hondert, veertich mael so groot
De son is als den aerden kloot,
Tijn hondert duysent mijl daer van
Denckt hoe veel mylen loopt hy dan ?
Twehondert duysent sestich sess
Twehondert dartich, en een ess
Dat heeft hy in een uyr gedaen,
Daer mocht de drommel tegen gaen !
En twe en twintich mael so small
De maen is als het aertsche dal.
En vijftich duysent mijl van daer,
Is dat gewiss, het is oock waer,
Mercurius is in t' geheel
So groot als t' negentijnde deel
Des aertrijcks; wat is Venus dan ?
So groot als t' seste deel daer van
En Mars is twalef mael en een
Noch kleinder als de grondt beneen. 483
Maer Jupiter is tijn en vier=
Mael groter als het onder hier
Saturnus twintich mael so groot:
All mistet wat het is gien noot
Wie dat will meeten op een prick
Moet beter kunnen sien als ick;
Maer dat des werrelts ommeganck
Vier duysent Duytse myle weges lanck
En daer vierhondert boven sy,
Dat kan men dien daer sijn wy by.

Hæretici

Ebion alme tuum Trajano cæsare numen
Primus Christe negat: Constantinoq: tyranno
Arrius hoc synodo damnatum dogma Nicena
Protulit: inde duas animas sic corpora Christo
Nestorius quoq: bina dedit, nasciq: Mariâ
Non potuisse Deum voluit, nec cedere letho

Quod deitatis ferat, sedet hunc Ephesina furorem
Damnavit synodus; contraq: sabellius omne
Contrahit, et Triadem minuit, sic spiritus illi
Et pater, et natus, non tres, persona sed una,
Sic quandoq: Pater, Natus quandoq: quod idem
Spiritus, avertat Deus hoc qui trinus, et unus.

Den hemel sendt zijn regen aff
En geeft den drogen acker laff,
En krijgt dies van der aerden weder.
Den douw, en dampen die se teelt
So vroeg de sonne daer op speelt
En schiet zijn warme stralen neder;

Dus gelden gien gebeden meer,
Als die eerst gaen van boven neer
Tot in het harte van de vromen,
Van waer se weer ten hemel gaen,
En vinden Godt haer toe gedaen.
Waerom ? se sijn van hem gekomen.

Waerom schreit doch het kint so veel
En buyten reden meestendeel ?
Zijn droeve dagen, en verdriet
Beschreit het all, en voelt se niet:
Dat is, de sonden van zijn jeugt,
Zijn graeuwe hairen sonder vreugt,
En watter tussen beyden koomt,
Daer noch zyn ziel niet aff en droomt,
Daer schreit het all onwetend' om
En spreeckt het uyt, all isset stom;
Off als ick recht mach seggen oock
Dat schreijen is een voor gespoock
Van dat hem noch gebeuren sall
In dit bedroefde jamerdall;
Dit is ons altemael gemeen,
Wie dat wy sijn, behalven een.
De Coninck Zoroastres quam
All lachhend' aen zijn eerste <mam>;
En Adam doe dat die began
Dat weet ick niet. dat was een man,
En sonder suygen, en gespeen,
Die mocht wel lacchen eer hy green.

Seneca
Omne sub regno graviore regnum est

All is Carel nu weer Coninck
In zyn Engelandt en woning,
Daer hem Godt heeft ingestelt
En gien mensche met gewelt,
All is hy zijn ondersaten
Nu so lief, en boven maten,
Van haer altemael vereert,

Dat is drae genoch verkeert !
Die doen Carel so bestreden
Syn se beter als voorleden ?
Dat en is noch niet te sien
Carel most eens weder vliên. 486
Wat zijn vader sach vermoorden
En met juychen in slach oorden
Om het goddeloos schavott
Cromwel dienden, meer als Godt,
Dat sijn nu zijn beste vrinden
Snydt haer op gy sultet vinden
Datter Carel lang in sliep,
Maer en gaet niet alte diep,
Gaet niet alteseer beneden,
Laet het harte maer met vreden,
Siet de tonge door en mondt
Daer sit Carel in zijn bont;
Wil haer Carel nu vereeren
Wat se soecken, en begeren,
Off het wel, off qualick koom,
Dan is Carel wonder vroom,
Will haer Carel oock niet schencken
Wat se trachten, en bedencken.
All waer Carel wat hy moet,
Dan is Carel weer niet goet;
Carel mach dat vry geloven
Quam hy sonder moeite boven,
Sonder moeite sall hy niet
Heerschen, als hy wel gebiedt;
Hadde Carel noch een Londen
Noch een Coninckrijck gevonden 487
En hy gaff het alles daer,
Carel docht noch niet een hair
Will hy met zijn ondersaten,
Niet bevechten wat zy haten,
En voltrecken haer begeer
Carel vindt gien liefde meer;
Eersten warent all vijanden,
En niet eenen vrient voorhanden,
Nu sijn t' all zijn vrienden weer,
En niet eenen vijant meer,
All de daggen, en de pijcken
Daer hy voor heeft moeten wijcken
Met de stucken, en de trom'
Heten hem nu willekom;
Sou hy dat nu so betalen
En met slaverny inhalen
Off hy haer niet quam te pass
En om godts will coninck was ?
Carel dat en moet niet vallen.
Syn se geck, gy meugt niet mallen.
Weest so haestich niet te sacht
Off gy bent oock haest veracht.
Carel gy geneest u krancken
Die u loven, en bedancken
O gy weet niet wat het scheelt
So gy dese kranckheit heelt
Dese sijn met aen te raken 488
Met geen woort gesont te maken.
Hier is vry wat meer aen vast
Als gesegent, en getast,
Wilt gy weten off eens lesen
Hoe gy dese moet genesen ?

Geeft een yder zijn gevall
En se sijn genesen all:
Evenwel om so te heelen,
Carel dat will u vervelen,
Daer sijn alte veel aen vast,
En niet van gemene last,
Dese dus will sijn genesen,
Die weer op een ander wesen
Op zijn Engels, Schots off IJrs,
Dat sijn rechte vageviers;
Hoe sou eenen man dat harden
Noch den tweden, noch den darden,
So getrocken en gescheurt ?
Carel wacht u off het beurt.
Hoor eens Carel all die bidders
Maeckter heren aff, en Ridders,
Dat en krenckt niet u gelooff,
Voor de reste houdt u dooff,
Sout gy yder een so stillen
Wat se dencken, wat se willen.
En se swegen <nu maer> still,
Waer was dan u eigen will ? 489
Carel, hadt gy gien gelycken
In u gelt, en coninckrijcken,
In u vloten, en u zeên,
So was Carel doch maer een.
Hoe sout gy dan so veel hooffden
Die gy vreesden, off geloofden
Volgen teffens oost, en west ?
Kendt u Carel dat is best.

Den hemel laet zijn regen neer,
Tot danckbaerheit den acker weer
Zijn douw, en dampen sendt nae boven,
Wat is de mensche dan wel waerdt'
Van Godt gezegent, en bejaert
Die niet en tracht hem dies te loven ?

Met recht den acker u beschaemt,
Gy siet hem doen dat u betaemt,
Waer sijn u sinnen doch gebleven ?
Gy treckt Godts zegen in u schuir
En niet in u van zijn Natuir
Hoe kunt gy u dat ooit vergeven ?

Een gyrich man
Is milde van
Het landt zijn goet 490
Meer als hy moet:
Een eerlyck man
Is gyrich van
Het landt zijn goet
Gelyck hy moet.

Wat is de werrelt voll elenden !
Hoe veel die Gott noch nooit en kenden
Onschuldig leefden, en nochtans
Gehaet, en all vermoort by kans;
Waer deser zielen dan nu leggen
Dat will ick hopen, en niet seggen,
Want gaet men die verwerpen heel,
So heeft een beest dan beter deel;
Ick laete Godt zijn oordeel vellen
Wie daer in treedt, treedt in der hellen,
Het heet let op u eigen ziel;
En niet wie vallen sall, off viel:
De vroomste die ooit zijn gevonden,
Meer sonder quaet, als sonder sonden,
Nooit veel in rust, veel in verdriet,
En sonder vrees haer vreugde niet,
Nooit sonder vreugde weer in vresen,
Als kinder Godts, niet als zijn weesen,
Die hier niet waren als geleent
En van den hemel wat gespeent,
Hoe most niet Abraham gaen dwalen
Eer hy eens recht mocht aessem halen ? 491
Wat is niet Isaack geschiedt
Eer hy den vromen Jacob liet ?
En wat is Jacob all bejegendt
So veel bedroeft, als wel gezegent !
En waerom is dit all geschiedt ?
Haer errefdeel en was hier niet.
Den groten Esaïas mede
Die so veel deed', en so veel lede,
Een man van Coninclijcken stam,
Wie weet niet wat hem over quam !
Dat lijff en ziel hem vaeck ontroerden,
Ter wijll hij Godts beveel uytvoerden
Ten laesten langgenoeg geplaegt
Is van zijn Coninck door gesaegt:
En Jeremïas van gelijcken,
Sach Godt zijn laeste vonnis strijcken,
Daer Jerusalem door verheert,
Is affgebrandt, en omgekeert;
Wat heeft dien helt niet all geleden !
Voor zynen vijandt doch gebeden,
En noch so mocht hy niet bestaen
Het goede was vergeefs gedaen.
Zyn heylich leven most hy laten
Noch aen den Nijl by Damiaten
Gestenigt van zijn eigen bloedt,
Dat was het loon voor all zijn goedt !
En nu die hier so heilig dienden,
Hun vrienden haet, en Godes vrienden 492
Hoe souden die noch raken tot
Haer loon by een rechtvaerdig Godt,
Voor haren arbeidt, en elenden
Indijn haer Godt niet meer en kenden
Als in zijn werck, en haer verdriet ?
O dat en was haer leven niet !
Wat was het dan ? niet als getuygen
Daer Godt zijn volck door socht te buygen,
En als dat niet mocht gelden meer,
So liet hy aff, en riep se weer.
Een bouwman die zijn dienaer sonde,
Dat hy zijn wijnranck sneed' en bonde,
Als hy het beste daer in doet

Hy roept hem weer, en doet hem goedt,
Doen dat de menschen hier beneden,
Die sonder Godt nooit goet en deden.
Hoe veel te meer Godt selven dan ?
Die liever will, en beter kan.
En die nu buyten Godes Leere
Godt sochten noch, en Godes eere.
Hoe haer sall sijn de jongste dach
Dat weet hy die haer deugde sach.

Het wesen Godts so hooch van waerden,
Is in hem selven naeckt en klaer,
Maer in den hemel, en op aerden
Om dat te vatten alte swaer. 493

Ovid.
Turpe senex miles, turpe senilis amor

Een ouwen ruyter kocht een paerdt
Dat dempich was van ouwen tyden,
Hy sey weest daerom niet vervaert,
Ick sall so scherp u niet beryden.

Och lieve man dat heeft gien noodt
Swijgt daer met eeren vry van stille,
Wat soudt gy ryden ? nae den Doot,
En dat noch wel op eene bille.

Wie weet oock off dit paert u dient,
Het is wat groff, en onbescheiden,
Dies houdt u aen de manen, vriendt,
Off laet u Camerraet het leyden.

Die is daer selven oock aen vast,
En weet wel hoe een man te moed is
Wanneer het paert hem niet en past
En dat zyn reetschap niet seer goet is.

Het jaer van sestich affgelopen 494
Met harde stormen en gevaer,
Sloot eenentsestich weder open
In wint en buijen even swaer;

De kercken schynen noch te klagen,
En meinich toren, off hy sprack,
Dus sloeg de wint als donderslagen,
Mijn spitsen neer, en schalydack,

Wat sijnder landen ingebroken,
En macht van schepen omgekeert !
Meer schatten heeft de zee gesloken,
Als niet in meinich jaer vereert,

Meer weduwen, en arme weesen

Gemaeckt alleen door ene baer,
Als niet de gansche zee voordesen,
Door meinich onweer, en gevaer,

De winter daer en tussen sachter
Als ooit den herrefst wesen kan,
Het scheen als off November achter,
En nae den winter eerst began,

Nooit vreemder jaer, en so gebroken,
Niet anders, off den herfst alleen
Den winter heel had ingesloken,
Off met den Mey gedeelt aen tween;

Een <straem> jaer, t'is waer men vintter
Wel meer oock sacht in ijs en kouw, 495
Maer twalef maenden sonder winter,
Ick weet niet wien dat heugen sou;

Wat nu de somer weer sall wesen,
Daer sulcken winter achter gaet,
Dat staet te hopen, en te vresen,
Off alte goet, off alte quaet.

Dat heeft den somer wel bevonden,
Het koren meest was hier verslonden,
Door honichdouw, en buijich weir,
Een deel vergaen, een deel daer neer.

De manna van den hemel aff
Heel Israël haer voetsel gaff;
En dat wel veertich jaren lanck,
Maer wie seit nu de manna danck ?
Die doet nu niet als saet bederft,
Dat schier de mens van honger sterft.
Hier is t' vergift, daer was het broot,
Het leven daer, en hier de doot,
Hier armoedt, en daer overschott,
En dat komt all van eenen Godt:
Dit is nu all het vijfde jaer
Dat ons die manna valt so swaer,
Off als ick beter seggen sou
Den ongesonden honigdouw,
En so dat noch wat langer duir, 496
Wat dient ons dan de berg, en schuir ?
Op vyftich seven dit began,
Wie weet hoe lang het duyren kan.

In horrendam et geminam tempestatem
ultimi plenilunij anni sexagesimi, et
primi novilunij anni et diei sexagesimi
primi.
Plena procellosum lunæ dedit orbita <punbur>
ultima, jamq: recens eadem facit annus et <ut>
Quæris an horridior nuno exeat annus an <inbet>
Ostendent laceris tibi naufraga littora malis,
Indicium placidâ saliens davat unda sub aura
Mane, velut taciti monitura pericula cæli:
Sic si terra negat, cum coelo, novit et ipsis
Discere mens dubijs ponti discrimen ab undis.

Godt weet wat in den hemel hoog,
Wat in de meir, wat op het droog,
Wat in den affgrondt all geschie'
En duysent mael so diep als die,
En duysent mael noch hoger dan
Den hemel gaet, en zijn gespan.
Daer nooit gien Engel in en sach
Off met gepeins affreicken mach: 497
En sulcken Godt die vindt noch all
Dat hy nooit wist, noch weten sall;
En daer zijn wetenschap in stuyt
Druckt aller meest zijn Godtheit uyt.
Dat is Godt weet van zijn gebiedt
Noch aenvanck noch het einde niet.

De Doper gaet met Christo vreemt,
Hy geeft hem minder als hy neemt,
Hy hael zijn vlees uyt Godes schoot,
En brengt zijn Godtheit weer ter doot.

Horat
Sic visum est Veneri, cui placet impares
Formas atq: animos sub juga aënea
sævo mittere cum joco

Bruylofs gaef aen D.W.G. bruydegom
ende J.J.A. bruydt.

Wat wil men veel van rymen seggen ?
Hier valt wat anders uyt te leggen
Dat niet gelijckt, en deftich sluyt
Een bruygom groot, een kleine bruyt.
Nochtans is hy dies niet verlegen, 498
Dat kleine brengt een groten zegen,
En loech het groot hem beter toe
So koos hy meer een Vriesse koe.

Een ander op het geltsuchtich
houwelijck van N.V.B. bruygom, met
C.M. bruyt, Hage.

Ey siet dien sotten heren daer,
Die loopt een dieven deeren naer,
Om haer gestolen goet
Schendt hy zijn eer en bloet.
Hy kreeg wel Midas ooren nu.
Kon Jupiter noch horen nu,
Hoe dat hy dorst en lelt
Naer all dat dieven gelt.
Dit is het vier der minnen dan
Dat Mammon hem van binnen kan
Ontsteken, dies hy smacht
Dat daer de droes om lacht.

All wat gy wist, off wat gy saegt
Betrouwt u leven aen gien maegt,
Het is doch beter aen de klocken
Als aen een vrouwen tong getrocken,
Een meit die swygen kan te pass
Waer off se woont, waer off se was ?
Ick meen se sall noch sijn geboren
De swygen kan, en kan wel horen
Doen Philomela was geschent,
Dat nymant wist off waer bekent,
Zy heeft het evenwel beleden,
All was de tong haer uytgesneden,
En all haer schande doch verhaelt
Niet met de mont, maer met de naeld':
Coroneus had een kuysse deeren.
So schoon als ymandt mocht begeren
Maer datse lelick is vergaen,
Dat heeft haer tonge mee gedaen.
Dus off het schande sy, off schade,
Een vrouwen woort heeft gien genade,
So seer en isset niet betrouwt
Het moetter uyt all waer het goudt,
All had se duysent mael te voren
En duysent eeden u gesworen,
Dat is all wint; segt wat gy weet,
Waegt gy u woort, zy waegt den eedt:
Maer kan se schade doen met swygen ?
Gy sulter niet een woort aff krygen
En die de toeg well anders parst,
Die sall dan' swygen dat se ba[r]st
Dies wilt gy wys, en niet begeckt sijn,
Betrouwt haer watter moet ontdeckt sijn
En wat gy graeg geswegen siet
Dat segt u eygen tande niet
En isser ymant vry van dese
Gelijck ick hoop, en niet en vrese
Daer seg ick tegen, wie dit siet
Vergeeft het my, ick meen u niet.

Laverna
off
Loff der Dieven

De Dievery voll goet en pracht
En daerop trotz in hoge macht
Maer meer ontsien, als wel geleden
En daerom qualick oock te vreden
So komt se voor met vry geleid'
Met grote kracht van goet bescheidt
En wreeckt haer eer met dese reden.

Hoe werd ick all geplaegt vervolligt, en geschonden
En wederom gedient, gesocht, en bly gevonden !
Nu meint gy dat is vreemt, en schijnt heel overrechts,
Neen vrienden het is waer, mijn beuls sijn oock myn knechts,
Van giene werd ick meer gelastert en veroordelt
Als die myn zegen meest geweldig maeckt, en voordelt:

Tot Alexander sprack een zeedief onbevreest,
Daer gy my om verdoemt dat doet gy aller meest,
U vader heeft u Croon en schepter nae gelaten,
Een machtich coningryck, dat mach u all niet baten,
Gy wilt de werrelt heel, en stelt u die te buyt,
Daer ick my maer geneer alleen met ene schuyt,
Dies moet ick sijn een dief, en u gien helt gelijck is,
Om dat myn winst so slecht, en uwen rooff so rijck is,
Wat sey de Coning doen ? de sake was gedaen,
Hy sach de waerheit in, en liet den karel gaen,
Een teken dat hy by zijn eigen hart verstonde,
Waer alles is gemeen, is stelen oock gien sonde,
En beelde metter daet in sulcken vonnis aff,
De gulde wetten die den groten Plato gaff.
De oude seden der Massagethen verstonden
Met Plato dit alleens; daer wierde niet gevonden
Dat ymant doen besatt in staet van eigenschap,
Niet anders als alleen den degen, en de nap,
De reste was gemeen: dit is het gulden leven
Daer in de mensche was, en niet is in gebleven:
Als Nimrod dat verliet, en greep naer heerschappy,
Doen ben ick oock geteelt, dat is de Dievery,
Van sulcken groten vorst ben ick wel eer geboren,
En nu dus out bejaert noch beter als te voren,
Doen nam ick alles in en hield het heel alleen,
Nu wil ick dat het weer te samen sy gemeen,
En wat ick daer om roep, en wat ick dies beginne.
De menschen sijn te bott dat wil der noch niet inne, 502
Doch so veel isser aff, niet een die my bemint,
Eer hy gelegentheit tot mynen handel vint,
Als die geboren is, dan ben ick weer de beste,
Dan graest dien vromen man niet minder als de reste,
En houdt noch evenwel zijn trony, en zijn tratt
En praet van stelen eens, so schelt hy niet als dat,
Het is een ander werck, sy stelen all met eeren,
En dat is oock so licht de boeren niet te leren.
Die kunnen niet verstaen, noch all dat slechte graeuw
Dat sulcke dievery heet kloeck te sijn en gaeuw;
Wanneer een man in staet, en hoger ampt verheven,
Hem dingen maeckt gemeen die niet gemeen en bleven,
En besigt die so wat, als nae den ouwen aert,
Sou dat noch stelen sijn ? ick waer gien eere waert
Wie off dien eigendom dies ymant ooit vereerde ?
Als die den gouwen tijt in yseren verkeerde,
Het was van aenbegin geschapen alle gemeen,
En dat het eygen wierd' is door de sond' alleen;
Wie sich nu aerdig weet dat ouwe recht te passen,
Daer is gien droevig touw, noch galge voor gewassen
All knoopt hy dies wel eens een ander aen een boom,
Dat is so voor het volck, hoe waer hy anders vroom !
Nochtans dat prijs ick niet, mijn konst is alte waerdig,
Te meer wanneer de greep wat geestig is en aerdig,
Die sulcke mannen by hun eer en leven liet
Was dat die wijse statt van Lacedæmon niet ?
Doch elders, dat is waer, daer werd ick meer geschonden
Om dat sy daer gien boeck der Scheppinge verstonden. 503
Dus wierd Eurybatus in mynen dienst gevatt,
veroordeelt aen de galg, so mein ick, off het ratt.
Doch eer dien goeden hals zijn vonnis quam te drucken,
Wouw eerst den Raet eens sien een staeltien van zijn stucken
Op wat manire hy so de steile muyren aen
Te klimmen wist, en dan de vensters in te gaen.
Waer toe men hem dan oock zyn reetschap garen gonden,

Dat aen zijn handen pas en voeten was gebonden
Hy ging een hoog gebouw beklimmen haest alldus,
Maer die niet weer en quam dat was Eurybatus,
Die ging het kattegatt, en dat de daken over.
Daer stondt men doen en keeck, en door so was de rover,
En die nu door den beul te sterven was verklaert,
Dien hebben om zijn konst de Goden so bewaert,
Seit dit niet also klaer als zegelen en brieven
Dat selfs de Goden sijn beschermers van de dieven ?
Hoort van Augustus oock, een van de Goden mee,
Daer was een groten dief, die machtich ging in zee,
Dies waer de Keyser gram; en om hem drae te vellen,
So gaet hy op zijn lijff een swaren penninck stellen,
De rover dies beducht, en eer hy was gevatt
Stall hy zyn eigen lijff, en gaff den Keyser dat,
Hoe liep dit met hem aff ? Hem wierde daer zijn leven
Het gelt op hem gesett, met staet en eer gegeven,
En dat noch van een heer so toornich en vergramt.
Was dit niet wel eerkent de deugde van mijn ampt ?
Dat kon niet anders gaen, wy Goden met malckaren
Wat een van allen doet breeckt gien van allen garen.
Hy sach wel sulcken man dat was gien kleinen dief, 504
En dies in mijn behoedt, en so den Keiser lief,
Hy kost Laverna wel, liet Venus hem verlegen,
So vryden hy door my, en heeftet oock gekregen,
Hoe quam hy aen zijn wijff, zijn Livia ? door my,
Ick nam se van haer man, en leyd s'hem aen zijn sy,
Dat staet de Goden vry, dat most oock Tros wel lyden;
En Ceres van gelijck, en meer in ouwen tyden;
Maer off de mensch by de Goden hem begaff
En die bestelen wouw ? daer loopt het so niet aff.
Dat hoort Prometheus en zijn arendt best te weten,
Die daerom heeft zijn hart so langen tijt gegeten,
En quam dat alle daeg hem scheuren uyt de spier,
En all zijn dievery was maer een vonckie vier;
Het ouwe spreeckwoort seit, u kerssen eet alleene,
Off eet met uws' gelijck, off wacht u voor de stene;
En doet niet alles wat de groten wel bestaen,
Wat met gevaer van u, is vry van haer gedaen;
Doen Hercules het vee van <Geryon> ontschaeckte,
Wie van de Goden daer het minste werck aff maeckte ?
Maer Cacus als die hem een stier off wat aff nam,
Doen most dien bloet all voort vergaen in vier en vlam,
Dat was te plompen dief die Goden wouw bestelen,
Hoe sou hy dat ontgaen ? hy kost het niet verhelen.
En waer het so gestelt met alle dievery
Nu droeg se wel de bast, die nu wel dragen sy ?
Waer vondt men dan het stoff om stroppen aff te drayen,
Men mocht de Mookerhey met hennep wel besayen
En wat ontbracker dan noch wel aen galgenhoudt !
All hieuw men all het bosch vant' Hoge sourder wout. 505
Ick segge waren all de dieven so te kennen,
En alle Rechters oock als sulcke Goden bennen,
O wee den armen dief ! maer dat heeft nu gien noot
All sijn se niet bedeckt, so sijn se doch te groot,
En daer will nymant aen, nooit werden die gevangen,
Hoe meer gestolen goedt, hoe minder noot van hangen,
Dat is genoech bekent, en u so wel als my
Dus roept den armen dief en laet den hals daer by,
En dit beken ick oock zy komen wel te Rade
En klimen op den stoel van straffen, en genade
Wat rijcke dieven sijn; en was het steelen quaet
So most de straffe mee sich voegen nae de daet,

En dat en doet se niet; Het stelen waer gien sonde,
Wanneer men dat gebroedt van dieven niet en vonde,
Die dese schone konst verbrodden, so men siet,
En willen stelen, en de dieven deugen niet,
Dus raeckt men dan om hals: had Marsyas zijn fluyten
So slecht oock niet gedaen, den bloedt en was niet buyten
Zijn eygen huyt geraeckt, nu trock hem Phoebus aff
Om dat hy met zijn fluyt gien beter stem en gaff,
Soo doen de dieven oock, die niet en deugt te stelen
Die sou dat in den Haeg een ander man bevelen;
Mijn konst is alte eel daer dient wel op gelet.
Dan heeft se meinich man braef in den zael gesett,
En wie dat dese sijn, dat kunt gy licht besinnen,
Wouw ick se noemen all, waer off ick sou beginnen ?
Het landt is alte voll, en meest te machtich groot
En sou ick die verrâen ? se sloegen my wel doot
So sijn se nu gegroeit, en nymant mach haer deeren, 506
So steken vol van goet, en doen wat sy begeren.
En hoe so machtich doch ? door mijn bedrijff alleen,
So hooch en gaet het niet, sy gaen der over heen:
En selven staen ick oock nu vaster als voor desen,
Gien Rechter gienen beul en heb ick meer te vresen,
Wien soud ick doch ontsien. ? het is nu so gestelt,
Met hele benden gaen de mynen all te veld',
De grote meest voor aen die nergens op en passen,
En die wel seven mael de galge sijn ontwassen;
En alsser eens een heir in vreemde landen ruckt,
Siet dan de dievery eens herelyck geluckt !
Men rooft en plondert daer de dorpen, en de steden,
Ick seg van Polen niet, off anders van de Sweden,
En komt men dan weerom met rijcke buyt belaên
Wat isser dan een saeck van groot beleit gedaen ?
Wat singt men niet all loff en danck door alle kercken !
Is daer aen niet genoech mijn heilicheit te mercken ?
En wie kan anders oock daer werden voor gedanckt
Als ick ? daer aen het heyl van desen zegen hangt.
Nochtans ick sien oock wel, hoe dat se my vergeten,
En schryven haer geluck, recht tegen haer geweten,
Alleen den hemel toe, en niet de Dievery
Als off der Goden syn der dieven buyten my:
Wie mijn genott begeert, en will my niet eerkennen,
Hang op die dieven dan, gelijck se waerdig bennen;
Wat Goden hebben ooit den mensche goet beschaft
En bleven onbedanckt, en lieten ongestraft ?
En dese, die ick maeck van bedelaers tot heren
Kan ick dat stelen wel, maer gien eerkennen leeren; 507
Off isset dan t' Geluck dat haer den rijckdom gaff ?
So ben ick immer daer de rechte moeder aff,
Doch daer toe seg ick neen, dat will ick niet gedogen.
Ick ben gien moeder van een dochter sonder oogen,
De myne moeten sien, een dief die niet en siet,
Dien past de klappe wel, maer mynen handel niet,
Sall ick de luyden gelt en goets genoech beschicken,
So moeten sy daer oock genaeuw, en gaeuw op micken,
En dien ick dan bemin, en die my dan begeert
Die wert door my wel haest gezegent, en vereert,
Door my, verstaet het recht; dus is men oock te Romen
In een so rijcken statt door mijn deur ingekomen,
Daer voor Laverna stondt, en wat is dat geseit ?
Als dat gy best door my tot rijckdom wert geleidt;
Dus was ick daer gesien, en hier, wie sou my bouwen,
All seid ick niet een galg, ick sou mijn woort all houwen;
Men timmert doch dit hout allene, so men siet,

Twentse Taalbank

Voor die rampsalich sijn, maer voor de dieven niet,
Daer aen is wel te sien, dat sy de Goden lief sijn,
En dat het anders waer, so mocht de droes een dief sijn,
Hoe groter dieven oock, hoe onvertzaegder aert,
Voor gienen Paep beschaemt, voor gienen beul vervaert,
Van dese sijn se vry, en waer toe dan te vresen
Sy weten wel de Schrift en heeft haer niet verwesen;
Tis waer een jode nam een deel eens van de buyt,
Dat brack hem qualick op, hy most ten leger uyt
En wierd' door hoger last daer levendig gestenigt,
Maer dit is noch all haest met myne sin vereenigt, 508
Hy dede dat hem was uytdruckelyck verboòn,
En daerom most hy voort, dat was gien dieve=loon:
Hoe ging het Rachel aen ? die stall haer vaders goden
En waerom was dat well ? het was haer niet verboden;
Als Ysraël het landt Ægypten oock verliet
En trock naar Canaän, wat isser toen geschiedt ?
Men ging de buyren daer ontlenen haer juweelen,
En daer mee doorgegaen, heet dat noch all gien stelen !
En noch so was het goet, sy quamen het bevell
Des heren daer in naer, en daerom was het wel,
En eerelyck gedaen: Het roven der Sabinen
Was weer een ander werck, daer sagen de Latinen
Haer dochters nemen heen, en vingen daer op aen
Een hardt, en heet gevecht, en dat is dus vergaen,
Den oorloch die men daer den rovers om aen dede,
Verkeerd' in een verbont, en vyantschap in vrede,
Men gaff de dochters haer, en bruylofs goet daer by;
En dus quam Romen op door Romulus en my,
En wierde so daer naer het hooft van all volcken,
De werrelt door ontsien, vermaert tot aen de wolcken,
En dat alleen door my, en waer yiets quaets der aen,
Sunt Pieter hadde daer zijn stoel niet laten staen.
Die man was wel so wijs, hy wist genoech hoe Romen
So groot geworden was; En waer ick niet gekomen,
Wat sou t' dan sijn geweest met aller steden moer !
Die schone stat een dorp, en Romulus een boer
En had' ick oock so veel haer rijckdom niet verheven
Sunt Pieter sou oock daer van daen wel sijn gebleven,
Waer grote steden sijn, en rijck, en wel vermaert
Daer is Sunt Pieters volck noch garen in der aert. 509
En dies so heb ick oock nae Sunte Pieters leven,
Den Paeusen grote macht, en rijckdom daer gegeven,
En met zijn ouwe nett in zynen naem gevist.
De landen die nu noch de Roomsse Keyser mist,
En will dien ouwen helt aen my dit niet eerkennen,
So weet hy niet hoe rijck dat nu zijn volgers bennen,
Wat sy door mijn beleit besitten, en hoe veel,
Dat nu all wert genoemt Sunt Pieters errefdeel.
En wat was dat well eer ? so veel nae myn onthouwen,
Als nu zyn Cappellaen op een mael kan verdouwen,
Was dat niet slecht genoech ? en siet het nu eens aen,
Het gansche Roomsse Rijck dat moetter onder gaen;
Dies hoorden oock de Paeus, indien hy hier op letten,
My by de santen in den Almanack te setten,
Om dat ick hem alleen meer schatten brocht te saem'
Als gienen afflaet doet, met all de papen kraem;
De priester Jadduach meer danckbaerheit betoonde,
Dat Alexander hem, en all zijn lant verschoonde,
Dies toonden hy hem aen, en voor zijn ogen lass,
Wat door de mannen Godts van hem gesproken was
De bock uyt westen sall den trotzen Ram versnellen
En komen op den hals, en hem ter aerden vellen

En setten sich de croon van Perssen op het hooft
En dese dat was hy, en heeft het oock gelooft,
Dit was dan nu den sin van dese prophetye
Die seyd' hem zijn geluck, dat is, zijn dieverije,
Daer door hy oock gewan all wat hem was belooft
En had wel lants genoech, maer nooit genoech gerooft:
Dus leg ick heden noch den krygers in het harte,
Wie isser die niet graeg dies Alexander tarte ?
En off het dan so veel by dese niet beschiet,
Dat mangelt aen haer macht, en an haer wille niet;
Men kan oock altemael gien Coninck rijcken roven,
Maer dat het mach geschien will Sweden wel geloven,
En tast den Pool dies aen gelijck als Ysraël
Het onbekeerde volck, maer op een âer bevel
En wil dit nu de Paeus, en Keyser so wat aensien,
So mocht het met den Pool wel honden, off gedaen sijn
Hoe gaen ick daer nu weer dus weiden wijt en breet,
Tot voordel, als hy meint, allene van de Sweedt !
Doch dat gelt my gelijck, ick kan doch niet in rust sijn,
Off rijckdom most gien eer, en stelen most gien lust sijn,
En als dat eens sall sijn, dan is de Droes all doodt,
So lang als die noch leeft en heb ick oock gien noot.
Gien dieven sterven uyt, dat meugt gy vry geloven,
Laet alles ondergaen, so dryven sy doch boven,
En weet gy wel wanneer haer stam is uytgeleeft ?
Als nymant meer in goet en rijckdom sinnen heeft,
En wanneer sall dat sijn ? dat will wel eeuwig duyren
De menschen doen t' geleert, de beesten van Natuiren
Gaen oock op dievery, en dat heeft onderscheidt,
Wat van Natuiren komt is minder van beleitt
Als daer men overleert; De beesten blyven garen
(: Gelijck van aenbegin oock mee de menschen waren
En niet gebleven sijn, (: de slechte mein ick niet
Daer van en isser gien die noch niet garen siet
Dat alles sy gemeen :) ick spreke van de groten
Die hebben dese wett all lange tijt verstoten,
En kunnen niet verstaen dat alles sy gemeen,
Dat alles, hadden sy veel liever heel alleen,
En meint dat slechte volck dan mee so watt te raken,
So dingt het nae de galg, daer moet het staet op maken,
Dit is gien boeren werck, dat volck is alte slecht,
En wat den heer wel doet dat past niet voor de knecht;
De konst die wert onteert by so geringe luyden,
Dat kan de grote dief den kleinen niet beduyden,
Is dat dan oock all recht ? o neen, voorseker niet,
Off doet dat gy beveelt, off laet dat gy verbiedt,
Daer in berust het recht der wetten; en de myne,
Maeckt alle ding gemeen, en laet niet een het zyne,
Gelijckheit acht ick best; en hebje wat te veel,
De myne gaen u graeg ontlasten van een deel,
En makent wat gelijck; doch will ick dit wel weten
So rijck en isser gien, so vast, en wel geseten,
Hy komt noch alte kort, de watersucht die dorst
All gaff men haer so veel te drincken dat se borst,
Het water is haer vier, so gaet het oock met desen.
Veel gelt, meer gelt begeert, en will men dat genesen,
So dientter wat gelicht, onttrocken van het quaet
Dat dese sieckte voet, dat is de beste raet;
Zy nemen, dat is waer, daer in wel gien behagen.
Daerom so moet het oock geschieden sonder vragen,
So met een aerdicheit daer nymant schier aff weet
Bykans als Jacob oock met Labans schapen deed',
En daer aen zynen loon so rijckelijck verhaelde

510

511

Die Laban hem onthield, en doch so ruym betaelde.
En meinde dies hem oock den buyt te jagen aff
Doch beter onderrecht sich garen dat begaff, 512
Hy was mee van dien aert daer niet is aff te halen,
Dies moet een eerlick man sich selven so betalen
En wysen dan eens aen hoe qualick dat hy doet
Die houdt dat hem beswaert, en geeft niet dat hy moet:
Gelijck sunt Pieter met de zyne mee verstonde,
En met zijn eigen doot Ananias bevonde,
Die met haer allen in gemeenschap was gegaen,
En heeldt noch wat alleen, dat was niet wel gedaen,
En daerom bleef hy doot, en is van hier gevaren
Waer heen, dat weet hy best, de reste dan die waren
Eendrachtelijck by een, en hadden hun begeer,
De minste niet te min, de meeste niet te meer,
En nymant die daer arm, en nymant die daer rijck waer,
De armoet was daer rijck, en rijckdom haer gelijck waer,
En dit is dat ick soeck, en soecken sall so lang
Men kleine dieven eer' en grote dieven hang,
Off dat men alles weer gemeen en vry verklare;
Als nu de myne doen, die nemen maer het hare,
Dat is sy tasten toe, als op haer eigen goet,
En daer de veelheidt is, en niet daer arremoedt.
Maer die nu gaven neemt daer geven is verboden,
Wat dunckt u, vraeg ick eens, wie sijn dan dese goden
Die sulcken mensche dient ? my dunckt dat ick het ben
Off meint gy dat ick all de dieven niet en ken ?
Och neen gelooft dat niet, sy moeten dat wet horen
De dieven hebben nooit haer dievery versworen,
Als sulcke dieven doen, die sweren dat het kraeckt,
En stelen even groff, dat heeft de Droes gemaeckt,
En sullen dese dan den Droes oock niet te gaeuw sijn,
So vrees ick will de hell voor Lucifer te naeuw sijn, 513
So veel sijn daer aen vast, en sulcke trotze maets,
Die garen sitten breet, wat raet dan om de plaets ?
Daer laet ick haer voor râen, die stelen will, en sweren
Gien dievery te doen, dat is gien dief met eeren,
Gaet die dan voor den droes daer isset aen besteedt,
En krijgt de galge niet, dat is den raven leedt,
En my niet weinig oock; dit sijn se die de myne
Het meeste quaet aen doen, en dat men dese fine
Gesellen dan eens sey, u oordeel past u best,
Hoe sou het dien wel gaen ? all erger als de pest:
Maer dit, dit spyt my noch en heeft my lang gespeten,
Sy sijn mijn eigen volck, en willen dat niet weten,
Het stelen is haer lief, en watter toe behoort,
Behalven twederley, de galge met het woort,
Doch niet dat ick daer oock de myne mee bestrijcke,
Die bennen wel te vreen als alles sich gelijcke,
Dan waer de werrelt eerst in eenicheit en vreugt,
Een leven van geluck, dat nu weer niet en deugt,
Het hebben isset all en hebben is den zegen,
En die wel hebben will; en hebbens is genegen,
En hebben heeft van doen, heeft die eens toe getast,
Om dat hy niet en heeft, so moet hy aen de bast;
Dus gaet de grote dief de kleinen dan benyden
Die garen hebben will, die wil gien hebben lyden,
Dat is een wonderwerck, die hebbens is gesint
Waeromme dat hy zyns gelijcken niet bemint ?
Wat sall men dan nu doen om eerelijck te leven
Die niet te krygen weet, dien wert oock niet gegeven,
En die genoech besitt, besitt noch niet genoech,
Den coninck mist so veel, als ymandt aen de ploeg, 514

Twentse Taalbank

En gaet men nu een Landt off Coninckryck bevechten,
De buyt is voor den Heer, de slagen voor de knechten
En als het wel geluckt, wat wint men dan ? het veldt
En hutten zonder goet, en krygers sonder gelt,
Daer vindt ick niet te doen; het syn gien ingeseten
Als Josua verwan; doch wil ick dit wel weten
Doen hy dat machtich volck in Canaan versloeg
En kreeg daer met het landt van gelt en goets genoech,
Dat was wel nae mijn sin, ick sou t' niet beter wenschen,
Maer all dat nederslaen, en doden van de menschen
Als daer geschieden most uyt kracht van hoger last,
So dient dit grote werck oock my niet toegepast:
Den overwinner oock nam daer het altesamen,
Off stack het in den brandt, dat sou my niet betamen,
Ick hale nu en dan so met een goet fatsoen;
Gelijck in Epheso, daer had ick mee te doen,
De Coninck hadde daer zyn schatten wel bezegelt,
Met muyren dick en dack bemetselt en betegelt,
Daer was gien kijcken naer, nochtans der wierd gemist
Gestolen door een gat daer nymant aff en wist;
De meester van t' gebouw had konstich in t' gemetsel
Een lossen steen geleit, die kreeg hy sonder letsel
Daer uyt, en weder in, en haelde so zijn gelt.
En naer hem oock de soon; Maer desen goeden heldt
Raeckt eindelyk daer vast, en wierde so gevangen,
Doch doot, en sonder hooft, en so noch opgehangen.
Zijn broder om niet mee te raken aen de pan,
Was met het hooft all door, wie kende doen den man ?
Wat dunckt u daer nu aff ? om nimant meer te quellen
Gaff hy zijn hooft der aen, doen kost hy niet vertellen, 515
En daer mee bleef zijn broer met eeren noch een dief
Dat was een vromen hals, die had mijn handel lief !
Daer had men wel behoort het leven aen te schencken,
Doch wat hem waer bereidt all kon hy dat wel dencken
Noch heeft hy van zijn lott het rechte niet gelooft,
Een vonnis sonder doot, een hangen sonder hooft;
De Coninck was dan quaet dat ymant meer behagen
In hebben had' als hy, dat kon hy niet verdragen.
Een groot, en out gebreck, dat grondelose Mijn
Wil in den hemel wel, maer hier gien macker lîjn;
En dan noch metter doot de luyden voort te straffen ?
Die vogels hebben met den hemel niet te schaffen,
Off daerop eens de schrift gelesen, en de will
Van dese wet besien, als out en sonder brill:
Daer staet wanneer een mens van ymant yiet ontwende
Die geef het dobbel weer, daer was de straff ten einde,
Dat was een goede wet, en die nu stall uyt noot
Was daer noch vry van oock, veel meer dan van de doot,
Alleen hy geef het weer wanneer hy bett by gelt is,
En anders gien gebott op desen brief gestelt is;
En daer de ryckdom dan so billick is gedeelt
Dat nymandt off aen gelt off nodruft yiet en scheelt
Wien dat niet helpen kan, en will noch meer gaen halen,
Laet dien zijn goet het goet, zijn waer de waer betalen,
En dat is recht gedaen, en dus oock myn gebott
Geeft my wat ick ontbeer van uwen overschott,
En wilt gy dat niet doen, noch komen en betalen t'
Dat my nae liefde komt, so moet ick gaen en halen t',
Dus is de schult aen u, had' gy malckaren lief
Gelijck gy schuldig bent daer was niet eenen dief. 516
En wien bemint gy nu ? gien anders als u selven,
En soudt veel eer u gelt verstoppen gaen, en delven,
Als yiet daer van verdeelt te maken, off gemeen,

En sall dies wat geschien dat moet ick doen alleen.
En doen het garen oock: Maer die sich nu all rede
So rijck gestolen heeft, en all den zynen mede,
Gelyck gy die wel kent, en steelt noch even seer
Verschoont noch wees, noch weeuw', noch onse Lieven=heer
Dat is een snoden aert, en alletyt elendig
All is hy buyten rijck, zijn armoedt is inwendig,
Hy schraept, hy treckt, hy vilt, en woelt all ummer aen
Tot dat met zijn begeer zijn leven is gedaen,
Dat is hem leet genoech, en waer hy komt te landen
Off boven, off beneen, is daer gien gelt voorhanden,
So deugt het daer hem niet, hy weet gien ander hell
Als daer gien gelt en is, all waertter noch so well,
Maer boven isset niet, en minder noch hier onder,
Dies bleef hy liever hier, en dat en is gien wonder
Wie hier de vollheit heeft, en anders niet en hoopt
Als dat hy niet en kent, en daer gevaer op loopt,
Waert' die niet beter hier by zynen schat te wesen
Den hemel niet gehoopt, de helle niet te vresen ?
En houden zijn vermaeck in zijn gestolen goedt ?
Niet eene die so seit, maer meinich die so doet:
Doch ick will oock dit volck niet rechten, off verklagen,
Dat derf gien opperschout, noch gienen rechter wagen,
All waer hy noch so vroom, daer is te veel aen vast,
Die grote wolven sijn so licht niet aengetast.
Daer is te veel bescheit van bullen in haer briefsack
En alles waren schatt versamelt in haer dief=sack. 517
Wie kan daer tegen op ? het leven, eer, en naem
De Rechter is all veyll, met zynen helen kraem,
En die nu niet en heeft om dat all uyt te kopen
Die kan zijn armoedt, off de galge niet ontlopen.
So gaeuw en is hy niet; dus gaet men nu te werck
De liefde van het gelt, en was noch nooit so sterck,
Nooit is het goudt geweest in sulcken eer, als heden
En had het oock een kerck, het waer all aengebeden,
Dat schortter aen alleen, en wasser die gebouwt,
Veel santen van metael die waren nu all houdt.
Hoe souden dan de luy naer ander goden trachten,
Die nu bereedts om gelt op gienen hemel achten ?
En nu gy dat bevindt, en houdt het oock gewiss,
Mach ick dan oock niet gaen, en soecken daer het is ?
Gy houdt so veel der aff, laet my der oock aff houwen,
Het gelt en is geen bruyt om een alleen te trouwen,
En hoe die meer gemeen gegeven wert, en prijs,
Hoe dat wy naeder sijn aen t' ouwe paradijs,
Daer was het so gestelt, daer wist men van gien eygen,
En dus will ick het oock, en vrese voor gien dreigen,
Syn die my maer getrouw die by my gaen ter school
So ben ick meer in macht als Sweden, en de Pool
En all wat daer aen hangt: Maer dies ick my beklage
Dat rechte dieven syn en stelen alle dage
Het Landt zijn toebehoor, de kercken haer vervall
De krygsluy swiet en bloet, sijn noch gien dieven all:
Gelijck de kramers oock met recken, en verlengen,
De tappers met de maet, en onder een te plengen,
En duysent dingen meer die ick niet all en vatt
En soud ick daer op staen mijn stelen ick vergatt; 518
Daer dese nu so groff, en lange bij geschiet sijn
Dat sijn all vrome luy, en ick en moet het niet sijn.
Nochtans en isset niet gehandelt sonder my,
Dat is geseit in Duits, niet sonder dievery.
Als ick eens Rechter waer so sou ick dat bevelen
Wilt gy gien dieven sijn, so laet dan oock u stelen,

Twentse Taalbank

Off gy dat gaeuwicheit, off neering heet, off winst
Het is maer dievery, de naem is aller minst.
Siet vrienden tot besluit, dit moet ick u noch seggen
So gy niet stelen wilt, laet vreemde dingen leggen,
En doet gy mynen dienst in gaeuwe dievery ?
So schaemt u myner niet, ick ben so goet als gy;
Ick hebbe nu so lang hier huys by u gehouden,
Om dat men hier so licht de galge niet en bouwden,
En noch so leert gy niet, dat is so lang geseit,
Gy steelt wel groff genoech, maer niet met aerdicheit.
Siet Engelandt eens aen, daer sijn geswinde gasten,
Die weten nae de konst so geestich toe te tasten,
T'is vreugt om aen te sien, so konstich doen se dat,
En evenwel wat is t', nu schortter noch all wat,
Ick werde, dat is waer, daer wel genoech ontfangen,
En trouwelijck gedient, maer machtich oock gehangen,
Als off men my daer heel wouw bannen uyt het landt,
En dat waer ummer schae so was het ongemant,
Het kan oock niet geschien, Laberna sall wel daer sijn,
All waerder so veel beuls; als dieven onder haer sijn
En dat niet daer alleen, dus gaet het over all,
Ick kenne noch gien plaets daer dat niet wesen sall; 519
En hier mee gaen ick heen; doch eens noch eer ick scheide,
Siet voor u dat de paep, en beul u nooit geleyde,
Van sulcke gangen, en geselschap wel u wacht,
Dat geef ick u te fooy, en daer mee goeden nacht.

Der herderinnen staff
Was van Terhonnep aff
Verkocht weleer uyt noot,
Dien sou men met den doot
Van Heekeren nu weer
Gaen maken, en om eer
Haer dragen voor de kist.
Maer hoort doch eens wat ist !
Het was een bezum stock
Die had' een swarten rock,
De bezum wasser aff;
O Herderinnen staff
Lacht ymant om u niet ?
Die weet niet wat hy siet.

Wie jiet verkrijgt dat hem behaegt
En heeft daer Godt niet om gevraegt,
Wat goet, en rijckdom dat oock baert
O dat geluck is weinich waert:
Wie jiet verkrijgt op zijn gebett
En voelt Godt heeft daer op gelett, 520
All was het noch so weinich waerdt,
O gien geluck van hoger aert.

De suster van een groten dief,
Die heeft haer broders stam so lief,
Dat zy haer eigen ziel weer haet,

Twentse Taalbank

En lochent dat hem tegen gaet,
Op dat de kinder van haer broer
Geen billick oordel weder voer,
Om voll te doen, het gene dat
Haer vaêr soo vuyl gestolen had',
Zy weet het wel, de kinder niet,
Alleen op haer de sonde siet;
En dese vrouw noch so besaet
Als ymant wel ter kercken gaet,
So vroom gelijck gy dencken meugt,
Allene dat se niet en deugt.

Seneca
Omne sub regno graviore regnum

Gien Rijck so vast, en hooch gestelt,
Noch isser all van meer gewelt,
Een grote vreest, een groter heer,
En die dan noch een hoger weer,
Dus die syn meerder niet en siet
Is Godt alleen die kan het niet. 521

Simonides die veel gedichten schreef, en soet,
Daer naer om zijn gebreck te komen te gemoet,
So gaet hy in het puyck der Asiaensse steden
Te veilen hun triomph, en helden dapperheden,
En als hy daer zijn noot had wel verwonnen mee,
Begaff hem weer naer huys, en keerden over zee,
Naert eylandt Cea toe, zijn oorspronck, so men seide,
En nam tot lijff en goet de winden voor geleide,
Hoe gaet het doch op zee ? Het ongestuyme weir
En outheit brack het schip te midden in de meir,
Daer ging het woelen aen, een yieder was begeven
Te bergen wat hy mocht met noot van lijff en leven,
Maer hy die stille satt, en om gien goet en docht,
Gevraegt waerom hy mee niet wat te raken socht,
Het mijne, seyd' hy vrient, dat sall my niet ontlopen,
Dies dreef hy sonder last, de swaerste die versopen,
En die noch wat behield, door arbeit en gevaer,
Die wierde voort het quijt door zee berovers daer;
Nu was hier by gevall een ouwe statt gelegen.
Clazomenæ genoemt, daer is hy heen getegen,
Met all het naeckte volck, en vindt hier onvermoedt
Een onbekenden vriendt, voll wijsheit, en voll goedt,
Die vele van zijn werck gehoort had', en gelesen,
En dien hy onbekent een wonder scheen te wesen,
En met hy daer hem sach, en hoorde zynen naem 522
Gaff hy hem meer als zijn verlies was altesaem;
De reste die so wel noch niet en waer gezegent,
Is met den bedelsack hem op de straet bejegent,
Wel vrienden, riep hy doen dit sey ick u genoech,
Dat ick als gy nu siet, het myne by my droeg.
Ick liet u voor de buyt en plonderen all sorgen,
En dat is nu all voort, het mijne noch geborgen,
Dies wat inwendig is, dit seg ick nu uyt my,
Verliest wat gy verliest, dat blijft u eeuwig by

Lieff ick heb u lang gevrijt,
Langer als gy vryster sijt,
Eer gy tydig waer te minnen,
Docht ick all om u te winnen,
Want gy waert te machtich soet
Dies ick docht is alles goet.
Maer u knoppien ging niet open
Off ick dorst niet langer hopen
Dat ick eerst in u verhief,
Evenwel ick had u lieff;
Noch en kon ick all niet leren,
Om met u eens weer te keren.
All mijn smarten waren gien
Mocht ick u maer eens aen sien;
Wat u lust dat most ick wesen,
Nu verloren, dan genesen
Nu verslagen, dan bedaert;
Maer hoe machtich dat gy waert,
Om my weer eens wijs te maken
Dat en kondt gy nooit eens raken, 523
Daer in heeft u ander vriendt,
Beydegaer ons eerst gedient,
My verstelt, en u ontslagen;
Dien gy nooit en kost mishagen,
Die verkeert nu sonder schult
Met zijn sinnen zijn gedult,
En waerom ? dat laet ick varen,
Isset niet ? dat will ick garen,
Anders seg' ick niet als dat
Isset niet, noch isser watt.
Dus so moet ick u verlaten
Niet omdat ick u will haten,
Noch op hope van wat aêrs
Maer uyt vrese van wat waers.

Een France stadt weleer door vorschen wierd verwoedt:
Het volck uyt Gynro de muysen most ontvlieden:
Een Spaensse vesting is door knynen omgevroet:
Als oock door mollen in Thessalien geschieden:
De slangen doden all het Amycleesse bloedt:
Dus heeft het boos gedroch so veel vermaerde lieden
Verslonden, en verjaegt gebrocht om lijff en goet
So sall oock hier een muss, mach die wat lang gebieden.

524
Mijn lief die my mijn harte steelt
Die had ick graeg eens weer gestolen,
En dat was haer gemaelde beeldt,
So toe gestaen, als niet bevolen.

Nu krijgt mijn lief, een ander lief
Een ander hart, een ander sinne.
En geeft my dies mijn scheide=brieff,
En wert uyt lief mijn vijandinne,

Mijn straff en is haer nooit te groot,
Se will my doden, noch vergeven,
Dus laet se my mijn leven doodt,
En neemt my oock haer dode leven

Dat is alleen u schildery,
En my doch meer als u geleken.
Ick heb' gien leven meer als sy,
So lang ick ben van u versteken.

Tis waer gy neemt u eigen waer
Maer off gy daer by docht te blyven !
So was ick u met huyt en hair
All had ick meer als seven lyven.

Het Poolsse Rijck onstelt door Sweden
Heeft veel geklaegt, en meer geleden
Daer op dit spell doen is gemaeckt
Ick weet niet wat het prijst off laeckt.

Het Poolsse piquetspell

Coninck van Polen
Ick heb een knecht verworpen, die maeckt my capott.
Coninck va[n] Sweden
Ick neme all wat ick kan, dan mijn spel deugt niet.
Paeus van Romen
Naer ban, en indulgentien wert niet gevraegt, en ick ben niet gewent gelt op te setten.
Keyser van Romen
Ick hebbe eens ongeluckig gespeelt, en hebbe nu alle mijn levedagen een affkeer van t' spell.
Fransse Coninck
Ick kan niet mede spelen, ick heb een ander party gemaeckt.
Coninc van Denemarken
Ick sie toe.
Cromwel
Ick speel mede.
Hollandt
Mijn spell is spade ick weet niet oft veel helpen sall.
Churf. Brandenborg
Ick hadde goet spel maer door quade raet heb ick 't verworpen.
Turck
Soud ick oock noch wel in t' spell komen ?
Muscoviter
Ick spele met vreemt gelt.
Tartar
Mijn spell gaet alles op Capott.
Casacken
Wy hadden den Coninck wech geworpen maer willen hem weder aen nemen.
Coninck van Polen
Had' ick op zijn Pools, ende niet op zijn Frans gespeelt, soo mocht ick niet verloren hebben.
Coninginne Christina
Had ick een coninck voor my genomen, so soude ick goet spell hebben.
Het Rijck Polen
Ick ben capott.
Sweden
Men kijckt ons in de kaert, en leert ons het spill <aff>.
Pruyssen
De archste kaert laet men voor my leggen
Thoorn
Ick hebbe mijn spell all willens verloren terwijl ick den coninck verwierp
Elbing
Dit is de twede mael dat ick qualick houde, wat sall men van my seggen ?

Dantzig
So lange ick noch het harten aes houde hoop ick niet te verliesen.
Crakouw
Ick hebbe verloren also ick alte haestich was.
Poolsse Ridderschap
Men speelt Hocus Bocus, voor een coninck krygen wy knechten in de handt.
Boeren
Gy speelt dat ons de huyt over de ooren getrocken wert.
Prins Adolf
Heer broder hier speelt man beter als in Sweden daer men maer koper gelt heeft.
Coninck van Sweden 528
Als ick een repyck maken will so stell ick my opt vriendelickst.
Coninc[k] van Polen
Ick hebbe by nae alles verspeelt, doch wil ick t' noch eens wagen, ende de rest opsetten.
Coninginne van Polen
Javoy quinte et quatorze, mais je ne pas bien menasge mon jeu.
Hartoch van Courlandt
Ick houde met nymandt.
Littauwen
Ick hebbe carta blanque.
Razieusky
Ick verwerpe den Coninck om andere capot te maken.
Weyl bode van Posen
Had ick gewist dat het spell so qualick lopen soude so had ick my daer in niet gemengt.
Groot Polen
Wy hebben vele beter kaerte wech geworpen, als wy weder hebben gekregen.
Curf van Brandenborg
Wy hebben een aes verworpen, ende nemen een ander, dat my het spel bederft.
Oxenstern 529
Ick moet altoos de caerte mengelen als myn here sall gewinnen
Graef Magnus
Het geluck verlaet my niet, voor een vrouwe krijg ick een Coninck.
Generael Wittenberg
Ick spele niet meer.
Generael Steenbock
Laet ons altoos in vreemde landen spelen.
Sweedtse Commendant in Elbing
Ick moet op mijn stat genaeuwe achting hebben, die twemael vals speelt, vertrouwt men het derde mael niet.
Jonge Coninckmarck
Met toe sien hoe men nemen moet leer ick het spell oock.
Generael Hambaldt
Wat wilt gy my geven, ick kan u goet spell maken.
Commendant van Dantzig
Kome ick mede in t' spell so sullen sich noch vele achter de ooren kraeuwen.
Jesuyten
Wy hebben altijt de caerte vermengt, maer nu kunnen wy niets.

Pools piquet=spell 530

De Poolsse Coning van de Sweden overvallen
Heeft eerst te klagen recht, en klaegt oock eerst van allen.
Dies spreeckt hy in dit spell van zijn verwarde lott
De knecht dien ick verwurp, die maeckt my nu capott.

Ick neme, sey de Sweedt, all die der in de caert sijn,
Mijn spell en deugt doch niet, so moet het dus geklaert sijn,

Mijn afflaet, sey de paeus, en ban heeft nu een endt.
En gelt te setten by, dat ben ick niet gewendt.

Ick, sey de Keyser, heb dat selve spell te voren
So dier eens mee gespeelt, nu heb ick dat versworen.

Dit spell stond mijn wel aen, trock ick gien ander lyn
Sprack voor de Fransse croon, en die voor Mazarijn.

Ick speel niet, sey den Deen, ick ben het spelen moede.

Ick speel, sey Cromwell, all, een yeder op zijn hoede.

Mijn spell is voll en laet, sey Hollandt, off gedaen,
En off het helpen sall, daer twyfel ick all aen.

Mijn spel, sey Brandenborg, so heerlick van te vooren
Heb ick door quaden raet verwurpen, en verloren. 531

Soud ick well, sey den Turck noch raken in dit spell ?

Ick speel, sey Moscou, maer op vreemde kosten well.

Mijn spell loopt alles, sey den Tartar, om te maken
U altemael capott, kon ick maer aengeraken !

Den coninck van ons Casacken, seit haer heir,
Eens wech gewurpen, maer wy nemen hem nu weer.

Had ick niet op zijn Frans, maer op zijn Pools verkoren
Te spelen, sey de Pool, ick had' soo niet verloren.

Mijn spell waer deftich goet, sey Coningin Christijn,
Als ick een coninck maer genomen had voor mijn.

Ick ben capott, sey t' Rijck van Polen; en de Swede
Men kijckt ons in de caert, en leert ons spell so mede.

Wat caerten dat ick kryg, sey Pruyssen, is niet goets.

Ick heb mijn spell verspeelt, sey Thoren, willemoets
Omdat ick so verwurp den Coninck, en wat hael ick?

Dit is de twede reys, sey Elbing, dat ick qualick
Gehouden heb, veellicht nu seyt men dat ick raes.

So lang, sey Dantzig als ick noch het harten aes
Behouden mach, ick hoop mijn spell dat is all binnen.

Had ick, sey Brandenborg, meer harten, ick sou winnen. 532

Aen harten heb ick gien gebreck tot deser uyr
Sey <Pausky>, als het maer te lange niet en duyr

Ick was, sey Crakou, alte haestich, en daer mede
Verlies ick nu mijn spell.

De Ridderschap en stede
Van Polen, seggen dit is Ocus Bocus, want
Wy krygen knechten voor den coninck in de handt

Is dat noch spelen, sey den boer, het mach de pocken
Gy speelt dat ons de huyt wert over t' hooft getrocken.

Dit spell heer broder, sey Prins Adolf haegt my wel
In Sweden koomtter niet als koper op het spell.

Wanneer ick een Repijck will maken, sey de Swede
So stell ick my oock op het vriendelyckste mede.

All is nu, sey de Pool, het myne schier gevaegt
Daer staet de reste by, het dient noch eens gewaegt.
Had ick van aenbegin mijn spell wel waer genomen
Ick was in dit verloop van Polen niet gekomen
Dus sprack de Coningin van Polen op haer Frans

Ick houde my gerust, sey Courlandt binnens lants.
Veellicht dat van dit spel noch weinich sich bedancke

Wy hebben, seggen die van Littauw carta blanque 533

Den Koninck werp ick, sey Radzieuski, wech alleen
Om anderen capot te maken, als ick meen.

Had ick geweten, sey de Weiwod doen van Posen
Dat dus het spell sou gaen, ick had niet soo gekosen.

Wy hebben, lacy, sey groot Polen beter kaert
Verworpen, als sich nu hier weder openbaert.

Ick wierp, sey Brandenburg een aes eens uyt mijn hande
En nam een ander blat, dat maeckt mijn spell te schande.

Ick moet, sey Oxenstern, de kaert dus mengen all,
Off anders vrees ick dat mijn heer niet winnen sall.

Ick kryg een Coninck, sey Graef Magnus, voor een vrouwe
En dit doet mijn geluck daer op ick my betrouwe.

Ick speel niet langer mee; sey Wittenberg.
Het spell
Sey Steenbock, gaet ons meest in vreemde landen well !

Ick moet op dese statt well passen, en bezorgen
Sey Swedens Commendant, van Elbing, schier off morgen
So valt se weder aff, wie twemael speelt onrecht
Dien west ten derden gien gelove toe gelecht.

Met toesien hoe men hier moet nemen by den Swede
Sey Coninckcksmerck sijn soen, leer ick dit spell all mede. 534

Wat geeft gy lieden my, sey Hambald Generael,
Dit spell hangt veel aen my te winnen altemael.

Koom ick noch in dit spell dat willder veel berouw[en]
Sey Dantzigs commendant, en doen haer ooren klouwen

Ick heb de kaert seer well gemenget alle tijt
Maer nu en kan ick niet, sey Pater Jesuyt.
Den besten speeler in de kaert
Hoe wel eervaren, en vermaert
All quam oock Manshart voor den dach,
En een dien ick niet noemen mach.
Dit spell en kan hy niet verstaen
Hy moet dan van de kaerte gaen.

Beproeft u vrient gelijck een vatt
Vervult het eerst met slechter natt.
En kan het dat dan by sich houwen,
So meugt gij t' wel wat goets betrouwen,
Een vrient oock dien gy kennen leert
Vertrouwt eerst dat u niet en deert,
En so hy daer jiet gaet van uytten
So meugt gy niet met hem < -- >.
Maer heeft hy daer van niet gespilt
Vertrouwt hem dan vry wat gy wilt.

Gelijck een zeyl, so sijn de vrinden
Zy sijn u goet by goede winden,
Maer als de windt u niet en dient,
So hangt u zeyl, so gaet u vrient

Gy brasser wilt dit wel besinnen,
Dat rijck en milt kan vriende winnen,
Een slechten haert, en sonder roock,
Gien vreugt en baert, gien vrienden oock.

Wie doot en ban ontsiet,
En armoedt, en verdriet,
En acht het tegendeel
Dat is t' geluck, te veel,
Die kan maer in den schijn
Alleen, rechtvaerdig sijn.

Men siet de son niet sonder sonnen licht
Noch sonder Godt oock Godes aengesicht.

Wanneer de Maert well dort
En dat Aprill wel stort
En dit den Mey van beyden,
Verheugt sich boom en weyden,

De vromen werden veel bedroeft
Om dat haer Godt daer mee beproeft;
Het goudt dat nooit gien vier en sach
Dat lijdt oock gienen hamerslach.

Wie twist, en twedracht stoockt
En lacht wanneer die roockt,
En vriendschap haet, en vrede.
Wie lijckt gy dese pest ?

Den Satan aller best
Die doet het selve mede.

De ziel, die maeckt de toets
Wat quaet is, off wat goets
Het lijff en draegt gien teken;
Het was een rein gemoedt
Gien benen vlees off bloet
Daer in wy Godt geleken.

Wy syn wel, dat is waer,
Bedurven alle gaer, 537
Gevallen van den Vader
Maer die het <goe verwart,>
<En> lacht dan in zyn hart
<Die komt den> Duyvel nader.

Waer men op den rijckdom siet
En de reden gelden niet
En gewelt is datter vecht
Heb ick liever macht als recht

Erick met haer lange lijff
Met haer kaecken breedt, en stijff,
Heeft mij laest eens so bejegent,
Als de boer den kryger zegent
Even ging se voor en naer
Off het Marry Monties waer
En haer docht het was so aerdig'
En haer fraye backhuys waerdig
Dat gelyck de roos oploock,
Jae de Droes, dat seg ick oock.
Erick wil ick u wat seggen ? 538
Off gy laet dit lelick leggen
Off u trony isset waert,
Off gy sijt van hoger aert
Een van allen moet het wesen
Off gelaeckt sijn, off gepresen
Maer gy prijst u selven meest,
Aep wat bent gy schooner beest !
Daerom moet ick oock soo seggen
En een lootien daer op leggen
Gaet het dan een weinich groff,
So de reden, so de loff,
So gepepen so gesongen
Heer wat puyck van schoonder jongen !
Wat een frayen langen lijff !
Meer als anderhallef wijff
Wat een opslach van haer oochies !
En so bruyn als regenboochies !
Schoon van neus, en schoon van muyl
Waer se niet te ruym, en vuyl.
Watte vingers, watte pootties !
So wat breeties, en wat grootties
Watte beenties aen haer kruys !
Kenie wel een vogel=struys ? 539
Siet se nu eens mee van binnen

Twentse Taalbank

Watte soete sachte sinnen !
Niet te stijff, en niet te loss
Even als een Deenssen oss.
Maer terwijl ick sitt en schryve
En dus op u liefden kyve
Komtter onversiens een vrindt,
Errik die u mee bemint,
Wildi, seid hy, op haer knorren,
En noch meer de honden porren ?
Wacht u voor dat wespen nest
Laet se varen dat is best.
Wilje daer beleeftheit vinden ?
Dat sijn veeren by de winden,
Dat sijn kerssen in de Meert,
Dat syn apen met een steert,
Ummers wil sich dat niet vlijen,
Lange verckens kortte zijen,
Sulcken swijn en is niet waerdt
Dat de Droes daer tegen blaert:
Laet se sincken, laet se dryven,
Soeckt wat anders om te schryven,
Daer me ging de Carel door
En ick danckten hem daer voor.
Het leven moet ons sijn so soet 540
Gelijck den kreupel is de kruck
Die draegt hy graeg, om dat hy moet,
Maer most hy niet, t' waer zyn geluck.

Magistratus Romanus

Bini, post quini, tandem bis quinq: Tribuni,
Sed Dritatorem de nocte jubente senatu
Dicebat Consul, soloq: manente Tribuno
Cuncta quiescebant reliquorum munia Romæ

Consul, Prætores, Ædiles, inde Tribuni
Quæstor, et hinc Censor, qui consule major honore
Octodecennis eques, septem superadde senator.
Quadraginta trium: consul ut esset erat.
At Lacedæmonijs nisi sexagesimus annus
Consulis imperio, nec prius, aptus erat.

Prætor, et hinc judex, hinc dictus deniq: consul.
Unus erat primo Prætor, sed cæsare cæso 541
Adjecit decies senis quator inde Trium-vir.

Ædiles numers, triplicidiscrimine, seni.

Nobilis Ædilis, Prætor, cum consule, Censor.

Ordinis extremi Cicero fuit auctor equestris.

Bis duo bis denos fasces Dictator habebat;
Consul, Proconsul bissex; Equitumq: Magister
Et Prætorsenos, totidem Proprætor alebat
Nec tamen armetas extra nisi moenia fasces

Nemo magistratum gessit Proconsulis et Pro=
pratoris titulo, sed in imperio esse vocabant.

Twentse Taalbank

Bis stetit infractis tria secula sparta Lycurgi
Legibus, et foelix, trecentenoq: senatu.

Quam Tamarinds palus, Pontus, Pro=pontis et Ægon.
Proluit, Hellao solvitur unda freto

Pythagoras numeros, atomos Epicurus, at ignem.
Credidit Heraclitus progenuisse Deos. 542

Clausit Athenaicum Codrus post Cecropa regnum
Septimus et decimus Davidis tempore; cuius
Cæperat a teneris regalis purpura spartæ.

Fusus Erytheæa perijt Busiris in unda;
Quem sequitur Miris; post Mirida sampsonis, <sto>
Sesostris, qui sceptra dedit vitamq: Theroni;
Tempore Dardanidum venit hinc ad Prothea regnum.
Tertius hinc decimus Psammenitus, arma, coronam
Perdidit et vitam Cambysis acinace Persæ.

Pergama diluvio millenus dirimit annus.

Tempore nec prior est, nec serior Hercule <sampson>.

Exilium Hesiodus paulum præcessit judæ.

Ægypti Macedo fuerat tua purpura, donce
Tertia, post decimum posuit Cleopatra coronam.

Saxonia Vetus 543
Limes ad occasum fuit Amasis, Albis ad ortum
Saxoniæ veteris, cimbriq: Henetig: sub arcto;
Franconumq: notum versus, Bojûmq: coloni

Roma superata
Gallus, Alaricus, Gensricus, et hinc <quoq:> Gottus
Totila Romanam victor penetravit in urbem
Deniq: queis nomen dederat sua longa bipennis.

Vindelicorum Gothorumq: reges.
Ter duo Vindorum reges, totidemq: Gothorum;
Bis deni queis longa dedit cognomina Bardus
Qui bis centenos regnarunt et quatuor annos

Planus ager longo Germanis limite Bord est.

Regnum Romanum
Terminat Euphrates Romanos limes ad ortum;
Æquor occasum; Nili cataracta sub austrum,
Et desertus Arabs; Rhenusq: bicornis ad arcton.

Ædes deorum Romæ 544
Bis duodena super bis ducentena Deorum
Vivit in incolumi Roma delubra sinu.

Cunabula Romæ
Septingentenam faciebat bisq: novenam
Juda Palæstinæ messem, cum Martia Roma
Cæpit; et Assyrium rapuit tum Media sceptrum.
Albanos regnante <Procôr> genitor spoliandi
Qui Numitoris erat, spoliator Amulius atq:
Patruus invitæ sacra ad Vestalia Rhex.

Twentse Taalbank

Philosophi
Thales primus erat Romæ regnante Quirino
Philosophus Græcus septem ex sapientibus unus.
Prophetas superant Musæus, Linus et Orpheus
Enochum Moisenq: tamen simileq: sequuti,

Expeditiones
Primus ad occiduum delatus classibus æque.
Prævia Vesputio tulitante trophæa Columbus,
Ista Magellanes sequitur, perijtq: sequendo.
Ultimus a Carolo Bojûm rex Tassilo victus. 545

Asia
Bosphorus, Albani, cum Colchide, Pontus, Iberi
Lydus, Arabs, Galathæ, Cilices, Armenia, sanctæ
Terra Palæstinæ, Syrijq, Asiaq: minoris
Omnia, Bithyni, Pamphylia Cappadoêsq:

Europa
Noricus, Illyricum, Macedoq:, Epirus, et Angli,
Hungariæ regnum, Latiumq:, Hispania, Galli,
Rhætus, Inalpini, Thrax, Dacia, Mæsia, Graij

Africa
Africa, Marmarici, Numidæ, Getulia, Mauri
Cyrene, et quondam Pharaonis regia Memphis
Cætera barbaries, ignota et inhospit regna.

Pyxis nautica
Clara Neopoleos auxit præconia magnæ
Flavius æquareæ Melphius auctor acus.

Gentium nomina mutata. 546
Norious inferior jam Bavarus, Austriacusq:.
Rhetia Tirolis salæq: Cheruscus ab unda
Clauditur, et densis spatiosa Hercinia sylvis
Quas habet: hinc rigidis Hermunduras acer in <arsris>
Quimodo Misnensis; cui jungitur horridus Albis
Accola, qui a Longa fertur traxisse securi
Nomina, Parthenopes, Halberstadiq: coloni;
Bructerus hunc sequitur, nunc Brunwicesis ab urbe;
Et Longsbardis henones distinguit ad ortum
Albis ubi antiqua est jam Marchia; Chaucus ad undam
Visurgis: Frisius, Teuto, Ditmarsus ab istis
Cimbrorum patria est, Megalburgensis et illud
Littus ab antiquo quod habet sua nomina Cimbro
Atq ingevonum titulo clauduntur in uno;
Supra Rostochium Burgundus; et altius ortum
Versus litlorcis habitavit suevus in oris
Incola ubi est hodie pomeranus, ut æq: Borussus
Sed pro parte modo; Daniq: Getæq: Gedanum
Qui posuere tuis veniunt hinc mænia terris:
Tencterus at cattis vicinus Nassaviensis
Et Videravus, et est Vuidensis adusq: Mosellam
Et Rhenum et Menum; Tungrorum sedibus infra 547
Juliaci gaudent; Vbiosq: colonia contra
Se videt occiduos; supra hos Trevirensis, et alim
Vangio, Wormatiæ. Nemes velut incola spiræ;
Deniq: Charitinus Wirtenbergensis ab hortis
Usipijq: tui sunt hinc tibi Gallia Franci.

Cimbrorum venit cum nomine Danus ab istro.

Vragen

Als Abraham zijn wijff versaeckt
En zyne suster daer aff maeckt
Dat oock van Isac is geschiet
Was daer nu sonde by, off niet ? Genes 10 en 26

Doen Abraham op Godes woort
Ging om zijn soon te slachten voort
Nu segt eens als hy dat began
Quam sulcks van Godt, off van de man. Genes 22

Als Jacob quam in geyten hair
En veinsden off hy Esau waer,
Versaeckte mee zijn eygen naem
En so den zegen altesaem 548
Van Isac zynen vader kreeg
Brocht dat gien sonde mee te weeg ? Genes 27

Doen Jacob Godes heir vernam
Als hy tot Machanaima quam
Wierd dat gesien van yder een,
Off sach hy dat gesicht alleen ? Genes 32

Doen Joseph in Ægypten was
En loss, en vry, en wel te pas
En daer noch by so groter heer
Hoe mocht het sijn dat hy niet eer
Aen zynen goeden vader docht
En dien te troosten weder socht ?
Daer hy wel wist hoe droevich dat
Zijn vader hem verloren had'
En die nochtans niet verr van daer,
Niet boven veertich mylen waer
En dat noch meer is merckens waerdt
Daer Joseph was van vromer aert
En twe en twintig jaren tijt
Was Jacob zynen Joseph quijt. Genes 42

Als Gideon voor Israëll 549
Sou trecken op, nae Godts bevell
Om Ismaël, off Midian
Te vellen met driehondert man,
Heer sprack hy doen sall dat geschien
So laet mijn eerst een teken sien
Van uwen douw aen dese vacht
Den eersten, en den tweden nacht
Godt nam het aen, het is geschiet
Was dat oock ongelooff, off niet ? Jud 6

De priester die by Mica waer
En dede zynen dienst all daer
Meer voor een beeldt, als nae de wett,
Gelijck doen alles was besmett,
Doch als een deel Daniten hem
Versochten, dat hy Godes stem
Wouw vragen off oock haer bestaen
Op Laïs sou geluckich gaen
Hy seide jae, gaet heen in vree
En als hy sey so ging het mee,
Quam dit bescheit nu so van Godt
Off was het met zijn mont gespott ? Jud 18

Twentse Taalbank

Als Nathan tegens David seyd’ 550
Godt heeft een Rijck voor u bereidt
Het welcke nooit en sall vergaen,
Heeft David dat all recht verstaen
En niet geduidt op een gebiedt
Van dese tijt, en verder niet ? 2 sam. 7.

Jeroboam wierdt door bevell
Van Godt, belooft heel Israël
Als Salomon hem nu verjoeg
Wist hy doen oock dat Godt hem droeg ?

Doen Jehu sou op Godes woort
Gaen heerschen Israël, en voort
Den Coninck Joram doden daer,
En wat van Achab over waer,
Gelijck hy dat oock vaerdig dee
En tijn mael seven sonen mee
Van Achab. Maer nu vraeg ick dat
Als hy een Ramoth=gilead
De weet van Godt, en zynen zeeg
Door Elisæi dienaer kreeg
De vorsten die daer waren by
En vraegden hem uyt spotterny 551
Wat will de narr waer praet hy van
En kenden doch seer wel den man
Maer doen hy sey, dat Jehu tot
Een Coninck sy gebiedt u Godt
Terstont was daer de spott gedaen
het woort van Godt genomen aen,
En Jehu coninck voort gegroet,
Was dese vorsten haer gemoet
Noch eenig dan met Godts gebiedt ?
Off was het doen, en langer niet ? 2 Reg 10

Chiskia kreeg van Godt de weet
Door Esaïam zijn Propheet
Beschickt u huys gy moet van hier
Hy sprack gedenckt o Godt hoe dier
U wet en woort my sy geweest,
En hoe gy sijt van my gevreest.
Verschoon mij doch in dit gevaer;
Hy kreeg zijn eis, en vijftijn jaer.
Was dat niet vreemt van sulcken heldt
Dat die sich voor den doot ontstelt ?
Die weten most wat heerlijckheit
Dat hem daer boven was bereidt
Daer tegens dit zijn aertse Rijck 552
Niet meer en waer als stoff en slijck
Hoe scheen dan hem de doot so swaer
Daer Paulus doch verlangde naer
En wenst te sijn by Godt den Heer
Was dat uyt noot, off wist hy meer. 2 Reg.20

Ick heb, sey David hondert duysent
Talenten gouts tot Godes huys
Vergaert in mijn verdriet en kruys,
En weer daer nae, van hier verhuysend’
So noemt hy dien gemelden schatt
Drie duysent maer, hoe vind’ ick dat ? Chron. 22.17 st 29.q.,

Als Jehu liet de priesters doden
Van Baha. wel nae Goodts geboden

En volgde doch Jaroboham
Wat leer off wel doen aen nam ? 1 Reg 11

Waerom de Kerck in Israëll
Maer dartich ellebogen hoog
En in het boeck van Esdra wel 553
Vier mael so meinich elleboog ? 1 Reg.X.2. 2chron 3.v.q.

Als Job so hardt wierd aengetast
En hield hem doch aen Godt so vast
Heeft Godt hem doen niet bygestaen,
Off liet hy hem alleen begaen
En stryden op zijn eygen doen
Met een so swaren kampioen ?

Als Christus in zyn laetste woorden
Noch badt voor die, de hem vermoorden.
En wat hy sprack geschiede voort
Is dat gebet dan mee verhoort ?
So wasser nooit geen swaerder sonde
Die meer bedreef, en meer bevonde,
Het hoochste quaet, en beste loon
Aen Godt, van Godt, en zynen soon. Luc 23.

Als Lazarus waer weer verresen
Hoe mocht hy dien te moede wesen
Daer hy so groten vreugt verliet
En quam weer hier in dit verdriet 354
Daer nymant schijnt ooit sou begeren
Om van den hemel weer te keren
En sterven twemael eenen doot
All waer het leven noch so groot ? Job.6.

Wie mijn bloet drinckt, en eet mijn vlees
Ten jongsten dage sall ick dees
Segt Christus, wederom op wecken,
Wat meint hy daer het lijff alleen
Off by het lijff de ziel met een ?
Dit is gien vrage voor de gecken

Als David trock met Achis op
Versien met gienen kleinen trop
Om Saul met hem te gaen bevechten,
Wat off hy doen docht uyt te rechten ?
Voor een van beyden most hy voort
Off voor zijn wett, off voor zijn woort. Sam.1.c.9

Doen Christus voor de joden badt
Terwijl hy aen het Cruitze satt
En leedt van haer die wrede smarten
Ging dat gebet nu Godt ter harten ? 555
So is de grootste sonde doen
Vergeven sonder boet te doen. Luc. 23.

Wanneer de ziele van ons scheidt
Geniet die voort (gelijck men seyt)
De ware vreugt van eeuwicheit ?
So moet het laetste oordeel heel
Dan gaen om t' vlees, (het slimste deel)
Wie dit nu weet die weet all veel.

Johannes paeus de twemael elfde
Was seer verlegen om het selfde,
Doch sey wanneer men t' lychaem delfde
So wierd de ziel doch niet geplaetst
By Godt, eer zijn basuyne blaest
Dies wierd hy oock veroordeelt haest.

Koningen der joden

Van Davids stam
Daer Godt uyt quam,
En die regeerden.
Vijff waren goet,
En elff verwoedt
En twe bekeerden.
En viere meest
Eerst wel geweest
En doen vervallen;
Maer Israël
Ging die dan wel ?
Niet een van allen.

Als Godt in vlees hier quam beneên
Doen was t' vijffhondert jaer geleên
Dat Juda ging uyt Babel weer
En satt sich in Judæa neer.
Een hondert veertich jaer en acht
Naer Alexanri Magni macht
Kreeg Judas Maccabæus weer
Den Tempel, doch vervallen seer
En dat was oock dryhondert jaer
En achtenveertich, als de schaer
Der joden weer uyt slaverny
Der Perssen was verlost, en vry
En honder[t] twe en vijftich jaer
Eer Godt hier in den vleesche waer.
De Vlaming prijst zijn heer int eerst
So lang zijn heer noch niet en heerst'
Maer als zijn heer nu heerschen sall
So deugt zijn heer weer niet met all.

De Heidenen weel eer haer vrome kloecke mannen
Die eenen Godt alleen maer sochten even staeg
Off die van zijn aenschijn noch eeuwig sijn gebannen
En in het helsche vier ? dat is een sware vraeg
Ick vrese seg ick neen se sijn niet verwesen,
Dat daer door Godes soon zijn eer benomen wort;
En will ick seggen jae ? so heb ick weer te vresen,
Ick doen daer mede Godt zijn goedicheit te kort.
Dus hier in wijs te sijn, mocht oock wel sijn vermeten
Wie weet oock off ons vry dit oordelen all staet ?
Een dieper ondersoeck, als Godt heeft laten weten
Vliegt hoger met de ziel, als zy wel selven gaet.

Twentse Taalbank

Fescenninum inobocænum

Oceani sponsam tibi Carole filia donat
Sed negat oceani quam dedit illa, pater.

[De pagina's 558 en 559 ontbreken]

Episcopi 560

Den Bisschoppen haer leer, en leven
Eerst Constantinus vrydom gaff
Dier drie en dartich (meest gebleven)
Men telde van sunt Pieter aff

De Duytsen in Vranckrijck
De Duytsen uyt de France Crone
Geslagen sijn, en schier verdaen
By Straetsburg, door de broders sone
Van Constantino Juliaen.
Als dese Keyser waer gekoren
Hieldt all den vijandt wel in toom,
Maer was so drae niet weer ontboren
Off alles ging weer tegen stroom.

Stilico

Der Gotten stoel door stilicone
In Vranckrijck eerst is neergesatt
Hy docht op Romen voor zijn sone 561
Maer zynen hals hem koste dat.

Graffdicht van
JVJ capitein, ende NVB Raetsheer

Onder desen schonen steen
Leit den heer van Leckeveen
Die zijn leven nooit en misten
Off hy pooiden, off hy pisten.

Die hier onder leit gedolven
Was een vraet als alle wolven
En zijn leven nooit so satt
Off hy kackten, off hy vratt.
Siet den trouwen Ojevaer
En de swaluw alle jaer
Elck de zyne gaet geleiden
Dus so doen oock dese beyden.

Juvenal
Rari quippe boni vix sunt numero totidem quot
Thebarum portæ, vel divitis ostia Nili

Herteni waerde man
Gy treedt uyt u gespan,
En laet mijn saken steken,
Doch u verwijt ick niet,
De doot u nu verbiedt
Om meer voor my te spreken

Wie sall my nu voortaen
Den bozen wederstaen
En haer bedroch ontbinden ?
Och gy sijt alte veer !
Ick moet u hier niet meer
Maer in den hemel vinden.

En waer Astræa niet
Wel eer uyt haer verdriet
Ten hemel in gekomen,
Ick sou geloven dat
Zy vander Herten had'
Daer heen nu mee genomen.

Haer vonnis quam uyt hem
Zy sprack door zyne stem
En had hy mogen leven
Daer is gien twyfel aen
Zy waer met hem gegaen,
Off hier met hem gebleven.

O lychaem dier en waerd'
So nodig op der aerd.
So nodig oock der onder !
Op dat u ziele mocht
Ten hemel sijn gebrocht
En leven daer gesonder

Het Recht hebt gy betracht,
Gelijck gy dat verwacht,
In boven aertse saken;
Wat vonnis dat gy naemt,
En sall u niet beschaemt
Voor Godes oordeel maken,

Prees ick mijn leven lanck
U deugt in mijn gesang,
So had ick maer begonnen;
Hoe groot u wijsheit waer
U vromicheit heeft haer
Noch heilich overwonnen;

All leit dan trouw, en eer
Met uwen doot ter neer.
En moet ick daerom lyden ?
So mach ick evenwel
U voor der aerden hell
Den hemel niet benyden.

Twentse Taalbank

Juvenal
Sidus, et occulti miranda potentia fati

Hoe draeit het ratt van avontuiren !
Een schrick van vreemden, en gebuiren
Dien all de werrelt graeg ontsach
En niet een Croon niet voor hem lach.
Waer voor den Spaenssen hoochmoet knielde;
En Vranckrijck oock zijn hart ontzielde;
En die den hemel dreigde schier
Ick mein den groten Olivier:
Wat ramp, off sieckte doch op aerden
Dat desen grouwel dorst aenvaerden,
Het leven rucken uyt de borst
Tis wonder dat een Doot het dorst !
Maer nu, waer mach hy nu sich houden ?
Dat vraegt den jongen droes den ouden
Den hemel heeft hy nooit betracht
Dies is hy daer niet in gebracht;
De lucht en kan hem niet verdragen
Se most dan haer gesontheit wagen.
De zee verklaert hy is niet hier
En so doet oock het vagevier;
De aerde weet niet van begraven;
Hy steeckt in krayen, noch in raven;
Van t' vier en is hy niet verteert;
Noch in zijn moer oock weer gekeert,
Waer is de karel dan gebleven ?
Dat riet geen Droes all waer der seven.
Den ouwen heeft hem wech gepackt,
En is daer mee so diep gesackt
In roock en damp, en dier gelijcken
Dat nymant lust daer nae te kijcken,
Hy is nu voort, dat is genoech
Maer ons te spaed', en hem te vroeg.
Waer hy gesturven in de wiege,
Ey Cromwel wenst niet dat ick liege,
Hij waer van so veel kracht, en bloedt
Nu niet verklaegt in zijn gemoedt:
Wat kan hy nu dan meer verwachten
Als so veel Rechters, als gedachten
En daer en is niet een van all
Die zynen beul niet wesen sall ?
All leyt den romp dan so verborgen
Dat voor gien vinden is te sorgen,
Het waer hem beter dat hier naer
Gien ziele mee te vinden waer.
Wat hier nu is uyt onsen oogen
Dat is der menschen macht onttogen
Het lychaem acht ick niet een dinck
Off dat all dus, off se verging;
Dat voelt gien branden hier, off breken
Wat isser dan aen wech te steken ?
Dies sou men beter, als ick vrees
Zyn ziel verstoppen, als zijn vlees.

565

566

De tong, gien beter blatt
Ter rechter tijt, als dat
De tong gien quader litt
Is buyten tijts, als dit.

Ick will niet wat ick voort
Kan hebben als het hoort
Wie drae will seggen jae,
Die seyt my dat te drae. 567

Aen de Weledle geboren CVG Weduwe doch
niet te vroeg, van DVB.

Wat antwoort sall ick geven doch
Weledele geboren.
Ick weet gien stoff so waerdig noch
U waerde gaet te voren ?

Nochtans om stille niet te staen
Moet ick u dus beklagen
Het pandt dat u is affgegaen
Heeft vele wech gedragen.

Een vele dat gy missen moet,
Een vele mist gy garen
Het eerste veel dat was zijn goet
Het twede veel zijn jaren

Had ick mijn geltien so gespaert
Als hy wel zijn beminde;
Wat souder nu wel sijn vergaert
Dat ick nu niet en vinde ?

Nu bent gy min', gy bent oock meer 568
Geworden, als voor desen
Gy bent een wedu, die well eer
Een vrouwe placht te wesen.

Doen waert gy twe gelijft in een,
Nu isser een verloren
Dus sijt gy weer gedeelt in tween,
En meerder als te vooren

Nu bent gy loss, en doen geboeit,
Nu vry in u verkiesen,
Dus u geluck door schade groeit
Gy wint in u verliesen.

Nu segt myn eens kreeg ymant ooit
Wel sulcken troost voor oogen
Als gy nu leest ? ick wedde nooit,
Hier wert niet by gelogen;

Hier houd dan uwen dienaer mee
Zijn dienst aen u geschreven.
Op sestijn hondert vijftich twe
En in November seven. 569

Horat.
Ridendo dicere verum Quis vetat ?

Sall ick bruylofsdichten maken
En gien waerheit daer in staken ?

Lieve Bruidt dat will niet gaen
Dat heeft nymant ooyt gedaen;
Daer mach anders niet in wesen
Als dat soet is om te lesen
Dat de menschen by de wijn
Garen horen, garen sijn,
Van de deugt der nieuw getrouden
Wat se sijn, off wat se souden
Met een loffelijck verhael
Vaeck gelogen altemael;
Evenwel ick sall wat schryven
En eens by de waerheit blyven
Valt het beter dan daernaer,
Veel gelucks, dat werde waer.
O dat trouwen heeft so veel in
Kreegt gy daer het tijnde deel in 570
Dat me wenst, en dat gy waegt,
Siet dat gy daer maet in draegt.
Niet te trotz in u gelucke,
Niet te truyrich wat u drucke,
Maet is well het beste zeil
Dat in onheil dient, en heil.
Weet gy dit wel nae de winden
Uyt te slaen, en in te binden,
Vrijer haven is u zee
Als een ander heeft op ree'.
Wie zijn harte weet te temmen
Nie[t] te loss voor stroom te swemmen
Niet vertzagen als het keert
O die man is well geleert !
Meer en will ick u niet wenschen
Van geluck, off jonge menschen
Van vervall, off ander schatt
Mist u dit, so hebje dat.
Off gy dit nu wel sult weeten
Wilt dan oock dit niet vergeten
Weten is niet veel aen vast,
Als men op gien doen en past,
Wilt gy u dan daer in voegen
Dat sall u en my genoegen 571
Daer mee maeck ick mijn beslott
Wilje meer dan gon' u Godt.

Caroli secundi Angli fatum
Claudian.
Gaudia præmissi cumulant inopina dolores

Wat baet het Spaensse Rijck versocht om onderstant ?
Wat baet de France croon, en eygen bloetverwant ?
Wat baet het Schotze heir voor Carel sich te wagen ?
Het eerste was ontseit, het leste wierd geslagen,
En off hy wel ter vlucht ontleide dat verdriet ?
Hem selven evenwel ontliep hy selven niet,
All was hy niet gevatt, all waer het lijff ontdragen
Zijn ramp die bleef hem by, dien kost hy niet ontjagen,
Weet gy waer dit op liep ? als alles hem begaff
Doen brack den hemel loss, Godt wouw zijn eer daer aff
En geven Carel weer daer hem met bloet vergieten
Zijn onderdaen uyt joeg, zijn vrienden in verlieten
Het was nu hooch genoech, nooit droever sach de son'

Twentse Taalbank

De stercke niet en wouw, de swacke niet en kon
Dus wasser eygens niet by Carel, als elende
En anders niet met all, doen sich den hemel wende 572
En brocht hem selven in zijn Rijcken, en gebiedt
Den hemel most het doen, de werrelt kon het niet.

Veel soeter het geluck als ongeluck voor by is,
Wie nooit gevangen waer, die weet niet wat hy vry is,
En dat noch hoger is als eenig ander lott,
Verlaten van zijn volck, verlost van zynen Godt.

Caeprijck gien caeprijck

Een Caeprijck leit vermaert in Vlander
Maer weer in Zelandt leit een ander
Een Caeprijck recht, en wel bequaem,
Meer inder daet, als in de naem;
En sulcken Caeprijck wert bevaren,
Daer Vlissing lach voor hondert jaren,
En heeft zijn landt, en eygen ree
Nochtans het leyt schier heel in zee.
Het Vlaemsse Caeprijck moet hier swygen,
Dat weet niet als voor gelt te krygen,
Het Zeeusse weer veel schatten haelt
Daer voor het niet een hair betaelt, 573
En daerom oock het rechte Caeprijck;
Het Vlaemsse weer is wel so paeprijck,
Nochtans en wert het door den tijt
So vele niet, als dit gewijt.
En wilje nae zijn Cruitzen vragen
Hoe die den droes nu wel behagen ?
Dat vraegt den Paep van Portugall
Die dat genoeg u seggen sall,
Het wint so veel nu met zijn Cruytsen,
De paep sou daer wel graeg om tuytsen
All wat hy ooit met Cruitsen won,
Hy mocht dan Cruitsen wat hy kon;
Dat sijn eerst Cruitzen van besweren !
En die op zee, niet op de kleren.
Met haer geswier in damp, en roock,
En met haer eygen wyvatt oock,
En daer mee dryven sy ten meesten
Uyt eenen buyck veel quade geesten,
Dies wert gevreest nu wijt en breedt
Dat Caeprijck is, en Vlissing heet

574

Horat.
fuge suspicari
cuius octavum trepidavit ætar
Claudere lustrum

Een man die nu versaet is
Die wil op zynen nae=diss
Gien bonen, moes, off speck,
O neen, daer is gien treck
Daer moet wat leckers wesen
Van wilt, en uytgelesen

Geback, off dies so watt
Off anders is hy satt,
Den honger is verdreven
Hy heeft het op gegeven,
Maer brengt wat ongemeens,
Dat proeft hy noch wel eens.
Dus siet men vaeck een ouwen
Een jonge deren trouwen
All deugt hy dan niet meer
Dat jonck verjongt hem weer;
Maer wouw men hem gaen paren
Met een van zijnder jaren
Hy sou wel seggen neen
Loop met u wyven heen,
My lust niet meer te vrijen
Ick kan my dus wel lijen
Een out gerimpelt vel,
Dat heb' ick selven wel
En dan een oudt te queeken ?
Ick hebbe mijn gebreken
All swaer genoech voor mij
Waer toe dan die daer by ?
Hoort ouwe hoender eeters
Wat doet nu Teunis Peters
Die vrijt een ouwe Truy
Is dat gien minne=buy ?
Ock love dat het waer is
Dat grote liefde daer is
Alleens waer dat se schuyl
In t' hooft, off in de buyl.
Daer is niet aen gelegen,
Hy isser toe genegen,
Hoe ouwer dan de bruyt,
Hoe nader by de buyt,
En sukke minne=vlagen,
Daer is wat aen te wagen,
Die krygen eerst haer beurt
Als ander minne treurt,
En sterft dan eerst den jongen,
Dat s' oock all wel gelongen
So laet hem ongequelt
Dat ouwe wyven geldt.
Dus gy die dit beginnen
En vrijt so sonder minnen
Siet voor u altemael
En treckt niet eerst den pael;
Gelyck de soon van Harmen,
Die loofden aen den armen
Zyn vrouwen plondery,
En stierf noch eer als zy;
Dies raed' ick dan den ouwen
Die graeg sijn om te trouwen
Een jonge deeren trouwt
Die wert by u niet oudt,
O dat is nae mijn sinne !
Jonck isse van beginne
Jonck in haer ommeganck
Jonck all u leven lanck.

Een schone vrouw met sotte wercken
Sijn gouwe ringen aen een vercken

Die als een vos den stoel beklam,
En als een wolf t' gebiedt aen nam,
En die men als een hondt ging slachten,
Was Bonifacius den achten.

Verbergt in dieren tijt u koren
Gy sult den vloeck, en schelden horen;
In dieren tijt so brengt het voort,
Op dat gy loff en zegen hoort.

Het vier, de vrouwen, en de zee
Die doen veel quaets, en voordel mee,
En niemant weet noch wel te deeg,
Wat dat van beyden overweeg.

O Rijcke zee, verdoende vraet
Gy doet my goet, gy doet my quaet
Gy geeft my veel, en neemt my watt
Ey laet my dit, en houdt gy dat
Houdt u bepaelde vloet, en ebb'
En laet my houden dat ick heb'. 578
Hier neemt gy my mijn landt vandaen
En brengt het daer my weder aen
En als ick sien den wasdom in
So miss ick minder als ick win'.
Waer komt dan desen wasdom heen ?
Van uwen acker niet, o neen
Gy rooft het all van ander goet
Daer mee gy my berijcken moet,
En evenwel ick heb so lief
Een vromen, als een rijcken dief
Dus bid ick steelt voor my niet meer
Ick danck u voor de moeite seer
Houdt u bepaelde vloet, en ebb'
En laet my houden dat ick heb'.
Ick ben dien gragen vogel niet
Die nymandt onbevreten liet
Hy vratt den Vlaming, met de Zeeuw
Noch was hy kleinder als de spreeuw
En dat hy u niet oock en vratt
Dat dee zijn buyck, die kreeg een gatt
Daer vloog hem voort de ziele door
En sey haesop dat gelt u voor 579
Gy grote dieven all met een,
Maer nymant wouw mee nae beneen.

De Spaense coningin haer jonge prins die sterft
De Fransse coningin een jongen prins verwerft
En dat op eenen dach, daer will men uyt gewagen
De werrelt kan maer een van sulcke princen dragen:
Maer nu de Spaense weer een jongen prince teelt
So sijn se beide bang wie datter nu verveelt;
Het Spaense bloet is heel vermengt in beide gader
Wat van de moeder niet, dat heeft het van de vader
Nu mach men dan eens sien wat beter duiren kan,
Het bloedt dat van de vrouw ontstaet, off van de man.

Neogij aquila posthuma

Hoe staet den arent dus vergult
En heeft den buyck voll wijn gevult,
Is dat die Ganymedem droeg ?
O neen die gaff niet gelts genoeg:
Maer dese droeg een ander man.
Die maeckter nu een beeker van
Om dat hy hem wel heeft gelaeft
En met meer ander goedt begaeft
Dies toont hy weer dit schone stuck
En eert het beeldt van zijn geluck.

Nitimur in vetitum

Ick kreeg te nacht een vreemden schyn
Van Tileman, en Walewijn
My docht zy speelden om haer wyven,
En ick sey mannen laet dat blyven
Des eenen wijff niet meer en leeft
Den tweden maer een hallef heeft
En dat hy noch meent aff te praten
Door procureurs en advocaten
Doch dat en heeft niet veel om t' lijff
Verliest hij t' Recht, hy wint het wijff
Dies Tyleman wilt u bedaren
Wint gy se graeg, hy mist se garen
En dat noch meer is, als gy siet,
Off hy se wint, hy will se niet
Wat sou hy dan met twe beginnen ?
Hy vreest een halve sall hem winnen
En lijdt hy dat so vecht hy vroom
En daer mee quam ick uytten droom.

Num meno humana quod optat
Cum vigilat sperans in somno cernit id ipsum

Myn lief ick heb u lief dat moet ick nu geloven
All sey mijn harte neen, mijn droom die seit weer jae.
En ging de nacht den dach in waerheit eens te boven
Die nu niet komen wil, die kreeg ick dan wel drae.
En weet gy waerom dat ? gy koomt my snachts begroeten
Meer als ick u by daeg, en oock in soeter schijn
U straffheit by den dag, die wil de nacht versoeten
Des daegs so ben ick u, des nacht so sij gy mijn.

De mey van sestich schoon, en klaer
So warm als off het somer waer
Beeldt ons een schone trony aff
Die haer dat met blancketsel gaff
Zy lijckt wel soet, en wel gedaen
Maer hoe salt op het leste gaen ?
Een kouwe vuyl verschropen hoer
Off als een aep zijn bestemoer.

Twentse Taalbank

Dit mach oock sijn nu onsen troost
Een lieven mey, een leden oogst. 582

Narre=kap

Meester Melis onse schreur,
Hing voorleden voor zijn deur,
Veeller hande slach van kleren,
So voor burgers als voor heren,
So voor boeren out, en jonck,
Heer wat hing daer all te pronck !
Rocken, lyven, broeck, en bouwens
soo voor mannen als voor vrouwens,
Veel fatsoens uyt eene lap,
En maer eene narre=kap
Daer quam yder een hem vragen
Wie sall dit fatsoentje dragen,
Komt dit staeltien uyt het hoff ?
Dat is wel een vreemde snoff
Sulcke ooren, sulcke bellen,
Melis wilt ons doch vertellen
Is hy wijs, off is hy mall
Die die maecksel dragen sall ?
Melis die haer niet en achte
Naeyden all, en satt en lachte, 583
Maer om eens te sijn ontlast,
Mannen, seid hy, die se past.

Horat

id.p.452 Fortes creantur fortibus et bonis

Weet gy hoe Leentie quam aen Steven haer beminde ?
Zy was een wisse maegt, en socht een wisse man.
Dien heeft zy nu geraeck, want zy was all met kinde
Eer dat hy haer besliep, en eer zy ooit began.
En wilt gy dit verstaen ? dat sall ick u verklaren
Zy hebben een genott, een lychaem, een gevaer,
Dus aen de kinder oock so meinich alsser waren
Daer aen heeft zy haer deel, so wel als aen de vaêr

id.p.454.& Nooit tayer Hulst

Hoe siet den Arragon den machtigen Philips
So blieck nu om de neus, so qualick, en so quips ?
Dat is gien wonder nu, hy kon hem niet bedaren,
De ziel is op zijn bloet naer binnen toe gevaren,
Gevloden voor den schrick van sulcken swaren steeck
Dat schijr een paer dosijn gewyde goden weeck.
Daer hy zyn twede Boss met scherper Hulst omwassen 584
Had eeuwig aen betrout, om eeuwig op te passen,
Op dat den ouwen Leeuw die gaende was, en loss
Niet schoot uyt zynen tuyn in dit vermaerde boss
Het was genoeg bewaert, omgraven, en belopen,
En met gien aerts gewelt, off menschen bloet te kopen.

Het scheen off all de macht der Goden jonck en out,
Getrocken op de wacht sich spreide voor dit wout,
Men sach de armen daer van Tethys omgeslingert
En wat niet was om helst, dat liet se niet om vingert,
Van Dender, Liev', en Ley. Daer stuytte meinich vorst,
De Schelde met haer diep, en Vesta met de borst.
Eer noch die nieuwe bendt' der Heiligen dorst wagen
Te staen voor dit juweel met hand aen handt geslagen.
En sluyten alles aff, jae selven het gesigt
Tot aen den hemel toe, daer was het noch niet dicht
Nochtans wat sou men doen ? de somer was begonnen,
Op voordel, en vergaen, en niet met all gewonnen,
Den suyren vochten herfst de stiefmoer van de krijg,
Gelyck se meest all is, verbolgen, en onttijg
Kreeg nu een ander lust, die soeter was, en vromer,
Als niet in twintich jaer, en leende van den somer
Een aengename lucht; wat baet nu moet en macht ?
Geluckich, sey se, die den hemel so toe lacht. 585
Siet daer een nieuwe mey, all isset jaer verlopen
Vranckrijck vyandt De tijt is weer herstelt ! Met ging de Lely open
Vry beter als de Roos, en brocht met eene lucht
Haer vrienden op het droog ! haer vijandt op de vlucht.
Doen was het drae verkeert, de moet die was verhandelt,
En die gien vijandt sach was voor hem all gewandelt.
De Vlaemsse bruyt herstelt deedt open haren schoot
En nam se binnen aen, daer voor de buyten vloodt.
De stromen in haer landt, en sterckte van haer steden
Ontfingen driftich houdt, en lieten haer betreden
En gaven vrij geley, vry slapen, voer en mael
En toonden minder niet, als nodig vier en stael.
Dus ging de trotze Leeuw door zynen vijandt weiden
En vondt meer aengedist, als ymandt hem bereiden,
Van nymant eens gemoeit, en overall onthaelt
All was de wech wat om, dat kreeg hy wel betaelt.
En waerom sou hy niet ? hy brocht haer gien beswaren,
En die hy overtrock, die quam hy mee bewaren,
Men sloot hem buyten aff all erger als een dief
Dies ging hy binnen deur, en nam het daer voor lief
Daer was gien ander wech, het lach te vast besloten
En waer hy garen was, daer wierd zijn hooft gestoten
So lange dat hy vondt haer eygen vrienden patt
Doen brack hy lustich in, en kreeg een ander tratt
Het leger datter lach om desen Leeuw te moeten, 586
Dat spaerde zijn geweer, en besigde zijn voeten,
En toonde gien gewelt, noch teken van allarm,
So koel en wasset niet het viel hun daer te warm.
Nu quam het hier op aen, de santen altesamen
Die lagen noch so vast, hoe sou men die bequamen ?
Dat was gien kleine saeck, gesalfden en gewijt
Wie daer sich aen vergrijpt, den hemel is hy quijt.
Maer eer het daer toe quam, wat isser wedervaren ?
Zy gaven t' goedig op, en toonden wat se waren,
schantsen Sunt Marcus liet het gaen, en gaff hem by de Leeuw,
om Hulst Daer was by aen gewent all voor so meinig eeuw;
so genaemt. En wat sou Joseph doen den ouwen, en verkloomden
Dien goeden vromen hals, die liep all als hy droomden:
Jae, docht sunt Pieter oock verweer ick my nu weer,
So kryg ick weer een grauw van onse Lieven Heer:
Die goede sunt Andries die nymant ooit verstoorden
En voor zijn vijandt batt, sou sie nu leren moorden ?
En kerven als een beul ? o neen by dee gelijck
De Francen binnen Trier voor desen, en Mardijck;
En Paulus die so lang de ware Kerck bestrede

Nae dat hy was bekeert, so bleef hy by den vrede,
Oock was hy niet gewent dat bosskruyt en de smoock
Dies ruymden hy de plaets; en so sunt Jacob oock
Hy sey sall ick nu noch u schantsen hier bewaren
Gy geeft my wercks genoeg met kercken en altaren; 587
En dus so spracker meer; neen sey sunt Margariet
Ick vechte met den Droes, maer met de menschen niet,
Dien heb ick eens verheert, getreden, en gebonden,
Maer hier mijn eer gewaegt, dat waer mijn eer geschonden,
Die staet my veel te dier, en daer me ging se voort
En liet de brugge neer, de sleutels in de poort:
Sunt Anna, die soo veel wel wiste van te vooren,
Die sach oock alles hier niet anders als verloren,
Sou die dan tegent' heil, en daer se beter wist
Beschermen sulcken plaets ? datt waer te seer gemist;
En ick ben all geleert, sey sunte Catharine,
Wat vier en vlam vermach, de beste van de myne
Op mynen naem gewijt, is binnen Amsterdam
Nu onlangs ingestort, door onverwachte vlam.
Hoe sout dan hier nu gaen ? daer so veel duisent handen
My dreigen openbaer te krencken, en verbranden
indijn ick niet en ruym ? waer dat dan wel gewaegt
Voor sulcken spruyt als ick, en Coninckliycke maegt ?
Dat is my niet geleert, ick heb' eens wel gestreden
Gevochten totter doot, maer niet als met gebeden,
Mijn handen daer men hulp, en bystant aff begeert
Die waren allerbest gewapent, onbeweert;
< -- > De Keyser daer ick oock myn leven most by laten.
Die ley my niet, als gy, by hoeren en soldaten, 588
Ick bleef noch by mijn eer, en onbesmette geest
En de my nu ontsien, besmetten my die meest,
Sall ick nu ymant hier noch quetsen, of beseeren
Die willig ben en graeg gesturven sonder weeren ?
O neen dat doen ick niet, dus ging se daer op heen;
En van gelijcken oock sunt Lieven, en Geleen,
Zy dochten sulcken maegt van Coninckliycken bloede
Sou die so gaen alleen ? dat was haer niet te moede,
Dus ging het altemael: die goede Nicolaes
Die milde gever gaff het zyne mee van Waes;
En wie sou doen noch slaen ? de Heiligen die liepen
En sagen niet eens om, hoe vierig dat se riepen
Door alle kercken heen', daer was gien houwen aen,
En daer de sulcke vlîen, daer mocht de drommel staen.
O wee, och arrem Hulst wat mocht gy doen wel denken !
Nu dreigt de trotze Leeuw mijn taye schors te krencken,
Hoe, sey se, sien ick nu so deerlick op mijn neus,
Myn santen ben ick quijt, voor seker sijn se geus,
Met onse Lieven heer; en isset so gelegen ?
Dat is een ander werck, daer heb' ick dan niet tegen
So mach ick my all vast bereiden, als het Sass
Dat is my voor gegaen, ick wouw niet off het was
Daer ben ick mee verschoont, daer door ben ick gebeten,
En oock myn eygen landt heeft qualick hem gequeten.
Dat liet den vyandt in, en door, en ongestuyt.
En daer ick vrienden socht, daer quam mijn vijandt uijt; 589
Hy kon my niet aenboort, het minste niet beginnen
Als door de mynen heen, wie Droes sou dat besinnen !
Sy gingen hem de kost verschaffen, en den wech
En dragen nu de schuldt van dit mijn <swaer> belech.
Terwyl so quam de Leeuw met spitten, en met delven
De wallen <ondergaen>, de graften overwelven.
Dit gaff de visschen <vreemt>, het was haer nooit gebeurt,
Sy konden niet by <een>, haer water was gescheurt.

De donder en het vier gedreven uyt de keelen
Van yser en metael, dat vreesselycke spelen
Dat steeg vast met gewelt dien trotzen ommeloop,
De vaste muiren in, de wallen overhoop:
En wierp met sulcken kracht, van muysers en kartouwen
Het aertrijck over t' hooft van hutten, en gebouwen
Als off men heel de statt met burgery, en all
So teffens delven ging, en onder eene wall;
En dat den hemel oock en aerde kan bewegen
Dien grouwel uyt de lucht, dien rechten helschen regen
Beswangert met de doodt, met lijff en goets gevaer
In droppels yeder een van hondert ponden swaer
Die in der aerden buyck haer krachten eerst ontlede,
Als off met helscher hell den affgrondt haer bestrede;
De momber doen van Hulst verschrickt voor desen vall
Begaff zyn droeve wees, en stack sich in de wall
Met all zijn krijgsgewaet, met ruyter, en soldaten
En doen hy vocht voor Hulst doen had hy Hulst verlaten. 590
Dat Hulst dat cyrlyck Hulst dat so gewapent was
Lach nu all meest verbrandt, en in zyn eigen ass.
Het liet zyn scherpe loof, en groene tacken hangen,
En gaff sich binnens monts eer over, als gevangen;
Maer Philips, als het scheen, en was noch niet gewent
Te scheiden van de bruyt se waer dan eerst geschent,
Dies vondt hy niet geraên te geven, en te houwen
Dat was oock niet te doen, alleen het hooft te klouwen
Dat wasser noch te goe'; de hope ging vast door
En packte sich van daer, dat, sey se gelt u voor,
De vijandt vangt all aen den wall met u te delen,
En daer gy nu voor vecht, dat sult gy u ontstelen,
Dat is u lyff en goedt, indien gy niet by ty'
Gewillig u begeeft, en spiegelt u aen my
En off ick my met u noch langer hier betrouden
Wat sou dan Gendt, en Brug, en Bruissel doch behouden
Als ick met u so bleef ? siet, daerom gaen ick heen,
Ick hebber noch all meer te troosten hier, als een;
De **Vrese** die met my so garen plach te spelen
Die laet ick in mijn stee, die will ick u bevelen;
Daer heeft men oock een wijl sich dapper mee geweert
So lange dat haer die wat beter heeft geleert.
En van haer nederlaeg, en bloetbat onderwesen,
En dat de vijandt niet als weduwen, en wesen
Verschoonden, en ontsach, en daerom bleef hy staen
Het was met haren hals doch anders all gedaen, 591
Dit hadie pass geseit, men sach den Leeuw beginnen
Het geen gewonnen was, ongaren noch te winnen,
Dat past een edel hart, hy slachte gien Duc d Alf
Hy sach haer burgery veel liever heel, als half,
Doch langer uytgestelt, en dat op haer genade
Die hy genade boot, dat docht hem niet te rade,
De tijt dien hy haer noch uyt medelyden liet,
Die was den zynen quaet, en haer te voordel niet.
En daer mee ging het aen de trommelen te roeren,
De lasten uytgedeelt, de benden aen te voeren,
Doen sach het suyr der uyt, te weeren was gien raedt
En sterven gien geneugt, en lopen alte laet;
Men koos een ander weg die beter was te wagen,
Men stack de hoeden op, en praete van verdragen,
Gelijck het oock geviel, men nem het so voor goet,
Veel liever als een badt van veel onnosel bloedt.
Hoe blyde was doen Hulst ! het deed zijn poorten open,
En nam zijn vrienden in, en liet de vreemde lopen,
En sprack met goet verstant, gy Moeder vande Scheld'

Doet oock gelijck als ick, so wert de kryg geveldt,
Wilt gy u vrydom heel, so laet u niet verwinnen
En wilt gy dat ontgaen; so geeft u voort' beginnen.
Wat schade doet hy doch die geeft, en niet verliest
Volg dan, ick gaen u voor, met Tynen, Leuven, Diest.

idem p. 461 De dogge sprack eens tot den swynen 592
Geeft my te heerschen by de mynen
&:462 Gy sijt doch voogden op u schott
Dies geeft ons oock een weinich bott.
Daer op so spraken twe van drijen
Voor ons, wy kunnen dat wel lijen
Regeert daer buyten naer u lust
Allene laet ons hier in rust.
Neen holla, sprack het derde vercken
Wilt gy de honden noch verstercken ?
Sy syn all reets te bitz en hels
O plant gien luysen in de pels !
En mach hy dan de kleine plagen
Hy salt aen u wel oock eens wagen
En als u dunckt het mach gien leedt
So bent gy slaven eer gy weet.

p.463 Wat is nu Hollandt bly
Dat Carel Coninck sy !
Maer Holland houdt all moet
Dat die niet om en slaet
En van dien Lieven heer
Gien Droes en werde weer
Die all u goet onthael
U qualick weer betael 593
Denckt Carel is maer een
So weet gy wat ick meen.

Frisia

De steden van de Vriesse macht
En sijn in all niet meer als acht,
Driehondert dorpen, en daer by
Stelt driemael tyne, noch en dry.
Haer Coninclijcke slott wel eer
Leyt nu tot Medenblick daer neer

id. p. 463 Areturus komt in s hemels sael
Ten elfden dage voor de schael
En deelt het jaer dan midden door
De hitt' is heen de vorst is voor

Orion schyn den helen nacht
So veel December boven bracht
Daer nae so schynt hy noch all voort

Twentse Taalbank

Tot dat de Mey ons komt aen boort
En dat de Pleiades op gaen
Die spreken dan den zeeman aen
En seggen windt u ancker op
En set het seyl vry in den top. 594

Horat.
Vixere fortes ante Agamemnona
Multi, sed omnes illachrymabiles
Urgentur, ignotiq: longâ
Nocte, carent quia vate sacro

De sotte Warner Dercks, een sott van sott geboren,
Dien nymant kon verstaen, en alle man wel horen,
Die alle dingen gaff een wonderlycke naem,
Gaff in het doll=huys hier zyn ziel, en lesten aem,

Stae wandersman hier niet van daen
Off leest dit eerst, en dan gegaen,
Hier leyt begraven Warner Dercks,
Hy was niet paeps, hy was niet kercks,
Hy was niet Turcks, hy was niet joodts,
Hy was niet kleins, hy was niet groots,
Hy had' well broêrs, en gien gelyck,
Hy was niet arm, hy was niet ryck,
Hy was niet jonck, hy was nie[t] grijs,
Hy was niet doll, hy was niet wijs, 595
Hy was niet dweeg, hy was niet trotz,
Hy sprack gien Sweedts, hy sprack gien Schots,
Hy sprack gien Vries, hy sprack gien Noorts,
Hy sprack gien Pools, hy sprack gien Moors,
Hy sprack gien Duits, en sprack het all,
Hy sprack het wijs, hy sprack het mall.
Dat was hy sprack zijn Mallegijs,
Wat spreeckt hy nu ? zyn Paradijs;
En liet hy t' hier niet altemael
So spreeckt hy daer een nieuwe tael,
Nu spreeckt hy niet als dat hy vindt,
Dat nymant spreeckt als Godes kindt,
Ons onbekent nu beyde gaer
Door sotheit hier, door wijsheit daer.

Wie om een hoger baen
Te laeg is in zijn oog,
Die sie zijn lager aen
So staet hy weder hooch,
Staet by een mollen hoop,
Off by een hogen berg,
Die daer een langen loop
Is hier [e]en kleinen dwerg

O Hair, o wonder hair wat maeckt gy ons all wercks ! 596
Te kort is gien manier, te lanck en is niet Kercks,
En middelmatich is so qualick oock te passen,

Wat desen dach bestaet, is morgen weer gewassen,
Nu vraegt het slechte volck wat is doch dan de maet,
En off oock die den baert so wel niet aen en gaet ?
Den vrouwen leest men nooit haer vlechten yiet geboden,
Den mannen hier en daar door wetten, en synoden;
En off men all voor heen vry lange hairen droeg,
Doen was de Kercke jonck, en noch niet wijs genoeg;
En had sich Absalon gepaeyt met lange knevels,
Hy waer so schandig niet gesturven in zijn stevels.
Daer hy wert door een tack getrocken van zijn paert
En bleef dus aen zyn hair, niet hangen aen zijn baert,
Dus was het off te lanck, off lange niet geschoren
Off isser maet geweest, so was se doen verloren.
Aldus heeft aen het hair all ummer wat geschort,
Off Absalon te lanck, off Sampson alte kort,
En qualick was dien oock het lange weer gegeven
Dat kosten hem den hals en duysenden het leven,
Gien ongeluckich hair, maer ongeluckich lanck
Daer meinich Philistijn eer doot om waer, als kranck 597
Dies laet u baerden dan vry heel, en ongekurven,
Daer is aen haer gewicht noch nymant ooit gesturven,
Haer vryheit wert u van Natuiren oock geleert,
Dat siet men aen de bock, die nooit zijn baerdt en scheert

Een jongelinck van geest wat oudt
Een outman die wat jeudigs houdt
Die sijn geluckich beyde gaer
So voor een ander, als voor haer.

Ferdinandi Nony graffdicht
Gien goet en is so groot
Den menschen, als de Doot.

Het troost noch een bedroeft gemoet
Te weten wie zyn quaet hem doet
En datter nyman[t] seker sy
Om dat te myden meer als hy

De maeltyt nu haer beste souss
Als achterklap, en dan een rous. 598

Een hoere die my laeckt
Myn eere niet en raeckt,
Maer prijst se my oock weer,
Dat raeckt my aen mijn eer,
Want meer en prijst se niet
Als dat se garen siet.

Wie my voor hoofts toe lacht,
En achterbacks veracht,
Die draegt den engel voor,
Den duyvel achter t' oor,

Wat is de mensche heel end all:
Niet als gemengde slijm en gall,
En all het beste dat hy heeft
Loopt noch gevaer so lang hy leeft.

Gien narren sijnder beter aen,
Als die wel met haer selven staen,
Maer van een sott noch meer verwacht
Als van een wyse die sich acht.

Het quaet dat naest u is
Dat gaet u selden miss,
Geschiet u buyren wee,
So krijgt gy licht wat mee.

Geeft gienen achterklap gelooff,
So wert zy stom, wert gy maer dooff.

Betrouwt op Godt in u verdriet
En struickelt dan gy valt doch niet,
Den raet van Godt gaet daer eerst aen,
Daer uwen raet is uytgegaen,

Wat baet hem dat hy alles heeft,
Die niet en heeft die t' alles geeft.

Multa <cadiont intra> calicem supremaq: labra

Ick weet niet wat my lett,
Mijn hart is my versett,
Een reyse doet my duchten,
All isse wel niet wijt,
En van een kleine tijt,
Noch dwingt se my te suchten,

Wat is de mensche doch ?
Eer eens zijn jamer noch
Te siens is, off geboren
So leit hem all zijn hart
Belemmert, en benart,
En voelt het van te vooren;

Dus is hier in een beest
Zijn onvernufte geest
Met meer genae gezegent,

Hy plaegt het niet voor heen.
Het lydt maer eens om een,
En wy eer t' ons bejegent.

Wat dit my nu beduyt
Weet Godt alleen voor uyt
De <Mey> voor list en lagen
Voort dese mey bewaer,
Van sessen veertich jaer
En vier en twintich dagen

Vergeves was niet dese vrees
Gelijck de somer wel bewees
Met schade, ramp, en ongemack
Daer meer als viertijn jaer in stack.
En siet niet hoger als gy sijt
Maer op u minder, en beneden
Gy sult geluckich sijn altijt
En met u eygen wel te vreden.

Ick weet een schone roos in hondert duysent doornen
Hoe nader dat ick koom, hoe meer ick my beseer; 601
Maer dit is aller quaetst, mijn diensten haer vertoornen,
En voor mijn vleijen all krijg ick versmaden weer.
Ick ben als die de son te seer heeft aengekeken,
Die doet zijn oogen quaet, en meer hy niet geniet,
Dus heb ick oock mijn oog te veel op u gesteken,
En dat ick sach so lief, dat doet my nu verdriet;
Wat raet is dan nu hier ? ick kan my niet genesen
Als door het selve quaet, dat my het quade gaff,
Mijn oogen die so graeg aenschouden u voor desen,
Die doen ick nu dat leet, en treckse van u aff.
Ick weet wel dat en kan niet sonder weedom wesen,
Te scheiden uytten dienst, dien ick so garen dien,
Maer de de smarten heeft wil die sijn weer genesen.
Hy moet gien suyren dranck, noch bitterheit ontsien.

De minn' de wijn en staet
Die ramen selden maet
En wie daer niet op past
Die raeckter licht aen vast

Mijn schrandere vriendin die noden my te gaste
En schaffen op den diss wat rijcke luyden paste
Alleen het wasser kout, en sonder vier off ass
Ick denck niet off se docht dat ick een monick was 602
Die eeten in de kouw so hartig datse swieten
En die gien monick is dien sou dat wel verdrieten:
Wanneerder aen den diss weleer gien wijn en waer
So sey men Ceres kreeg haer offerhande daer,
Die nooit gien wijn en kreeg, Nu mocht ick wel eens weten
Een maeltijt sonder vier hoe dat men die sou heten,
Ick weet niet datter een van all de Goden was
All waer hy sonder wijn, hy was niet sonder ass.

Een boeren boeren boeren soon
Die maeckt sich met zijn hair so schoon
Sach t' eene van zijn bestevaers
Hy sou gewis niet seggen aêrs
Het is een speel=knecht van t' redoys
Een vrouwen kop, een mannen boys

Scotia tumultuans

Vijff Coningen, en hondert heeft
In duisent seven hondert jaren
Het Schotse Rijck in twist beleeft,
Daer van der vijftich sijn gevaren
Ten hemel, off het ander patt,
Die deerlick raeckten van haer leven,
Off in den slach, off buyten datt
Vermoort, verwurrigt, off vergeven; 603
Tot dat het lang door sich verkracht,
Het huys van Stuwart heeft verkoren.
Een uytheems, en een Dees geslacht,
Doen ging het beter als te vooren,

Wie kan verstaen wat hier geschiedt,
Het mach een raetsel sijn off niet,
De twe die hier te samen trouwen
En nu haer derde bruyloft houwen
Die trouden beyde twemael hier,
Dat waer der bruiloft en oock vier,
Daer is ons een nu van ontnyfelt,
Die vierde quam ons ongetwyfelt,
Wanneer in een van beiden maer,
Een ander sin gevallen waer.

<Anuus> fatalis Belgio

Int jaer van sestichsess begant
Te roeren sich in Nederlandt
In t' seventich en seste jaer
Tot Gent de vredens handel waer
In t' jaer van sessen tachtich deedt
Lycester Nederlandt veel leet
Albertus troff de Landen seer
In t' negentig, en seste weer.
In t' seste jaer naer hondert bracht 604
Hier Spinola veel schrick, en macht
Dus quam altoos het seste jaer
In dese landen met gevaer.

Coelum non animum mutant qui trans mare currunt

Ick weet niet, sprack een jongelinck
Tot Socratem, hoe dat het sy

Twentse Taalbank

Ick vinde gien verbetering
Door all het reysen noch in my,
Dat schort, wey Socrates, daer aen,
Gy bent u selven nooit ontgaen.

Hoec tria lethiferæ sunt optima pharmaca <gesti>
Mox, procul, et tarde, cede, recede, redi.

Vliet haest gaet veer, komt langsaem weer
Dit is het beste Gebruick in peste

Mijn buirvrouw slacht den kater wat
Met haer eerlose preutelen,
Die hy met pisse graeg bespatt,
Dat sijn de blanckste scheutelen;
Dus doet zy oock met haren mont
Waer minst op valt te kakelen,
Die blaft so naer gelyck een hondt.
En haelt se door de hakelen. 605

Juvenal
Nec res atteritur iongo sufflamine litis

Gy die u goet met Rechten haelt
Ey koopt dat liever, en betaelt.
So leeft gy buyten vrees en hoop,
En hebt het vry wat beter koop;
En wint gy schoon, wat wint gy dan ?
Veel minder als het gelden kan.
U Advocaet, en Procureur
Die gaen all met u voordel deur,
En ondertussen als gy pleit
So moetter wesen, als men seit,
Een milde hant, en groten sack
Vol gelt, gedult, en ongemack;
Het praten wert u toe gestelt
En niet een woort, het kost u gelt:
Gy siet u goet, maer met verdriet
Gy siet het, en gy krijgt het niet,
Als Tantalus doet in de hell
Hy heeft het oock van alles well
De spys, en dranck drijft voor zijn borst
Daer hy verhongert, en verdorst;
Off dat dien bloedt daer niet en smart
Dat voelt eens aen u eigen hart.
Dat meinich mael u door den gier 606
Van Tityus wert uyt de spier
Geruckt, wanneer gij legt en rust
En bent u doch gien quaet bewust
Gy staet als Ocnus in de hell
Die spint zijn touw, en draeit het wel
Maer wat hy achter winnen kan
Dat vreet den ezel voor daer van,
So doet gy mee, u dunckt gy wint,

En dat is waer, het is oock windt,
Stelt all u kosten eens by een,
En stelt u winste dan alleen,
En slaet u ogen gins en weer,
Ick wedd' u lust gien winnen meer.
Nu rekent eens hoe meinich nacht
Hebt gy met peinsen door gebracht,
In wat voor quellen, en verdriet
Geslooft, geswurven, en geswiedt !
Wat is u spijs van u benaeuwt
Met lange tanden wel gekaeuwt !
U bed' in plaets van rust en heul
Een winckel van den fellen beul !
Dit is noch niet, het gaet all wel
Wanneer het wert gewonnen spel,
Dan troost men sich noch alles dies
All is de winste maer verlies; 607
Maer als het deuntien andersluidt
O heer dan siet het suir der uyt !
Dat alles is voor niet gelêen,
U hoop is uyt, u gelt is heen,
Daer gy u dan moet troosten aen,
Dat is u wanhoop is gedaen,
Nu weet gy seker dat gy sijt,
U goedt, u moet, en hope quijt,
En wenst veellicht u leven mee,
Indien de doodt u wille dee.
Dus isset het Recht niet recht genoemt
Daer nymant meer sich van beroemt,
Als die het meest geschonden heeft,
En van geschonden wetten leeft;
All hadde Godt gien reden meer
De werrelt uyt te roeyen weer
Als om het goddelose Recht
De straffe waer noch alte slecht,
Indien se verder niet en ging,
Als dat alleen het vlees aen hing,
En waer Godts Recht mee dus gestelt,
So woedt men niet vergeefs om gelt;
Steelt dan, en liegt als schelm en dief
Den hemel heeft u even lief. 608
Waerom ? gy hebt een vaste hoop
Zijn stoelen sijn voor gelt te koop.
U dingen sijn all wel gedaen
Kunt gy de galge maer ontgaen
En daer van is den Rechter vry
All steeltter nymant meer als hy;
Doch stelen dat en meint hy niet,
Die niet als door de vingers siet,
En draeit het Recht een weinich om
Het cromme recht; het rechte krom,
En wat hy daer dan voor ontfangt,
Dat geeft hy noch, die hem bedanckt,
Off sulcken Rechter (vraegt hem vry)
Niet vroom, oprecht en eerlick sij,
Ick weet wel hy sall seggen jae
Waert' gy als ick gy deedt het nae.
O Harten beuls, o snode pest
Wie dat besoeckt, die voelt het best;
En wie dat weet en niet en haet,
Is procureur off Advocaet;
De vrome, die ick niet en meen,
Daer sall niet een van seggen neen,

En wie dit lastert off verklaegt
Die heeft zijn hart gien recht gevraegt,
En deedt hy dat, en siet het nae,
Hy sall met my wel seggen jae.

Natalia van der Veenij

Men heeft weleer (so wert geseit)
Het nieuw geboren kint beschreit
Om dat het in de werrelt trat
Die niet als moeiten in sich had'.
Nu is de werrelt out, en grijs,
De kinder oock wel eens so wijs,
Die maken nu haer vrienden bly,
En in haer plaets so schreijen zy;
En moet men schreijen alle gaer,
So gaet het beter voor als naer,
Sall eens de werrelt sijn beweent,
So schreit hy best die t' niet en meent;
Van dese schreijers waert gy een
Oock wyse jonge van der Veen,
Gy maeckten bly u moer en vaêr
Dat is nu sessen vijftich jaer,
Doen vingt' gy eerst u schreijen aen,
En hebt het, hoop ick, nu gedaen,
Off dunckt u dat het gelden mach
So maeckt oock vochtig desen dach
Maeckt dien vry met u tranen natt
Niet uyt u hooft, maer uyt u vatt,
Dat schreijen is ons willekom,
So schreijen wy eens mee der om,
En wenschen u meer tranen aen,
Als Heraclitus heeft verdaen,
Dat gy met ons dus schreijen meugt
Noch tijn mael langer als u heugt,
Een sulcken schreijen smeert de borst,
Dus vangt eens aen, ick heb all dorst.

Wie sich op Heren will vergapen
Als waren die so rein geschapen,
    En wederom een armen bloedt
    Dat daer gien deugt in is, off goet,
Die mach my voort mee doen geloven
Dat nymant dwaelt aen heren hoven;
    Off dat so wel te laet, off vroeg
    De grote klock nooit qualick sloeg.

Die weldaet doet, en weer verwijt
Verdient hy wat, dat is hy quijt.

Gelijcker wijs het valsche goudt
In t' oog is schoonder als het echte;
Dit oordeel van u vrienden houdt
Hoe meer in schijn, hoe min de rechte 611

Kleine werrelt

De mensche mach met recht wel heten
De Kleine Werrelt, als men seit,
Want wie se door siet alle beid,
Die sall wel haest de reden weten,

Hy mach alleen dit eens besinnen,
Wanneer de grote raest, en buyt,
En in den affgrondt sich ontsluyt,
So lijdt de kleine mee van binnen;

Als tussen beyde Lieve=Vrouwen
De water wallen stille staen,
So wil mijn ader mee niet gaen,
De milde geest wert vast gehouwen;

Dus gaet nu voort met dese reden,
Gy sult het so bevinden meest,
Want werckt den hemel in de geest;
Hoe veel te meer dan in de leden.

Necte collaudes, necte culpaveris ipse
Hoc faciunt stulti quos gloria vexat inanis

Wie sich te veel veracht off prijst
Die komt de sotten aller naest
Want een van beyden hy bewijst
Off dat hy liegt, off dat hy raest.
Sich selven laken; off behagen
Dat is de proef van malle vlagen. 612

Wat sijn de oogen doch
Van mijn beminde lief ?
Veel slimmer als bedroch,
En erger als een dief.

Besiet se vry te recht,
Haer schoonheit isset waerdt,
Maer dit sy u gesegt,
U harte wel bewaert.

Besluyt van aenbegin
U bozum, (wie gy sijt)
Want komen zy der in,
U harte benje quijt.

Zy stelen u den moet,
De ziele, met de geest,

En eer gy u verhoedt,
So sijn se daer geweest.

En u beroofde plaets
Wert wederom vervult,
Met veelerhande quaets,
Van vrees, en ongedult,

Van sorge, van verdriet,
Van achterdoch, en smart,
En anders hebje niet
Voor u gestolen hart.

Het jaer van veertich twe en vier
Dat gaff een vreemde kermis hier, 613
Nochtans en was dat vreemde werck,
Niet op de mart, maer in de kerck:
Men lass daer nae gewoonten aff
Wie dat sich in den echt begaff,
Daer hoorden ick wat ongemeens,
De namen altemael alleens,
De bruyden, en haer moeders mans,
En all de bruigoms waren Jans,
Als offer aêrs gien naem en waer,
Jan bruyt, Jan bruygom, Jan de vaer,
En off de priester mee so heet,
Dat hoop ick meer als ick het weet.
Alleen den dach (: daer lach den brass :)
Dat die niet mee Sunt Jan en was
Ick hadde wel geseit als dan
De gansche werrelt is nu Jan.

Het amboldt, en een styven kop,
Syn schier alleens gedaen,
Slaet dat, het wertter harder op,
En dit so van vermaen:

Doch hier in is noch onderscheidt,
Wie beyde gaer versoeckt
Die prijst het een zijn hardicheit,
Het ander hy vervloeckt.

Ick lach te nacht en docht wat is de somer rijck 614
By desen harden vorst ? ick vrees voor meinig lijck,
Dat niet een machtich heir, verkleumer, en beswijck.
O seyd ick kouwe nacht, u swarte zeilen strijck
En geeft ons met den dach een onbevrosen slijck,
Den visschen haer gesicht, het water zynen dijck,
En smelt in droppen weer u kristallijnen pyck.
Met dat ick hier om wens, en nae de glasen kijck
De klocken van de stadt, een yider in zijn wijck
Die deden van den tijt met eeven uyren blijck
En sloegen alle vier, en alle vier gelijck
Dit was op saterdach, des morgens in de krijck.

Wie haestig en verbolgen
Haer hete sinnen volgen
Die dragen, (: sijn se vroedt :)
Daer nae van haer gebreck
Berouw, off sijn se geck
De schade van haer goedt.

Trouwens troost

Lieve nichte, soete spruyt
Halve vrouw, en hele bruyt
Isset quaet, off isset goet
Daer men u om troosten moet ?
Isset goet, gelyck ick hoop
Waer om dan so veel geloop ?
En dat troosten all den dach
Daer de bruydt wel lacchen mach ! 615
Daer en tegen, isset quaet ?
So weet ick mij gienen raedt,
Want mijn tonge will niet voort,
Om te troosten als het hoort,
Is de doodt daer mee gemengt
Dat is quader als men denckt,
Lieve nichte looft het vry
Daer en dien ick doch niet by
Jacobs Jans, en meester Reindt
Dat sijn troosters van het eindt
En de bruygom, als ick merck,
Die weet mee wat van dit werck;
Houd u liever dan aen hem
Dat heeft wel soo goeden klem
Als die voor verhaelde twe,
En gy selven weert u mee,
Denckt het heeft so meinich maegt
Ongetroostet wel gewaegt
Ouden jongen klein, en groot
En niet eene b[l]eeffer doot !
Siet de wyven van u broers,
Siet u beyde bestemoers,
Gien van allen daer aen sturff,
Dat ick u wel sweren durff,
Siet dat wijff van Sloterdijck.
Wat heeft die niet meinich lijck 616
Van haer mannen uytgebracht !
Eene meer als drie mael acht:
Evenwel all weer gewaegt
En naer troosten niet gevraegt,
En se bleef non buyten noot
Onder gien van allen doodt
Sulcke wyven, daer op lett
Van haer vijffmael vijffde bed'
Komen die gesont daer van
Wat sall u dan eenen man ?
Segt nu <lie> soete kroost
Bent gy nu genoech getroost ?
So der meer wat toe behoort
Dat beveelt den bruygom voort
Denckt eens als den eersten man
Met zijn Eva mee began
Wie sprack doen dat arme wijff

Sulcken goeden hart in t' lyff ?
Ongetroost, en onberâen
Most die goede moer der aen;
Dat was eersten veel gewaegt
Van so weinich uyren maegt
En daer niet een mensche waer
Die haer trooste voor gevaer
Off een seide met een woort
Dat daer nymant aen en smoort
Doch het wasser so gedaen
Wie wouw daer heen troosten gaen ? 617
Daer en schonck men niet als hier,
Rhijnsse wijn, en Engels bier,
Oock gien suycker, off banckett,
Noch en wast niet affgesett,
En de kost was slecht bereidt,
Want de bruyt, was oock de meit,
En de gasten in en uyt
Maer de bruygom en de bruit,
Dies so seg ick looft het vry,
Gy hebt meer geluck, als zy,
Meer genode, meer gesin,
Meer aen sylver, meer aen tin,
Meer aen rocken, als ick meen,
Want zy hadden elck maer een,
Meer aen daellers, en gereedt,
Want het was noch niet gesmeedt,
Meer kappoenen, taerten, vlaen,
Dat had Eva nooit gedaen,
Meer aen suycker, meer aen most
Meer aen linnen, meer aan kost
Meer aen wollen, en aen sy'
En daer mynen troost noch by
All de rest ick niet en acht
Had' ick die niet by gebracht
Daer sijn woorden in van klem
U so troostelijck als hem 618
Dies so weest nu wel te vreen'
En daer mee so gaen ick heen

Hoe speelt in mijn gemoet
De hitte van mijn bloedt
Met ongewisse stralen !
Gelijck de blixum van
Het water, in een pan
Van heldere metalen

Het goe dat ick meen
Is niet op eens alleen,
Dies hengelt mijn verkiesen,
En drijft my als een zee
Om ene nu van twee
Te winnen off verliesen.

Ick ben met my niet eens,
Niet eygens off gemeens
Heeft een uyr by de twede
Het schijnt off elcker tijt
De koomt, en die verslijt
Sleept zijn gedachten mede.

Dus voel ick my gedeelt
Ick weet niet waer het scheelt,
En kant' doch niet genesen,
Hier treckt my staet, en eer,
En daer de liefde weer
Mijn hoop die moet ick vresen.

Ick weet wel wat my dient
Maer niet als eygen vriendt
En wil ick dat verwerven
So moet ick dan mijn vlees
Als een verlaten wees
Van alle vreugt onterven.

O die den hemel bouwt,
En alle sterren houdt,
En alle stromen leidet,
Vervult wat daer ontbreeckt
Off dooft dat hier ontsteeckt
En scheidt niet dat ons scheidet.

Men leit den Paeus te last
Hoe qualick dat hem past
En Sunte Pieters lere,
De ware Godes eere
Daer in hy wert gedient
Niet als een Godes vrient
Maer als een Godt op aerden
En hoger noch in waerden
Om dat hy nevens dit
De helle mee besitt;
En kan oock by zijn leven,
Daer Lucifer doen beven,
Maer sijn t' niet slechte liên
Die dat niet mogen sien ?
Noch willen dien geloven
Die Godt noch laet hier boven,
Zijn stoel, en zijn gebiedt,
Als meinich Keyser niet;
Hoe liet men Cæsar komen
Uyt Griekenlandt in Romen
En dat nae Raedts gebott ?
Niet anders als een Godt:
Augustus nam oock garen
Zijn wyroock, en altaren
En wat een Godt genoot
Dat was hem niet te groot:
Wat heeft men offerhanden
Voor Cajo wel sien branden
Ge offert wel een schatt
Daer hy niet eens en satt ?
All waer hy uytten oogen
Zy knielden, en zy bogen
En buyten zijn gevoel
Alleen voor zynen stoel ?
Caligula was garen
Wat all zijn Goden waren,
Doch niet van haer gemeens,
Dan Mars, dan Venus eens;
Dan t' soontie van de Minne,

Dan Juno Coninginne,
Dan Jupiter den heer,
En dan Diana weer;
Nu Pallas eens, en guster
Eens Phoebus, off zijn suster
En wat hy dan beleedt
Daer was hy nae gekleedt
Een deel sijn eerst verheven
Tot Goden, naer hun leven
Zy voelden dat, off niet
Die eer is haer geschiedt:
Sou nu met sulcke Goden
Wel ymant nae den doden
Ten hemel willen gaen ?
O neen, dat is gedaen,
dat schencken, en vereeren,
Dat sou men wel begeren
Maer so te sijn vergoodt',
Veel beter eeuwig doodt;
En kan dan dus een Heyden
Hem selven so verleiden 622
Die boos was, en vol quaets
Te staen nae Godes plaets,
So hebben dan de christen,
Ick mene maer papisten
Als beter van gevoel,
Meer rechts tot desen stoell;
Siet aen het hooft van Romen
Vol so voll van heiligdomen
Met so veel Cronen meer
Als ymandt droeg weleer;
Van so veel heilicheden
Gedient, en aengebeden
Meer als Sunt Pieter self
En all die ander elf, :)
Dat boven zijn bewaren
Van kercken en altaren
Des hemels sleutel heeft,
Dat is noch so beleeft
En wil noch niet beroven
Godt van zijn stoel daer boven,
Die meinich beyden nam
En nooit ten hemel quam,
Dies is de Paeus te vreden,
En neemt alleen den tweden,
Dat is de werrelt hier,
De Hell, en vagevier,
Den hemel laet hy vaeren,
Hoe wel hy zijn dienaren,
Daer altemet gebiedt;
En sonder reden niet, 623
De Engelen hier boven
Die moet hy doen geloven,
Zijn Stedehouders eer
Wil onse Lieven=Heer:
En off men nu wouw vragen
Waerom den Paeus gedragen
Daer doch, gelyck hy weet,
Zijn Heer maer eens en reedt,
En anders all zijn dagen
Gegaen heeft ongedragen,
Maer wilje daer op gaen ?
Soo moetje dit verstaen

Om dat zyn heer sich mede
Nooit dragen liet, noch rede
En waer hem dat geschiedt,
De Paeus, en deedt het niet,
Hij mijdt in allen saken
Hem dien gelijck te maken
Dien hy ontsiet alleen,
Hier boven en benêen,
En so veel isser tussen
Des Paeus, en Judas kusse
Dat die krijgt dies genoot
En dese kreeg de doot.
Dit is nu wel bewesen,
Dat Romen was voor desen
Eer Sunte Pieter satt
Een goddelose statt,
En all haer heilicheden
Die waren sonder reden,
En oock so kostel niet,
Gelijck men heden siet;
Gien Keyser so verheven,
All waerder ses off seven,
In rijckdom, en in macht
Daer eenen Paeus op acht,
Sy souden dan wel sweren
De pracht der altaers heren,
Die nu Sunt Pieter heeft,
Was nooit by haer beleeft,
Men sou wel Turck en heyden
Bekoren, en verleiden
Met sulcken rijcken schatt,
Van heiligdom als dat.
Dus isset niet van noden
Hier meer bewijs geboden;
Gien heiligen van outs
En hadden so veel gouts
Wie heeft ooit so geseten
Hoe prachtich en vermeten,
Ick acht gy Cyri stam,
Noch gienen groten Cham,
Gien kostetheit der Meden
Off wat de Perssen deden
Noch David, noch zijn soon
Droeg sulcken schonen Croon
Van stenen, en van goude,
Ten lijckt niet by het oude,
All quam Sunt Pieter weer
En sach zijn ouwe leer
En ouwen stoel daer leggen
Wat sou de man niet seggen !
Hy gaff wel all zijn goet
Voor eenen bisschops hoet,
Maer om den stoel te schatten,
Dat kon zijn hooft niet vatten
Dien schatt, en schoonheit waer
Zijn rekening te swaer:
Is desen stoel beneden
Die van < - - - - - >
Hoe die wel laten mach !
Maer off men nu begeerde
Te weten watter deerde
Dat Sunte Pieter mêe
Niet van gelijcken dee ?

624

625

Een heeft van sulcke leden
Als naer hem sijn getreden
Dat ging noch als een bloedt
Zijn leven lanck te voet;
Dit schijnt wel wat te seggen
Maer om wel uyt te leggen
So moet men dit verstaen,
Sunt Pieter heeft gegaen
Om gelt en goet te sparen 626
Tot kercken en altaren
En so veel beelden mee,
Dat lach hem op de lee;
Het was een man van eere
Hy wist wel dat de Leere
Die doen was in bedwang
Wel vloeijen sou eer lang
De gansche werrelt over,
Dies gaen zy nu te grover
En maecken van haer Kerck
Het achste wonderwerck;
En schoonder aen haer drempel
Als niet den helen Tempel
Van Salomon en waer;
En daer mee sijn wy klaer;
Doch staet oock dit te weten
Het wert nu noch geheten
Sunt Pieters erref goet,
Daer dit de Paeus aff doet;
En dat oock desen zegen
Heeft haer begin gekregen,
Doen Petrus op het woort,
Zyn net smeet over boort;
Hoe sou dat kunnen missen ?
Die grote macht van vissen
Verandert sijn in goudt
Dat noch zijn wasdom houdt. 627

Hoe heeft den Almanach gemist
Die alles doch so deftich gist.
En wist niet van den donderdach
Dien nu den vijffden oogst hier sach
Wat donder dat die geven sou
In plaets van lieven hemels douw,
Maer neen die gaff te rechte wat,
Door all de kercken van de statt.
En desen donder ging all voort,
En quam de boeren oock aen boordt,
Maer t' was een donder van de stoel
Met veel geruchts, en gien gevoel,
En niet als wint, en ydel roock
Den burger, en den boeren oock
Zy dochten pape roept wat heen
Segt gy vry jae, wy seggen neen.
Het is u om het hair te doen,
Ey maeckt u daerom niet so groen,
Off gy u all ten barsten kraeyt,
Dies wert doch niet een hair gemaeit,
En dus verdween dat onweir; maer
Den eersten donderdach daer naer, 628
Dat was den rechten donderdach

Als ick de waerheit seggen mach
Die ging all vry wat grover off
En niet als hoeren dat hy troff,
Noch sloech hy mett gien vier en vlam;
Als datter uyt haer ogen quam,
En sou het weir gezegent syn
So moster oock geregent sijn,
Dat was een droppien vier off vyff
Gedreven uyt haer snode lijff,
De hoeren tranen wierden waer,
En daer mee was het weder klaer,
Alleen men sach om yder oog,
Een geel en blaeuwe regenboog,
Doen riep den joncker, en den boer
Nu wens ick datter niet een hoer
Ter werrelt waer, als so gegroet,
Dat was voor onse wyven goet,
So sou se heeroom kennen daer,
En niet meer hoeren om het hair,
Gelyck by de den vijffden oogst
Dat vrome quetst, en hoeren troost.

629

Vrijerije van den
Heren R. ende vrouwe
H V D D weduwe B.

Wat suchten en geklach verhief sich aen den Rhijn
Wie wouw daer heel verlost, off heel gevangen sijn ?
Een hart een bedel hart genesen van het ouwe
Nu wederom geraeckt, en weder van een vrouwe,
Den bozum daer het vast in yser lach bewaert,
Daer was haer ooge door gedrongen metter vaert.
Wat doet den vromen heldt ? De vesting hem bevolen
Die most hy laten staen, en soecken zijn gestolen
En eygen harte weer, den Rhijn die quam hy aff
En aen een slechter stroom gewillig hem begaff
Daer satt se die zijn geest had derrewaerts gedrongen,
En in zijn oude wond' een nieuwe pijll gevrongen,
All was se noch so swaeck, se troff hem met een oog,
Dat hem zijn trotze ziel, en vaste sinnen boog.
Hy komt, hy sucht, hy knielt, hy vleyt om wederminne,
Helaes de macht is daer, gien aessem schier daer inne;
Dat was een swaren strijt voor beydegaer te groot,
Hy kampte met de minn', de minne met de doot:
Men seyt als Pyramus zijn leste snucken snuckte,
Dat doen eerst Thisbe mee de spits in t' harte druckte;
De liefde van het vee betoont haer kracht en wens
Wanneer zijn weergae' lijdt, ick swyge dan de mens
Hier was noch meer te doen, zijn geest most me na boven 630
En letten op den Rhijn, en sorgen voor beroven.
Den vrede dien men noch tot Munster niet en sach
Verdeelde duysent mael zijn ziel op eenen dach,
Daer vreesden hy zijn eer, en hier zyn lief te missen,
Dat waer te groten slach, en nummer aff te wissen.
Dies most hy heen en weer, en sien op zyn ryvier,
En was het lychaem daer, het harte was weer hier.
Het scheen of sin, en ziel tesamen sich verwarden,
maer t' was een out soldaet hy kost het beter harden,
Nochtans het viel hem swaer all viel zy hem niet hart,
Te liever was de dienst, te groter weer de smart,

En dat is niet so vreemt; het troff all dapper mede
Doen Hercules zijn dienst aen Omphale bestede
Dat ging wel anders aen ! hoe moedig dat hy was
Hy ley zijn kodde neer, zijn schildt en all den brass
En gaf sich aen de woll te spoelen, en te spinnen
En was haer eygen slaef alleen om haer te winnen
Daer satt hy die de schrick van all de werrelt wass,
Bedropen van de lamp, bestoven van het vlass,
Zijn vuysten van den draeck, en leeuwen affgetrocken,
Die hingen aen de spill, en pluysden aen de rocken.
Dus hebt gy niet gedaen, heer bruydegom, u ziel
Hoe seer die was gedaelt, se quam niet aen het wiel.
Het was een ander vrouw die gy socht op te wachten,
Die meer haer eygen macht, als uwen dienst verachten.
Hoe wel se was gesint te sterven ongemant,
Begraven hare min met haren Arent Brandt, 631
Die was het dien zy eerst, en eindelijck beminden,
En dies als hy haer liet so docht zy hem te vinden,
Maer mensche siet eens toe, wat is doch u beslott,
Dit was nu dus by u, een ander weer by Godt,
En weet gy dat noch niet ? het is een ouwe leere,
Het willen is by u, het wercken by den Heere;
Dus docht gy mee me vrouw te blyven die gy waert,
Dat is te seggen eens, en anders niet gepaert,
Dit docht gy oock weleer, en even so vermeten,
Te blyven reyne maegt, off is u dat vergeten ?
Maer als de rechte quam ter goeder uyr, en stee
Versett was doen de maegt, als nu de vrouwe mee;
Wat sou daer tegen staen ? Hy sey vermaerde vrouwe
Aenschouw my in den staet, daer in ick u aenschouwe,
Wy lyden beyde gaer, doch gien gelijcke smart,
De uwe raeckt het vlees, de myne maer het hart
U pyne, die my druckt, mach die de moeder wesen
Van u medogentheit, so sall se my genesen;
Kon ick so wel als gy wy waren drae verheugt,
Ick hielp u daer ick mocht, helpt my nu daer gy meugt.
All bent gy meer als ick gezegent, en geboren,
En laet my daer om niet door u waerdy verloren,
Gedenckt ick ben u slaeff, mijn vrydom is doch heen
Het bidden staet my vry, dat is mijn recht alleen.
Doch slaet gy eens op my een goedig ooge neder
En geeft my met u hart mijn eygen harte weder, 632
Ick sall u wederom herstellen u waerdy,
En waer se nooit geweest, nu sou se sijn door my,
De name dien gy droegt, die sall u weer gebeuren,
Gy sult een vrouwe sijn gelijck gy waert te veuren,
Off dunckt u dat ick hyer te breet in weiden gaen.
So siet eens mynen Rhijn by uwen IJssel aen,
Hier sijt gy vrouw geweest, daer sult gy vrouw weer wesen,
Daer heb ick myn gebiedt, u eegoed hier voor desen
En so veel als de Rhijn den Yssel boven gaet
In stromen, en vermaeck, so sall oock uwen staet:
Hoe sou nu sulcken vrouw meer weeren off verkiezen !
Och heer se was te swack se mostet wel verliesen;
Hy had haer oock alleen, en dies oock meer bescheit,
En evenwel noch meer geswegen, als geseit;
Dat kon hy wel verstaen, wacht u voor ouwe vossen,
Die sijn all affgerecht, het brein is haer gewossen
Hoe was hy nu te moe ? als eene die de meit
Beweegt, en niet als die de Rechter hem toe leyt,
Dan siet het suyr der uyt, dat vrijen, en verwinnen,
Dat kost wel eens so veel van haten als beminnen;
Doch dat nu hoger niet, hier scheen het nu gedaen

De liefde was gesett, het woortien wasser aen,
En noch all niet te deeg, het swaerste was gesoncken
Hy hadde nu haer hart dat was hem wel geschoncken,
Maer quam het haer oock toe, daer sprack men seltsaem af
Haer bruygom off het die sou hebben, off haer graff, 633
En alsse doen noch ging met quynen en verteeren,
Men sou haer eer besteen ter aerden als ter eeren,
Dat was een slechte troost, wien so zyn wensche druckt,
Dien waer se wel so goet mislongen, als geluckt:
Als Tantalus zyn kost en dranck tot aen de kinne
En verder niet en kreeg, so kreeg hy van de minne,
Hy sach zijn ruste wel. zyn leger was all ree'
Nocht mocht hy daer niet in, het was noch ach en wee
Doch scheent als off het jaer (: dat vele niet en meinden :)
Haer swackheit had begost, haer swackheit wouw voleinden,
Het sy dat wat het will, zij scheide van haer graff,
En met het ouwe jaer haer ouwe kranckheit aff.
So haest en was ons oock het nieuwe niet gegeven
Zy kreeg haer nieuwe kracht, en hy zijn ouwe leven;
Dus waren binnens jaer door qualen, en verbondt
Twee harten hallef doot, twe harten heel gesont:
Wat schortter dan noch aen ? als dat ick u mach wenschen
Gy lieve nieuwe luy oock lieve nieuwe menschen
Dat is, nu weert u wel op dat gy beyde gaer
Malckanderen vereert een levend' Nieuwe jaer.

Een vrouw is haest versaedt
Die nae de reden gaet,
Maer wil se die niet achten,
So mach de droes haer wachten;
Die syn gelijck het vatt
Dat Beli dochter hadt.

Dat was van onder open 634
En liet het water lopen,
All kregen die de zee
Gy vult se daer niet mee,
De mate voor de vrouwen
Is geven, en wat houwen,
En smaeckt haer meer als dat,
So sijn se nummer satt.

Ick weet niet wat het is, off niet,
En nooit en slaep ick, off ick siet,
Mijn lief daer ick ben affgeweken,
Die schijnt my nacht op nacht te spreken,
En waer se reyst, en weder keert
En wat haer wedervaert off deert,
Dat hoor en sien ick met meedogen.
En met gesloten oor en oogen;
Het schijnt als ick mijn ziele miss
Dat die dan haer geleitsman is
En geeft haer over berch en heyde
Een onbekendt en trouw geleyde;
Ick weet niet wat dit wesen will,
Des daegs so staet mijn liefde still.
En als ick my niet meer ben eygen

So komt de droom mijn harte neygen
En druckt in plaetse van de MIN’
De losse pylen weder in, 635
Die nu haer stee bynae verloren,
En waren schier all uyt gesworen,
Dus isset all vergeefs gemydt,
Geschuwt de plaetsen daer gy syt:
Wat baet het dat ick my vermanne,
Mijn lijff en ziele van u banne,
En my verberge voor het licht
Van u almogend’ aengesigt !
Ick heb’ godinne, nu bevonden,
Het is vergeefs all onderwonden,
Het wederstreven niet en baet
Daer my mijn eigen ziel verlaet.
En gaet mijn wonden weer ontwinden,
En haer van nieuws met u verbinden,
En voert u met een soete min’
In t’ diepste van mijn hart weer in
Terwijl mijn krachten sijn gebogen
Gebonden aen gesloten oogen
En zy haer eygen vlees verlaet,
En met de sinnen spelen gaet;
En wat ick wackend’ soeck te myden,
Dat soeck ick in den slaep te lyden,
So groten vlam, en slaverny
Als ooit te voren was in my;
Ick voel de macht van u schoonheden
Gy wert gedient, en aengebeden.
En alles als gy waert gewoont,
Als dat gy dan meer liefde toont.
En als mijn slaep dan is ten einde 636
So houd ick minder als ick meinde
Een nieuwe brandt van ouwen tijt,
Maer all u liefde ben ick quijt;
Wat kan ick anders dan belyden,
Als dat mijn lijff, en ziele stryden,
En als ick u niet meer en vry,
So vtijd mijn droom u sonder my;
Dies vrijt ick dan van my te weren,
En moet tot u medogen keren,
Ick sien doch wel wat my geschiedt,
Ick heb u lief, all will ick niet.

Juvenal
Loripedem rectus derideat, Æthiopem albus

Een blancke mach den Moor bespotten,
Een wyse lacchen om de sotten
Een vrygevochten met een slaef,
En met den bodeler een graeff;
Maer sijt gy selven voll gebreken,
So laet een ander onbestreken,
Wie sou een hoer niet werden quaet
Die qualick van de hoeren praet
Wat sou niet Messalina spreken
Dat Thais scholdt op haer gebreken ?
My dunckt dat hell en hemel waegt
Wanneer de doef een dief verklaegt,
Wanneer dat Nero, dien verdoumden

637

Heroden, eenen bloethondt noemden,
En dat een huycchelaer en guyt,
So heylich siet ten oogen uyt,
En punt een ander zijn geweten
Daer hy zijn eygen heeft vergeten,
En steunt alleen op zynen staet,
Die vaeck is goedt, en hy is quaet
En daer hy meint sich op te roemen,
Dat sall hem allereerst verdoemen,
Dies wie gy sijt kent u gebreck,
Off houdt u recht, off houdt u beck

Een vrouwen woort
Gaet selden voort
Ze logt en sweert
En doet verkeert
En haet gy dat
So wacht u watt

Dat Godt uyt broot sou werden
Leert Innocent den derden
Om twaleff hondert jaer
Met dartijn, en een paer.

638

Drie swagers van verscheiden aert
Aen drie gesusters eens gepaert;
Nooit drie so nae, so wyt van eene
Een yeder had zijn tocht alleene.
En nergens anders in gelijck,
Als alle drie wel garen rijck.
Den eersten kreeg zyn bruytschat heerlyck
En brocht se door seer haest, en deerlyck:
De twede kreeg weer niet een duyt
Verloor de bruytschatt met zijn bruydt:
De derde stall noch by de zyne,
Wel hondert daeller tegen tyne,
En uyt de spaenders van het schip
Dat droevig raeckten op de klip.
Den eersten weer kon niet bewaren
Om voor zijn kinder wat te sparen;
De twede kreeg niet met zijn vrouw
Het geen hy graeg besparen sou:
De darde die de Cass bewaerde,
Gaff minder weer als hy vergaerde,
En dese dief bescheet het nest,
En voer van alle drie noch best.

Wie arm in rijckdom leeft
Die heeft niet dat hy heeft
En doet van zynen schatt
Noch sich, noch ymant wat,

639

En lochent, en versaeckt
Wat Godt hem heeft gemaeckt
Dat is all, is hy rijck,
Hy vroet noch in den slijck,
Zijn goet gebruyckt hy niet
Noch gondt oock yimant yiet,
En daer hij t' all voor doet,
Lydt honger in zijn goet.
Indien hy t' laeten sall
Die gont hy niet met all.
Zijn vreugt van all zijn gelt
Alleen is dat hij t' telt:
Dies seg ick dan, en meent'
Laet beyde sijn vereent,
Geeft my den hemel goet,
Hy geef my me den moet,
En isser die niet by
Mijn goet is sonder my
En dat ick hebben sall
Dat heeft my heel end all.

Veracht my niet mijn lief,
Ick ben noch guyt noch dief;
Een dief dat nam ick aen,
Mocht ick met u begaen
En all myn dievery
Sou nymant syn als gy,
Vraegt gy dan wat ick ben ?
Kent my als ick my ken,
Gy sult u leven gien
So trouwen dienaer sien,
So willig en bereidt
En wist ick meer ick seit',
Bent gy daer mee te vreen,
So segt niet langer neen.

De jongen haer handen,
Der mannen verstanden,
Der ouwen gebeden,
Is best mee gestreden.

Dat Godt niet voort en oordeelt hier,
En schijnt den bozen goedertier,
En straffen niet nae zijn manier,
Dat blijckt genoech aen Olyvier:

Die so veel heeft in bloet geplast,
Zijn Coninck in zijn vlees getast
Hoe sturf nu desen snoden gast ?
So soet, en sacht als sonder last.

Maer hoe het will hier nae eens gaen
Off wat hem nu wert aengedaen
Dat will ick my niet onder staen
Daer laet ick Godt alleen in raên

Twentse Taalbank

Men seit zijn lychaem wert gesocht,
Het is verstopt, en wech gebrocht,
Had hy zijn ziel soo mee bedocht
Ick weet niet off hy beter mocht.

Juven
Credite movobis folium recitare sibyllæ
Apocal. 20

De duysent jaren die Joannes heeft beschreven,
Daer in de vromen hier met Christo souden leven,
Wanneer den aenvanck en haer einde wesen sall ?
Ick weet niet off dat een getroffen heeft van all;
So wel die met den Paeus, als onse Kercke spreken,
Van ouwen tyden aff; het blijfter all in steken;
Justinus evenwel, een seer eervaren man,
Tertullianus oock geloven veel daer van.
Gelijck oock Papias, en hebben seer gedreven
Met sou met Christo hier noch duysent jaren leven,
In uytgelesen vreugt; maer boven Papias
Lactantius noch ging, en seide dat het was
vixit 310. Een Coninckrijck all hier, en sou sich openbaren
anno Naer Constantini doot, omtrent twehondert jaren:
Off dan de vrome weer van boven sullen gaen
Uyt haer volmaeckte vreugt, en nemen hier weer aen 642
Een leven, en een vlees, van veel geringer waerden,
En trouwen wederom haer wyven hier op aerden,
Die heilig sijn geweest, off andere daer voor
Indijn se niet en sijn bevonden nae behoor;
En off se weder oock verandert moeten wesen
Wanneer de jongste dach verschynen sall nae desen,
En off de prickel oock van onsen ouwen vall
In dit haer twede vlees hun lastich vallen sall,
Dan off men altemael daer van sall sijn genesen
Daer wert veel van geseit, maer weinich van bewesen.
Doch Dionysius van Alexandery
Heeft met een eygen boeck, als enckel voddery
Dit alles wederleit: Maer andre doen verklaring'
Johannes die en heeft dat boeck van Openbaring
Niet uytgegeven, en sy schryven dat een aêr
Dat is Cerintho toe om dese duisent jaer,
Als eenen Cajus by Eusebio wil seggen,
Hier swijg ick wat ick mein, en laet hem wederleggen.
Maer Archer over dit, om twalefhondert jaer,
In Engelandt, verstaet de vromen allegaer
Die sullen niet terstondt van hier ten hemel komen,
Maer in het Paradijs off in de rust der vromen,
In t' hoochste van de lucht, off daer den hemel draeit,
Daer ooit gien donder is, noch enich windt en waeit
Off in de plaetse daer het vier zijn Element is
Off daer de steren loop beneden; off omtrent is, 643
En dat se daer vandaen hier sullen komen weer.
Te leven duisent jaer met onse Lieven heer:
Doch dese Duisent jaer, om recht daer van te spreken,
Is vele van verhaelt en wel niet aff gesleken;
Augustin de Een deel die willen die van Christo vangen aen
cit.is dei 20.7. En op het einde van de werrelt daer mee gaen:
Off sot den Antichrist de menschen sou verleiden,
Dan sou de jongste dach oock lange niet verbeiden.
En dat gelooft de Paeus: Een deel van christi doot

Die doen den satan eerst in vaste banden sloot:
Een deel die willen weer Calixtus die de twede
Van dese name was, dat die den Duyvel dede
De rechte banden aen, omdat hy an het Recht
Te huldigen den Paeus, den Keyser heeft ontlecht,
En nam doen aen hem selfs Aertsbisschoppen en Abten
En Bisschoppen, en all de kruynen en gekapten
Te stellen ongevraegt, om ellef hondert jaer
En twe en twintig deed' Aureolus dat daer.
Maer onse Kercke wist met dese Duysent jaeren,
Een wel bestemden tijt van jaer en dach verklaren;
Een deel beginnen dien van Christi moeders kraem
Tot aen Sylvester toe den tweden van dien naem
En dat is duysent jaer: Nu sou ick wel geloven
Dat doen de Duyvel weer van onder quam nae boven
En had zijn handen vry, hoe sou hy anders, als
Hy dede sulcken Paeus te breken zynen hals ?
Een deel beginnen weer dien tijt van Christi tyden
Tot Benedictam toe den negenden, wat tyden
Dat doen sijn aengegaen, vraegt dat den Cardinael 644
Baronium, all seit hy dat niet altemael
En dat was in het jaer van duysent dartich viere
Een deel die leggen dit oock uyt op die manyre
Als Paulus eerst het woort tot Rome heeft verbreidt,
Hy van die Duisent jaer den aenvanck oock geleit,
Dat is nae sestich jaer als Christus quam beneden,
Tot <Nicolaum> toe' van dese naem den tweden.
Doen schreef men duisent jaer en sestich mee daer by:
Een deel die vangen aen van seventig en dry,
Doen sy den satan eerst te rechte vastgebonden,
Het licht van Godes woort in vollen kracht bevonden,
Als tot Jerusalem van Godts gesanten waer
Voleindigt haren dienst, en dat tot aen het jaer
Van duysent wederom en seventich het driede,
Dus lang' ging' alles heen wat datter noch geschiede,
Tot dat Gregorius de sevende doen quam
En satt heel christenrijck in helle vier en vlam
Dat was dien Hillebrandt die rechten brandt der hellen !
Die liet den Duyvel loss met all zyn rotgesellen,
So veel onnosel bloet als doen wel is vergaen
En heeft gien Turcken moort noch Tartar ooit bestaen;
De Christenheit die stondt in vlam aen allen kanten,
En schreiden om de moort van vrienden en verwanten,
Indien de Satan doen niet loss gebonden waer,
So was hy oock niet vast gebonden duysent jaer.
Maer als ick seggen mach het gene dat ick gisse,
Is van die duisent jaer noch alles ongewisse 645
Wanneer de Satan sy gebonden, en gelost ?
Gy sult het hier in sien, het koste wat het kost;
Doen moorden, en verraet voor heilig is gedreven
De Coningen gepriemt, de princen vry vergeven,
En oock haer moordenaers tot Heiligen gemaeckt;
Doen is de Duivel eerst te rechte loss gemaeckt,
En vraegt gy dan wanneer ? dat is niet lang geleden
Men schreef doen duysent jaer vijff hondert, en den tweden
Van vijftich, doen begost dat <spoy> van Sodoma,
Den eersten jesuijt dien snoden Loijola;
En dit geloof ick best want giene van te voren
En heeft niet zijnen Godt den geck noch ooit geschoren,
Als dese broders doen, die sulcke moordenaers
Hem stellen aen de zy', en vyren alle jaers;
Moet onse Lievenheer die houden dan in waerde ?
So <doet> de jesuijt den hemel kracht en aerde;

Twentse Taalbank

En mocht wel selven syn den Satan dien Sunt Jan
Naer Duysent jaren heeft geslagen uyt den Ban

Ovidius
<Fletici> indignos elegeïa solve capillos,
Ahnimis ex vere nunc tibi nomen erit.
In obitum vere immaturum
Arnoldi Rabodi Schelij amici integerrimi.
Cur cadat ante suos si quaras Schelius annos ?
Spiritus angusta sede levandus erat
Qui licet immensâ regnabat pectoris aulâ
Nul tamen hæc animæ quam brevis urna suæ. 646
Vidit, et indoluit cælum raptumq: locabo
In mea, sic ïignus Schelius, inquit, erat

Vraegt gy hoe Schele start so vroeg ?
De geest en had gien plaets genoeg
Zyn borst, hoe heerlyk dat se waer,
De ziel was doch te groot voor haer
En mach ick seggen als ick mein ?
De werrelt was haer noch te klein
Dies wierd den hemel in t' geheel
Een grote plaets dien groten Scheel'.

Drie Coningen Bedæ
Heer Caspar was noch sonder baert
En bruyn, en niet seer veel bejaert,
En die brocht wyroock mede
Daer door hy Godt belede:
En Melchior grys, en bedaert
Van hairen lanck, en lanck van baert
En die quam gout vereeren
Als eenen Heer der Heeren
Maer Balthasar seer dick gehairt
Als oock zijn knevels en zijn baert, 647
En die quam myrrha schencken
Als Christi doot gedencken;
En hoe de dracht oock sy geweest
Dat heeft ons Bedæ nae den geest
Wel aerdiglyck beschreven,
En daer ist by gebleven

Juvenal
Pernicics tempestas, barathrumq: <macelli>

p. 561 De in dit graf hier leit gedolven,
Dat was een vraat als alle wolven,
Die all zijn leven niet en deed'
Als dat hy vratt, off dat hy scheet.
Nu is hy doet, en kan niet vreten,
Den aers heeft oock all uyt gescheten.
Nu sijn de kamers seer verblijdt
Om dat hy die niet meer beschijt.
Men seit de kalver en de bocken

Het teeg tesamen aen de klocken,
En riepen all t' is nu gien noot
Hebt goeden moet den vraet is doot,
De snippen lijsters, en fasanten
Daer was een vreugt aen allen kanten,
My dunckt se songen altemael
Hey onsen vraet die treckt den pael.

Een man die veel geschencken nam, 648
En daer op voor den hemel quam
Neen, sey Sunt Pieter dats verloren,
Weet gy niet wat u eedt in houdt ?
Dat gy gien gaven nemen soudt.
En hebt dat alle jaer gesworen!

Hoort wat de keerel daer op sey,
Well Peter reutelt u de key ?
Ick heb gien gaven ooit genomen,
Dat sult gy my niet maken waer,
Noch giene van u allegaer,
Se bennen my te huys gekomen

Als u eens wat gegeven wierd'
Hebt gy dat oock weerom gestiert ?
Dat sult gy my niet doen geloven,
T' is well, sey Sunte Pieter, segt
Dat, als gy daer beneden legt,
Men voert de vlagg' so niet hier boven,

Gy hebt u kinder groot gemaeck[t],
En daerom alles oock versaeckt,
Die syn nu rijck, en hooch verheven
Daer troost u mee, de kinder daer 649
De vaêr om voor den Duyvel vaer,
Die sijn geluckich nae zijn leven.

Weet gy wat Vondel schort
Dat hy niet joodts en is ?
Daer wert wat meer gekort
By haer, als in de miss,
Dus waer hy wel besneen
All voor een jaer off sess,
Maer och hy seit all neen,
Hy schoont zijn ouwe mes.

Fortior est qui so, quam qui fortissima vincit Mania

Hoe weinich kan de mens zijn eigen sinnen tomen
All meint hy haer gebiedt, en is hem niet benomen ?
Zijn sinnen meinichmael die vallen op een saeck
Daer tegens het gesicht sy voelen haer vermaeck.
Hy siet een beter aen, en kan dat wel bekennen,
En kan daer evenwel zijn sinnen niet toe wennen.
Dies kan hy alles schoon verwinnen wat hy siet,
Hy blijft zijn eygen slaef, hem selven kan hy niet.

Twentse Taalbank

Alstedius van den 25 dach
Martij pag 401 voeti., pag 12

Den vijff en twintichsten in Maert
Daer wert veel wonders aff verklaert,
Daer in sou Adam sijn geboren;
Daer in herstelt, daer in verloren,
Op desen Adam is gerust;
Op desen Abel uytgeblust;
En Noach sond' de duyff op desen;
Op desen Sodom is verwesen;
Op desen dach oock Abraham
Zyn eigen soon ten offer nam;
Op desen sloeg hy Lots vyanden
En kreeg hem weer uyt haren handen;
Op desen Joseph is verkocht,
Op desen Israëls uyt tocht
Geleidt nae zyn belooffde woning;
Op desen dach is David Koning
Gesalleft; en op desen dach
Men Godt in vleest eerst komen sach;
En desen dach so groot als ooit was
Daer in de werrelt oock voltooit was.
Die komt noch alle jaren weer
En doet nu gans gien wonder meer 650 651

De ziel wie die geschapen heeft,
En off se voor het vlees all leeft,
En waer se sit, en wat se sy,
Daer leggen veel haer herssen by,
En die te samen hier verhaelt,
So diend' de penne wel verstaelt,
Dat wert gestelt, en omgekeert
En hier gelaeckt, en daer geleert.
Doch om te sien naer eenig witt,
So seggen nu de wysen dit;
Die ziel die koom' van Godt alleen
En niet geschapen sy voor heen.
Niet eer dan als de moeder heeft
De vrucht gevatt, en dat se leeft,
Siet hier dan Godes goedicheit
Altijt gewillig, en bereidt
Een sulcken hooch en waerdig pant
Uyt hoger stoff, met eygen handt
Te schapen nae den will, en wens
Van dockwijls gien herboren mens
Die veel doorbrandt van geile min'
Gaff aen de vrucht haer aenbegin.
Ick wil niet seggen aen een vlees 652
Dat Godt van eeuwicheit verwees,
En nae ter hellen overgeeft
Dat hy daer in geschapen heeft:
Dit acht ick swaer, en veel niet recht,
Gy eerste Kercke komt en segt
Wie van ons dry dit nu verliest,
Off sy, off ick, off Doctor Diest.
Diestius de imagine Dei in
homine, et de <penato>, disputat
quarta febr 16. 1650 impr Dav
De sieckte van het vlees doet seer

De sieckte van de geest noch meer
Maer sieckte daer de ziel in leit
Wert minst gevoelt en meest beschreit

Godt laet den rijcken toe te doen an hun gevallen
Als off hy niet en kon beletten haren wil.
Maer dat en isset niet, Godt will so juyst in allen
Niet tonen wat hy kan, maer tonen wat hy will

Ario Montanus

Een beer die kreeg een grammen sin
Zyn swynen wilden t' schott niet in,
Gy sult, doch, seyt hy mijn bevel doen,
Het is u schott, het is u stall, 653
Gy hoortter in so wel als all
De advocaten in de hell doen;

Een Advocaat die hoorde dat,
Hy schrickte seer, en sich ontsatt,
En liet terstont het pleitten varen,
En nam een' klooster leven aen
Daer hy Godts woort heeft goet gedaen,
Met oversetten, en verklaren;

Het woort dat Godt ons gaff weleer,
Kreeg veel door hem zyn luister weer,
En watter quaets was ingeslopen
Dat nam daer altemael vandaen
Dien groten Ario Montaen,
En stoot den sin te recht weer open.

En desen Advocaet alleen
Heeft sich bekeert,
Het achtste van de wonderwercken,
Een man so wijs, en so geleert,
Die wert verandert, en bekeert,
En dat door moetwill van een vercken.

Aretinus een poët
Sprack van nymant niet als leet
Godt alleen hy niet en schende
Omdat hy gien Godt en kende. 654

Ovid
Neglectis urenda filix innasirtur <agris>

Ick saey all suyver saet,
En watter op van gaet
Daer is all onkruit onder,
Dit, sey den acker, all
Komt door den quaden vall,
Van uwen eersten sonder;
Gien landt en is so fijn

Het onkruyt salder sijn
Dat kunt gy niet verbieden;
Dus Adam komt gy weer,
Ick looff u dat, en sweer,
Gy sult ons helpen wieden.
Off valt u dat te swaer,
So brengt ons weder daer
Gien onkruit kon beklyven,
Dat is het Paradys
Wy sijn nu wel so wijs,
Wy sullen daer wel blyven.

Een vrouw die kraemde wat te vroeg
Se was getrouwt niet lang genoech, 655
Dies most se breucken aen de statt,
En die quam oock en haelde dat,
Dies was se quaet, en docht niet meer
Wat vreugt zy daer voor kreeg weleer;
Maer naederhandt, en sonder boet
Doen was de man niet half so goet;
Wel, sey se, dat verbruide werck
Salt' sonde doen, dan isset sterck
En als het vry, en veylig mach
So will den loer niet voor den dach
Dies sall het eens weer vallen goet,
Gelooft dan dat gy sonde doet.

Een keerel die gien woort en hoort,
Een acker sonder miss gebouwt,
Een boge die gien pees en heeft,
Een erve daer gien boer op leeft,
So ymant daer zijn staet op maeckt,
Die heeft het beste niet geraeckt,
Hy doet niet beter off hy soop
Van lichte wint een helen stoop !
De leste dry sijn onse fout,
Maer dat een man gien woort en houdt,
Dien rekel is ten eenen mael
Niet waert dat hem de Duyvel hael.

Tres Herodes 656
Occidit teneros pater Ascalonita puellos;
Antipas ut natus Baptistam – Agrippa Jacobum.

Wie met een valschen loff vermaeckt is,
Die truyrt oock als hy vals gelaeckt is.
Maer die op gien geruchten past,
En acht de deugde voor een last,
Is waerdig dat men niet met all acht
En dat de Droes om zynen vall lacht.

Het sestichste van koren
Most Gode toe behoren,
Het honderste van wijn

En oly dat was zijn,
En wat de weyde dede
Een van twe hondert mede,

Babel

Darius Medus deed de wallen
Met Cyrus eerst, van Babel vallen,
Daer nae Darius Persa quam
En Babels kracht noch meer benam,
Nae dien door Alexander weder
Bedurven, en ten laetsten neder
Gestortet, en verwoest met een
Als Ninive quam op de been’ 657

Het Koninckrijck van Juda had’
De Philistinen aen het westen,
Den woesten Arabier die satt
Ten suyden met zijn landt en vesten,
In t’ oosten lach den Ammonijt,
En die der waren uyt gedreven,
Die lagen rontsom breedt en wijt
En tot den eynde daer gebleven.

Auri sacra fames

Een man dien t’ niet en scheelt
Waer hy bedriegt, of steelt
Die past op gien gebott.
En lacht om zynen Godt:
Hy kent gien ander patt,
Als recht nae zynen schatt,
Off voor denn Droes all waer
Dat scheelt hem niet een hair,
Ten hemel will hy niet
Noch hoger als hy siet
Dus houdt hy sich beneen
En waegt gien hals en been;
Als dese man nu sturff
Wien off hy doen bedurff ?
Zijn wijff was all de bruyt 658
Eer hy waer overluyt;
Zyn dochter voll en rijck
Nie droevig om zijn lijck
Die had all voort een aêr
Voor sulcken vuylen vaer;
Die voorheen all by ty
Uyt recht van masschoppy
Haer moêr wel eens besocht.
En voor zyn swager vrocht,
En die vrocht even seer
Voor desen swager weer,
Terwijl hy vast in goudt
Zijn ziel en sinnen smout.
Nu leit hy daer en stinckt,
En alles watter klinckt
Van goddeloos gewin,

Daer sijn zijn swagers in,
Die door dat diefsse goet
Gelockt sijn aen zijn bloet,
En spelen nu mooy weer
Met zijn verloren eer,
Alleen dit spijt haer all,
Dat hy niet meer en stall:
Nu dunckt my dat ick hoor,
My luystert een in t'oor,
Wie sulcke dochters trouwt
Die koopt oneer om goudt,
En kon hy min off meer
Noch krygen voor zijn eer,
Hy satter die by op
En gaff se mee de schop,
Siet sulcken groot gewelt
Doet dat verbruyde gelt !
Wie selven heeft genoech
Voor keucken, en voor kroeg,
En vreest voor gien gebreck
Die wert so stapell geck,
En trouwt aen sulcken mens
En haddie* dan nae zyn wens
Het meysken dat hy trouwt
Noch liever < -- > goudt
En swaerder als een koe,
Dat nam hy noch wel toe.
Sijn dat gien narren dan ?
Wat maeckt men dan daer van ?
Dat hoort nu eens van my,
Ick segget hier soo vry,
Een narre die men sluyt,
Geeft hem niet hoger uyt
Als dat gy aen hem siet,
Maer dese narren niet
Dat narren sijn om gelt
All sijn se niet gebelt
Se schynen wijs van muyl,
En bennen sott en vuyl,
En stellen als te mart
Haer vreck en gyrich hart,
Voor dieven gelt te koop,
O hang all by den hoop
Indien der noch een galg
Voor giene dieven walg ?
En dat een beul daer met
Zijn eere niet besmett ?

659

[Er staat: haddej.]

660

Pax semi-pax

De Zeeuw will heel end all
Gien vree met Portugall,
En Gelderlandt daer by,
En willen liever vry
Gaen soecken voor haer hooft
Wat Portugall belooft
En niet te geven meent,
Dies Hollandt nu gespeent
Paeyt daer mee zynen Leeuw;
Veel wyser is de Zeeuw,

Zijn schepen sijn so veel
Die mosten meesten deel
Vervuylen op de ree',
Het dient hem best in zee, 661
Daer is zyn eygen rijck
Dies geef ick hem gelijck:
Maer Gelders man gy hebt
Nooit uyt de zee geschept,
Gy hebt gien pinck off boot
Om Zelandt in den noot
Te helpen als het past,
Wat hebt gy dan voor last ?
Wilt gy te lande voort
En Lissebon aen boort ?
Wel dat sou kunnen gaen.
Dien aenslach neem ick aen,
Weet gy te lande raet ?
Den Zeeuw het water laet,
En sendt u Leeuwen heen,
Gy hebt doch meer als een,
En doet dan dat de Zeeuw
Met zijn doorsneden Leeuw,
Voor seker Portugall
Zy breken u de gall
Het jaer van sestich een
Is slimmer als ick meen
Maer Hollandt wat is dit ?
Vreest gy so voor den Britt,
Om dat hy dese tijt
In Portugall nu vrijdt ? 662
'Ey' siet hem in t' gesicht,
En acht u niet so licht,
Den Engelsman is quaet
Als gy hem vleijen gaet;
Soudt gy om zynent' will
U handen houden still
En doen niet dat u past ?
Daer is u eer aen vast;
Vraegt hem niet om verloff.
Dat vraegt u selven off,
En dat gelooft my vry
Gy bent so quaet als hy.
En hadt gy dit gelooft
Gy sloot niet met een hooft
Dat u bedroog weleer
En will bedriegen weer;
All ben ick gien propheet
Ick vrese dat ick weet:
Hoe lang is t' wel geleen
Dat gy de Saraceen
Hebt Lissebon ontruckt,
En als het was geluckt
Den Portugijs vereert,
Wat is u dat nu weert ?
De landen die gy hadt
Gewonnen, en besatt 663
Uyt zijn vyanden hooft
Die heeft hy u ontrooft.
Met kracht, en meer bedroch,
En daerop loert hy noch,
Een schellemstuck alleen
Berustet nooit by een:
Dies doet gy hem dan goet

Gelijck gy hier nu doet ?
So bent gy weer all hier
Den vromen Batavier
Is t' daer op aengeleit ?
En heb' ick niet geseit

Ick lach te nacht en docht O Heer
Het grousaem moorden, dat weleer
De Spaniaerden deden aen
Den vromen naeckten indiaen,
Dat wilt gy wreken met gequell
En eeuwig branden in der hell !
Naer u rechtvaerdig oordeel, dat
Doch nymant acht, eer dat het vatt.
Nu Heer gy siet myn nijren door,
Indijn ick dorst, ick stelde voor,
Heer sullen dan in dese pijn
Die moordenaren eeuwig sijn ? 664
De sonden daer van haer begaen
Die waren met haer doot gedaen.
En die men worgde daer, en briedt
Die leden dat oock eeuwig niet:
Maer holla soud' ick verder gaen
Ick quam Originem wel aen
Dat tydelijcke sonde, gien
Oneindelijcke straff verdien:
Maer wanneer sterft de sonde dan ?
Wanneer se niet meer doen en kan ?
O neen dan isse noch niet doot,
De will, en sy sijn even groot
De will die duirt in eeuwicheit.
En daer nae wert de straff geleit,
De doot aen dese niet en erft
Als dat hy rijst, gelijck hy sterft:
De vromen oock die doen haer best,
Sy dienen Godt tot op het lest,
En hebben oock een eeuwig loon,
All isser noch gien leven schoon
Het eewig wert in sterflijckheit
Tot doodt, off leven toe bereidt.

Is Joostien maegt ? O jae gewiss
Gelooft vry dat het seker is
Zy heeft, (: daer isset aen gebleken :)
Tot Bethel in de putt gekeken, 665
En daer de steren in gesien,
Daer door de wyse met haer drien
Uyt Perssen in Judæa quamen,
En nae dien nieuwen Heer vernamen.
Doen is die sterr' (so wert verhaelt)
In dese putte neer gedaelt,
Daer in se nymant kan aenschouwen,
Als die haer maegdom noch behouwen
Gelijck als Turenensis seyt,
En liegt hy dat, so liegt de meit.

Nescis quid serus vesper vehat’

Ick was te bruyloft by mijn boeren,
Die wilden my te huys weer voeren,
Ick seyde neen, my lust te gaen,
En dus so ging ick daer van daen,
En om de quade wech te myden,
So trat ick weinich wat ter zyden,
En viel so plotzig in de sloot
Dat my mijn hooft der onder schoot;
Ick kon het landt en grass wel vatten,
Maer sonder macht om op te klatten
Ick was te swaer door all het natt
En mynen knecht, te sieck en matt
Liep vast de boeren op te wecken
Om my weer uyt den sloot te trecken, 666
Doch als sy quamen was ick klaer,
En had meer waters als gevaer,
Die sloot, die mach wel eeuwig stincken,
Die zynen heer wouw doen verdrincken,
Hy is niet waerdig dat den aell
Off paling, daer zijn aes in hael;
Daer moeten adderen en slangen,
En dieven die niet meer en hangen,
En dien vermaerden Haegschen vreck
Versmoren in, en werden dreck;
Gien’ eerlick beest moet daer uyt drincken;
De Doodt, en Droes daer in versincken,
Gien sneeuw off regen moet daer weer,
Noch gienen douw in vallen neer.
<Dus> morden ick, en droop all henen,
En had de mane niet geschenen,
Ick hadde wel gewenst met een
Dat nooit gien licht daer in en scheen’.

Wat droom de droom niet dromen durf ?
Een Heer die desen somer sturff,
Die quam my vragen wat my docht
Off ick noch all gien wijff en socht,
Ick sey dat ick niet trouwen sou
Als hem, en oock gien ander vrouw; 667
Dit seyd ick wel, en niet te min’
Ick had daer noch bedencken in,
Maer hy was datelijck te vrêen,
En gaff my voort de handt met een,
En sey, dat hij niet liever sach
Off wenschen wouw, als sulcken dach;
My docht het kost oock so wel gaen,
En wouw ick niet, ick liet het staen.
En als ick dan niet trouwen will,
Wat kan hy doen ? Ick swyge still;
Dit leyd ick all so wijslijck aen,
’T is off het wacker waer gedaen.
Maer Morpheus ouwen kouwen door
Wat brengt gy nu all kluchten voor !
Gy segt niet eens van beyde gaer,
Wie dat de bruyt, off bruygom waer;
Nu sien ick isset wint en roock
Met u, en all u goden oock,
Die uwen droom nu meer gelooft

Die heeft een knoll, en heeft gien' hooft
Ten waer het wierde so geduydt
Dat in den hemel is gien bruydt.
Noch gienen bruygom meer bekent;
So daer den droom waer opgewendt
So sou die hier zijn handt my boodt
My bieden daer, en nae mijn doodt. 668
En wert den morgen droom dan eer
Vervult, so naeckt de tyt all seer;
De klocke was nu op den slach
Van achten, en de vierde dach
Daer ons September mee bescheen,
Op sestijnhondert sestich een.
Wat dese droom dan in sich heeft,
Dat mach hy sien die langer leeft,
En leef ick dese winter uyt
So heeft hy niet met all beduyt.
- Nu moet ick evenwel verklaren
- Wat mijn hier op is wedervaren.
Off dat de droom my heeft geseit
Dat laet ick staen op zijn bescheit;
Het was gien seven uyr nae desen,
En sware koorts gaff my te vresen,
Het geen ick mijn als doen ontwaeckt,
Van desen droom had diets gemaeckt;
De koortse quam my so bespringen,
So krachtig nae mijn leven dingen,
Dat ick all docht wat baet geklaegt,
Die dode handt heeft my gedaegt;
Het wasser oock seer nae geklocken,
De moet die was mij all ontsoncken,
Niet van mijn ziel, maer van mijn lijff,
En doch ick noch all overblijff;
Den droom was oock niet all gelogen 669
Men trouwt niet met gesloten oogen,
Mijn sin en was oock noch niet heel,
Dies van de doodt oock maer een deel,
Dat my oock lang genoech gemeint heeft,
En van mijn krachten veel verkleint heeft,
En spreeckt my nu en dan noch aen,
Hoe veel off niet, ick kan t' verstaen.

Juvenal
Maltinus tunicis demissis <ambalat>, est qui
<Inguen adcoscoesrum subductis usq: facebus>

O Broek wat wert gy wijt, en breet !
Wat wert een stof aen u besteet !
Gien wyven keurs is nu so wijdt,
Als gy met eene pype sijt,
Te voren was t' twe vierendeel,
En nu wel twemaelvier so veel,
En will men die dan trecken aen;
So mach de knecht daer niet van daen.
Die hem dien ballast heffen help,
En daar zijn billen in bestelp.
All waer de keerel noch so kloeck
Hy heeft gien billen in de broeck; 670
Ick love niet dat Goliath
So groten broeck had aen zijn gatt,

Hy had daer Davidt met zijn tass
Met steen en staff, en all den brass
Wel ingedouwt, en heen gegaen,
En nymant haddet dan gedaen.
    En Gyas met zijn handen all,
Die hondert waren in t' getall
Dat was een man van handen kloeck
Die mocht wel dragen sulcken broeck
Die kon met <dat> fatsoen te recht
Eerst ommegaen, en sonder knecht.
Nu sijn de menschen soo niet meer,
Noch wast de broeck all even seer,
En dat is nu de France dragt,
Wie die niet draegt wert uytgelacht,
Nu mach men dencken wat een landt
Moet Vranckrijck sijn, en hoe gemant
Komt sulcken groten broeck van daer
Hoe sijn de billen dan van haer ?
Voorseker sou men sien nae hier,
Daer ginck in eene broeck wel vier,
Maer neen se sijnder niet so groot,
Pantagruel is lang all doot, 671
De broeck die daer nu wert gemaeckt
En hier aen onse billen raeckt,
Daer souden ruym, dat neemt vry aen,
Wel seven Francen heel in gaen,
En wasset noot, gelooftet vry,
Men stack noch wel een Wael daer by;
Aen eene France broeck daer sijn
Nu negen Spaensse wel, off tijn.
En wil men noch wat radig gaen
Het wambois isser mee wel aen;
    Gy vaders die nu kinder maeckt,
Siet dat gy grote billen raeckt,
Op dat u maecktsel in de broeck
Met Gijsbert oom gien billen soeck.

Horat
Ætas parentum paior avis

De tijt van onse bestevaêr
Die quader als te vooren waer,
Heeft onse vaders boos geteelt,
En dat is noch in ons verveelt,
En wat van ons weer komen sall
Wil noch veel boser wesen all,
Dus groyt het quaet van langer aen,
Tot dat de werrelt sall vergaen. 672
En Godt sall moeten slaender handt,
All zijn gebouw doen gaen in brandt.

    Een out wijff in haer spiegelsach
Och sey se met een groot geklach
Mijn spiegel dat en deugt niet meer,
Het toont my niet gelijck weleer,
En dat ick was dat sach ick niet,
En dat ick sien, dat mach ick niet;

O qualy houdt u spiegel vry
En kijckt het aen zijn ander zy,
En off gy daer u niet en siet
So siet gy oock u rimpen niet.

In funus amici

Si pietas, si pura fides, aut cand da virtus
Servaret rapidæ fila <secanda> Deæ:
Non congæla dies polset, pec jur ia senectus
Solvere quod probitas et pia fata vocant.
Ergo se ponturam pietas interrita mentem
Vidit ad æthereas prævia vota domos.
Jamq: sedens proavüm coctu redimita piorum
Gaudet, et extremum sperat <angela> diem.

Teuntien riep my van mijn kamer
Lieve sey se, hoor eens hier
Sach ick ooit gien onbequamer
Kneuckel by so jongen dier !

En se lachten en se relde
Siet dat meissien is de bruydt,
Wat en maeckt men niet te gelde !
Koopie nu gien leeren huydt ?

Met so wees se my den bruygom,
<E'lteken> docht ick Kees
Siet nu vry naer ander tuijch om
Off ick vrese voor u vlees.

Meint gy dat se peen will eten
Daer gien hutspot by en is ?
Weet gy t' niet; gy moet het weten,
Ouwen haring slechte viss

Hier in hebt gy wijs gehandelt
Dat gy naemt een ongemaegt,
Siet maer dat se niet en wandelt,
Daer men naer u saken vraegt.

Waert se wel voor jonge wyven,
Want die praten all daer van,
Off gy moet se dan geryven,
Off een ander moetter an.

Sijnder twe u voor getreden
Die gewapent sijn als gy ?
Dat en waren noch gien reden
Om so sott te sijn als sy

Hadt gy beter u besonnen
En gegaen in masschoppy
O gy hadt so veel gewonnen
Eene waer genoech voor dry

En dan will ick noch wel wedden

Laat het weesen een alleen
Die en sall van all u bedden
Meer niet hebben als een queen.

Ovid.
Non bene conveniunt

De polder van Elysabeth
Op twe van enen naem gesett
Niet ongelijck van aert, en bloet
Van lage stam, en hoge moet
En beidegaer van moeders best,
Maer ongelijck in all de rest.
De ene rijck' in grote pracht,
De ander arm, en seer veracht;
De eene hadt een boel alleen,
De ander vyve wel voor een
De eene wierd' een blyde weeuw
De ander met een naer geschreeuw: 675
De ene mans in voor raet had'
De ander was met ene satt:
De ene leydt nu in de grondt
De ander praelt, en is gesondt:
De ene toont nu haer gebeent,
De ander goudt en schoon gesteent'
De ene stinckt nu dat u grouwt:
De ander ruyckt als rosen=hout;
En all dit onderscheit van haer
Is nae den doot niet langer waer

Hoe komt het dat men in den doot
So wijt en breet de vrienden noodt
En in de bruyloft scheelt het weer
Daer gaet men nergent nae so veer ?
De dode bruyden oock altijt
Die stincken mee wel eens so wijt
Oock die men by de doden noodt
Die krygen niet als droge broodt
Maer by het bruylofs gast=gebodt
Daer gaet het braetspitt, en de pott
En daer alleen dan in bestaet
Waerom men naer off verder gaet

676
Bruyloft
Van joncker Willem Mauritz Bax Ritmeester
En de juffer Jannetta van der Colven genaemt
Hoeffysers, getrouwt den 23 Maij 1630 <16 vot.>

So haest en hadde Mars de grendelen niet loss
En was de hecken door gedrongen in den Boss,
Daer so veel bomen wel met prachtiger altaren
En heyliger gewijt, als by Dodona waren.
All gaven sy so wel den menschen gien bescheit
Als van het Grickse boss gelostt wert, off geseit,

Het was dies niet te min, een Boss van ouwen tyden
Zeer heylig, en vermaert; hier quam hy binnen ryden
En stelden even well weer beter Goden aen
En dit en was so haest te samen niet gedaen.
Off Venus quam hem voor, en brocht hem in de sinnen
Een ander ogenmerck, een ander boss te winnen
Die van gien krijg en hield, off ander wapendracht
Als Adam aller eeerst by zijn manninne bracht
Dat was een vier van macht, dat nummermeer alleen is
Daer niet een bange zee van tranen en geween is
Dat met gesoden bloedt een droevig harte stoott
Geleden daer het treft, geluckich daer het dooft
Maer die ten weder sy met even stralen branden
Die groeyen in de last, en lacchen in haer banden
Haer voncken sijn ontfengt, haer strycken sijn geknoopt
Van handen daer de Maen, en snelle son aff loopt 677
Sy vresen gien gewelt gien dreigen noch verdammen
Hoe naeuwer dan geparst, hoe heller dat se vlammen
En off haer all een buy so heftich eens besprong
Dat uchten en geschrey uyt borst en ogen wrong
So siet gy dat dit vier door droeven aessem steygert
En so veel oly vindt, als tranen ongeweigert,
Dat kan niet anders gaen, besluyt, bemuirt se vry
De eene vlam is hier de twede moet der by.
Het steyle Babylon was Thisbe niet te hoge:
Leander docht de meir en holle baren droge:
Den dodlycken brandt Evadne niet en weeck:
Noch <Polcia> de gloet noch Pyramus de steeck,
So troff haer dese vlam; die Venus wel so machtich
Nu wederom ontstack, maer nergent nae so klachtich,
In haren wapenhelt, all goot se van begin
Wat troostelose smart, en galle mee daer in,
Zy kent de streken wel, en onse brosse sinnen,
Hoe sneller in t' verwin hoe trager in t' beminnen
Maer waer met vlees en bloet de liefde wert gespijst
Daer brandt se noch wanneer den koelen ouder grijst
Met dese vlamme dan daer was hy meed ontsteken
Ter plaetsen daer hy all de liefde scheen ontweken
En daer gien maegt en waer off Nymphe doch omtrent
Aen wien hy ooit zijn hart verklaert had ob bekent
Hy hadde, dat is waer, een Nymphe wel te voren
Gesien, maer niet gevraegt, hem docht het was verloren.
Een harttien dat so sacht en soeties was gequeeckt, 678
Sou schricken als men haer eens van den kryger spreeckt,
Nochtans wat sou hy doen ? Hy kon het niet gedogen,
Hy streeck zijn knevels op het pulver uyt zijn oogen,
Hier, seyd hy, is gien raet, het moet nu sijn gewaegt.
Wat isset dat my deert ? Het oge van een maegt;
En daer mee smeet hy neer zijn degen, en de stucken
Van pantzer, en cuyrass, ick sie wel salt gelucken
So moet dien bras all uyt, het gene dat ick soeck
En will gien stalen borst, noch yser voor de broeck.
Het moet hier anders gaen, en will ick wat verwinnen ?
So moet ick mijn versoeck gevanckelyck beginnen,
Verstellen mijn gelaet mijn kleren, en mijn hart
En daer mee was den helt demoedich, en in t' swart
Hy liet van stonden aen dien Boss en nieuwe Goden,
Niet anders als door last van hoger handt geboden,
Die van den hemel in zijn jonge bozum greep
En leyden hem van daer te wagen, en te scheep'
Door berg en dalen heen, tot op de dorre duynen
En stranden van de zee, daer sach hy door de kruynen
Van weynich bomen neer, een aengename schaer,

Bekledet niet gelijck als ander maegden daer.
Zij sweefden door het sant, en schenen in de hoeken
Van t' naest gelegen houdt, een koele plaets te soecken,
So vaerdig was haer <trals>, maer noch de zyne meer
Van buyten door de son, van binnen door begeer
Ontsteken, en verweckt: hier docht hy waer gevonden.
De zeylsteen die hem trock daer hy was nae gesonden, 679
En dat was Venus met haer Nymphen allegaer,
Maer daer hy meest om docht, die wierd hy meest gewaer.
Het stelen voor hem heen, en schuylen in de tacken,
Verweckte zijn begeer om beter nae te sacken.
Dan was hy nae, dan veerr, dan in dan uyt het oog.
Nae dat het dichte wout zyn kromme gangen boog.
Ten laetsten als de son den morgen was ontweken,
En sach den avont voor met even lange streken.
Als overall de kock met volle schotels drilt,
Den honger is versorgt, maer lange niet gestilt,
Doen quam hy onversiens daer Doelen, in een Haeggien
Heel dicht en wel bedeckt, daer niet een donder vlaechien
Noch straeltien van de son de blyde sinnen quelt.
Het wasser off de Mey daer eeuwich waer gestelt,
Hier vondt hy bij malckaer vergadert met haer vyren,
De soete charites vrouw Venus camenyren,
By haren wapen Godt Vulcanum, die de sterckt'
En beste wapens van <dit fellen> eerdoch werckt,
Het scheen hy was vermoeit van langen tijt te smeden,
<Dat had hy haer uyt lust so geere daer gebeden>
Om so met haer alleen een uyrtien vier off vijff
Zijn uytgeleefde geeste, en affgevrochte lyff
Wat wederom in vreugt, en vryheit te verquicken,
Dat dus by vrienden best in eenicheit sou schicken,
Dan met als hy daer oock den vreemden kryger sach.
<Dat speet hem nu, maer doch hy boot hem goeden dach>
<By -- u eens met een verteir niet verkerven>
En oock een ey alleen gien struyve kon bederven
Dies gaff hy hem de handt, en wees hem voort een plaets 680
By zyne Nymphen neer, en daer mee wasset maets.
De maeltijt was gereet van braden, en gesoden
De volle tafel boog, sy schickten, en zy noden
Malkanderen daer aen: Vulcanus nam zijn stee
Gelijck dat billick waer, en so de reste mee:
Daer ging het smeren aen, het smullen, en het bancken
Met swacke kaken voort, men sach daer weynich krancken
Voor all niet aen den mont, die weerden haer genoeg
So veel als haren lust vereysten, en verdroeg
"En sonder groot geluyt; de tafel en de deeken
"Eerst geven nae de zae bequame tijt te spreken,
"De beesten in haer hooy, de vogel op zijn aess
"De bijen aen de bloem en maken gien geraes,
Maer als de meeste treck van honger was benomen,
En dat het eeten waer tot peuselen gekomen,
Doen quam der weer geluyt, en teffens met de wijn
De woorden in den man, en lust om vrolyck sijn,
Een yeder brocht wat voor. Den kryger zijn soldaten
Zyn treffen, en gevecht op Slaven en Croaten,
Hoe Mansfelt het beleg van Franckeldael verjoeg:
En met een kloecke streeck Tilly by Wimpsen sloech:
Waerom de veste Paltz nae t' ongeluck van Prage
So slecht gewonnen waer, en sonder stoot off slage
Om dat den Engelsman geloofde wat te mild',
En op het Spaensse woort zyn Coninclijcke schilt
Voor alle steden hing, dat Spinola sou stuyten
En die trock vast daer in, en hield de rest daer buyten:

Twentse Taalbank

Hoe Gabor met een macht in t' woeste Hongary
Doen Mansfelt by hem quam, de Keyser dreef in ly: 681
Hoe wederom de doot van Wimar en van Mansfelt
Het spell verkeren deet, en Duytslandt weder gans stelt
Tot Ferdinandi dienst, die nu op onsen hals
Mee garen drucken sou de sterre van de Palts,
En daerom in gewelt te samen waer gespannen
Met zynen Arragon, en oock met hem gebannen
Heel Nederlandt schier uyt, en dat den Beijer spijt
Geworden Wesel, Boss, en all de Velouw quijt.
Dus sprack hy van de krijg; maer gien van all zijn woorden
Nam nymant meer in acht, als die hem best bekoorden,
Dat had hy drae gevatt, dus docht hy all genoech
Van oorloch en gevecht, dat is gien maegden ploeg
Daer most wat anders syn, dat beter haer behaegden,
En daer te komen op so hief hy aen en vraegden
Wat Venus doch all deedt Vulcani egemael ?
All besig, seyden hy, te huys in mijn metael;
Zy sach voorleden reys de Reusen en Gyganten
De bergen wederom beklimmen, en beplanten
Met gien geringe macht, en hoe de Velouw quam
Tot boven in de lucht niet sonder vier en vlam,
Dat was een heet gewelt, maer doen het scheen gewonnen,
Was all haer voordeel ass, en schier als niet begonnen.
Het nodige geweer, dat ick den oorloch schaff,
Ontbrack hun aller meest, en dreef se weder aff;
Dit sijn de reden dan waerom dat myn getrouwde
Nu sorge dragen wil, en dat ick anders soude
Dat doet se daer voor my, en also wel als ick,
En dier so ben ick oock te beter op mijn schick,
En hebbe nu all hier haer lieve Camenyren
Geroepen op de jacht, om so met my te vyren 682
Een dachien twie off dry, nu seggen sy de vangst
Is hier all meest gedaen. Sy hebien all voor langst
Haer panden uytgesett, haer stricken wel gehangen
Door alle bossen heen, maer niet met all gevangen,
Nochtans sy weten wel daer is een eedel wilt
Dat hier en daer all heeft zijn rode bloet gespilt,
Het mocht wel dat het in een dooren waer gequetst was,
Off dat het door een pijll, off door een spronck verletst was.
Gelijck als in dat boss wel dickwijls kan geschien,
Doch zy en wistent niet, zy kregent niet te sien;
Hier op beson hem Mars, en docht jae wilje jagen,
Ick sall met een van u mijn beste panden wagen,
Ick heb met ander wilt en dyren niet te doen,
En met so spronck hy op, en druckte daer een soen
Een van die Nymphies aen, de braefste van de maegden
Die Venus aller meest, en haren man behaegden,
Sy wierde root, en blieck, en wees hem van haer aff,
En toonde dat zijn doen by haer gien plaets en gaff.
Zy schrickte voor zijn staet, en voor verhaelde reden
Van wonden, en van bloet, en scheen niet weltevreden
Met sulcke praties, maer Hoe=vyser dat se sach,
Hoe dieper all zijn hart in nare vlammen lach
Hy kusten haer gesicht, haer hairen, en haer handen
Met grage lippen, en bekenden haer de banden
Daer mee zyn droeve ziel waer achter=Bax gestrickt,
Gelyck als door een strael die van den hemel blickt,
Och, seyd' hy, mijn Godin ick bidde gont mijn karmen
De minste plaetse van medogen, en ontfarmen, 683
Mijn alte hogen eys, en alte lagen staet
De liefde die my raeckt, niet recht bedencken laet,
Siet hier is nu de brandt, hier sijn de felle vlammen,

Die my bekennen doen, en sonder u verdammen,
Ah slaet u ogen neer ick bidde voor u schoot,
Niet meer als een van tween, het leven off de doot,
Versmaet doch gien versoeck om mynen kleinen zegen
Van ryckdom, en gewin, gy siet den milden regen
Die komt door bidden neer, en dickwijls oock voorwaer
Door weynig wyroock van een slecht en arm altaer;
Bedenckt dan wat gy doet; die so veel duysent werven
Den doot heeft aengesien, sall die nu moeten sterven
Een vele swaerder doot, en van zijn beste vriendt ?
Och dat en past u niet, dat heb ick niet verdient,
Dus lach hy haaer aen boort met meer als gulden woorden
Waer dat se voer off ging, tot dat hy haer bekoorden;
Gewonnen scheen de meit, maer nergent nae de saeck,
Die lach noch op de schael, en tussen luck, en raeck;
Want Venus wasser voor, zy sach met goeden oogen
Zijn gaen en komen eerst, dat kon se wel gedogen,
Oock scheen se met haer will, en eygen raet, en daet
De kennis met den helt te soeken, en de praet,
Tot dat de vaste min in beyde was ontsteken
En hy haer om de meit, en trouwe quam te spreken,
Doch gaff se goet bescheit, en soete reden weer,
Op alles wel bequaem, maer niet op zijn begeer,
Haer Nymphe, sey se, waer tot rust en vree geschapen, 684
En gien van allen min ten oorloch, en de wapenn'
Zy was van dweger aert, klein hartig, still, en goet
En daer om oock alleen de liefste van haer bloet.
Dies bat se hem om rust, en dat hy wouw bedencken
Wat jamer dat het waer een swaecke meit te krencken
Met ongewone last van sorgen en gevaer,
En dat so meinichmael, niet een, maer alle jaer.
Wat jamer dat het waer haer soete sachte lenden
In t' ongesonde hooy, en kouwe strooy te wenden,
Gebannen, en ontrust in moeite damp, en roock ?
Daer hing haer leven aen; dat sey Vulcanus oock.

Terstont blies dit de Faem in aller menschen ooren,
Hoe Venus puyckien had den kryger trouw gesworen,
Dat kan niet anders sijn, sey Juno, dat gaet aen,
Ick sall den rechten knoop in dese banden slaen,
Dit heb ick all gespeldt, en lange tijt gedrongen,
En eer het Venus wist in Samo wel gesongen,
Dat Mars, dewijl hy nu Vulcanum nodig had'
En buyten hem ontbloot, en sonder wapen satt,
So sou hy niet voortaen van zyn gemael begeren,
Als dat alleen in deugt geschieden mocht, en eeren,
Gelijck hy dan versocht haer lieve Camenier
Te schencken van zijn hart, en Venus eygen vier,
En beter kon hy oock haer beyde niet verbinden,
Als dat hy haer behaeg noch meer als zy beminden;
Hier lachte Phoebus om, en als hy alles kan
So sach hy oock van verr dien lieven handel aen
Doch hieldt hem buyten scheuts; Hy docht gy twe godinnen 685
Ick heb met uwen haet, en warren niet te winnen,
Maer als ick seggen sou het gene dat ick sach,
So moet het wel geschien, off komen aen den dach,
Want mijn allwetendt oog is nummermeer gebonden,
Ick heb den losen Mars voor desen wel gevonden,
Doen Mulciber zijn net van yser smeden ging,
En so met eene treck die beyde lieven ving;
Maer dat is nu all out, en meer als duysent jaren.
Men weet oock nu niet meer van sulcken staken garen,
So konstig, en so net als dat wel is geweest,

En daerom is daer Mars oock meer niet voor bevreest,
Doch hier in ongerust, beroert, en onverduldig
Hy sey de bruyt was zijn, en Venus aen hem schuldig
De liefde die hem troff, en dese sinnen gaff,
Was Venus het begin, en Venus oorsaeck aff.
Noch mocht het all niet gaen, zy ging hem weer en tegen
Met allerley gevley en socht hem te bewegen
So lieffelij en soet, dat Jupiter zijn stoel
Daer om sou laten, off hy hadde gien gevoel;
Maer Mars die weinich vrucht van woord en weet te mayen,
Riep niet als om de meyt, daer was hy mee te payen,
Haer reden die zy gaff, haer sorge die zy droeg,
Die quamen veel te laet, Pan sey dat oock genoeg,
Die satt all mee van verr', en loerden op het eynde,
En speelden op zijn fluit het gene dat hy meinde
Hy sach wel daer en was gien ander helpen aen,
Wat Venus sey off niet, dat huwelyck most gaen,
Dit vryen, en versoeck was lang genoeg gedreven 686
In soeticheit, en hoop van weigeren, en geven
Tot dat de stilte brack, en alles quam her voor,
En daer meed' oock met een de Furien in t' oor
Die schudden voort haer hooft, en bliesen uyt haer slangen,
Die nu niet om de kop, maer in haer gorgel hangen,
Haer bozum was de poel, haer aessem was den brandt
Haer stemme was de klock van leugentael, en schandt,
Daer ging den laster aen van schenden en bedriegen,
En wat haer dienstich waer, dat stondt haer vry te liegen
Dit dede Venus seer, doch quam so wel te pass,
Dat Mars schier eer hy docht all heel de bruygom was;
Zy dochte wil ick niet ? So wert het noch te grover,
Dies gaff se aen den helt, haer woort, en Nymphien over,
En t' einde van so veel beradens, en gedoes,
Dat schier gien godt en kon, dat maeckte so de Droes,
Dus diepe lach de eer gewortelt in haer herssen,
En van Vulcanus oock, het bidden, en het perssen
Van vreemden en van vriendt, bewoog haer niet so seer
Als wel de liefde van haer lieve Nymphen eer.
Gewonnen was de saeck, geborgen, en beleden,
Een yeder in de rust, en alle vier te vreden.
Doen sach men eerst hoe verr dat al den hinder loopt
Wanneer een rechte min' twe harten heeft geknoopt:
De goden van de lucht van bergen, en ryviren
Die wensten haer geluck en all haer Cameryren,
En wesen haer een plaets niet verre vander hant
Noch buyten haer gesigt, dicht aen de waterkant,
Daer sou dit lieve paer met weinich van haer vrienden
Als daer toe nodig waer, en doen oock best toe dienden, 687
Verschynen, om den bant van echt en trouwicheit
Te knopen aen de wet die lijff en ziele scheidt;
Daer ging men dan nae toe; de Najades die sprongen
In t' water haer te moet, en groeten haer, en songen
Dat haer die lieve bruyt, en binnen haer gebiedt
Gegeven waer te sien, maer vele Nymphen niet,
Hoe wel die van begin dit huwelijck seer droegen,
En sochten all haer best dit lieve paer te voegen,
Maer dat is als men seyt hy die de sacken bindt
En huwelijcken maeckt wert selden dies bemint !
Aglaja met haer suss Thalia sach all omme
Waer Faunus bleef en Pan; <Napen> sey de kromme
Basuin van Triton blaest, ick hoor noch gien geluyt
Van goden by den Rhyn, off spelen op de fluyt.
Besiet de lieve Mey en spruyten van de bomen,
Daer moeten sy nu syn, sy mogen hier niet komen;

En Mars heeft weinich tijts, daer valt wat meer te doen,
Dus heet het lustich voort, men moet hem nu wat spoen,
Sy had wel meer geseit, maer Hymen brack de reste,
En trat voor by haer heen, en song zijn aller beste
De deugden van de bruyt, den bruydegom zijn loff
Hoe hoger dat hy ging, hoe beter dat hy troff.

Stemme
Schoonste Nymphe van het wout

Soete Nymphe die de moet,
Door u gloet,
En de krachten hebt bedwongen,
Die nooit vijantlijck gewelt
Heeft gevelt,
Maer vergevens wel besprongen;

Die den Tartar en Walach
In den slach
Meynich malen heeft doen wenden,
Die versoeckt nu voor u schoot,
Off den doot,
Off sijn jamer te vollenden

Siet de handen stout, en trotz,
Als een rotz,
Nu voor u alleen gevouwen,
O beroemde maegden pracht
Dese macht
Stalt u boven alle vrouwen;

Neemt u bruydegom dan aen,
Ick wil gaen
U een zalich bed' bereiden,
Dat nae lieve lange trouw
Man en vrouw
In den hemel sall geleiden,

Chronograph
Numina sint vobis comites, trinumq: quod opto
Vestra **DIV** <foe**LIX**> g**L**or**I**a, **VI**ta, **M**or**I**.

Wie dit gedicht will recht verstaen
Neem Venus voor de moeder aen
Van dese bruyt; en haren vader
Vulcanum, die t' geweer bestelt
Ten oorloch, off het rede gelt
Dat is haer kracht, en besten ader.

De Camenyren hier geplant,
Die waren aen de bruyt verwant
En hielpen haren bruygom dryven;
De vader dies en moeder, quaet
Die lieten haer om dese daet
Te huys en van de bruyloft blyven;

Sy waren in den staeg gegaen,
Om naer een rijcke meyt te staen,
Voor eene van haer beste vrinden;
Maer daer en viel niet op de steen
Het scheen de meit die had het heen.
En daerom wasse niet te vinden.

De bruygom daerentussen waer
Ontboden in den Haeg, aldaer
Hy vont den vader in de Doelen,
Met zijn geselschap, en terstont
So quam men daer aen hant, en mont
En liet het glaessien wacker spoelen.

Dit was den aenvanck van het spell,
Zy wistent altemale wel.
Alleen de vader sonder weten,
Die dronck vast met zijn swager wijn, 690
Hy was het off hy most het sijn
Het honttien had hem all gebeten

Den oom die Phoebus was, en kloeck
Die loerde vast uyt zynen hoeck
Hoe desen handel wierd' gedreven;
Men vraegden hem niet eens om raet
Hy sach oock wel het was te laet,
Dies is hy buyten scheuts gebleven

En Juno was een kloecke tass,
Die van dit werck den aenvanck was
Den minnaer raet en daet te geven;
En doen se sach het most wel gaen
So bleef se selven daer van daen,
En liet hem voort ten eynde weven.

Wat was t', den vrijer stondt belaên
Den vader noch de moeder aen,
Zijn pluymen boss, en passementen
Daer voor so waren zy vervaert,
Zy vreesden voor een ruymen haert
En grote pracht by kleine renten.

Dus isset altemael gegaen,
Daer by noch aen noch affgedaen,
En dat de saeck noch is gelongen
Is nergent anders om geschiet. 691
Als dat men vreest, en niet en siet,
En schimp en hoon van losse tongen;

De Najades daer van ick spreeck,
Die hadden voor een vreemde streeck,
Zy waren van de bruygoms vrienden,
En daer seer naerstich over uyt
Om aen de susters van de bruyt
Een soon off twe voort mee te binden.

Dat was Thalia met haer suss,
Die minder dochten niet als dus
En haer gedachten zy versleten,
Hoe dat het Faunus ging en Pan
Die oock onnosel waren van
Haer vrienden bruyloft daer vergeten;

Twentse Taalbank

Dus is dit schouwspell dan voltooit
Ick weet niet off so kluchtich ooit
De bruyt en bruygom sonder treuren,
De vader mocht eens drincken mee,
De moeder lach wat op de lee
Dat naderhant well mocht gebeuren

692

Bruylofs gaef aen
Joncker H W. bruydegom, ende
Juffer A.G. getrouwt int jaer 1623.

Het veel vergoten bloet, en droevige gekarm
Ontfing de stille vree besloten in haer arm,
En brocht het in de zael daer Jupiter vergadert
Met all zijn goden sat, siet, seyde sy, nu nadert
De vrucht van uwen Mars, dit is zyn beste loon
Dat ick u altemael hier tegenwoordig toon,
Op hope soo t' geschrey van alle tyrannijen
Van roven moort, en brandt, en watter mag gedijen
In sulcken fellen krijg, u noch niet had geraeckt,
U dan bewegen mocht als u de vrucht genaeckt,
Siet dit is dan de vrucht daer myne macht gescheurt is,
Siet in den hemel nu wat onder all gebeurt is
Te water en te landt, O Jupiter ick vraeg t'
Off u het schuymen van t' onnosel bloet behaegt ?
Off u de wreetheit dan, en goddeloos ontzielen,
Off u bloetdorsticheit, en beestelijck vernielen,
Noch meer gevallen kan ? Off wilt gy voort den mens
Uytroeyen tenemael ? So let op my doch ens
Ick moet ter werrelt uyt, waer sall ick my begeven ?
Ick sie nu niet een plaets om veylich meer te leven.
Hebt gy de menschen all veroordeelt aen de kling
Sout gy dan garen sien dat ick so mee verging ?
Dus laet u gramschap niet op die manier uytbranden,
693
Gy hebt doch nooit begeert uws' vaders offeranden,
Off hebt gy my geteelt te leven maer in rouw,
En nergens min als daer ick meest gebieden sou ?
Ah ah t is alte straff te lyden so onschhuldig
En dat dat noch sonder eind, hoe kan ick sijn geduldig ?
O Jupiter, en all gy goden van dit zael
Hoe kunt gy mijn elend dus dulden altemael ?
Hoe kunt gy ? Maer bestelpt van tranen viel se neder
En scheurden van malckaer haer hagel witte kleder;
De goden swegen still; maer Jupiter alleen
Sprack met een straf gelaet, t is lang genoeg geleen
Dat mijn verheven handt de werrelt nu gedreigt heeft.
Maer wijst my een van all die daer om eens geneigt heeft
Te wijcken van den wech te treden van de baen
Daer door doch nymant als ter hellen is gegaen:
De werrelt heeft my nooit so seer als nu ontsteken,
So dat ick my met lust daer over mein te wreken,
Wat baet den oorloch doch, die straff is noch all niet,
Hoe meinich datter valt, niet een die daer op siet,
De boosheit is te groot, en laet den krijg eens varen,
So gaen (: gy sult het sien :) de papen aen malckaren,
Waer is doch nu wat goets ? Waer is de vrome vry ?
All waer hy in de kerck geseten onder my,
Die daer met groot geschreeuw staen schelden op de sonden,
Sijn meinich mael so vuyl als varckens selfs en honden,
Dus oordeelt van de rest; het richt huys is vervalst,

Den rechter is te koop. het vrome Recht onthalst,
Moet ick dit dan all sien ? o neen ick wil he[t] wreken
Veel duysent sieckten, en een macht van meer gebreken, 694
In plaetse van den douw en regen stortten aff,
En maeken heel end all de werrelt tot een graff:
Den hemel heeft getuygt, de rotzen en de steenen,
Van mijn verbolgen handt, de aerde sal t' bewenen,
En voelen off ick dan oock machtig ben genoech,
Te wreken dat de lucht haer lang voor ogen droeg.
Dus sprack hy, dat de grondt daer op den hemel steunden,
De helle met de zee en alle klippen dreunden;
Dit kreeg de goede vree voort jamerlijck geklach,
So dat se minder hoop, en meer elende sach.
Maer Venus die altijt de goden weet te payen,
En selven oock den duym bij Jupiter te drayen,
Dies ging se met een lach en vleijen hem te keer,
En satt se min off meer zijn haesticheit daer neer;
Zy docht sou dat so gaen wanneer sou Mars dan rusten
Het was so lang geleen dat hy se niet en kusten,
Hy had' te veel te doen met stormen en gevecht,
Vulcanum was so moe dat was een' ouwen knecht,
Haer wensche was om Mars. Mars wenst se vaeck ter syden
Maer dat se wenschen dorst, dat dorst se niet belyden,
Niet voor haer eygen soon, so klaer was haer gemoet
Noch most se by hem sijn, dus hoort eens wat se doet;
Se daelt met haren soon tot onder in de wolcken,
Daer even was te sien het jamer van de volcken,
Siet, sey se, nu eens neer Cupido wat eeen macht
Van volck daer wert vernielt, en om den hals gebracht
En hoe elendig dat de werrelt nu gestelt is.
Daer is gien plaetse meer die vry en ongequelt is, 695
T is overall voll moort, en bloedigen allarm.
De wolcken beven hier van t' stadige gekarm,
Het schijnt off heel de gront van menschen bloet bedouwt is,
En wat is onse macht wanneer het hart benouwt is.
Wy moeten wacker sijn, en wesen op de been,
En passen op de min, off onse macht is heen;
Vulcanus leyt en smeedt all muysers, en cuyrassen
Is dat een man voor my ? off op zijn wijff te passen ?
En krijgt hy dan eens lust, so loopt hij swart en vuyl
En geeft my eens een soen met zijn bestoven muyl
En daer mee dan weer heen, hier moet ick mee te vreên sijn,
Ick heb het slechter als de wyven die beneen sijn,
Hierom mijn soon gaet heen en treft den trotzen Mars.
Is een mael niet genoech so raeckt hem langs en dwars,
Want als hy zynen krijg, en sinnen sall verandren,
So sall oock man en vrouw weer kruypen by malkandren,
En wy te samen oock; hy greep van stonden aen,
Zijn pylen als een kint, en dreigden als een man;
Maer laci t' is vermist, want als hy quam te schieten,
Doen sach hy niet als vlam, en damp, en bloet vergieten.
So vinnich had haer volck gedreven aen malkaer
Bellona, die de praet gehoort had altemael,
Maer hy all even trotz quam dalen in de dampen
En docht hy sou nu Mars eens anders leren kampen
Met ginck zyn pyle voort, en dwaelde door de mist
En heeft in t' harte niet, maer in de man gemist
So treffelycken helt, van moet van lijff en leden, 696
Wert teffens van geweer, en liefde daer bestreden,
Hy kreeg de rechto niet, en doch de rechte pijl,
De vijant troff hem nooit, Cupido metter ijll,
Wat doet den vromen hals ? Hy most den krijg verlaten
En daer hy by weleer met vrolyckheit, en praten

In eeren had verkeert, die quam hem in de sin
All wist zy daer niet van, hy wist het niet te min:
Daer lach het moedig hart, daer lagen nu de krachten
Onsterflyck in de krijg, en sturven in de klachten,
Ontvinbaer voor so veel, voor nymant ooit vertzaegt,
Die eyste nu genae, verwonnen van een maegt;
Maer Venus die de kracht van dese pylen kende
(: Want troostelose min' is moeder van elende :)
Is feller als de vlam en heter als de gloet
Die Phalaris ooit heeft om zynen oss geboet
Dit raeckten haer gemoet, dat sulcken trouwen harte
Van vier en stael verschoont noch smoren sou in smarte,
Zy roept haer bruylofs godt, ey flymen, sey se, gaet
Verlost den jongen helt, verstelt hem zijn gelaet
Daer in de liefde, die belegert van de doot is,
Getuygt nu dat de vlam het harte veel te groot is,
Daerom so spoedt u wel, t' is noch in mijn gebiedt,
Het vier ick helpen kan, de doot en kan ick niet.
Gaet langs den Ysselstroom, daer suldy in de weyden
Een soete Nymphe sien, alleen, en affgescheiden
Van alle met haer lyff, van vele met haer geest
Van nymant daer deugt is aengenaem geweest; 697
Dat is de rechte bruyt die desen helt geraeckt heeft,
Daerom hy oock den kryg, en daer zijn heil versaecht heeft,
Die so zijn fluxe geest in vremde landen boog,
Dat niet als sucht op sucht om haer genade vloog.
Gaet heen, en geeft hem dan in t' midden van zijn karmen
Zijn dier gewenste bruyt als bruygom in zijn armen.
Ick sall haer reyne hart, en nooit geraeckte bloet
Met even grote min, en even hete gloet
Ontsteken, en so vast in eeuwicheit besetten,
Dat nymant als de doot haer liefde sall beletten;
Hy ging van stonden aen volbrengen haer bevell,
En deed met eenen gang die beyde lieven wel.
Dus bruidegom en bruyt, omhelst dan nu malkandren
U sorgen is gedaen: wy sullen ons verandren
En sien eens hoe gy kust, en kussen dat gy siet,
En volgen u begin, de reste nu noch niet.
Wat kunnen wy dan meer als vrolick u ter eeren
Verminderen de wijn, en alle vreugt vermeeren ?
En wenschen u so veel als ooit van boven aff,
Zijn uytgelesen volck dan rijcken hemel gaff.

Chronograph
Quot mala Mars habet hic, hic mensis mala tot annos
Grat**I**or a **C**œpto h**I**s**VIV**e **DV**ob**V**s a**M**or

698

Bruylofs vermaeck gegeven aen
D.H. capitein, bruydegom met juffrouw
H.D.H. dochter van capitein <IL> H.

Int soetste van de lucht in t' schoonste van het landt
Daer leyt een groene dael, besloten om de kant
Met een verheven boss, waer door haer frisse stromen
Peneüs lustich leidt, en geeft zijn naeste bomen
Een spiegel van haer groen en nummer dorre blatt
Dat nooit de graeuwe rijp, off koude sneeuw bespatt',
Hier waren eens vergaert by Jupiter ten eeten
De goden altemael, en nymant aff vergeten
Van sulcken groten rey; den hemel hielt alleen

Twentse Taalbank

Niet meer als zynen stoel, de reste was beneen:
De prince van de nacht en onderaertse kusten
Die ging der mee nae toe, doen dochten eens te rusten
De zielen van gequel, (: maer altijt is de knecht
Veel quader als den heer, en scherper als het Recht :)
De Furien, die met gien goden eten mogen,
Die sagen t' gaste gaen all aen met goeden oogen
En naulix was haer Heer te recht uyt haer gedruys,
O bloet hoe ging het aen ! zy hielden daer so huys
Dat Stix, en Phlegeton verschrocken, en de zielen
Met duysenden van daer naer Charons veerschip vielen,
En daer was t also quaet, en heel niet wel gepast,
Het bootien lach daer wel, maer Charon was te gast.
Doch sonder schade niet, de Furien die maeckten
Terstont de ponte loss, en roeyden dat het kraeckten, 699
En hielden haren gang recht nae de werrelt toe,
So snode gasten kreeg het aertrijck nooit als doe.
Men seyt dat oock so haest haer schuyt het lant gevat heeft
Dat doen het heel gebouw des werrels sich ontsat heeft,
Zy streken voortheen in en staken t' gansche landt
Met pest, met boos vergift, en tyranny in brandt;
De aerde quam in roer, en sulcken dollen wesen
Dat oock Alecto selfs voor haer begost te vresen,
Men raesde, roofde, sloeg men schende wat men vondt
Dat schreef gien stalen pen, noch sprack gien menschen mont:
Het klagen en geschreij dat dages van de volcken
Ten hogen hemel ging, bleef hangen in de wolcken,
Den hemel was noch leêg, de deuren dichte toe,
De goden waren noch haer gaste gans* niet moe', [Er staat: gaen.]
En dat is oock niet vreemt, wan[t] eenen dach der goden
Wel hondert is by ons; dat heet te gaste noden!
Daer was der Nymphen sang, en Phoebus met de luyt
Mercurius en Pan die queelden op de fluyt.
En Venus wel versien met haren lammen ouden,
Began den eersten dans, dat Jupiter aenschouden
En was all wel te vreen, waer dat gien wonder werck ?
De sulcke dingen doen die werpt men uyt de Kerck,
Daer was Megera noch Alecto niet gekomen,
Die hadden haer dien dans so wel niet affgenomen,
En t' oor van Jupiter geblasen vol fenijn,
Siet so will dickwijls oock de Droes een Engel sijn,
En de sich meinich mael in snoder lust vermaken 700
Die moeten heilig sijn, en sulcke dingen laken
Op dat se by de Kerck noch blyven in ontsach,
Dus acht het nymant quaet, als die t' niet doen en mach,
En daer om, waeren zy daer mede by gekomen,
De goden all haer vreugt, en lust die waer benomen,
De nu met soet gespeel, en lieffelycken sangk
Door berch en dalen vloog met haren weder klanck
Dus was het altemael nu vrolick met malckandren
Den eenen was niet meer, noch proytser als den andren.
Alleen Diana scheen off quaet, off niet te pass
Off elders waer geraeckt, men wist niet wat haer <was>,
Maer als haer weird gevraegt van Jupiter wat reden
Dat zy so truyrig satt, zy sey, ick quam getreden
O Jupiter te nacht met mijn gespannen boog,
Daer trof my aller eerst, dat my noch nooit bewoog,
Daer lach een jongen helt, en klaegde zijn elende,
Aen meerder als hy wist, en minder als hy kende,
Zijn droevige geschrey van Venus, en haer macht,
Dat dee my stille staen, en hieldt my van de jacht,
Tot dat den dageraet quam even aen de kusten
Daer zy verrysen sou, doen docht my dat hy rusten,

Twentse Taalbank

Ick hoorden hem niet meer, dies trat ick daer op aen,
Daer vond ick desen brief, maer hy was heen gegaen,
O Jupiter ick vraeg behoort het so te wesen ?
Past dat de goden nu, siet daer gy kunt het lesen,
Met gaff zy hem den brief, die nam Mercurius
En lass hem overluyt, den inhout was all dus: 701

Stemme
Phoebus was lang over de zee

Waeromme mijn Nymphe bent gy so wreet
Over de klachten van u gevangen,
Nooit quader off leder ick u aen deed'
Als dat ick mijn ziel aen u ging hangen,
En met een truyrich trouw gemoet
Als een gevangen slave doet
U oogen viel te voet,

Die my so mijn harte met haren glans,
Ende mijn aderen so ontzielen,
So houden en dryven in een balans
Off om te helpen, off te vernielen,
Ick wachte nu, wat u gevelt,
Genade,wreetheit, en gewelt
T' is all aen u gestelt,

Off kunnen de tranen van mijn geween
Kan u mijn jamer, en rouw verblyden,
So boetet u lusten, ick ben te vreen,
Ick sal t' noch langer geduldig lyden,
T is my genoeg', ist u begeer
Dat ick mijn hart om u verteer
All waert' noch tijn mael meer.

Allene gedenckt doch nae mijn graff 702
Wat voor een dienaer van u most scheiden,
Die liever zijn leven als u begaff,
All hield ick noch u noch giene van beyden,
So sult gy sien, och mijn godin'
Off ick dit daer om waerdich bin
Om dat ick u bemin.

De voncken van de min', en all die droeve klachten,
Wist Jupiter so wel dat hy dit weinig achten,
Het quam hem anders aen doen hem dat euvell troff,
Den hemel viel hem selfs te bang, dat was te groff !
Daerom so sweeg hy still, doch scheen wel aen zyn wesen,
Hy mocht wel lyden dat den minnaer waer genesen:
En met trat Mars her voor, en sprack schier hallef gram,
Waer toe doch dese min, en troostelose vlam
Van Venus dus gestoockt ? Siet so veel hondert jaren
Heb ick myn best gedaen zijn stamme te bewaren
Te houden aen haer eer, en alle tijt so vast,
Dat sy noch nummer meer verkracht is van de last,
Zy is van ouderdom, van krijg, van vier, en golven
Gedruckt, nooit onderdruckt; besprongen, nooit gedolven.
Siet dit is allemael so lang door mij geschiet,

En ben oock noch bereit, maer hier en kan ick niet;
Dit is aen u gestelt, wilt gy dan nu bederven
Een spruijt van dese stam, en hem zijn heyl onterven ?
Dat nu noch eerst begint, en toont hem all de baen
Om in den staet van zijn voorouderen te gaen, 703
Ick spreke voor mijn soon o Venus, en zijn leven
Dien ick mijn helm en schilt in handen heb gegeven;
En daer mee sweech hy still; t' is daer niet mee gedaen
Sprack Venus met een lach, hy moetter beter aen
Daer hoor wat meer all toe eer dat men een so doot schiet
Met pylen van de min', hy heeft so groten noot niet
En off hy all wat leet, sou sulcken lieven bruyt,
Niet anders waerdig sijn ? So is mijn oordeel uyt.
Besiet haer jeugt, en deugt, haer schoonheit lijff en leden,
Ick hebb het alles nae mijn evenbeelt besneden,
Haer wangen als een roos, haer oogen als de son,
Haer mont so schoon als ooit de dageraet begon,
Haer zeden, en haer tong so soet in haer verkeren,
Dat als ick waer als Mars ick sou se selfs begeren,
Dat seg ick u gewiss, een sulcken lieven beelt,
In so veel deugden van een edel stam geteelt,
Een stam die nu so lang veel helden voort gebracht heeft,
Die toont hier dat sy oock des schoonheit in haer macht heeft,
Wat dunckt u sulcken bruyt sou die niet waerdig sijn
Noch eens so groten vlam, en eens so lange pijn ?
Doch las het u mishaegt so sall ick my verandren
En volgen u begeer, en voegen by malckandren
Dit lieve jonge paer, laet Juno dan nu mee
Het hare daer by doen, dat dese staet van Ee
Hun=in=ga met geluck, ick sall Hart=oog en sinnen
Van beyden met een vlam, en sulcken kracht van minnen
Verbinden wel so vast dat nummer meer de doot 704
Een sulcken stalen bant van trouwicheit ontsloot;
Dat geltter dan nae toe, met nam se van haer toortsen
En joeg daer mee de bruyt een macht van hete koortsen
So teffens op het lyff, alleen noch met een woort,
Eer dat haer eens de vlam te rechte quam aen boort.
Haer Charites en all haer Camenyren gingen,
Met Hymen voor haer heen, en deden niet als singen
Dat ouwe bruylofs liet, en quamen hier ter stee
En brochten dese maar, en onsen bruygom mee.

O daer de goden selfs het huwelyck so maken
Wat is daer aen een wijff wel mackelijck te raken ?
Wie so geluckig waer als gy heer bruydegom
Die sach oock mettertijt wel naer een wijff eens om
Doch gy meugt seggen weer het moet all eens gewaegt sijn,
Men weet wel dat de meyt will eeuwig oock gien maegt sijn,
Dat is wel regt geseit, maer schippers aen de strandt
Sijn kloecker als op zee, en in der baren brandt;
Dit is u dan geluckt, en hebje wat geleden,
Dat is u wel betaelt den eenen dach van heden
U meer sall waerdig sijn, als all het ongemack
Daer ooit van aenbegin u droeve ziel in stack;
Siet daer komt Hymen aen, de Charites die springen
Seer vrolick om hem heen, my dunckt ick hoor se singen
U wel gevoegde paer', in rijckdom, eer en deugt,
In stammen heel gelijck, dus billick oock in vreugt
In leven, en geluck, so lange dat u beyden,
Den hogen ouderdom geluckich mach geleiden 705
En geven u een sae van jaren, een gelijck
Ontslapen, en een graff, en dan een euwich Ryck.
Dit isset dat ick u oock wensche met malckandren

Heer bruydegom, en bruyt dat nooit en mach verandren
De liefde die met u so lieffelick begint
Maer liever alle daeg, en alle jaer een kint.

Chronograph
Pande tuos Fortuna suo velut Hestera sponso
DVLCI Lactro**L**os p**VLC**ra **DVCI**ssa s**I**n**V**s

Nu hoor eens wat hier op geschiedt is,
Ick weet niet off het ooit, off niet is,
Den bruygom' kon dit niet verstaen
Hy nam het voor een schantvlek aen,
En was so qualick dies te vreden
Als off zijn adel waer getreden,
Een man die sulcken bende leidt,
Dat die so vleijen sou een meit.
Hy was niet waert geweer te dragen
Dies kreeg hy sulcke malle vlagen,
Off drentse buyen in de kop
En socht all mijn gedichten op
En ging se door het vier verbranden
Hy had gien ander henckers handen,
En dat in Vrieslandt was gebraeckt
Dat van den boer een joncker maeckt, 706
Daer ging hy om mee door de kamer,
Als almanach, en brille kramer,
En wies daer yeder een in aen,
Waer dat zijn adel quam van daen,
Dat stont daer aen de kant getekent
Van ouwe tyden affgerekent.
En als ick mein, nae mijn verstant,
All voor den ouwen Hillebrandt,
Dat in het myne was vergeten.
Dies waerdig oock int vier gesmeten.
Maer uyt zijn ass so quam der weer
Een vogel met een nieuwe veer,
Die all die vrienden so se stonden,
In zyn gedicht aen een gebonden,
Verloste van dien lompen stier,
En song al dus by wijn en bier.

Stemme
Waeromme mijn Nymphe bent gy so wreet.

Verfoeyt u mijn penne gy hebt een dwaes
Boven de lucht, en sterren verheven,
Wat wonder, docht Phoebus, hier komt een haes
Onder heen aen mijn wagen gedreven
Stijff en statich als een stier
Voll cronijcken, en papier
Wat doot den kramer hier ? 707

Neen holla wat seg' ick hy wil zijn stam
En zyn adel hier mede belyden,
Die met zijn geslachte ter werrelt quam
Een off twe dagen voor Adams tyden.
Dat komt nu eersten aen het licht

Uyt zijn brieven, en bruiloft dicht,
Heer helpt dat arme wicht !

Daer staen de getuigen van zijn geslacht
Popinga, Poptada, Tiart, en Tiacke,
Tiddinga, Sibinga staender met macht
Dichter op een als ick se noch packe.
Hemmo, Hajjo, Aileko met
Ubke, Lubke synder geset
Als zegels aen de wet.

Wie sout niet geloven, daer sijn bykans
Kluysen, en kloosteren vol getuygen;
Addinga Wijenga voort all als mans
Anders valt hier zijn adel in duygen.
Toncke, Omeken doet het best
Als zijn oude verbrande nest
Voll muysen, en voll mest:

Gerrelief Bolta die liegter niet om, 708
Gockinga, Sickinga mee niet garen,
Zy dencken o bloet wat staen wy nu stom
Kunnen dit all de boeren niet leren ?
Leer nu ploegen, en koyer leer
Legt u motsen en klompen neer
En kleet u als een heer

Houwerda Doedinga komt me der by
Hoorneken, Elcke, Doede, met Edelt,
Hier is de reste besiet se nu vry
Sijn se niet mooy by eene gebedelt ?
So veel tuygen boven de maet
Maeckt dat noch gien jonckheren staet
So weet ick gienen raet.

O Wapen t' is onklaer ey lieve siet,
Gien van all zyn getuygen staet vaste.
Zy seggen zy weten van t' ander niet,
Zy komen hier doch met hem te gaste
Dat all zyn vrienden heeft gemist,
En all dat niet van hem en wist,
Dat lach all in de kist.

Segt nu gy schampere spytige prooy
Is hy noch sonder vrienden gekomen ? 709
Wat dunckt u zijn kiste, was dat niet mooy,
Die heeft hy bykans voll mede genomen,
Doen wierd den ram so trotzen dier,
Dat all de boeren dochten schier,
Hoe komt myn joncker hier

Men mach wel seggen de boeren sijn slecht,
Zyn vader hem schier niet langer en kende,
Hy docht hoe strijck ick mijn voetien nu recht,
De boeren sijn doch wat onbehende
Mijn joncker erentvester heer,
My dunckt gy waert mijn soort wel eer
Dat lijckje nu niet meer

Mijn rose de bloeit noch aen haren stam,
Dus hebt gy met recht voor lang gesproken,
Dat schaet niet all sijn de boeren u gram
En seggen ze sy daer aen gebroken,

Twentse Taalbank

Dat doen sy nae der boeren aert
Om dat gy oock een boer eens waert
En bent nu so veraêrt.

Oorloff myn vrienden ick geeff u te raen
Wie minder en meerder waer geboren ?
Nu raet' all hoe kant in eene bestaen
Heel gewonnen en hallef verloren ?
Off raet eens waer de rose bloeyt
Die aen haer stengel is besnoeyt
Verbrandet, en verbroeyt.

Moverat exustos sua nomina Numina versus.
Hœc tibi pro meritis gratia, Phoebus ait
Scilicet infirmo jubarus cœleste tuori
Est grave, sic asino carmina sana tuo.
Horat de Archita
nec quidonam tibi prodest
Aëreas sentasse domos aximbq: rotundum
Percurrisse polum morituro

Als ick des hemels hooch gewelt
Aenschouw, verwondert in my self
Hoe daerso meinich groot verstant
Heeft ingewoelt, en sich gebrandt,
Alleen omdat het weten wouw
Wat nymant ooit begrypen sou:
Hoe dat het daer geschapen sy
Daer komt gien menschen wijsheit by,
All gaet het ooge wel so hoog
Gien sinnen gaen daer met het oog,
Dat wert gesien, maer niet bekent,
Daer komt gien ander kracht omtrent:
Maer als mijn ziel van hier sall gaen,
Dan sall ick kennen son en Maen,
En weten hoe de sterren sijn,
Die ons vereerden haren schijn:
Wat ons de sneeuw, en hagel saeyt;
En waer den hogen hemel draeyt;
Wat blixum, en den donder queeckt;
En all die lichten daer ontsteeckt;
En hoe de werrelt heeft met een
Den hemel boven, en beneen,
En tussen beyden hang' so vast
Tot wonder van so swaeren last.
Maer toef mijn ziel bedaart u wat,
Daer is noch so benouden gatt
Dat heeft de doot, u vijandin,
Met dijstels, en met doorens in,
Daer moet gy door, hoe seer het steeckt,
Dat u de koude swiet uytbreeckt;
Doch sijt getroost gy hebt gien noot,
Gy sult haest lacchen met den doot,
Godt siet u aen, en komt beneen,
En ruckt u door die spitzen heen,
En brengt u ongequelt, en vry
Daer son, en maen gien licht en sy,
Daer sult gy sien een ander son
Die nymant ooit bedencken kon,
Die Godt zijn beste vrienden gien

Ooit heeft verklaert, off laten sien,
Die sall bestaen in heerlickheit,
Die gy sult sien in eeuwicheit.
Maer vraegt gy off men Godt daer siet ?
Vraegt off hy sicht=baer is, off niet,
Die in een vier zijn woning heeft
Dat nymant toeganck ooit en geeft.

Een beest geweydt, off opgesett
En well gevoert, so wert het vett;
Een mensche weer die dach op dach
Eet als hy will, en wat hy mach,
Daer by gesont, en wel te pass,
Hy wert niet vetter als hy wass.
En dat hem all dit niet en baet
Doet sorge, droefheit, hoop, off haet.
Maer wiegt dit altemael in slaep
Hy wert so vett gelijck een paep.

Wat mijn Godt will, dat will ick mee,
En wil ick niet, dat doet my wee;
Ick wilden dat ick willen wouw
Wat mijn Godt will, en wat ick sou’ 713

De sterren, son, en maen
Den woesten oceaen
Den hagel, vier, en donder,
Den regen, windt, en sneuw,
Den tyger, draeck, en leeuw,
Wat boven is en onder
Dat luystert all nae Godt,
En past op zijn gebodt.
De mensche maer allene,
Het beste schepsel Godts,
Is zynen schepper trotz
En springt hem voor de schene

Orandum est ut sit mèns sana in corpore sano

Hoe komt dat met ons vlees, en bloedt
De geest geduirich stryden moet
En evenwel gemene smart
Draegt met de leden, en het hart ?
De reden dies sijn hier aen vast
Dit swack gebouw is hem belast
En mits hy niet verhuysen mach
Off breken op voor zynen dach, 714
So doet hy all zijn toe versicht,
Om dat te <houden> rein en dicht
En sach het garen so bereit
<Als t lonen> moet in eeuwicheit.

Twentse Taalbank

Vergeeft my Heer het goed, en quaet
Het geen ick laet, en niet en laet.

Geeft weinich maer oock satt
En niet o Heer als dat;
En geeft gy my het goet,
So geeft my mee de moet,
Dat ick my niet en sy,
Misgunstiger als gy,
Wie arm in rijckdom leeft
Heeft minder als hy heeft;
By nodruft wel te vreen
Is rijck, en anders geen.

O zalich die zijn broot kan winnen
En heeft by zijn vernoegde sinnen
Een lyf en ziele wel gesont ?
Dat is eerst rijckdom sonder grondt.

Math
Heer Jesu ware Godt, en ware Mens geboren
Lucas
Geeffert als een Oss voor onse sonden swaer
Marcus
Gij komt weer uyt u graff als een Leeuw te voren
Johannes
En vliegt ten hemel op gelijck een Adelaer

715

Omnem crede diem tibi diluxisse supremum

Gy doet van u Nature
Veel sonden in den ban,
Gelooft dat yeder uyre
U laetste wesen kan.
Maer om den doot te derven,
So let op dese leer.
De all haer leven sterven,
Die sterven nummermeer;
Gien doot en kan u krencken
Leert sterven voor den noot,
Wie daer niet aen gedencken,
Die sijn haer leven doot.

Horat
Mors et fugacem persequitur virum

De droeve kan den doot, in noot
Haer pyle nooit aff perssen

Twentse Taalbank

En die haer meest ontsiet, en vliet
Dien vat se by de verssen. 716

Curiæ Theisinensi apud walachos
pranotarum

O abjecta necessitas nascendi !
Misera vivendi, dura moriendi !

O Mensche segt, hoe trotz en groot,
Wat is u aenvanck ? vuyl en snoodt
Wat is u middel ? angst en noot
Wat is u eind ? een harde doot.

Heer Jesu Christe Godes soon
Warachtig Godt; en mens geboren,
Wat socht gy doch by ons voor loon
Die tegens Godts, en u gebôon.
Gien quaet ontbrack, gien goet verkoren;

Nochtans gy laet den hemel staen,
U heerlickheit voor u genade,
En treckt ons swaecke vlees hier aen,
En wert den bozen onderdaen,
En lijdt gebreck, gewelt en smade

Gy toont u kracht; gij deelt u geest,
En geeft u eygen lijff ten rove.
De swacke mensche gy geneest 717
Van sieckten, daerom allermeest,
Op dat hy doch in u gelove

Gy hebt u selven graeg gemist,
En voor den sonder willen schencken,
U eygen vlees, en aengedist
Wat kont gy meer Heer Jesu Christ?
Als dat gy leert ons dit bedencken.

Daer isset all, wie dat betracht
Dien lijdt gy niet dat ooit bederve.
Wat is u juck Heer Jesu sacht !
De will is hier, geeft my de macht
So leef ick eerst wanneer ick sterve.

Veterum Rabbinorum dictum

Vijff sleutelen heeft Godt
Als van zijn eygen slott.
Den Hemel sluyt hy open
En laet den regen lopen;
Het aertrijck dat zijn grass
En lieve koren was !
De moeder om te baren,
Het hart om op te varen,

Twentse Taalbank

Het graff ontsluyt hy laest.
Als zyn bazuine blaest. 718

Het gae' so qualick als het mach.
Nochtans ick hope dach op dach,
En off het noch so lange duir,
Ick trouwe Godt en trouw gien uyr
All bid ick veel, en niet verkryg,
Wie weet off ick te veel oock swijg ?
Genomen oock, ick bat genoech,
En all vergeefs ? het is te vroeg
Godt weet zyn tyt, en off ick recht
Gebeden heb daer om ick segt'
All wert mijn hoop dan niet vervult,
Daer is zijn woort, hier mijn gedult.
Dit geeft hy nu, en dat wel eer
Genoech van hem, all waert niet meer,
En mach ick dat behouden voort,
So ben ick all bereets verhoort,
En bid ick qualick om de rest
Dat weet ick niet, Godt weet het best.
So sluyt ick dan op zijn gebott,
Mistrouw ick mijn, ick trouw mijn Godt

Persius
O curvæ interras animæ et cœlestium inanes

De werrelt lijdt, en is in noot,
Dat schreyt den hemel in haer schoot, 719
Den swaren regen dach en nacht,
Beweent haer meer als zy betracht.
En brengt ons mee by honger noot
Een leven kort, een lange doot,
Het vlees is dier, de viss is schaers,
Men soeckt het broot schier by de kaers,
Het wilt en tamme lijdt gebreck,
De schuyr is holl, het velt is dreck,
Den adel klaegt den huysman sucht.
Verdroncken landt, betogen lucht;
De mensche die dit hoort en siet
Gevoelt het, en bedenckt het niet,
Noch zijn misdaet, noch Godes handt,
Noch dat zijn gramschap staet in brandt,
O lieve Godt waer wil dit heen?
Dit jaer is nu all driemael een
Nae dat de krijg op aerden swijgt,
Dat ons den hemel weer bekrijgt.
Noch blyft de mensche so verwoedt !
Dat doet de sonden syn te soet
Hy siet Godts pingen anders in,
En maeckt van dierte zijn gewin:
Hy sluyt zijn schuir in hongers noot,
En woekert met het lieve broot.
Bedenckt gy niet, o menschen kint
Wat gy verliest, als gy gewint ? 720
U ziele die gy daerom waegt,
Wert in den hemel all verklaegt;

En de door honger nu vergaen,
Die wysen u den wech all aen.
Zy gaen u voor, gy moetter naer.
Bescheert ons Godt gien beter jaer
En <saey> wat voor hoop is dies ?
Hoe meer gesaeis hoe meer verlies,
Het rott en slijmt en groeytter yiet,
Dat maeckt de slacke weer te niet;
Een droeven oogst, en sonder saet
Dreygt ons den bouw die nu vergaet,
Wel is doch die dit niet en voelt ?
De winter laeuwt, de somer koelt,
Daer is nu meer gien Element
Dat tegen ons sich niet en wendt,
Der sonden stanck, en haer vergift
Ontsteeckt de lucht, en hemels drift,
Daer komt het heen dat ons bederft
De boosheit wast, de deugt die sterft,
De wet is stom, het Recht onthalst
Hoe hoger banck, hoe meer vervalst,
Begraven leit de vromicheit,
En nymant weet waer dat se leyt.
En die se soeckt, off daer nae tracht
Die wert bespott, en uytgelacht. 721
Dus komt o heer, en maeckt het kort,
Eer uwen grim ons overstort,
En altemael ter hellen dryff,
En nymant meer behouden blijff !
Off so gy wilt, het valt u licht,
Toont ons een ander aengesicht,
U straff', en onse sonden stilt,
En doet ons willen, wat gy wilt,
En spreken heylig, als gy leert,
Bekeert ons Heer, wij sijn bekeert.

Weet gy waerom het kint so schreit
Dat aen zyn moeders borsten leit,
En heeft gien sorge, pijn off leet ?
Het weet all dat het niet en weet.

Gelijck het water in de zee
Is boven sout, en onder lack,
Dus is het juck van Christo mee
In t' leste soet, in t' eerste brack.

Verachtet niet dat eeuwig staet
Verwondert niet wat eens vergaet.
Men siet gien son als door zijn eygen licht 722
Noch sonder Godt ooit Godes aengesigt.

Den Tempel als hy was,
En Paulum als hy lass,
En Christum in zijn vlees,
O die my dat eens wees !

Doet my o heer de werrelt haeten
Niet om gebreck, off last, off pijn
Maer dat ick die mach graeg verlaten
Alleen om weer by u te sijn.

Horat
Non omnis <moriæ>, multaq: pars mei
Vitabit Libitinam

Wanneer dit lychaem sall verrysen
Het eeuwig oordeel horen wysen
Off dan het selve heel end all
Gelijck het was, oock wesen sall ?
De groten groot, den dwerg, en kinder
So kort als hier, so klein oock ginder
En wat ter werrelt was geraeckt
Off heel verkeert, off seer mismaeckt, 723
En heeft niet menschelyck behouwen
Als Godes ziel, en vlees der vrouwen.
Dat vaeck gien ander teken heeft,
Van sulcken ziel, als dat het leeft
Off nu een schepsel so geschapen
Verrysen sal als t' is ontslapen
En blyven inder eeuwicheit
Gelijck het hier was affgeleit ?
Een ouwen leraer die dit vraegde,
Gaff oock daer op dat hem behaegde,
Zijn meining was, en zijn besluyt,
Dat nymant daer sou steken uyt,
Noch in gebreck, noch waerdicheden
Van schoonheit, off mismaeckte leden,
Maer alles sou daer komen voort,
Als een volckomen schepsel hoort,
Dat op zijn tijt is recht ontloken,
Niet alse jonck off weer gebroken.
Niet alse voll off oock besnoeit.
Maer dat zyn beste staet en bloeit
Off dit so sy dat is de vrage,
Men sall het sien ten jongsten dage,
En off dit raken sall so well
Die boven sijn, als in den hell.
Doch als de ziel nu is gescheiden
En moet haer lychaem daer verbeyden, 724
En kent haer vyanden die voor heen
Gesturven sijn, en yder een;
So lang het vlees niet is verresen
Wat mach dan haer gedaente wesen ?
Waer kennen sy malkander aen
Als niet met niet is aengedaen ?
En evenwel sich doch bekennen
En waer se sijn, en wie se bennen
Die nymant anders siet, off tast ?

Dit loopt te hooch, hier ben ick vast;
Off sullen zy met ander oogen,
En boven aertse van vermogen,
Dan alles sien in t' grote licht
Van Godts allmogend' aengesigt ?
Een vrome ziel houdt dit beleden
Maer off die kennis oock beneden
So wijt sall strecken, dat se siet
All wat op aerden hier geschiedt ?
Dus waer te veel haer toe gemeten,
Dus Abraham van ons sou weten,
Dat Godes woort doch niet gestaedt,
En maer gemene kennis laet,
Den vromen zielen in t' besonder
Die boven sijn en die noch onder
Den altaer suchten om den dach,
Dat Godt haer bloet eens wreken mach. 725
Nu sou men vragen, die daer suchten
Genieten die dan wel de vruchten
Van sulcken zalicheit, en schatt
Als nymant ooit en heeft bevatt ?
Hoe wel die Engelen dien smaken
Schoon zy de vromen hier bewaken,
Haer vreugt lijdt doch gien achterstall,
Zy sien Godts aenschijn over all.
Hoe dan dit suchten wel mach wesen,
En haer gedaente noch by desen ?
Laet sijn verborgen u en my,
Tot dat wy selven sijn als zy:
Dan sall het vluys van onsen oogen
Gesuyvert syn, en affgetogen.
Om meer te sien, en onbepaelt
Als gien verstant nu achterhaelt.
Wie Godt bemint, doet hy vertrouwen.
Gelyck wy nummer meer aenschouwen
De sonne sonder sonnen licht,
Noch sonder Godt Godts aengesicht.

Wat wil het bloet, en water dat
Daer liep uyt Christi Jesu zyde ?
Als dat hy Godt versoenet had
En ons van onse schult bevryde ?

Het water lesten uyt den gloet 726
Daer in Godts <toorne> lach en brande,
En in den hemel was het bloet,
Voor ons een eeuwig offerande.

<Coena> Domini

Laest was ick eens te gaste,
Doen att ick daer ick vaste,
Ick vaste niet ick att
Nooit beter mael als dat,
En die my had gebeden
Was lang all overleden,
En met ons over diss,

Daer hy het leven is,
En op een wonder wijse
Den dranck oock daer en spyse
Die nymant meer geniet
Als die men niet en siet;
Oock was ick all gebeden
Wel duysent jaer geleden,
En die my had genoodt
Die proefde daer gien broot.
En alle die daer aten,
Hoe weynich datter saten,
Zy schickten hem gien stee,
Nochtans hy satter mee,
En nam nae zijn gevallen
De beste plaets van allen, 727
Die yedereen hem liet,
En sat te naeuwer niet;
Wel zalig gy genode
Van so geringen brode
En wijn van kleinder maet
Wert eeuwig gy verzaedt !
Die by Platonem teerden,
Het eten niet en deerden,
En waren eens so friss
Noch dages nae den diss:
Maer dese waerde gasten,
Die sich hier niet vertasten
Die zijn nae dese vreugt
In eeuwicheit verheugt

Per varios casus per tot discrimina rerum
Tendimus

Wanneer ick wel ter deeg
Mijn leven overweeg
Van dat ick ben geboren,
Wat komt my dan een zee
Daer grondt in is off ree'
Van elend all te vooren ?

Hoe veeler hande kruys
Van binnen, en van huys
Heeft wel mijn ziel gevrongen !
Wat ben ick meinichmael 728
Van t' vijantlycke stael
En moordenaers besprongen !

Van hitte vaeck, en vorst
Van honger, en van dorst
En moeite schier besweken !
Hoe vaeck heb ick, en dicht
In t' grousaem aengesicht
Den fellen doot gekeken ?

Gedreven op de meir
Voor winter, windt en weir
Tot vonnis van de baren ?
Wat ben ick wel bevreest
In vier, en damp geweest
Eer ick my kon bedaren ?

En daer mijn tegenspoet
My trapte met de voet
En gaff myn lijff verloren,
So was ick doch te vreen,
Off schoon de doot all scheen
Den seytsen my gesworen.

Doch hebt gy my mijn Godt
Off tot een beter lott,
Off erger noch behouwen,
Al eens hoe dat het gaet
Gien quaet en is hem quaet
Die u maer mach betrouwen, 729

Gy laet my nooit so vry,
Ick sie, waer dat ick sy,
Een affgrondt voor mijn oogen,
Daer ick ick storten moet,
Maer stuyr ick mynen voet,
Dat is door u vermogen.

Nooit ben ick mee so swaer
In truyren, en gevaer,
Als ick mijn noot u klage,
Gy toont my noch all yiet.
Daer myn elend op siet,
Op dat ick niet vertzage;

Ick gaen als op de kant
Een steyl, en hoge strandt
Met schrick en angst betreden,
Daer sien ick aen mijn zy
De klippen boven my,
De wilde zee beneden,

En dus om dese rotz
Leidt my de vinger Godts
En laet my niet verkortten,
Maer sou my so geschien
Gelijck ick wel verdien
So most ick neder stortten.

Myn sonden swaer en veel 730
Moetwillig meestendeel
Daer ick my mee belade,
Die wegen my beneen,
Doch houd ick my alleen
Aen Godt en zyn genade

Mijn angst doch eens versacht,
Off geeft my meerder kracht
So gy wilt dat ick lyde,
Op dat ick met gedult
U wille sie vervult,
En my myn kruys verblyde.

Dat Paulus doll in bozen nyver
Vervolgt de christen, en vermoort,
En let niet eens op Godes woort;
En wert so plotz van sulcken dryver

Een uytgelesen vatt, en schryver,
Niet om zyn voordel, off gewin,
In qualen meer, in eere min'
En dryft nochtans het woort te styver,
Heeft die dan Godt niet recht gekent ?
So gelt voorwaer gien Argument.

Wat kan den mensche meer verleiden
Als sucht van geldt, en hoger stant, 231
Off schrick van galge, moort en brant ?
En hier begaff sich gien van beyden.
Die graeg van goet en bloet affscheiden,
En all des werrelts eer veracht,
En in zijn eygen wonden lacht
Om Godes woort naer uyt te breiden,
Sou die dan Godt niet kennen recht ?
So waer gien Argument meer hecht

Wie heeft ooit meer gevaer geleden
Van watersnoot, verraet, en list
En selven sich so vaeck gemist
Met beesten, en de mens' gestreden,
En hield doch niet als zyn gebeden,
En wat hem van den hemel aff
Godt voor bevel en wetten gaff
En daer aen lijff, en goet besteden
En in volharde totter doodt ?
Wie sach ooit Argument so groot !

T' is waer de nyver kan oock liegen,
De grootste dickwijls is all vals,
En brengt de vromen wel om hals,
Maer wie wil selven sich bedriegen
En in des dodes slaep so wiegen,
Die vrolyck leven kan, en vry
En blijft om Godt in slaverny 732
Sou dat gepeins niet hoger vliegen
Als all de wijsheit van den aerd' ?
So is gien Argument bewaert.

Wie kan ons beter onderwysen
Als die, dien Godt bekennen deed'
Het woort dat hy so fell bestreed ?
En kreeg terstont een groot affgrysen
In alles wat hy plach te prysen,
Wiens leraer was Godts eygen stem
En gien geschreven boeck van hem ?
All waerder duysent Paradysen,
Hy wasser meer als duysent quijt,
Die sulcken Argument bestrijt.

Laet my u gaven Heer
Tot nodruft, en niet meer
Gebruycken, sonder schand'
Gesont, en by verstant;
En dat my gien gebreck
Mijn ouderdom verweck,
Noch leyde van u woort
So ben ick heel verhoort.
In weelde willen wy niet scheiden. 733

In droefheit wenst men weer den doot,
Geluckich hy die gien van beyden
Te seer begeert, off doet te nood’

En oordeelt niet van u geluck
Eer dat de doot u ogen druck.

Mijn sinnen sijn o Heer so bross,
Ten quaden vast, ten goeden loss,
Dat u verstoort, en my verdriet,
All will ick wel, ick kan doch niet,
Maer gaeft gy my dat gy my leert
So waer ick all wat gy begeert
Dies bid’ ick dan doet uwen will
Alleen, en houdt de myne still,
Off wilt gy dat ick willen moet
So buygt mijn will, en maeckt se goet,
Ick sie doch wel hoe dat het gaet
Mijn willen my gien willen laet,
En heb ick ooit gewilt het goe’
Dat scheen als mijn, en quam u toe,
Dies Here dan gy kunt alleen,
Maeckt dat ick will, all mein ick neen,
Off, dat ick spreeck nae mijn verstant,
Maeckt dat ick kunnen will, ick kant’.

Paul ad Timot j.3.

Hoe groot en wonderbaerlick is
Des zalicheits geheimenis !
Godt is, in vlees gesien geweest,
En gerechtveerdigt van den Geest,
En van den Engelen beschout,
En aen den Heidenen betrouwt,
Gelooft op aerden, en daer naer
In heerlickheit gehaelt van daer

Als Godt verlaet een goede saeck,
Dies blijckt dat zynen toorne blaeck.

Hieronymi fatigati

Heer Jesu Christe my bewaer
Voordat bedroefde woort hier naer.
Gy boze gaet van hier,
En in het helsche vier.

Twentse Taalbank

Betracht o mensche vry te rechte,
Des Heren will, en zijn gebott,
So zijn de Engelen u knechte,
U vader, en u broder Godt.

O Sone rijck en groot
Van sulcken armen moeder !
O mensche slecht en bloot,
Van sulcken rijcken broeder !
O moeder rijck, en waerd'
Van sulcken armen sone !
O arme mens op aerd,
Rijck Godt in uwer wone !

Virgil.
Non hæc sine divûm
Eveniunt

Het jaer van vijftich lach in by
En tussen twintich twe en dry
November zynen nacht betrock,
Als my een vreemde droom verschrock;
Van Godes soon ick swanger was,
En wel gemoet, en wel te pass,
En baren sou in kortten tijt
Dies ick bevreest waer, en verblijdt.
Wat dit beduyt is my te swaer
Godt gaff den droom, Godt maeck hem waer.

De satan heeft het vlees verleidt
Door hope van een godlyckheit
Daer door dat Adam is bedrogen,
Het vlees bedroog den satan weer
Hem docht het vlees en was niet meer
Als hy aen Christo sach voor oogen.

Dies greep hy aen, gelijck hem docht,
Een mensche daer hy over mocht,
En wierde deerlijck affgeslagen,
Zijn macht, en aenvall quam te spott,
Hy socht een mens, en kreeg een Godt,
Dat heeft hem eeuwig doen vertzagen.

Doen Chisti offerhand ons weder heeft herbouwt,
Droeg hem het hout voor ons, en hy voor ons het hout.

De wenst van sonden maeckt die licht,
Maer swaerder voor Godts aengesigt,

Hoe groter last, hoe minder moe',
Hier wort se klein, daer neempt se toe,
Hoe lichter hier, hoe swaerder daer.
Hoe min gevoel, hoe meer gevaer.

O mensche van so trotzen sin
Wat komt gy vuyl ter werelt in !
Wat heeft u leven kruys en noot !
Wat valt u suyr die wrede doot !

Spreeckt niet te laet, spreeckt niet te vroeg
Spreeckt niet te veel, en spreeckt genoech, 737
En spreeckt met Godt het meeste deel,
So spreeckt gy kort, all spreeckt gy veel;
Wie dese maet te rechte vatt
Dien is zijn tong een edel blat.

Biblia sacra

Dien gy hier vindt, en niet en siet,
Dien hoort gy oock, en hoort hem niet,
U woort dat is hier Godes stem,
Als hy u hoort, so hoort gy hem,
Godt spreeckt met u hier door zijn wett,
En gy met hem door u gebett.

Wie Gode zijn gebeden brengt,
En daerop niet, off weinig denckt,
Het waer hem beter niet gebracht,
Om dat hy Godt niet meer en acht,
En spreeckt hem minder met ontsach,
Als hy met zyns gelycken mach,
En Godt die alles hoort en siet,
Die siet en hoort dat bidden niet.

Op Kersmis ging sich Godt bekleden
Met onse vlees, het slimste dat
De mens van hem ontfangen had'. 738
Op Paesschen heeft Godt weer geleden
Den suyren doot, het grootste quaet,
Dat hier den mens te vresen staet.

Juvenal
Quos diri conscia facti
<Meno> habet attonitos, et surdo verbere <cedit>

Het aertrijck dat gien winden
Besloten in sich heeft,

Voor gien onweir en beeft;
Maer de sich daer in vinden
Die schudden t' met gewelt,
Dat berg en dael ontstelt:

De mensche van gelijcken,
Die niet inwendig draegt
Dat zyn geweten knaegt,
Die sall oock niet beswijcken
Voor gien gewelt so groot,
All bleef hy daer in doot:

Maer heeft hy quaet bedreven
En vroegt hem zijn gemoet ?
Hoort dan eens wat hy doet,
Het minste doet hem beven,
Hy vreest oock, en ontsiet
De schadouw van een riet. 739

Als Godt den mensche schiep op aerden
Doen gaff hy hem het beste dat
Den rijcken hemel in sich had'
Maer doen hy weder hem herbaerden
Het slimste dat de werrelt droeg,
Dat was doen Godt weer goet genoech.

Is Godt waerachtich, als hy is
So houdt hy oock zijn woort gewiss,
En siet hy alles door, en hoort;
So weet hy oock u bidden voort,
En is hy goedig, als hy doet,
So doet hy dan oock garen goet,
En kan hy alles wat hy will ?
Dat is gewis; dies houd u still
Hy moet, hy weet, hy will, en kan
Wat hebdy meer te vresen dan ?

Die zijn dagen kan besteden
In verdragen, en gebeden,
Hem ontfarmen, en hem wenden
Tot den armen, en elenden,
Dien en kan de doot niet schricken
En de tande noch de stricken 740
Van de quaden weinich deren;
Maer die baden in de veeren
En haer schatten, en gebouwen
Meer bevatten en betrouwen,
Opgeblasen, en verheven
Op de glasen van haer leven,
Die van gulden hande loopen
En niet dulden, en niet hopen
Als verswaren van haer kasse
En dat haren rijckdom wasse;
Sulcke mogen haer vermaken

In haer ogen, en haer daken,
In haer tuynen, en haer weijen
En haer duynen nu vermeijen
Maer de muyren die se bouwen
En haer schuiren die trouwen
En haer bomen, en haer weyden
Niet en komen haer geleiden,
Noch haer grootse trotze dingen
Als de doot se komt bespringen;
Wat baet dan den rijck vergaerden
Als haer wanden sijn van aerden
En haer koyen mee van binnen
Niet als hooy, en weynich linnen ?

Doet aff myn schuldt Heer Jesu Christ
Ick kan doch niet betalen,
Mijn sonden, en des bozen list 741
Wel duysent ponden halen.

Daer tegens heb ick niet een duyt
By u gerecht te voordel,
Dat mijn geweten open sluyt,
En velt mijn eigen oordel;

En seyt gy boze menschen kint
Waer sijt gy toe geboren,
Het beste dat men aen u vindt
<Is doen> voor Godt verloren.

Maer Jesu Christe Godes soon
<Om mynent wil gesturven>
Den hemel <is uw eygen woon>
Noch hebt gy dien verwurven.

Besitt u eygendom in vree'
Als eygen vaders erve
Maer deelt my u verdienste mee,
U lyden, off ick sterve.

De straffe die my toe behoort,
Wilt daer my quyt affschelden,
Een vast betrouwen aen u woort
Dat is all mijn vergelden;

Dat ick noch niet beloven kan,
Gy moet my daer toe neygen
O lieve Godt wat ben ick dan ? 742
Genoech, ben ick u eygen

Hymnus Prudentij christe qui luxis

Christe beloofde lichte dach,
Waer door de nacht verrysen sach
Een schynssel van den hemel aff.
Dat ons het licht van Gode gaff.

Wy bidden u o Godt en Heer
Dat dese nacht ons niet en deer',
Blijft by ons, in, en om ons heen,
So rusten wy in u alleen.

Dat ons gien waren slaep genaeck,
En onsen vijant meester maeck,
Op dat het vlees door zijn beleit
Niet quets'u hoge Majesteit,

Laet slapen dit vermoeyde lijff,
Het harte voor u wacker blijff,
Streckt u vermogen rechter handt,
Tot uwer knechten onderstandt.

Siet aen u arme christenheit
En breeckt den bozen haer beleid, 743
En uwen dienaer niet begeeft,
Die door u doot zijn leven heeft.

Gedenckt des swaren tijts o Heer,
Die sonder strijdt is nummermeer;
De ziele die u staet so dier
Geleidt op aerden, en van hier:

Gelooft moet Godt den vader mijn,
Gelooft moet Godt den sone sijn,
Gelooft sy eeuwich, en gevreest
Godt vader, soon, en Heilig' geest.

Een traeg gebett, en sonder vier
Dat komt van ons, en blijft oock hier;
Maer een ontsteken hart, en stem,
Dat gaet nae Godt, en komt van hem.
Den douw die van den hemel daelt
Met haren damp hem weer betaelt,
Als van den regen oock geschiet,
Maer werrels mens gy doet het niet.

Waerom ging Godt in onse vlees
Ooit sonder vreugt, nooit sonder vrees ?
Waerom so wreden doot te smaken?
O mens om u so was het all, 744
Beweegd u niet u eygen vall,
So laet u hart zijn jamer raken;

Waer danckbaerheit, en liefde swijgt,
Medogentheit wel plaetse krijgt,
En kan een harde ziel bewegen,
Dies is zijn min' u niet genoech,
So laet u deren wat hy droeg,
Eer hy heeft heyl voor u verkregen.

Hoe kleinen vlam een vonckien geeft,
Het gansche vier doch daer in leeft.
En kan een groten brandt bereiden;
Godt geeft u oock een vonckien hier,

En so gy wilt het wert een vier,
Dat u ten hemel sall geleiden

Wie sou den Here niet betrouwen ?
Wie twiffelt off hy woort sall houwen
In zijn beloften ons gedaen ?
O mensche gaet daer vry op aen,
Hy sall het, want hy is waerachtich,
Hy kan het, want hy is allmachtich,
Hy will het, want hy doet het graeg,
Hy weet oock wie hem daerom vraeg;
Hoe sou hy dan zijn hulde staken
Hy kan hem selven niet versaken, 745
Zijn woort, zijn macht, zijn will is daer,
Versoeckt, verwacht, vertrouwt hem maer,
Op zijn verspreeck is vast te gissen,
So gy niet mist, hy sall niet missen,
Spreeckt met u hart, en u gelooff,
Want sonder dat is Godt oock dooff.

Theophilaet in 27 cap Matth.

De seste dach den mensche schiep;
Ter sester uyr hy sich verliep,
Ter sester dach en sester stonde
Gaff Godt den geest voor onse sonde;
De seste dach, en uyr het was
Die ons sach vallen, en genass.

Heb'ick den Here lief, en houde zyn gebott,
Dat komt alleen van Godt:
Beswaer ick mijn gemoedt met sonden en misdaden,
Dat heb ick my geraden;
Betrouw ick Godes woort, en blyve daer op staen,
Dat komt van hem vandaen.
Sien ick mijn ziel vergaen, en in den affgrondt smyten,
Dat heb ick my te wyten,
Sien ick mijn ziel verheugt verlost uyt haer verdriet,
Dat doet my Godt om niet. 746
Wat isser dan aen my dat God noch kan gevallen ?
O mensche niet met alleen,
Dat ick nae mynen will, en swaeckheit niet en vall,
Doet Godt, die weert het all,
De swackheit van mij selfs die sou my drae verleiden
Als ick alleen sou weiden,
Maer Godt de zynen nooit laet vallen heel end all.
Haer vall is gienen vall.

Gy die tot Godt doet u gebedt,
En u gedancken elders sett,
Meint gy dat Godt daer acht op heeft,

Daer op gy selfs gien acht en geeft ?
Gy sendet nae dien groten Heer
U boden uyt, om u begeer,
Als die nu derwaerts niet en gaen,
Hoe kan hy die dan nemen aen ?
De vleugels van een goet gebett,
Zijn van het hert daer aen gesett;
U stem alleen, die niet en baet,
Niet verder als den aessem gaet,
En heeft niet meer als haer geluyt
De rest is met de woorden uyt,
Dies eyst van Godt, oock wat u deert,
Niet meer, als hy van u begeert 747
Gy wilt dat Godt hem tot u keer,
Doet gy dat eerst, hy doet het weer,
En selven let op u gebett,
Wilt gy dat Godt daer oock op lett.

Ter sester dach den mens geboorn;
Ter sester uyr van dien, verloorn,
Ter sester uyr, ter sester dach,
Men Godt voor hem betalen sach.

Gy die den hemel soeckt, en eyst,
Doet dat gesont, en eer gy reyst,
Dit werck is best gedaen voor heen,
De doot heeft wercks genoech alleen.

Wie met zijn laetste wille wacht
Tot op het eynde van zijn dagen,
Die neemt op sich de swaerste vracht,
Wanneer hy niet en deugt te dragen.

Wat is de mensche doch ? een vat voll haet en nijt
Een kortswijl van t' geluck, een roofgoet van de tijt,
Een ratt, en ommedraey van ongestadicheit,
Een spiegel van verdriet, en met een woort geseit 748
Het beste datter aen te vinden is van all
En dat ons meest behaegt, wat is dat ? slijm en gall.

Godt streckt sich (: sey Pythagoras :)
Door all het leven, en gewas,
Door lucht, door aerde, door de zee
En deelt het leven alles mee.

Twentse Taalbank

Hoe weet ick of ick oock van Godt ben ytgelesen ?
Gelooft, gy sult het wesen.
En als ick niet vermach, off Godt die doet het dan
Wat raet nu dat ick kan ?
Roept Godt daer recht om aen, hy sall hem tot u neigen,
Kan ick dat uyt mijn eygen ?
Neen, dat en kunt gy niet, maer hoopt en houdt u still,
Kan ick dat als ick will ?
Denckt dat gy kunnen moet, en doet daer in u beste,
Beveelt dan Godt de reste,
Kan ick dan dat ick will ? of wil ick dat ick moet ?
Gy weet dat Godt is goet,
Dat weten is alleen den eersten trap van hopen,
En sluyt den hemel open,
En toont u voort een wech dien gy wel seker siet
Want Godt bedriegt u niet.

749

Daer is (: sey Sophocles :) niet meer
Als eenen Godt, die all het heir
Des hemels, en de werrelt schiep
Daer tegens sich de mens verliep,
En socht aen beelden troost, en raet,
Zijn Godt te spyt, en sich te quaet.

Den heiligen Doop

Het water dat de sonden wies
Was met gewin, en met verlies;
Het eerste dat van boven viel
Dat nam se wech met lijff en ziel,
En spaerde niet, noch pluym, noch hair.
Oock daer gien ziel, off sonde waer.
Het twede, van de waterbeeck,
Was beter als het niet en leeck,
En wierden eerst het rechte batt,
Doen Godt daer selfs de voet in satt,
En nam den doop der sonden mee'
Voor sonden die hy nooit en dee'.
Nooit sach men een so klaer bescheit
Van Godt, en zijn dryvuldicheit,
Een Godt gedoopt, en boven dien
Een Godt gehoort, een Godt gesien:
Nu miste noch een water daer
Waer van de rest een schadouw waer.
750
Dat spronck uyt Jesu Christi borst
Nae zynen doot, voor onsen dorst
Een heylig water, heylich hooch !
Dat Godes heete gramschap boog
En leste met een drop alleen
De vlamme daer, en hier beneen;
O Heylsaem water dier, en waerd'
Wat was de hell voor u vervaert ?
Wat kreeg de doodt een harden slach
Doen hy dat levens water sach !
Dat hem dien trotzen arrem brack
Daer meed' hy Godes soon door stack.
Het vlees dat sonder sonde was
En onse sonden weer genass
Voldoet in bloet zyn eygen wett
Die voor den sondaer was gesett

Doen Godt van hemel hier verscheen
En wierd een bontgenoot beneen.
Dus heeft eerst Christi bloet begost
Van drie mael, dat hy storten most
Sou dese wet syn affgedaen
En doodt, en Duyvel ondergaen.
De sonne door eerbiedicheit
Heeft dies zijn stralen affgeleit,
En doock zijn hooft, en nam den dach
Dat hy dien grouwel niet en sach
Van t' stortten sulcken bloet, en natt
Daer van het aertrijck sich ontsatt; 751
Dit was het water van gewin,
Wie dat ontbeert, die smoortter in,
Een water van so kleinen natt,
Dit all de werrelt overspatt,
En wel so hoog, en wel so diep,
Als nooit de vloet der sonden liep,
Maer hier in scheelt het weer te wijt
Wat die verslond', heeft dit bevrijt.

Godt Abrams, Isacks Jacobs Godt,
Wiens saet gy leerden u gebott,
En gingt u over haer ontfarmen,
En droegt gelijck als in u armen.
Alleen om dat uyt haer geslacht,
Dien groten Heilandt was verwacht;
Siet die is nu by ons geboren,
En so veel naeder als te voren,
Zijn komst' is nu by ons geschiet,
Die Abram sach en sach hem niet,
En sich noch dies so seer verblyde
O Godt van die, en dese tyden, 752
Laet u bewegen door het Lam,
Dat u bewoog, all eer het quam.

Heer van hier boven, en hier onder
Voor wien den hemel, aerd, en hell
Den hagel, wint, met vier, en donder
Gewillich doen all u bevell;
Die met de planten ons het leven,
Het wesen met den harden steen,
En met den beesten hebt gegeven
T' gevoelen; en daer by alleen
Met uwen Engelen de gaven
Van wetenschap, en hoger geest,
Op dat by ons niet bleef begraven,
Wat gy den menschen all beweest;
O Here die gy dan so machtich,
So rijck, en so genadig sijt,
Die nooit geworden bent waerachtich,
Maer blyft, en waert het alle tijt,
Vertroostet dat daer is verslagen,
Geneset dat daer is verwondt,
Ontlastet dat te veel moet dragen,
Maeckt uwe krancken weer gesont,
Maeckt klaer en suyver dat niet rein is,

Met u onschuldig diere bloet,
Vergrotet dat in ons te klein is, 753
Vermindert onse tegenspoet.
O Here sluyt ons in u wonden
Wanneer de satan ons genaeckt,
Gy die genagelt, en gebonden
Hebt onse banden loss gemaeckt;
U nedricheit heeft ons verheven,
U armoet ons seer rijck begaeft,
U honger heeft ons broot gegeven,
U dorst ons arme ziel gelaeft,
U strymen, en vijff rode wonden
Die hebben ons by u verschoont,
< -- >
U doornen hebben ons gekroont;
U bitter suyr heeft ons geschoncken
Den rechten soeten goden dranck,
U duysternis ging ons ontfoncken,
U sucht was onsen hemel=sanck,
U doot heeft onsen doot verslonden,
En t' ewig leven weer gebracht,
De suyverheit is voor de sonden,
Het leven voor de doot geslacht,
O wonderbaer, en seltsaem sterven
Daer in de dode ging heen aff
Den Duyvel, en den doot verderven.
En gaff het leven uyt zijn graff ! 754
Want als hy eerst te recht verslonden,
En van den doot verwonnen scheen,
Doen wierd den doot zijn macht gebonden,
En daer quam ons het leven heen.

Heer Godt verhoor ons om dat woort,
Daer gy hebt Jacob om verhoort,
Dat doen zijn krachten all bewees,
Eer dat het quam in onse vlees,
Nu isset als men heeft verwacht,
Geteelt, verwesen, en geslacht,
En weer ten hemel ingegaen,
Om daer den sondaer voor te staen;
Is dan nu alles Heer bereidt
Wat gy besloot van eeuwicheit ?
So stell ick mijn betrouwen heel
Op u beloft', en zijn beveel,
Om wien gy naemt u onser aen,
Eer van hem eens noch waer voldaen,
Hoe veel te meer dan nu, nae dien t'
Is Godt betaelt, door Godt verdient.

O Heer waerom mach nymant weten
Wanneer u Engelen versmeten 755
En uyt den hemel sijn gestort,
Die noch de werrelt doen te kort
En soecken oock u Kerck te krencken.
Heer wie kan dat doch eens bedencken
En vresen niet voor u gerecht ?
Elendig mensche veel te slecht !
Wist gy de schatten van de winden
Van sneeuw en hagel al te vinden,
Wist gy den afgrondt van de zee,

Het stoff van son en Mane mee
Wist gy den hemel aff te meten,
En waer den regen sy geseten,
Daer sonder Godt niet aff en druipt.
Hier in doch u verstant versuipt;
Ick acht van Vondel niet met allen,
Gien Engel ooit is so gevallen,
Als hy beschrijft, en niet en spreeckt,
(: Hoewel gien konst daer aen ontbreeckt :)
Godt laet ons dit noch niet doorgronden,
Maer als wy sullen sijn ontbonden,
Het vlees in slaep, de ziel in rust,
Dan sall ons dat eerst sijn bewust
Nooit gien geheim van Eleusine
Was so begeert, gelijck het myne
Om dit te weten als ick mach 756
O Heer wanneer komt desen dach !

Doen Israël van Godt aff viel,
En met de valsse goden hiel,
Godt sloech se wel, en droeg se doch,
Waerom was dat ? om David noch;
En waerom Davids so gedacht ?
Om Abraham, en zijn geslacht;
En waerom dien bemint so seer ?
Om dat uyt haren vlees weleer
Noch komen sou die ware rotz,
Die menschen soon, en sone Godts,
Die doen all Godt, so voor als naer
Van hemel, en van aerde waer:
Heer sijt dan so goet geweest,
Aen die hem sagen door den geest
Tweduysent jaren wel voor heen,
Eer hy noch selven hier verscheen,
Neemt ons om zynent will dan aen
Die nu vervult heeft, en voldaen
Wat gy van eeuwicheit besloot,
Voor onse schult, door zynen doot,
Die onsen doot heeft omgebracht,
En gaff den Engelen de kracht
In eeuwicheit te blyven staen
Eer uwen eys noch was voldaen.

Gy doet van u genaed, mijn Godt, u deuren open 757
Wanneer gy my laet sien hoe gy mij helpen kont,
Doch waer toe dan het sien ? gy hebt my wel doen hopen
Eer gy my het gesicht van hopen hebt gegont;

Ick weet all sach ick niet, uyt niet kont gy verwecken,
Dat my genesen kan; en redden inder haest,
Laet my alleen u woort, u woort en kan niet gecken,
All schijnt gy dan eens veer, so bent gy allernaest;

Het is wel aerts gewin dat gy my stelt voor oogen
Doch nodig onderhout, noch sien ick dat niet aen,
Dan voel ick mynen Godt ten rechten eerst bewogen,
Niet siende wat ick krijg, maer waer het komt vandaen.

Heb ick op menschen hulp my eenichsins verlaten,
Ick hebbe die gestelt als uwer handen werck,
U wille doch geschiet all meest door aerde vaten,
Wat swaeck van aerden is wert door den hemel sterck.

Dus moet sich u besluyt noch eens doch openbaren,
Als schijnt het by den mens' een heel verwurpen lott,
Dit heb ick beydegaer nu meinichmael eervaren
Waer menschen hulp is uyt, begintse weer van Godt.

Als gy den Here valt te voet
En u gebeden voor hem doet
Gedenckt hy dan niet aen u stem
So denckt gy selven niet aen hem; 758
Dit is de proef van u gebett,
Hy let op Godt, daer Godt op lett:
U hert aen u gebeden bindt
Off u gebeden bennen blindt
All waerder duysent dan geschiet
Zy vinden doch den hemel niet.

Straft gy my Lieven Heer
Dat doet my niet so seer
Om myner smerten leedt
Als dat ick u misdeedt
Wie sich ondanckbaer toont
By ymandt die hem loont
Is waerdig dat hy rott
Hoe veel te meer by Godt.

Præadamita

Een man van goet verstant die veel oock had gelesen,
Dien was het niet genoech met wysen wijs te wesen,
Hy most noch hoger gaen, en tonen wat hy was,
En lesen uyt de schrift, dat nymant ooit en lass,
En waer hy zijn besluyt niet raetsaem docht te wagen,
Dat socht hy daer te doen met wonderbare vragen. 759
Off Adam van begin meer wyven had als een,
Dan off hy hem behilp met eene vrouw alleen:
De ribbe daer het wijff van Adam affgemaeckt was
Off die weer in de man oock naederhant geraeckt was ?
Off Adam oock zijn wijff in t' paradijs versocht;
En waer van Adam was zijn eerste broeck gevrocht;
En so se was geweest van vellen, waer de Here
Die vellen kreeg vandaen, dewijl tot zijnder eere
Noch niet geslacht en waer; en off hy maer alleen
Geschapen waer, en eerst, en anders oock niet een:
Off Adams eerste vrouw, oock Eva was geheten:
En wat den appel waer dien Adam heeft gegeten:
Off Adams eerste soon oock Cain is geweest:
En off men in de schrift oock all zijn wyven leest:
En off zyn eerste vrouw niet Lely waer geheten,
Gelijck de leraers van de joden willen weten;

Twentse Taalbank

Hoe out dat Adam waer doen Cain is geteelt:
En waer dat Abel mee den beck is affgespeelt:
Hoe Cain was van Godt, en waer omtrent getekent:
En off oock Enos voor een monick was gerekent:
Off Adam voor zyn doot zijn sonden heeft beschreit:
En waer het graff mach sijn daer hy begraven leit:
Hoe dat het moglyck waer dat Jacob in de armen
Van Lea leggen sou en daer hem in verwarmen
Met woelen all den nacht, en werden niet gewaer
Dat hy voor Rachel so bedrogen was met haer: 760
En waer het paradijs omtrent sou sijn te soeken,
By ons beneden hier off heel in ander hoecken.
In hoe veel talen dat de spraeck eerst sy verdeelt,
In seventich en twe, off meer, off wat het scheelt:
<Hoe> meinich plaetse wel van solders en gemacken
In Noachs Arke waer om alles in te packen;
En off den Phœnix oock, dat wonderbare beest
Dat nooit is meer als een, daer binnen sy geweest:
En waerom vraegt hy niet naer Adams baert, en knevels
En off hy koussen droeg en schoenen oock, off stevels ?
En off hy oock taback heeft by den haert gesmoockt ?
En wie de kinderpap voor Cain heeft gekoockt
Als Eva waer verlost', en wie haer kraem bewaerde ?
Off wie de vroe=moer was als zy de kinder baerde ?
En dier gelijcken meer, daer is noch stoff genoech
Wie lust te vragen heeft die vraegt noch alte vroeg:
Maer kon nu dese man de vragen ons ontbinden ?
Ter werrelt wasser nooit so wysen hooft te vinden !
Nu maeckt hy ons so wijs met zyn verwaende boeck
Dat nymant off verstant, off waerheit daer in soeck.

Virg
Per varios casus, per tot discrimina rerum
Tendimus

Mijn doot O Heer is u bekent
Waer aen, wanneer, en waer omtrent, 761
Het sy door vuyr, off waters noot,
Een eygen, off gedwongen doot,
Door ouderdom, off ander sucht,
Mijn ziel neemt doch tot u de vlucht:
Off dan mijn doot so schilich quam,
En mijn benautheit my benam
Dat ick die niet bevelen kost
Aen mynen Godt, als ick wel most,
So bid' ick nu, terwijl ick kan,
Laet dit mijn ziel geleiden dan,
En stellen mynen Godt ter handt,
Als momber van een heilig pandt:
Waer dat mijn lychaem dan verdwijn,
Het mach off landt, off water sijn,
Off wat het will, off waer het sy
Dat raeckt my niet, de ziel is vry,
Die sall haer vlees wel vinden haest
So vroeg als Godts bazuine blaest.

Twentse Taalbank

Den oorloch met de Peen
Quam van Tarenten heen
Dat tegen Romen socht
T geen haer Carthago brocht
Dat was nae Pyrrhi doot 762
Een hulp in haren noot
Doch eerst nae negen jaer
Wast oorloch openbaer

Den tweden om Sagunthus was
Door Hanniball geleit in ass
Die daer op ging nae Romen aen
Daer Scipio hem docht te slaen
Die met zijn heir wierd heel verplett,
Doch hy noch door zijn soon ontsett
Brocht weer daer naer een ander macht
Die mee der onder wierd gebracht;
Daer op Sempronius verliet
Sicilien, en toefde niet
Maer troff met kracht op Hannibal
En wierd geslagen heel end' all
So dat hy selfs ter naeuwer noot
Den allgemenen doot ontvloot
En Hannibal in dit gevecht
Verwondet, gaet all eeven recht
Het landt hen in, en raeckt daermee
Twe dagen vast in ijs en snee 763
Recht boven op den Apennijn
En most daer machtich schade lîjn
De koude brocht daer veel ten vall
En schier zijn Elepanten all:
En als hy daer was aff geraeckt
Zijn wech door veel morassen maeckt
Daer hy weer macht van volck en vee
Verloor, en oock zijn oge mee
En quam dus eindelick so <veer>
Daer hy weer met een ander heir
Flaminium vondt toe gerust
Dien lockt hy uyt, en maeckt hem lust
Tot treffen, en vernielt daer weer
Den Burgemeester en zyn heir:
En dat het meeste wonder waer,
De aerde beefden doen so swaer
Dat berg en dael heeft omgewoelt
En nymant eens van haer gevoelt:
Hier op so quam die sware slach
By <Casinas>, daer men vallen sach
By veertich duysent burgery
Vier duysent, en noch een daer by* [Er staat: haer zy.] 764
Wel veertich duysent man te voet
En so veel vromer helden bloet
Een Burgemeester die daer bleef
Oock met zijn eigen bloedt beschreef
De twede dit verwoede slaen
Met vyftich ruyter is ontgaen
Dus bleef Æmilius daer doot
En Varro niet, om dat hy vloot.
Terwijl dat Hannibal so vocht
Zyn broder oock niet min en wrocht
Vernielden in het Spaensse Rijck
Twe Scipiones oock gelyck

Off schoon hy niet op eene pass
Drie mudde gouwe ringen lass.
Dat Hannibal doen Romen liet
Daer ging Carthago door te niet
Maer zijn geluck, en wapenhandt
Was meer voor hem als zijn verstant.
Nae desen oorloch vyftich jaer
So wierd den derden openbaer
De reden waerom dat de quam
Noch nymant ooit te recht vernam
Het was niet anders dat men riet
Als ons en dient Carthago niet
Carthago dat moet uyt de weeg
Sal Romen ooit eens hebben deeg:
Dies wierd aen haer beveel gedaen
Van hun geweer heel afte staen
En van haer schepen mee ter zee
Dat daden zy gewillich mee:
Doen wierd de stat eerst aengevatt
Mee kracht en stormen op de stadt;
Daer was gien hoop, noch gien geweer
Gien ander heil als klagen meer
En hield so wereloos en swack
Vier jaren noch eer dat het brack
Een stadt seer machtich en seer out
Voor sevenhondert jaer gebouwt.

Doen Ehud Israel verloste
De twede die dat wagen dorst
En stack der Moabiten vorst
Dien Heglon t' yser in de borst
Dat was als Trojen eerst begoste

Vier saken moet men in de offerhande sien
Waer aen, door wat, van wie, en daer by noch voor wien
En die nu Godes woort verstaen kan nae den geest
Sall sien dat Christus dit is alle vier geweest
Hy was het daer het aen, hy was het oock voor wien
Hy was het dat hy gaff, en die het gaff by dien.

De Koningen van Mexico

Besworen hare Croon alsoo
Sy souden wet en recht bewaren,
En gienen onderdaen beswaren,
En in den kryg manhaftich sijn:
En maken dat de sonne schijn
En dat hy ging zijn ouwe wegen
En dat den hemel gaff zijn regen
En dat het landt sou vruchtbaer staen
En alle waterstromen gaen.
Heeft dat dien konninck konnen maken
So kon hy aen de kost wel raken:
Nu segt eens wie de wyste waer

Die dat beswoer, off eiste daer:
En sulcken heer die dat belooffde
En meer als hy wel niet geloofde 767
Off socht een deel in Godes macht
Is jamerlijck noch omgebracht
En levend aen het vuyr gebraden
Om so de wreetheit te versaden
Van een so groten tyranny
Die nymant droeg noch meer als hy

Herstelde Leeuw

Wat mach men hier all leggen schreuwen
En roemen van herstelde Leeuwen ?
Herstelde Leeuw, is niet so klaer
Maer segt verstelt, en dat is waer:
All is hem niet een klauw ontfallen
En mist noch niet een pijll van allen,
Nochtans hy schijnt nu maer een schaep
En dat om een verlogen paep;
Sou dat noch niet genoech verstelt sijn
So moeten met het hooft gequelt sijn
Die hem besluyten in den Hoff
Met schade van zijn naem en loff:
Doch wat will ick hier veel aff seggen
Ick mach mijn pen gaen nederleggen
Tot dat hy met zijn eygen staell
Zijn wraeck van Munter weder hael

<Ad> 768
Professorem Lovaniensem qui insuis responsorijs
Contra Schokium professorem Daventriensem,
inter cætera Daventrienses vocat
pultifagos

Carmina pultifagi quamvis ingrata, poëtæ
Non puduit vestras jussa subire domos:
Pulte vacant, pultemq: vivent, si pultis oderem
Ferre vales, pulti restituende pater ?
Sin tua te nulli damnavit rumina pulti ?
Una fuit stomacho non satis ursa tuo:
Quid referam ? sic tigris, aper, panthera, lupæq:
Objiciunt catulis ubera sola suis.
Non tua sic pultem, pultisve exhorruit usum
Prisca, nec alterius conscia Roma dapis
Allia si pulti præfers, vel judice naso
Illa cibus stygis est, dixeris, ista poli.
Scilicet hoc mirum est, pulti maledicis, et ipsâ
Fingis adorandos, non nisi pulte Deo.

De Grieckse Kercke nu gemeen 769
Die schrijft den vader toe alleen
Den Heilgen Geest, en Christo niet,
En of gien vagevier en siet
En heel den Paeus oock niet en acht,
Noch dat hy draegt van Godes macht:

Met dese trecken eene lijn
Die daer Georgianen sijn:
Nestorius hier oock aen treckt
Dien nu Thelaïs noch bedeckt.
De veer daer Mahomet aff schrijft,
Daer van niet onbeschreven blijft,
Die is van paerlen heel gemaeckt,
En met haer langte verder raeckt
Als in vijffhondert jaer een paert
Niet rennen sou in volle vaert,
Zijn wet besnijdt oock gien' van haer
Als om het tynd' off elfde jaer,
De meissies die besnijn se mee.
Wat ouwer, dat 's een vreemde snee !
En sterven sonder Testament
Is gien gebruick en onbekent,
En die daer in bevonden wort
Van ander doden wert beknort
En dat oock Christus sy gekruyst
Dat achten sy heel onbesuyst
Maer die all dus gaff daer den geest
Moet sijn een ander man geweest
En om de sonde des verraets
So was het Judas in zijn plaets
Dies wert het Cruys gelastert daer
Getreden met de voet van haer.
En om het loff van Mahomet
So blyft hy haer dit vast gesett
Doen Godt den menschen hulde deedt
Was Moises eersten haer propheet:
En alsse doen weer vielen aff
Godt hen den Koninck David gaff.
En naederhandt vervallen weer
Quam Christus Jesus weder neer:
En doense dien weer lieten gaen
Brocht Mahomet den Alcoraen
De Turcken sijn der papen aep
Sy vasten oock gelijck de paep
Doch vry wat op een ander slach
Een helen maent den ganschen dach
Maer als den dach nu is voorby
So staet den dronck en vreten vry.
Sy houden oock het pascha wel
Doch niet gelijck als Israël.
Maer all ter eeren van den ram
Dien Godt besteld' aen Abraham.
Haer bedevaerts sijn oock gemaeck[t]
Een deel die gaen heel moedernaeckt
Daer anders niet is aen bedeckt
Als dat de geile will verweckt:
Een deel die spreken niet een woort
En leven op een eigen oort:
Haer Heiligen die synder mee
Een deel ten besten van het vee;
Een deel die dienen man en vrouw,
Op datter saet aff wesen sou.
Haer priesters oock sijn vierderley
Van dienst en meining all bey
Den eenen dus, den andren soo
Doch altemael niet eeven snoo
En alle sondaers hoe se sijn
Noch sullen van der hellen pijn
Na dat Godts oordeel is gevelt

770 771

Door Mahomet sijn vry gestelt
Den ram te vooren affgeseit
Van haer op Paesschen toe bereidt
Die wert in groter waerden daer
Gehouden hier, en oock daer naer;
Dus nimant oock daer so veracht
Die mee dan gienen hamel slacht
En eet die met zijn huysgesin
En heeft daer dit gevoelen in,
Die ram sall in het paradijs
Verschynen als de man verrys, 192
En bidden voor zijn heren daer
En leven eeuwichlijck met haer
En wat de Kerckendienst aen gaet,
Den Muphti onder nymant staet,
Den Keyser selven zijn gesach
In gienerley hem deren mach
Noch setten aff uyt sinen raet 772
Alleen, hoe dat den handel gaet.
En wat voor oordeel oock gevelt
Als sich de Muphti tegenstelt
En seit het quest den Alcoraen
So mach het vonnis niet bestaen.
De Keiser oock voor hem alleen
Sall rysen, en voor anders geen.

De Turc en heeft gien Advocaet
Gien voorspraeck aen de bancke staet;
Het vonnis eens gewesen daer
Staet vast, en lijdt gien meer beswaer

Een man die oock zijn geest opgeeft
Maeckt dat hy van zijn schulden heeft
Een handtschrift dat se sijn betaelt
All waer die met gewelt gehaelt
Daer leit niet, dat kan bestaen
Godt neemt die even garen aen
En die dan onder t' hooft geleit
So heeft de ziel gien swaricheit.
Off isser oock gestolen goet
So geeft men aen den arremoet
Off aen de Kerck, off aen de paep
En daer meed' is de sond' in slaep
En als de ziel nu schijnt te gaen
So leest de paep den Alcoraen
De deugt van Christo daer gestelt
Dat is zijn beste reysegelt
Sy bidden voor de doden mee 773
En dat by haer begrafnissstee
En so veel wyven trouwt de man
Als ellick onderhouden kan
En wat de bruyt daer mede brengt
Is niet als haer de bruygom schenckt
Die haer de bruytschat geven moet
Allene van zijn eigen goet
All dus so schijnt de bruygom daer
De bruyt te kopen van de vâer
En uyt te setten nae zyn sin
Daer kent hy gienen vader in.
En dit nu houden daer ter stee
De Moren en de Christen mee

Sess hondert jaer het darde min
Brocht Mahomet ter werrelt in
Sess hondert dartich seven weer
So sloech de doot zijn leven neer.

Arabia foelix

Drie duysent myll vyffhondert vier
Den omkreys van den Arabier
Die van t' geluck den name draegt
Sou wesen, alsser wert gewaegt
En isset waer, het is all veel
So groten ring, so kleinen deel

In tachtich jaer nae Mahomet
Was sijn gebiedt all uytgeset
Van Atlas tot den Indum toe
Dat Ulitus beheerste doe.
En die heeft voort zijn gansche macht 774
Tot in het Spaensse Rijck gebracht.
En dit om twaleff jaren was
Nie[t] dat men sevenhondert lass

Den eersten Otto dreef met een
Uyt Latio den Saraceen
Den tweden sloegen sy daer naer
Met hulp der Grieken weer aldaer

Jerusalem de Saraceen
Gewan op duysent ach[t], en een
En Godes Kerck is negen jaer
Daer nae geschonden oock all daer.

Ex lib de Arabia, et Arabum <vr pas Arestenani>

Caliphæ vocantur successores Mahometi ras. <rab.> Alcoranus dicitur a Kara quod est legere, et <colligererig> et capita habet centum quatuordeciminq. Belerbei dicuntur apud Tureas præfecti præfectorum 88 Bassarum Visiriorum non plures tribus aut qua tuor esse soient 89 Alin juartum a Mahometo, erusdemq: patruclem Persæ Mahometi præfe-runt, ad quem et Alcocam per Gabrielem missum sod per errorem Mahometi traditum. non tamen invito Deo tanqjuam etiam digno ess Mussulmanai libenter vocanber Tioroæ id est recto credentes 198

E. Br. manuscriptis Litera A. fol 27.

T' verbondt der Hanse steden
Daer is men in getreden
Om twalefhondert jaer
En seventich daer naer
En Carolus de vierde
Die doen het Rijck bestierde 775
En dit bevesticht heeft
Door dese dingen left

Hoe Henderick de achte
Zijn Coninginnen achte
Vertelde gien van haer
Als die de laetste waer
De twede met de vijffde
Hy door de byll ontlijffde
De darde gaff den aem
In Eduwardi kraem
De eerste die verliet hy
De twede die verstiet hy
De seste raeckte vry
Dat nymant deed als hy

Op dartijnhondert jaer began
Der Turcken Rijck door Ottoman
Sy hebben Asiam schier heel
Van Africa het grootste deel
En in Europa machtich veel.
Doch haer geloof noch wider streckt
Dat Indien, en Perssen treckt
En wat de grote Cham bedeckt

Claudius est empto primus duce milite Cæsar 776
Hinc tua pernicies Latium tibi venit, et inde
Mercurialis erat quæ quondam Martia Roma

Als Troja viel, en Sampson bleef
Twe, seven, acht de vier beschreef.

Gargoris der Curéten vorst
Zijn eigen dochter schenden dorst
En dorst daer nae niet tonen daer
Het kint dat van haer beiden waer
Dies wirdt het schaep in t' wilde wout
Den wreden beesten toe gedouwt
Daer vindt het moederlose kint
Een rechte moeder aen een hindt
Die soog het op, en bleef daer by
Dus wierd het oock so snell als sy
En eindelick het wert verheert
En als een wilt den vorst vereert.
Die siet het aen, en daer aen vindt
De tekens van zijn dochters kint
En gaff het oock zijn Rijck daer naer
Als Habis vaer, en bestevaer.

Als Teucer Recht in Troja dee'.
Trock Moises door de Rode zee. 777

Doen Valens liet de Gotten over
Den Donau komen op haer woort
Gaff hy zijn Rijck als aen den rover
En wierde selfs van haer vermoort

Gundegisel trock uyt Wenden
Over Rhijns met stercke benden
Daer by Vranckrijck mee verheert
En nae Spaenien gekeert
Daer by zynen stoel beveste
Naer vyffhondert jaer in t' seste.

En daer vijftich jaren aen
Is in Africa gegaen
Genserick, en dat verheerde
En zijn Rijck all daer aenveerde
En tot Romen quam daer nae
Doen hem riep Eudocia.
Die hy voor zijn soon oock schaeckte
En de stat ten besten maeckte:
Doch dit Rijck in Africa
Heeft om tachtich jaer daer nae
Gilimer de leste Wende 778
Aen Justiniani bende
Opgegeven, en daer naer
Was hun Rijck gedaen alldaer

De Spaensse Rijcken all met een
In het Spaensse Landt gelegen
Die komen van de Gotten heen
Eerst gewonnen met den degen

Voort nae Stiliconis doot
Quam weer Romen in den noot
Door de Gotten uyt den westen
Die haer twemael in de vesten
En haer goet gevallen sijn
Om vierhondert jaer en tijn.

In Latio de Gotten waren
Maer eene min als sestich jaren

Alphonsus Ferdinandi sone
Kreeg van Johanna Coningin
De Neapolitaensse Crone
En trat gelijck haer soon daer in
En desen helt daer nae verkoren
Tot Keiser hier, om zijn verstant, 779
Door houw zijn leven heeft verloren
Doen hem zijn zoon hield uyt zijn landt.

Athiopes Asîa longe lateq: politos
Tartarus ortavit Cincan, jedoq: cynaq:

Anglia

Ethelredus luy en traech
Maeckt den Deensse Sweno graeg
Om weer Engelandt te winnen
En te wreken daer de moort
Zyner Denen, treckt so voort
En hy komt tot London binnen;
En verwint het alles daer
Dat hy acht en twintich jaer
Heeft beseten; Maer doen stelden
Engelandt zich weder vry
Van de Denen, als men by
Duysent twe en veertich telden.

Normanni

Gotrikus anders Godefrijdt
Aen Carel brocht een swaren strijdt
De Saxen won, en dwonck de Vriesen

Om hem tot haren Heer te kiesen
Maer noch groter sprongen deed 780
Canustus die den tweden heet.
De Wenden, en de Noortse Rijcken
En Engelandt most voor hem strijcken
Die hy <verloor> met kracht alleen
En brocht het all by zynen Deen

Als Christiaen vlood voor de Denen
So raeckte Fredrick aen de lenen
Van beyde Rijcken; doen een vorst
In Holstein, oom van Delmenhorst

Ægyptus
Perdiccas nam Ægypten eerst
Naer Alexander, en zijn Croon,
En wierde naederhandt beheerst
Van Ptolomæo Lagi soon
En bleef by zynen stam daer naer,
Den joden hart, en alte nae,
Driehondert een, en noch een jaer
Ten einde van Cleopatra
En is daer nae gebleven als
Een landtschap van het Keiserdom
Doen quam haer Omar op den hals
En nam het Romen wederom
Die met zijn Saracenen dat 781
Tot aen de Mameluijcken toe
Seshondert veertich jaer besatt
Doen zy dier heerschappye moe
In t' jaer van twalef hondert vijff
En veertich, keerden haren staet
En koren uyt haer eigen lijff
Haer koningen van slaven saet
En dese weer verdelget sijn
Door Selim als men duysent jaer
Vijff hondert schreef en seventijn
En dit heeft noch de Turck alldaer

Palæstina
Als Saladijn vernam de macht
Die Frederick de twede bracht
Om Palæstina weer te winnen
Voor Jole getrouwt aen hem
Verliet hy voort Jerusalem
En liet den Duitsen Keiser binnen.
Wiens Rijck en was niet lange daer
En langer niet als sestich jaer
Doen heeft den Christen dat benomen
De Babylonische Soldaen
Dus is de Kerck daer weer vergaen
En in der Turcken handt gekomen

Frisia
De Keiser Sigismundus stelt
De Vriesen vry met dese woorden
Sy sullen vry sijn ongequelt
Van tocht off dienst in vreemden oorden
Gien schatting lyden aengemelt
Meer als den Keiser toe behoorden
Dat was een grosse gangbaer gelt
Van yder huysgesin getelt

Embdensia
Heer Uldrich wierd van Frederich
Den derden, eerste Graef van Embden
All hield hy wel tijn jaren sich
Eer hy den dach daer toe bestemden

Hy nam de graefschap aen te leen
Van t' Rijck, als Christus waer geboren
Vierhondert veertich vijff en een
En duysent jaren daer te voren

Frisia
Gotrijck herstelden eerst de Denen
In eer die haer te voren quam
Verwon de Vriesen, en met eenen
Haer vrydom en haer schatten nam.

Hy huysde daer nae zijn behagen
Maer door der zynen twist vermoort 783
So ging de schrick haer weer verjagen,
En all de Denen gingen voort

Denen en Normannen
All het roven, vangen, spannen
Van de Denen en Normannen
Door de landen van het Rijck
En de Francen van gelijck
Is van drie en dartich jaren
Naer achthondert voort gevaren
Tot het twemael tijnde jaer
Dat naer negen hondert waer
Doen gaff Carel Normandyen
Om zijn Fransse Rijck te vrijen
Aen den Deenssen Rollo weer
Dat haer Crassus gaff weleer
Dese Rollo sich bekeerden;
En die Engelandt verheerden
En veel koningen daer gaff
Quam van desen Robert aff.

Bisschoppen van Uytrecht
Hendrick de derde gaff in Twente
Aen den Bisschop, oock in Drente
Grote landen; en noch watt 784
Hy om Groningen besatt
Daer door wierd ten langen lesten
Selven oock de stadt ten besten
Naer veel moeiten en gewoel
Aen de Wittenborger stoel
Oock heeft dese Keiser mede
Die van Deventer haer stede
Vijftich jaer nae duisent acht
Onder desen stoel gebracht.
Maer dat Groningen gedreven
Sich aen Blanckenheim te geven
Was nae lange tegen strijn
Viertijn hondert hegen tijn

Groninga
De Keiser Frederick de derde
De Groningers maeck eigenaers
Van Vrieslandt, mits dat hem gewerde
Tyn duijsent Rhijnsse gulden s'jaers

Dit was gedaen, en all getekent
Maer nooit ten einden affgeklaert,
Om dat Westvrieslandt wierd' gerekent
By Groningen so veel niet waert
Van Otto die de derde waer 785
Kreeg Deventer den Adelaer.

Het vuystrecht heeft een lange wijl
Het Recht in Gelderlandt bewaert
Daer Aernem, Bommel was en Tijl
End t' Nieuwebroeck niet mee beswaert

Dat Lijfland sich aen Sweden gaff
Drong haer de Muscoviter aff
Doen Keiser Carel was belett
En wist voor haer gien meer ontsett

Daventriensium
foedera
Drie mael is Deventer getreden
Met ander volcken in verbondt
Het eerste met de Hanse steden
Om ellefhondert jaer begont'

En met den Keiser was het twede
Op vijftijnhondert vyve min
Met achtentachtich Hanse stede
En sloot daer heel haer vryheit in

Het derde was om uyt beswaren,
Met Nederlandt te vechten vry
Gemaeckt op vijftijnhondert jaren 786
En acht en seventich daer bij

Jacobus die de seste was
Die quam by Engelandt te pass
Om dat zijn over bestemoeder
Van Henderick de suster waer,
Den achtsten van die naem all daer,
Als erfgenaem van haren broeder.

De Deensse Sweno wierd gekroont
Van Keiser Frederick de eerste
Dies zijn geslacht sich toornich toont
En haet die naem het aller seerste

Nae dat Olaus in het Noorden
Gesturven was, is dat gewest
Dat zynen eigen Koninck hoorden
Aen Denemarcken vast gevest
Doch ging zijn eigen Recht bewaren
Zijn eigen wetten nae zijn sin
En dat heeft nu twehondert jaren
Geduirt en sestich meer off min

Den eersten Otto heeft gekregen 787
Op negen hondert sestich negen
De Saracenen in zijn macht
En heel uyt Latium gejacht
De Saracenen weer te machtich

Drichslerus Op negenhondert twe en tachtich

Den tweden Otto sloegen weer
Dat hy ontvloot en oock niet meer
De Turcken hadden doen met eenen
De namen van de Saracenen
All ingenomen, en de wett
Met all het Rijck van Mahomet
Die op het jaer van dartich seven
Nae ses mael hondert liet zijn leven
Op sesmael hondert oock geteelt
Behalven drie die daer aen scheelt
Den Persiaen had dese troepen
Uyt Caucaso by hem geroepen
En door haer bystandt wel beweert
De Saracenen overheert
Alldus die Turcken eerst begonnen
En hielden alles wat se wonnen
Dies selven oock de Persiaen
Was langentijt haer onderdaen
De Hertogen van Monferaet 788
Van Saxen, et het Marquisaet
Van Meissen; en de France stam
Die met Capett het Ryck in nam
En die men nu noch over vindt
Sijn altemael van Widekindt

Als Godt in vlees hier quam benêen
Doen wast vijffhondert jaer gelêen
Dat Juda ging uyt Babel weer
En satt sich in zijn landen neer
Die Godt weleer hem had belooft
En so veel jaren weer berooft
Een hondert veertich jaer en acht
Naer groten Alexanders macht
Kreeg Judas Maccabæus weer
Den Tempel, doch vervallen seer

Roma declinans

Het Rijck is by Neronis tyden
Seer affgescheurt, en aengevatt
Dies most den Raet doen leren lyden
Dat haer den krygsman Keisers satt

De vierentwintichste van allen
Aurelianus dies berooft 789
Door vrienden handen is gevallen
En liet het Rijck eerst sonder hooft

Episcopi papæ

Den Roomssen Paeus zijn leer en leven
Eerst Constantinus vrydom gaff
Dier, dry en dartich, meest gebleven
Men telde van Sunt Pieter aff

Twentse Taalbank

Germani pulsi

De Duytsen uyt de France Crone
Gejaegt sijn, en schier heel verdaen
By Straetsburg, door de broders sone
Van Constantino Juliaen

En dese Keiser nu gekoren
Hield all den vijandt wel in toom
Maer was so drae niet weer ontboren
Off alles ging weer tegen stroom

Gotti

Der Gotten stoel door Stilicone
In Vranckrijck eerst is neer gesatt
Hy docht op Romen voor zijn sone 790
Maer zynen hals hem koste datt

Urbanus die de vierde was,
Om dat Aquinas hem belass,
Het ommedragen eerst geboodt
Van haer gewyde goden broot.

Clemens, den derden eerst beschreef
Hoe dat men recht de Misse dreef
En het gewyde broot in vlees
Den derden Alexander wees
En dat geschieden om het jaer
Als Barbarossa Keiser waer.

Tertius Henricus ternos movet ordine papas

Bis quinos habuit quondam Burgundia reges
Principium Calvus, finem Conrade dedisti
Salice; post in tres scissa est Burgundia partes
Et comitem, binosq: duces cepitq: aluitq:

Roma vetus 791
Twehondert veertich jaer en dry
Besloot de Roomsse Monarchi
Als doen de leste van de seven
Tarquinius wierd uyt gedreven
Doen was het gansche Rijck niet meer
Als twintich mylen ongeveer.
Ancus en Numa is haer leven
Alleen maer op haer bed' gebleven
De ander vyve sijn vermoort
Off niet gesturven als het hoort

Aen Abram, Isack; Israël 792
Heeft God well eer veel goets gedaen
Om dat van haer Emanuel
Zijn waerde soon noch uyt sou gaen:
Dus doet ons oock omdien O Heer

Daer om gy deedt aen Abraham
So vele goets, en dat noch eer
Daer gy op saegt, ter werrelt quam:
Gy saegt de sonden over t' hooft
Van Jacobs sonen allegaêr
Om dien' Messias ons belooft
Eer hy noch eens geboren waer;
Wat sout gy nu dan niet o Heer
Nu hy geboren is, en sitt
Ter rechter handt van uwer eer
En daglix voor de zyne bidt ?

[De pagina's 793 en 794 ontbreken.]

795

Haest maken bang, en jagen aff
En hem ten Duyvel uyt
Hoe souden dan die boeren drae
Daer singen hun Alleluya
En vreugde vuyren bly done branden
En stellen in haer hoge miss
Dat Lucifer gevallen is
Dies looft den Leeuw in allen landen.

Parturiunt montes nasectur ridiculus mus

De France bergen souden baren
Dies beefden scepters, en altaren
De Paeus was selven seer bevreest
Wat dat sou wesen voor een beest
Daer sulcken stuck so lang mee groff ging;
Maer hoort nu eens wat datter off ging
Dit groot, en vreesselycke kint
Was voor een muys, en achter wint.
My dunckt de werrelt laet sich narren
De Fransman plach so niet te marren
796
Hoe gaet Louwys dan nu so sloff ?
Hy mach wel sijn van ander stoff
Off heeft hy van zijn Lojalisten
Oock all verloff om so te twisten
Dat by den Paeus jiet affgewon ?
Dat sall men sien aen Avignon.

Troas

Hoe Troja was weleer verheert,
Verbrandt, en deerlick omgekeert,
Des ouwen Koninckx bloet vergoten
Zyn soons en dochters wreet doorstoten
Verhaelt ons hier een truyrich spell
Dat horen oock de wyven wel
Maer hadden zy in all dat praten
Haer ooren doch te huys gelaten
En niet als oogen mee gebrocht,
Dat waer all wysselick bedocht;
Het oor en had daer niet te schaffen
Daer schoon gespreeck, en honde blaffen
Zijn beydegaer all eens verstae

Twentse Taalbank

[De pagina's 797 en 798 ontbreken.]

Den handel in de stadt,
De kramers van het houdt
En wat de huysen bouwt
En wat het yser smeedt
Die graesden hier in breedt
En kregen wat te doen
Wie dat niet kan bevrôen
Die kent de wysheit niet
Die daer in is geschiet
En dese brocht ons by
Het jaer van sestich dry

Anima

Indien de ziel den jongsten dach
Verwachten moet, eer dat se mach
Des hemels ware vreugt genaken
So moet den vromen Abraham
En all wat Godt was aengenaem
Dan met den sondaer eerst ontwaken

De vrome quam hier by te kort
Wiens blijtschap wierden opgeschort
Die hem belooft is nae dit leven
Den bozen weer dit beter quam
Hy droeg gien smart noch helsche vlam
Zijn vonnis was als ongegeven

Maer nu genomen off de ziel
Niet nae dit leven voort en viel
Noch in de pijn, noch in haer voordel
De rust nochtans van beide gaer
Valt desen licht, en dien so swaer
De proeff is daer all voor het oordel.

De derde leer, nae Godes woort
Die doet de ziel verhuysen voort
Off in de vreugt, off in de pynen:
Heeft die dan dus haer vonnis heen
So moet de jongste dach alleen
Maer om het rotte vlees verschynen

Nu synder weer die seggen neen
Daer is gien ziele noch benêen
Noch gienen Satan in der hellen
En daer om bat hy laet ons Heer
Verhuysen in de swynen weer
Gy komt ons voor den tijt te quellen.

Dus is men besich noch in dit
Waer dat se vaert, maer waer se sitt
Off in het hert off in de herssen
Is dat terecht noch niet gevatt
Waer toe dan hoger noch als datt
Uyt onse wijsheit uyt te perssen

Twentse Taalbank

Virg.
Discite justitiam moniti nec temnere divos

Een man de klaegt, en lydt gewelt
Zijn goet is hem met kracht ontstolen
En daer de saeck is aen gestelt
En recht te spreken is bevolen
Daer synder twe, den enen is
Geleert, en vroom, en wel bedreven
Den tweden is seer ongewiss
In allen ondeugt oveergeven:
Den vromen heeft all lang gesocht
Een eerlyck vonnis uytte spreken
Den bosen weer is omgekocht
En blyft meinedich in gebreken:
Wie is nu nae de werrelt dan
Van dese beiden noch den besten,
Hier moet ick spreken als ick kan,
Dat is den valschen, en den lesten:
En vraegt gy dan, hoe kan dat gaen
Gy vindt het nergen so getekent ?
So denckt de werrelt moet bestaen
En nae de meeste syn gerekent.

Gy die so jonck Gods woort ons leer 802
En denckt gy niet wat u noch deert ?
Gy wilt ons lichten, eer gy straelt
En geven uyt dat gy noch haelt:
De bron vult eersten haren back
Dan vloeit, en geeft se met gemack
Doet gy dus oock, en niet te vroeg
So geeft gy veel, en hout genoech

O Nymphe schoon, en meer als dat
Had u Appolles ooit gehadt
Hy had daer meer getroffen mee
Zijn Venus opgang uyt de zee
En dan en weet ick niet off sy
Noch all so schoon sou syn, als gy
Appolles handt kon niet bestaen
Dat u den hemel heeft gedaen
En dies waert gy gestelt voor haer
So weet ick dat se schooner waer.
Slaen ick myn oog op u alleen
Mijn dunckt ick ben niet meer benêen
Ick sien een schepsel, dat men niet
All hier, maer in den hemel siet: 803
En anders koomt oock niet in my
Se sijn daer so gelijck als gy.
En dies alleen geloof ick vast
Dat sich den hemel heeft vertast
Hy nam het stoff van een godin
En plante daer u leven in

Horat
Fortes creantur fortibus et bonis

Een beul die had een eenich kint
Daer wouw hy oock een beul aff maken
De soon was daer niet toe gesint
Hy had gelust in sulcke saken

De vader als een toornich man,
Hoe meint gy dan u kost te vinden ?
Gaet, seid hy, word een kramer dan
Tot spott en hoon van all u vrinden

Off wort een wever, off een schreur
Off bent gij dan so kloeck ter hande ?
Een Advocaet, off Procureur
En brengt u vrienden all in schande

Neen vader, sey de sone weer 804
Ick sall my wel genoech erneeren
Mach ick maer doen nae mijn begeer
Dat kuypen will ick leeren

Daer raeckt men op het kussen mee
En als het gaet nae dese eeuwen
Men krijgt bewint van landt en zee
En dan gesien nae rijcke weeuwen

All had se gelt so veel als grass
En ging te voren u ontseggen
Dan sall se dweger sijn als wass
En graeg haer handen voor u leggen.

Dit kan dat lieve kuypen all
De kuypers sijn nu hooch geseten:
Doch een dinck ick noch seggen sall
De schaemte dient wel deur gebeten.

Gy moet een kint syn, en een man
En bidden veel, en veel beloven
En daer by wel gelogen dan
Gy raeckt het hoeckien licht te boven.

Dit is alleen daer ick op loer,
Wie onbeschaemt maer weet te kuypen
Dat wert een heer, all waer t' een boer 805
En oock gien ampt hy sal t' bekruypen

Och hoe was dese statt weleer
So bott, en slecht, die niet begeerden
Als wat haer toequam, en niet meer
Eer < -- > haer dat kuypen leerden ?

Dies houdt dit wel u kinder voor
En laet se wel dat kuypen leeren;
Jae, sey de vader, als ick hoor
Het sall gebedelt sijn met eeren.

Horat
Nihil est ab omni parte beatum

Wat is Niet een vreemde saeck ?
Niet en heeft gien reuck off smaeck
Niet en is noch swaer noch licht
Noch heeft Niet een groot gewicht
Wat men in de werrelt siet
Niet en isser meer als Niet
Wie is doch die Niet en sach
Als hy Niet siet by den dach.
Wilt gy sien wat Niet all kan 806
Leest dit Niet gy siet het dan
Niet is beter als de deugt
Niet is liever als de jeugt
Niet is schoonder als de son
Niet is eer als dat begon
Niet als honich is so soet
Niet so bitter is als roet
Niet is harder als het glass
Niet is weecker als het wass
Niet is erger als een voss
Niet is plomper als een os
Niet is heter als het vier
Niet is kouwer als een pier
Niet is als een Leeuw so stout
Niet is souter als het sout
Maeckt dan niet in alles meer
Waerom niet gelaeckt so seer ?
<Wien> hier dan vry op siet
Hebje Niet, gy mist oock Niet
Maer Niet drincken als men dorst
En Niet warmen in de vorst
En Niet eeten als een lust,
En Niet slapen als men rust
En Niet vinden in de schuir
En Niet hebben aen het vuyr 807
En Niet krygen als men vrijt
En Niet maken dat gedijt
Niet gezegent, Niet betracht
Niet gelooft, en Niet geacht
Niet te vreden, Niet gepaeyt
Niet gesamelt, Niet gesaeit
En Niet wys, en Niet geleert
En Niet vroom, en Niet bekeert
En Niet mooy, en Niet bequaem
Niet geschickt, Niet aengenaem
En Niet wesen als men hoort
O dat Niet een deerlijck woort !
Sulcken Niet is haest te veel
En noch beter half als heel:
O dat Niet dat gaet so wijtt !
Waer gy koomt, off waer gy sijt,
Siet de werrelt in haer pracht
In haer rijckdom, in haer macht
En de menschen veel in dees
Die meer goden sijn als vlees
Als gy alles recht door siet
Wat is alles dan ? all Niet

De rijckdom van een vaêr
Zijn kinder maeckte stout
Dies was niet hy by haer
In waerden, maer zijn gout

Dat hy met weedom sach
En sprack dies tot zijn vrienden
All wat ick klagen mach
Myn goet aen my verdienden

Ick hebt te veel in gelt
En dies te groten moet
Nu voel ick wat my quelt
Dat is mijn eigen goet

En had ick niet so veel
Ick had meer aen mijn kinder
Nu heb ick haer niet heel
En zy aen my noch minder

Mijn masten sijn te groot
Op een so lichten kaag
Nooit schipper sulcken boot
Met sware zeilen waeg

De valck en soeckt gien spreeuw
Alleen als om te plucken
Den hase by de Leeuw
Wil selden oock gelucken

Den sperwer socht een mees
Te trouwen voor zyn wijff
Dat was maer om haer vleess
En niet om tijtverdrijff

Den aerden pott eens by
Den yseren gedreven
Blijft, seid hy, van mijn zy'
Op ick ben door gevreven.

Een rijck en slecht geslacht
Aen hooch, en kael getrouwt
Heeft om te sijn veracht
Gespilt zijn eigen goudt.

<Senec.
Venient annis seculascris>
Quibus occanus vincula rerum
Laxet, et ingens pateat tellus

Dat Seneca wel eer eens sprack,
Off wel hem godes woort ontbrack
In onderroeck van hoger stoffen
So heeft hy dit doch wel getroffen
Wanneer hy seyt, de grote meir
Sal sich noch open doen weleer
En nieuwe werrelden ontdecken
Daer nymant nu kan aff vertrecken
En Thyle sall niet meer het eind'
Des werrels sijn gelyck se meint

Dat is nu eerst by ons gebleken
De sonne wyser heeft gien streken
Se sijn nu all by ons bezeilt
Het landt bekent, de zee gepeilt
Nu is de werrelt door de baren
Rontsom, en wederom bevaren
Wat eerijts uyt de werrelt scheen
Is nu der in en all aen een.
Alleen het onbekende suyden
Wat daer voor Landen sijn, en luyden
En off daer steden sijn off gien
Dat heeft noch nymant ooit gesien
Wie weet wat schepsels daer<all> leven
Wat vrucht dat sulcke landen geven
En wat se daer wel bidden aen
En off haer Godt will gade slaen 811
O die nu hier eens dorste vragen
Heeft Godt in haer dan gien behagen
Omdat zy hem niet kennen recht
Waerom laet hy se dan so slecht !
Wie weet off sy niet garen souden
Ook Godts geboden onderhouden ?
Die niet en siet, en niet en hoort
Wat schults heeft die doch aen het Woort.
O Mensche staeckt u ondertasten
U diep gepeins will u belasten
Wat Godt belieft, hoe dat het sy
Daer is gien Recht het isser by

Mijn quam nu korts wat seltsaem voor
Met willekom een meit te kussen
Ick socht de mont, en kreeg' het oor
Wat onderscheit was daer nu tussen ?

De mont te soenen (dat is waer)
Is veel bequamer wel, en sachter,
Maer off den aessen vunsig waer ?
So ruyckt se voor so wel als achter.
Daer van het oor gien noot en heeft, 812
Daer isse selden oock besevert
Dus was de meit noch so beleeft
En heeft het beste my gelevert

Oock waren doen mijn ogen vry
De neus en kon daer niet in stoten
Dies seg ick meit gelooft het vry,
Ick hebbe deugt van u genoten

Te hoog gekust, dat gaet noch heen
Maer al te lage weer te soenen
U vrijer sou well seggen neen
Gy moestet eerst wat beter boenen

Men kust den voet wel van de Paeus
Oock wel zijn handt, off op de wange
Maer dit en weet ick niet so naeuws
Off hy het oor wel ymant lange

Ick mein oock niet dat hy het waeg
Daer mochter een in komen buystren

Twentse Taalbank

Gy schijnt wel heilich, maer by daeg
En dese schoon maer in de duy[s]tren.

Homo 813

De mensche met verstant versien,
En met de sprake boven dien,
En met een ziel, die nooit en sterft,
En met een lychaem dat bederft
Onvry, en dom door vlees en bloet
En onbestandich van gemoedt
In doen, en leven ongelijck
En van gebreck, en sonden rijck
Verhardet in vermetenheit
In hope bott, en stijff geleidt
Die veel vergeves doet, en vroet
En nooit en staet op eenen voet,
Die sterffelyck is een voor een,
En weer onsterflyck in t' gemeen,
Veranderlyck in zijn geslacht
En snell in tijt, en veel in klacht
Dan hooch gesett, dan laech gestort,
Dan overvloet, dan veel te kort
En daerby meer niet sekers heeft
Als dat hy nooit eens seker leeft
En wie dit niet en wert gewaer
Is hier off sott, off erger daer
Stelt nu de ziel eens aen een zy
Gien dier elendig meer als wy.

Horat 814
Aurum per medios ire satellites

Een man die niet als gelt en had'
Dien was zijn eer ontlopen,
Laet gaen, riep hy, wat schaedt mij dat
Voor eer is niet te kopen

Maer doen hy sach dat met zijn eer
Zijn voordel quam te slissen,
Neen, docht hy doen, ick moet se weer,
Ick kan se nu niet missen.

Het gelt daer ick mijn eer om liet
Dat stell ick weer te wercke
En mach ick op het Raethuis niet,
So gaen ick nae de kercke

Daer maeckten hy wat monden glatt
Met goeden dranck en suyvel
En dat ging aen hy wierde watt
Hoe fijn was doen de Duivell !

Het scheen hy was wat liever daer
En gaeuwer in t' bedingen
Als Simon was den tovenaer
Dien wout' so niet gelingen

Die kreeg den vloeck, voor zijn begeer
En dese weer den zegen,
Doch let eens op het einde weer
Daer is wat aengelegen,

Hy vantter eer, dat is wel waer,
Die moeter weer oock blyven
Maer so se mee te steelen waer
So sou hy sich geryven

Nu moet hy gaen gelijck hy quam,
En binnen is geslopen
En off hy daer wat eere nam
Die will hem weer ontlopen.

In senem placide obdormientem
tït tua vita tibi longævi Memnonis instar
Est data, Memnonium sic tibi velle mori:
Jile tot innumeros longe post nauseat annos,
Jam dabat adversas in sua vota preces:
Sic tibi, quod longo votum successerat avo
Vivere, jam tuit hoc ad tua vota mori.
Vivit, at haud moritur cui mors cum lumina <clardo>
Recludit superas ad pia vota fores.

De gramschap heeft haer eersten strydt
Met vloecken, schelden en verwijt
En wat haer macht dan niet en kan
Dat wreeckt se voort met wenschen dan.

Een hallef blinde doet het werck
Hier op het orgel in de kerck
En dese stelt weer een der by
Die noch all blinder is als hy.
En brocht ons die nu weer een aêr
Voor hem, die noch wat blinder waer
So sou het wesen als wel eer
Wy kregen blinde Goossen weer
Die blies op dese pypen mee
Noch wel so blint als dese twe,
So lang als ick gedencken kan
Had dit gespeel een blinden man
Wie weet niet off het oock gewiss
Van blinde luy getimmert is,
En daerom dient het, als men siet,
Den blinden, maer den doven niet,
Doch waer ick was, off reysden ooit
Een doven speelman sach ick nooit.
Maer dat ick schier vergeten had,
Twe orgels sijn hier in de stadt
En dese twe die hadden eens
Twe meesters, en wat ongemeens
Den enen paeps, den tweden geus
Dees sonder oog, die sonder neus

Nu segt ons vry dat dit gewiss
Een avontuirlyck orgel is.

Hasendeugt

Wat heeft een haes, alt grote deugt ?
Hy wert gegeten met geneugt
En all by luyden van fatsoen
De rest heeft daer niet mee te doen
Doch smaeckt hy all de werrelt wel
Behalven maer aen Israël
En wat kan die daer van verstaen
Hy satter nooit de mont eens aen ?
Hy derf oock niet all wouw hy schoon
Het is hem alte naeuw verbôon;
Dus weet hy van zijn deugde niet
Nie meer als dat hy aen hem siet
En dat is seker weinich waert
Wie wouw zijn hooft, off zynen staert
Daer is niet mooys ter werrelt aen 818
Men moet maer nae zijn deugde gaen
Het hasen swiet, off hasen bloet
Den nyren steen te breken doet:
De spronck gegeten van een haes
Verdrijft het sant uyt nier en blaes:
Om bloet te stillen in gevaer
Dient hasen woll, off hasen hair:
Een hasen longe die geneest
Den kortten aessem aller meest.
Was Ysraël dan hier aff vry
Daer hy gien hasen att als wy ?
Dat weet ick niet, dit weet ick wel
All quam gien haes in Israël
Noch op den diss, noch in de mont
Sy waren minder niet gesont
En meesten deel all veel te satt
Schoon off men daer gien hasen att
En dat heeft haer ten vall gebracht
En meer als hasen daer geslacht.

Twe mannen sturven hier gelijck
En beydegaer wat wonder rijck
Oock beidegaer begraven wel
Dat is te seggen in haer vell: 819
Omtrent een dach off drie daer aen
Quam heer oom op den stoel hier staen
Met groot gejamer, en geklach
En riep ons dreigt een swaren slach
Om dat den hemel toornich scheen
Die sulcke lichten haelden heen
Als dese mannen sijn geweest,
Dat tuygde zijn benaeude geest,
Het volck dies truyrich boven maet
Hoor dochten sy, nu benje quaet
<Kooit> gy de stylen van de stadt
So gaet se sitten in haer gatt.
Een deel wat beter weer gemoet

Die dochten neen, de Heer is goet
Aen dese mannen was niet meer
Als haeltse doch o lieven Heer
Den enen was t' verstant ontsatt
Den tweden had het nooit gehadt
Den eenen suf van ouderdom
Den tweden van Naturen dom.
Wat wasser anders dan aen vast
Als < -- > menschen last ?
En mach men seggen als het sy,
Het naeste bloet, het meeste bly
Sou dat yiet quaets beduiden dan
Wie droes off dat geloven kan ?
Den hemel (Heer oom) niet en gaet
En toont ons goet, en doet ons quaet

Een winter droog met noorder lucht
Een natten mey met suyder buijen
Dat, (seit Hippocrates) wil sucht
Van koorts, gesicht, en buyck beduijen

Het suypen hier, is niet met all,
Als ick de waerheit seggen sall,
Het is een roemer, off een fluyt
Daer drinckt men hier den wijn all uyt
Off zynder vrienden by den tap
Soo koomter wel een Hanse=nap
De rest van glasen altesaem
Sijn sonder wijn, off sonder naem
Maer Grieckenlandt dat wint het hier
Daer was een macht van drinckgeschier
En sach men die hier all geset
Op drie nae wasser hondert net
En alle met haer eigen naem
Dat waer een moye glase kraem !
Nu raet oock eens hoe meinich slach
Van struyven dat men daer wel sach
En oock all met haer eigen naem
En doch verscheiden altesaem
Als ick se wel ter degen tell
So wasser in de veertich wel,
En noch so was (gelooft het vry)
Cornelis speckstruyf daer niet by
En hebje struyff genoech geschranst
So dientter wel eens by gedanst,
Dies raet nu eens hoe meinich slach
Van danssen dat men daer wel sach
Ick spreeck van Griecken landt alleen
Dier wasser negentich en een
Een man van krachten niet te groot
Die danste sich daer wel in doot
En all de speel luy loof en lam
Eer dat men eens ten einde quam
En daer en was gien King off Frens
Noch Malle Simen by niet ens
Noch Lanterluy, noch Allemans
En als het volck, so was den tratt

Het Sparta trotze mannen had
En dus men die oock dantsen sach
Als off se gingen in den slach
Dus deed' oock all de reste dee'
Wat sedig was, ging sedig mee'
O Grieckenlandt so rijck weleer
Van groot verstant, en goede leer
Van rijckdom, en van wellust oock
Wat bent gy nu ? maer schuym, en roock
Die uyt de dode zee noch ryst
En haer versoncken steden wijst
Gelijck men daer noch heden siet
Dat isset all, en anders niet
All haer gesang is nu gedaen
Het wercktuyg daer all van vergaen
Van fluyten, en van snaren spell
Wel eer tot in de dartich well
Wat nu de Turck daer van noch kent
Lijckt meer een swijn als instrument
Dit heb ick selven aen gehoort
En stell myn ooren by mijn woort.

Ovid
Turpe senex miles, turpe senilis amor

Met sestijnhondert sestich twe
Daer dunckt my speelt den hemel mee, 823
Dat is een wonder jaer geweest
Van ouwe mannen aller meest
Aen jonge derens veel getrouwt
Hoe meinich hooft wil sijn geklouwt !
Den ouwen haen had wel gekraeit
Waer met het treen de hen gepaeit.
Een seker man hier wel bekent
Dien schorte mee wat daer omtrent
Hy trouden oock een jonge maegt
Die niet seer naeuw had omgevraegt
Niet dat hy was te veel bejaert
Maer ergents niet seer wel bewaert,
En om te seggen als ick kan,
Hy had een vrouw, maer sy gien man
En voor de plichten van den doeck
So gaff hy haer all peperkoeck;
Dus mogen dese mee nu gaen
En sien all gienen stoter aen.

Maeyken had een man gekregen
Die haer socht door vreemde wegen
Door een listich wijff off dry
Beter wat gebeckt als hy
Bloet hoe gingen haer de kaken 824
Om dat hylick klaer te maken !
Eer haer Maeicken eens beson
En den vrijer kennen kon'
Sulcken dry=muyl so vermogen
Meer als all Cupidoos bogen !
En het vuyr dat Venus hoort

Was all swacker als haer woort,
All op hope van genieten
En se porden, en de lieten
Maeiken niet so lang met vreen,
Dat se recht kon seggen neen.
Sou men so gien meit verheeren
Beter dan gaen weven leren
Doch se ging noch eerst om raet
Maer het was all wat te laet
Haer was eens wat ingeluystert
Daer mee lach het brein gekluyster[t]
En se sach se was all vast
Daerom beter toe getast.
Maeicken, heb ick dit geraden ?
Segt het vry, wat kan het schaden
Had ick maer wat eer geraen
Maeicken hadde wel gedaen
Off veell liever wel gelaten
Vrijen gaen met volle vaten
En by u so sijn se lêeg
Maeicken dat en heeft gien deeg’ 825

Sylvanus nam zijn affscheit van
Zijn vrouw, niet als een droevich man
Het quade wijff ging van gelijcken
Oock niet bedroefder van hem wijcken,
Hoe ging het op het einde dan ?
Sy kon wel sterven sonder man
En hy had oock dieselve gaven
Hy liet se sonder man begraven
En schreef een minnelycken brief
Zijn vrouwen rust die was hem lief
Geleide kon hy haer niet geven
Se viel hem suyr genoech in t’ leven
En dan noch suyr te vallen weer
In haren doot, dat sach te veer;
Hy wensten haer nu rust allene
Die hy nooit had met haer by eene
En mits hy haer die garen gon’
Dat most se mee doen, nu se kon.

826
Persius
O curvæ in terras anîmæ !

Ick weet niet wat my overkoomt
My dunct dat my mijn herte droomt:
Een meit daer niet is aen te doen
Gien vrijen waerdig, noch gien soen,
Van lijff en leden niet bequaem
Van ommegang niet aengenaem
Noch van gesicht, noch van geslacht
Mijn eigen geest my nu belacht
En evenwel daer is noch yiet
Maer vraegt het my ick weet het niet.
Wie heeft zijn leven dat gehoort
Het haegt my niet, dat my bekoort
Dit kan ick seggen maer alleen
Mijn vlees seit jae, myn reden neen

Ick hate nu mijn eygen wens
Siet daer de swackheit van de mens !

Aretijn die sprack voor desen
Niet als quaet van alle man
Maer van Godt, die liet hy wesen
Daer had hy gien kennis an. 827

Pilatus wies zijn handen klaer
Om vry te sijn van Christi bloet
Dieselve handen hy daer naer
Zijn eigen bloet vergieten doet.

Had hy zyn ziel gewassen, voor
Zijn handen, en in Christi bloet
Hy hadde daer zyn leven door
Behouden, en zijn ziel behoedt

Calicutse Koningin

Laet eerst den hogen priester in
Die krijgt de maegdom voor de man
En heeft dan noch zijn gelt daer van
Men kreeg der hier wel een om niet
Die daer toe sich gebruycken liet,
En dat is Koninclijck all daer
Ick gon' het oock van harten haer
En trouwde liever als een bour
So was mijn wijff gien papen hoer 828
Geeft vry den priester broot, en laff
Maer van u wijff daer houdt hem aff

Drie Cronen draegt de Roomsse paep
Dat volgt de Duyvel als een aep
Daer aen dat Calicut gelooft
En heefter oock dry op zijn hooft
Dien valt den Bramini te voet
Dat sall gien Paeus doen, off hy moet
Het is oock vaeck wel so geklaert
Maer dat was wel drie Cronen waert.

Een vrouwe wyser als een vrouw
Is sotter als men meinen sou

Een man die lecker leeft
En deugt voor oogen heeft
Die altijt sich vertoont
Gepurpert, en gekroont

Heeft dit geschildert dus
Wierd van Parrasius
Wat hy geschildert had
Daer onder aen gesatt.

Wat doet niet een trouwe vrouw
Die haer man wel houden wouw
Om den doot van hem te weeren
Zy verjongt hem so zyn hooft
Dat hy selven niet gelooft
Off hy krijgt weer nieuwe vêeren

So met locken om de kop
En so vaeck weer nieuwen op
Kan den Keitel so verwennen
Dat de Doot all quam hy dan
En hy socht den ouwen man
Hy en sou den kop niet kennen,

Daer is niet een hair aen grijs
Heer hoe mooy is onse mijs !
Waer het maer een goeden kater
Maeuw hy wel, hy muyst doch niet.
Wech met allemans verdriet
Smijt dat ondier in het water

Holla neen ick gae te breet
Denckt eens watter is besteedt.
Sou men all dat gelt so spillen
Als het hooft hem nu wel staet
Daer hy voor te marckte gaet
En hy spaert het aen de billen ?

Als Abraham zijn wijff versaeckt
En zyne suster daer aff maeckt
Dat oock van Isac is geschiedt
Was daer nu sonde by, off niet ?

Doen Abraham op Godes woort
Ging om zijn soon te slachten voort
Nu segt eens als hy dat began
Quam dat van Godt, off van de man ?

Als Jacob quam in geyten hayr
En veinsden off hy Esau waer
Versaeckte mee zijn eigen naem,
En so de zegen altesaem
Van Isac zynen vader kreeg
Brocht dat de sonde niet te weeg ?

Doen Jacob Godes heir vernam
Als hy tot Machanaima quam
Wierd dat gesien van jieder een
Off sach hy dat gesicht alleen ?

Doen Joseph in Ægypten wass
En loss, en vry, en wel te pass

En daer benevens sulcken heer,
Hoe macht het sijn dat hy niet eer
Aen zynen goeden vader docht
En dien te troosten weder socht
Daer hy wel wist hoe droevich dat
Zijn vader hem verloren had
En die nochtans niet verr van daer
Niet boven veertich mijlen waer
En dat noch meer is merckens waert
Daer Joseph was so vromer aert
En twe en twintich jaren tijt
Was hem zijn drove vader quijt
En kreeg tot troost in zijn verdriet
Door brieven noch door boden jiet
my dunckt dat was een slechten loon
Aen sulcken vâer van sulcken soon.

Als Gideon voor Israël 832
Sou trecken op nae Godts bevel
Om Ismaël, off Midian
Te storten met driehondert man;
Heer, sprack hy doen, sall dat geschien
So laet my dies een teken sien
Van uwen douw op dese vacht
Den eersten, en den tweden nacht
Godt nam het aen, het is geschiet
Was dat wantrouwe nu, off niet ?

De priester die by Mica waer idem
En dede zynen dienst all daer
Meer voor een beeldt, als nae de wett,
Gelijck doen alles was besmett
Doch als een deel <Danniten> hem
Versochten dat hy Godes stem
Wouw vragen, off oock haer bestaen
Op Laïs sou geluckich gaen,
Hy seide jae, gaet heen in vree
En als hy sey, so ging het mee
Quam dit bescheit nu soo van Godt
Off was het met zijn mont gespott ?

Als Nathan tegens David seyd'
Godt heeft een Rijck voor u bereidt 833
Het welcke nooit en sall vergaen
Heeft David dat all recht verstaen
En niet geduid' op een gebied
Van desen tyt, en verder niet ?

Jeroboham wierd door bevel
Van Godt belooft heel Israël
Als Salomon hem nu verjoeg
Wist hy doen oock Godts will genoech ?

Doen Jehu sou op Godes' woort
Gaen heerichen Israël, en voort
Den Koninck Joram doden daer
En wat van Achab over waer
Gelijck hy dat oock vaerdich dee'
En tijn mael seven sonen mee
Van Achab, Maer nu vraeg ick dat
Als hy in Ramoth Gilead
De weet van Godt, en zynen zeeg
Door Eliæi dienaer kreeg

De vorsten die daer waren by
Wat wil de narr ? waer praet hy van ? 834
En kenden doch seer wel den man
Maer doen hy sey dat Jehu tot
Een Koning sy, gebiedt u Godt,
Terston was daer den spott gedaen
Het woort van Godt genomen aen
En Jehu Koning voort gegroet,
Was dese vorsten haer gemoedt
Noch eenig dan met Godts gebied ?
Off was het daer, en langer niet

Chiskia kreeg van Godt de weet
Door Ezaïam zijn propheet
Beschickt u huys gy moet van hier,
Hy sprack gedenck o Godt hoe dier
U wet en woort my sy geweest
En hoe gy sijt van my gevreest,
Verschoont my doch in dit gevaer,
Hy kreeg zijn eys en vijftijn jaer
Was dat niet vreemt van sulcken heldt
Dat die sich voor den doot ontstelt
Die weten most wat heerlyckheit
Dat hem daer boven was bereidt
Waer tegens dit zijn aertse Rijck
Niet meer en waer als stoff en slijck: 835
Hoe scheen hem dan de doot so swaer
Daer Paulus doch verlangde naer
En wenst te wesen by den Heer
Had die dan min ? off wist hy meer ?

Ick heb, sey David, hondert duysent
Talenten gouts tot Godes huys
Vergaert, in mijn verdriet, en kruy[s]
En weer daer naer, van hier verhuysendt
So noemt hy dien gemelden schatt
Drie duysent maer, hoe vind ick datt ?

Als Jehu liet de Priesters doden
Van Bahall, wel nae Godts geboden
En volgde doch Jaroboham
Wat leer off hy wel doen aennam ?

Waerom de Kerck in Israël
Mae[r] dartich ellebogen hoog
En so in het boeck van Esdra wel
Vier mael so meinich elleboog
Als Job so hard wierd aengetast 836
En hield hem doch aen Godt so vast
Heeft Godt hem doen niet bygestaen
Off liet hy hem alleen begaen
En stryden op zijn eigen doen
Met een so swaren kampioen ?

Waerom wert Godes soon verhaelt
Van Salomon te sijn gedaelt
Dewijl hy niet door desen, maer
Door Nathan saet van David waer ?

Als Christus in zyn laetste woorden

Noch badt voor die hem daer vermoorden
En wat hy sprack geschiede voort
Is dat gebott dan mee verhoort ?
So wasser nooit gien swaerder sonde
Die meer bedreef, en meer bevonde
Het quaetste quaet, het beste loon
Aen Godt, van Godt en zynen soon

Als Lazarus was weer verresen
Hoe mocht hy doen te moede wesen
Daer hy so groten vreugt verliet
En quam weer hier in dit verdriet ?
Dat nymant ooit en sou begeren
Om van den hemel weer te keren 837
En dat hy dan weer sterven most
Daer hy te voren leven kost.
Tis vreemt dat nymant eens hem vraegde
Hoe dat den hemel hem behaegde
Off liet hy zijn geheugen daer
So was hy niet gelijck hy waer.

Wie mijn bloedt drinckt, en eet myn vlees
Ten jongsten dage sall ick dees
Seydt Christus, weder op gaen wecken
Wat meint hy daer het lyff alleen
Te wecken, off de ziel meet een ?
Dat is gien vrage voor de gecken

Als David trock met Achis op
Versien met gien geringen trop
Om Saul met hem te gaen bevechten
Wat off hy doen docht uyt te rechten ?
Voor een van beyden most hy voort
Off voor zijn wett, off voor zijn woort.

Doen Christus voor de Joden badt
Terwyl hy aen het kruitse satt
En leedt van haer die wrede smarten 838
Ging dat gebedt nu Godt ter harten
So is de grootste sonde doen
Vergeven sonder boet te doen.

Wie sall my dit eens doen verstaen ?
Johannes badt den Engel aen
Int leste van zijn Openbaring'
Den Engel weer, die seide neen
Bidt my niet aen, maer Godt alleen,
En voor so doet weer verklaring'
Ick ben den aenvanck, en het eindt
Daer Godt alleen wert me gemeint,
Hoe koom ick dit nu in eervaring ?
Daer ist een Engel. hier een Godt
Dat die verbiedt, is dees' gebott
Dus doen, en niet, heeft zijn beswaring'

Wanneer de ziele van ons scheidt
Geniet die voort (gelijck men seit)
De ware vreucht van eeuwicheit ?
So moet het laetste oordeel heel
Zijn om het vlees, off meesten deel
Wie dit nu weet die weet all veel.

Johannes Paeus de twemael elfde
Oock seer verlegen om het selfde
Doch sei wanneer men t' lychaem delfde
So wierd de ziel doch niet geplaetst
By Godt, eer zijn basuine blaest
Dies is hy oock veroordeelt haest.

Reges judæorum

Van Davidts stam
Daer Godt uyt quam
En die regeerden
Vijff waren goet
En elf verwoedt
En twe bekeerden
En viere meest
Eerst goet geweest
Daer nae vervallen.
Maer Israël
Ging die dan wel ?
Niet een van allen

Den Vlaming pryst zijn heer in t' eerst
So lang zijn heer noch niet en heerscht
Maer als zijn heer nu heerschen sall
So deugt zijn heer weer niet met all.

De Heidenen weleer haer vrome kloecke mannen
Die eenen Godt alleen maer sochten even staeg
Off die van zijn genae noch eeuwig sijn gebannen
En in het helsche vuyr, dat is een sware vraeg

Ick vrese, seg ick neen, se sijn so niet verwesen,
Dat Godes soon zijn eer daer door benomen wordt.
En will ick seggen jae? so heb ick weer te vresen
Ick doen daer mede Godt zijn goedicheit te kort.

Dies hier in wijs te sijn, mocht oock wel sijn vermeten
Wie weet oock off ons vry dit oordelen all staet
Een dieper ondersoeck als Godt ons heeft doen weten
Vliegt hoger met de ziel als zy wel niet en gaet.

Foscenninum regale

Oceani sponsam tibi Carole filia donat
Sed negat oceani quam dedit illa, pater.
Æquoris imperium tibi subjicis, attamen ipse
Impedit amplexus pontus et aura tuos
Si tibi jura maris teneræ mala fata puella'
Abstulerint, fatum quale jugalis erit ?
Nonne vides ? solidu reprobat tua toederæ cælum
Nec tibi, nec populo. nec placitura Deo.

Twentse Taalbank

De Portugalsse bruyt
Kan Portugall wel uyt,
Maer die se sall gaen halen
De Koninclycke vloot
Van Engelandt, die stoot
Het hooft noch in de palen

En kan all niet van daer
En dit is schier een jaer,
Wat will ons dit nu seggen ?
De Britt, den IJr, en Schott
Die binden wel, maer Godt
Wil doch den knoop niet leggen.

Kan Carel dat niet sien ?
Off Venus hem all dien
Den hemel is hem tegen,
O Carel scheitter uyt
Off selven haelt u bruyt
En siet het onder wegen.

De zee die gy gebiedt 842
Past op zijn here niet,
Dat siet gy nu voor oogen
Off doetse voor u jiets
Maeckt dat u Britten diets
Wy sien gy bent bedrogen.

Juven
Pernicies, et tempestas, baratrumq: macelli

Graffschrift
van
I.V.R. ende N.V.B

Onder desen schonen steen
Leit den heer van Vochte=veen
Die zijn leven nooit en misten
Off hy pooiden, off hy pisten.

Die hier onder leit gedolven
Was een vraet als alle wolven.
En zijn leven nooit so satt
Off hy kackten, off hy vratt

Siet den trouwen oyevaer
En de swalu alle jaer
Elck gaet zijns gelijck geleiden
Dus so doen oock dese beyden. 843

Juvenal
Rari quippe boni, vix sunt numero totidem, quot
Thebarum portæ, vel divitis ostia Nibi

Graffdicht

Hertoni waerde man
Gy treet uyt u gespan

En laet mijn saken steken
Doch u verwijt ick niet
De doot u nu verbiedt
Om meer voor my te spreken

Wie sall my nu voortaen
Den bozen wederstaen
En haer bedroch ontbinden ?
O gy sijt nu te veer
Ick moet u hier niet meer
Maer in den hemel vinden.

En waer Astræa niet
Weleer uyt haer verdriet
Ten hemel opgekomen
Ick sou geloven dat
Zy van der Hertten had
Daer heen nu mee genomen ?

Haer vonnis quam uyt hem
Zy sprack door zyne stem,
En had hy mogen leven
Daer is gien twyfel aen
Zy waer met hem gegaen,
Off hier met hem gebleven.

O lychaem dier, en waerdt
So nodich op der aerdt
So nodich oock der onder !
Op dat u ziele mocht
Ten hemel sijn gebrocht
En leven daer gesonder.

Het Recht hebt gy betracht
Gelijck gy dat verwacht
In bovenaertse saeken,
Wat vonnis dat gy naemt
En sall u niet beschaemt
Voor Godes oordeel maken

Prees ick mijn leven lanck
U deugt in mijn gesanck
So had ick maer begonnen,
Hoe groot u wijsheit waer
U vromicheit heeft haer
Noch heilich overwonnen

All leidt dan trouw en eer
Met uwen doot ter neer
En moet ick daer om lyden ?
So moet ick evenwell
U voor der aerden hell,
Den hemel niet benyden.

De tong gien beter blatt
Ter rechter tijt als datt
De tong gien quader litt
Is buytens tijt als dit.

Twentse Taalbank

Juvenal
Sidus, et occulti miranda potentia fati

Cromwel

Hoe draeit het ratt van avontuiren !
Een schrick van vreemden, en gebuiren
    Dien all de werrelt heel ontsach.
    En watter stont voor nederlach 846
Daer voor de Spaensse trotz all knielde
En Vranckrijcks moedig hart ontzielde
    Jae die den hemel dreigde schier,
    Ick mein dien groten Olivier;
Wat ramp, off sieckte doch op aerden
Dat desen grouwel dorst aen vaerden
    Het leven rucken uyt de borst
    Tis vreemt dat eenen doot het dorst !
Maer nu, waer mach hy nu sich houden ?
Dat vraegt den jongen droes den ouden;
    Den hemel heeft hy nooit betracht,
    Dus is hy daer niet ingebracht;
Oock kan de lucht hem niet verdragen
Se most dan haer gesontheit wagen;
    De zee seit oock hy is niet hier:
    Ick miss hem, seyt het vagevier;
Zyn graff heeft oock hem niet begraven:
Hy sitt in kraien, noch in raven:
    Vant t' vier en is hy niet verteert;
    Noch in zyn moêr oock weergekeert
Oock willen hem gien wormen eeten
Zy mosten barsten aen de beten
    De slangen en de padden oock
    Het vloot so vroech het hem maer roock:
Waer is den Kerel dan gebleven
Dat riet gien droes all waerder seven, 847
    Een ouwen, schijnt, heeft hem verpackt
    En is so diep daer mee gesackt
In roock en dam, en dier gelijcken
Dat nymant lust daer nae te kycken;
    Hy is nu voort, dat is genoech
    Doch ons te spaed, en hem te vroeg
Waer hy gesmoort jonck in de wiege,
(Ey Cromwel wenst niet dat ick liege)
    Hy waer van so veel kracht en bloet
    Nu niet verklaegt van zijn gemoet:
Wat kan hy nu dan meer verwachten
Als so veell rechters, als gedachten
    En daer en is niet een van all
    Die zynen beull niet wesen sall.
All is den romp dan so verborgen
Dat voor gien vinden is te sorgen
    Het waer hem beter dat hier naer
    Zijn ziel niet oock te vinden waer.
Wat hier nu is uyt onsen oogen
Dat is der menschen macht onttogen
    Het dode rift is niet aen vast
    Hoe dat het oock wert aengetast
Dat voelt gien branden meer off breken
Wat isser dan aen wech te steken ?
Dies sou men beter, als ick vrees, 848
Zyn ziel verstoppen, als zijn vlees

Aen me vrouwe
C.V.G. weduwe van den WelEdlen D.V.B

Niet te vroeg. Maer laet genoech

Wat antwoort sall ick geven doch
WelEdele geboren ?
Ick weet gien stoff so waerdig noch
U waerde gaet te voren

Nochtans om stille niet te staen
So hoort u eens beklagen
Het pant dat van u is gegaen
Heeft vele wech gedragen

Daer mee gy vele missen moet
En vele mist gy garen
Het eerste vele, was zijn goet,
Het twede veel, zijn jaren,

Had ick myn schoenen so gespaert
Als hy wel zijn beminde
Wat had ick nu all wel vergaert
Dat ick nu niet en vinde.

Nu bent gy min', gy bent oock meer
Geworden als voor desen
Gy bent een weduw die weleer
Een vrouwe placht te wesen;

Doen waert gy twe gelijft in een
Nu isser een verloren
Dus syt gy weer gedeelt in tween
En eene meer als voren;

Nu bent gy loss, en doen geboeit
Nu vry in u verkiesen
Dies u geluck door schade groeit
Gy wint in u verliesen.

Nu segt my eens kreeg ymant ooit
Wel sulcken troost voor ogen
Als gy nu leest ? Ick wedde nooit
Hier wert niet by gelogen.

Hier laet dan uwen dienaer mee
Zijn dienst aen u geschreven
Op sestijnhondert vijftich twe
En in November seven

Horat
Ridendo dicere verum Quis vetat ?

Sal ick bruylofsdichten maken
En de waerheit dan niet staken ?
Lieve bruidt dat wil niet gaen
Dat heeft nymant ooit gedaen;
Daer en mach niet anders wesen
Als dat soet is om te lesen
Dat de menschen by den wijn

Garen horen, garen sijn.
Van de deugt der nieuw getrouden
Wat se sijn, off wat se souden
Met een loffelijck verhael
Vaeck gelogen altemael
Evenwel ick sall wat <schryven>
En eens by de waerheit <blyven>
< -- >
Veel geluck, < -- van de man>
O dat trouwen heeft so veel in
Kreegt gy daer het tijnde deel in
Dat gy wenst, en dat gy waegt,
Siet dat gy daer maet in draegt;
Niet te trotz in u gelucke,
Niet te truirich wat u drucke,
Maet is well het beste zeil
Dat in onheil; en heil, 851
Weet gy dit wel nae de winden
Uyt te slaen, en in te binden,
Vrijer haven is u zee
Als een ander heeft op ree'.
Wie zyn harte weet te temmen
Nie[t] te loss voor stroom te swemmen,
Niet te flaeuw wanneer se keert,
O die man is wel geleert ?
Meer en wil ick u niet wenschen
Van geluck, off jonge menschen
Van verval, off ander schatt,
Mist u dit, so hebje dat:
Off gy dit nu wel meugt weten
Dient voor all dan niet vergeten
Weten is niet veel aen vast
Als men op gien doen en past.
Wilt gy daer u dan in voegen
Dat sall u en my genoegen,
Daer mee maeck ick mijn beslot
Wilje meer, dat vindt by Godt.

Caroli secundi Angli fatum
Claudian
Gaudia præmissi cumulant inopina dolores

Wat baet het Spaensse Rijck versocht om onderstant ?
Watt de France Croon, en eygen bloetverwant ?
Wat baet het Schotse heir voor Carel sich te wagen ?
Het eerste was ontseit, het leste wierd geslagen
En off hy wel ter vlucht ontleide dat verdriet
Hem selven evenwel, ontliep hy selven niet,
All was hy niet gevatt, all was het lijff ontdragen
Den ramp die bleef hem by, dien kost hy niet ontjagen
Weet gy waer dit op liep ? als alles hem begaff
Doen brack den hemel loss, Godt wouw zijn eer daer af
En geven Carel weer daer hem met bloetvergieten
Zijn onderdaen uyt joeg, zijn vrienden in verlieten;
Het was nu hooch genoech, nooit droever sach de son
De stercke niet en wouw, de swaecke niet en kon;
Dus wasser eigens niet by Carel als elende
Dat had hy noch alleen, doen sich den hemel wende
En brocht hem weder in zijn Rijcken en gebiedt
Den hemel most het doen, de werrelt kon het niet.

Daer was te veel aen vast. wat bloet waer wel vergoten
Als hy most door gewelt herstelt sijn van de groten 853
Nu wertter niet een swaert getrocken, niet ee[n] roer
Ontladen, als door vreugt, doen hy nae Londen voer
Veel soeter het geluck als ongeluck voorby is
Wie nooit gevangen waer die weet niet dat hy vry is,
En dat noch hoger is als eenich ander lott,
Verlaten van de mens, verlost van zynen Godt.

Ick will niet wat ick voort
Kan hebben als het hoort
Wie drae will seggen jae
Die seit my dat te drae
Wat ymant dier gewint
Veel liever hy bemint.

< -- >

Caepryck

Een Kaeprijck leit vermaert in Vlaender
Maer weer in Zeelandt leit een ander
Een Kaeprijck recht, en seer bequaem
Meer inder daet, als in de naem
En sulcken Kaeprijck wert bevaren
Daer Vlissing lach voor hondert jaer.
Daer leit het oock, en veel in zee 854
En met zijn eigen landt en ree'.
Het Vlaemsse Kaeprijck moet hier swygen
Dat weet niet als voor gelt te krygen:
Het Zeeuwsse weer veel schatten haelt
Van ander luyden meest betaelt
Dies isset oock het rechte Kaeprijck
Het Vlaemsse weer is wel so paeprijck
En noch so wert het door den tijt
So vele niet als dit gewijt:
En wilje nae zijn kruitsen vragen
Hoe sy den Droes daer mee vertzagen ?
Dat vraegt den paep van Portugall
Die dat genoech u seggen sall;
Het wint so vele nu met kuitsen
De Paep sou daer wel graeg om tuyssen
All wat hy ooit met kruitsen won
Hy mocht dan kruitsen wat hy kon
Dat zijn eerst kruitsen van besweren
En dat op zee, (niet op de kleren)
Met haer geswier in damp, en roock,
En met haer eigen wyvat oock
En daer mee dryven sy ten meesten
Uyt eenen buyck veel quade geesten
Dies wert gevreest nu wijt en breedt
Dat Kaeprijck is en Vlissing heet 855

Horat
fuge suspïcari
cuius octavum trepid avit ætas
claudere <lusrum>

Een man die nu versaedt is
Begeert op zynen nae=dis
Gien bonen, moes, off speck
O neen daer is gien treck,
Daer moet wat leckers wesen
Van wilt, en uytgelesen
Geback, off dies so watt
Off anders is hy satt.
Den honger is verdreven,
Hy heeft het op gegeven
Maer brengt wat ongemeens
Dan eet hy noch wel eens.
Dus siet men vaeck een ouwen
Een jonge deren trouwen
All deugt hy dan niet meer,
Dat jonck verheugt hem weer
Maer wouw men hem gaen paren
Met een van zijner jaren
Hy sou wel seggen neen
Loopt met u wyven heen
My lust niet meer te vrijen
Ick kan my dus wel lijen,
Een out gerimpelt vel ?
Dat heb ick selven wel
En dan een out te queken,
Ick hebbe mijn gebreken
All swaer genoech voor my
Waer toe dan die daer by ?

Hoort ouwe hoender eeters
Wat doet nu Teunis Peters
Die vrijt een ouwe Truy
Is dat gien minne buy ?
Ick love dat het waer is
Dat grote liefde daer is,
Alleens waer dat se schuyl',
In t' hooft, off in de buyl
Daer aen is niet gelegen
Hy isser toe genegen
Hoe ouwer dan de bruyt
Hoe naeder by de buyt
En sulcke minne vlagen
Daer is wat aen te wagen
Die krygen eerst haer beurt
Als ander minne treurt.
En sterft dan eer den jongen
Dats oock all wel gelongen
So laet hem ongequelt
Dat ouwe wyven gelt.
Dies gy die dit beginnen
En vrijt so sonder minnen
Siet voor u altemael
En treckt niet eerst den pael,
Gelijck de soon van Harmen
Die loofden aen den armen
Zy vrouwen plondery
En sturf noch eer als zy.
Dies raed ick dan den ouwen,

Twentse Taalbank

Die graeg sijn om te trouwen,
Een jonge meit getrouwt
Die wert by u niet out:
O dat is nae mijn sinne
Jonck isse van beginne
Jonck in haer ommegang
Jonck all u leven lang.

Een schone vrouw met sotte wercken
Zijn gouwe ringen aen een vercken

858

Bonifacius Papa octavus
intravit us vulpes, regnavit ut lupus
mortuus est ut canis

Dat is

Die als een vos den stoel beklam
En als een wolf t' gebiedt aen nam
En dien men als een hondt ging slachten
Was Bonifacius den achten

Bedeckt in diren tijt u koren
Gy sult den vloeck en schelden horen
In diren tijt so brengt het voort
Op dat gy loff, en zegen hoort

Het vuyr, de vrouwen en de zee
Die doen veel goet, en schade mee

O rijcke zee verdoende vraet
Gy doet my goet, en doet my quaet
Gy geeft my veel, en neemt my wat
Ey laet my dit, en houdt gy dat
Houdt u bepaelde vloet, en ebb'
En laet my houden dat ick heb:

859

Hier neemt gy my mijn landt vandaen
En spoelt het daer my weder aen
En als sien den wasdom in
So mis ick minder, als ick win:
Waer koomt dan desen wasdom heen ?
Van uwen acker ? seker neen
Gy steelt het all van ander goet
Daer me gy my berijcken moet
En evenwel ick heb so lief
Een vromen buyrman, als een dief
En steelt gy nu voor my so watt
Daer nae so keert gy weer u gatt
En neemt wel eens so vele weer
Daer is geen trouwen aen de meir
Wie op een wijff en u betrouwt
Heeft meinichmael het hooft geklout.
Dies bid' ick steelt voor my niet meer
Ick danck u voor de moeite seer

Houdt u bepaelde vloet en ebb'
En laet my houden dat ick heb'.

Een beest geweidt, off op gesett
En wel gevoert, so wert het vett.
Een mensche weer die dach op dach
Eet als hy wil, en wat hy mach
Daer by gesont, en wel te pass
Hy wert niet vetter als hy was
En dat hem all dit niet en baet
Doet sorge, droefheit, hoop, off haet
Maer wiegt dit altemael in slaep
Hy sall so vet syn als een paep

Horat de Archita
Nec quidquam tibi prode<s>
Aëreas tentasse domos, animoq: rotundum
percurrisse polum morituro

Als ick des hemels hooch gewelf
Aenschouw verwondert in my self
Hoe daer so meinich groot verstant
Heeft in gewoelt, en sich gebrandt
Alleen om dat het weten wouw
Wat nymant ooit begrypen sou:
Want hoe het daer geschapen sy
Daer koomt gien menschen wijsheit by
All gaet het ooge wel so hoog
Daer gaen gien sinnen met het oog
Dat wert gesien, en niet bekent
Daer komt gien ander kracht omtrent
Maer als mijn ziel van hier sall gaen
Dan sal ick kennen son, en maen
En weten wat de sterren sijn
En wat van boven ons beschijn'
Wat ons den sneeuw en hagel saeit,
En waer den hogen hemel draeit,
Wat blixum, en den donder queeckt
En all de lichten daer ontsteeckt,
En hoe de werrelt heeft met een
Den hemel boven, en beneen
En tussen beiden doch so vast
Tot wonder van so swaren last
Maer toef myn ziel bedaert u watt
Daer is noch so benouden gatt
Dat heeft de doot, u viandin
Met dijstelen, en dorens in
Daer moet gy door, hoe seer het steeckt
Dat u dat kouwe swiet uytbreeckt,
Doch sijt getroost gy hebt gien noot
Gy sult haest lacchen met den doot
God siet u aen, en komt beneen
En ruckt u door die spitsen heen
En brengt u uyt u slaverny
Daer son en maen geen licht en sy
Daer sult gy sien een ander son
Die nymant van hier sien en kon

Dien Godt zijn beste vrienden gien
Ooit hier vertoont, off geeft te sien
Die sall in heerlyckheit bestaen
Die gy sult eeuwich schouwen aen
Maer vraegt gy off men Godt daer siet,
Vraegt off hy sichtbaer sy, off niet
Die in een vuyr zijn woning heeft
Dat nymant toegang ooit en geeft.

[Het eerste couplet is doorgestreept.]

Wat sijn nu de nonnen yent
Met haer adelycken wagen ?
Maer wat isser voor geslagen
<Bogee> paerden uyt de Twent
Dies als de boeren voort gement
en als jufferen gedragen

Sunte Berent goede man
Kunt gij haer karossen geven ?
Geeft haer paerden daer beneven
Als een adelick gespan,
Jae, sey Berent, swygter van
Sijn se nonnen laet se weven

Ick was haer Patroon weleer
In haer geestelycke jaren 863
Doen se noch mijn nonnen waren
Nu bestaen se my niet meer
Schoon se teeren opmyn smeer
Maer se horen dat niet garen,

Daerom siet vry wat gy doet,
Dit beken ick in t vertrouwen
Qualick kan ick haer aenschouwen
Off ick vall se mee te voet
En ick segge weest gegroet
Onse nieuwe lieve vrouwen.

Maer ick hebbe gien van all
Noch haer borsties eens gesogen,
Als Maria ging gedogen
Doen se daer in mijn gevall
Wat ick dan wel seggen sall
Is gewiss, en niet gelogen.

Claudian
me tuende voluptas

Een jonckwyf kreeg een ouwen man
Die niet en kon, als sy wel kan.
Dies om te tonen haer verlangen 864
Zy deed hem nieuwe locken aen
Doen scheen het boven wel te staen
Maer onder bleef het lelyck hangen

O lieve wyff gij gaet te slecht ?
Hy blyff doch all den ouwen knecht
De locken maken hem niet beter

Twentse Taalbank

Gy hebt het qualick met hem voor
Het schort hem daer niet aen het oor
Het schort hem onder aen de veter

Wat isset anders dat gy doet ?
Gy pronckt hem als u poppe=goet
Op dat u hert daer smaeck in vinde
Als nu de lust wel is gevatt
En gy wilt eens, gy weet wel watt,
So koomt gy voor een lege spinde,

Wat is doch aen het hooft te doen !
Een natte neus, en kouwe soen
Dus wat gy anders hebt bedongen
Het gelt dat u besproken is
Dat spaert tot zijn begraffenis
En koopt dan weer een frissen jongen

Gy jongman met u ouwe gatt
Wat bent gy jeugdich nu, en glatt. 865
Hoe vierich staen u dese krullen !
Dat heeft u jonge wijf gedaen
Zy moet noch eens te marckte gaen
En kopen oock twe nieuwe neusen

Dan is de man van sessen klaer
Daer schort niet aen, oock niet een hair
So wel beneen als aen de kruine
De bloetvaen is dan uyt gesett
Gemande weduw, nu te bedt
Daer sall hy streven als een ruyne.

Isocrates ad Nicoel

Weest nummer meer in saken bly
Die schelmen doen so wel als gy
Maer wat gien quade doen en kan
Wie dies sich roemt dat is een man.

idem sed paulo alites
Men heeft wel eer den doot bestaen
Op dat men hier maer loff verwurve
Wie sout dan nu niet nemen aen
Die door dat sterven nooit en sturve ?

idem
U ziele die niet sterven kan
Sit in een sterffelycken man 866
So maeckt oock dat u ziel daer by
Onsterflyck hier in eere sy.

Philotis was een vrouw en kreeg een man[n]en lyff
Tyresias een man, en wierde weer een wyff
Æteta was een vrouw, en wierde weer een man
Wat Plegon hier aff praet, daer weet men nu niet van

Is Pauli dach bequaem en klaer
Dat wijst ons aen een kostel jaer.
En isset windig weir en buyt
Daer koomt ons krijg en oorloch uyt
Off brengt by mist en nevel mee.
So past vry op, dat gelt u vee.
Maer laet hy sneeuw en regen gaen
Dat seit een dyren tyt ons aen
En desen dach nae Nieuwe jaer
Telt drie en twintich en een paer

All wat op aerden leeft
Zijn eigen vijandt heeft
En haet hem all, en vliedt
En kent hem niet off siet
Het onvertzaegde paert
Is voor den wolf vervaert
En levert hem all slach
Dien hy noch nooit en sach.
De pier loopt uyt zijn holl
En wijckt all voor de moll
En vreest zijn vyand, dien
Hy nooit en heeft gesien.
De duyve sall de stem
Eer kenne van de klem
En schuilen waer se mach
Eer sy hem siet, off sach.
En dat noch verder gaet
De kruyden dragen haet
En kennen op het velt
Hun vijandt die se quelt
En quynen, en vergaen
Indien se by haer staen.
Dus kent dan ider een
Zijn vyandt voor hem heen
Wat siet en niet en siet
Alleen de mensche niet,
Die meinichmael een vriendt
Gelijck hy meint, bedient
Ick sall my gaen met vreemde locken
Vereyren, off het meisken dan
Kreeg beter sin in sulcken man
Dus kocht hy dan wat nieuwe hairen
So lang schier off het manen waren
O narre, daer de meit op staert
Dat syn gien manen, maer de staert

867

868

Moederlijck rouw klacht

Mijn soon – doen ick u eerst aen sach
Dat docht my wel een blyden dach;
En nu gy my bent weer ontruckt
Die dach heeft my noch meer gedruckt.
Dus is de moeder van mijn rouw
De dach die my verblyden souw
En tonen my all met verdrach
Dat ick all sach, en niet en sach,

Nu is mijn hoop met u gesmoort,
Onrype vrucht heeft my bekoort
En daer mij deugt van sou geschien
Heb ick gewenst noch doot te sien.
Mijn docht het was te swaren slach
Dat ick u sterven niet en sach.
En eer hy sich verhoet 869*
So licht hy hem de voet: [Er staat: 868.]
So lang de schorstijn roockt
En dat de ketel koockt
En dat de krane loopt
Vry goede vrienden hoopt,
Maer by een ledig vatt,
Gelooft voorseker dat
En by een kouwen haert
Daer hebben sy gien aert.
Philoxenus heeft recht
By zynen tijt gesegt
Daer must wat nae zijn wens
Noch wesen aen de mens
Een deurtien op het hart
Om daer in witt en swart
Te kennen van de man
Dat nu niet syn en kan

Ovid
Forma viros neglecta deut, operosa puellas

Een man die wouw uyt vryen gaen
En waer hy quam het ging niet aen
Hy docht dat vrijen haelde pocken
En niet ontfing den lesten snick 870
Daer ick om wens, en doch om schrick;
Mijn ongeluck was alte groot
Te missen levendig, en doot;
En dat het water en de viss
Sou wesen u begraffeniss
Dies troost ick my nu weer, na dien
Ick weer u dode lychaem sien,
En weet dat ick nae desen vall
Noch eeuwig by u rusten sall

Horat
Quid nos dura refugimus
Ætas? quid intactum nefasti
Linquimus?

Off se godloos sijn, off sotten
<Die> so <met> den hemel spotten.
Vraegt een narre daer eens naer
<Hy sall> seggen beidegaer.
In de kercken van de Britten
Most men op zijn knijen sitten
En Godt bidden om een zeeg
Die nooit braven koninck kreeg
In een oorloch met zijn vrinden,
Die verbondt, en Kercke binden, 871

Dien hy noch rechtvaerdig noemt
Daer den hemel hem verdoemt;

Carel moet voorseker menen
Dat Godt suffe nu met eenen
Off nu door de brille siet,
Dat en deugt van Carel niet.

Maer nu heft hy weer zijn handen,
En doet vreugde vuyren branden
Daer zijn vloot geslagen is;
Carel dat is vroom gewis,
Dat is nae de schrift getreden
Als men doet noch zijn gebeden
By verlies van goet en bloet,
Dat is, seg ick, wonder goet.
Maer wil Carel sich bedriegen
En zijn Britten winst voor liegen
En dies dancken so den Heer'.
Carel doet dat so vry meer

872

Pudor est cum fide majestas

Hoe ging den hemel ons hier open
Doen Carel wierden aengeseit
Zijn glas van ramp was uytgelopen
Zijn Koninckryck hem weer bereit !
Het gansche landt stond heel in vreugde
Den Haeg en was niet groot genoech
Voor all de schaer die sich verheugde
En daer nae toe zyn liefde droeg
So blyde wierde nooit ontfangen
Een koninck in zijn eigen rijck
Die zijn bannier had opgehangen
En zyn vyanden in den slijck:
Maer hoe is dese vreugt vervlogen
En haest gesmeten over boort
De trouw en vrientschap is gelogen
Verkeert in enckel bloet en moort:

Had ick de wynen die men hier wel heeft sien drincken
Op Carels nieuw geluck ick kon daer niet door gaen:
Had ick de vloecken weer op Carel nu gedaen
Om zijn ondanckbaerheit ? ick most der in versincken

873

De geest en vlees sijn tegen een
En ongelijck in stoff, en waerde
Waerom de sonde dan gemeen
Die doch alleen het lychaem baerde ?

Off wel het vlees de sonde doet
Dat kan de ziele niet verlichten,
Die daer de will toe geven moet,
Het vlees kan anders niet verrichten.

Doen Adam in den appel beet
Tot straff, en naedeel van ons alle
Hy wist wel dat hy qualick deed'
Alleen zijn Eva ten gevalle:

Dit doen wy noch all ummerdaer
Het lichaem is der zielen vrouwe
Vergeet die sich, en siet op haer
So doen se dat haer ewich rouwe

1663 – 1669

De Kercke Godts wort seer gedruckt
De vijandt isser in geruckt
En spaert gien christen klein off groot,
Se schreit, en roept in groten noot
De Turcken op den Duitsen grondt
De Christen weer in Piemondt
Aen allen kanten lydt se last
Van vriendt, en vijandt aengetast 874
Dit siet Godt aen en laet het toe
Is hy dan nu zijn Kercke moe ?
Daer hy weleer den Duyvel gost
Dat die zijn Delphos heeft verlost
Met donder, vier, en hagelslach
Doen hy de statt bestormen sach,
Daer nu de ware Kercke lijdt
En nymant treet in haren strijdt
Den hemel oock die siet het aen
Hoe kan se dan noch blyven staen ?
Dat sall ick seggen als ick kan
Met bloedt de Kercke Godts began
Door bloedt so isse voort gegroeit
In bloedt so staet se noch en bloeit
Het bloedt dat salse weer ontslaen
Niet eer als alles sall vergaen
Dit sprack het jaer van sestich dry
En lei daer duysent tranen by

Een trotze zael met schaly daecken
Om Burgemeesters in te maken
Heeft nu de statt hier toe bereidt
En grote kosten aengeleidt.
All komt den pronck dit wel te passe
Het is gien voordeel voor de tasse
Hoe heerlick dat het oock gelijck'
Van bouwen wert men weinich rijck'. 875
Maer om daer beter toe te raken
Dat minnen, en dat kindermaken
Dat maeckt de statt een styven buyl
All waren all de kinder vuyll.

Te pissen met een lucht
Dat heelt de lenden sucht

Poept als gy pissen moet
Dat doet u nyren goet.

Te straffen die hovaerdich is
Te sparen die goetaerdich is
Wie anders meint te sijn gevreest
Dat is gien heer maer wel een beest

Het valsse goudt, en silver bromt
Meer als het beste datter komt
Dus dickwijls oock de vrienden, als
Se schynen best, so sijn se vals

Gien quaat te doen is goet.
Gien goet te doen, misdoet.

De oude wynen sijn de beste.
De vrienden oock eerst op het leste
De ouwerdoem de proeve stelt
Hoe veel de deugt van beiden gelt

Den ouden Asclepiades
De droncken stelt op hallef sess.
Den eersten; seit hy, voor den dorst
De twede die verheugt de borst
De derde maeckt den mensche voll
De vierde meer, die maeckt hem doll.
Maer sulcken dronck moet sijn geweest
Off van een paert, off horen beest
Dat is, sey Klaes, in onse dorp
Een emmer nats met eenen slorp
Maer anders hier een kan off acht
Daer gaet een men mee slapen sacht

Het trouweloos geluck
Is maer van sich een stuck
En soeten in t' verlangen
Dan als het is ontfangen
Dan dientter weer een aer
Die dat geluck bewaer

Het allergrootste werck van Godes grote krachten
So vele dat de mens kan enichsins betrachten 877
Is, dat het selve vlees so door het vier verteert
Als door het voetsel in der besten vlees verkeert
Ten voorschijn wederom moet komen, en ontwaken
En van dat niet en is, het selve lychaem maken
Dat vaeck all is door ass verdwenen off in roock
En met zijn eigen stoff den helen waessem oock.
Mijn ziele die dit vraegt noch in haer vlees geseten
Wert door haer vlees belet om dit te kunnen weten.
Maer dat se door gelooff nu graeg wil nemen aen
Dat sall se beter in haer twede vlees verstaen

Die niet en socht als gelt en goet
En stiet de reste met de voet
Als die zyn wens heeft heel verwurven
En daer is sacht op heen gesturven
Wat kan die klagen by alldien
Hy mach gien heil hier boven sien ?
Daer heeft hy nooit hier om gebeden
En daer en kan gien overleden
Dus siet hy dan eerst beide gaer
Hy hael het hier, en mist het daer

Wie < -- > en will hem niet < -- >
< -- >
< -- >
En wil hy dat wel doen so geeft hem Godt genoech 878

Had ick de wynen die men ging op Carel drincken
Doen hy hier wert onthaelt, ick kon der in versincken
Had ick de vloecken die se weer op Carel stellen
Nu hy ondanckbaer is, ick voer wel heel ter hellen
Dus Carel, seg ick dit wilt gy niet danckbaer wesen
Gedenckt in u geluck het beste meest te vresen.

Loop heen met all de gulden spreucken
Van ouwe Griecken, en Hebreen
Wat brengen die doch in de keucken
By enen Procureur alleen.

Daer haelt men eerst de dyre woorden
En letters als met goudt gemaelt
Die nymandt las, off ooit aenhoorden
En niet heeft dier genoech betaelt

Wat heeft ooit Salomon gesproken
Wat brocht Pythagoras doch voort
Daer kon gien keucken doch aff roocken
Het was gien Procureuren woort

Een man wiens sone sich ten enemael verquiste
En trouwden aen een slecht en heel verachten staet
Och riep hy desen slach my recht ter herten gaet
Die sone sall my sijn, een nagel aen mijn kiste.

Maer off een rijckaert bygevall eens een pont groot mist
Men weet wel dat hem sulx in t' minste niet bederft
Dat oock een weeldich man so drae noch niet en sterft
Daer gaen meer nagels als maer eenen aen een dootkist

Tacit <Ann>.13 publino suillius sub Nerone

Weleer is een den hals gebroken
Die hadde goet voor gelt gesproken
Nu krijgt hy gelt, en houdt den hals
Die niet als quaet en spreeckt en vals

Wilt gy vergulde spreucken soecken
So neemt gien Salomonis boecken
En laet Pythagoras vry gaen
Die boecken is gien vordeel aen
Maer voegt u by de Procureuren
Daer sall veel eer u dit gebeuren
Als gy u saken haer betrouwt
Dan sijn haer reden enckel goudt.
Gelyck als Mydas niet verteerden
Dat niet terstont in gout verkeerden
So spreken dese niet een woort
Het is all goudt nu rechte voort

Een meisken schoon, en oversoet
Dat kreeg de koorts in vlees en bloet
Dies wenst' ick haer daer aff genesen.
Maer als ick my terecht bedocht,
Indien het so geschieden mocht,
Ick wouw de koorts wel selven wesen

O wat een vreugde waer my dat !
Het gansche lychaem ick besatt
De koude sou heel sijn verstreken
En all den brandt die by my waer
Sou maer het herte binnen daer
Met wederliefde gaen ontsteken.

Maer off dit nu so waer geschiedt ?
Dat most sijn eens, en meer oock niet
Daer mocht een out wijff aen bevallen
Most ick die mee dan op de huit
Neen vrienden, neen daer scheid ick uyt
Dat doch noch min als niet met allen

Gy Herders waerom doch gebeden
Met so veel praets en so veel reden

Dat Godt verbiedt u doch so seer
Off is hy nu niet als weleer ?
Hy weet den grondt all van u sake
All segt gy hem dat niet so vake
Gelooft my vry, hy vat het woort
Schoon off hy dat gien tijn mael hoort
Off denckt gy dan gien vrome leden
Die voor u waren, nae te treden
So bid ick u gedenckt alleen
Doet niet gelyck de Phariseen 881

Wilt gy gulden reden soecken
Soeckt die niet uyt ouwe boecken
Van de Griecken en Hebreen,
Maer by Procureurs alleen;
Daer sijn eerst de gulden reden,
Daer oock gelt is uyt te smeden,
Maer gy moet het recht verstaen
Dat wil uyt u beurse gaen.

Trouwt niet te seer op u geluck,
Het speelt u licht een schellemstuck;
Sejanus klom in sestijn jaer
So hooch, dat nymant hoger waer
En schier Tiberio gelijck
Daer schort hem maer het hele rijck,
En in een slecht half uyrtien weer
Viel hy van all die hoochte neer,
In so veel stucken voort vernielt,
Dat niet een litt zijn naem behieldt,
En lach veel breder als de stadt
Daer om hy oock gien graff en hadt
Wie dit nu alles weinich acht
Die krygt oock dat Sejanus dacht

Als Nero met zijn negen jaer 882
Zijn eerste vyff had openbaer
Met moort, en ontucht weer geschonden
So nam hy laest met eenen stoot
De vrake door zijn eigen doot
Van so veel bloedt door hem verslonden.

Dus heeft in t' seventichste jaer
Nae dat een maecht een moeder waer
De aerde bloet van twe gedroncken
Het eene brack het moorden aff:
Het ander aen den moorder gaff
Dat ons het leven heeft geschoncken.

Den eersten hielp hem selven voort,
En dede nooit een beter moort,
En ging ter hellen so verloren:
De twede sich geduldig gaff
En ging ten hemel uyt zijn graff
Met hondert duysent uyt verkoren.

Twentse Taalbank

Virgilius deformatus

Wel hoe ? wat sien ick hier ? dien heerlycken Poët ?
Virgili bent gy dat ? hoe sydi dus gekleedt ?
Dat Nederlantse jack, en reepsche sonder klincken
Dien ratelwachters hoet ? wat duysent Fransse vincken 883
Hoe siet gy nu der uyt ? bent gy dien Mantuaen ?
Dat dunckt u selven niet, en ick neem t' oock niet aen
Gien Æolus en sou de minste wint bewegen
Sprack Juno daer als hier: en Dido daer en tegen
Waer door de reden van Æneas niet verleidt
Indien niet beter daer als hier en waer geseit,
En waer hy oock gegaen op dese praet naer ondren
En wederom gekeert, dat sou my wel verwondren,
Ullyses was oock van den Reuse niet geraeckt
Had hy niet beter daer zijn praet, als hier gemaeckt;
Den aerdigen trompet, is hier nu maer een horen;
Thysiphone heeft hier haer slangen oock verloren:
En waertoe veel verhaelt ? de krachten sijn der uyt
De trom, en is gien harp, den rommelpot gien luyt:
De liefde daer een ziel is heftich in ontsteken
Schint daer in volle vlam en hier in roock te spreken:
De troostelose min die daer is affgebeeldt
Wert hier te machtich laeuw, en kinderlyck gespeelt.
Virgili dit is vast die u will oversetten,
Dien vrees ick dat u geest den zynen sall verpletten
<Appellis> schilderij is nooit recht nae gedaen
Maer met zijn handt begost en* met zijn hant vergaen [Er staat: et.]
U boeck heeft meer geluck daer is niet aen verloren,
Wat over is geset, is niet van u geboren
Maer daer en tegen so mishandelt, en mismaeckt
Dat het by uwe konst noch deur noch drempel raeckt 884
Wist ick niet van u stoff, onreden hoe se bennen
Gelooft my vry ick sou mijn leven u niet kennen
Ey siet doch eens u boeck in neder Duits gedaen
Ick weet gy seggen sult dat dinck gaet my niet aen.
Daerom van u waerdy niet breder hier te praten
So seg ick dit alleen, en wil het daer by laten,
Wie u in ander tael te stellen sich betrouwt
Die maeckt een waterpott uyt een juweel van goudt

[De eerste twee coupletten zijn doorgestreept.]

Stesichorus had Helenam
Met zijn gedichten uyt gemaeckt
En daer in blintheit omgeraeckt
Keerdt' hy zijn pen en weer bequam

Als Booy kreeg last van hoger handt
De snode streken, en bestell
Van Musto ondersoecken wel
En dan te brengen aen het Landt

Terwijl hy hier mee besich was
Een hete koorts hem overquam
En van zijn krachten veel benam
Dit quam de Mussen wel te pass

Zy dochten nu zijn loon is daer
Van een te schenden in zijn graff;
Maer die hem dit beletsel gaff
Gien Helena van Griecken waer

Gedenc[k]t niet als Stesichorus 885
Doen hy herstelde zijn gedicht,
Van Helena wreed weer verlicht,
Dat Booy so mee sall doen aen Mus

Hy brogt driehondert stucken in
Tot zynen last, en groot beswaer,
En wert nochtans gesondt daer naer
En dat door Godt, en gien Godin'

Ick lach te nacht en docht
Off wel een mensche mocht
Ter werrelt sijn geseten
De niet van Godt sou weten ?
Sou dat wel kunnen gaen ?
Dat kon ick niet verstaen:
Hy siet gien spruittien rysen
Men kan daer Godt in wysen
Het allerslechste beest
Vertoont Godt aller meest
Dus kan men in de spinnen
Godts grote macht besinnen,
Siet wat het beestien maeckt
Gy siet Godt daer in naeckt
Het heeft zyn herts bewegen
So wel, als wy, gekregen
En wat men niet en siet,
Dat mist het daer om niet.
Wy sien maer blote benen.
Daer aderen en seenen 886
Nochtans in sijn vervult.
Niet sien is onse schult
Dus gaet het oock van binnen
All kunt gy t' niet besinnen
Hoe dat het daer wel licht,
Dat schort aen u gesicht
Wie sall ons doch ontbinden
Waer sy het rach all vinden
Dat uyt haer lychaem gaet
Veel dunner als een draet.
Het heeft oock zijn gedachten
En weet sich well te wachten
Voor dat hem niet en dient
Voor vijant oock en vrient.
Wie heeft hem dat gegeven ?
De ons verleent het leven
En die het alles geeft
Oock in het minste leeft.
Wie sou daer niet aen mercken
Godts grote wonder wercken ?
Een sulcken dommen geest
Is slimmer als een beest

Optio Mecænatis senet. pag 430

Maeckt my vry doof en stom,
Mijn beide benen krom,

Twentse Taalbank

Mijn handen beide lam,
En buygt my als een kram,
Het valt my niet te swaer*
Laet my mijn leven maer,
Mecænas wenst dit vry.
Maer nymandt meer als gy.

887

[Er staat: swaert.]

Gelijck de sonnewyser gaet,
Die aen den zeilsloen is gestreken,
Hy soeckt, en eer niet stille staet
Voor dat hy vindt zijn eigen teecken.
Dus drijft den mens zijn herte mee
Door all des werrelts lusten hene,
En vindt gien rust noch eigen stee
Voor dat het raeckt op Godt allene;
Daer blijft het eerst gesett en vast
Gien rust en brengt de reste mede,
Zijn sorge met zijn rijckdom wast,
Maer niet by Godt, die wast in vrede.

Job op de mest was meerder wijs,
Als Adam in het Paradijs,
Wy sijn oock wyser in den druck
Als in den staet van groot geluck

Chrysosth

De kinder vresen voor gien vier
Maer voor een grijns, en momme dier;
So vresen wy den doot oock meer
Als sonde tegen Godt den Heer
Daer doch de doot een mommedier
En sonde sy het helsche vier

888

Door droefheit gaet de geest te niet,
Dat oock aen Godes boden siet;
Dus Elisæus door de snaer
Zijn geest herstelt, die van hem waer.
Dit dragen ons de joden aen
Wie wil die mach het so verstaen.

Wie uyt de werrelt gaet, gelijck hy quam der in
Dien is de werrelt schae, den hemel zijn gewin,
Indien hy niet en maeckt de werrelt sich te buyt
All brocht hy niet daer in, so brengt hy veel daer uyt.

Leert sterven als gy leeft, so leeft gy naer u doot.
Dit is ons all van outs geleert, en voor geschreven,
Maer dit is nu wat nieuws, en rust in mynen schoot
So lang als ick hier leef, so lange leer ick leven.

Het eerste van een vatt
Is alletijt het beste;
Het jonge leven, dat
Wert beter op het leste

De winden komen uyt der eerden
Dat leren ons de hooch geleerden
Doch nymant sulcke reden geeft
Als die men in de Minen heeft
Wie daer in siet sal hem verwondren
So swaren wint komt daer van ondren
Gelijck my selven dat geschach
Daer ick in Hungary in sach
Dies sou ick dat wel best geloven:
Maer all wat licht is gaet nae boven
Dus moet de lichte wint oock gaen
Tot boven aen de son, en maen;
Off souden hem de wolcken temmen
Die boven op de winden swemmen ?
Nochtans men siet so meinich scheur
Daer borst wellicht haer sterckte deur:
En off men ons daer mee will paeyen
So most nooit klaren hemel wayen
Gelijck men anders heel bevindt
Dies van de winden is all wint.

Maer mach ick seggen dat ick achte
Wy gissen wat, en als by nachte
Dat siet men hier in openbaer
De lichte wint, is ons te swaer

De sorge maeckt den armoedt swaer
So doet de rijckdom oock daer naer
Hoe meerder goet, hoe meerder sorg
En voor verlies wert nymant borg
Dus is de fout niet in het goet
Maer in het herte dat se voedt.

Een rijcken man die heerlick leeft
Die siet meer vrienden als hy heeft
En die zijn vrienden kennen kan
Dat moet eerst sijn een arrem man.

Ick heb een lief weleer verloren
Die my verliet, en sonder noot
Wel twintich jaer voor my geboren
En nu wel tyne voor my doot

Het leven is zijn tijt beschreven
Den enen vroech, den tweden laet
De beste dagen die wy leven
Zijn, als men vroech te bedde gaet.

Het sijn niet all vollwassen huyden
Daer wel de kramer gelt op biedt
Men mist eer sestich jonge tuyden
Als een die sestich jaren siet

senec controvers. pag 11

Twe broders waren eens
En doch so wasser jiet
Dat misten beide niet
Den eenen rijck en satt
De twede niet en hadt
De rijcke had een soon
Die door den nooten boon
Van zijnen oom ontstack
En brocht hem zijn gerack
De vader dies verstoort
Die stiet hem uyt de poort
Dit heeft den oom verstaen
En nam hem weder aen.
Daer nae wast ongelyck
Den oom wierd haestich rijck
De vader arrem weer,
Dat doet den sone seer
Dies doet hy voor als naer
En spisigt oock zyn vaêr
Dies weer den oom seer straff
Schaft oock den oom weer aff
Dies wert nu dit gevraegt
Wie dat ons best behaegt
In sulcken onderscheit
Van goet, en quaet beleit
Wat vragen is daer aen ?
Hier hebben twe misdaen,
De vader, en den oom
Alleen de soon is vroom

891

Raptor fugitivus

892

Een man die lustich had gesmeert
En all zijn goettien so verteert
En dus geraden aen gebreck
So sprack hy stoutter noch als geck;
Hy most geen wagen noch een ding
Daer off zijn hals, off heil aen hing
Dat was als Paris had gedaen
Dus isset oock met hem gegaen
Alleen hy brocht zyn lijff daer door
Dat Paris nae den roof verloor.

Nu sijnder vier met hem beseert
Hy selven vluchtich, en onteert
De dochter oock haer eer geschaeckt,
Se sy dan wat off niet geraeckt,
De derde van zijn amt berooft
De vierde van de beul onthooft
O slechte bloet nu gy bedaert
Nu siet gy wel wie dat gy waert
Gien Romulus off Beniamijn
Daer by u rooff heeft gienen schijn
All isser wel wat om geschiedt
Het docht noch jiet, nu deugt het niet
En noch to scheiden van de buyt
Dat is te slecht, daer scheid ick uyt.
Waert gy verandert in een stier
En so gegaen met haer van hier 893
Als Jupiter wel heeft gedaen
Dat staet een groten heer wel aen
Hoe wel een stier, maer in de naem
Van t' geen hem daer toe was bequaem,
Wie grote heren volgen nae
Die doen gien quaet, all doen se schae.
Dat meinen oock de dieven mee
En doen als Alexander dee
Doch hoe hem dat daer nae gevall
Dat siet men als hy hangen sall
Maer die de galgen sijn ontgroeit
Die heeft gien stelen ooit gemoeit
Die nemen gien getuigen aen
Als die haer rijck voor ogen gaen
En dencken waer toe veel gespoock
So graest men nu, so graes ick oock.
Had dit den rover mee geraeckt
Met <meer> geluck had hy geschaeckt

Wie aen het rechten komt te raken
Die make vry twe sacken dan
Den eersten om gelt uyt te braken
Den tweden daer gedult in kan

En dese dienen dan te wesen
Den eenen klein, den tweden groot
En sall den tweden dan genesen 894
So lach den eersten nooit in noot

De kleine krimpt, die meest geplaegt is,
De grote meer door plagen swelt
En als de klene sack gevaegt is
So barst de grote van gewelt

De kleine sack voor gelt en schuld is
Voor Procureur, en Advocaet
De grote niet als voor gedult is
Dat niet als met de man vergaet

Dit heb ick lange nu bevonden
En ben het oock van herten moe
En waer ick eens daer aff ontbonden
Ick bond' oock beyde sacken toe

Het koninclijcke seer geneest nu Ludowijck
Als oock in Engelant nu Carel van gelijck
Wat reden datter sijn dat dese dit genesen
En gienen Koninck meer dat heb ick nooit gelesen
Dat blijft in haer geslacht, en by den ousten soo[n]
All waer hy met gewelt verdreven van de Croon
Franciscus in den slach gevangen by Pavije
Dat seer noch evenwel hield in zyn heerschappiè
En toonde dat zijn kracht noch niet gevangen was
Doen hy gevangen, daer de Spaensse van genas 895

Maer hier is weer een seer wie dat wel sou genesen
Dat sou gien Ludowijck, off Carel willen wesen
Daer was een rijcken dief geweldig hier aen vast
Naer hem zijn weduw oock als aen geerfden last
Wat dat het sy geweest, off waer vandaen gekomen
Off hoe het daer om is dat heb ick niet vernomen
Sy kregen beidegaes wat wonders, en wat swaers
De weduw aen de neus, den man eerst aen den aers.
Nu vragen my de luy wat pocken mocht dat wesen
Gy hebt het all geseit, en sy syn all genesen
Maer sou een Koninck handt daer tonen aen zijn heul ?
O neen dat snode vlees was beter voor de beull.

[De eerste twee coupletten zijn doorgestreept.]

Mijn < -- >* most zijn leven slijten [< -- > is doorgekrast.]
Doen hy in Zeelandt wierd geleit
Dat was maer enen <dit>* te wijten [<dit> is doorgekrast.]
Die sach gien gelt genoech bereidt

Dien mach ick oock met recht verklagen
Dat noch mijn lasten sijn so groot
Nu mach de Droes hem eens affvragen
Waer toe zijn schatt nu nae zijn doot

Hy heeft so meinich man bedurven
En dat was oock gemeint op my* [‘my’ is doorgekrast.]
En waer hy niet so vroech gesturven 896
Ick was mijn leven lanck onvrij

Nu moet ick om zijn schellem stucken
Den Droes noch schelden waerom dat
Hy die niet mee van hier ging rucken
Doen hy zijn leste koolmoes att

Ick weet den dief sou nu wel wenschen
Hy hadde nooit so veel gewoedt
Dat wens ick oock en vele menschen
En waer ten beyden zyden goet

Wie so zijn ziele gaet verkopen
All waer het noch so hooch en dier
Hy moet doch naeckt ter hellen lopen
En sonder reisgelt gaen van hier

Dus sprack tot Cyrum Godt weleer
Gy sult mijn volck verlossen weer
Dat heeft oock Juda so gekregen

En dat Godt alle menschen soeck
Staet beid' in Esajæ boeck
Op veertich vijff, en veertich negen

Godt sprack daer by gy kent my niet
Noch sult gy doen dat ick gebied, 897
Daer toe heb ick u uytverkoren.
En dat was hondert tachtich jaer
Eer Cyrus eens geboren waer.
Dus Godes woort gaet niet verloren

O Heer hoe komt het dat men u
So lang vergeefs zijn noot op drage,
Is dan den hemel hoger nu
Off komt gy nu niet meer so lage ?

Wat sall het dan doch wesen Heer,
Hebt gy u heel voor ons versteken ?
Off dat ick moet geloven eer
Wy bennen meest van u geweken,

En evenwel so sijnder veel
Die noch u soecken all haer beste:
All is dan boos het meeste deel
Wijckt daer om niet van all de reste.

Laet om het quaet dat gy vervloeckt,
Den sucht der vromen niet verloren;
Maer de u recht van herten soeckt
Gedenckt wat hebt gy dien gesworen.

Gy bent noch die gy waert altijt
En kunt u selven niet versaken.
Gy schelt den eedt aen nymant quijt 898
Hoe sout gy dies u vry dan maken ?

Off wijckt gy van de werrelt dan
Om stanck en haet van all haer sonde
Och maeckt daer dan een einde van,
En laet gien meer noch gaen te gronde !

Wie sich op Godt alleen verlaet,
En voelt dat zijn gebett hem baet,
En wijckt om gien geluck daer van,
O dat is een geluckich man !

Hoor Willem wil ick u wat praten ?
Gy hebt een eigen lust in haten
En die gy haet sijn wel te vrêen
En gunnen u die vreugt alleen
Daer meugt gy u dan mee versaden
Gy brengt daer nymant door in schaden
Maer wilt gy haten dat gy meugt ?
So haet u selfs, die niet en deugt.

Wolsey de Cardinael die sey
Ick, en den Koninck, allebey
Dat heeft men slecht doen uijt geleit
Noch heeft den Pape recht geseit
Hy was een gestlijcken heer
Dat sach men daer aen, en noch meer 899
Hy sprack oock daer als een propheet
Gelijck men dat nubeter weet
Want waer de Britse heren gaen
Daer treen de knechten nu voor aen.

Een wijff dat is een deftich goet
En van de beste gaven
Maer sall ick seggen als ick moet ?
Noch aller best begraven.

Als man en vrouw in Echt
Te samen sijn vereent
Dan sijn se wel met recht
Viervoetich oock gebeent

Veel jaren heb ick heen
Noch klaeg ick dat mij schort,
Had ick niet meer als een
So quam ick niet te kort

Gien kruit so slecht, gien bloem, off bott
Men siet daer binnen in all Godt.

So Godt my gaff van jonges aen
Ter werrelt eerst weer in te gaen
En werden weer van nieuws geboren [Na pagina 899 volgt pagina 1000.]
En heel beginnen van te voren 1000
Ick sou wel seggen, O niet meer
O neen, ick danck u lieven Heer !
Versiet een ander met dien zegen
Ick heb mijn deel all ruim gekregen
Dien selven gang noch eens te gaen
O neen, my lustter niet meer aen !

Te truiren nae zijn ongevall
En vresen datter komen sall
Wie swanger gaet aen dat gebreck
Moet ongeluckich sijn, en geck

Buiten schoon, en binnen hoon
Dit huys dat wil uyt mommen gaen
En heeft een aensicht aengedaen

So deftich schoon, en oversoet
Als Venus selven wesen moet.
Maer schuyft het decksel eens voorby
En siet dan eens hoe dat het sy
Dan is die schone Venus weer
Een ouwe pry, en sonder eer
Dies so gy dit gebouw bemint
Weest siende voor, en achter blint

De kintsheit all om christo lede
Eer Christus om de kinder dede 1001

De pocken mach nu meer gaen trouwen !
Men will gien woort nu langer houwen
Den enen koopt zijn wijff weer uyt
En laet zijn maecksel by de bruyt

De twede met geknor en kyven
Gebruickt te vroech het recht der wyven
En dat verdroot een bruit so seer
En gaef hem dies zijn affscheit weer

De derde wertter aen gedwongen
En is daer nae zijn wijff ontsprongen
En laet haer in een slechten staet
Daer hy oock mee niet vry aff gaet.

De vierde stelt zijn woort besyden
En sweert hy mach de bruyt niet lyden
En scheidt der aff en geeft haer toe
De trouw en all den bras te goe

En so nu dit gien Heren wetten
Noch Kerckenraet en kan beletten
Wat doen dan all haer wetten daer
Die soo veel binden als een hair ?
En nymant meer ter werrelt baten
Als Procureur, en Advocaten
Daer isset reusel in haer moes
En vult haer vleesvat en de kroes.
De ommekeerders van de wetten
Syn meer gesien, als die se setten 1002
Hy krygt gien loon die wetten stelt
Maer die se breeckt die heeft zijn gelt
Dit wert hoe langer noch, hoe slechter;
Ick vrees het schort oock aen den rechter
De Rechten staen doch stom, en still,
Als hy se niet beschermen will.
Dies moet ick hier dan uyt besluiten
Dat nu de wetten sijn als fluiten
Daer in gien kracht, off vreugde leeft
So nymant daer de wint in geeft

Een muntemeester slaet zijn gelt
Op eenen voet hem voor gestelt
Het sy van silver, off van goude
Dat even goet is van metael
En op de steen, en op de schael
So wel en suyver als het oude

Dat kan hy doen, dat neem ick aen
Gien deugden van metael vergaen
So lang het op sich selven daer is
Maer dat hy slaet van ander gelt
En daer een nieuwe munt op stelt
Dat even goet, en even swaer is

En daer noch ryck by werden sall
Onaengesien zijn kosten all
Wie kan zijn leven dat geloven ?
Sijn daer gien swarte konsten by 1003
Off anders jiet van tovery
So gaet het mijn verstant te boven

Veel gelt te slaen uyt een matael
En even goet op proeff en schael
En daer te kosten by te leggen
En rijck te werden by dat werck ?
O mijn geloof is niet so sterck !
Men most my dat all anders seggen

Wie sou my dat doch maken vroedt
Als hy daer meer niet by en doet
Hoe sou de Karel niet verarmen ?
So hy gien ander konsties kan
So seg ick o <verdolde> man !
De Heer will uwer sich eerbarmen.

Een vrouwe van haer eer berooft
Plant horens op de man zijn kop
Waerom de man ? dat is het hooft
Daer staen altijt de horens op

Insignia < -- >

O Leeuw dit gaet nu slecht genoech
Dat hij u oock het < -- > leert. 1004

Leent u bekanden, Maent u vyanden.

Gy waert mijn vriendt seer groot
Doen ick u gelt verschoot,
Legt nu mijn gelt daer neer
Ick ben u vriendt dan weer

Wie nu een kluppel vallen laet
Eens op een man, en maeckt hem quaet
Die moet voort van Godts tafel aff,
Dat dunckt my is all wat te straff;
Sunt Pieter die had beter deeg
De gaff aen Malcus oock een veeg
Dat hem zijn oor viel van de kop,
Maer lieve wat geschach daer op ?
Steeckop, sey onse Lieven Heer
Wie vechten wil, valt door geweer
Maer off hy hem daer nae verstiet
Van zynen diss, dat dunckt my niet
Gelijck < -- > genoech daer naer
Doen hy noch aen zijn tafel waer 1005

Dat Willem haet daer groeit hy by
So vet gelijck een ouwe pry,
Maer kon hy doen met haten quaet
Hy groeiden als een beer by saet,
Maer nu zijn vijandt blijft gesont,
Nu wert hy mager als een hondt

Een joncker die wat veel genoot
Uyt zijnen dienst, meer als met eeren,
Maer met dat hy zyn ogen sloot
So was de joncker met hem doot
En all zijn soons dat waren heren

En evenwel hy had so veel
Als all zijn kinder met hun allen
All haer besitt besatt hy heel
Noch was het alte smallen deel
Daer mocht noch gienen heer uyt vallen

Maer weet gy waer dit vaste sy ?
Aen gienen naem was hem gelegen
Hy schraepte vast aen alle zy
By duysenden all duysent by
En dat was noch all Godes zegen.

Een Raetsheer hier van dese statt
Die sprack noch in zij[n] gryse jaren 1006
Geluckich sijn de kinder, dat
Haer ouders van een goede schatt
Om harent will ter hellen varen

Dit hooft was oock van dese grill
Maer nu het is niet meer voor handen
Nu sijn de soons weer hooch int till,
Het mach de vaêr gaen als het will,
Hy mach dan braên, hy mach dan branden

De menschen die gien hell noch hemel waerdich syn
Noch eindelose vreugt, noch eindelose pijn
Dat Godt in zijn gericht die weder liet ontwaken
En in het wilde wout daer vogels ging aff maken
Die eeuwich met haer keel hem loofden naer hun aert

Twentse Taalbank

O dat was meinich mens wel duysent doden waerdt !
Off nu de Kercke sey, gien menschen sijn geboren
Zy moeten eeuwich sijn off zalich, off verloren
Maer meinich heiden heeft zijn tijt so vroom bestaëdt
En Godts bermherticheit, zijn recht te boven gaet

Gien man[n]en tonen meer nu out door loop van jaren
Sij maken haer weer jonck, en kopen jonger hairen;
Maer waer der eens een kracht te koop van jonger vlees
O die my sulcken marckt van koopmanschap eens wees !
Doch als ick my bedenck, het waer oock niet gepresen
Een man van grote schatt sou maken arme wesen, 1007
Hy sou zijn ouderdom gestadich kopen aff
Dus quam die rijcke man een bedelaer in t' graff

So Abraham Godts beste vriendt,
Dien Godt quam selven wel vergasten
Dat nymant ooit en heeft verdient
Noch nae zijn zalicheit moet vasten
Tot dat de jongste dach verschijn
En niet genieten van te voren ?
In meer geluck sou die dan sijn
Die tegens dien dach wert geboren
Off so hy dan, gelijck ick meen,
Daer van geniet door Godts behagen
Waer sullen dan die zielen heen
Die onder t' altaer sich beklagen,
Heer wanneer sult gy onse bloedt
Eens op der aerden komen wreken ?
Dies sijn dan die niet wel gemoedt.
Hier blijft nu myn verstandt in steken.

Hoe wel de France Croon, en bosen Engelsman
De Sweden, en de Deen ons soecken om te keren
In heimelijck verbond, en wy, wat doen wy dan ?
Wy soecken ons met macht, meer als met Godt te weren

O Haechien siet vry toe, en maeckt gien ydel hoop
De foute staet by u gy stelt u in gebrecken 1008
U Raet en is niet dicht, u leden sijn te koop
Het gelt nu rechter is, gien recht heeft meer te spreken

Wat wilt gy dan voor heyl versoecken doch van Godt ?
Dat gy niet doen en wilt eyst gy noch van den Heere
Sall hy u houden woort, so houdt oock zijn gebott
En eyst in u gebett dat hy u eerst bekere

Wat lieffelycke reuck heeft doch een vuyle pot
Wie keert niet zijn gesicht van yselycke saken ?
Dus uyt een onrein hert komt gien gebet by Godt,
Wat niet en deugt by ons, hoe sou dat Godt vermaken ?

Wat baten anders all u dagen aengestelt
Om wat besonders daer van Godt in aff te bidden ?
Maeckt eerst u herte rein van diefstall en gewelt
Off Godt; so reinen Geest en is niet in u midden

Als Israël Godts volck oock zijnen Godt vergatt
Zijn vaderlycke tucht, en zyn beveel liet varen
Doen most hy in den ban daer hy elendich satt
Dies moet gy beter sijn, sall hy u beter sparen

Straft my terstond Heer als ick quaet doen
So weet ick Godt denckt noch op my
Ick sall dan minder quaet daer nae doen
En dencken, houdt, Godt isser by 1009

De menschen meest in sonde vallen
Om dat haer dunckt Godt laet het gaen
Waerom ? sy voelen niet met allen,
Sy varen vast all wel daer aen

Maer als de doot met blote beenen
Dan eenmael voor haer deure stoot
Valt dan het quaet niet voor haer schenen
So is oock all haer hope doot

Die naer een gouden wagen staet
Die krijgt daer wel een ratt aff
En die so veel hoeryren gaet
Krygt licht daer dit off dat aff

Dit leste gaet niet ummer vast
Dat sall ick u doen horen
Aert ging lest by een hoer te gast,
Maer die heeft wat verloren

Eert gienen gyrigaert om goet
Die daer in leit versopen
Wie selven sich gien goet en doet
Wat wilt gy daer aff hopen

Tis wonder dat de hennen
Den haen niet quaet en bennen 1010
Die so den nacht door kraeit
Dat haer den slaep ontwaeit
En slaet haer uyt hun stede
Vaeck met zijn vleugels mede
Als hem het kraeien lust
Noch sijn sy wel gerust

Gy wyven hier vermanen
U hennen u en hanen
Draegt alles van u mans
Behalven buytenkans

Nu seggen sy, en kyven
Den haen soeckt vreemde wyven
Mach dat de man dan wel ?
Jae, sonder overspell

Dat Abraham God heeft behaegt
Om zijn eenvoudich herte waer
En weet gy wat dan Godt so draegt
Doet dat oock in u herte naer
Geeft Godt niet meer, als hy u seit
En meer niet als nae zijn gebott
So daer de mensche meer by leit
Dan will hy wyser sijn als Godt.

Dat Philips is wel eer gesturven
Aen luysen, dat is klaer 1011
Maer wie sou dat nu seggen durven
Daer Philips meester waer

Niet dat ick dit hier mein te duyden
Op zijn quaet, en tyranny
Daer sijn all meer, en vrome luyden
So gesturven oock als hy

Aleman by de Grieckse Muse
Hooch geklommen en vereert
Is elendich door de luyse
Tot den botten opgeteert.

Pherecydes van gelijcken,
Wat voor middel dat hy socht,
Heeft zijn leven moeten strijcken
Door dat selvige gedrocht.

En van Plato wert geschreven
Mits hy so veel vygen att
Dat gien luys hem heeft begeven
Eer sy hem verslonden had

En dit waren vrome luyden
Als men weinich nu beleeft
Dies en kan men niet beduiden
Uyt het einde dat men heeft

Van het leven wert gerekent
Wat de menschen daer aff sien 1012
Maer gien doot de ons betekent
Wat hier naemaels sall geschien

Wat ons dient off will verstoten
Maeckt ons Godt genoech gemeen
Heeft hy meer by hem besloten
Ey dat laet hem doch alleen

Die zijn ogen houdt met brillen
En zijn kamergang met pillen
Mach wel eens weer trouwen willen
Maer wat sall de bruidt dan stillen ?
Meissien laet u so niet villen
Tast hem eerst eens nae de billen
Off de hangen, off se drillen
En oock passen op zijn grillen

En wat daer is aen te tillen;
O dat maeckt so veel verschillen !
Als de liefde sall verkillen
Dies so let op mijn bedillen
Meissies gaet u niet verspillen

Fenne viermael heeft gebroken
Nu haer benen op een kort.
Heer hoe moet het daer wel spoken
Daer men so mishandelt wort ? 1013
Doch de waerheit oock te spreken
Ick geloof voorseker dat
Fenne souder meer te breken
So se noch meer benen had'.
Fenne wilje noch so nypen
All u glaessies voor en naer ?
Licht so breeckt gy mee de pypen
Van u armen beidegaer
En als die dan zijn aensticken
So gedenckt niet anders als
Wil ick noch so langer licken ?
Daer mee gelt het dan den hals
Daer is t' lappen aen verloren
Daer en gaen gien kosten aen
Noch barbyren, noch Doctoren
Daer is voordeel aen gedaen.

O mensche gy geluckich leeft
De Godt tot zynen vader heeft.
En zijnen broder Godes soon,
En Godes Geest de by hem woon;
Maer isser een van drien niet by
So hebt gy gien van alle dry

Hoe is den Hertoch nu van Jorck
So heet op ons gelijck een Torck ? 1014
Weet gy waeromme dat geschiet ?
Zyn schulden hier voldeedt hy niet
En daer om stondt hy aen de poort,
Dies is den heer nu so gestoort
En off wel die dat had gedaen
Most dies van daer gebannen gaen
Noch blijft hy even seer gestoort
En doet gien eis als brandt en moordt.

Wie heeft zijn leven dat gehoort ?
Een Kats, en Mus die quaemen voort
En daer mee wasser niet meer aen
Als dese sijn van hier gegaen
Die van haer naem, en hogen schijn
De eerste twe, en leste sijn

Den Bisschop Nicolaes
Is sulcken braven baes
Hy doet des nachts besoeck
En brengt de kinder koeck
En daer rosynen toe
Met vygen in de schoe
Dus by de kinder gien,
So heilich oock gesien
Waer dat nu komt vandaen
Wie wil die neem het aen. 1015
Een vader seer in noot
Uyt armoet, en om broot
Twe dochters van zijn vrouw
Tot hoeren stellen wouw.
De meiskes met geween
Die riepen beide neen
Sy wilden daer niet, aen
Met quam de Bisschop gaen
By nacht voorby haer deur
En hoorde dit getreur,
Dies nam hy uyt zijn kass,
En smeet het door het glas,
Een sackien goudt, off gelt
En stilde dit gewelt
Dat sy se namen aen
Als quaemt' van Godt vandaen.
Tot Mira in de statt
Daer desen Bisschop satt
Geschiede dese deugt
Die best de kinder heugt
Off dit sy dus gegaen
Dat laet ick daer by staen
Maer dat gien kint noch daer
Aen twijfelt, dat is waer. 1016

Off ooit een Engel Godt aen siet
Beken ick, dat en weet ick niet
Ick meine daer zyn Majesteit
Ten vollen sich heeft uytgebreidt
In zijn gesitt van vier en vlam
Daer nooit gien schepsel by en quam
Alleen als zynen soon, en hy
Godt weet hoe hoge dat het sy !
All liet gy u gedachten gaen
Van aenbegin der werrelt aen
En klimmen eeuwich sonder endt
Noch quamen zy daer niet omtrent:
Wat baet het dan dat veel bedacht ?
Hoe meer gesocht, hoe dieper nacht
Mach daer gien Engel komen by
So veel te minder mogen wy

Hoe vlees en geest sijn vast aen een
En dies haer swaeckheit oock gemeen
Dat doen de sieckten ons wel daer
Haer ongemack druckt beidegaer.
De geest wort met het vlees geswackt

All sweeg ick still, mijn sieckte sprack t'
Dus sijn se dan als boom, en bast
En wat te samen smelt, en wast

Fenne kan van hier niet scheiden 1017
Off de doot daer all om raest
Wat voor listen hy haer leiden
Noch heeft Fenne doch gien haest

Valt sy eens by slechter aerden
En niet weinich haer verwondt
Eer een ander sich bedaerden
Daer is Fenne weer gesondt

Smijt haer om eens met de wagen
Dat men schier den hals te brack
Die daer klagen wil, mach klagen
Fenne voelt gien ongemack.

Eens vondt haer de doot besprongen
Van de wilde woeste zee
Dit is, docht hy my gelongen
Nu moet Fenne seker mee;

Maer het schip quam wel te lande
Fenne kreeg all weer gien noot
Dit is sprack hy nu een schande
Voor den arrem van de Doot

Dies so quam hy haer bespringen
Met een kranckheit, heet, en swaer
Daer veel menschen aen vergingen
Noch had Fenne gien gevaer

Lieve Doot gebruickt u sickel
Dat se waer een ander maey 1018
Hier en helpt gien pijl off prickel
Fennen huyt is alte taey'

Wie veele drinckt en sonder dorst
En vele kommer lijdt, en vorst
En meer wil eeten als zijn honger
Die sterft all licht een jaer te jonger.

Virg.
Quantum distabat ab illo

Hier leit begraven, so gy vraegt
Een krygs man, kloeck, en onvertzaegt
Die niet als grote dingen docht,
Ter tael als ymant wesen mocht
En dies by klein, en groot begeert,
Veracht van nymant, off onteert.
Maer door den teerlinck, en de kaert

Twentse Taalbank

Berooit geworden, en veraert
En dies geraden aen den dronck
Daer zijn verstandt, en deugt in sonck
En dus van alle man veracht
Heeft so zyn leven door gebracht.
En sich gevonden in zijn doot
Van alle troost, en menschen bloot
En liet gien droge broodt noch naer
Dat voor zyn zaet ten besten waer. 1019
En vraegt gy nu wie dat het sy ?
U vrienden quaet begraeft daer by

De vierendaechse koorts
Is even als een toorts
Ontsteken in der huyt
Laet die vry branden uyt
En so verteren mee
Wat daer den onheil dee'
Maer so gy die verdryft
Verwacht dan watter blijft:
Een uytgeblasen kaers
Ontsteeckt veel eer, als aers.

Drinckt voor u koortse min als niet
All deedt de dorst u groot verdriet
Maer als het beven is voorby
En dat het lychaem stille sy,
Dan dient den dronck u aller best.
Vry lustich dan u dorst gelest,
Waer door u brant oock wert gedooft,
Als Primirosius gelooft,
Een man eer varen binnen Hull
En hier op greep ick nae de pull

Cometœ duo durante decembi 1020
Anni 1664

Gy laet Heer u comet ons als een roede sien
Als off gy straffen wilt die dat aen u verdien
Daer voor doch gienen dief, off moordenaer en vreest
Maer die u meest ontsien die vresen aller meest
Och off gy daer door eens de bosen hier besocht !
Op dat de werrelt sach hoe Godt noch om haer docht
Die gy nu woeden laet, en selven so begaen
Als off gy daer aff gingt u heel en all ontslaen
En spreeck ick hier te swack gelijck als stoff en ass ?
Gedenckt dan wie gy sijt, en wie dat Adam was

Het eerste quaet dat ons verklaert
De sterre met zijn lange staert
So veel als ymandt daer aff hoort

Dat kreeg heer Jan eerst aen zijn poort
Hy was gegaen, om die te sien
Nae midder nacht om hallef drien
En siet, de wal was alte glatt
Daer viel hy deerlick op zijn gatt
Dat heeft hem sonder groot belett
Zyn noddebott so wat ontsett.
Nu kan hy niet te rade gaen
Noch in de kroeg; dat gaet niet aen 1021

All wat op aerden leeft
Is voor den doot bevreest
En wat gien kennis heeft
Van sterven, allermeest.

De Doot en is niet quaet,
Veel eer een sachte rust
Maer aen den ingang staet
Daer ons niet aen en lust,

Waer die verhinderniss
Genomen uyt de weeg
Wie nu niet graeg en is
Wel lust tot sterven kreeg.

De mocht met Moise gaen
En sterven oock als hy.
O dat stondt ons wel aen !
All waer gien graff daer by

Dat Godt my sloech waer my niet leedt
So dickwijls als ick qualick deedt,
Dan kon ick sien dat Godt noch docht
Om my, wanneer hy my besocht:

Maer dat hy siet all onse werck
Geloof ick meer als ick bemerck.
So vele quaet wert hier geschaft
Dat Godt wel siet, doch niet en straft 1022

Houdt op mijn ziel gaet niet te veer
Godt kent zijn tijt, hy weet wanneer
En tast hem in zijn oordeel niet
Gy staert noch maer, daer hy wel siet

Terra parum fuerat, fatis adiecimus undas,
Nec satis hoc, medijs igne <perimus> aquis

Laterem lavas
Hier wast der een den Moriaen
Nu vraegt gy wat is dat gedaen ?

Een weenaer trouwt een ouwe wedu
Die roept all vast Piet maeckt gereedt u.
Ick leg hier en verwacht u all;
Jae, seit hy, benje noch so mall ?
Ick sie wel wat ick aen u schrobbe
Het is een huyt maer van een robbe;
Wat baet het veel aen u geswiet ?
Ick weet doch wel, het is om niet
Veel arbeidt doen, en die verloren
Daer heb ick u niet om gekoren
Maer om te leven met geneucht,
En meer voor u doch niet en deugt.
En dit sijn eerst de rechte reden
Dies ick u drempel quam betreden 1023
Een tragen ram, en guste ooy
O dat maeckt sulcken ruymen kooy !

Mocht vele wenschen gelden,
Ick waer all lang gesont;
En waerom beurt dat selden ?
Het is maer met de mont.
Maer sulcken een bekyven
Als Christus deed' weleer
Dat kon mijn koorts verdryven
All waerder dan niet meer.

Men klaegt dat hier op <Petri keur> ['Petri keur' is doorgekrast.]
Den eet niet wel en wert gequeten
Maer wat seit nu den < -- > ? [< -- > is doorgekrast.]
Sunt <Pieter> had hem oock vergeten ['Pieter' is doorgekrast.]

Gelooft dit van
Den Engelsman,
Doet gy hem goet,
Hy wert onvroet:
Doet gy hem quaet ?
Hy wert u maet
Dies siet u voor
Dat niet bekoor, 1024
Noch u vervaer
Van beidegaer.
Maer wilje wel ?
Mijdt als de hell,
En u bewaert
Voor desen aert,
Dit seg ick lest
En is oock best
Dus is dan meest
Der Britten geest.
Maer is hy goet
Van hert, en bloedt
En in den grondt ?
Niet met den mondt
Dan isser niet

Wie dat gy siet
So vroom als hy
Dat trouwt hem vry

Abydenorum bellaria

Wel buyrman wat is dit ? het Raethuis vol allarm is ?
Ey kerel benje sott ? het isser boerekarmis,
Dat seg ick met verloff, de maeltijt is gedaen
Nu gaet de wijsheit deur, en drincken weder aen
En daer by koomt de vreugt van all die kinder binnen
So deftich opgetooit, dat maeckt verheugde sinnen 1025
De krakeling, en koeck die quamen niet te vroech;
En die te weinich kreeg, die was niet gaeuw genoech.
De goede Sunterklaes hielp wacker daer mijn heren
Maer de wat hebben wouw, die most sich lustich weren
En wachten niet dat hy hem vullen quam de schoe,
Die macht en heeft hy niet, het gaetter so niet toe;
Nochtans is zynen staet oock daerom niet te minder,
Myn heeren sijn nu weer zijn dienaers by de kinder
Die daer met groten sleep verschynen, en geraes
Dan is t' so meinich heer, so meinich Sunterklaes.
En sonder twyvel oock was <hier> om wel verwondert
Dat onder vrienden hier den diss so wert geplondert
Gesuyvert, en gevaegt so snedich, en so rass
Als offer Mansfeldt, off den dollen hartoch was.
Hy sall in middels oock te weiniger niet dencken,
Sou ick de kinder schoen so rijckelyck [bedenck]en ?
Ick waer in kortten tijt een bisschop kael en bloot
En door die snoepery dat jonge goet all doot.
Hier koomt gien schoe te pass, men neemt all hele backen
En schotels van gewicht, om wel wat in te packen
En dat de meissies op de handen dan gesett
Daer krijgt het gansche huys een jaer en dach banquet

Pers. O curvæ *in terras animæ*, et cœlestium manes 1026

So God de groten niet verblinde
De Turck most nu voor alle winde,
Maer daer aen blijckt dat Godt ons haet,
Wy doen ons selven liever quaet;
De macht die Engelandt komt slepen
Met over hondert vijftich schepen,
Daer die van Hollandt tegen aen
Met gien geringer macht en gaen,
Indien het haer so mocht behagen,
Men sou den Turck haest gaen verjagen,
Maer Engelant verstaet dat niet
Om dat de Duivel daer gebiedt.

De by de school, en kercke leven
Als die sich op de wech begeven
So moetter regen vallen neer
Off anders ist gien papen weir

Vijffhondert negentich en seven
Begon eerst Mahomet te leven:
Ses hondert dartich dry daer aen
Schreef hy den snoden Alcoraen
Daer nae seshondert dartich seven
Is hy gevaren uyt dit leven 1027
Waer heen, en wat hy daer nu siet ?
Dat weet hy best, ick weet het niet.

De koortse baert my vreemde sorgen
Des avonts wens ick nae den morgen
Des morgens nae den avont weer
En dus ick vast mijn vlees verteer.
De dach en stonden my vervelen
Ick tell de halven, en de helen
En daer verdrijff ick mee mijn tijt
Off wel elendich mee verslijt.

Twe potten dreven eens by een
Van koper een, en een van steen
Den aerden riep blijft van mijn zy
Ick ly gevaer van u waerdy.
Die will my dryven in de grondt
All ben ick schoon in u verbondt.
Dus is hy wijs, en wel bedocht
Die niet als zijns gelijcken socht
En aen gien meerder hem begaff
Prins Willem wat segt gy der aff ?

Den Aretinus dien poët
Die sprack van all de werrelt leet 1028
Allene Godt die liet hij gaen
Daer had hy noch gien kennis aen

In seven maenden, twe Cometen
Wie heeft zijn leven dat gesien ?
De losse mens mach dit wel weten
Daer wil wat wonders op geschien.

Het hooft van vijff en sestich, eene
De steert van vier en sestich twee
Daer ging het eene jaer met hene
Het ander dat begon der mee.

O mensche die gien sonden acht
Den jongsten dach doch eens betracht:
Daer sult gy boven u sien staen
Een grammen rechter om te slaen:

U sonden swaer ter rechter handt
En onder u de helsche brandt
Ter slincker weer een grote schaer
Van Duyvels op u wachten daer
En dan het vroegen in u hert
Dat daer u eigen rechter wert
Voorts om u heen aen allen kant
De werrelt staen in vollen brant
Gy arme sondaer dus gevatt
O mensche waer ontvliet gy dat ? 1029

Den Engelsman die meint gewis
Dat Godt nu out geworden is
En suffen moet, off sy te kinde
En dat hy nu niet meer en siet
Wat in de mensche sy off niet
En daer gien onderscheit in vinde.

Hy geeft gebeden in de kerck
Om zijn vervloeckte guyten werck
Godt voor rechtvaerdich aen te prysen:
Wien off ooit sulcken boosheit heugt !
Zyn herte dat doch niet en deugt
Wil hy noch vroom voor Godt bewysen
Is dat niet goddeloos gespott
Met een so groten wysen Godt ?
Als waer hy slechter als te voren
Die meer gien menschen herte kent
Is Carel sulcken Godt gewent ?
Die mach oock zijn gebedt verhoren

Wat vierendaegse koortsen sijn
Die wijcken voor gien medicijn
Dat leert my tegen mynen danck
Een koorts van negen maenden lanck. 1030
Een koorts van achtijn maenden lanck

Septem dies creationis mundi

Prima tenebroso lamen lux divit orbe.
Altera discretas cælum inter fabricat undas.
Tertia littoribus mare vestit, et arida plantis:
Quarta dedit nocti lunam, solemq: dici:
Quinta mari, cœloq: creat, quod utrumq: fatig<>
Sexta parit vacuis animantia cætera terris,
Atq: hominem finem cunctorum, in fine labo<>
Septima festa deo sibi sanctificante quievit

Timoth 2
Seer wonderbaerelyck gewis
En groter gien geheimenis.

Twentse Taalbank

God is in vlees gesien geweest
Gemaeckt rechtvaerdich in den geest:
En van den Engelen beschout;
En van den Heidenen betrouwt
Door all de werrelt uytgebreidt
En opgevoert in heerlyckheit

Een dinck dat mocht ick wel eens weten
Hoe Godt ooit sprack met zijn Propheten: 1031
Door dromen isset wel geschiedt,
Doch dat aen altesamen niet.
Door openbaring, en gesichten
Ging hy oock vele mee verlichten:
Maer datter staet Godt sprack tot hem,
Daer was het woort, en oock de stem,
Dies sprack dan Godt oock met den zynen;
Maer hoe hy by haer quam verschynen,
Wie seit ons hoe dat sy geschiedt ?
God sach men, en Godt sach men niet.

Virgil
Manet altâ mente repostum

So Vranckrijck ons gien woort en houdt
Wil ons nu maken seer benouwt
In desen oorloch so verwoedt
Dien ons den Engelsman aen doet.
Maer laet ons eens te recht besien
Off Hollant oock dat wel verdien
Den vrede die ons Munster vrocht
Wat heeft daer Vranckrijck van gedocht ?
Daer in heeft Hollandt niet zijn woort
Niet so gehouden als het hoort 1032
En Vranckrijck laten staen alleen
Hier komt ons all dit onheil heen
Off meinen wy dat Vranckrijck veel
Kan lyden, en vergeten heel ?
Dus wil hy komen ons te baet
Dat sall hy doen om zynen staet.
Ick hebbe dit weleer gewickt
Ten waer het Godt nu beter schickt

O Godt de mens
Gaet nae zijn wens
Als hy mach baden
In zijn misdaden
Dat is een vreugt
Die hem verheugt
En dit wert immer
Hoe langs hoe slimmer;
Dies komt o Heer
En siet eens neer,
Hoe meer geboren
Hoe meer verloren;

Wie sall dan staen
En sien u aen
Met blyden oogen
Als u vermogen
En jongste dach
Verschynen mach ? 1033
En in de wolcken
Van dese volcken
Het oordeel sall
Doen overall
Dat arm en rijcken
Sall overstrijcken.
En heer en knecht
Doen even recht ?
O Heer de sonde
Druckt all te gronde
Wat aessem heeft.
Dies heer begeeft
U eens te rechten;
Op dat de slechten,
En die noch staen
Niet mee vergaen
Ey sendt u boden
En weckt u doden
Eens uyt haer graff
Van Adam aff
En geeft u vrinden
Die gy beminden
En die gy haet
Haer volle maet.

Mens, en vee 1034

So vele menschen als gy siet
Denckt so veel jamer, en verdriet.
Gien heer off vorst hoe hoogh geseten
Wat hem wel naeckt kan hy niet weten
En hoe hy minder sorge maeckt
Hoe swaerder slach, wanneer se raeckt.
De beesten minder haer bedroeven
Sy vinden all dat sy behoeven:
De vissen vreesen in de meir
Noch hongers noot, noch quader weir
Haer nodruft is altijt geboren
Haer vrucht, off saet is nooit bevroren
Godt is by haer, doch onerkent
Dies noch gedient, noch oock geschent.
De vogels in het wout geschapen
Geruster in de tacken slapen
Als gienen koninck van het lant
Op pluymen in zijn ledikant;
Sy gaen so deftich uytgestreken
Daer kan gien stoff by sijn geleken,
Gien wever maeckt so schoon gewaet
Dat langer duirt, en beter staet;
Sy gaen als heel in gouwe laecken
Dat nymant weet als Godt te maken
Veel warmer als japons gewaet
En schoonder als den dageraet; 1035
Sy laten alle sorge varen

En vresen voor gien quade jaren
Off all den acker weinich droeg
Sy vinden evenwel genoech.
Sy loven Godt met luyder keelen
Off sy haer schoon hem niet bevelen:
Sy doen gien sonden, noch gebett
En haer Natuir dat is haer wett:
Sy leven langer, en gesonder
Als eenich schepsel doet hier onder,
En kennen door haer eigen drift
Haer heilsaem kruit, en haer vergift:
En wat de wysen ons vereeren
Dat hebben sy, en sonder leren.
Een hert gerust, en voor sich heen,
En alles onder haer gemeen;
Daer syn zy selven toe genegen:
Wat is de mensche daer en tegen ?
Die heeft zijn leven nooit genoech
En gaet gestadich in de ploech.
De beesten oock in berg en dalen
Die sijn verheugt, en haer onthalen
Met haren nodruft haer in vreugt
Gien sorge breeckt dat haer verheugt
Sy gaen gedost met warme vellen
Haer kan gien vorst noch winter quellen 1036
Gien sneeuw, noch hagel gaetter door
Godt droech daer eeuwich sorge voor.
En dat de Koningen haer dracht is
Daer in haer heerlyckheit geacht is
Dat nymant anders dragen mach
Dat is haer decksel door den dach.
Daer tegens moet de mensche reeden
Om sich te decken, en bekleden.
En dat den acker sy besaeit
Zijn lijff versien, zijn buyck gepaeit.
En dan geduirich noch in sorge
Waer hy hem wendt hy vindt gien borge
Noch voor gebreck, noch voor de doot
O dese last is altegroot !
Wie dat nu alles kan verachten
En dit allene wel betrachten
All wat de werrelt neemt, off biedt
Is enckel dreck, en anders niet.
Een reine ziel voor Godt bewaren
En all de reste laten varen
Wie dat bedenckt, en doet gelijck
Is hier in vreugt, en eeuwich rijck.

Een meissien dat ick lyden mocht
En mijn behaegde seer 1037
Doch als ick my recht ondersocht
So docht ick dit oock weer
U vier dat myn ontsteken heeft
Koomt seker uytter hell
Dat oock gien schijnssel van hem geeft
En brant doch evenwel.

De nacht gaet in het swaert, uyt root
Om dat se meint de dach is doot.

Een vrouwe van haer eer berooft
Sett horens op den man zijn hooft
Om dat de man haer hooft oock sy
Daer passen best de horens by

De Paeus veel zielen haelt,
Wanneer men die betaelt,
Ten vagevier her uyt.
Maer Luther haelt alleen
Daer all de zielen heen
En eyst niet eenen duyt.

Wat Godt eerst schiep dat was all goet 1038
Gelijck hy daer dat woort by doet
Behalven doen de vrouwe quam
Daer hy dat woort niet by en nam.

Godt wert van menschen maer alleen
En van niet anders aangebeên.
Godt wert van nymant oock geschent
Als van de mensche die hem kent.

Heer wat is nu het lant in eeren !
De edelluy, dat sijn all heren
De graven oock voor princen gaen:
De burger treckt den joncker aen
Wat sall dit eindelick noch wesen ?
Het staet wel hertelijck te vresen
Dat nu dus door de weelde swelt
Wert licht weer door gebreck gevelt
De moet die wast, de macht die krimpt
De mensche selven hem beschimt.

Och waren nu de christen eens
En hadden anders niet gemeens
Als liefde, die hun herte voeg
In haet die op de Turcken sloeg ! 1039
So waer der christen vijandt haest
Eens voor der christen Godt verbaest.
Den Engelsman, met Schott, en IJr
De France Kroon, en Batavier
De Spaenssen, en Venetiaen

De Genovois, en Lusitaen
De Sweden, en de Denen mee
Bedecken nu de ganssche zee.
Nooit sach de sonne sulcken macht
Op all den Oceaen gebracht
Waer toe is dat dan nu bereidt ?
Als tot een moort der christenheit,
En daer de Turcken trachten naer
Dat doen zy selven nu malckaer
O keert u handt, en boze moet
Op Turcken vraeck, en Turcken bloet !
En denckt hoe nu de Duyvel lacht
Dat hy dus heeft aen een gebracht
Gods Kercken die hier sijn alleen
En in de werrelt anders geen,
En hoe den hemel daerom sucht
Met zyn Cometen in de lucht
Doch dat en treckt sich nymant aen
Het is om hem all niet gedaen
Zijn vyant wert daer mee <gebeent>
Wie dat wel docht heeft vaeck geweent
Maer christen die dat garen saegt
Gaet nae den Turck, en dien verjaegt
Godt toont u kans, en geeft u macht
Wie die misbruickt heeft hem veracht
Ghy christen heren wie gy sijt,
Die nu so soeckt niet uwen strijdt,
Maer vrienden bloet; en niet en past
Dat onder dies de Turck so wast.
En dat noch meer is als gy meent
Om quaet te doen, met hem vereent.
Is u geweten so verdooft
Hoe wert dan Godt van u gelooft ?
Dien gy versaeckt so openbaer
Dat is gewiss, en dit is waer;
Gy brengt met u vervloeckte werck
Een heidens hert, in Godes Kerck
En houdt alleen u aen de muir.
Och arme ziel dat siet so suir !

Mundus

Circuitus mundi miliaria millia quinq:
Et centena quatuor. Decies miliaria quinq:
Millia, depresso toto sublimior orbe.
Nemo pedes, vel nauta viam tamen usq: meavit
Pertica nec toto tanta unquam visa sub axe

Horat.
Divina humanaq: solis
Divitijs parent

Wat kracht heeft all een rijcke deren
All kentse pas haer eigen kleren
En onderscheit te maken van
En kinder pop, en echte man;
En die eer ymant sou begeren

Om kermisgoet, als deugt, en eeren
Dat die haer beurs hing aen een stock
En daer mee door de straten trock
Se sou meer vrijers haest versaemlen
Als niet den speelman binnen Haemlen
Met zijn vermaerde Duitse fluit
Van muisen trock ter poorten uyt.
Een klucht moet ick hier aff vereeren
In Alckmaer was een rijcke deren
Maer sott, en meer als anderhalf,
En onbeschofter als een kalf
Een Amsterdammer, doch een bloettien,
Verleckert op dat moje goettien,
Ley daer zijn vrijen aen te kost
En was all klaer doen hy begost.
Haer vrienden oock seer wel te vreden
Dat sy de dooye so besteden
Eer dat zy selven teeg daer aen.
Dan wist men wel hoe dat sou gaen: 1042
De vrijer ter bestemder uyren
Gekomen, vont haer aen der muyren
Gedoken met haer platte muil,
Doen scheen het was den handel vuyl,
Maer neen het gelt hem so verblinde
Hy wierd so sott als zijn beminde
En gaff zijn trouw, haer toe gepast,
Die nam zy aen, en lachte vast.
En alsse nu ter tafel saten
De bruit, die niet en wist te praten
Vast keerde weer, en wederom
De giften van haer bruidegom,
En dan eens weder op gesteken
Daer nae dan wederom bekeken
En op den diss te pronck geleit:
Wie droes wouw sulcken mallen meit !
Sprack eene van zijn beste vrinden,
O laet u daer niet aen verbinden,
Ick bleef veel liever loss, en vry
En schonck haer all den bras daer by.
Maer neen hy gaf genoech te weten
De Geltdroes had hem heel beseten
Die brocht hem voorts oock aen de bruyt.
O bloet doen sach het suir der uyt !
Als hy van gelt nu aen te schouwen
Versadigt was, doen quam berouwen 1043
Met haer gebrecken voor den dach,
En wat hy siende niet en sach.
Dus door hem selven dan bedrogen,
So ging hy sterven siender oogen
En droech zijn wel verdiende straff,
En niet een penninck in zijn graff.
Dus daer het alles om gedaen was
Bleef by het wijff, doen hy vergaen was,
Die doch van haer niet meer genoot
Als lange quinen, en de doot.
O gelt wat kunt gy herten locken
Hoe wert de geest van u getrocken !
Gien hondt en ruickt so veer een aes
Noch oock een katt een verssche kaes,
Als u de vrijer weet te ruycken
Die niet als gelt meint in te sluycken !
Daer draeft men dan met macht nae toe
Als honden naer een siecke koe

Dat loopt, en past dan op de deuren
Mocht mijn die rijcke meit gebeuren !
Wenst yder een dan met gewelt
Het heet de meit, maer is haer gelt.
Dies gelt men mocht u billick haten
Gij wilt gien dochters tijt eens laten
Die haer verstant ter degen slijp
En eer se bloeyen sijn se rijp
Laet eerst de meit haer selven kennen
En recht verstaen, wie dat se bennen,
In die haer vallen nu te voet
Off die haer meinen, off haer goet
Eer dat het bloemken is ontloken
So dient zijn steeltien niet gebroken,
Zijn deugt is noch niet als het hoort.
De kracht die wertter in gesmoort

Wy soecken graeg ons tijt verdrijff
En achten dat een groot gerijff
En kunnen vast all niet verstaen,
Dat wy so nae den doot toe gaen.
O mensche wel een rechten door !
Gy loopter naer, en vreester voor
Den wech des doots begeert gy lanck,
En soeckt doch all den kortten ganck.

Gien rentemeester kan betalen,
En als hem dat wert aen gemeldt
Waer, seidt hy dan, sou ick het halen ?
Want by de boeren is gien gelt.
En ondertussen alsse borgen
Daer roockt haer koken aff altijt,
De reste mach het landt voor sorgen
En schelden dat de boeren quijt.
Dus als den boer met veel geschencken
Alleen om uytstel sich beswaert
So sou een sott wel kunnen dencken
Hoe dan den rentemeester vaert

De dagen die daer lengen
Ons nae den doot all brengen
En die daer kortten weer
Ons brengen even veer.
Het lengen wort gepresen
Om by den Mey te wesen:
Het kortten wert gelaeckt
Om dat het winter maeckt
Dus lief en leedt ons beide
Vereeren vast geleide
Tot daer wy neder slaen
Maer daer lust nymant aen

Twentse Taalbank

Een lelijck wijff, en quader tijr
Dat is der mannen vagevier:
Een schone vrouw en deugdelijck
Dat is der mannen hemelrijck
En beter lelyck noch en goet
Als schoon, en die gien deugt en doet

Magnus Alexander; Pompeius Magnus, et Otto, 1046
Carolus et Magnus; Magnus et Antiochus
Tertius et quartus cœlo post tata redibunt
<Quatuar> ubi reliqui? dic mihi, dico tibi.

Mengosi comitis Adelheidis filia Geldri.
Barbara gentili patre nata, et prodita morti.
Suecia Brigittam peperit: Brigidamq: Caledon.
Nobilis Italiæ proles Christina, fidemq:
Morteluit: veluti Romana Cecilia martyr.
Pannonis Elisabeth Andreæ filia regis.
Et nata, et morti damnata Euphemia Romæ est.
Filia Gertudis Pipini principis inter
Moram, et Mosellam dominantis adusq: Frisonis.
Margaris infernum pede quæ compescuit hostem
Antiochena fuit: reliquarum incerta duarum,
Quamvis innocuo dicatur et utraq: clero
Agnita pro monachis; et tu quoq: virgo Marina
Texisti teneram monachali veste puellam.
<Agscovit> dominas Bethania. Magdala natas
Parte ducis Syriæ, Mariam Marthamq: marinæ
Ubera senensis festis Catharina diebus 1047
Molin hyperaep Sugere (sic infans iam relligiosa) refugit

Godt weet wat in den hemel hoog,
Wat in de zee, wat op het droog,
Wat in den affgrondt all geschie'
En duysent mael so diep als die
En duysent mael noch hoger dan
Den hemel gaet, en zijn gespan
Daer ooit gien Engel in en sach,
Off met gepeins aff reicken mach.
Een sulcken Godt die vindt noch all
Dat hy nooit wist, noch weten sall;
En daer zijn wetenschap instuyt
Druckt allermeest zijn godtheid uijt.
Dat is, Godt weet van zijn gebiedt
Den avanck noch het einde niet

1048
Suven
Servis regna dabunt, captivis fata triumphos

Wat valt de liefde wonderbaer
Dan op het oog, dan op het hair

Dan op het vell, dan op de tanden !
Wat dien verkoelt, doet desen branden
De menschen sijnt alleen oock niet
Daer dese sottheit aen geschiet
So goet de Goden self bedriegen
Off all de outheit mostet liegen
En dat te seggen waer te groff
Men sietter noch wel teeckens off
Die all so sott sijn en beleden
Als Mars off Jupiter ooit deden
Een lompen boer die spitt en ploegt
En sich met pap, en bry genoecht
Die wert genomen uytter assen
Geschoren, en wat schoon gewassen
En krygt de schoenen aen de voet
Zijn hals een kraeg, zijn hooft een hoet
En eer hy sich eens recht besnyde
So steeckt hy all in felp, en zyde
En sitt in aensien, en gebiedt
Door zijn geluck en anders niet
De reste blijft als van te voren
Den boer en heeft noch niet verloren
Daer helpt gien taft off zyde voor
Den kinckel kijckt noch alle der door. 1049
Nu segt my eens waer is dit vaste
Off haer t' geluck aen hem vertaste ?
Och neen, die losse blinde moer
Die was verlieft op eenen boer

Alstedius van den vijffentwintichsten
dach Martij. Voetius pag 12

Den vijff en twintichsten in Meert
Daer wert veel wonders aff geleert.
Daer in sou Adam sijn geboren
Daer in herstelt, daer in verloren.
Op desen Adam is gerust:
Op desen Abel uyt geblust.
En Noach sond de duyff op desen.
Op desen Sodom is verwesen.
Op desen dach oock Abraham
Zijn eygen soon ten offer nam:
Op desen sloech hy Lots vyanden
En kreeg hem weer uyt haren handen.
Op desen Joseph is verkocht
Op desen Ysraëls uyt tocht
Geleid nae zijn belooffde woning.
Op desen dach is David Koning
Gesalleft; en op desen dach
Men Godt in vlees eerst komen sach 1050
En dese dach so groot als ooit was
Daer in de werrelt oock voltooit was
Die koomt noch alle jaren weer
En doet nu gans gien wonder meer.

Aen me vrouw Charlotte
van Gelder vrouw van Warmeloo

Ick weet niet wat u brief all seit
Weleedele Charlotte
Dat ick so schreef, ick kreeg bescheit
Als off ick met u spotte

Wat vrienden my wel gonstich sijn
Dat kan ick qualick weten
Sy dragen dickwijls oock fenijn
Die goede vrienden heten

De vrienden daer gy my van schrijft
Die sich voor u verborgen
Ick weet niet wat gy daer op drijft
All doch ick seven morgen

Off sall het een vriendinne sijn
Verkoren om te trouwen
Dat mach u duncken, en niet mijn
Die vrijen heb onthouwen

Oock weet ick mee van gien vertreck 1051
Uyt u', off mynen oogen
Hier lijdt off mijn gesicht gebreck
Of t' uwe wert bedrogen

Wie weet nu wat dit seggen will
Vier jaren ist geleden
Een vreemde klucht, een blinde grill
Vier jaren sonder reden.

Ick keer het sus, ick keer het soo
Mijn kracht blijft hier in hangen
Leert my dit vrouw van Warmeloo
Off ick geef my gevangen

Hier diende wel een Laïs soon
Van Theben, by te wesen,
En boven dat hy wasser schoon
Hy sou t' vergeves lesen.

Wat Erythræa duyster liet
Dat schuylden in de bladen,
Maer wat nooit was off is geschiet
Dat mocht Sunt Velten raden

Is dit nu voor den wysen man
Gelijck u brieven luyden
Hoe praet gy met de narren dan
Ey wilt my dat beduyden. 1052

Der Goden boecken, so men leert
Sijn duyster om versinnen,
Maer dat is nu eens omgekeert,
Nu sijn het der Godinnen

Noch Delphi, noch Dodona sprack
So duyster ooit voor desen,
Off mijn verstant dat heeft een krack,
Off ick dien onderwesen.

Off sijn de raetsels u so lief
So sall, ick als gy daden,
Oock so besluyten mynen brief
En geven u te raden

Wie wertter door verliesen rijck ?
Wat beest hem meest verwondert ?
Wie draegter haet, en sonder pyck ?
Waer heeft het eerst gedondert ?

Kunt gy nu sien wat dit bediet
So ben ick dies bedrogen,
Het uwe dat en sien ick niet
All had ick hondert oogen.

Hier mee beveel ick u den Heer
Wel eedele vriendinne
Ick ben u vrient, en wilt gy meer 1053
Eyst naer u eygen sinne

En doet u leven wat te goe'
En my in u gedachten
Kreegt gy de myne mee daer toe
Gy kreegt oock beter nachten

Als Janus twintich dagen by
Geschoten had, en seven
Nae sestijn hondert vijftich dry
Doen is u dit geschreven

Van uwen dienaer, die met dien
Sall dienen in de wedde
Daer van ick u bevochten sien,
Tot aen u twede bedde.

Victor non canonizatus

Victus ab imbelli viduâ, - viduatus Janus
Iam potitur victâ, victor et alter erit
Victa manus juvenis jano dedit, orbaq: jano
Junis an integræ dic mihi victor uter ?
Magna Neoptolumum, sed majoc stravit Achillem
Gloria, sic Victor victa secundus ait.

Wat heeft Heer oom nu all stoffs ? 1054
Wat heeft Heroom nu all loffs ?
By de dochters en de wyven !
Die kan hy den tijt verdryven
In haer huysen, en de kerck,
Waer is Heeroom niet in t' werck !
Dan verstelt hy haer de mouwen
Dan de kappen, dan de bouwen
Dan de beffen om den hals
Heer hoe kan hy dat van all's ?
Off, en isser niet te naeien
So weet Heeroom sich te payen
Met haer borsties blanck en bloot

En hy maeckt se witt en root:
Off hy laet de borsties varen
En hy sitt haer in de hairen.
En hy maeckter hoeren van
Dat gien hoerenjager kan.
Daer op volgen dan de kaertties
Niêuwe danssies, nieuwe maertties
En wat jonge lieden past
Hier is Heer oom weer aen vast;
En hy weet daer uyt te picken
So van kussen, so van licken
En ick swyge noch wat aers
Dat men sien sou binnens jaers
Segt nu eens wat isser over ?
Heeroom dit en mach niet grover
Benje noch haer beste vrient ?
Seker dat is onverdient

Maer gy soete sachte sloven
Wilje Heeroom niet geloven ?
Danckje Heeroom dan oock niet
Dat hy voor u maegdom siet ?
Segt vry Heeroom spaert u sorge
Wy sijn selven voor ons borge
Voor, en achter wel bewaert
Slaept gy maer in uwen baert

Lestmael waren wy eens
Vrolick
Daer een molick
Van een deren onder satt
En ick weet niet watt men jockte,
Dat se vrockte
Off haer eer waer aengevatt

Dies so quam se my bekyven
By gans vyven,
Riep se, wat is dat geseit
Doen gy van bevruchte meiden
So veel seiden,
Dat begeer ick uyt geleit

En ick seide sotte deren
Laet u leren
Hebt gy anders gien gevaer
Noch gien ongemack van kinder
Als daer ginder
Slechte meit so benje klaer.

Die van danssen en gesangen
Kan ontfangen
Die moet kramen sonder wee,
Syt gy mee dan so met kinde ?
Dat sijn winde
Gaet en vangt daer hasen mee

Wat off de Meente dese keur
So veel op jonge mannen sach ?
Se liet Sunt Pieter voor de deur
En hield doen aller kinder dach.

Sesquipedalia verba

1057

Een man die nae zyn vrouwen doot
Weer socht een ander bed'genoot
Hy wister een nae zijn behagen
Alleen wat raet, hy dorst niet vragen
Daer was gien kennis noch gemaeckt
Daer most men eerst sijn in geraeckt
En mits hy die nu lang begeerde
So treft hy een die daer verkeerde
En sey, ick sien dat gy daer gaet
Dit is mijn sin, geeft my nu raet.
Gaet, sey den ander, eens nae desen
Op sulcken uyr ick sall daer wesen
En nemen voor de deur u waer
Off met haer suster, off met haer
Dien raet was goet, de saeck gedyde.
Hy quam daer aen, en sach so blyde
En docht hier treff ick mijn gety;
Wel sulcken haven so verbye
Sprack zynen vrient; dus quam hy binnen
Daer ging het aen hy sou beginnen
En op een sy, en doen sich voor
En blasen haer zijn hert in t' oor.
Hoe liep dit aff ? hy satt verlegen
De liefde was te hooch gestegen
Hy bleeff versett, en wierde stom
En keeck onnosel schamel om
Als ene die begon te dutten
Daer was gien raet, men most hem stutten
1058
Eer heel de spraeck in hem besturff
En dat hy all den bras bedurff
Nu hoort eens toe het ging noch grover
Daer was een manhuys tegens over
Het ouwe goettien, als het plach,
Dat quam allengskes voor den dach
En keeck ter venster uyt met vreugden
Hoe sich die jonge jeugt verheugden.
Siet, sey den eene, by de meyt,
Hoe sich dat ouwe bloet vermeyt.
Een ouwen voerman hoort noch garen
Het klappen van de swiepe snaren.
Een goede katt hoe seer bejaert
Se siet gien muys, off roert den staert:
De vrijer die dit praettien hoorden
En was dus lange sonder woorden
Die lachte daer so hartich aff
Dat hem zijn achterslott begaff
En deed sich loss van voor en achter
Ick weet niet waer van beyden sachter
O bloet watt lacchen was om dat
Wel dapper ging het daer van gatt !
Hy wist te praten, noch te singen
En deed nochtans so wel zijn dingen,
En brocht daer sulcken vreugde voort

Allene met de preutelpoort
Wat sou hy doen ? het was gevlogen 1059
Den aers had daer wel swygen mogen,
Verhoetelt was het altemael
En hy ging door en trock den pael.
Wel vrienden, sey der een van allen
Dit is hier lelick uytgevallen
Nu roept noch dat besuickte graeuw
Het gatt was daer den mont te gaeuw
Had die gepraet, en dat geswegen,
Hy had de vrijster wel gekregen
En willje weten watt hett waer
Het hylick is verscheten daer.

Het is all voor den dullen <paep>* ['paep' is doorgekrast.] 1060
Off dan den boer veel klaeg, en schrey'
Hy hout doch niet een hoender ey
De <bisschop>* neemt het altemael ['bisschop' is doorgekrast.]
O dat hem dan de Duyvel hael
Indien hy so veel waerdich sij !
Soo, sey de Droes, dat hoortter bij
Dien suyper van het boeren swiet
Mach selven gaen, ick draeg hem niet.
De <Myter>* is nu van de kop ['Myter' is doorgekrast.]
< -- > van yser op.

1063
En dan den wyquast by der handt
En toont eens wat een < -- >* kan, [< -- > is doorgekrast.]
En doet den duyvel in den ban
Oock all de Geusen mee daer by
So raeckt den oorloch aen een zy:
Ick weet u beter niet te râen
So maer de geusen dat verstaen.

Conveniunt rebus nomina sæpe suis

Een man die inder menschen twist
Had lang gevroet, en veel gevist
En sulcken gelt daer uijt gesmeedt
Dat hy dies schier gien ei[n]de weet
Off dan door goet, off quaet beleit,
Dat weet hy best die daer om schreit.
Het schijnt off dit een ziel verdroot
Dien daer zijn bloet om oversoodt,
Off heeft hy hem voor my betaelt,
Het is dan noch niet all gedwaelt,
Wat daer van sy dat weet ick niet
Dit weet ick wel het is geschiet,
Hy heeft hem met een straten steen
Geslagen op zijn herssebeen,
Daer van het heel geborsten is
So dat ick anders niet en giss,
Hy ging hem tasten nae de plaets.
Die niet en broedt alls aller quaets. 1064
En vraegt gy nu wie dat het waer
Die so den keerel tast in t' hair
Daer van ick meer niet seggen kan
Als van den Hemel is de man.

De boosheit die den mens aenkleeft
Godt niet daer in geschapen heeft.
Maer als de smitt het yser smeedt
De roest die dan het yser eet
Heeft daer de smitt niet by gedaen
Dat komtter all van selven aen

De macht dien gy ontfangt te leen
Staet maer op eenen voet alleen
En dat gy wel bedencken moet
Het is noch niet u eygen voet

Den krych is licht te vangen aen
Maer niet so licht dan weer gedaen
Den aenvanck is in uwer macht
Het einde niet, neempt daer op acht.

Die naer zijn leven niet en geeft 1065
In zijnder hant, u leven heeft

Het leger dat met Hannibal
Had rots, en sneeuw verwonnen all
Is door zijn weelde weer daer nae
Verwonnen in Campania:
Dus leefden sy door ongemack
En sturven doen haer niet ontbrack.

Gien wolf en leidt men by zijn ooren,
Maer menschen wel als die maer horen.
En krych moet langsaem sijn begonnen 1066
Die wel sall gaen, en drae gewonnen,
En wilt gy dien dan sien gestilt
So toont u dat gy vechten wilt.

Waer overdaet, en pracht
Van gastevry, en dracht
Gaen by het volck in swanck
Daer sijn de steden kranck.

joncker <Bisschop>* [‘Bisschop’ is doorgekrast.]
Het hert besluyt gien quade daet 1069
Daer Nemesis niet achter staet.

De oude wynen, en belegen
Sijn beter als de niewe moss;
Het verssche vlees gaet daer en tegen,
Voor dat van een gesouten oss

Een ouwen raetsheer wert gepresen:
Een nieuwen doctor niet betrouwt:
De beste vrucht is verss gelesen,
De oude munt het beste gout.

Wie drancken will, off pillen maken
Die soeckt een nieuwen kruidenier,
Het ouwe want, het beste laken;
Een nieuwen weert het beste bier

Een ouwe kaes dien eet men garen
Een jongen haes, en ouwe viss,
Een jonge knecht moet eerst bejaren
Een ouwe maegt is ongewiss.

Doch om een leer daer van te schryven
Soeckt die by onse Lieven heer
Den ouwen ezel liet hy blyven
En nam den jongen ezel weer.

Gien beter troost voor mijn
Sunt Paulus geeft als desen,
Ick wil ontbonden sijn
Om christo by te wesen:

Daer hy dan is gegaen
Van desen vlees ontbonden
Sall ick oock treffen aen
Dat hy daer heeft gevonden.

Mijn vlees ick in zijn graff
Gewillich leg daer neder
Wat Godt my hier eens gaff
Dat geeft hy my daer weder.

Horat
<Raro> antecedentem scelestum
Deseruit <poena> pede claudo

Die door zijn geile vlees
Nooit ymant trouw bewees,
Noch eygen vrouw besliep
Daer hy niet aff en liep:
Dies sinneloos en dull
Ging leven als een bull
En sterven als een hondt
Die leit hier in de grondt
En van een boer off dry
Gedolven als een pry

Ongeluckige doot van Eusebius Bentinck Colonell te paerde

Hier rust een <helt> daer op de doot
So meinich pijll vergeves schoot
Die noch door steken, noch door houwen
Noch door musquetten off cartouwen
Ooy[t] was verschrickt in strydt, off slach
Hoe veel hy voor hem vallen sach.
Het scheen gien handt en kon hem krencken
De doot most ander raet bedencken
Te breken een so trotzen geest
Daer voor se selven scheen bevreest
Doch als het glas is uyt gelopen
Wie staet dan voor den doot niet open ?
Wat baet het dan so lang gespaert
En in so veel gevaer bewaert !
So drae het uyrtien is ontloken
So moet het hert oock sijn gebroken
De tijt is daer, de man so mee'
All waer t' oock door het dienstbaer vee
Gevelt, geplettert, en vertreden
So sach man sijn manhafte leden
Een hert dat nooit en was verzaecht
Noch, eer verslonden, als gewaegt
Dies mach zijn vaderlandt wel treuren
Dat noch kon heyl van hem gebeuren
Die nu zijn eeuwich heyl weer heeft
Daer hy nu door zijn leven leeft.

1072

Cometæ

De dreigementen van Cometen
Die wy dies Godes roeden heeten
Die hebben dickwijls oock gebrandt
Tot heyl, en vreugde van het Landt.

Een vreesselijck Comeet quam aen den hemel sitten
Wanneer Arviravus was Koninck van de Britten
Doen heeft dat Koninckrijck eerst angevangen mee
Het woort van Godes soon in t' jaer van sestich twe.
Het einde van den krijch der Vlamingen en Franssen
Daer in op eenen dach twe Koningen der Spanssen
En Francen adel viel, dat jaer bekronen deed
Van dartijn hondert vijff met gien gemeen Comeet.

1073

Op seventich en vijff nae viertijn hondert jaren
Als Slesien van krijgh sach Breslauw weer bedaren
Belegert heftich van drie Koningen te saem
Dat scheen door zijn Comeet Godt doen oock aengenaem.

Als Sax en brandenburg Matthias quam bevechten
Uyt Ungeren, sach een comeet oock dat beslechten
Op vijftijn hondert jaer en negentich daer by
Dus was het Christenrijck met reden daer om bly

Een brandende Comeet quam Duitslandt openbaren
Op eenen dartich by de vijftijn hondert jaren
In hoe gerusten staet het landt doen was geraeckt

Dat Hartoch Ferdinandt Roomskoninck waer gemaeckt

Als Keiser Carel met Francisco nederleide
De saken van Milaen, en twedracht van haer beide
Tot negen jaer en een dit had oock zijn Comeet
Als vijftijn hondert jaer en eenendartich weet.

En als men t' wel door siet, de aller beste scholen
Van Vranckrijck, nederlandt, van Duitsen, Britt en Polen.
Die noch so heerlick sijn, van allen schier niet een
In wiens beginsel gien Comeeten vier en scheen

Virgo non virgo 1074

Gy vrienden die hier staet en siet
Dit seg ick u en weet het niet
Off een nae dese bruyt u vraegt
Het is gien vrouw, het is gien maegt
Het is een wedu, dat is waer,
Getrouwt all hier in t' openbaer
Haer bruiloft oock in grote pracht
Vereert van haer, en zijn geslacht.
Daer sat de bruit met haren krans
Haer peinsen weet men wel bykans
En ging het so gelijck sy docht
So kreeg zy meer als hy vermocht
En daer mee was haer maegdom heen
All bleeff se maegt, so docht se neen
Haer docht se bleeff het niet, en bleeft'
Als een die niet besocht en heeft
En wat men recht niet seggen kan
Dat leert men nooit, men wijst het dan
En wert het niet gewesen recht
So blijft de meit haer leven slecht,
Hoe kan se doch het recht verstaen
Die nooit wat recht was, is gedaen.
Doch watter was, off is geschiet
Dat wist noch zy, noch nijmant niet;
Dus bleef se tussen beiden gaen
En sach nooit recht haer selven aen.
En als haer man zijn ogen sloot
Soo bleef se naer als voor zijn doot. 1075
Nu komtter een eervaren quant
Die will haer seggen met verstant
Mijn lieve bruyt hier leer ick u
Dat waert gy doen, dit bent gy nu
Gij mannen die ver peutert bent
Off uytgeteert, off affgement
En wilt alleeven wel een wijff
Legt oock een meissien voor u lijff
Die van den handel niet en weet
All weet se wel hoe dat het heet
Se weet doch niet hoe dat het hoort
En daer om spreecktse niet een woort
Gelijck gy siet aen dese vrouw
All dee de man niet als hy souw
So scheen se doch all wel te vrêen
Haer docht so ging het yder een,
En wist se doen maer van een soen
So sall haer dit te beter doen

Twentse Taalbank

Den goeden man had oock gien schult
Zijn beurs was leeg, zijn tijt vervult
Daer was niet anders in de weeg
Als dat zy die niet eer en kreeg
Een keersse die haest uyt will gaen
Heeft met een weinich wints gedaen.
Wanneer het draettien is gevaest
Wie daer aen treckt, die breeckt het haest

1076

Pestis et
præsidiarij Transisulani

[< -- > is doorgekrast.]

Tot < -- >* was een hete pest
Doch voor haer ingeseten best
Die zy alleen heeft so gezegent
Dat haer gien onheil is bejegent
Noch dievery, noch gien verdriet
Als van de Francen hier geschiet
En will dit soo noch langer duyren
Wat baet dan volck, en hoge muyren
De steden lyden meer gevaer
Van binnen in, als buyten haer.
Hier is wel overlast geleden
Doch nooit so groot in dese steden
De spreuck is van den IJr geweest
So meinich IJr so meinich beest
Maer dit sijn geesten so wy mercken
Als Godt weleer dreef in de verkenn'
Heer, roept het volck, la[a]t dat weer sijn
En elcken Fransman in een swijn.

Die goeden will ick niet bekladden
De beste viss komt by de padden
De kerck is daerom even vrom
All staen der duysent dieven om

1077

O curvæ in terras animæ

Den kryg is Overijssel moe'
Het sendt zijn volck den vijant toe
En daer het mee wat uyt sou rechten
Dat krijgt den Bisschop sonder vechten
Gejaegt als willens in den mont
O vaderlandt dit gaet te bont !
Kan dit noch gien gelevert heeten
So mocht ick garen wel eens weten
Hoe dat men best sall spreken uyt
Gy stelt u eygen volck te buyt.
En de dat weten soo te klaren
Die sullen noch het landt bewaren
En dit is driemael nu gebeurt
Dat meinich helt nu noch betreurt
Die vast vervuilt in kott, en kluysen
Een aess en spyse voor de luysen,
En dat men hier so nodich hadt
Most gaen om soo te sijn gevatt
Wat will het landt dan langer vechten

Hier isset woort, en daer de knechten
Wat stryden sou raeckt over zy'
Dat niet en will, dat blijft ons by
Pacem, te poscimus omnes

Stemme waer in sall
Ich mih kleiden
Jegen dysen somer warm
Den klepfer nur zu neyden
Hab ich mih ausserkorn.

Waer dwaelt gy dus mijn sinnen
En laet my hier alleen?
Ick sall doch haest beginnen
Dat gy nu doet voor heen
Och waer my mee de vlucht
Gegeven dat ick mucht
So snell als gy gewinnen
Daer ick nu hier om sucht !

Doch t' sall nu haest verkeren
Om haer eens weer te sien
Die ick will altijt eeren
Wou sy my maer gebiên
Blijft gy so lang by haer
Gy weet wel wie en waer
Zy kan mijn vreugt vermeeren
Och of t' gien truyren waer !

Gaet wenst haer soo veel jaren
Vol vreugden en genoecht
Als Venus meinich paren
Tesamen heeft gevoegt
Als loverkens en grass
Als vruchten en gewas
Als hallemkes en aaren
Ooit rype somer lass

Als bloemkes en vioelen
Als knopkes, en het kruyt
En all wat in den koelen
Mey, lieffelyck ontsluyt
Als hagel ijs en snee
De menschen en het vee
Ooit winter heeft doen voelen
Als hy zijn beste deê

Off dat noch gaet voor allen
Wenst haer so veele goet
Als wel mijn sinnen vallen
Daer ick my wenschen moet:
Als schoonheit eer en deugt
Die gy daer tellen meugt
Daer altijt mijn gevallen
En plaets is van geneugt

Hier mee so will ick scheiden
Van wenschen, maer mijn trouw
Sall u altijt geleiden
Gebruickt se maer me vrouw

All waer't in slaverny
Want dan so ben ick vry 1080
En leve voor ons beyden
En niet alleen voor my

Ontfangt dan mijn gedachten
Mijn ziel, en beste deel
Die stadich op u wachten
En sijn uyt mijn beveel
Sy sien doch mijn Godin'
Dat ick verloren bin
Wanneer gy wilt verachten
Mijn sucht, en trouwe min'.

Quis negeb excelsis volitasse per aëra pennis
Dadalum, et <aërceus> sollicitasse vias
Me glacies, acies, me ventus et horrida cingunt
Æquora, sola mihi fundit<o,> aura patet

Hac mea dadaleis mens ocior excisa pennis
Pergit in amplexus, me sine, Nympha tuos.
Non quam sum sine te, sine me qui vivo, sed isés
Quod teneo, careo, quod careo teneo.
Aurici inter < -- >

Stemme Malheure jour 1081

O onbestandich hert
Dat meer bewogen wert
Als ick well sou begeren
Hoe lange sall u trouw
Een voetsel van mijn rouw
Haer eygen naem onteeren ?

Hoe lange sall u trouw
Het ongelijck mee vrouw
Van u gemoet verdragen.
Off meint gy dat se kan
En ons, en alleman
Om u schoonheit behagen ?

Off meint gy dat se kan
In soeten aessem van
U woorden lang verbeiden ?
T'is waer het sou geschien
Wanneer der anders gien
U herte kost verleiden.

T'is waer het sou geschien
Kost gy alleen gebiên
Den <harp> van u gedachten
So soudt gy nummer meer
Mijn liefde, noch ock weer 1082
U trouwicheit verachten

So soudt gy nummermeer
Mijn vreugt, en u begeer

So meinichmael verandren
Off isset dan u lust
Van alleman gekust ?
So trouwt se met malckandren

Off isset dan u lust
Wanneer gy mijn ontrust
Gemoet siet om u lyden ?
So moet u dan mijn pijn
Hoe meer hoe liever sijn
Kan u mijn rouw verblyden

Soo moet u dan mijn pijn
Verheugen als ick schijn
Om uwent will te sterven ?
Gy denckt niet dat ick all
Mijn trouwicheit u, sall
Nae mynen doot onterven ?

Gy denckt niet dat ick all
U honich en u gall
So suyver sall bereiden
Dat jieder een sall sien 1083
Off gy, off ick verdien
Van my, off u te scheiden ?

Dat ieder een sall sien
Op welcke van ons twien
Onseker sy te bouwen
Ick swyge wat ick meen
Dan sall u jieder een
En nymant my betrouwen

Ick swyge wat ick meen
Wanneer ick u alleen
Sien boven alle maegden
Met sulcken soeten treeck
Van ogen en gespreeck
By all dat u behaegden

Met sulcken soeten treeck
Dat ick het wel geleeck
Bij t' schoonste van u gaven
Maer midden in de vloet
All staet se noch so soet
En was nooit seker haven

Maer midden in de vloet
Wert noch in tegenspoet
Het ancker uyt gesmeten
Och waert gij mee te vreen
Met anckeren ick meen
Ick sou my niet vergeten !

Och waert gy mee te vreen 1084
Met duysent en met een
Met duysent offerranden ?
Van een, en enich hert
Dat anders sall in smert
Op u altaer verbranden.
Van een, en enich hert
Dat so mishandelt wert
Van u, doch sonder reden,

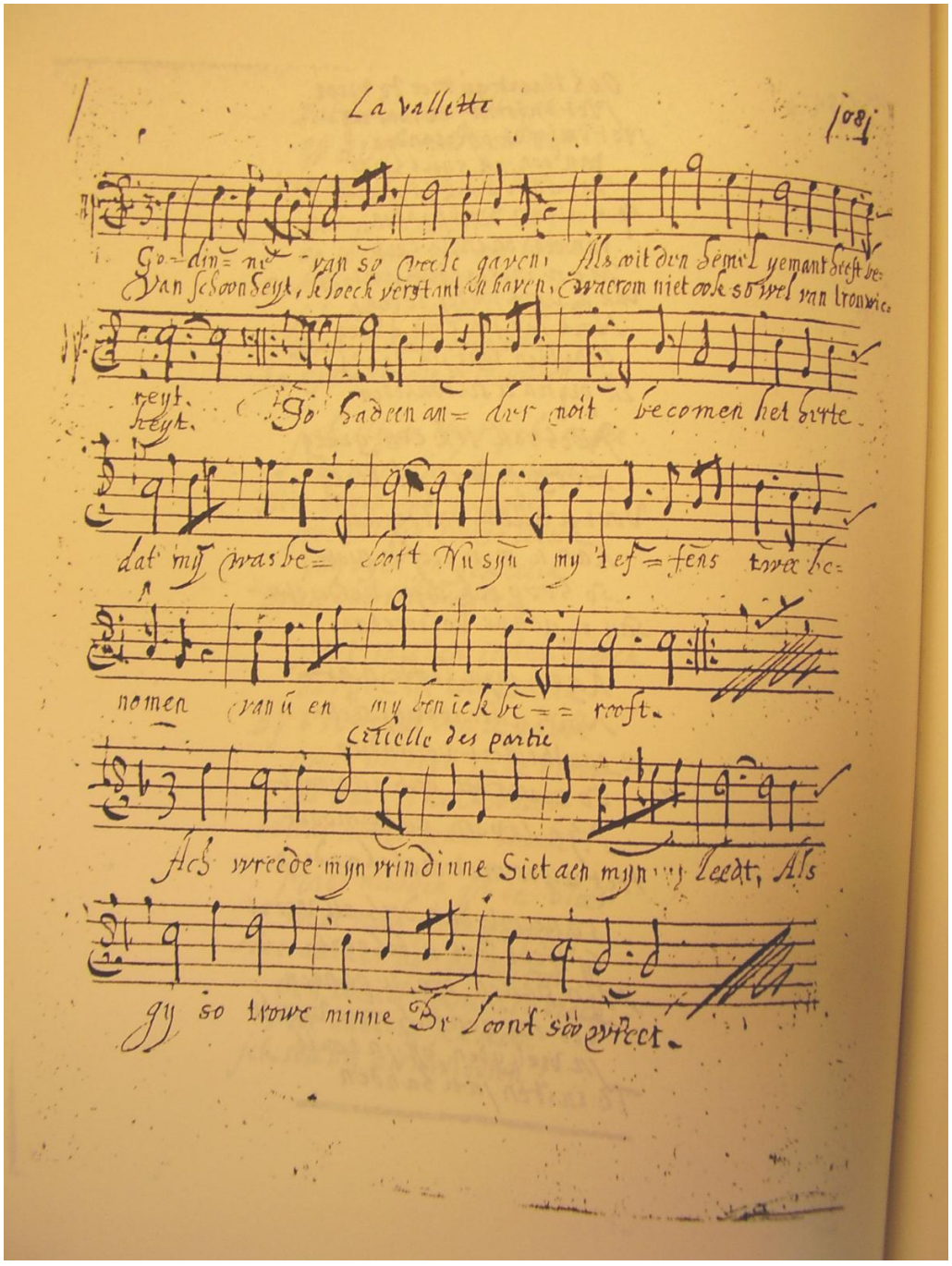
Noch sall ick even graeg
Gedulden wat ick draeg
En prysen u schoonheden

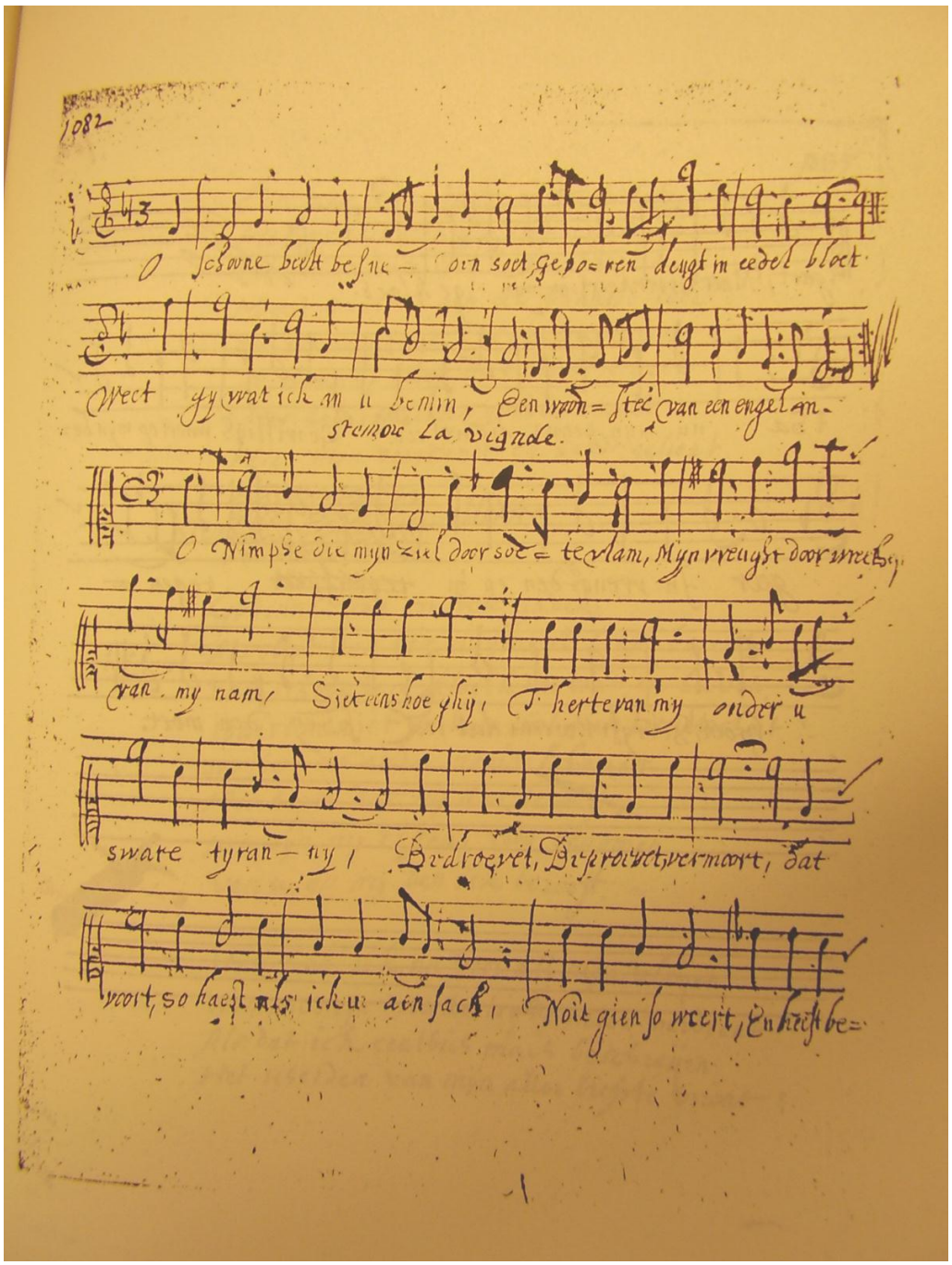
Noch sall ick even graeg
Het gene dat ick klaeg
Voor u alleen ontdecken
Kan u mijn liefde niet
<So> hoop ick myn verdriet
Sall u genae verwecken

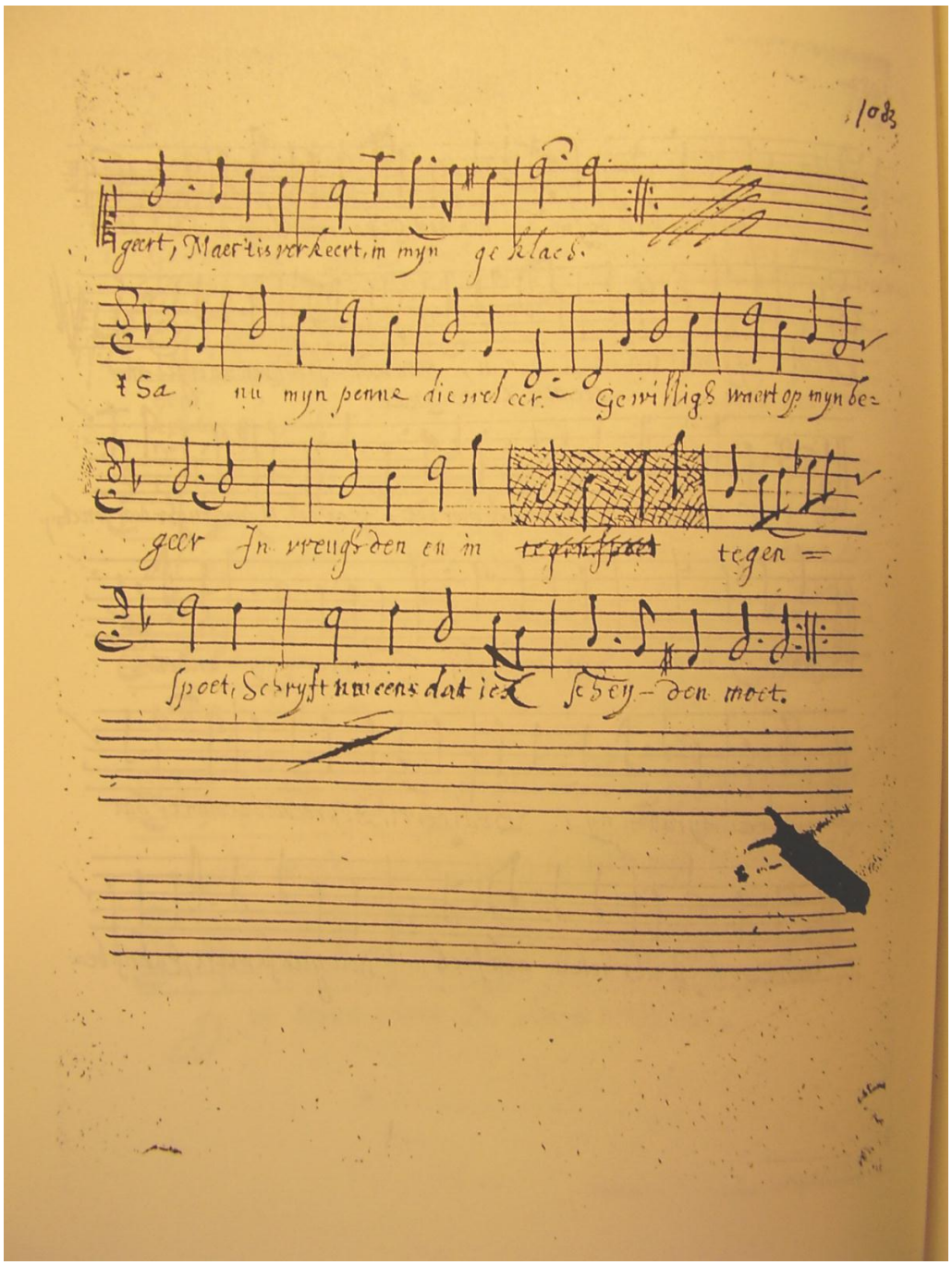
Kan u mijn liefde niet
Noch alles wat gy siet
In eeuwicheit verandren
So neemt dan doch all voort
Mijn leven, en vermoort
Het alles met malckandren

So neemt dan doch all voort
Gy weet wat u behoort
Mijn sinnen sijn u panden
Tis my genoech mee vrouw
In vreugden, off in rouw
Te rusten in u handen

[3 ongenummerde muziekbladen]

1082
O schoone beelt beſue= oen soet gebo=ren deught in eedel bloet
Wect gy wat ick an u benin, Een won=ſtee van een engel an=
stemoe La vignole.
O Nimphe die myn ziel door soe= te vlam, Myn vreught door wreed
van my nam, Sietens hoe ghij, T hertevan my onder u
swaere tyran= ny, Bedroevet, Diep rouwetvermoert, dat
voert, so haest als ick u aen sach, Noit gien so weert, En heeft be=

108
geert, Maer 't is verkeert, in myn ge klaes.
't Sa nu myn penne die wel eer = Gewilligs waert op myn be =
geer In vreugs den en in tegen =
Spoet, Schryft nu eens dat ie = sebey = den moet.

Een man van staet en groot beleit
Het onheil van zijn lief beschreit
Onthoudem hem door haeren broer
Most trouwen aen een Fransse <hoer>
Die als een guyt haer weer verliet
En waer hy bleef dat wist se niet
Dies heb ick desen goeden vrient
Hier mijn verstandt en handt gelient

Stemme La vallette

Godinne van soo vele gaven
Als ooit den hemel ymant heeft bereidt
Van schoonheit, kloeck verstant, en haven
Waerom niet oock so wel van trouwicheit ?
Soo had een ander nooit bekomen
Het herte dat my was belooft,
Nu sijn my teffens twe benomen
Van u, en my ben ick berooft:

Wat heb' ick nu voor all mijn vleijen
Voor all mijn trouwe liefde meer verdient
Als dat ick eeuwich mach beschreijen
Het scheiden van mijn aller liefste vrient ?
Die mijn haer liefde, lijff, en leven
In heete tranen heeft weleer
Met soet omhelsen overgeven
Maer laes de trouw nam alles weer !

En die mijn plaets weer quam bekleden
Kreeg neffens haer oock mee mijn truyrich hert
Dat alles heeft alleen geleden
En nu noch mee met haer gemene smert
Hoewel ick weet zy sou mijn suchten
Verachten, so zy niet die geen
So trouweloos sach van haer vluchten
Die haer so vaeck heeft aen gebêen

Die oogen die den hemel buygen
Die nymant ooit vergeefs heeft aengesien
Die sijnt t' de nu met my getuygen
Wat dat het sy van vrienden aff te vlijen
Niet dat ick u will daerom haten
Off gonnen dat men u veracht,
Och dat een ander heeft verlaten
Dat soeck ick nu noch dach en nacht !

Wie souw geloven dat die sinnen
So winbaer waren, en niet trouw genoech.
Die nymant doch kost overwinnen
Als ick in vreemde landen wapen' droeg.
Maer als de son van verren brandet
Dus isset mee met my gegaen
Want doen ick nu was weer belandet
Was oock de vlam met u gedaen.

Gy hebt gesien met wat begeren
Dat ick u tranen vaeck heb aff gekust
Doen vreesden gy voor wederkeeren

All heeft het u veel eer, als my gelust
Maer ach, u tranen doen beduyden
Niet als een droeve tegen spoet
Dien gy noch op den dach van huyden
En ick met u beschrijen moet.

Doch wat will ick u meer beladen
Veel liever draeg ick alles in mijn graff
Ick weet doch wel gy bent verraden
Van my gescheurt, en niet geweken aff,
Nie door gevley, maer dreigementen
Verkocht van eygen vlees en bloet,
Och rechte pracht, en valsche renten
Die doen dat ick u missen moet !

Hier om will ick mijn gansche leven 1088
In uwen dienst besteden even graeg
En met den geest eerst overgeven
De plaets daer in ick u besloten draeg
Allene bid' ick laet mijn tranen
Die gy hier leest, en niet en siet
U tot meedogen doch vermanen
Soo acht ick all mijn truyren niet

Stemme
La vignole

O Nymphe die mijn ziel door soete vlam
Mijn vreugt door wreetheit van my nam
Siet eens hoe gij
T' herte van my
Onder u sware tyranny
Bedroevet
Beproevet
Vermoort,
Dat voort
So haest als ick u aensach
Nooit gien so weert
En heeft begeert,
Maer t' is verkeert
In mijn geklach:

Ick sie doch dat u hert vergeten heeft 1089
All wat het heeft van my beleeft
Mijn dienst en trouw
Aen u mee vrouw
Blyven een oorsaeck van mijn rouw
Want kost ick
So most ick
Doch nu
Van u
Veranderen mijn gemoet
Nu ick bevindt
Wat hy verwint
Die u bemint
En valt te voet

O liefde wie gy sijt, laet doch mijn sin
Sijn mee so vrij, als mijn Godin
Off laet ons twyen

Dragen, off gien
Dat ick allene niet verdien:
Off laet se
Een plaetse
In t' hert
Daer smert
En trouwicheit van haer vrient
Noch gelden ijet
Op dat se siet
Off dit verdriet
Mijn trouw verdient.

Doch wat voor een Godin, wat voor een vrouw 1090
Will ick aen=roepen in mijn rouw ?
Ick sweer, niet een
Als u alleen
Gy weet mijn Nymphe wel ick meen
Gien leden
Gien reden
Gien gaeff
So braeff
Noch gien gesichte so soet
Is my so bly
So lief als gy,
All toont gy my
Een straff gemoet.

Waeromme soud ick dan een ander raet
Off soeken meer als u genaed !
Daer ick gien leedt
Gien ding so wreet
Als sonder u te leven weet,
All leet gy,
En deedt gy
Me vrouw
In rouw
En truirichheit my vergaen
So hebt gy maer
Dat gans en gaer
U eygen waer
Den doot gedaen.

Dies geef ick dan mijn hert in u gewelt 1091
Doet nu daer mee wat u gevelt
Gelooft het vry
All doet gy my
Een van de swaerste tyranny
So leef ick
En geef ick
Nochtans
My gans
Gewillig in u genae,
En ben te vreen
Wanneer ick meen
Dat ick alleen
Om u vergae.

Stemme
Cruelle des partie

Ach wrede mijn vriendinne
Siet aen mijn leedt
Als gy so trouwe minne
Beloont so wreet

Om u ben ick omgeven
Met angst en noot
Waerom niet sonder leven
Off sonder doot ?

In uwe soete handen 1092
Sijn nu gestelt
De stricken van mijn banden
Ey spaert gewelt

Ick ben doch u gevangen
En soeck genae
Laet my die doch erlangen
Eer ick vergae

Wat schult kunt gy my geven
Als dat ick minn'
Ick eys niet dan mijn leven
Van mijn godin

Ick eys niet dan gedrongen
Want gy alleen
Kunt mynen brandt berongen
En anders geen

Die eerst is aengesteken
Door u waerdy
Waer die my nooit gebleken
So waer ick vry

Hoe kunt gy my dan haten
Dat ick mijn vlam
Weer soeck by u te laten
Die van u quam ?

Doch is mijn recht eervaren
Wat ick verdien.
Waerom heb ick soo garen 1093
U aengesien ?

Gy weet niet wat de gloet is
Hoe fell, en heet
Als het gesicht so soet is
Het hert so wreet

Och waren doch u oogen
Off hert so niet
Ick was nooit so getogen
In mijn verdriet !

Nu sijn in eene woning
Mijn lief en leedt
Maer dit is mijn belooning
Ach t' is te wreet

Ach gy en kent gien truyren,
Off wat het sy
Zijn leven so te vuyren
In slaverny

Nochtans ben ick geduldig
In all mijn smert
Ick ben t' u ogen schuldich
Maer niet u hert

De wolcken haer bewegen
Door u gebêen
Het stael door vier, door regen 1094
Den harden steen

Sout' gy dan harder wesen
In u gemoet
Dat hoor ick niet te vresen
Gy bent te soet.

En evenwel mijn klagen
Beweegt u niet
Noch will ick niet vertzagen
Wat my geschiedt

Gy sult noch eens bedencken
Off uwen vriendt
Met u zijn ziel te schencken
Dit heeft verdient

O schone beelt besneden soet
Geboren deugt in eedell bloet
Weet gy wat ick aen u bemin
Een woonstee van een Engelin

Een hert, een wesen, een gelaet
Voll troost, vol vreugden, en genaed
En wat ooyt ymandt meer geviel
Voor deugden aen een brave ziel

Maer laes ick schrick in mijn behaeg 1095
En voor t' verlangen dat ick draeg
En roepe vaeck in mijn gemoet
O snode vlam, o, wrede gloet !

Sall ick all weer in u gewelt
Geplaegt, gepynicht, en gequelt
Mijn leven, eer, en vaderlandt
Gaen wagen om u snode brandt

Is dit de liefde die men roemt
Die beter lede waer genoemt
Een poel, een raeck, een droeve zee
Van stille tranen ach, en wee

Daer in dat mijn bedroefde geest
So lang verloren is geweest
Tot dat de bake dien ick hiel
In eygen tranen nederviel

Daer lach die trouwe=lose moet
Gestruyckelt aen haer eygen voet
En liet my teffens so den slach
Van haren vall, en mijn beklach.

Niet anders off ick nooit genoech
Aen t' onverdiende lyden droeg
Ick most noch meer van mijn gedult
Verteren in haer eygen schult

Off dan de smert van desen rouw 1096
My noch wel eens begeven sou
So wasser doch gien helpen aen
Eer ick de plaetse was ontgaen.

Dies ick dan oock om dit verdriet
Mijn eygen vaderlandt verliet
Maer laes noch over landt en zee
Gaff my dit all geleyde mee

Het was gewortelt in het bloet
En waer ick keerde mijn gemoet
Dien eygen vall ick noch all ssach
Daer ick aen vreemde stromen lach

Een jamerlyck, en droevich beelt
Dat in mijn herte was geteelt
Door haer rampsalich ongevall
Dat zy doch nooit verwinnen sall

En dit vertrock nooit aen een zij'
Nooit was ick deser qualen vry
Oock daer ick stondt, en voor den slach
Mijn vijandt onder oogen sach.

Nochtans all wouw het niet vergaen
So troosten ick my daer noch aen
Dat was de gront van mijn gedult
Ick most het dragen sonder schult

En off ick u dit nu vertoon 1097
Het was maer trouwelose loon
Dat van een ziel als u gebiedt
Nooit wert verwacht, off is geschiet

Dus neemt my dit niet qualick aff
Die van een schipbreuckt hem begaff
Krijgt noch een schrick well op de ree'
Als hy maer weer eens siet in zee

En acht niet vreemt, die met gevaer
Van ymant seer mishandelt waer
Dat die zijn smerte noch gedacht
All sijn de wonden nu weer sacht

Hier mee dan Nymphe schoon, en soet
Gebiet my wat ick wesen moet
Om recht te sijn van my geeert
So sien wy nummer wat ons deert

Belegeringe van Wallenstein
op de statt Troppa in Over Silesien den
19 julij op woensdag 1627

Stemme gy herders van de groene dalen

Verlaten, hoop my moeten vechten
So lang <in> ons den adem leeft
Des vijants macht breeckt wet en rechten 1098
Die hy u vast versproken heeft
Houdt u trouw, bewaert u muiren
Het sall noch meinich man besuyren

te weten
Trouwe die
ons van Bethlem
Gabor van ons
te komen
<ontbieden> was
toegeseit

All is dan Mansfeldt u onttogen
All sijt gy troost, en trouwe quijt.
Van hem berooft, van haer bedrogen
Gedenckt dat gy soldaten sijt.
U ontsett, macht, en vertrouwen
Sy Godt, u handen, en Cartouwen.

Godt stelt u tijt, hy telt u stonden
En zijn getall bedriegt hem niet
Hy weet den balssem voor u wonden
En heeft u doot in zijn gebiedt
Gien gewelt, gien vier, off banden
Ruckt hem u leven uyt zijn handen.

Dies aen de wall rass op als helden
En plant u vaendels overendt
Recht u geschut, het sall u gelden
De vijandt heeft ons all berent
Steeck aen steeck aen Canon en slangen
Wy moeten lustich hem ontfangen

Gy siet hoe veer dat berg en dalen
Met ross, en wagen sijn vervult
Gij hoort de macht, en kent de stralen 1099
Van wapens die gy proeven sult
Houdt u vroom als trouwe knechten
Hier is noch eere te bevechten.

Wy waren de
late statt van
heel Sylesien
de reste hadde
den vorst va[n]
Wallenstein
all verovert

So wy haer macht dan niet en buygen
En doen verloren wederstant
So laet de trouw van u getuygen
Op u berust het gansche landt
Gien ontsett is meer voorhanden
Als kruyt en loot op u vijanden.

Gy die met macht van so veel volcken
Met u geschut, en wapen zee
Bedeckt het lant, en scheurt de wolcken
All sijn wy swack, wy vechten mee
Dringt ons vry aen allen syden
Hoe minder hoop, hoe vromer stryden

All gaen u kougels door de wallen
All staet der niet voor u gewelt
Gy meugt het lychaem wel sien vallen,
Nooit sall het herte sijn gevelt
Teeckent vry dat wy verlaten
Met vlees en bloet van u soldaten.

onse soldaten

Dus sult gy sien, oock in t' verliesen

1100

waren altemael begerich om den vijant slach te leveren als by de eerste stat Lieswits hadde belegert, om niet soo een voor een van hem genomen te worden gelijck hy tot noch toe gedaen hadde. Maer onsen commisaris Mits half een cassouwe, die naer den doot van beyde onse veltheren den Hartoch <en> Frederick van Wymaeren, ende den Prince Mansfelt het gesach in handen hadde vont sulckes niet geraden

Dat onse trouwicheit, en eer
Gien schatten laet voor haer verkiesen
Och eigen voordeel en begeer
Brengen ons die niet in schaden
So heeft on[s] onverstant verraden !

Doch evenwel wy sijn verlaten
En so gy roemt, in u gewelt
Nochtans gedenckt hier sijn soldaten
Daer u gebiedt noch niet en geldt
Noch u straff van lijff, en leven,
All heeft ons alles dan begeven

Gy dreigt een storm op onse muyren
En d'overwonnen gien genae
Dan binnen twemael twalef uyren;
Well aen wy sullen onse schae
Eerst met lust noch sien te wreken
Eer gy het herte sult te breken

Tsa dan der aen friss op als helden
Den vyant is by nae geplant
Den eersten kamp sall hem nu gelden
Het eynde sy in Godes handt
Tsa der aen wy moeten t' wagen
Hoe meer gesien, hoe meer geslagen.

uyt vrese indijn wy den slach verloren dat hy alsdan
niet langer daer soude hebben kunnen grasen, als hy tot nochtoe was gewent.

1101

Stemme op de selvige wyse

Bedaert, bedaert verdoolde sinnen
Siet wat gy soeckt, en wie gy vleyt
Mijn hert getuigt niet goets van binnen
En heeft u vlammen all beschreit,
Siet de zee van verren branden
Daer in gy deysen moet en stranden

Ick docht een bloemken vroech te plucken
Dat in zijn knoppien groen en root
Een edel blatt scheen uyt te drucken,
Eer dat het sich eens opensloot
En zijn deugde sou gebaren
Die noch bedeckt lach in de blâren:

Maer nu zijn knoppien is ontloken
En heeft zijn bloessum opgedaen
En dat het tydich waer gebroken
Nu is zijn deugde weer vergaen
En het oordeel van mijn oogen
Heeft my met ydell waen bedrogen.

My docht het sou so braef ontsluyten
Gelijck de reyne lely doet
Van binnen sout, en schoon van buyten
En alle blaetties even goet
Dat den hemel souw vermaken
Om met zijn straelties te genaken.

1102

Maer waer is nu de deugt voorhanden
Van dese schoon ontloken roos ?
Haer reuck is vuyl, haer bladers branden
en doen haer beste vrienden boos:
    En heeft anders niet van binnen
    Als gift, en voetsel voor de spinnen.

De drancken die Medæa broude
Tot haer gerijff, en eygen wraeck
Die schenen goet in reinen goude
En waren boos in goede smaeck
    Dus is t' oock met haer schoonheden
    Een bitter hert, in soete leden

O snode bloem wel aen gestreken
    Daer op gy u so moedig draegt ?
U swacke stam sall haest te breken
En van u selven sijn geplaegt
    Hoge bergen, en gebouwen
    Die plecht den donde meest te drouwen'

Niet dat ick u will qualick wenschen
Ick spreke wat ick komen sie
Een hoge moet van slechte menschen
Die brengt haer selven op de knie
    Dies en heb' ick niet verloren
    Wat u ontbreekt had ick verkoren

1103

Stemme

Hoe kan het sijn o schone maegt,
Het wert met truyren u gevraegt,
    Da[t] all mijn smeecken
    Niet kan doorbreecken
Tot in herte dat gy draegt ?

Is dat niet jamer van u deugt
Die nymant siet als met geneugt
    Dat u mijn klagen
    Noch kan behagen
Als off gy u daer in verheugt ?

Als ick u gaven eerst aensach
U lieve mont, en soete lach
    U kracht van oogen
    Vol van meedogen,
Ey maeckt dat ick die vinden mach

Dit isset dat alleen u scheelt
Aen so veel deugt in u geteelt
    Mach dat daer wesen
    So sall genesen
Een droeve ziel die gy my steelt

Och had u hert doch eens gesmaeckt
De liefde die my nu genaeckt
    Gy sout u wenden
    Tot mijn elenden
So waer ick vry, en gy volmaeckt

Stemme

Der liebste mein hatt mih verlasse
Weil er mih zum vall gebracht.

Mijn hert sijt langer niet verslagen
Staeckt u truiren' en geween
Het is vergeefs aen haer te klagen
Die so hart is als een steen
Dus lang socht myn hert en sinne
Niet ter werrelt, als alleen
U te dienen mijn godinne

Maer ach mijn tranen sijn gesoncken
Op een heet, en stenen hert
Dat die met een heeft ingedroncken
Daer het niet bewogen wert
Evenwel de stenen breken
Door den regen, maer gien smert
Noch gien tranen u doorweecken

Waerom soud ick dan langer truyren
En vergaen in u bedwang ?
Daer doch u wreetheit wel sou duiren
Nu, en all mijn leven lang
Hier om will ick dan verkeren
Mijn gesucht, in een gesang
Wat u dreigt, meugt gy daer leeren

Echo was wel so schoon als gy sijt
En so trotz oock van gemoet
Aen ieder een gelijck gy my sijt,
Dat my voor u vresen doet,
Haer schoonheit heeft haer bedrogen
So will oock u grote goet,
Wijt het beyde dan u oogen

Gy siet u schatt; sy sach hem dwalen
Die doen was voor haer verveert
Sy liep, en riep door berg en dalem
Och Narcisse wederkeert
Maer de liefde nam haer leven
En haer stemme noch ons leert
Waer dat Echo sy gebleven.

Narcissu is in vreemder minne
Voort gevallen, en vergaen,
Om dat hy sulcken veltgodinne
Dat gewelt had aengedaen
Echo kost hem niet bewegen
Maer hy batt zijn schaduw aen
Die hy sacht in t' water tegen.

Daer lach die schone helt en schreiden
Met zijn oogen in het grass
En kost van zyne bruyt niet scheiden
Dat doch niet als water wass
Dus zijn leven is versleten
En geworden een gewas
Dat wy noch Narcissen heeten.

Noch was het vier all veel verwoeder
Dat in Biblis herte quam,
Ontsteken op haer eygen broeder

Dies haer leven door de vlam
En haer tranen heel verteert is,
En haer leet niet wech en nam
Eer zy in een bronn' verkeert is

Dat Myrrha most so droevich sterven
Was door sinneloos begeer.
Haer eygen vader te verwerven,
In haer tochten van oneer
Daer in zy so heftich brande
Dat haer boom noch ummermeer
Schreit de tranen van haer schande.

Gien schoonheit, schatt, noch koninckx kroon is
So geweldig als de macht
Van liefde, daer gien ander loom is
Als met ongeluck veracht;
Meestendeel sijn zy verdroncken
In haer tranen; dies u wacht,
Dese leer sy u geschoncken.

Gy meint dat u gemoet so vast sij,
En u herte so vergult,
Dat niet een pijl op u gepast sy
Als dien gy begeren sult,
Dies so denckt gy niet te sorgen;
Maer ick wachte met gedult
Off het u sall eeuwig borgen.

Bent gy dan voor soo sware plagen 1107
En bevrijt van sulcken leet
So leert alleen meedogen dragen
Doch niet eer als gy het weet
Ick ben nu voor u verloren
Maer princesse, by mijn eedt,
Nooit en had ick u verkoren

Stemme
La valette acrostychis

Is t' niet genoech in rouw te minnen
Als ick niet in de vlammen heel vergae ?
Kan dan gien trouw u wrede sinnen
Off enich dinck bewegen tot genae' ?
Maer meint gy my mijn lijf en leven
In ongenae te snyden aff ?
Nochtans sall ick het u vergeven
All waert, mijn Nymphe, noch so straff.

Cupido siet doch een mael neder
Hoe ongelijck u pylen sijn gedeelt
Richt gy se meed, off neemt se weder
Indijn het aen u macht noch niet en scheelt.
Sall dan Mijn Nymphe so volherden
Te heerschen over mijn gemoet ?
Ick will voor haer dan nedrig werden.
Niet u, maer vallen haer te voet.

Ach laet u dan doch een mael buigen 1108
Siet aen mijn Nymphe wat ick om u ly

Leert nu van my, ick sall getuygen
Hoe swaer dat ongepaerde liefde sy
Om u lijd ick nochtans demoedig
En eysche niet als u bevell
Regeert my strenge, fell, off goedig
Soo gy my doet, soo doet gy well

Stemme
Das ihr mich thut verachten
Versmecht mit worden vreet

Het dryven van u oogen
O Nymphe met u lach
Die hebben my bewogen
Terstondt als ick u sach
Maer als ick my verliet
Dus is my oock geschiet
U hert en sach ick niet

Nu heb ick eerst bevonden
Dat aen u wanckelbaer
Gesichte, gaen gebonden
U sinnen hier en daer
Wan nooit u oog en glee'
Van d'een op d'ander stee,
U herte most all mee

T'is even met u sinnen 1109
Als die voor oogen staet
Die siet sich voort daer binnen
En spiegelt zijn gelaet,
Maer die der was weleer
Dien siet men dan niet meer
All is hy schoon niet veer

Wat will ick dan verklagen
U wanckelbaer gemoet
Een kost my eens behagen
Dat u so meinich doet
Een heeft mijn hert doorsnêen
Maer u wel tijn mael een
Gy weet wel wat ick meen.

Dies kan ick dan niet haten
U onbeproefde minn'
Gy sijt van meer verlaten
Als ick ontslagen bin'
Doch sonder uwe schult
Het was noch niet vervult
Dat gy beklagen sult

Hier om will ick dan lyden
Hoe gy oock met my leeft
Want als gien somer tyden
De winter aen en kleeft
So kan oock mijn gemoet 1110
Gelijck de somer doet
Niet aen u tegenspoet

Stemme
Phoebus was lang over de zee

Waeromme mijn Nymphe sijt gy so wreet
Over de klachten van u gevangen
Nooit quader off erger ick u aen deed'
Als dat ick aen u genae bleef hangen
En met een truirich trouw gemoet
Als een gevangen slave doet
U oogen viel te voet

Die my so mijn herte met haren glans
Ende mijn aderen so ontzielen
So houden en dryven in een balans
Off om te helpen, off te vernielen
Ick wachte nu wat u gevelt
Genade, wreetheit en gewelt
T'is all aen u gestelt

Off kunnen de tranen van mijn geween
Kan u mijn jamer, en rouw verblyden
Soo boetet u lusten, ick ben te vreen
Ick salt noch langer geduldig lyden
T'is my genoech is t' u begeer 1111
Dat ick mijn hert om u verteer
All waert noch tijn mael meer

Allene gedenckt het doch nae myn graff
Wat voor een dienaer van u most scheiden
Die liever zijn leven, als u begaff
All hield' ick noch u, noch giene van beyden
So sult gy sien, och mijn godin !
Off ick dit oordeel waerdig bin
Om dat ick u bemin

Stemme
Welaen mijn penne die weleer

Godinne wat men aen u siet
Van gaven, dat en kan ick niet
Met deser handt, en dese veêr
Beschryven als ick wel begeer

Och mijn verstant is all te small
Om u volmaeckte deugden all
Off ene van de minste maer
Te treffen als het waerdig waer !

En so was Venus oock wel eer
Begonnen van de beste veer
Maer die se voort volleinden souw 1112
Sich nymant onderwinden wouw

Dus most ick mee by u bestaen
Nam ick u loff te schryven aen
En vraegt gy dan waer dat aen schoort
Ick doen u waerdicheit te kort.

Ick weet, en sien wel wat gy bent
En schoon u mijn gesichte kent,
Te melden wat het aen u siet
Dat kan mijn hert, mijn tonge niet

En doch u deugt en schone leest
Die stryden vast in mynen geest
Ick weet niet off u deugde swicht
Off u allmogend aengesicht

Dies acht ick beter still gestaen
Als onder u waerdy te gaen
Ick weet wel hoe dat ick het voeg
U deugde doen ick nooit genoeg

1113

Horat
Quo quo schelesti ruitis ?

Met desen goddelosen strydt
Dien Engelandt uyt haet en nijt
Op hoop, en met een vast gelooff
Van dievery en snoden rooff
Heeft aengevatt, wat wint hy dies ?
Van weder syden het verlies
Is winst allene voor de zee,
En groot getall van doden mee,
Wiens bloet, en bitter swaer geklach
Verwacht nu daer den jongsten dach;
Krijgt Carel dan door dit gevecht
Den hemel in ? so doet hy recht
Maer vaert hy heen op dat gelooff
So is voor hem Godt blindt en dooff.

Diogenes waer is u vatt ?
Komt voor den dach en rolt het wat
So gaet de werrelt nu te werck
Men siet niet aen noch choor, noch kerck

1114

Ridendo dicere verum

Hoe staet Pasquinus dus en lacht !
En dat om reden, als ick acht,
Hy siet den Bisschop heeft gedaen
En moet weer nae de kappe gaen,
Dies sijn de boeren wel verblydt.
Maer was men nu de Franssen quijt
Daer siet hy noch gien middel toe,
All sijn de mannen haer nu moe
Dat is daerom (gelijck ick meen)
Zy willen mannen sijn alleen
En niet gedogen dat haer bed'
Met Fransse wachters sy beset,
En dan so kinder op te voên
Van Duitse tael, en Frans fatsoen,

Off mag ick seggen dat het raeckt ?
Op Duits gewiegt, op Frans gemaeckt,
Het sy dan oock hoe dat het sy
Zy willen daer gien Franssen by
En liever doen het werck alleen
Als dat men daer een handt aen leen
Nochtans men twyffelt daer niet aen
Het is so slecht niet toe gegaen 1115
Haer kinder, en haer vrouwen vast
All vry wat naeuwer opgepast
Als meinich dromer niet en doet
Gelijck men dat all horen moet.
Oock meinich puyckien van de statt
Dit so ter hertten heeft gevatt
Dat sy der Franssen vrienschap all
Well nummermeer vergeten sall
So dat oock haren aert nu voort,
Wel blyven sall aen desen oort,
Dit was het dat Pasquinus dacht
En daerom staet hy dus en lacht

De jonckers van het Landt all hier
Die hadden gienen goeden tier
De Fransman was haer in de weeg
Dat nymant gien gehoor en kreeg
By all de derens hier gevlucht
Op Bisschop Galens boos gerucht
Nu sijn de Franssen weder heen
En zy wat beter oock te vreen
    En seggen met een bly gemoet 1116
    Door sijn de Franssen, dat is goet.

Laet ons dan eens lustich wesen,
En niet suffen als voor desen
    Doen men niet een juffer sach
    Och dat was een hardt gelach !
Wie sou liever niet beminnen
Dat den Bisschop waer hier binnen,
    Als die lose Franssen weer,
    O behoedt ons Lieven heer !
Wat sou dan een joncker wesen
Socht hy watt so mocht hy vresen,
    Off zijn vrijen laten staen,
    Als voor desen is gedaen,
Hoe onnosel dat wy sagen
Nymant kon zijn noot eens klagen
    Gienen joncker kreeg gehoor
    Want de Franssen gingen voor;
Nu is dat gespuis vertrocken,
Laet se ryden voor de pocken
    Laet se breken hals en been
    En de derens ons alleen

Twentse Taalbank

1117

Præadamitæ
Quæstiones

<Ge prima> at Adami creatione incipit

Een man van goet verstant die veel oock had gelesen
Dien docht het niet genoech met wysen wys te wesen
Dies stelt hy vragen voor als off hy wyser waer
En kan doch selven geen van allen maken klaer.
Dus oordeelt dan met my gy sult het so bevinden
Laet maer de nieuwicheit u sinnen niet verblinden
Ick sall der weinich van verhalen, en niet all
Op dat ick niet en schijn met desen keerel mall.

Voor eerst so vraegt hy dan off Adam is alleen
Geschapen van begin, en anders gien beneen ?
"En waerom niet gevraegt doen hy waer sonder wyven
"Wie dat hem doen den tijt en grouwel mocht verdryven
Off oock de ribbe weer in Adam is geraeckt
Daer uyt tot zijn gerijf de vrouwe was gemaeckt ?
Hoe out dat Eva was van jaren doen se kraemde ?
En vroemoer daer te sijn off Adam dat betaemde ?
Off Adam dan alleen de werrelt heel besatt
En off hy tot zijn vrouw gien Lilium en had' ?
En off hy oock zijn wijff in t' Paradijs bekendt heeft.
Wat vellen off gewaet hy tot zijn gekleet gewent heeft
En was het van een huyt hoe hy dan quam der aen
Dewijl men niet en wist van beesten doen te slaen.
Off Eva niet en had' gekraemt all van te vooren
Eer dat noch Cain was haer ouste soon geboren ?
Hoe out dat Adam was op Cain zijn geboort ?
En waer me dat hy heeft zijn broder so vermoordt ?
1118
En wat het teken waer doen Abel was verslagen
Dat Cain om de moort, van godt heeft moeten dragen
Off oock het Paradijs noch op der aerden sy ?
Off ergents over zee, en van de menschen vry ?
En hoe den appel waer geschapen, en geheten
Daer in dat Adam heeft so goddeloos gebeten ?
Off Adam voor zijn doot zijn vall oock heeft besch[r]eit ?
En waer het graff wel sy daer hy begraven leit ?
Van hoe veel kamers dat de Areke wel gemaeckt was
En off den Phœnix oock daer binnen mee geraeckt was.
In hoe veel talen oock de spraeck eerst waer gedeelt
In seventich en twee, off meer, off wat het scheelt ?
Hoe dat hem Jacob oock met Lea so vergiste ?
En in den helen nacht zijn Rachel niet en miste ?
En off het inderdaet gien sonde dan en waer
Te trouwen so <met> een, en slapen by een âer ?
En dat ick schier vergat, en niet en dient vergeten
Off Chanoc, die by hem daer Enos wert geheten ?
Om dat hy lang met godt gegaen heeft, en gevreest
Off hy dan daer om oock gien monick is geweest ?
En wat hy dies all meer weet voor den dach te trecken
Om wijsheit niet so seer als om zijn boeck te recken.
Dies seg' ick daer op dit, een narre vraegt so breet
Als all de werrelt niet met all haer wysen weet

1119

Antwoort
Opeen uytmuntent slordich gedicht
Van eenen Brabantsen poët ter eeren van den bisschop van Munster, daer in hy veel van Viscop praet
Ick en kan niet anders sien off meint daer

Twentse Taalbank

Siet daer komt breeke been van Brabant all weer aen
En heeft wat wonders voor den Bisschop nu gedaen
Off Viscop, als hy seit, nu mocht ick wel eens weten
Wat dat sy voor een dier, Dat heeft den bock vergeten
En ons niet uytgeleyt, noch seit oock eens der by
Off dat een bull, off beer, off eezel sy als hy.
Wech met u Viscop dan, off hebbie lust te dichten
So dichtet dan het gatt, van all u Spaensse nichten.
En lepellstraet all mee, daer is wat aen te doen
En nae verrechter saeck voor yder gatt een soen.

Hoe schoon is nu de paep van all zijn <vuyl gepredigt>
Die van so kloecken baes so deftich is verdedigt !
Indien hy maer alleen dat uyt zijn eygen kop
So konstich heeft gemaeckt, wat seyt men hier daer op ?
De luyden seggen neen dat is so niet begonnen
Daer hebben wel een tijn off twalef aengesponnen
Off heeft het zijn vernuft allene dan gedaen
Heer watt een lauren krans moet daer dan well op stae[n]
Niet om het hooft alleen, dat mach all weinich helpen,
Maer om het gansche lijff als Jacob met de schelpen
Behangen, en bekranst, gelyck een gilde oss
Off als een groot Poët, daer geeft hy hem voor loss 1120
Hy mach t' dan sijn off niet wat isser aen gelegen ?
Maer denckt eens wat een loff heeft Brabant nu gekregen
Door sulcken kloecken hooft ! allene dat men vreest
Den helen keerel mocht eens barsten aen zijn geest
So veele sitter in, en dat waer seker jamer
En groten affbreuck voor haer Rhetorycker kamer,
Daer om so waer het best van all zijn gaven watt
Een ander hier off daer geblasen in zijn gatt,
So waer hy wat ontlast van sulcke sware gaven
En die men anders most met eenen romp begraven
Waer sou de bisschop dan een so versmitsten kop
Met all zijn geestlijckheit ter werrelt soecken op ?
Die so zijn grote naem op rymen wist te stellen,
Als off hy beter waer als een van zyn gesellen,
Gelijck het oock betaemt, en dies so moet hy dan
Oock all de Geusen gaen verjagen, als hy kan,
Dat isset aen verdient, en moglick oock te vooren
Bedongen voor zijn dienst, eer dat hy sich liet horen
En eens uyt Brabant quam met zijn beroemde veer
Heer wat een schonen naem kreeg doen de bisschop weer !
Maer konstige Poët, so krachtich sijn u rymen
Blaest die eens in een hondt, hy sall der van beswymen.
Doch hoor eens sonder jock, wat heeft den bisschop doch
U voor u konst belooft ? ick denck een verckens troch
Die heeft hy nu genoech, off stoff van swyne veeren
Wat kan hy anders u voor sulcken dreck vereeren ? 1121
Gelooft vry dat hy mee well lesen heeft geleert
En siet wel dat u werck een ezel hem vereert
Dus wilt gy loon van hem ? eyst dat hy u bedencke
Dat Sunt Franciscus met den hemel u beschencke
En krijgt gy dan de hell, off oock het vagevier
So wert Sunt Peter met den hemel nu te dier.
En daer mee will ick dan mijn affscheit van u nemen
En bidden dat gy wilt u hier in niet vergremen
Het is maer u gedaen ten besten, als ick mein,
En wilt gy rymen weer so huyrt een ander brein
En vindt gy dat niet in u Rhetorijcker kamer
So gaet nae Munster toe licht sijn se daer bequamer,

Op dat men hier niet meer en seg' nae desen tijt
Dat gy u schoon papier so hesselijck beschijt

Victoria pudenda

Den Engelsman verstoort verbrandt de visscher hutten
En maeckt het arme volck noch armer in het vly
Den hemel schijnt gewiss by ditt gedrocht te dutten
Off dat hy dan het quaet so garen siet als zy
Maer gaet nu eens en siet hoe Londen sy geschapen
Door vreesselycken brandt het beste van haer statt
So jamerlyck vernielt: so plach de wraeck te slapen
By Godt, wanneer de mens niet minder docht, als dat
Nu stelt eens tegen een de schade van ons beiden
Hier brandt een slecht gehucht, en daer de beste statt
De daders beidegaer die syn oock onderscheiden
Dit deed' de grote Godt, de bose mensche dat

Loff van Podagra

1122

Hoe herelijcken saeck dat Podagra wel sy
Te voelen dient u niet, te vragen staet u vry
Nochtans en isser niet den menschen hier gegeven
Om minder quaet te doen, en veyliger te leven,
En evenwel die daer aen vaste sijn, niet een,
Die dat bekennen will, sy seggen liever neen;
En waer komt dat vandaen ? dat sall ick u verklaren,
Men koestert all het vlees, de ziel die laet men varen,
Het vlees dat dient ons best, dat brengt ons in de vreugt
All isse dickwijls oock die wel niet veel en deugt
Daer moet men niet opsien; wie kander vrolick leven
En lyden aen het vlees ? dat moet de wellust geven
En daerom als de mens het Podagra dan heeft
So siet men dat hy meer so weeldig niet en leeft,
Dan danssen sy niet eens, dan gaen se nae gien hoeren
Sy sullen nijmant slaen, off qualick eens aenroeren
Men siet se dan niet meer so gaen des morgens vroech
< -- > en brandewijn, en savonts in de kroeg ?
< -- > kryg te gaen om boeren wat te plagen
Off krygers doot te slaen, dat mach haer niet behagen,
Noch wegen te verspiên, off gaen op konschap uyt
En soecken met gelimp, den vijant, off de buyt,
Off stormen op een statt, en klimmen op de wallen
Off met een snellicheit de poorten overvallen,
Off lopen oock by nacht de straten op en aff
En dragen dan naer huys dat nimant haer en gaff.
Sy gaen oock niet om rooff op vrijer heren straten
1123
En diergelijcken meer dat sullen sy well laten:
En isser jiet by haer gestolen dan weleer
Off qualick ingehaelt, dat doen se dan niet meer,
Sy blyven fijn by huys, en nymant doen se klagen:
Sy hebben op de straet oock gien gevaer te wagen
Dat haer een tegel pan mocht vallen op de kop,
(:Doch daer let onse statt nu vry wat beter op:)
Een jider moet zijn dack besorgen, en bekleden,
Dies mach men sorgeloos de straten nu betreden
En sien niet eens om hoog. het dack is wel besett

Men gaet nu allso vry als met een hellemett,
En dese kosten had men mogen wel besparen
Indien de luyden aen het Podagra maer waren
Dat houdt se wel by huys, daer hebben sy gien noot,
En aen het Podagra blijft selden ymant doot
Dus heeft dat Podagra wel treffelycke saken
Doch dat en is niet all de menschen diets te maken
Waer isset ooit gesien een man die daer aen <satt>
Dat die zijn tijt versleet met lopen door <de statt> ?
Off dat hy van een boom, off trappen is gevallen ?
Off om een schellemstuck gesprongen van de wallen,
De wolf en byt hem niet, gien honden op de straett
En nymant die hy stoot, off in de wege gaet.
Hy sall gien koorden dans by gochelaers verkiesen
Off met een weddeloop zijn geltien gaen verliesen.
Noch klimmen als een maet gevaerlyck in de mast
By huys daer is hy best, daer lydt hy selden last
Daer wert hy niet besneeuwt, beregent, off behagelt, 1124
All gaet hy dan wel eens als waer hy wat vernagelt
Dat moet all sijn getroost, dies draegt hy dan oock weer
Het teecken van het hoff, en grote huysen meer.
Men siet niet eenen boer die daer eens aengeraeckt is
Als die waer buytens beens van beter stoff gemaeckt is:
Wie sach zijn leven daer een bedelaer aen vast ?
Het is gien sake die so slechte luyden past,
Het sijn all rijcke luy' die Rijnsse wynen mogen
Die wel gezegent sijn, en van gien dorst verdrogen,
En die het beuren mach te sitten met gemack
En eten wat haer lust, en hebben haer gerack,
En werden in haer huys, off waer se willen komen,
Gedragen op een stoel, gelijck de Paeus van Romen,
En schoon all doen haer dit de Cardinalen niet,
(: Want dat sijn dragers die men hier niet veelen siet :)
Sy kunnen haer genoech behelpen met den haren,
<Die> haer veel beter oock bewaecken, en bewaren,
Dat is gien kleine saeck; die weeten oock altijt
Waer sy te vinden sijn, en dat en is niet wijt,
Dies isser yman[t] die haer garen sou besoecken
Die hoeft dies niet te gaen in veergelegen hoecken
Hy vint haer licht by huys, en selden op de jacht
Sy sien gien wilt so graeg te vangen, als gebracht,
Daer by is gien gevaer, noch ongeluck te vresen
Om van een wilden bull, off beer geschent te wesen,
Off krygen door een spronck dan hier off daer gebreck
Off stortten met een paert en breken soo den neck, 1125
En sulcke dingen meer als dickwijls daer geschieden
En dit kan all alleen het Podagra verbieden
Dat eedel podagra dat maeckt den mensche tam
En zijn baldadig vlees so sedig als een lam;
Dat siet men als hy moet daer sitten op de socken
So wert het vlees gespeent, de geest om hoog getrocken,
Dan leert men van den loop des hemels veel verstaen
En sonder nae den ring off passer eens te gaen.
De wercken, en de kracht des hemels, en planeten
Daer wy so blint in sijn, en doch so nodig weten
Dat leert men nergens door so seker, en so drae
Als door de gonsten van het wyse Podagra
Dat plant die wetenschap, en sonder veel te vroeten,
Doch so niet in het hooft, als onder in de voeten,
Off nae gelegentheit, wel in de handen mee
Daer vint oock dese gaeff een welgelegen stee
Om daer uyt wint en weir all beter noch te leeren
Als gien Reinoldus, off Magyrus uyt < -- >

Is dat gien grote saeck, een sulcken schonen konst
En hoge wetenschap allene door de gonst
Van Podagra geleert ? dat so veel konstenaren
Die in des hemels loop so wel bedreven waren
Noch nymant konden doen; en die daer is aen vast
Behoeft niet eens te sien off oock de mane wast,
Off door een quaet gesicht van sterren is beseten,
Dat kan hy well een dach off drie te voren weten
En sonder ondersoeck van zynen allmack
Hy vraegt alleen zijn been, zijn handen, off zijn hack
En dat noch niet alleen, hy sall hem oock bequamen 1126
De wortels, en het kruyt te kenne altesamen
Met naerstich ondersoeck van hare deugt daer by
En off het kout, off heet, off tussen beyden sy
En wat het sterrenschott gevallen uyt de wolcken;
De warme soete melck vers uyt de koe gemolcken,
Off bilsen kruyt, off smout, off loock, off brandewijn,
Off wat den mensche mach dan goet en heelsaem syn,
Dat sall hy altemael so deftich leren kennen
Als gien geleerde luy hoe konstich dat se bennen,
Hy soeckt de kruyden door, en sall u seggen watt
Tot stoven sy bequaem, off tot een warrem badt.
En wat men drincken moet, en wat men all mach eeten
Dat sall gien Beverwijck noch Battus beter weten:
Is dat niet veel geleert, en dan noch binnens huys ?
All waer het oock in Schots, in Engels, off in Duys.
En schoon het Podagra dat laet den man niet groeyen
Het gaet hem van zijn vett, en vlees so wat besnoeyen
Gelijck men seggen will, hett sy dan waer off niet,
Wat isser dat so veel den mensche doch verdriet
Als met so swaren vlees, en vett te sijn verlegen
Dies wert den man het wijff, het wijff den men en tegen;
Die soo dan gaen belast, en smelten in haer speck
Is dat gien ongemack ? so ken ick gien gebreck
Komt dan het Podagra de luy' so watt ontlasten,
Van sulcken swaren dracht, die doch met lange vasten
Noach speenen will vergaen, en ma[e]ckt se weder ranck
Wie sou gien Podagra dies seggen eeuwig danck ?
En dat noch meer all is; die snode vochtigheden
Dat vuyl vergifte slijm dat drijft sy na de leden 1127
Die verre van het hert en deelen meest geacht
Gelegen sijn, en dies oock best daer heen gebracht,
En so dat niet geschach, wat sou men dan verwachten ?
Als meinichmael de doot eer ymant daer op achten
En dat belett alleen het heilsaem Podagra.
Nochtans de menschen all verlangen daer niet nae
Die willen liever by de tappers in de kroegen
En by den brandewijn haer vlitich gaen vervoegen,
En dencken niet die vaeck so weinich daer nae vraegt
Die krygt het dickwijls oock eer dat het hem beyaegt
Daer sitt men dan en kijckt, en kan sich niet begeven
En evenwel hy moet dan beter leren leven
En tegen zynen danck de deugde nemen aen
En stryden met zijn vlees, all kan hy dan niet gaen,
So kan hy oock zijn quaet te beter dan bedwingen
En van den jamersanck met aendacht leeren singen
En dencken vast hoe bross de mensche sy, en swack
En spreken dan so vroom als hy zijn leven sprack
Dan denckt hy gien gevoel, off eebreuck aen te vangen
Noch gien gewelt te doen, all vreest hy voor gien hangen,
Zyn herte wert so kuys door Podagra gemaeckt
Hy taelde nae gien meit, all lach se voor hem naeckt
So heylich is hy dan; jae wouw men hem verkopen

Tot dienst van armeluy, hy sou niet eens gaen lopen
Is dat niet wel verkeert ! O heilsaem Podagra
Dat seg ick noch all eens all wens ick niet daer nae !
Dat doet ick hebbe nu so lange vast geseten
En twintich maenden ten vollen uyt gemeten
Aen gien gemene koorts, so dat ick nu wel weet 1128
Off billick weten moet wat stille sitten heet,
Dat dan gien ydelheit het herte sall bekoren
Off rucken buyten spoor gelijck als wel te voren
Dat is dan heel gedaen so lang de koortse duyrt,
Het schijnt de deugt is oock so lange daer verhuyrt,
Men weet dan niet als goet, en van gedult te spreken
En dies heb ick de koorts by Podagra geleken
Alleen dit onderscheit (: eer dat ick het vergeet :)
Is tussen beyden noch als alleman wel weet;
De van het Podagra aen handen en aen voeten
Besocht sijn, en ontmant, die komt men dan besoecken
Met juychen, en gelachh en ander boertery
Als wensten sy haer noch geluck en heil daer by
Van een so groten gild, daer vorsten, en daer heren
En Koningen, en meest all luy van groter eeren
In sijn, en sijn geweest, so nu als oock weleer
En lange tijt voor ons wel duysent jaer, en meer:
Daer was Ulysses in, daer was Achilles mede
Nochtans so gaen te voet als nymant anders dede
All gaff men hem de schult dat hy niet vechten wouw
< -- > dat hy niet en kreeg Briseïs voor zijn vrouw
Daer lach hem niet den hagt de Griecken dies te straffen
Het was zijn Podagra daer had hy mee te schaffen:
En hier was Priamus, dien ouwen vromen helt
Daer onder Troja door de Griecken is gevelt,
En Œdipus aen vast, en Plisthenes de vader
Van Agamemnon oock, gelijck dien groten dader
Bellerophon all mee; en dat was dan alleen 1129
Het Grieckse Podagra so lange voor ons heen
Als dat van Troja mee; maar dat het sou so swaer sijn
Dies stell ick gien gelooff, om datter gien van haer sijn
Hoe deftich, en bemint, van Griecken en Trojaen
Die daer (: gelijck geseit :) all hebben aen gegaen
En dies niet eens beklaegt, so veel als wy bevinden,
Een teken dat men sach hoe dat sy haer besinden
En deden minder quaet alleen door Podagra
Dus deden sy doen voor, dus doen wy noch all nae.
Siet Koninck Jacob eens, wanneer hem quam besoecken
Zijn Schotse Podagra, so bleeff hy met zijn boeken
Te schryven op zijn hoff, en ging niet eens ter jacht
En heeft zijn schonen tijt nooit beter toegebracht
Zijn Koninginne mee quam daer van Kopenhaven
En kreeg het op haer Deens, en all de selve gaven
Als dan so plach se van haer danssen weinich wercks
Te maken daer se satt, en daer mee was se kercks
En sonder ydelheit: Dit heeft men oock bevonden
Aen vele Keysers mee die voor heen ongebonden
Alleen door Podagra soo sedig sijn gemaeckt
En qualick van het hoff, off verder sijn geraeckt
Sy voelden oock all well het was tot haer verschoning
En nergens so veel rust als in haer eygen woning.
De daer dan by haer koomt moet wesen bloet, off vrient
Off daer se garen van besocht sijn, off gedient
Waer is men oock so vry als in zyn eygen palen ?
Daer nymant slagen krijgt, hy moet se dan gaen halen
Gelyck als in de krijg, en in de kroeg geschiet 1130
Om dat het Podagra daer weinich is, off niet.

En off het dan den mensch so daftich kan bewaren
Soo sien ick evenwel dat nymant heeft het garen
All wert van jonges aen genoech daerom gevrocht
En daer om dickwijls oock so dier van haer gekocht.
Dat is genoech bekent; en veel daer aen geseten
En all op krucken sijn, die willen t' noch niet weten
Dan isset maer een roos die sal wel haest vergaen
Dat heeft een quaden wint, en gienen wijn gedaen:
Soo kloeck is all den mens hem selven te bedriegen
Doch onse Podagra sall daer wel niet om liegen.
Nochtans ick weet oock wel het is gien vaste wett
Dat all die quade sucht juyst nae beneden sett
Se vatt wel dickwijls oock de menschen by de neusen
Hoe sien se dan der uyt ? als vreesselijcke reusen
Gesnavelt, en geblaeuwt, maer daer en volgt niet nae
Gien beterschap noch deugt als in het Podagra
Dat maeckt den mensche goet, en leert hem sich bekeren.
Doch all genoech gepraet; ick will u niet meer leren
<Ick sou> wel weinich dancks met mynen dienst begaen
So mochten my daer voor met krucken so wat slaen
My dunckt ick sien se vast all nae my komen schofflen
Op anderhallef kruck en haer gesneden tofflen
En dreigen vry niet goets, doch daer van ben ick vry
Komt maer allene noch het Chiragra daer by
Ontlopen kan ick wel daer heb' ick goeden moet toe,
En mij te lopen naer daer hebben sy gien voet toe,
En schelden sy my dan, so gaen ick lustich door
En wel so veer van haer dat ick het niet en hoor

Dum dubitat Natura Deam faceret ne puellam 1131
Facta es conformis pulchra puella deæ

Godinne die op aerden woont
Den hemel heeft aen u getoont,
Als hy zijn krachten recht beson,
Wat schoonheit dat hy schapen kon,
Off anders so mijn oordeel gist
U schepsel heeft hem wat gemist
Hy docht te schapen een Godin'
Dus bent gy dat nu meer noch min',
En wy geloven dat gij t' bent
Omdat men' schoonder niet en kent,
En als ick my besin ter deeg
En all u gaven overweeg
Ick weet niet wat my meer verheugt
U hoge schoonheit, off deugt
En dies so seg ick dit daer by
De gaven van die all dry
Met recht in u ick roemen mach
Die Paris eens op Ida sach
Ida v B.

Zee helt Houttebeen 1132

Hier onder desen steen
Leyt hopman Houttebeen
Die noch den Spanaer

Twentse Taalbank

All hinckende liep naer
En wat hem niet ontliep
Versloeg hy, en hy riep,
Waer loopt gy Specken heen
Ick waeg mijn leste been
En neemt gy my oock dat
So vecht ick op mijn gatt
<En noch> wel seggen derf
Ontloopt gy niet, so sterff

Tumulo meo
<Belors miha>, vita fuit, mortem mihi vita redemit
<Mortuus> ut <vivassi>. vita coacta mori est.

[De pagina's 1133 t/m 1137 ontbreken.]

1131 [sic]

Coninck Carels ongedult
Flectere si nequeo – superos Acheronta movebo

Vervloeckt sy nu de zee die met gedult aen sach
Dat hare Majesteit kreeg een so swaren slach
Ick docht door mijn gewelt sou all de werrelt ijslen
Mijn donder vuyr en staeel de rotzen doen verbrijslen;
Wie sach ooit sonder schrick so koninckklijcken heir
Met sulcken trotzen macht bedecken all de meir !
Een vreêsselycke vreugt oock voor mijn eigen oogen,
<Wie> daer niet voor en beeft is zijn gevoel ontvlogen,
<Off> so der ymant waer die daer op treffen dorst
Was off een ydel hooft, off een verstaelde borst,
Gien Lely, noch gien Leeuw sou derven eens gedencken
Myn Suyverein alleen met haer metael te krencken
Ick swyge dan de macht van mijn vermaerde vloot
Te leggen eens aen boort, hy waer dan garen doot
Doch gien edel handt der Britten dan te scchenden
Aen om sulcken snoden vlees, en erelose benden
Heb ick den Turck versocht en Lucifer daer by
Om hier den beul te sijn en worgen die voor my,
Maer daer in ben ick nu so schandelijck bedrogen
Den eenen is gekrenckt, den tweden heeft gelogen 1138
Zijn bystandt dien hy my vast in mijn ooren blies
Geworden is mijn spott, en derelijck verlies,
Mijn eer is nu gekneust; mijn hogen roem getroffen,
Mijn zeegewelt vernielt daer op ick plach te stoffen,
De hoofden van mijn vloot geslagen, off gevatt,
En nu mijn troost alleen mijn onderdanen schatt;
Hoe leit nu mijn gebiedt te water dan gebroken ?
Mijn blixum van de zee verbrandt is en gedoken
Mijn schone vloot verstrooit, en watter niet ontquam
Is by den Leeuw nu vast, off rott all by Opdam:
Wat schortter meer dan aen als mijn geschonden k<ielen>
Te volgen op de Teems en voort in brant vernielen ?
En ick die so de zee wouw dwingen als een hee[r]
Kan schier niet een ryvier verdedigen nu meer,
Dus is den schepter van de zee my dan ontdreven,
Dien my Seldenus gaff, is in zijn' boeck gebleven
Carel soeckt hem daer, laet daer vry u gebot
En sleutel van de zee, den eigendom by Godt

[De pagina's 1139 en 1140 ontbreken.]

Sic fata volunt

Den Bisschop sach ons aengegrepen
Van een so machtich koningrijck,
Daer, docht hy, quellen haer de schepen,
Ick sall te lande van gelijck:

Maer beide sijn se satt van schade
Gestuyttet in haer bose daet
Doen sach men recht dat Gods genade
Die brack den Duyvel zynen raet.

Pax optima rerum
<aic> filia Martis

Dus lang is Carel maer bestreden
Verr van zyn landt en eygen steden,
Hoe meinich duysent datter bleeff,
En lach in eigen bloet en <dreeff>
En mocht noch heel niet gaen te <grond>
Dat voeld' hy nooit, noch ooit verst<ond>
Maer na de Batavier hem tart,
En komt hem steken nae zyn hart,
En doet zijn zee gewelt verbranden
In zijn gesigt, en ingellanden ?
En halen Carel daer vandaen, 1142
Dien zynen Carel was ontgaen,
Dien hy hem sach ter eeren bouwen
En siet met schande nu behouwen
Eer hy daer eens op was verhoedt,
Dat gaet hem eerst door merch en bloet.

Carthago trotz, en onbedwongen
Had' die van Romen lang besprongen
En voelden selfs den oorloch niet;
Dus isset Carel oock geschiedt.
Maer also drae de Roomsse benden
De hoofden nae Carthago wenden,
En vielen in haer landt, en zee;
Dat voelden eerst Carthago mee',
Daer lag die trotze statt besweken
En socht van vrede maer te spreken
<De lust> van oorloch was verkoelt;
<En> dat heeft Carel oock gevoelt;
<Hy sach> zijn Londen weer in vlammen,
<Den> schone vloot gebruyckt <tot> dammen,
En sloot daer all zijn toevlucht in,
Niet altewel nae zynen sin'.
So Vranckrijck nu daer op zijn benden
Als een Romein had willen senden,
En daer de Lely so geplant, 1143
Dat waer gespeelt om Engelandt,
De brugge was all reets geslagen,
Dat dorst een stoutten Ruyter wagen,
En setten daer de voet in t' rijck
Voor Hollandt, en voor Ludowijck,
Dien doch zijn Brabant wel sou wachten,
En dies te meer zijn wapens achten.
Doch waerom oock niet so geschiedt ?
Dat denck ick: maer ick segget niet.

Twentse Taalbank

De Britt en wouw gien vrede maken
Als in zijn Ryck, en eygen daken;
Hy heeft gelijck, dat is geschiedt
En oock so veer van Londen niet,
Daer wierd hy eerst te recht gesproken,
Dat sach men aen den hemel rooken
En broch den vrede daer so nae,
Als nu verklaert in in Breda

Zaleucus Locrensis 1144

Zaleucus gaff een wet weleer,
Een eerlyck wijff en mocht niet meer
Als ene meit sien achter haer
Het was dan dat se droncken waer:
Des nachts niet blyven uytter statt
Dan alsse by haer boele satt;
Noch dragen oock een gouwen snoer
Se most dan wesen oock een hoer.
En dese wet noch verder ging
De man en mocht gien gouwen ring
Noch zyden kleren dragen, off
Hy waer van hoerejagers stoff
Zaleucus waert gy hier nu weer
Wat wasser dan all sonder eer ?
Ghy sout niet blyven buyten noot
En daerom bent gy beter doot
<Diet sicul l 12 pag 423>

1145

Regnum <pretiosi> Joannis
qui a suis dicitur Beldugian
Baptizatus, ut in epistola ad Clementem
septimum seribit, Atanatingil id est ut
ipse interpretatur a virgne conceptus

Imperium jani pretiost limes ad ortum
Æquor et algosum clausit: septemq: triones
Ægyptum objïciunt. Libyæ majoris et oras
Fructiferæ: Pontusq: suas Alimbicus undas
Austrum versus habet; procurrens inde Bonæq:
Ad <Capur> usq: spei, Libyæq: mïnoris avitum:
Claudit ab occasu tam vastum regia regnum.
Ludov di Barthema

Op viertijnhondert vijftich jaer
Verscheen een pest so heet en swae[r]
Daer in de werrelt door en door
Twe derde delen wel verloor

Twentse Taalbank

1146

Antwoort op Sunte Peters misdrach gemaeck
1667 van de keur

papa Johanna Anglica

Sunte Peter kreeg voor desen
Eens een misdracht, so wy lesen
En daer t' hem van wedervoer
Was een guit, en hy een hoer;
Nu so wert hy weer beruchtet
Als geschonden, en bevruchtet
En de vaêr is (dat gy t' weet)
Met verloff een gaeuw Poët
Die dit maecksel brengt te vooren
Sonder brein, en sonder ooren,
Onbehouwen als een baer,
Even so gelijck de vaêr:
Dit mach wel een misdracht heten;
Isser dan jiet aen vergeten ?
Och den bloet en heeft gien schult
Met den gecken hebt gedult,
Evenwel so kloeck eervaren
Op het kramen en het baren,
En so braven wysemoer,
Als hier ooit Ter Honpe voer.
Kunt gy dit u niet begeven ?
Siet eens wat hy heeft beschreven
Van de Misdragt ende kraem
Heer wat gaet dat aengenaem !
Heeft hy dan niet veel gelesen ?
Dies te vromer sall hy wesen,
Die voor narren gaen, en sott
Dat sijn eezels all voor Godt

1147

De schenders van eerwaerde luyden
Sijn verckens, maer in menschen huyden

Een moorder op het ratt die daer sitt en stinckt

Heer wat sijnder all Poëten
Die van gien Parnasso weten ?
Anders als hier by in t' velt
Die men noemt den Galgen beldt,
Daer sitt haer Apollo mede,
En de Musæ daer ter stede
Die gevleugelt zijn en ruw
Dat sijn vledermuysen nu:
Dus en isset dan gien wonder
Datter sulcken stanck is onder
Haer gedichten deses jaers,
Want het ruyckt daer oock niet aêrs:
Ick gelooff het moet se wesen,
Gecke Warner is verresen
En hy maeckt dees jonges weer
Even als hy was weleer;
Sulcken dreck is in haer ryme<n>
Van der Veen die sou beswymen
Quam hy weer eens voor den <dach>
En ditt gore goettien sach,
En dan willen dese padden
Brave mannen noch bekladden.

Die gewisse met haer gatt
Beter maeckten wel als dat;
Want wat isser aen gelegen
Als de stanck ons komt en tegen
Off dat drollige geluydt
Onder gaet, off boven uyt ?
Dies gy rymers, en gy dichters
Grove vlegels, arme wichters,
Wilt gy dichten wat bequaems ?
Een sott en / vuyl out wijff / alhier
Dicht het gatt van Trine Braems,
Daer en sult gy nymant schenden
Off gy daer u kracht aen wenden,
Wat gy daer in blaest off dicht
Dat vliegt weer in u gesicht,
So verliest gy niet met alle,
Anders spout gy noch de galle
Op den vromen heel wel uyt
En wat bleef dan in u huyt ?
Anders niet, so wy bemercken,
<Dan het knorren> van een vercken
En het brullen van een stier,
Heer wat doet dat maecksel hier !
Wech daer mee dan aen de galge
Hangt all op die blase=balge
Kan men noch een beul begaen
Die dit aes will tasten aen ?

Stemme
Ick was een klerxken ick ging ter scholen
Juven
Nocte <dicq:> suum gestare in pectore testem

O mensche die niet gedenckt te sterven
Den doot die voor u deur all staet !
O mensche die niet en vreest te derven
Het leven dat nooit ondergaet !

Waer is u woecker, wat baet u voordel
Daer gy so blindt nu hier om graest,
Staet op gy doden en komt ten oorde<l>
Als dat Godt zijn basuine bl<aest>
Gy wiegt en koester hy< -- >
En legt het sacht in < -- >
Dat will u knagen met he< -- >
Als gy gien sonde meer en doet
U eijgen harte will u beklappen
U eygen oordeel klagen aen,
De minste sonde kan niet ontsnappen
Zy gaen all voor u oogen staen:

De worm die met u sall gaen ter hellen
En knagen eewig daer u ziel
Sall u gestadig het quaet vertellen
Dat daer u smart, en hier geviel:

En off ick hier nu nymant will noemen

Och dat is haer te slechten heull !
In haer geweten sitt haer verdoemen
Haer eygen worm haer eigen beull

Als die voor oogen haer komt te stellen
Dat nymant daer sall vragen aff,
Daer is het voetsel dat inder hellen
Het vuyr zijn eewig leven gaff ?

Daer moet gy wesen u ondervrager,
U tuyge van u eygen daet
U eygen rechter en verklager
< -- > moordenaer die u verraedt

< -- > gy Godt dan hier gans vergeten
< -- > niet eens wat hem verdriet
< -- > wat slapen hier u geweten;
Maer sterven dat en kan het niet

Het will so vreesselyck weer ontwaken
En met u rysen uijt u graff
En daer den Duyvel u eygen maken
Die haer den slaepdranck hier in gaff

Jamq: opus exegi

Wanneer mijn vlees sall sijn verleert
Mijn ziele wederom gekeert
Tot haren Godt, en vaderlandt
Sall ick als dan noch door mijn handt
So lange leven, als men hier
Noch lesen mach in dit papier
Daer in ymant wat verlet ?
<Het deert> my niet, ick ben te bed.

Lijst van de gedichten met het paginanummer van de transcriptie.

Bij het ontbreken van een titel zijn de eerste woorden vermeld.

Inleiding 5
Het gedichtenboek 9
Vriendinne van soo eedel bloedt 9
Die van mij oordeelt nae zijn gissen 9
Leden strijdt gedaen in over Vngeren 9
Een man van goet verstant 24
Rara cara 24
Vijff sinnen heeft de mens 25
De vrijen wil 25
Ick had mijn lief eens lief om haer 25
Het Testament van Mars 25
O wee wat gaet mijn aen ! 26
Mensche sijt gij welgezegent 27
Hollander en Zeeuw 28
De Vrede was nu klaer 30
Wij geven onse volck en schepen aen de Spansse 30
Wie stelt nu het landt in vrese 31
Hoe is Ferdinand verlegen 31
De schepter is gebleven 33
Die bij een vuyle tong' vervalt 33
Klaegt gij dat onse burgerij 33
Gij die u leste wille schort 34
Waerom doch de meit geschoren 34
Wat wil doch dit krioel en allerleij geluyt ? 35
Den doodt en is gien kruyt gewassen 35
Segt eens gij herders van de Kerck 35
Een boeren standt, een vorsten pracht 35
Weet gij hoe Leentie quam aen Steffen haer beminde 36
De daet, De raet t' gebedt 37
Besiet het vrijen. heel end all 38
Beklaegt mijn sterven niet 38
De slaep, de rust in allen noden 38
Wat was in mijn geboort 41
Dat Hollant sich nu haest so seer 42
Waerom wert onse leeuw gemaeckt 42
Viel mijn drincken my so suyr 42
Mijn lief die ick mijn ziel ontdeck 43
Gij die hier sijt vergaert 43
Wie wil pachten, mannen loop 44
De trouwe schotten handt 46
Swijg Musa 47
Ach Aitæa dea mea 49
Dat Israël nu waer 49
Lieve Jootstien 49
Wat is den loop des hemels niet 50
discors Marten en Pieter 51
Weird' u, weird' u nu pastoor 52
De Leeuw 54
Dat Eij dat wonder 54
De dogge, die den Leeuw zijn aes 55
De steertman 55
Dit seid ick all 55
Petrus leidt zijn schapen beter 56
Desen Peter is tot Londen 57
Mijn lieve vyandin 57
Den Engelsman die wint altijt 58
Hoe leit nu Engelandt verkracht 58
Als Benjamin te velde quam 59
Een lapken edel vels 97
Den Engelsman wil nu den Vree 59
Men seit dat Cromwel Koninck sij 60
Wilhelmi gemini 60
Olivier Cromwel 60
Een grote bende van doctoren 60
Nijmant kan zijn aert versaken 61
Grote narren sijn de Papen 62
Hoe koomt dat Tromp niet meer en doet 63
De grote Juliaen 63
Als doen Silenus daer 65
De volgers van het Hoff 67
Die vele weet, en is niet wijs 68
Een weldaet quaet besteet 68
Gien narren sijn van dommer sin 68
Een hete son maeckt schilich nat 68
En eijst niet meer 68
Het is niet lang gelêen 68
Die met zijn eijgen is te vreên 70
Nimant vreest men 70
Den Harderwycker haven 70
Vijff sinnen heeft de mens 70
Ick weet niet wat mijn lief all kan 71
Carmina Pultiphagi 72
Eij wat is dit 72
Wat heter brandt 73
Den aert van droncken luij 76
Een dezen groot van hooft 77
Het schieten 78
Brandt draeg ick in mijn hart 79
Gij haet mij 80
All sijn u ogen als het sterren licht 81
Sustinuit quare juvenis 81
Waerom heeft Garenrijck 82
O Nymphe 82
Drie vrijsters 83
Een maegden hert 83
Mijn ziel 83
Draeg steenhart in u ziel 84
O Mensche 84
Vriendinne 84
Mijn statt 85
Lijckklag 85
Waerheen o Herder 86
Een Tromp wert door een tromp gevelt 87
Mijn leven was my lanck genoech 88
Soo scheidt gy dan mijn lief 88
Magna anima 89
De doot die neemt altijt het beste 89
Verwesen onschult 90
Hoe is u glaessien uyt gelopen 90
Indijn veel schreijen 91
Begeeft u soon bedroofde moeder 91
Sall ick noch uwen loff 92
Gelijck den trotzen leeuw 93
Lycamtes 93
Als Koning Christiaen 94
Quisquis 94
Gy die van onse schae' 94
Propheet 95
Van den doden 114

Hier leit Jan van der Veen 98
Een borst die Pallas so besatt 98
Een out wijff 98
Hoe slecht staet Munster 98
Hoe wert de Hemel nu bekladt 99
Wat heeft den Affgonst voor een vaêr 99
Nooit swaerder sneeuw 99
Hoe sijn de dieven nu gegroeit 100
Wendel heeft noch nooit geveesten 100
De Swede die nooit kon beswijcken 101
Wat onheil kreeg de bruyloft laest 101
Ons Heeroom wouw eens vrolick sijn 101
Betrouwt u leven windt 102
Mocht ick nu een bandtien vlechten 103
Mijn Althæi vreemde brieven 104
De roos van lieve reuck 106
De tonge spreeckt 106
De doodt verheugt een statt 107
Gustávus socht in t' landt 107
Wanneer een heer vervalt 107
Die van een ander 107
Een vrouw die heeft u lieff 107
Den achterklap 107
Die te lange kleren dragen 107
Een meisken lanck 107
Nieuwsgyricheit 108
Daer is gien vrydom meer 108
Het beste dat wy achten 108
Gelijck een schipper 108
Giene sekerheit 108
Geluckich is een hoge macht 108
Wanneer een guyt so heilich siet 109
De quade menschen 109
Geeft uwen vijandt tijt 109
De vrouwen die den reuck verklaegen 110
U toornicheit verwint 110
Het vuyr de geltsucht 110
Een wel bereide geest 110
Gelijck in een verbolgen zee 110
De Lamiæ sijn vol van oogen 110
Den egel 111
Een nonne van der Honp' 111
De tong 111
Gelijck een quaet gesicht 111
Gezegent Amsterdam 111
Een goede wijn 111
De bonen 112
Hier wint der een het grote gild 112
Het water 112
Appelles 112
Gebruickt u lichaem 112
Als Croesus Halyn overraeckt 113
Het geldt 113
Dat alle menschen sijn besmet 113
Men hangt een luchte 113
Den stertman 113
De son 113
Die ledig wert 114
Die vele vrijt 114
Wat sijn wy kloeck 114
Een man die sach zijn huys bescheten 114
En oordeelt niet 114
Maer Jesabel 137
Een schellemstuck 114
Een mager wijff 114
De viermael seste dach 115
In t' eeten van een ey 115
Een ruyter 115
De Leeuw 115
Waerom 115
De leste dach 116
Den esell 116
Een meisken 116
Een man 116
De tuyn 117
Een hoer 117
Wie sach een bruyt ooit so geleiden 117
Der Ridderen getall is vast 118
Als u dis niet meer en draegt 118
Het jaer van sessensestich 118
Des menschen rouwe 118
Wie sou sulcken saeck verbeiden 119
Mopsus sach een juffer trouwen 119
Sunt Vijt 120
Om een ander troost te geven 120
Erick luysden haer 120
Sunt Pieter 120
Het Nederlandt 121
Sunt Marten 122
O Charlotte 122
Is Swoll, en Campen sott? 123
Cromwel 123
Wat had de Campers doch 124
Op vijftich vyve 124
Eer Carolus de Grote waer geboren 124
Brabantus Dapifer 125
Weet gy waerom Jusijntie staet 125
Een harte dat met vloecken straft 125
Het boomtien 125
Een harte daer den vloeck uyt gaet 125
Mijn lieve juffer Jan 126
Utrecht 126
Des nachts treckt my de meit 126
Die met liefde sich vermengt 126
O stenen van de straet 126
Franciscus 127
Nocte pluit totâ 127
De seven wonder wercken 127
De Meente 127
De nieuwe vrienden 128
Een jongman 128
Een man seer rijck 128
De ziel 129
Een man van groot geluck 130
Wat sall ick 130
Wie still, en sonder wint 130
Wat mach doch de lente schorten 131
Wat den hemel heeft besloten 132
Dit was een Droes 132
Nu de somer ons te moete 133
Ick weet wel 134
Dus lang was den IJssel stroom 134
Nu geloof ick 135
Popæa sabine 135
Het schijnt dat onse droom 135
Wat is de werrelt nu gezegent 186

De desen handel heeft gedreven 137
Een Brandt 137
Dichter van een soete dry 138
Schijnt frisse en wel 139
Het jaer van veertich dry 139
O Nymphe 139
Gelijck een spinne 140
Een vall gehoort 140
Twehondert duysent man 140
Ægyptenlandt 140
Roma 141
Int vierde jaer 141
Het jaer van een, vier, ses, en vier 141
Nooit heeft Europa so gebeeft 142
Reinald de twede van Nassouw 142
Die schilder als Appeles was 142
Vyffhondert jaren Israel 143
Doen Ysraël Ægypten liet 143
Als Israël 144
Dat Esau Jacob dienen most 145
Vijff Koningen 146
Den eersten stam van t' France Rijck 146
De Keyser 147
Amsterdam 147
Op Alba volgde Ludowijck 147
Als Romen eersten is gebouwt 148
Occupat Hannonius Batavos 148
Driehondert vijff en sestich jaer 148
Het grousaem harte van Cassander 148
Het Rijck is by Neronis tyden 149
Carthaginem brack Scipio 149
De grootste mannen 150
Haegsche Kermis 157
Bruyloft van J.A. en D.V.G. 159
Wat brocht de winst van Troja voort ? 160
In Grieken landt daer was een wett 160
Het synodus van Pisa 166
Op hondert dartich jaer en een 166
Balæus is seer wijdt gegaen 167
Als Jadus overpriester waer 169
Een paer ouwe pognetten 170
Nonnen schering 170
Seven wonder wercken 171
De Paeus 171
Dat Maegdenburg is overheert 171
Hoe quaet is Ferdinand 172
Had ick so kloecken gaef van rymen 173
Aylen masten 174
Wat heeft Brisach doch doen winnen 175
Een gyrigaert 176
Brief aen Joncker Willem Mauritz Bax 176
Den Denen doet de Swede leedt 181
O Leeuw 182
Siet eens hoe groeit 182
De roos 183
Gelijck het vier 183
Een schrickelycken angst 183
Wat ick wel eer eens heb gevreest 183
Johan Frederick Vorst van Saxen Wymaren 184
Wer klaegt, und weint 184
O Here 186
Een man die nooit gien goet en sprack 186
De Duytsen in Vranckrijck 233
De Mey 187
Narrekap 187
Weet gy hoe Leentie quam aen Steven 188
Des Konincks Hulst 188
De dogge 191
De steden van de Vriesse macht 192
Den worrum die den mensche knaegt 192
Lief ick heb u lang gevrijt 192
Achthondert sessendartich jaren 193
Keyser Carel 193
Des Kercken elende 193
Wie raden kan 195
Ey hoor eens 195
Hoe doch den Paeus 196
Ick weet een man van groten staet 197
Een man eens lelyck aengerandt 200
De sonne en Maen 200
Hæretici 200
Den hemel sendt zijn regen aff 201
Waerom schreit doch het kint so veel 201
All is Carel nu weer Coninck 201
Den hemel laet zijn regen neer 203
Een gyrich man 203
Wat is de werrelt voll elenden 204
Het wesen Godts 205
Een ouwen ruyter 205
Het jaer van sestich affgelopen 205
In horrendam et geminam tempestatem 206
Godt weet 207
De Doper 207
Bruylofs gaef aen D.W.G. bruydegom ende J.J.A. bruydt 207
Ey siet dien sotten heren daer 207
All wat gy wist 208
Loff der Dieven 208
Hoe werd ick all geplaegt 208
Der herderinnen staff 217
Wie jiet verkrijgt 217
De suster van een groten dief 217
Gien Rijck so vast 218
Simonides die veel gedichten schreef 218
Lieff ick heb u lang gevrijt 219
Een France stadt 219
Mijn lief die my mijn harte steelt 219
Het Poolsse Rijck 220
Het Poolsse piquetspell 220
Pools piquet=spell 221
Beproeft u vrient 224
Gelijck een zeyl, so sijn de vrinden 224
Wie doot en ban ontsiet 224
Men siet de son 224
Wanneer de Maert well dort 224
Wie twist, en twedracht stoockt 224
Waer men op den rijckdom siet 225
Erick met haer lange lijff 225
Magistratus Romanus 226
Vragen 229
Wanneer de ziele van ons scheidt 231
Koningen der joden 232
Als Godt in vlees hier quam 232
De Heidenen 232
Den Bisschoppen haer leer' 233
Trouwens troost 257

Der Gotten stoel door stilicone 233
Graffdicht van JVJ capitein, ende NVB Raetsheer 233
Herteni waerde man 234
Hoe draeit het ratt 235
De tong 235
Aen de Weledle geboren CVG Weduwe 236
Sall ick bruylofsdichten maken 236
Wat baet het Spaensse Rijck 237
Caeprijck gien caeprijck 238
Een man die nu versaet is 238
Een schone vrouw 239
Die als een vos 240
O Rijcke zee 240
De Spaense coningin 240
Hoe staet den arent dus vergult 241
Ick kreeg te nacht 241
Myn lief ick heb u lief 241
De mey van sestich 241
Narre=kap 242
Weet gy hoe Leentie 242
Nooit tayer Hulst 242
De dogge sprack 246
Wat is nu Hollandt bly 246
Frisia 246
Areturus komt 246
De sotte Warner Dercks 247
Wie om een hoger baen 247
O Hair, o wonder hair 247
Een jongelinck 248
Ferdinandi Nony graffdicht 248
Een hoere die my laeckt 248
Wie my voor hoofts toe lacht 248
Wat is de mensche 249
Gien narren sijnder beter aen 249
Het quaet 249
Geeft gienen achterklap gelooff 249
Betrouwt op Godt 249
Wat baet hem 249
Ick weet niet 249
Ick weet een schone roos 250
De minn' 250
Mijn schrandere vriendin 250
Een boeren boeren boeren soon 251
Vijff Coningen 251
Wie kan verstaen 251
Int jaer van sestichsess 251
Ick weet niet 251
Vliet haest 252
Mijn buirvrouw 252
Gy die u goet met Rechten haelt 252
Natalia van der Veenij 254
Wie sich op Heren will vergapen 254
Die weldaet doet 254
Gelijcker wijs 255
Kleine werrelt 255
Wie sich te veel veracht 255
Wat sijn de oogen doch 255
Het jaer van veertich twe en vier 256
Het amboldt 256
Ick lach te nacht 256
Wie haestig en verbolgen 257
Heer Jesu ware Godt 302
Hoe speelt in mijn gemoet 258
Men leit den Paeus te last 259
Hoe heeft den Almanach 262
Vrijerije van den Heren R. ende vrouwe H V D D weduwe B. 263
Een vrouw is haest versaedt 265
Ick weet niet wat het is 265
Een blancke 266
Een vrouwen woort 267
Dat Godt uyt broot sou werden 267
Drie swagers 267
Wie arm in rijckdom leeft 267
Veracht my niet 268
De jongen 268
Dat Godt niet voort en oordeelt hier 268
De duysent jaren 269
Vraegt gy hoe Schele start so vroeg 271
Drie Coningen Bedæ 271
De in dit graf hier 271
Een man die veel geschencken nam 272
Weet gy wat Vondel schort 272
Hoe weinich kan de mens 272
Den vijff en twintichsten in Maert 273
De ziel 273
Een beer 274
Aretinus een poët 274
Ick saey all suyver saet 274
Een vrouw 275
Wie met een valschen loff vermaeckt is 275
Het sestichste van koren 275
Darius Medus 276
Een man dien t' niet en scheelt 276
De Zeeuw 277
Ick lach te nacht 279
Is Joostien maegt ? 279
Ick was te bruyloft 280
Wat droom de droom 280
O Broek wat wert gy wijt 281
De tijt van onse bestevaêr 282
Een out wijff 282
In funus amici 283
Teuntien riep my 283
De polder van Elysabeth 284
Hoe komt het dat men in den doot 284
Bruyloft van joncker Willem Mauritz Bax Ritmeester En de juffer Jannetta van der Colven genaemt
Hoeffysers 284
Soete Nymphe die de moet 290
Wie dit gedicht will recht verstaen 290
Bruylofs gaef 292
Bruylofs vermaeck 294
Waeromme mijn Nymphe bent gy so wreet 296
De voncken van de min' 296
Nu hoor eens 298
Verfoeyt u mijn penne 298
Als ick des hemels hooch gewelt 300
Wat mijn Godt will 301
De sterren, son, en maen 301
Hoe komt dat met ons vlees, en bloedt 301
Vergeeft my Heer 302
Geeft weinich maer oock satt 302
O zalich die zijn broot kan winnen 302
Doen Ehud Israel verloste 326

Gy doet van u Nature 302
De droeve kan den doot 302
O Mensche segt 303
Heer Jesu Christe Godes soon 303
Vijff sleutelen heeft Godt 303
Het gae' so qualick als het mach 304
De werrelt lijdt 304
Weet gy waerom het kint so schreit 305
Gelijck het water in de zee 305
Verachtet niet dat eeuwig staet 305
Den Tempel als hy was 306
Doet my o heer de werrelt haeten 306
Wanneer dit lychaem sall verrysen 306
Wat wil het bloet 307
Laest was ick eens te gaste 307
Wanneer ick wel ter deeg 308
Dat Paulus doll in bozen nyver 309
Laet my u gaven Heer 310
En oordeelt niet 311
Mijn sinnen sijn o Heer so bross 311
Hoe groot en wonderbaerlick 311
Als Godt verlaet 311
Heer Jesu Christe my bewaer 311
Betracht o mensche 312
O Sone rijck en groot 312
Het jaer van vijftich 312
De satan heeft het vlees verleidt 312
Doen Chisti offerhand 312
De wenst van sonden 312
O mensche 313
Spreeckt niet te laet 313
Dien gy hier vindt 313
Op Kersmis ging sich Godt bekleden 313
Het aertrijck 313
Als Godt den mensche schiep 314
Is Godt waerachtich 314
Die zijn dagen kan besteden 314
Doet aff myn schuldt 315
Christe beloofde 315
Een traeg gebett 316
Waerom ging Godt in onse vlees 316
Wie sou den Here niet betrouwen ? 317
De seste dach den mensche schiep 317
Heb'ick den Here lief 317
Gy die tot Godt doet u gebedt 317
Ter sester dach den mens geboorn 318
Gy die den hemel soeckt 318
Wie met zijn laetste wille wacht 318
Wat is de mensche doch ? 318
Godt streckt sich 318
Hoe weet ick 319
Den heiligen Doop 319
Godt Abrams 320
Heer van hier boven 320
O Heer waerom 321
Doen Israël van Godt aff viel 322
Gy doet van u genaed 322
Als gy den Here valt te voet 323
Straft gy my Lieven Heer 323
Een man van goet verstant 323
Mijn doot 324
Carthago 325
Wat baet het Spaensse Rijck 361
Vier saken 326
De Koningen van Mexico 326
Herstelde Leeuw 327
Professorem Lovaniensem 327
De Grieckse Kercke 327
Arabia foelix 330
T' verbondt der Hanse steden 330
Als Troja viel 331
Anglia 332
Als Godt in vlees hier quam benêen 336
Het Rijck is by Neronis tyden 336
Den Roomssen Paeus 336
De Duytsen uyt de France Crone 337
Der Gotten stoel 337
Twehondert veertich jaer en dry 337
Aen Abram, Isack; Israël 337
Haest maken bang 338
De France bergen 338
Hoe Troja was weleer verheert 338
Den handel in de stadt 339
Indien de ziel den jongsten dach 339
Een man de klaegt 340
Gy die so jonck Gods woort ons leer 340
O Nymphe schoon 340
Een beul 341
Wat is Niet een vreemde saeck ? 342
De rijckdom van een vaêr 343
Dat Seneca wel eer eens sprack 343
Mijn quam nu korts wat seltsaem voor 344
De mensche met verstant versien 345
Een man die niet als gelt en had' 345
In senem placide 346
De gramschap 346
Een hallef blinde doet het werck 346
Hasendeugt 347
Twe mannen sturven hier gelijck 347
Een winter droog 348
Het suypen hier 348
Met sestijnhondert sestich twe 349
Maeyken had een man gekregen 349
Sylvanus 350
Ick weet niet wat my overkoomt 350
Aretijn 351
Pilatus 351
Calicutse Koningin 351
Een vrouwe wyser als een vrouw 351
Een man die lecker left 351
Wat doet niet een trouwe vrouw 352
Als Abraham zijn wijff versaeckt 352
Ick heb, sey David, hondert duysent 354
Johannes Paeus 356
Van Davidts stam 356
Den Vlaming 356
De Heidenen 356
Foscenninum regale 356
De Portugalsse bruyt 357
Graffschrift 357
Graffdicht 357
De tong 358
Cromwel 359
Aen me vrouwe C.V.G. 360
Sal ick bruylofsdichten maken 360
Wie sich op Godt alleen verlaet 383

Ick will niet 362
Caepryck 362
Een schone vrouw 364
Bonifacius Papa octavus 364
Bedeckt in diren tijt u koren 364
Een beest geweidt 365
Als ick des hemels hooch gewelf 365
Wat sijn nu de nonnen yent 366
Een jonckwyf kreeg een ouwen man 366
Weest nummer meer in saken bly 367
Philotis 367
Is Pauli dach bequaem 368
All wat op aerden leeft 368
Moederlijck rouw klacht 368
Een man die wouw uyt vryen gaen 369
Off se godloos sijn, off sotten 369
Hoe ging den hemel ons hier open 370
Had ick de wynen 370
De geest en vlees 370
1663 – 1669 371
Een trotze zael 371
Te pissen met een lucht 371
Te straffen die hovaerdich is 372
Het valsse goudt 372
Gien quaat te doen is goet 372
De oude wynen sijn de beste 372
Den ouden Asclepiades 372
Het trouweloos geluck 372
Het allergrootste werck 372
Die niet en socht als gelt en goet 373
Wie 373
Had ick de wynen 373
Loop heen 373
Een man wiens sone 374
Weleer is een den hals gebroken 374
Wilt gy vergulde spreucken soecken 374
Een meisken schoon 374
Gy Herders 374
Wilt gy gulden reden soecken 375
Trouwt niet te seer op u geluck 375
Als Nero met zijn negen jaer 375
Wel hoe ? 376
Stesichorus had Helenam 376
Ick lach te nacht 377
Maeckt my vry doof en stom 377
Gelijck de sonnewyser gaet 378
De kinder vresen voor gien vier 378
Door droefheit gaet de geest te niet 378
Wie uyt de werrelt gaet 378
Leert sterven als gy leeft 379
Het eerste van een vatt 379
De winden komen uyt der eerden 379
De sorge maeckt den armoedt swaer 379
Een rijcken man 379
Ick heb een lief weleer verloren 380
Twe broders waren eens 380
Een man die lustich had gesmeert 380
Wie aen het rechten 381
Het koninckliijcke seer geneest 382
Mijn < -- > most zijn leven slijten 382
Dus sprack tot Cyrum 382
O Heer hoe komt het 383
Een meissien dat ick lyden mocht 402
Hoor Willem wil ick u wat praten ? 383
Wolsey de Cardinael 384
Een wijff dat is een deftich goet 384
Als man en vrouw in Echt 384
Gien kruit so slecht 384
Te truiren nae zijn ongevall 384
Buiten schoon, en binnen hoon 384
De kintsheit 385
De pocken mach nu meer gaen trouwen 385
Een muntemeester 386
Een vrouwe van haer eer berooft 386
O Leeuw 386
Leent u bekanden 386
Wie nu een kluppel vallen laet 387
Dat Willem haet daer groeit hy by 387
De menschen 387
So Abraham Godts beste vriendt 388
Hoe wel de France Croon 388
Straft my terstond 389
Die naer een gouden wagen staet 389
Tis wonder dat de hennen 389
Dat Abraham God heeft behaegt 390
Dat Philips is wel eer gesturven 390
Die zijn ogen houdt met brillen 390
Fenne viermael heeft gebroken 391
O mensche 391
Hoe is den Hertoch nu van Jorck 391
Wie heeft zijn leven dat gehoort ? 391
Den Bisschop Nicolaes 392
Off ooit een Engel Godt aen siet 392
Hoe vlees en geest 392
Fenne kan van hier niet scheiden 393
Wie veele drinckt 393
Hier leit begraven 393
De vierendaechse koorts 394
Drinckt voor u koortse 394
Gy laet Heer 394
Het eerste quaet 394
All wat op aerden leeft 395
Dat Godt my sloech 395
Terra parum fuerat 395
Hier wast der een den Moriaen 395
Mocht vele wenschen gelden 396
Men klaegt 396
Gelooft dit 396
Wel buyrman wat is dit ? 397
So God de groten niet verblinde 397
De by de school 397
Vijffhondert negentich en seven 398
De koortse baert my vreemde sorgen 398
Twe potten 398
Den Aretinus dien poët 398
In seven maenden, twe Cometen 398
O mensche 398
Den Engelsman 399
Wat vierendaegse koortsen sijn 399
Septem dies creationis mundi 399
Seer wonderbaerelyck gewis 399
Een dinck dat mocht ick wel eens weten 400
So Vranckrijck ons gien woort en houdt 400
O Godt 400
Mens, en vee 401
Diogenes waer is u vatt ? 439

De nacht 403
Een vrouwe van haer eer berooft 403
De Paeus veel zielen haelt 403
Wat Godt eerst schiep 403
Godt wert van menschen maer alleen 403
Heer wat is nu het lant in eeren 403
Och waren nu de christen eens 403
Mundus 404
Wat kracht heeft all een rijcke deren 404
Wy soecken graeg 406
Gien rentemeester kan betalen 406
De dagen die daer lengen 406
Een lelijck wijff 407
Magnus Alexander 407
Mengosi comitis Adelheidis filia Geldri 407
Godt weet wat in den hemel hoog 407
Wat valt de liefde wonderbaer 407
Den vijff en twintichsten in Meert 408
Aen me vrouw Charlotte van Gelder vrouw van Warmeloo 409
Victor non canonizatus 410
Wat heeft Heer oom nu all stoffs ? 410
Lestmael waren wy eens Vrolick 411
Wat off de Meente dese keur 412
Een man die nae zyn vrouwen doot 412
Het is all voor den dullen paep 413
Een man die inder menschen twist 413
De boosheit 414
De macht 414
Den krych 414
Die naer zijn leven niet en geeft 414
Het leger dat met Hannibal 414
Gien wolf en leidt men by zijn ooren 414
Waer overdaet, en pracht 414
joncker Bisschop 414
De oude wynen 415
Gien beter troost 415
Die door zijn geile vlees 415
Ongeluckige doot van Eusebius Bentinck 416
De dreigementen van Cometen 416
Gy vrienden die hier staet 417
Tot < -- > was een hete pest 418
Den kryg is Overijssel moe' 418
Waer dwaelt gy dus mijn sinnen 419
Quis negeb 420
O onbestandich hert 420
Muziekbladen 423, 424, 425
Een man van staet 426
Godinne van soo vele gaven 426
O Nymphe 427
Ach wrede mijn vriendinne 429
O schone beelt besneden soet 430
Belegeringe van Wallenstein 432
Bedaert 433
Hoe kan het sijn o schone maegt 434
Mijn hert sijt langer niet verslagen 435
Is t' niet genoech in rouw te minnen 436
Het dryven van u oogen 437
Waeromme mijn Nymphe sijt gy so wreet 438
Godinne wat men aen u siet 438
Met desen goddelosen strydt 439
Hoe staet Pasquinus dus en lacht 439
De jonckers van het Landt 440
Een man van goet verstant 441
Antwoort Opeen uytmuntent slordich gedicht 441
Den Engelsman verstoort 443
Hoe herelijcken saeck dat Podagra wel sy 443
Godinne die op aerden woont 447
Zee helt Houttebeen 447
Coninck Carels ongedult 448
Den Bisschop sach ons aengegrepen 449
Dus lang is Carel maer bestreden 449
Zaleucus gaff een wet weleer 450
Regnum pretiosi Joannis 450
Op viertijnhondert vijftich jaer 450
Antwoort op Sunte Peters misdrach 451
De schenders 451
Heer wat sijnder all Poëten 451
O mensche die niet gedenckt te sterven 452
De worm die met u sall gaen ter hellen 452
Wanneer mijn vlees sall sijn verleert 453

Eerder is in deze serie verschenen:

1	**DIERBARE LAURA** Brieven van Rudolf Sandberg 1823 – 1830	Digitale uitgave	**--**
2	**HOOGH WEL GEBOREN HEER EN NEEF** Brieven van de patriot Adolf Warner van Pallandt tot Zuthem 1782 – 1787	Digitale uitgave	**--**
3	**NAAR PARIJS** Een reisverslag van enige Zwolse heren naar de Franse hoofdstad in 1777		**7.50**
4	**LIEVE NAATJE** Brieven van Elsje Feith aan Naatje Siertsema, en andere familieleden		**8.50**
5	**EENE REYSE NA VLAANDEREN EN BRABAND** Een reisverslag van Lambertus Nilant uit 1768		**8.50**
6	**AEN ALLE VRINDEN MET RESPECT** Correspondentie van familie Nilant 1698 - 1762		**9.-**
7	**VAN FOLIO TOT DUODECIMO** Negen particuliere Zwolse bibliotheken		**10.-**
8	**VERLOREN HUISELIJK GELUK** Gedichten en overpeinzingen 1795 - 1817		**7.50**
9	**BANKROET** De ondergang van Johan Willem Simon baron van Haersolte 1810		**17.50**
10	**GELIEVE HET DAER HEEN TE DIRIGEREN…** De brieven van Willem V aan Arend Sloet tot Tweenijenhuizen 1771 - 1785		**9.-**
11	**ALLER TREFFENDST EN STOUT** De huwelijksreis van J.C. baron van Haersolte naar Duitsland, Zwitserland en Italië in 1837		**6.-**
12	**BROEDER IN APOLLO** Brieven en alba amicorum van Zwolse dichters 1800 - 1840		**12.-**
13	**EEN GROTE TOUR** Hendrick Jordens in Engeland, Frankrijk, Zwitserland en Duitsland 1684 - 1685		**10.-**
14	**LEVENSBERICHT** De autobiografie van J.F. Serrurier 1771 - 1844		**11.-**
15	**EEN HELE COURANT** De correspondentie van de familie Bangeman 1804 - 1881		**11.-**
16	**REISEBOEK** Vijftien reisverslagen van de jonge graaf van Rechteren Limpurg 1804 - 1813	Digitale uitgave	**--**
17	**DE GEWIGTIGSTE GEBEURTENISSEN** Het studentendagboek van Adolph F.L. graaf van Rechteren Limpurg 1814-1817		**12.-**
18	**OVER GROTE KEIEN NAAR PARIJS** De huwelijksreis van graaf van Rechteren Limpurg 1824		**7.-**
19	**LIEVE PAPA!** Brieven van W.B Blijdenstein, bankier te Londen aan B.W. Blijdenstein, bankier te Amsterdam 1895-1907	Digitale uitgave	**--**
20	**AANGENAME RENCONTRES** Drie reisherinneringen aan de Rijn 1821, 1840 en 1865		**8.-**
21	**PERROKIETEN EN PAPAGAYEN, PAPAIJERS EN PISANGS** Een reis om de wereld 1824 - 1826		**7.-**
22	**SCHOUWSPELEN** Een reis naar de Middellandse Zee 1834		**8.-**
23	**HET ANKER WORDT GELIGT** Brieven vanuit de hele wereld van J.C. baron van Haersolte 1824 - 1834	Digitale uitgave	**5.-**
24	**HERINNERINGEN AAN DUITSLAND** Harzgebergte 1856, Taunusgebergte 1872, Baden-Baden 1902		**9.-**
25	**EN ROUTE** Drie reisjournalen van Rudolphina gravin van Rechteren 1827, 1836 en 1838		**9.50**
26	**EER EN LUISTER** Het proces om de havezate Haerst 1786 - 1803		**9.50**
27	**TAL VAN BERGEN EN BOSSCHEN** Een reis naar Saksen, Bohemen en het Thüringerwoud 1876 **door** Mattheus van Delden		**8.-**
28	**GEFNUIKTE AMBITIES** Geen geld en eer voor onwettigen 1834-1900		**10.-**
29	**EEN WAARLYK PRACHTIG LANDSCHAP** Een reis door Graubünden en Glarus 1875		**8.-**
30	**AFGEZEIJLD** Een commissie naar Staats-Vlaanderen 1783		**7.-**
31	**ONBESCHRYFELYK GROOTSCH** Een wandeling door Zwitserland 1869 door Mattheus van Delden	Digitale uitgave	**--**
32	**WILDROMANTISCH** Een tocht door Beieren, Tirol en Oostenrijk 1878 door Mattheus van Delden	Digitale uitgave	**--**
33	**EEN ALLERDROEVIGST TREURTONEEL** Een mislukte reis naar Noord-Amerika 1783 van Johan Willem Simon van Haersolte		**7.-**
34	**EEN ONAFHANGELIJK WIJS EN ALMAGTIG WESEN** De geloofsbelijdenis van Margaretha Isabella van Ittersum tot Relaer 1801	Digitale uitgave	**--**
35	**TOT LOSSER GEKOM**		

	Het notitieboek van Aleida Leurink 1698-1754	Digitale uitgave	--
36	**'T IS EENE TOOVERWERELD** Een bezoek aan de wereldtentoonstelling te Wenen en een tocht in Salzkammergut door Mattheus van Delden 1873		**8.-**
37	**EEN AANBLIK EENIG IN ZYN SOORT** Mattheus van Delden in Tirol en in het noorden van Italië 1868		**10.-**
38	**s'LANDS WIJZE, s'LANDS EER** Beschrijving van Londen, Wight en Noord-Wales door Mattheus van Delden 1879		**9.-**
39	**REIJSJES NA MUNSTERLAND** Floris Willem Sloet tot Warmelo, 1776; Hendricus Octavius Feith, 1814 en 1817; Adrien Jean Elisa van Bevervoorden, 1834		**9.^{50}**
40	**ONGEMEENE LIEFDE EN GENEGENTHEYT** Hendrik Berents' journaal van zijn reis naar de Doopsgezinde Broeders in Pruisen, 1719	Digitale uitgave	--
41	**THEE DRINKEN** Het dagboek van Steven van Delden en Aleida Catharina Houck, 1812-1824	Digitale uitgave	--
42	**REIZEN VOOR GENOEGEN** Een reisje van Aleida van Delden door België en langs de Rijn, 1856, en van Mattheus van Delden door België, 1863	Digitale uitgave	--
43	**DEN TOESTAND DER BOSSCHEN** Een studiereis van J.H.G. Jordens door Duitsland ten behoeve van de bosbouw in Oost-Indië. 1854-1855	Digitale uitgave	--
44	**VERDER! IMMER VERDER!** Een bezoek van Mattheus van Delden aan het kleine eiland Helgoland. 1877	Digitale uitgave	--
45	**GEGROET** Gedichten van Hermannus Gerhardus Gregorius Overbeek. 1880	Digitale uitgave	--
46	**DICHT-LUIJM** Een verzameling van mengeldichten door Willem de Lille. 1774-1781	Digitale uitgave	--
47	**DE NIEUWE WERELD** Een vakantiereis van Willem van Haersolte naar Noord-Amerika. 1904	Digitale uitgave	--
48	**MIJN' LIER** De gedichten van Hendrik Gerhard Kronenberg. 1797-1819	Digitale uitgave	--
49	**GETROUWE AANKLEVERS VAN 'T HOOGVORSTELYK HUIS** Brieven van A. Rotterdam, predikant te Zuilen en Steenwijk aan J. Royer, hofpredikant van stadhouder Willem V. 1752-1780	Digitale uitgave	--
50	**EEN SIERAAD VAN ZYN GESLACHT** Levensbeschrijvingen van en over Frederik Alexander Sippo Arnold baron van Ittersum. 1869	Digitale uitgave	--
51	**VEIL VOOR HET VADERLAND** Brieven van zes zonen aan hun moeder de douairière Van Ittersum-van der Merwede. 1830-1834	Digitale uitgave	--
52	**SOUVENIR** Het album amicorum van Flore Sloet tot Warmelo. 1804-1819	Digitale uitgave	--
53	**HET FEU SACRÉ VOOR REIZEN** Brieven van John Blijdenstein uit Oost-Indië. 1897-1900	Digitale uitgave	--
54	**HERINNERING AAN DIE GELUKKIGE DAGEN** Twee reizen langs de Rijn door Johannes Gerardus Julianus baron van Ittersum in 1835 en 1842	Digitale uitgave	--
55	**JOURNAAL VAN EENE DUITSCHE REIS** Verslag van een reis langs de Rijn van de familie Mollerus en J.G.J. baron van Ittersum door juffrouw Braber. 1838	Digitale uitgave	--
56	**GEZELLIGJES MET HUN TWEETJES ALLEEN** De huwelijksreis van Daniël Jacob Rudolph en Catharina Wijnanda van Hasselt naar het Rijnland. 1891	Digitale uitgave	--
57	**O SCHOONE TYD !** Derk Wicherlink beklimt en illustreert de bergen in Zwitserland, Frankrijk en Italië. 1882 - 1884	Digitale uitgave	--
58	**HEERLYKE HERINNERINGEN**		

Een journaal van Johannes Gerardus Julianus van Ittersum
van een reis naar Zwitserland en Noord-Italië. 1845 Digitale uitgave --

59 TOURNÉE
Reisimpressies van Duitsland, Zwitserland en Italië
door Adolph Carel Bentinck in 1785 en 1787 Digitale uitgave --

60 DE LANGGEWENSCHTE DAG
De huwelijksreis van Paulus Adriaan Lodewijk Arend van Ittersum
en Arnoldine Emilie de Watteville
naar Duitsland, Zwitserland en Frankrijk. 1859 Digitale uitgave --

61 MYN UITSTAPJE VAN JUIST 5 WEKEN
Johannes Gerardus Julianus baron van Ittersum
van Rotterdam naar Parijs. 1841 Digitale uitgave --

62 HET SCHIKTE ZICH ALLES TEN BESTE
Tourtjes naar Friesland, Holland, Gelderland, Kleef, Zeeland en Noord-Brabant
door Frederik Gijsbert van Dedem 1769, Hendricus Octavius Feith 1806,
Johanna Theodora van Dedem 1806, Augustus Johannes van Delden 1831,
Mattheus van Delden 1877 Digitale uitgave --

63 VROLIJK EN WELGESTEMD
Journaal van een reis naar Duitsland en Zwitserland
door Willemina van Dedem en haar tante Caroline. 1837 Digitale uitgave --

64 EEN MOOY EFFECT
Reisbeschrijvingen van Godert Willem van Dedem en van Carolina van Dedem
naar de Rijn en Zwitserland in 1818 en 1838 Digitale uitgave --

65 NIET AL TE LOLLIG
Coenraad Willem baron van Dedem doet verslag van zijn gezondheid, van
zijn zoektocht naar een geschikte woning en van zijn bezoeken
aan de baden. 1868, 1876, 1877 Digitale uitgave --

66 HOLLANDS EER GERED
De correspondentie van de douairière Van Ittersum-van der Merwede, haar zonen en haar schoondochters
tijdens de oorlog met België. 1829 - 1834 Digitale uitgave --

67 KEUKEN RECEPTEN
152 recepten verzameld in het receptenboek van Rudolphina de Vidal Saint Germain
geboren Gravin van Rechteren tot Appeltern (1824-1856) Digitale uitgave --

68 GENEALOGIA DES OUD-ADELIJKEN GESLACHTS VAN BLANCKVOORT 1444 – 1759
Digitale uitgave --

69 DIT SPREECK ICK WAER EN SONDER SCHROOM
Gedichtenboek van Adriaen Sticke 1626 - 1667 Digitale uitgave --

Te bestellen bij Streng, Woesterweg 5, 8162 RW EPE
T 0578 614388 **M** jcstreng@planet.nl

De gedichten alfabetisch

1663-1669 371
Ach Aitæa dea mea 49
Ach wrede mijn vriendinne 429
Achthondert sessendartich jaren 193
Ægyptenlandt 140
Aen Abram, Isack; Israël 337
Aen de Weledle geboren CVG Weduwe 236
Aen me vrouw Charlotte van Gelder vrouw van
Aen me vrouwe C.V.G. 360
All is Carel nu weer Coninck 201
All sijn u ogen als het sterren licht 81
All wat gy wist 208
All wat op aerden leeft 368
All wat op aerden leeft 395
Als Abraham zijn wijff versaeckt 352
Als Benjamin te velde quam 59
Als Croesus Halyn overraeckt 113
Als doen Silenus daer 65
Als Godt den mensche schiep 314
Als Godt in vlees hier quam 232
Als Godt in vlees hier quam benêen 336
Als Godt verlaet 311
Als gy den Here valt te voet 323
Als ick des hemels hooch gewelf 365
Als ick des hemels hooch gewelt 300
Als Israël 144
Als Jadus overpriester waer 169
Als Koning Christiaen 94
Als man en vrouw in Echt 384
Als Nero met zijn negen jaer 375
Als Romen eersten is gebouwt 148
Als Troja viel 331
Als u dis niet meer en draegt 118
Amsterdam 147
Anglia 332
Antwoort op Sunte Peters misdrach 451
Antwoort Opeen uytmuntent slordich gedicht 441
Appelles 112
Arabia foelix 330
Aretijn 351
Aretinus een poët 274
Areturus komt 246
Aylen masten 174
Balæus is seer wijdt gegaen 167
Bedaert 433
Bedeckt in diren tijt u koren 364
Begeeft u soon bedroofde moeder 91
Beklaegt mijn sterven niet 38
Belegeringe van Wallenstein 432
Beproeft u vrient 224
Besiet het vrijen. heel end all 38
Betracht o mensche 312
Betrouwt op Godt 249
Betrouwt u leven windt 102
Bonifacius Papa octavus 364
Brabantus Dapifer 125
Brandt draeg ick in mijn hart 79
Brief aen Joncker Willem Mauritz Bax 176
Bruylofs gaef 292
Bruylofs gaef aen D.W.G. bruydegom ende J.J.A. bruydt
207
Bruylofs vermaeck 294
Bruyloft van J.A. en D.V.G. 159
Bruyloft van joncker Willem Mauritz Bax Ritmeester En
de juffer Jannetta van der Colven genaemt
Hoeffysers 284
Buiten schoon, en binnen hoon 384
Caeprijck gien caeprijck 238
Caepryck 362
Calicutse Koningin 351
Carmina Pultiphagi 72
Carthaginem brack Scipio 149
Carthago 325
Christe beloofde 315
Coninck Carels ongedult 448
Cromwel 123
Cromwel 359
Daer is gien vrydom meer 108
Darius Medus 276
Dat Abraham God heeft behaegt 390
Dat alle menschen sijn besmet 113
Dat Eij dat wonder 54
Dat Esau Jacob dienen most 145
Dat Godt my sloech 395
Dat Godt niet voort en oordeelt hier 268
Dat Godt uyt broot sou werden 267
Dat Hollant sich nu haest so seer 42
Dat Israël nu waer 49
Dat Maegdenburg is overheert 171
Dat Paulus doll in bozen nyver 309
Dat Philips is wel eer gesturven 390
Dat Seneca wel eer eens sprack 343
Dat Willem haet daer groeit hy by 387
De bonen 112
De boosheit 414
De by de school 397
De daet, De raet t' gebedt 37
De dagen die daer lengen 406
De desen handel heeft gedreven 137
De dogge 191
De dogge sprack 246
De dogge, die den Leeuw zijn aes 55
De doodt verheugt een statt 107
De doot die neemt altijt het beste 89
De Doper 207
De dreigementen van Cometen 416
De droeve kan den doot 302
De duysent jaren 269
De Duytsen in Vranckrijck 233
De Duytsen uyt de France Crone 337
De France bergen 338
De geest en vlees 370
De gramschap 346
De Grieckse Kercke 327
De grootste mannen 150
De grote Juliaen 63
De Heidenen 232
De Heidenen 356

De in dit graf hier 271
De jonckers van het Landt 440
De jongen 268
De Keyser 147
De kinder vresen voor gien vier 378
De kintsheit 385
De Koningen van Mexico 326
De koortse baert my vreemde sorgen 398
De Lamiæ sijn vol van oogen 110
De Leeuw 115
De Leeuw 54
De leste dach 116
De macht 414
De Meente 127
De mensche met verstant versien 345
De menschen 387
De Mey 187
De mey van sestich 241
De minn' 250
De nacht 403
De nieuwe vrienden 128
De oude wynen 415
De oude wynen sijn de beste 372
De Paeus 171
De Paeus veel zielen haelt 403
De pocken mach nu meer gaen trouwen 385
De polder van Elysabeth 284
De Portugalsse bruyt 357
De quade menschen 109
De rijckdom van een vaêr 343
De roos 183
De roos van lieve reuck 106
De satan heeft het vlees verleidt 312
De schenders 451
De schepter is gebleven 33
De seste dach den mensche schiep 317
De seven wonder wercken 127
De slaep, de rust in allen noden 38
De son 113
De sonne en Maen 200
De sorge maeckt den armoedt swaer 379
De sotte Warner Dercks 247
De Spaense coningin 240
De steden van de Vriesse macht 192
De steertman 55
De sterren, son, en maen 301
De suster van een groten dief 217
De Swede die nooit kon beswijcken 101
De tijt van onse bestevaêr 282
De tong 111
De tong 235
De tong 358
De tonge spreeckt 106
De trouwe schotten handt 46
De tuyn 117
De vierendaechse koorts 394
De viermael seste dach 115
De volgers van het Hoff 67
De voncken van de min' 296
De Vrede was nu klaer 30
De vrijen wil 25
De vrouwen die den reuck verklaegen 110
De wenst van sonden 312
De werrelt lijdt 304
De winden komen uyt der eerden 379
De worm die met u sall gaen ter hellen 452
De Zeeuw 277
De ziel 129
De ziel 273
Den achterklap 107
Den aert van droncken luij 76
Den Aretinus dien poët 398
Den Bisschop Nicolaes 392
Den Bisschop sach ons aengegrepen 449
Den Bisschoppen haer leer' 233
Den Denen doet de Swede leedt 181
Den doodt en is gien kruyt gewassen 35
Den eersten stam van t' France Rijck 146
Den egel 111
Den Engelsman 399
Den Engelsman die wint altijt 58
Den Engelsman verstoort 443
Den Engelsman wil nu den Vree 59
Den esell 116
Den handel in de stadt 339
Den Harderwycker haven 70
Den heiligen Doop 319
Den hemel laet zijn regen neer 203
Den hemel sendt zijn regen aff 201
Den krych 414
Den kryg is Overijssel moe' 418
Den ouden Asclepiades 372
Den Roomssen Paeus 336
Den stertman 113
Den Tempel als hy was 306
Den vijff en twintichsten in Maert 273
Den vijff en twintichsten in Meert 408
Den Vlaming 356
Den worrum die den mensche knaegt 192
Der Gotten stoel 337
Der Gotten stoel door stilicone 233
Der herderinnen staff 217
Der Ridderen getall is vast 118
Des Kercken elende 193
Des Koninckx Hulst 188
Des menschen rouwe 118
Des nachts treckt my de meit 126
Desen Peter is tot Londen 57
Dichter van een soete dry 138
Die als een vos 240
Die bij een vuyle tong' vervalt 33
Die door zijn geile vlees 415
Die ledig wert 114
Die met liefde sich vermengt 126
Die met zijn eijgen is te vreên 70
Die naer een gouden wagen staet 389
Die naer zijn leven niet en geeft 414
Die niet en socht als gelt en goet 373
Die schilder als Appeles was 142
Die te lange kleren dragen 107

Die van een ander 107
Die van mij oordeelt nae zijn gissen 9
Die vele vrijt 114
Die vele weet, en is niet wijs 68
Die weldaet doet 254
Die zijn dagen kan besteden 314
Die zijn ogen houdt met brillen 390
Dien gy hier vindt 313
Diogenes waer is u vatt ? 439
discors Marten en Pieter 51
Dit seid ick all 55
Dit was een Droes 132
Doen Chisti offerhand 312
Doen Ehud Israel verloste 326
Doen Israël van Godt aff viel 322
Doen Ysraël Ægypten liet 143
Doet aff myn schuldt 315
Doet my o heer de werrelt haeten 306
Door droefheit gaet de geest te niet 378
Draeg steenhart in u ziel 84
Drie Coningen Bedæ 271
Drie swagers 267
Drie vrijsters 83
Driehondert vijff en sestich jaer 148
Drinckt voor u koortse 394
Dus lang is Carel maer bestreden 449
Dus lang was den IJssel stroom 134
Dus sprack tot Cyrum 382
Een beer 274
Een beest geweidt 365
Een beul 341
Een blancke 266
Een boeren boeren boeren soon 251
Een boeren standt, een vorsten pracht 35
Een borst die Pallas so besatt 98
Een Brandt 137
Een dezen groot van hooft 77
Een dinck dat mocht ick wel eens weten 400
Een France stadt 219
Een goede wijn 111
Een grote bende van doctoren 60
Een gyrich man 203
Een gyrigaert 176
Een hallef blinde doet het werck 346
Een harte daer den vloeck uyt gaet 125
Een harte dat met vloecken straft 125
Een hete son maeckt schilich nat 68
Een hoer 117
Een hoere die my laeckt 248
Een jonckwyf kreeg een ouwen man 366
Een jongelinck 248
Een jongman 128
Een lapken edel vels 97
Een lelijck wijff 407
Een maegden hert 83
Een mager wijff 114
Een man 116
Een man de klaegt 340
Een man die inder menschen twist 413
Een man die lecker left 351
Een man die lustich had gesmeert 380
Een man die nae zyn vrouwen doot 412
Een man die niet als gelt en had' 345
Een man die nooit gien goet en sprack 186
Een man die nu versaet is 238
Een man die sach zijn huys bescheten 114
Een man die veel geschencken nam 272
Een man die wouw uyt vryen gaen 369
Een man dien t' niet en scheelt 276
Een man eens lelyck aengerandt 200
Een man seer rijck 128
Een man van goet verstant 24
Een man van goet verstant 323
Een man van goet verstant 441
Een man van groot geluck 130
Een man van staet 426
Een man wiens sone 374
Een meisken 116
Een meisken lanck 107
Een meisken schoon 374
Een meissien dat ick lyden mocht 402
Een muntemeester 386
Een nonne van der Honp' 111
Een out wijff 282
Een out wijff 98
Een ouwen ruyter 205
Een paer ouwe pognetten 170
Een rijcken man 379
Een ruyter 115
Een schellemstuck 114
Een schone vrouw 239
Een schone vrouw 364
Een schrickelycken angst 183
Een traeg gebett 316
Een Tromp wert door een tromp gevelt 87
Een trotze zael 371
Een vall gehoort 140
Een vrouw 275
Een vrouw die heeft u lieff 107
Een vrouw is haest versaedt 265
Een vrouwe van haer eer berooft 386
Een vrouwe van haer eer berooft 403
Een vrouwe wyser als een vrouw 351
Een vrouwen woort 267
Een wel bereide geest 110
Een weldaet quaet besteet 68
Een wijff dat is een deftich goet 384
Een winter droog 348
Eer Carolus de Grote waer geboren 124
Eij wat is dit 72
En eijst niet meer 68
En oordeelt niet 114
En oordeelt niet 311
Erick luysden haer 120
Erick met haer lange lijff 225
Ey hoor eens 195
Ey siet dien sotten heren daer 207
Fenne kan van hier niet scheiden 393
Fenne viermael heeft gebroken 391
Ferdinandi Nony graffdicht 248

Foscenninum regale 356
Franciscus 127
Frisia 246
Gebruickt u lichaem 112
Geeft gienen achterklap gelooff 249
Geeft uwen vijandt tijt 109
Geeft weinich maer oock satt 302
Gelijck de sonnewyser gaet 378
Gelijck den trotzen leeuw 93
Gelijck een quaet gesicht 111
Gelijck een schipper 108
Gelijck een spinne 140
Gelijck een zeyl, so sijn de vrinden 224
Gelijck het vier 183
Gelijck het water in de zee 305
Gelijck in een verbolgen zee 110
Gelijcker wijs 255
Gelooft dit 396
Geluckich is een hoge macht 108
Gezegent Amsterdam 111
Gien beter troost 415
Gien kruit so slecht 384
Gien narren sijn van dommer sin 68
Gien narren sijnder beter aen 249
Gien quaat te doen is goet 372
Gien rentemeester kan betalen 406
Gien Rijck so vast 218
Gien wolf en leidt men by zijn ooren 414
Giene sekerheit 108
Gij die hier sijt vergaert 43
Gij die u leste wille schort 34
Gij haet mij 80
Godinne die op aerden woont 447
Godinne van soo vele gaven 426
Godinne wat men aen u siet 438
Godt Abrams 320
Godt streckt sich 318
Godt weet 207
Godt weet wat in den hemel hoog 407
Godt wert van menschen maer alleen 403
Graffdicht 357
Graffdicht van JVJ capitein, ende NVB Raetsheer 233
Graffschrift 357
Grote narren sijn de Papen 62
Gustávus socht in t' landt 107
Gy die den hemel soeckt 318
Gy die so jonck Gods woort ons leer 340
Gy die tot Godt doet u gebedt 317
Gy die u goet met Rechten haelt 252
Gy die van onse schae' 94
Gy doet van u genaed 322
Gy doet van u Nature 302
Gy Herders 374
Gy laet Heer 394
Gy vrienden die hier staet 417
Had ick de wynen 370
Had ick de wynen 373
Had ick so kloecken gaef van rymen 173
Haegsche Kermis 157
Hæretici 200
Haest maken bang 338
Hasendeugt 347
Heb'ick den Here lief 317
Heer Jesu Christe Godes soon 303
Heer Jesu Christe my bewaer 311
Heer Jesu ware Godt 302
Heer van hier boven 320
Heer wat is nu het lant in eeren 403
Heer wat sijnder all Poëten 451
Herstelde Leeuw 327
Herteni waerde man 234
Het aertrijck 313
Het allergrootste werck 372
Het amboldt 256
Het beste dat wy achten 108
Het boomtien 125
Het dryven van u oogen 437
Het eerste quaet 394
Het eerste van een vatt 379
Het gae' so qualick als het mach 304
Het geldt 113
Het grousaem harte van Cassander 148
Het is all voor den dullen paep 413
Het is niet lang gelêen 68
Het jaer van een, vier, ses, en vier 141
Het jaer van sessensestich 118
Het jaer van sestich affgelopen 205
Het jaer van veertich dry 139
Het jaer van veertich twe en vier 256
Het jaer van vijftich 312
Het koninckliijcke seer geneest 382
Het leger dat met Hannibal 414
Het Nederlandt 121
Het Poolsse piquetspell 220
Het Poolsse Rijck 220
Het quaet 249
Het Rijck is by Neronis tyden 149
Het Rijck is by Neronis tyden 336
Het schieten 78
Het schijnt dat onse droom 135
Het sestichste van koren 275
Het suypen hier 348
Het synodus van Pisa 166
Het Testament van Mars 25
Het trouweloos geluck 372
Het valsse goudt 372
Het vuyr de geltsucht 110
Het water 112
Het wesen Godts 205
Hier leit begraven 393
Hier leit Jan van der Veen 98
Hier wast der een den Moriaen 395
Hier wint der een het grote gild 112
Hoe doch den Paeus 196
Hoe draeit het ratt 235
Hoe ging den hemel ons hier open 370
Hoe groot en wonderbaerlick 311
Hoe heeft den Almanach 262
Hoe herelijcken saeck dat Podagra wel sy 443
Hoe is den Hertoch nu van Jorck 391

Hoe is Ferdinand verlegen 31
Hoe is u glaessien uyt gelopen 90
Hoe kan het sijn o schone maegt 434
Hoe komt dat met ons vlees, en bloedt 301
Hoe komt het dat men in den doot 284
Hoe koomt dat Tromp niet meer en doet 63
Hoe leit nu Engelandt verkracht 58
Hoe quaet is Ferdinand 172
Hoe sijn de dieven nu gegroeit 100
Hoe slecht staet Munster 98
Hoe speelt in mijn gemoet 258
Hoe staet den arent dus vergult 241
Hoe staet Pasquinus dus en lacht 439
Hoe Troja was weleer verheert 338
Hoe vlees en geest 392
Hoe weet ick 319
Hoe weinich kan de mens 272
Hoe wel de France Croon 388
Hoe werd ick all geplaegt 208
Hoe wert de Hemel nu bekladt 99
Hollander en Zeeuw 28
Hoor Willem wil ick u wat praten ? 383
Ick had mijn lief eens lief om haer 25
Ick heb een lief weleer verloren 380
Ick heb, sey David, hondert duysent 354
Ick kreeg te nacht 241
Ick lach te nacht 256
Ick lach te nacht 279
Ick lach te nacht 377
Ick saey all suyver saet 274
Ick was te bruyloft 280
Ick weet een man van groten staet 197
Ick weet een schone roos 250
Ick weet niet 249
Ick weet niet 251
Ick weet niet wat het is 265
Ick weet niet wat mijn lief all kan 71
Ick weet niet wat my overkoomt 350
Ick weet wel 134
Ick will niet 362
In funus amici 283
In Grieken landt daer was een wett 160
In horrendam et geminam tempestatem 206
In senem placide 346
In seven maenden, twe Cometen 398
In t' eeten van een ey 115
Indien de ziel den jongsten dach 339
Indijn veel schreijen 91
Int jaer van sestichsess 251
Int vierde jaer 141
Is Godt waerachtich 314
Is Joostien maegt ? 279
Is Pauli dach bequaem 368
Is Swoll, en Campen sott? 123
Is t' niet genoech in rouw te minnen 436
Johan Frederick Vorst van Saxen Wymaren 184
Johannes Paeus 356
joncker Bisschop 414
Keyser Carel 193
Klaegt gij dat onse burgerij 33
Kleine werrelt 255
Koningen der joden 232
Laest was ick eens te gaste 307
Laet my u gaven Heer 310
Leden strijdt gedaen in over Vngeren 9
Leent u bekanden 386
Leert sterven als gy leeft 379
Lestmael waren wy eens Vrolick 411
Lief ick heb u lang gevrijt 192
Lieff ick heb u lang gevrijt 219
Lieve Jootstien 49
Lijckklag 85
Loff der Dieven 208
Loop heen 373
Lycamtes 93
Maeckt my vry doof en stom 377
Maer Jesabel 137
Maeyken had een man gekregen 349
Magistratus Romanus 226
Magna anima 89
Magnus Alexander 407
Men hangt een luchte 113
Men klaegt 396
Men leit den Paeus te last 259
Men seit dat Cromwel Koninck sij 60
Men siet de son 224
Mengosi comitis Adelheidis filia Geldri 407
Mens, en vee 401
Mensche sijt gij welgezegent 27
Met desen goddelosen strydt 439
Met sestijnhondert sestich twe 349
Mijn < -- > most zijn leven slijten 382
Mijn Althæi vreemde brieven 104
Mijn buirvrouw 252
Mijn doot 324
Mijn hert sijt langer niet verslagen 435
Mijn leven was my lanck genoech 88
Mijn lief die ick mijn ziel ontdeck 43
Mijn lief die my mijn harte steelt 219
Mijn lieve juffer Jan 126
Mijn lieve vyandin 57
Mijn quam nu korts wat seltsaem voor 344
Mijn schrandere vriendin 250
Mijn sinnen sijn o Heer so bross 311
Mijn statt 85
Mijn ziel 83
Mocht ick nu een bandtien vlechten 103
Mocht vele wenschen gelden 396
Moederlijck rouw klacht 368
Mopsus sach een juffer trouwen 119
Mundus 404
Muziekbladen 423, 424, 425
Myn lief ick heb u lief 241
Narre=kap 242
Narrekap 187
Natalia van der Veenij 254
Nieuwsgyricheit 108
Nijmant kan zijn aert versaken 61
Nimant vreest men 70
Nocte pluit totâ 127

Nonnen schering 170
Nooit heeft Europa so gebeeft 142
Nooit swaerder sneeuw 99
Nooit tayer Hulst 242
Nu de somer ons te moete 133
Nu geloof ick 135
Nu hoor eens 298
O Broek wat wert gy wijt 281
O Charlotte 122
O Godt 400
O Hair, o wonder hair 247
O Heer hoe komt het 383
O Heer waerom 321
O Here 186
O Leeuw 182
O Leeuw 386
O mensche 313
O mensche 391
O mensche 398
O Mensche 84
O mensche die niet gedenckt te sterven 452
O Mensche segt 303
O Nymphe 139
O Nymphe 427
O Nymphe 82
O Nymphe schoon 340
O onbestandich hert 420
O Rijcke zee 240
O schone beelt besneden soet 430
O Sone rijck en groot 312
O stenen van de straet 126
O wee wat gaet mijn aen ! 26
O zalich die zijn broot kan winnen 302
Occupat Hannonius Batavos 148
Och waren nu de christen eens 403
Off ooit een Engel Godt aen siet 392
Off se godloos sijn, off sotten 369
Olivier Cromwel 60
Om een ander troost te geven 120
Ongeluckige doot van Eusebius Bentinck 416
Ons Heeroom wouw eens vrolick sijn 101
Op Alba volgde Ludowijck 147
Op hondert dartich jaer en een 166
Op Kersmis ging sich Godt bekleden 313
Op viertijnhondert vijftich jaer 450
Op vijftich vyve 124
Petrus leidt zijn schapen beter 56
Philotis 367
Pilatus 351
Pools piquet=spell 221
Popæa sabine 135
Professorem Lovaniensem 327
Propheet 95
Quis negeb 420
Quisquis 94
Rara cara 24
Regnum pretiosi Joannis 450
Reinald de twede van Nassouw 142
Roma 141
Sal ick bruylofsdichten maken 360
Sall ick bruylofsdichten maken 236
Sall ick noch uwen loff 92
Schijnt frisse en wel 139
Seer wonderbaerelyck gewis 399
Segt eens gij herders van de Kerck 35
Septem dies creationis mundi 399
Seven wonder wercken 171
Siet eens hoe groeit 182
Simonides die veel gedichten schreef 218
So Abraham Godts beste vriendt 388
So God de groten niet verblinde 397
So Vranckrijck ons gien woort en houdt 400
Soete Nymphe die de moet 290
Soo scheidt gy dan mijn lief 88
Spreeckt niet te laet 313
Stesichorus had Helenam 376
Straft gy my Lieven Heer 323
Straft my terstond 389
Sunt Marten 122
Sunt Pieter 120
Sunt Vijt 120
Sustinuit quare juvenis 81
Swijg Musa 47
Sylvanus 350
T' verbondt der Hanse steden 330
Te pissen met een lucht 371
Te straffen die hovaerdich is 372
Te truiren nae zijn ongevall 384
Ter sester dach den mens geboorn 318
Terra parum fuerat 395
Teuntien riep my 283
Tis wonder dat de hennen 389
Tot < -- > was een hete pest 418
Trouwens troost 257
Trouwt niet te seer op u geluck 375
Twe broders waren eens 380
Twe mannen sturven hier gelijck 347
Twe potten 398
Twehondert duysent man 140
Twehondert veertich jaer en dry 337
U toornicheit verwint 110
Utrecht 126
Van Davidts stam 356
Van den doden 114
Veracht my niet 268
Verachtet niet dat eeuwig staet 305
Verfoeyt u mijn penne 298
Vergeeft my Heer 302
Verwesen onschult 90
Victor non canonizatus 410
Viel mijn drincken my so suyr 42
Vier saken 326
Vijff Coningen 251
Vijff Koningen 146
Vijff sinnen heeft de mens 25
Vijff sinnen heeft de mens 70
Vijff sleutelen heeft Godt 303
Vijffhondert negentich en seven 398
Vliet haest 252
Vraegt gy hoe Schele start so vroeg 271

Vragen 229
Vriendinne 84
Vriendinne van soo eedel bloedt 9
Vrijerije van den Heren R. ende vrouwe H V D D weduwe B. 263
Vyffhondert jaren Israel 143
Waer dwaelt gy dus mijn sinnen 419
Waer men op den rijckdom siet 225
Waer overdaet, en pracht 414
Waerheen o Herder 86
Waerom 115
Waerom doch de meit geschoren 34
Waerom ging Godt in onse vlees 316
Waerom heeft Garenrijck 82
Waerom schreit doch het kint so veel 201
Waerom wert onse leeuw gemaeckt 42
Waeromme mijn Nymphe bent gy so wreet 296
Waeromme mijn Nymphe sijt gy so wreet 438
Wanneer de Maert well dort 224
Wanneer de ziele van ons scheidt 231
Wanneer dit lychaem sall verrysen 306
Wanneer een guyt so heilich siet 109
Wanneer een heer vervalt 107
Wanneer ick wel ter deeg 308
Wanneer mijn vlees sall sijn verleert 453
Warmeloo 409
Wat baet hem 249
Wat baet het Spaensse Rijck 237
Wat baet het Spaensse Rijck 361
Wat brocht de winst van Troja voort ? 160
Wat den hemel heeft besloten 132
Wat doet niet een trouwe vrouw 352
Wat droom de droom 280
Wat Godt eerst schiep 403
Wat had de Campers doch 124
Wat heeft Brisach doch doen winnen 175
Wat heeft den Affgonst voor een vaêr 99
Wat heeft Heer oom nu all stoffs ? 410
Wat heter brandt 73
Wat ick wel eer eens heb gevreest 183
Wat is de mensche 249
Wat is de mensche doch ? 318
Wat is de werrelt nu gezegent 186
Wat is de werrelt voll elenden 204
Wat is den loop des hemels niet 50
Wat is Niet een vreemde saeck ? 342
Wat is nu Hollandt bly 246
Wat kracht heeft all een rijcke deren 404
Wat mach doch de lente schorten 131
Wat mijn Godt will 301
Wat off de Meente dese keur 412
Wat onheil kreeg de bruyloft laest 101
Wat sall ick 130
Wat sijn de oogen doch 255
Wat sijn nu de nonnen yent 366
Wat sijn wy kloeck 114
Wat valt de liefde wonderbaer 407
Wat vierendaegse koortsen sijn 399
Wat was in mijn geboort 41
Wat wil doch dit krioel en allerleij geluyt ? 35
Wat wil het bloet 307
Weest nummer meer in saken bly 367
Weet gij hoe Leentie quam aen Steffen haer beminde 36
Weet gy hoe Leentie 242
Weet gy hoe Leentie quam aen Steven 188
Weet gy waerom het kint so schreit 305
Weet gy waerom Jusijntie staet 125
Weet gy wat Vondel schort 272
Weird' u, weird' u nu pastoor 52
Wel buyrman wat is dit ? 397
Wel hoe ? 376
Weleer is een den hals gebroken 374
Wendel heeft noch nooit geveesten 100
Wer klaegt, und weint 184
Wie 373
Wie aen het rechten 381
Wie arm in rijckdom leeft 267
Wie dit gedicht will recht verstaen 290
Wie doot en ban ontsiet 224
Wie haestig en verbolgen 257
Wie heeft zijn leven dat gehoort ? 391
Wie jiet verkrijgt 217
Wie kan verstaen 251
Wie met een valschen loff vermaeckt is 275
Wie met zijn laetste wille wacht 318
Wie my voor hoofts toe lacht 248
Wie nu een kluppel vallen laet 387
Wie om een hoger baen 247
Wie raden kan 195
Wie sach een bruyt ooit so geleiden 117
Wie sich op Godt alleen verlaet 383
Wie sich op Heren will vergapen 254
Wie sich te veel veracht 255
Wie sou den Here niet betrouwen ? 317
Wie sou sulcken saeck verbeiden 119
Wie stelt nu het landt in vrese 31
Wie still, en sonder wint 130
Wie twist, en twedracht stoockt 224
Wie uyt de werrelt gaet 378
Wie veele drinckt 393
Wie wil pachten, mannen loop 44
Wij geven onse volck en schepen aen de Spansse 30
Wilhelmi gemini 60
Wilt gy gulden reden soecken 375
Wilt gy vergulde spreucken soecken 374
Wolsey de Cardinael 384
Wy soecken graeg 406
Zaleucus gaff een wet weleer 450
Zee helt Houttebeen 447